ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ · ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م." - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز ، السيدة عايدة سيرديبان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 187 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՅՈՒԼԻՍ 1967 | ՀԱՏԸ ՁԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٨٧ — الخميس ٦ يولية ١٩٦٧

ԳՆԱՀԱՏԵՆՔ ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ԼՐՋՈՒԹԻՒՆԸ ... ԵՒ ԳՈՐԾԵՆՔ ԱՆՈՐ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ

Իսրայէլեան նախայարձակումով Արաբական Աշխարհի մէջ ստեղծուեցաւ կացութիւն մը, որ մտահոգիչ է ոչ միայն բնիկ տարրին, այլ այս ցամաքամասի բոլոր բնակիչներուն համար հաւասարապէս։

Միջին ու Մերձաւոր Արեւելքի ժողովուրդները կանգնած են նոր անկիւնադարձի մը առջեւ, որ քաղաքական, տնտեսական ու ընկերային անակնկալներ կը խոստանայ եւ որոնց տարողութիւնը այժմէն գնահատելը դժուար է։

Արաբօ-Իսրայէլեան ճակատի վրայ զէնքերը լռած են հիմա, բայց մէկ օրէն միւսը, մէկ ամիսէն միւսը կրնայ խզուիլ զինադուլը եւ զէնքերը կրնան կրկին շաչել այս անգամ առաւել սաստկութեամբ։

Եւ եթէ պայքարը պահ մը դադրած է ռազմական գետնի վրայ, սակայն ճակատամարտի նոր պատնէշներ կը բարձրացուին տնտեսական ու քաղաքական մարզերու մէջ, ուր մղուելիք մարտերը նուազ բուռն ու վճռական պիտի չըլլան։

Երէկ Արաբներուն պայքարը առաւելաբար սիոնիզմին դէմ էր, այսօր երէկի թշնամիին հետ նոյն կարգի վրայ կը դրուի միջազգային գաղութարարութիւնը, որովհետեւ անոնց վարքագիծերուն եւ նպատակներուն միջեւ ոչ մէկ զանազանութիւն մնացած է։

Երէկ պայքարը արաբ յառաջդիմական երկիրներուն եւ սիոնիզմին ու անոր դաշնակիցներուն միջեւ էր առաւելաբար։ Այսօր արաբ յեղափոխական երկիրներուն եկած է յարելու իր արժանապատուութեանը մէջ վիրաւոր արաբական ազգայնականութիւնը, Արեւմուտքին նկատմամբ որոշ համակրութիւններ պահող պետական ու քաղաքական շրջանակներն անգամ։

Եւ Արաբները կը յայտարարեն այսօր, որ իրենց կորսնցուցածը ճակատամարտ մըն է, իսկ պատերազմը կը շարունակուի եւ պիտի շարունակուի մինչեւ վերջնական յաղթանակ, մինչեւ որ սրբուի ամօթը, որուն համար ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ պիտի կենան։

Այս համայնապատկերին առջեւ կանգնելով կարելի է հետեւցնել միայն, որ Արաբիան ամբողջական ու վերջնական ճակատամարտի մը կը պատրաստուի այսօր, իր իրաւունքներուն համար, ճակատամարտ՝ որ պիտի չնմանի նախորդներուն, որ բոլորը բոլորին դէս պիտի ցցէ, որ պիտի մղուի բոլոր մարզերու վրայ անխտիր, որ ուժերու հսկայական կուտակում պիտի պարտադրէ եւ անսահման զոհողութիւններ պիտի պահանջէ Արաբիոյ բնակիչներէն։

Արաբական երկիրները եւ յատկապէս անոնց յառաջապահները կը պատրաստուին գալիք օրերու կացութեան նախատեսութեամբ, զօրակոչի ենթարկելով իրենց նիւթական ու բարոյական բոլոր կարելիութիւնները, զանոնք ծառայեցնելու համար վերջնական ճակատամարտին։

Մենք, Հայերս, որ մօտ կէս միլիոն կը կազմենք այս ցամաքամասին վրայ, մենք զմեզ ճակատագրակից կը գտնենք տեղացիներուն, անոնց հետ բաժնելով ընկերային, տնտեսական ու քաղաքական հասարակաց կեանք մը։

Ըլլալով քաղաքացիներն այս երկիրներուն, մենք չունինք բնիկ ժողովուրդներու կեանքէն անջատ ու անկախ կեանք մը, այլ միացած ենք անոնց ընդհանրական շահերով ու իրաւունքներով, որոնք, մեզ հոգեկցութեան ու միասնութեան կը մղեն տեղացի զանգուածներուն հետ։

Մենք մեր Արաբ եղբայրներուն հետ ճակատագրուած ենք բաժնելու գալիք պայծառ օրերը, ու տալով զոհողութեան մեր բաժինը, վայելելով անկէ ծնելիք բարիքը։

Այս անխուսափելիութեան առջեւ կանգնած, որպէս համայնք կամ քաղաքացի, անհրաժեշտ լրջութիւն ու իրատեսութիւն ցուցաբերելու հարկադրանքին ներքեւ կը գտնուինք։

Իմաստութիւնը պէտք է ունենանք մեր տրամադրութիւնները խօսքով, այլ մանաւանդ գործով, ներդաշնակելու տեղացի ժողովուրդներու զգացումներուն եւ ձգտումներուն հետ, ստեղծելով կատարեալ հոգեկցութիւն մը հասարակաց շահերու պաշտպանութեան համար։

Կ'ապրինք արաբական երկիրներուն մէջ եւ, հետեւաբար, մեկնելով մեր ազգային մտահոգութիւններէն իսկ, չենք կրնար հոգեկցութիւն չպահել մեր հարազատ դրացիներուն հետ։

Ի վերջոյ պէտք է ճշգրիտ գնահատել Միջին Արեւելքը յուզող հանգամանքներուն պատմականութիւնը, հարկ է լաւ տեսնել դէպքերու զարգացումը եւ նպատակներու ուղղութիւնը։

Պայմաններու իրապաշտ վերլուծում մը բաւարար է հետեւցնելու որ ժամանակաւոր, վաղանցուկ կամ մասնակի իրադարձութիւններու առջեւ չենք գտնուիր։ Արաբական երկիրները պատմական բարեշրջութիւն մը կը բոլորեն եւ մենք, որպէս քաղաքացի ու համայնք, մեկնելով նոյնիսկ ազգային մտահոգութիւններէ, պարտինք համերաշխիլ արաբական ժողովուրդներու ընդհանուր տրամադրութիւններուն հետ։

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ՄԱԿԻ ՄԷՋ

ՄԱԿԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ ԵՐԿՈՒ ԳԼԽԱՒՈՐ ԲԱՆԱՁԵՒԵՐՆ ԱԼ

ՉԱՏԱՑԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

Բազմաթիւ օրեր տեւող նիստերէ եւ վիճաբանութիւններէ ետք, ՄԱԿի ընդհ. ժողովը ձեռնարկեց Միջին Արեւելքի տագնապին շուրջ ներկայացուած բանաձեւերուն քուէարկութեան:

Նստաշրջանին սկիզբը ներկայացուած էին երեք բանաձեւեր, Խ. Միութեան, Մ. Նահանգներու եւ Ալպանիոյ կողմէ։ Այս բանաձեւերուն յաջողութեան յոյս չտեսնելով, ներկայացուեցան նաեւ երկու այլ բանաձեւեր մէկը՝ Լատին-Ամերիկայի երկիրներուն եւ միւսը՝ ոչ-դիրքաւորեալ պետութեանց կողմէ։

Լատին-Ամերիկեան բանաձեւը շատ նման է Ա.Մ.Ն.ի ներկայացուցածին, քանի որ նախայարձակ ուժերուն գրաւեալ շրջաններէն հեռացումը կը պայմանաւորէ միաժամանակ՝ Միջին Արեւելքի բոլոր խնդիրներուն կարգադրութեամբ։

Միւս կողմէ, ոչ-դիրքաւորեալ պետութեանց ներկայացուցած բանաձեւը, կը մօտենայ Խ. Միութեան բանաձեւին, որովհետեւ անոր նման կը պահանջէ իսրայէլեան ուժերուն անմիջական եւ առանց որեւէ պայմանի հեռացումը եւ սակայն կ'առաջարկէ Ապահովութեան Խորհուրդին յանձնել շրջանի բոլոր խնդիրներուն քննութիւնը։

Երեքշաբթի, 4 Յուլիս, ներկայացուած բանաձեւերուն քուէարկութեան, ոչ-դիրքաւորեալ պետութեանց ծրագիրը պահանջուած 2/3ի մեծամասնութիւնը չունեցաւ, ստանալով թեր 53 ու դէմ 46 ձայներ եւ 20 ձեռնպահութիւն։ Ֆրանսա թեր քուէարկեց, մինչդեռ Մ. Նահանգներ եւ Անգլիա՝ դէմ։

Ժողովը նոյնպէս չընդունեց սովետական բանաձեւը, որ նիստին ա. օրը Պր. Քոսիկին ներկայացուցած էր եւ որ կը պահանջէր Իսրայէլի դատապարտումը իբր նախայարձակ, իսրայէլեան ուժերուն ետ քաշուիլը զինադադարի գծերուն վրայ, եւ արաբ երկիրներուն պատճառուած վնասներուն Իսրայէլի կողմէ յատուցում:

Լատին-Ամերիկեան բանաձեւը իր կարգին մերժուեցաւ, ստանալով թեր 57 եւ դէմ 43 քուէ։ 20 պատուիրակութիւններ ձեռնպահ մնացին:

ԻՍՐԱՅԷԼ ԽԱԽՏԵՑ ԶԻՆԱԴՈՒԼԸ

ԵՒ ՓՈՐ ՖՈՒԱՏԻՆ ՏԻՐԱՆԱԼՈՒ ՆՊԱՏԱԿՈՎ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԻ ՍԿՍԱՒ ՌԱՍ ԷԼ ԱՅԷՇԻ ՄԷՋ

Հակառակ կրակի դադրեցման, իսրայէլեան ուժերը Շաբաթ, 1 Յուլիս, յարձակումներ գործեցին Ռաս Էլ Այէշ շրջանին մէջ, Սուէզի արեւելեան ծովափին վրայ, Փոր Ֆուատէն տասնեւվեց քիլոմեթր հարաւ։

Եգիպտական ուժերը կրցան դէմ դնել թշնամիին յարձակումներուն, եւ անոր նիւթական եւ մարդկային վնասներ հասցուցին։

Թշնամին իր այս յարձակումներով կը փորձէ տիրանալ Փոր Ֆուատ քաղաքին։

Փոր Ֆուատը պաշտպանող ԱՄՀի զինեալ ուժերը կը գտնուին քաղաքին հարաւը՝ Ռաս Էլ Այէշ շրջանի իրենց դիրքերուն վրայ։

Այս կռիւներուն ընթացքին եգիպտական ուժերը խորտակեցին թշնամի վեց հրասայլեր եւ երեք զրահապատ ինքնաշարժներ:

ՍՈՒՐԻԱ ԵՒ ԻՐԱՔ ԻՐ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ԱՒԱՐՏԻՆ

«Միջին Արեւելքի մէջ, կայսերապաշտներու գործիքն է Իսրայէլ», յայտարարեց Պր. Փոտկորնի Պաղտատէն մեկնումի պահուն

Սուրիոյ վարիչներուն հետ տեսակցութեան ընթացքին Խ. Միութիւնը ներկայացաւ կարեւոր պատուիրակութեամբ մը: Նախագահ Փոտկորնիի հետ էին ազգ. պաշտպանութեան փոխ նախարար զօր. Սոգոլով, արտաքին գործոց փոխ նախարար Ժագով Մալիք, արտաքին գործոց նախարարութեան միջին արեւելեան գործերու բաժ. տնօրէն Շիպորին եւ Դամասկոսի մէջ խորհրդային գործակատար Եւգենի Ներսէսով։

Սուրիոյ եւ խորհրդային բանակցութիւններուն համար երկու պատուիրակութիւնները երեք հանդիպումներ ունեցան։

Այս խօսակցութիւնները դարձան իսրայէլեան յարձակումին եւ անոր հետեւանքները ջնջելու միջոցներուն շուրջ։

Սուրիոյ վարիչներուն հետ քրնելէ յետոյ իսրայէլեան յարձակումին ստեղծած կացութիւնը եւ անոր հետեւանքները ջնջելու միջոցները, Խ. Միութեան նախագահ պր. Փոտկորնի, Իրաք ժամանեց Երկուշաբթի, 3 Յուլիսին: Ան Պաղտատի մէջ եւս կարեւոր խօսակցութիւններ ունեցաւ նախագահ Ապտէլ Ռահման Արեֆի եւ այլ վարիչներու հետ, նոյն հարցերուն շուրջ։

ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք, որ Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի այս տարուան տասներչորս աշակերտները (Բարձրագոյն Նախակրթարանի աւարտականներ) բոլորն ալ յաջողած են կ'առավարական քննութեանց մէջ եւ կ'անցնին երկրորդական վարժարան։

Ջերմօրէն կը շնորհաւորենք զիրենք եւ իրենց ծնողները, ինչպէս նաեւ վարժարանի Տնօրէնութիւնը եւ այս յաջողութեանը մեծապէս նպաստող պատասխանատու ուսուցիչները։

(Աշակերտներուն անուանացանկը տեսնել էջ 2)

ՓՈՄՓԻՏՈՒ ԵՒ ԳՈՒՎ ՏԸ ՄԻՒՐՎԻԼ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

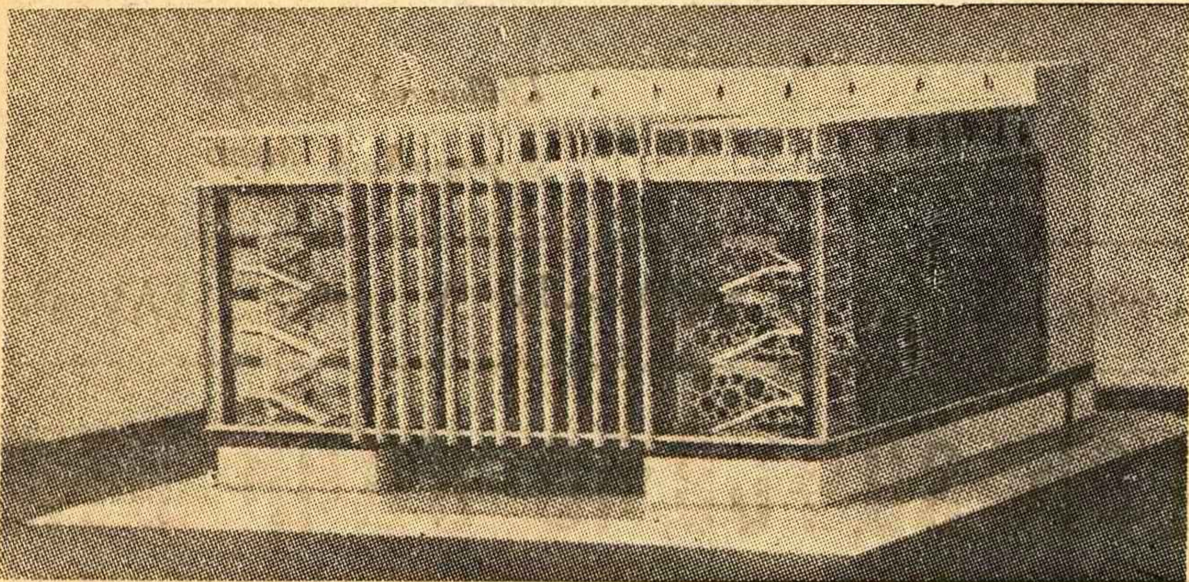
Ֆրանսայի վարչապետ Փոմփիտու եւ արտաքին գործոց նախարար Գուվ տը Միւրվիլ Մոսկուա ժամանեցին, Երկուշաբթի 3 Յուլիսին։

Ֆրանքօ-խորհրդային խօսակցութիւններուն մաս կազմեցին միջազգային եւ երկու երկիրներուն յարաբերութեանց խնդիրներ, եւ մանաւանդ միջին արեւելեան տագնապը, եւ անոր արդար լուծումը:

ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՆՈՐ ՀԱՄԱՅՆԱԽԱՆՈՒԹ

Մայրաքաղաքի կեդրոնական թաղամասին մէջ՝ Հոկտեմբերեան պողոտային վրայ, սկսած է նոր համայնախանութի շինարարութիւնը։ Առեւտրական այդ մեծ կեդրոնը կը կառուցուի ճարտարապետ Սարապեանի նախագծով։ Շէնքը պիտի ըլլայ վեց յարկանի և 350 վաճառասեղանով։ Անոր առաջին, երկրորդ և երրորդ յարկերուն վրայ պիտի տեղաւորուին առեւտրական սրահները, իւրաքանչիւրը 2300 քռ. մեթր մակերեսով։ Չորրորդ և հինգերորդ յարկերը պիտի յատկացուին պահեստներու։ Վերջինվեցերորդ յարկը պիտի օգտագործուի յաճախորդներու հանգիստը կազմակերպելու նպատակով։ Հոն պիտի ստեղծուի բացօթեայ այգի, փակուած հովհարաձեւ ծածկոցով։

Երեւանի մէջ կառուցուող նոր համայնախանութի մանրատիպը

Պիտի աճեցուին տեքորաթիւ և պտղատու ծառեր, խաղողի թուփեր, վարդեր և այլ ծաղիկներ։ Այգիին առանձին հմայք պիտի տայ ջրաւազանը։ Այդ ինքնատիպ հանգստավայրի բաղկացուցիչ մասը պիտի կազմէ ճաշարանը, որ նախատեսուած է 200 մարդու համար։

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

Հայաստանի ժողովրդական հերոս Անդրանիկ Օզանեանի (1865–1927) յուշարձանին բացումը կատարուեցաւ Աշտարակի շրջանի Ուշան գիւղին մէջ։ Արդարեւ, այս տեղ է, որ կ'ապրին անոր բարեկամներն ու ազգային ազատագրական պայքարին մէջ իր զէնքի ընկերները։

Հայաստանի մէջ կը մեծարեն ու կը պանծացնեն յիշատակը ականաւոր հրամանատարին, որ 1917ի Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնն ու Խորհրդային ազատ Հայաստանի ստեղծումը ողջունեց եւ դատապարտեց հակա-խորհրդային գործունէութիւնը դաշնակցականներուն, որոնք զինք ստիպեցին, որ 1919ին մեկնի իր հայրենիքէն։

Անդրանիկ Օզանեանի ծննդեան հարիւրամեակը 1965ին լայնօրէն նշուեցաւ Հայաստանի մէջ։

Լենինականի քաղաքապետութիւնը անոր անունը տուաւ քաղաքին նոր պողոտաներէն մէկուն։

Հայաստանի պետական արխիւներուն մէջ կը գտնուի Օզանեան ֆոնտը, ուր կը հաւաքուին ազգային հերոսին կեանքը պատմող նիւթերը։

Իր մահէն քիչ առաջ Խորհրդային Հայաստան ուղարկած սուրը պահպանուած է Երեւանի պատմութեան թանգարանին մէջ։

ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀՈՒՆՁՔԸ

(1966-67 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ)

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Գ· ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ

Աւագեան Ժորժ	Անէմեան Սիրանոյշ
Աւետիսեան Շանթ	Ասլանեան Անի
Թորոսեան Արա	Արոյեան Զապէլ
Ժամկոչեան Շահէն	Ծառուկեան Սոնա
Պօյաճեան Յակոբ	Կէրիկեան Նորա
Վարժապետեան Վահէ	Համբարձումեան Անահիտ
Ֆրունճեան Օննիկ	Պալթայեան Սոնիա

Զ· ԴԱՍԱՐԱՆ

Գույումճեան Հրաչ	Արոյեան Յասմիկ
Եկաւեան Լեւոն	Երզնկացեան Նայիրի
Կրպոյեան Բիւզանդ	Եագուպ Լիւսի
Համբիկեան Սիմոն	Ղազարեան Ալիս
Պօյաճեան Տիգրան	Ղազարեան Էլիզապէթ
Սարգիսեան Հայկ	Մանուկեան Լիտիա
Օհաննէսեան Տիգրան	Մէլէմէթճեան Արտեմիս
	Տէր Պալեան Մարգրիտ
	Քէչէճեան Սիլվիա

ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Զ· ԴԱՍԱՐԱՆ

Ալեքսանեան Օննիկ	Գալուստեան Արաքսի
Գաբրիէլեան Ջաւէն	Գասապեան Մարի
Գասապեան Էտուար	Գրալեան Անի
Գրիգորեան Յակոբ	Իշխանեան Լորնա
Իշխանեան Միհրան	Մինէթեան Վիվեան
Հիւսէինճեան Տիգրան	Մանկասարեան Անի
Ղարիպեան Վարուժան	Նալչաճեան Վերժին
Յովհաննեան Գէորգ	Պայտարեան Լիւսի
Նաճարեան Փօլ	Քէօհնէլեան Ռոզ
Սրէնճեան Արետ	Քիւրքճեան Նայիրի
Տէր Ստեփանեան Հրաչ	
Փափազեան Մկրտիչ	

«Ջահակիր» ջերմօրէն կը շնորհաւորէ վերոյիշեալ շրջանաւարտները եւ անոնց ուսուցչաց կը մաղթէ առողջութիւն եւ նորանոր պատուաբեր յաջողութիւններ։

ՖՐԱՆՍԱ

ՓԱՐԻԶԻ «ՓԱՐԱՄԱԶ» ԱԿՈՒՄԲԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան ՓԱՐԱՄԱԶ Ակումբին բացումը կատարուեցաւ 10 Յունիս 1967 Շաբաթ օր, կէսօրէ ետք ժամը 6ին, 32 Րիւ տը Թրէվիզ 9րդ, ի ներկայութեան բազմաթիւ Հնչակեան ընկերներու և համակիրներու։

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՀԱՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏԸ

Խորհրդային գիտնականներու պատուիրակութեան մը մաս կազմած են Փրոֆ. Ներ՝ Գէորգ Բրուտեան եւ Ս. Յակոբեան։

Հայ գիտնականները դասախօսութիւններ տուած են թէ Աւստրալիոյ և թէ Նոր Զելանտայի մէջ։

Հանդիպումներ ունեցած են նաև Մելպուրնի և Սիտնէյի Նորակազմ գաղութներու հայրենակիցներուն հետ։

ԳԱՆԱՏԱ

ԵՐԳՉՈՒՀԻ ՍԷԼՄԱ ՔԷՔԼԻՔԵԱՆ ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԷՆ

Կիրակի, 14 Մայիս 1967, կ.ե. ժամը 2·30ին ազգային հպարտութեան պատուաբեր կէս ժամ մը ապրեցաւ Մոնթրէալի (Գանատա) նորակազմ հայ գաղութը, Գանատական հեռատեսիլէն ունկնդրելով հայ երգչուհի Սէլմա Քէքլիքեանը։

Երգահանդէսը բաժնուած էր երեք մասերու։ Հայերէն երգեր, օփերայի օտար արիաներ և տեսակցութիւն (ինթերվիու)։ Խմբավար Տոքթ. Պուօթ, որ այցելած է Երեւան, ծանօթ էր հայկական երաժշտութեան։ Յարգելի խմբավար Տոքթ. Պուօթ, անգլերէն լեզուով տեսակցութիւն մը ունեցաւ հեռատեսիլէն։ Հայ երգչուհին սահուն անգլերէնով մը բացատրութիւններ տուաւ հայկական երաժշտութեան ծագման և բնոյթին շուրջ։ Սայաթ Նովա, աշուղական և գեղջուկ երգեր, արդիական երաժշտութիւն եւլն.։ Հաճելիէն աւելի բան մըն էր վայելել հայ երգչուհիին յանկուցիչ արտայայտութեամբ և գրաւչութեամբ զեղուն դիմախաղերով տրուած բացատրականներն ու մեկնաբանութիւնները։

Սկսաւ յայտագրին գործադրութիւնը։ Սայաթ Նովայէն նմոյշ մը։ Ալէմշահի «Իմ երգը»։ Արամ Խաչատրեանի «Գինիին Երգը»։

Անոնք բարձրորակ արուեստի և լիակատար ապրումի հմայքը ըմբոշխնել տուին ունկնդիր հասարակութեան։

Կը յաջորդեն օտար օփերայէն «Անուշէնայի» (Մեցցօ) Սթրիտէ «Լա Վամբա» կտորը։ Յաջորդը «Սամսոն եւ Տալիլա» օփերայէն «Mon coeur s'ouvre a toi» Տալիլայի մեծավայելուչ արիան։ Երկու կտորներն ալ երգուեցան բարձրորակ արուեստի մը գիտակցութեամբ։ Այդ կատարողականութիւնը վկայութիւն մը եղաւ հայ երգչուհիին զգայնիկութեան, տիրողականութեան, ճկունութեան պատուաբեր չափանիշին։

Կարելի է անվարան մտածել թէ հայ երգչուհիին այս երկու շքեղաշուք արիաներու կատակումը կրնայ մրցիլ համաշխարհային համբաւ վայելող մեցցօ-սոփրանոներու հետ։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՁԱՅՆ»Ը ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Հայրենիքի Ձայն» շաբաթաթերթը յաճախ մասնաւոր բաժին մը կը յատկացնէ սփիւռքահայ գրողներուն, զանոնք մօտէն ծանօթացնելու համար թէ հայրենիքի գրասէրներուն և թէ արտասահմանի զանազան շրջաններուն մէջ ցրուած հայ հարազատներուն։

28 Յունիսի (1967) թիւին մէջ ուրախութեամբ կարդացինք եգիպտահայ տաղանդաւոր գրող և թերթիս գլխաւոր աշխատակիցներէն ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐի մասին գնահատական գրութիւն մը։

Առաջին անգամը չէ որ «Հայրենիքի Ձայն»ը կ'արտայայտուի Ա. Տատուրի մասին, վստահ ենք որ վերջինն ալ պիտի չըլլայ։ Ա. Տատուր արտասահմանի այն գրագէտներէն է, որուն հանդէպ դժբախտաբար հայրենիքին կողմէ արժանի վերաբերում մը ցոյց տրուած չէ ցարդ...։

Մեր ակնարկած յօդուածը՝ վերլուծական մօտեցում մըն է անոր երկու գիրքերուն՝ «Կը Սիրեմ Աշխարհը» և «Անապատի Խորերէն», գրուած անաչառ քննադատ ՊԱՏՐԻԿ ՍԵՂԵԱՆի կողմէ։

Կու տանք հատուածներ։

«... Արմէն Տատուրի պատմուածքների առանցքի երկու բեւեռները են կազմում Եգիպտոսն ու եգիպտահայ գաղութը։ Այդ պատմուածքներում զուգորդւում է պայքարը ընդդէմ մարդկային անարդարութիւնների եւ յօգուտ հայապահպանման։

Արմէն Տատուր սիրում է աշխարհը՝ վերցրած ամբողջութեամբ, բայց ատում է այն ամէնը, ինչը դժբախտացնում է մարդուն, զրկում նրան կեանքի գեղեցկութիւնները ըմբռնելու արտօնութիւնից։ Նա աշխատում է խուզարկել կեանքի բոլոր ծալքերն ու ընթերցողի մէջ ատելութիւն արծարծել այն անարդարութիւնների դէմ, որ գործադրում են արտօնեալ քչերը իրաւազրկուած շատերի դէմ։

Արմէն Տատուր ծնուել է 1920ին։ Դա այն թուականն էր, երբ սկսում էր սաղմնաւորուել սփիւռքահայ նոր գրականութիւնը։ Ինքն էլ պանդխտութեան մէջ ծնուած հասակ է նետում հայոց տառագիր դպրութեան զուգահեռ։

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

Աճել ու դաստիարակուել է Եգիպտոսում եւ իր ստեղծագործութիւններում արտացոլում է ինչպէս եգիպտահայ, այնպէս եւ Եգիպտոսի կեանքն ընդհանրապէս։ Նա բազմաթիւ լարերով կապուած է հայ, արաբ-Ֆելլահ աշխատաւորական զանգուածների հետ, պատկերում է նրանց տուայտանքները ու ապրումները, նուաստացումից նրանց բարձրացնելով վսեմութեան պատուանդանին։ Եւ եթէ իր պատմուածքներում տալով աշխատաւոր մարդկանց, յատկապէս երեխաների զրկանքներով լեցուն կեանքից վրդովեցուցիչ դրուագներ, Արմէն Տատուրը լռելեայն խարազանում է մարդկանց մեծամասնութեան նկատմամբ փոքրաթիւ մարդկանց գործադրած անարդարութիւնը, ապա մի շարք ակնարկներում նա հանդէս է գալիս. պարզաբանելով իր հայեացքները մարդկութեան ու սփիւռքահայութեանը յուզող հարցերի մասին։

Բեղմնաւոր գրիչ ունի Արմէն Տատուր։ Ունի կեանքը դիտելու եւ ընկալելու արուեստագէտի աչք եւ ասելիք։ Արժանիքներ, որոնք մեզ իրաւունք են տալիս շատ բան սպասել իր հասունութեան շրջանը ապրող գրողից»։

ԼԵՒՈՆ ՄՆԱՑԱԿԱՆԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նկարիչ Լեւոն Արմենիա Մնացականեանի նկարչութիւնները Պոսթընի մէջ ցուցադրուեցան մէկ երկու ամիս առաջ և մեծ յաջողութեան արժանացան։

Նկարիչ Մնացականեան ծնած է Երեւան 1923ին, ուր առաջին մրցանակով աւարտեց 1942ին՝ Գեղարուեստից վարժարանը։

Մնացականեան Երեւանի ստեղծագործական գեղարուեստի վարժարանի մէջ ալ իր արուեստը կատարելագործելէ յետոյ, ռուս երկու ականաւոր նկարիչներու Եաշօվլէվէի և Ժօլտօվսքիի կողմէ Մոսկուա հրաւիրուեցաւ, իրենց աշխատանոցներու մէջ աշխատելու համար։

Վերածննդեան արուեստէ ներշնչեալ Արմենիա Մնացականեան յաջողեցաւ ստեղծել իր անհատական վարժարանը և ունեցաւ իր բազմաթիւ հետեւորդները։ Իր գործերը ցուցադրեց նաև Թիֆլիսի, Լենինկրատի և Մոսկուայի, ինչպէս նաև Երեւանի մէջ։

ԳՆԱՀԱՏԵՆՔ ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ԼՐՋՈՒԹԻՒՆԸ ... ԵՒ ԳՈՐԾԵՆՔ ԱՆՈՐ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Ներկայ պայմանները լրջութիւն եւ միասնութիւն կը պարտադրեն իւրաքանչիւր հայու։

Յստակ պէտք է ըլլայ բոլորիս, որ մեր ֆիզիքական, տնտեսական ու ազգային ապահովութիւնը անխզելիօրէն կապուած է մեր Արաբ եղբայրներու ընդհանուր գոյավիճակին հետ, եւ անոնց կողմէ ձեռնարկուած այսօրուան պայքարը նաեւ մեր պայքարն է, որուն ելքէն կախում ունի որքան անոնց, նոյնքան եւ մեր բարեկեցութիւնը, եւ բնաւ պէտք չէ խորհիլ որ մեր Արաբ եղբայրներուն համար աննպաստ դրութիւն մը, գոյավիճակ մը կրնայ խնայել մեզ կամ տարբեր բախտի արժանացնել։

Արաբական երկիրներուն վրայ ծանրացած այսօրուան վտանգը կը տարածուի Արաբիոյ բոլոր բնակիչներուն վրայ, հաւասարապէ՛ս։

Մեր Արաբ եղբայրներուն եւ մեզի համար տագնապալի այս օրերուն, Հայութիւնը, իր ամբողջութեանը մէջ իր միասնութիւնն ու հոգեկցութիւնը պէտք է արտայայտէ պայքարող Արաբիոյ զաւակներուն եւ անոնց իտէալին։

Եւ այդ միասնութիւնը իր արտայայտութեանը մէջ պէտք է ըլլայ որքան համազգային, նոյնքան ալ հարազատ։

(Յապաւումներով)

Պէյրութ «ԱՐԱՐԱՏ»

★ ԱԿԱՆԱՒՈՐ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԸ ★

Կ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ
(Արուեստի վաստակաւոր գործիչ)

Հայաստանի ճարտարապետական հասարակութիւնը քանի մը տարի առաջ հանդիսաւորապէս նշեց ՍՍՌՄ Շինարարութեան ու ճարտարապետութեան ակադեմիայի թղթակից-անդամ, ականաւոր ճարտարապետ Գէորգ Քոչարի ծննդեան 60-ամեակը և ստեղծագործութեան 35ամեակը։

Գէորգ Քոչարը՝ սովետահայ ճարտարապետութեան ու քաղաքաշինութեան անխոնջ ու քաջահմուտ վարպետը, ստեղծագործական ասպարէզ է իջել 30ական թուականների սկզբին. մասնագիտական կրթութիւնն աւարտել է 1929 թուականին Մոսկուայում։ Կանգնած լինելով սովետահայ ճարտարապետութեան օրրանի մօտ, նա իր նշանակալից աւանդն է ներդրել նրա բուռն զարգացման գործում։

Իր ստեղծական ճանապարհին նա նախագծել է տարբեր տիպի մեծաթիւ շէնքեր, որոնցից շատերը մեր քաղաքների զարդը հանդիսացող ճարտարապետական հանրայայտ կառուցւացքներ են։ Դրանց շարքում են Երեւանի «Մոսկուա» կինոթատրոնի, Ունիվերմագի, Անասնաբուժական - անասնաբուժական ինստիտուտի ուսանողական հանրակացարանի շէնքերը, «Արարատ» գինու կոմբինատի մառանների առաջին հերթի կառուցւածքը Հրազդան գետի բարձրադիր ափին, Բաղսովետի գործկոմի շէնքը Լենինականում, կինոթատրոնի շէնքը Կիրովականում, Հայաստանի Գրողների միութեան հանգստեան տունը Սեւանի կղզում, տրամադիկական թատրոնի շէնքը Կրասնոյարսկում եւ բազմաթիւ այլ գործեր՝ թւով 70։

Գ. Քոչարի նախագծումները ներթափանցած են նորի զգացողութեամբ՝ ինչպէս ներքին տարածութիւնների կազմակերպման, այնպէս էլ դրուագների պլաստիկայի արտայայտչականութեան մէջ, արտաքին ձեւերում։ Այդ պայմանաւորուած է նրանով, որ հեղինակը միշտ կողմնորոշուել է դէպի սովետական ճարտարապետութեան առաջ քաշած արդիական հրատապ պահանջները՝ ամէն անգամ վարպետօրէն օգտագործելով նրա բոլոր նուաճումները։ Արդէն 1933 թուականին Գ. Քոչարը նախագծում է Երեւանում կառուցւող Կիրովի անուան գործարանի բնակելի մեծ աւանը քաղաքի հարաւ-արեւմտեան մասում։ Դեռ այն ժամանակ այդ կառուցապատման մէջ նրան հետաքրքրողը տիպային բնակելի շէնքերի օգտագործման խնդիրն էր, որպէս զանգուածային շինարարութեան հիմնական ու տնտեսական առաւել կարեւորագոյն գործօն։

Հեղինակին յաջողուել է ըստեղծել ռացիոնալ մտածուած յատակագծային յօրինուածք պարզ ու յստակ տարածական

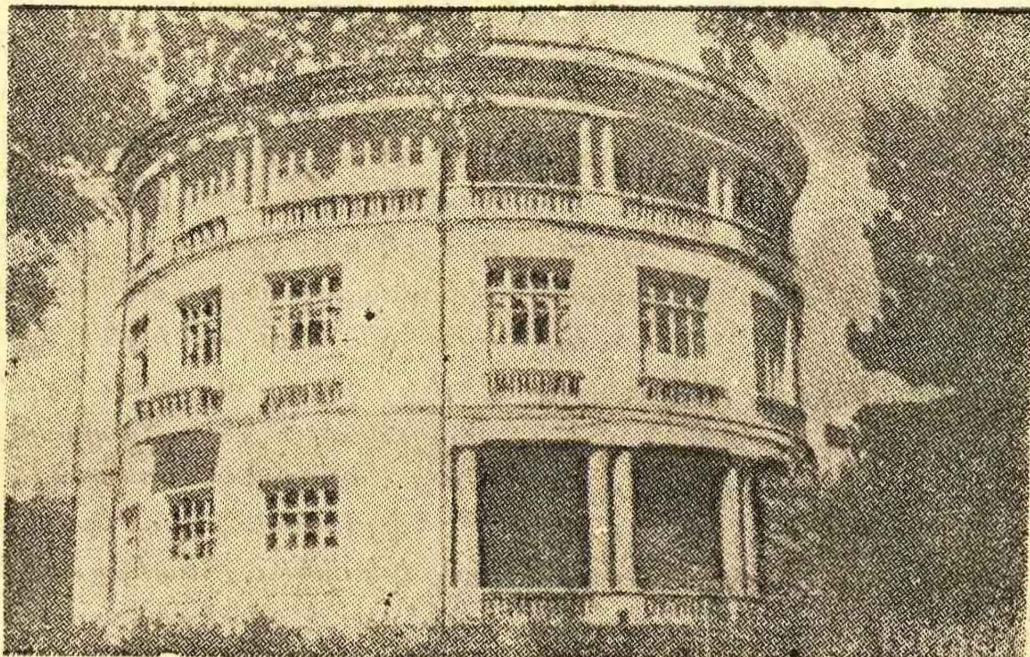

Ճարտարապետ
ԳԷՈՐԳ ՔՈՉԱՐ

լուծումներ, շէնքերի արտայայտիչ ուրուանկար։ Ըստ էութեան Երեւանի ընդհանուր կառուցապատման մէջ վեր խոյացող այդ շէնքերը հանդիսանում են տիպային բնակելի կառուցւածքների նշանակալից օրինակները Հայաստանում։ Դրանք ունեցան իրենց դրական նշանակութիւնն հիմնագայ շինարարութեան համար այն իմաստով, որ ուղիներ հարթեցին զանգուածային շինարարութեան մէջ առաջաւոր ինդուստրիալ տեխնիկա կիրառելու համար՝ մերժելով տնայնագործական մեթոդները։

Միւս կողմից այստեղ առաջ են քաշուել անսամպլային լուծումների այն ժամանակուայ համար ոչ պակաս հրատապ հարցերը։

Ճարտարապետ Գ. Քոչարի ստեղծագործութեան մէջ առաւել նշանակալից տեղ են գրաւել հասարակական շէնքերը, որոնք յաճախ նախագծուել են տարբեր հեղինակների ընկերակցութեամբ։ Ինչպէս և բնակելի շէնքերում, այստեղ էլ կարելի է տեսնել ֆունկցիոնալ տեսակէտից ու ռացիոնալ յատակագծեր։ Հետաքրքրական են յատկապէս երկու դահլիճանոց «Մոսկուա» կինոթատրոնի, Կրասնոյարսկի տրամարդիկական թատրոնի ներքին տարածութիւնների կազմակերպուածութիւնը, նրանց անցումները յարկերի միջեւ, դըրւագների ճարտարապետական մըշակման բարձր ճաշակը եւայլն։

Դիլիջանի հանգիստի տունը
(Ճարտ. Գ. Քոչարի նախագծերով կառուցուած)

Նոյն շէնքերի, ինչպէս նաեւ Երեւանի Ունիվերմագի շէնքի (ընկերակցութեամբ Ա. Աղաբոնեանի, Մ. Մազմանեանի և Ց. Մարգարեանի) արտաքին կերպարների մէջ արտայայտուած են հեղինակների ձգտումները՝ բացայայտել այդ կերպարները ճարտարապետական նոր ձեւերով։ Դրանցում կիրառուած բազմապլանութիւնը և տարածականութիւնը նրանց ընդհանուր ծաւալներին տալիս են որոշակի պլաստիկա։ Այդ մտայղացումը արտայայտուած է Երեւանի Ունիվերմագի անկիւնային, ինչպէս նաև «Մոսկուա» կինոթատրոնի շէնքի միջին մասում։ Հեղինակը այս գործերում հասել է անցեալի ճարտարապետական աւանդների և նորի վարպետ համադրութեան։

«Արարատ» գինու կոմբինատի մառանների (առաջին հերթի կառուցումը ճարտարապետ Ռ. Իսրայէլեանի հետ) կամ Դիլիջանի հանգստեան տան կլոր շէնքի օրինակով տեսնում ենք, թէ ինչպէս Գ. Քոչարը, տոգորուած գեղանկարչական սկզբունքներով, վարպետօրէն օգտագործում է տեղանքի, դաշտանկարի հնարաւորութիւններն ու պահանջները՝ քաղաքի ընդհանուր ճարտարապետութեան պահանջներին համապատասխան։

Քաղաքն իր ամբողջութեամբ միշտ հանդիսանում է նրա ըստեղծագործական որոնումների ելակէտը։ Հետեւելով նշուած սկզբունքներին՝ նա քաղաքաշինական հարցերով զբաղւում է իր ստեղծագործական գործունէութեան համարեա թէ առաջին տարիներից սկսած։ Դեռ 1931ին մեծանուն ճարտարապետ Կարօ Հալաբեանի հետ մէկտեղ Գ. Քոչարը նախագծում է Կիրովականի յատակագիծը, ապա կազմում է Արտաշատի, Վերին Խաթունարխի և այլ բնակավայրերի յատակագծերը, որոնց մէջ արկայ են

(Շար. տես էջ 4)

ԳՐԷ՛ ԵՂԲԱՅՐ...

ԽՈՐԷՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

Մեր մէջ մէ՛կ արհեստ միայն գոյութիւն ունի որ վերէն վար ձրիով սկսելով կը վերջանայ ձրիով։

Գրելու արհեստն է ասիկա... գաղութներու մէջ։

— Գրէ՛, եղբայր։

— Ինչո՞ւ չես գրեր, ի՛նչ կը կորսնցնես գրելով. եղբա՛յր, գրէ՜...

Աւելի զարմանալին կայ։

Ամառուան հեղձուցիչ տաքին կամ ձմրան մէջտեղը երբ հայ գրողը կը շտապէ տուն երթալ, մէկը ճամբան կը կեցնէ զինք ուղղութիւն տալու համար. այսպէս.

— Լաւ որ հանդիպեցայ, անցեալ օր կնկանս հետ կռուի բռնուեցայ, բաւական մը առինք տուինք, եկո՛ւր քեզի մանրամասնօրէն պատմեմ եղելութիւնը և դուն ալ առանց անունս յիշելու այս մասին գրէ՛։

Տիկին մը անդիէն.

— Ասանկ երթայ նէ ազգը փիլիսոփայ պիտի չունենք, հանած թերթերնիդ թոփէն թիւֆէնկէն անդին չ'անցնիր։ Աջ կը դարձնես քաղաքականութիւն, ձախ կը դարձնես փիլիսոփայութիւն. երկուքով ալ մեր մասին գրեցէք որ բան մը կարդանք, գրէ՛, գոնէ դուն գրէ՛...

— Գրէ՛ պապամ գրէ... Հայ յօդուածագիրները հեռուներէն ալ զանազան ձեւերով կը ճաթեցնեն։

Կը նայիս որ յօդուածագիր մը Ամերիկայէն նամակ մը կը ստանայ, որուն մէջ անծանօթ մը կը գրէ հետեւեալը.

— Հոստեղի մեր թերթը ձեր գրած մէկ յօդուածը արտատպած էր։ Գրած էիք կանանց անզգայութեան մասին։ Ես քառասուն տարիէ ի վեր Ամերիկա հաստատուած եմ, ինքս Ակնցի իմ և ամուսնացած իմ, այդ օրը որ ձեր յօդուածը կարդացի կնկանս հետ կռուի բռնուած էի, պատճառն ալ ինչ էր գիտէ՞ք, նոր մօտայէն գլխարկ մը գլուխը անցուցած դէմս ելաւ, ես ալ ըսի որ, կնի՛կ, այդ գլխարկը ամէն անգամ տեսնելուս խնդալս կը բռնէ կոր. ի՞նչ պատասխանէ կ'ուզես, – անանկ է եէ գլխարկին Ֆաքուրան ցուցնեմ... չըսէ՞։ Այդչափ ալ անզգայութի՜ւն...

«Ձեր գրածը ճիշդ օրին եկաւ հասաւ, կարդալով շատ քէյֆիս եկաւ, շատ դրամ ունիմ բայց ի՞նչ օգուտ որ տանս մէջ երջանկութիւն չկայ, լաւ որ ասանկ բաներ կը գրէք ու կը զովանամ, մատուներդ ուտիմ պարոն, գրէ՛...»։

Ողջ, կիսամեռ եւ մեռած հայ գրողներու կողմէ պէտք է պատասխանել այսպէս մեր Ակնցիին։

«Մատուըներս ուտելուդ քանի մը տոլար թխէ մէջը, որպէսզի իմ ալ քէյֆս գայ իր տօլըրուեմ գրեմ...»։

Ձրիէն ի գործ դրուած գրելու արհեստը պաշտօնական հանգամանք ստացած է այլեւս մեր մէջ։ Մեր թերթերը, շաբաթաթերթերը մեծաւ մասամբ ձրիօրէն կը լեցուին։ Մեր պատուարժան խմբագիրները այնքան ալ չեն վրդովիր ասոր համար, քանի որ օրէնքի կարգ անցած է ձրի գրելը և իրենք ալ այնքան ձրի գրած են ատենօք որ... Եւ մեր խմբագիրները սոսկական անհատներու պէս, երբ փողոցը հանդիպին գրողին, անփութօրէն կը գոչեն.

— Գրէ՛ եղբայր...

Ու երբ խմբագրատուն երթան իրենց մէկ հեռաւոր աշխատակցին թերթ առաքած միջոցին թերթին մէկ անկիւնը կը գրեն կարճ և ազդո՛ւ.

— Գրէ՜...

Աւելի սարսափելի՜ն կայ. Ըլլայ որ հայ գրողը տարին անգամ մը մեռնելոցի օրը գերեզմանատուն այցելէ, վասնզի հոն իր ծանօթները մատով ցոյց պիտի տան մտաւորականներու թաղը և պիտի մրմնջեն որպէս ջերմ գոմփլիման:

— Օր մը քեզի հոս պիտի թաղենք, վրադ ալ կոթող մը պիտի դնենք, դուն գրէ՜...

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ՀԱՅ ԽՄԲԱԳՐՈՒՀԻՆԵՐ

ԱՐԱՄ ԵՐԵՄԵԱՆ

Հայ պարբերական մամուլի պատմութեան մէջ առանձնայատուկ տեղ են գրաւում վաստակաւոր խմբագրուհիները, որոնք իրենց հասարակական գործունէութեան շրջանում, խորապէս գիտակցելով իրենց վեհ կոչումը, ամբողջ հոգով նուիրուել են հայ մամուլի զարգացմանը և իրենց խմբագրած թերթերով ո՛չ միայն բարձր են պահել հայ լրագրութեան հմայքը, այլև նպաստել են ժողովրդի լուսաւորութեան վեհ գործին։

Հայ մամուլի ասպարէզում աշխատող խմբագրուհիների լրագրական գործունէութեան հիմնական էջերի պատմական աղբիւրները ձեզ ամէնից առաջ տանում են 60ական թուականների առաջին շրջանը։ Դա սուլթանական Թուրքիայում իշխող այն մռայլ պատմաշրջանն էր, երբ կաշկանդուած էր ինքնուրոյն և ազատ միտքը։ Սակայն, չնայած այդ տխուր իրականութեան, հայ իգական սեռի լուսաւոր, առաջադէմ և պայծառ դէմքերը հանդէս են գալիս և մասնակցում ժամանակի մշակութային և գեղարուեստական շարժմանը։ Այդ երեւոյթի մի գեղեցիկ պատկերը տեսնում ենք նախ հայ բեմական արուեստի պատմութեան մէջ, երբ դերասանական ձիրքով օժտուած երկու գիտակից հայուհիներ, արհամարհելով ժամանակի նախապաշարումները, դեռ 1861 թուին, մասնակցում են պոլսահայ թատերական արուեստի շարժմանը։ Դրանք գաղափարական և արուեստասէր երկու օրիորդներ են — Աղաւնի եւ Արուսեակ Փափազեանները, որոնք խորապէս գիտակցելով թատրոնի կատարած խոշոր դերն ու նշանակութիւնը, նուիրւում են ժողովրդի գեղարուեստական դաստիարակութեան վեհ գործին։

Նշանակալից երեւոյթ է և այն, որ նոյն պատմաշրջանում, 1860–64 թուականներին, Պոլսում, հիմնւում են մշակութային նորանոր ընկերութիւններ, որոնց դրօշի ներքոյ հետզհետէ համախմբւում են ժամանակի առաջադէմ գաղափարներով տոգորուած հայուհիները, որոնք իրենց նպատակ են դնում ժամանակի հասարակական կեանքը յուզող մի շարք հրամայողական, հրատապ, կարեւոր և էական խնդիրների իրագործումը։ Նրանք ծրագրում են իգական սեռի ուսման, դաստիարակութեան և լուսաւորութեան համար բանալ նոր դպրոցներ, բարձրացնել ուսումնարանների կրթական մակարդակը, հայուհիների սրտերում զարթեցնել մայրենի լեզուի, գրականութեան սէրը, համակել նրանց հայրենասիրական վեհ զգացումներով և զարկ տալ հայ բեմական արուեստի զարգացմանը։

Ահա մշակութային շարժման նոյն պատմաշրջանում հետզհետէ հրապարակ են գալիս իգական սեռի մի խումբ գաղափարական ներկայացուցիչները և իրենց ձեռքում բարձր պահում հայ լրագրութեան դրօշը։ Հայ մշակոյթի պատմութեան մէջ դա մի խիստ ուշագրաւ և նշանակալից երեւոյթ է։

Սակայն, մի հանգամանք պարզ է, որ ժամանակաշրջանի այդ լուսաւոր և առաջադէմ վաստակաւոր խմբագրուհիների կեանքի էական գծերի և հասարակական գործունէութեան պատմութեան մասին, դժբախտաբար, չունենք մի լուրջ, հարուստ, խորը, փաստական աղբիւրների վրայ կառուցւած ուսումնասիրութիւն։ Միայն Գարեգին Լեւոնեանի հայ լրագրութեան պատմութեան էջերում արձանագրուած են նրանց անուն—ազգանունները և խմբագրած թերթերի անունները։ Բայց թէ նրանք ի՛նչ միջավայրի և դաստիարակութեան արդիւնք են, ի՞նչ են ներկայացնում նրանց կեանքի պատմութեան հիմնական էջերը և ի՞նչպիսի պայմաններում նրանք ծածանել են հայ լրագրութեան դրօշը, այս կարեւոր հարցերը լուսաբանող մի գրքոյկ, դժբախտաբար, գոյութիւն չունի։

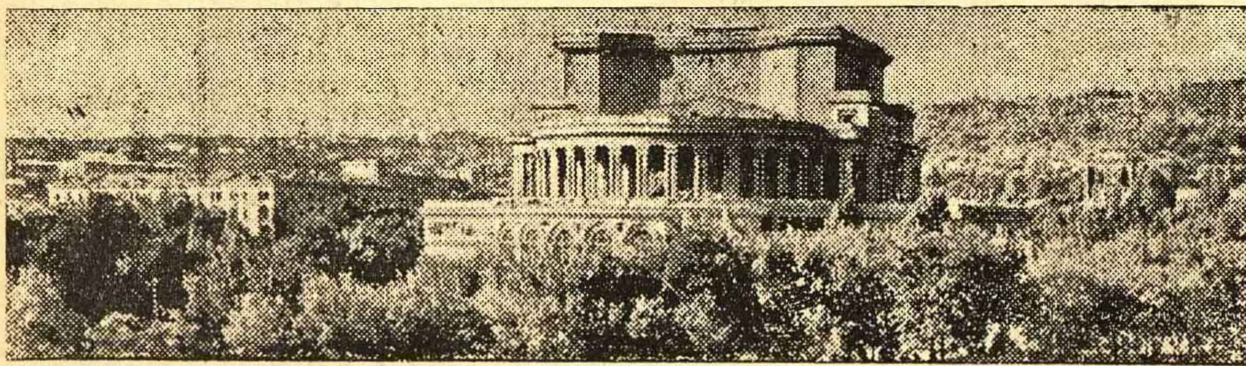
Ճիշդ է, այդ հիմնական և կարեւոր հարցերը պարզելու համար ունենք Հ. Եփրեմ Վ. Պօղոսեանի և գիտնական Արտաշէս Կարինեանի արժէքաւոր հատորները, բայց դրանք իրենց բովան-

(Շար. տես էջ 5)

ԵՐԵՒԱՆԻ ՕՓԵՐԱՅԻՆ ՄԷՋ

Երեւանի կեդրոնը կը բարձրանայ կանաչութիւններու մէջ թաղուած փառայեղ շէնք մը։ Անոր կէսը կը գրաւէ Սպենդիարեանի անուան պետական օփերան, իսկ միւս կէսը՝ ազգային ֆիլհարմոնիան։

Թատերական եղանակը վերսկսած է արդէն։ Օփերայի ու պալէի սիրահարները ի՞նչ կը սպասեն այս եղանակէն։ Թատրոնը ի՞նչ ծրագիրներ ունի Սովետ Միութեան պատմութեան ամենամեծ թուականին։ Սովետներու իշխանութեան յիսնամեակին համար։

Հայաստանի Պետական Օփերայի շէնքը

Ո՞վ է հայկական օփերայի գլխաւոր բեմադրիչ Պօղոս Աֆէեանը: Անիկա Պուլկարիայէն Երեւան եկաւ Թատրոնի տնօրէն ու երգահան Էտկար Յովհաննէսեանի հրաւէրով: Իր նախահայրենքուն երկիրը տեսնելու մեծ փափաք ունէր Աֆէեան, որ Երեւանի մէջ բեմադրեց Վակնէրի «Թանհաուզէր»ը եւ Սթրավինսքիի «Էտիպ արքայ» օփերան:

Ներկայիս Պօղոս Աֆէեան կը պատրաստէ Մենոթթիի մէկ հակաֆաշիստական օփերան՝ «Հիւպատոսը»։

«Կը ջանամ կրցածիս չափ պաշտպանել հայկական օփերային հարուստ աւանդութիւնները, կ'ըսէ Պօղոս Աֆէեան: Ասկէ զատ, ջերմ փափաք մը ունիմ. կ'ուզեմ մշակութային գործակցութիւնը ամրապնդել հայ եւ պուլկար ժողովուրդներուն միջեւ։ Պիտի ուզէի պուլկարական օփերա մը բեմադրել: Բնականաբար կը նկատեմ, թէ արդիական օփերաներու եւ պալէներու ստեղծումը մեր գործին հիմնական մասն է»։

Երեւանի Երաժշտանոցի նախկին աշակերտ եւ Թատրոնի նուագախումբին ղեկավարը՝ Արամ Գաթանեան կը շարունակէ խօսակցութիւնը։ Անիկա արդէն ութը տարիներէ ի վեր հայկական օփերային նուագախումբը կը ղեկավարէ։ Այդ ժամանակամիջոցին, շատ մը դասական ու արդիական ներկայացումներու պատրաստութեան մասնակցած է եւ այժմ նոր յայտագիր մը կը պատրաստէ։

—Շատոնց ի վեր կ'ըսուի, թէ օփերան անհետացող թատերական ձեւ մըն է։ Բայց եւ այնպէս կ'ապրի ան եւ երգահանները օփերաներ կը ստեղծեն, կ'ըսէ Արամ Գաթանեան։ Անշուշտ կարելի չէ ըսել, թէ օփերային ոսկեդարը կ'ապրինք, բայց համոզուած եմ, թէ երաժշտական թատերգութեան նոր սկզբունքներու, արտայայտութեան նոր միջոցներու եւ երաժշտական լեզուի նոր զինանոցի մը յանդուգն հետազօտութիւնները լաւ արդիւնքներ պիտի տան։ Կարծիքս հիմնուած է Սթրավինսքիի, Փրոքոֆիեւի, Շոսթաքովիչի, Պրիթընի, Քարլ Օրֆի, Փուլանի եւ շատ մը ուրիշ ժամանակակից աչքառու երգահաններու ստեղծագործութեանց վրայ, երգահաններ, որոնք փաստած են օփերային անըսպառ կարելիութիւնները։

Եթէ աւելցնենք, որ այս կարծիքը կը բաժնէ ու կը պաշտպանէ նաեւ Թատրոնին տնօրէնը, կարելի է արդարեւ շատ բան սպասել եւ համոզուիլ Գաթանեանի այն արտայայտութեան, թէ ներկայիս «գաղափարի ընկերներու սերունդ մը» կ'աշխատի այս Թատրոնին մէջ։

Այս վերջին տարիներուն, Թատրոնը բազմաթիւ չահագրգռական ներկայացումներ բեմադրեց, ի մէջ այլոց Էտկար Յովհաննէսեանի երկու նոր պալէները, — «Կապոյտ Նոքթիւրն»ը եւ «Յաւիտենական Սատանան»։ Իր «Նոքթիւրն»ին մէջ, երգահանը կը մեկնաբանէ արդի արուեստին խնդիրները։ Գլխաւոր անձնաւորութիւնը՝ դերասանը կը փորձէ իր դիրքը ճշդել արուեստին մէջ. կը տատամսի.... Եւ կ'իջնէ փողոց, ուր կեանքը կ'եռայ։ Եւ կեանքն է որ ճիշդ լուծում մը կը թելադրէ իրեն։

Որո՞նք են Թատրոնի ներկայացումները։ Երիտասարդ երգահան Արիստակէսեանի մէկ պալէն՝ «Պրոմեթէոս»ը, Շուիթաքովիչի մէկ յօրինումը՝ «Խաղաղ Տոնը» վէպին հիման վրայ։

Թատրոնը իր խաղացանկին վրայ կը պահէ նաեւ հայկական դասական օփերաները եւ կը նորոգէ զանոնք։

ՆՈՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Երեւանի Յ. Պարոնեանի անուան երաժշտական գոմետիայի պետական Թատրոնը բեմադրեց Գարեգին Բեսի «Աղաֆոնը եւ իր փեսաները» կատակերգութիւնը։

Կատակերգութիւնը բեմադրած է արուեստի վաստակաւոր գործիչ Տ. Վարդազարեանը, ձեւաւորած է վաստակաւոր նկարիչ Ս. Արուտչեանը, երաժշտութիւնը գրած է արուեստի վաստակաւոր գործիչ Էդ. Աբրահամեանը։

Գլխաւոր դերով հանդէս են եկած ժողովրդական արթիսթներ Ի. եւ Հ. Դանզասները, վաստակաւոր արթիսթներ՝ Մ. Համամջեանը, Ալ. Յովհաննիսեանը, Հ. Ասլանեանը, Ա. Վաչեանը, արթիսթ Ս. Յարութիւնեանը եւ ուրիշներ։

ՀԱՇՏ ԱՊՐԻՆՔ

(Հետեւողութեամբ Խորէն Արք. Նարպէյի)

Հաշտ ըլլանք եղբարք աշխարհին մէջը,
Ալ ոչ մէկ կռուի բանկալին շուրջը,
Կրօնքը չըննենք վէճի խաղալիկ,
Եղբարք ձեռք ձեռքի միաբան ապրինք:

Մեր երկիրն է սուրբ բոլորիս հոգւոյն,
Ուր որ ալ ապրինք մօտը կամ հեռուն,
Ոչ մէկ ազգասէր իր ցեղ չ'ուրանար,
Եղբարք հաշտ ըլլանք ու սիրենք զիրար:

Հայն ու մարդկութիւն նոյն ունին օրրանն՝
Մասիսի վրայ խարսխեց Տապանն.
Հոն խաղաղութեան բռնան աղաւնիք,
Եղբարք սիրտ սրտի զուսպ ու հաշտ ապրինք.

ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

Աղեքսանդրիա 18-6-1967

ԱԿԱՆԱՒՈՐ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

մտայղացման խորութիւն ու վարպետութիւն: Սակայն դա առանձնապէս ցցուն է արտայայտւում Կրասնոյարսկ քաղաքի կառուցապատման օրինակով, որտեղ լինելով քաղաքի գլխաւոր ճարտարապետը՝ Գ. Քոչարը իրագործում է իր առաւել հետաքրքրական քաղաքաշինական նորարարութիւնները։

40-ամեայ աշխատանքի ընթացքում Գ. Քոչարի ճարտարապետական ստեղծագործութիւնը միշտ էլ յաջողութեամբ զուգակցուել է հասարակական գործունէութեան հետ: Յատկապէս հանրայայտ է Հայաստանի ճարտարապետների միութեան կազմակերպման ու ղեկավարման ասպարէզում նրա արժանաւոր աւանդը, երբ Գ. Քոչարը ակտիւօրէն մասնակցելով այդ միութեան կազմակերպման գործին՝ ընտրւում է նրա առաջին նախագահը։

Պէտք է նշել նաեւ, որ Գ. Քոչարը բացի բեղմնաւոր ճարտարապետական պրակտիկայից, իր հրապարակային ելոյթներում, ինչպէս նաեւ մամուլում յաճախակի արծարծում էր շինարարութեանը վերաբերող արդիական ամէնատարբեր հարցեր։

Գ. Քոչարը նշանակալից ծառայութիւններ ունի մեր հանրապետութեան ճարտարապետական կադրերի պատրաստման գործում. մի շարք տարիներ նա հանդիսացել է Երեւանի Կարլ Մարքսի անուան Պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ճարտարապետական ամբիոնի դասախօս։

Ճարտարապետ Գ. Քոչարի ստեղծագործական հարուստ վաստակը ճանաչւում է զուել մեր հանրապետութեան սահմաններից էլ դուրս։ 1959 թուականին նա ընտրւում է ՍՍՌՄ Շինարարութեան եւ ճարտարապետութեան ակադեմիայի թղթակից-անդամ։

Այսօր էլ Գ. Քոչարը հանդիսանալով «Երեւաննախագիծ» ինստիտուտի ճարտարապետական արուեստանոցի ղեկավարը, իրեն յատուկ խանդավառութեամբ ու երիտասարդական աւիւնով շարունակում է արժէքաւոր ներդրումներով ամէնաակտիւ մասնակցութիւն ունենալ Հայաստանի ճարտարապետութեան ու շինարարութեան բուռն զարգացման գործին:

Կ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ԱՌՈՂՋ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՄ Պ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

4. ՍԵՌԱՅԻՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ.–

Պատանիի մը կամ երիտասարդի մը սեռային յարաբերութիւնները շատ մեծ կարեւորութիւն կը ներկայացնեն, քանի որ անոնք շատ անգամ կը գրաւեն իր մտածումներուն մէկ լուրջ մասը։ Ինչպէ՞ս են եւ ինչպէ՞ս պէտք է որ ըլլան երիտասարդի մը սեռային յարաբերութիւնները։

Այսօրուան երիտասարդութիւնը կարելի է երեք դասակարգերու բաժնել:

Առաջինը՝ այն է որ ամէն գնով կը փնտռէ, եւ ամէն ճիգ կը թափէ որ գտնուի հո՛ն՝ ուր հակառակ սեռէ անձեր կան։ Անոնց թիւը, դժբախտաբար, շատ է։ Այս երիտասարդներէն չէք կրնար որեւէ ծառայութիւն մը խնդրել, իրենց partyներու ժամադրութիւնները այլե՛ս աւելի ժամանակ չեն ձգած տարբեր բաներու տրամադրելու։ Այս երիտասարդներուն հետ երբ նստած էք, ճաշելու կամ խօսելու ատեն, յանկարծ կը նշմարէք որ ոտքին մէկը, կամ նոյնիսկ մէջքը կ'երերայ։ Պահ մը կը խորհիք թէ անհանգիստ է եւ կ'ուզէք դարման մը ճարել, բայց անմիջապէս կը նկատէք որ համաչափ եւ շարունակ կ'երերայ։ Հասկցուեցաւ, հեռուէն կամ մօտէն «ճազ» մը իմացած է եւ չէ դիմացած ու սկսած է ոտքին մէկը երերցնել.. խե՜ղճ։

Այսքա՜ն տարուած, յափշտակուած երիտասարդ մը ինչպէ՞ս կրնայ մտածել իր ապագային եւ իր առօրեայ գործերուն մասին... խեղճին խելքը գլո՞ւխն է։ Երբ իր երիտասարդական կորովը անբաւարար կ'ըլլայ զինք ազատելու կիրքի այս աստիճան գերութենէն, որքա՞ն վստահութիւն կրնայ ներշնչելու։ Պէ՞տք է այս աստիճան անմիտ եւ ծիծաղելի ըլլալ։ Պէ՞տք է երիտասարդական այդ հսկայ ոյժն ու տոկունութիւնը վատնել, գրեթէ ամբողջութեամբ, այսպիսի ժամավաճառութեամբ։

Ճիշդ է թէ երիտասարդ մը կրնայ հաճոյք զգալ հակառակ սեռէն, բայց ո՛չ այն աստիճան, որ իր ժամանակին եւ մտածումին խոշորագոյն մասը, կամ նոյնիսկ բոլորը, յատկացուցած ըլլայ հակառակ սեռին։

Ճիշդ է թէ երիտասարդ մը պիտի ընտրէ իրեն կեանքի ընկեր մը, այո, բայց ո՛չ թէ տասը-քսան հատ, ո՛չ թէ որեւէ միջավայրէ, ո՛չ թէ լաւագոյն հաճոյամոլը։ Երբ այս աստիճան գերին դարձած է կիրքին ու դադրած է իր մէջ լրջութիւնն ու խոհականութիւնը, կամ կեանքի ընկեր ընտրելու այս ամենակենսական հարցը, երբ այսքան թեթեւութեամբ եւ պատահականութեամբ կ'ըլլայ, ինչքա՛ն եւս թեթեւ պիտի ըլլայ այդ զոյգին կեանքը... եթէ զոյգ մնան։

Երկրորդ դասակարգին կը պատկանի, թիւով աւելի նուազ, ուրիշ խումբ մը. հակառակ սեռէն չափազանց խրտչողներու խումբը։ Ասոնք, հազիւ թէ հանդիպին հակառակ սեռէ անձի մը, երեսնին կը կարմրի, կը դեղնի ու միջոց կը փնտռեն փախուստ տալու։

Այս ալ հիւանդագին վիճակ մըն է, հետեւանք՝ ծնողներու անխոհեմութեան, որոնք, վախնալով որ իրենց զաւակը կրնայ ըլլալ որ օր մը պատկանի առաջին դասակարգին, այսինքն վախնալով որ ան ըլլայ շատ թեթեւաբարոյ ու հաճոյամոլ անձ մը, դաստիարակած են այնպիսի կերպով մը՝ որ տուած է հակառակ արդիւնքը, այսինքն անձը դարձած է միւս սեռէն խրտչող, փախուստ տուող։

Այս տեսակ երիտասարդներ յաճախ կ'ըլլան անձնասէր ու թերեւս նոյնքան իրենց ժամանակը պարապի վատնողներ՝ որքան միւսները։ Ասոնք իրենց ժամանակը չեն վատներ հոս հոն, բայց իրենց երեւակայութի՛ւնը կը պտտցնեն հոս հոն, եւ կրնան ժամերով մնալ անշարժ, կէս քուն եւ կէս արթուն ու իրենց երեւակայութիւնը կը թռչի մէկ տեղէն միւսը, ապարդիւն։ Երիտասարդ մը արժէքազրկող կամ անոր ոյժերը եւ ճիգերը ջլատող նոյնքա՛ն վտանգաւոր վիճակ՝ որքան նախորդը։ Հարկ չկայ չափազանցութեանց մասին խօսելու, թէ նման երիտասարդներ կ'ունենան այնպիսի ունակութիւններ, որոնց պատճառաւ կը հիւծին եւ երբեմն նոյնիսկ կ'ունենան մտային խանգարումներ։

Ծնողքներ շատ արթուն պէտք է ըլլա՛ն, որ իրենց զաւակները չըհասնին հոն։ Ամէն ծնողք թող միջոց գտնէ, ըստ իր դատողութեան, իր զաւակը մղելու յարմարագոյն զբաղման կամ աշխատանքին։

Այսպիսի երիտասարդներն ալ պէտք է անդրադառնան թէ անշարժութիւնը, ապարդիւն երականութիւնները եւ վերջապէս մէկու մը ինքնիրեն պատճառած չինծու յուզումները, անհամապատասխան են իր ուժին եւ կարողութիւններուն, որովհետեւ ան երբ շարժի, երբ թօթուուի, շատ գործեր կրնայ տեսնել ու շատ մը նախանձելի յաջողութեանց կրնայ հասնիլ, ու անգամ մը որ ինքզինք արժէքաւորէ, ինքն իսկ պիտի ծիծաղի իր անարժէք երեւակայութիւններու ետեւէ վազող մը եղած ըլլալուն համար։

Երրորդ դասակարգին պիտի պատկանին անոնք՝ որոնք չափաւոր են իրենց զգացումներուն եւ շարժումներուն մէջ։ Ոչ խենթի պէս հակառակ սեռին ետեւէն վազողներ են եւ ոչ ալ անկէ փախչողներ։

Անոնք գիտեն իրենց երիտասարդութիւնը լեցուն անցընել, արդիւնաւոր աշխատանքով անցընել ու միեւնոյն ժամանակ ալ գիտեն իրենց հաճոյքին հետեւիլ, այնքան մը որ իրենց օգտակար ըլլայ եւ ոչ թէ վնասակար իրենց անձին, գործին կամ կեանքին։

Չափաւոր հաճոյքի կողքին, ասոնք գիտեն թէ իրենց կեանքի սեռային բաժնի նպատակն է՝ ընտրել այ՛ն՝ որ պիտի ըլլայ կեանքի ընկեր։ Անոնք գիտեն թէ այդ ընտրութիւնը ե՛րբ եւ ինչպէս պիտի ըլլայ, որպէսզի ան ըլլայ տեւական, ամբողջ կեանքին համար, երջանիկ կեանքի համար: Անոնք գիտեն ինքզինքնին արժէքաւորել՝ որպէսզի ընտրեն արժէքաւորը կամ ընտրուին արժէքաւորէն: Նմանները զիրար կը փնտռեն: Երկաթը երկաթ կը փնտռէ որ մագնիսութեամբ իրեն քաշէ: Շիտակ կտրուած փայտի կտոր մը, նոյնպէս շիտակ կտրուած մը կ'ուզէ անոր փակելու համար, իսկ ծուռ կտրուած մը, նոյնքան ծուռ կտրուած մը կ'ուզէ։ Անձ մը արժէք պէտք է ունենայ որպէսզի արժէքները գնահատող ըլլայ եւ արժէքաւորը ընտրող կամ արժէքաւորէն ընտրուող։

Ահաւասի՛կ ուրեմն, երիտասարդին առջեւ կը բացուի ընդարձակ դաշտ մը արժէքաւորման, իւրաքանչիւրն ըստ իր սեռին։ Դիւրին չէ արժէքաւորուիլը։ Եթէ երիտասարդը այդ բանին ձգտի, արդէն շատ բան ունի ընելիք եւ սորվելիք, ըլլայ աշխատանքի, ըլլայ մարզական եւ առողջապահական եւ ըլլայ բարոյական տեսակէտներէն:

Երիտասարդութեան պարտքն է ուրեմն, հետեւիլ ա՛յն ճամբուն՝ ուր կ'արժէքաւորուին եւ ուր կը գնահատուին արժէքաւորներէ։ Թող ըլլա՛ն բարձր իրենց նպատակներով եւ ձգտումներով, եւ այսպիսի երիտասարդ զոյգեր երբ իրարու մօտ գան, պիտի հասկնան, քանի որ ունին նոյնքան ազնիւ եւ բարձր զգացումներ, եւ պիտի ապրին անքակտելի փոխադարձ գնահատմամբ երջանիկ կեանք մը, ինչ որ պատիւ է իրենց, իրենց ծնողներուն եւ շրջանակին... եւ օր մըն ալ պատիւ պիտի ըլլայ իրենց զաւակներուն։

(Շար. 9)

ՍՈՒՏԱՆԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՈՒՍՄԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ 1966-67 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ

Հոգեշնորհ նախագահ Հայր Սուրբ,

Բարձրապատիւ տիար կրթ. նախարար, յարգարժան նախագահ գաղութ. ազգ. վարչութեան, պատուարժան հոգաբարձութիւն ազգ. Վարժարանի, Ս. Եկեղեցւոյ և Կիրկ. Վարժարանի, շատ սիրելի ծնողներ և սիրելի հիւրեր,

Փառք Աստուծոյ ահա տարի մը եւս բոլորեցինք: Տարի մը եւս աշխատեցանք բոլորս, մենք և դուք, այս նուիրական օճախին համար սիրով, համերաշխ ու ներդաշնակ գործակցութեամբ, մեր մատաղ սերունդին ու մեր ժողովուրդի զաւակներուն սիրոյն: Մեր ամբողջ կարելիութեանց համեստ սահմաններուն մէջ ըրինք մարդկօրէն ինչ որ կարելին էր ջամբելու համար մեր զաւակներուն ուսում և կրթութիւն, հայեցի ու ազգ. դաստիարակութիւն ու հպարտութիւն, ունենալու համար պատիւ բերող, հայու ոգիով խանդավառ զաւակներ ու նոյն ատեն հաւատարիմ ու երախտագէտ քաղաքացիներ իրենց և մեր բնակած երկրին, Սուտանական բարեխնամ ազատ հանրապետութեան ու անոր ազնիւ ու հիւրասէր օրհնեալ ժողովուրդին:

Վարժարանի տնօրէն՝ Պր. Օննիկ Գալուստեան տեղեկագիրը կարդացած պահուն

Ա.— ՎԵՐԱՄՈՒՏ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒԹԻՒՆ

Վարժարանիս 1966-67*ի դպրոցական վերամուտի արձանագրութիւնները սկսան* 1966*ի Յուլիսէն սկսեալ, իսկ վերամուտը Օգոստոսի առաջին օրը:*

Մեր աշակերտութեան թիւն է այս տարի 61՝ *փոխան անցեալ տարուան* 63*ին:*

Դժբախտաբար այս տարի ալ դարձեալ ունեցանք աշակերտներ, որոնք իրենց կամքէն անկախ, դադրեցան վարժարան յաճախելէ:

Ունեցանք 36 *մանչ և* 25 *աղջիկ, բաշխուած վեց կարգերու վրայ.— Ա.— Մանկապարտէզ Պարսամեան (բողբոջ, կոկոն և ծաղիկ) միացեալ դասարանի մէջ: Բ.— Ա.Բ.Գ. և Դ. կարգեր նախակրթարանի առանձին դասարաններու մէջ:*

Անցեալ տարուան տեղեկագրին մէջ ինչպէս կը յիշէք, այս տարի եւս նախակրթարանէն շրջանաւարտ չունինք. բայց յաջորդ տարի առաջ Աստուած պիտի ունենանք 5րդ կարգէն շրջանաւարտներ:

Սակայն ունինք այս տարի, Պարսամեան Մանկապարտէզի բաժնէն 8ը աշակերտ-աշակերտուհիներ (5 *մանչ և* 3 *աղջիկ), որոնք կ'աւարտեն Մանկապարտէզը և պիտի ստանան իրենց վկայականները յառաջիկայ տարի անցնելու համար նախակրթարանի Ա. կարգը:*

Անուններն.— Հերմինէ Կամիլ, Ճասմին Ռաֆայիլ, Վիվեան Գօուզեան, Պէտրօ Տիվանեան, Լեւոն Թէմիզեան, Հովէլ Յովհաննէսեան, Սեդրակ Զազամզեան և Քրիստափոր Ճէքնեան:

Աստուած թող իրենց ծաղիկ հասակներուն հետ ըլլայ միշտ, ըլլան աւելի քաջ ու աշխատասէր: Կը շնորհաւորենք նաեւ իրենց ծնողները:

Բ.— ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄ

Ա. Հոգշ. Տ. Սուրէն վրդ. Զիլինեան.— Կրօն, Հայ., Հայոց Պատմ., և Աշխ.:

Բ. Տիկ. Էմմա Գալուստեան.— Անգլ. լեզուի պատասխանատու, Թուաբանութիւն (անգլերէնով վերի կարգերուն), ընդհ. հսկիչ և հաշուապահուհի:

Գ. Տիկ. Իսկուհի Մաասուտ.— Պարսամեան Մանկապարտէզի պատասխանատու ուսուցչուհի, Նախակրթարանի քանի մը կարգերուն եւս կ'աւանդէ Կրօն, Ազգ. Պատմ., Գիտ. Գծագր. և հերթապահ հսկիչ:

Դ. Տիկ. Ազիզա Շաքիր.— Արաբերէն լեզուի պատասխանատու ուսուցչուհի: Ինքնաշարժի պատասխանատու և հերթապահ հսկիչ:

Ե. Տիկ. Հուրի Աֆարեան.— Մանկապարտէզի օգնական ուսուցչուհի:

Զ. Պրն. Օ. Գալուստեան.— Հայերէն, Երգ., և Մարմնամարզ:

Այս հանդիսաւոր առիթով թող ներուի ինծի շնորհակալութիւն յայտնել և շնորհաւորել իմ սիրելի գործակիցներս, Վարժարանիս հոգաբարձութեան և ձեր բոլորին կողմէ ալ մեր ժրաջան ուսուցչական կազմը, որ զոհաբերութեամբ և սիրով գործեց ի խնդիր մեր մատաղ սերունդի հայեցի կրթութեան և ուսման:

Ամենակատարեալն Աստուած, թող աւելցնէ բոլորիս սէրն ու նուիրումը, ուժ, կարողութիւն և առողջութիւն պարգեւելով, բազմապատկելու համար մեր ճիգն ու աշխատանքը գալիք տարեշրջաններուն:

Գ.— Ս. ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս տարի եւս, մեր աշակերտները առիթը ունեցան կանոնաւոր կերպով եկեղեցի յաճախելու և տարուան ընթացքին երկու անգամ Ս. Ծննդեան և Զատկուան տօներուն, Ս. Հաղորդութիւն առին:

Միշտ շնորհակալ ենք եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, մեր սիրելի հայր Սրբ.ին և մեր սիրելի ծնողաց, որոնք կը գնահատեն, կը քաջալերէն ու կ'աջակցին մեզի միշտ մեր զաւակներուն ի նպաստ ու անոնց օգտին համար միայն կատարած մեր ճիգին ու աշխատանքին: Մենք պատրաստ ենք միշտ մեր անձին գնովն իսկ նուիրուիլ ու զոհուիլ այս Ս. գործին:

(Շարունակութիւնը տես էջ 6)

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ՖԻԼՄԱՐՏԱԴՐԻՉՆԵՐ ՊԱՔՈՒԻ ՄԷՋ

Եգիպտական ժապաւէններու տնօրէն Սալահ Ապու Սէյֆ, Պաքու տարած էր իր վերջին ֆիլմերէն «Գահիրէ 30»ը, որ շատ ջերմ ընդունելութիւն գտաւ ազրպէյճանցի պատասխանատուներուն կողմէ:

Ֆիլմարտադրիչ Հասան Սախտպէյլի ըսաւ որ այդ ժապաւէնը կ'արտացոլացնէ եգիպտական յառաջընթացքը: «Գահիրէ 30»ը պատրաստուած է մեծ ճաշակով, աւելցուց ան:

Սալահ Ապու Սէյֆ Ազրպէյճան մեկնած է պատուիրակութեան մը հետ: Անոնք այցելեցին ազրպէյճանեան ֆիլմերու սթիւտիօն, հանդիպումներ ունեցան իրենց պաշտօնակիցներուն հետ, ներկայ եղան բազմաթիւ ժապաւէններու ցուցադրութեան՝ ներառեալ «Կասպից ծովու քարիւղի գործաւորներու պատմութիւնը», որ համաձայն Գահիրէի վաւերագրական ժապաւէններու տնօրէն Հասան Ֆուատի կարծիքին՝ «Շատ յաջող կերպով պատրաստուած է»:

Մայիս 30*ին եգիպտացի ֆիլմարտադրիչները մեկնեցան Մոսկուա:*

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԸ

Ամէն առաւօտ ժամը վեցին, Թիֆլիսի ձայնասփիւռը կու տայ տեղւոյն հայ ժողովրդեան լուրերը:

Օրուան յայտագրի մասին խօսող ներու միջեւ կը գտնուին ականաւոր անձնաւորութիւններ ալ, ինչպէս Մարտիրոս Սարեան, գրագէտներ Նայիրի Զարեան, Պարոյր Սեւակ, Սիլվա Կապուտիկեան և ակադեմական Վիքթոր Համբարձումեան:

Կարեւորութեամբ կը յիշատակուին նաև արտասահմանեան հայ անձնաւորութիւններ, ինչպէս Ուիլեըմ Սարոյեան և Շառլ Ազնաւուր:

Թիֆլիսի ձայնասփիւռը ամէն առաւօտ հայկական երաժշտութեան քսան վայրկեան տեւող յայտագիր մը ունի:

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ՀԱՅ ԽՄԲԱԳՐՈՒՀԻՆԵՐ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

դակութեամբ, որքան պատմագրական մեծ արժէք են ներկայացնում և արժանի են առանձին ուշադրութեան, նոյնքան էլ պակասաւոր են և կարօտ են վերամշակման և վերակառուցման:

Պէտք չէ մոռանալ, որ հայ մամուլի պատմութեան մէջ ժամանակի ընթացքում հանդէս են գալիս խմբագրական ծիրքով օժտուած, զարգացած, առաջադէմ մի խումբ գաղափարական հայուհիներ, որոնք ամբողջ էութեամբ նուիրուելով հայ լրագրական մշակոյթի ծանր, պատասխանատու, բայց վսեմ աշխատանքին, ժամանակի տիրող մռայլ պայմաններում, նիւթական զոհողութիւններով բարձր են պահում հայ մամուլի հմայքն ու վեհութիւնը: Նրանք իրենց խմբագրած թերթերով ո՛չ միայն հարստացնում են հայ մամուլի պատմութեան էջերը, այլև պայքարելով ժամանակի տիրող խաւարի և յետամնացութեան դէմ, պաշտպանում են հայ իգական սեռի իրաւունքները և առաջնորդում նրանց դէպի ժամանակակից լուսաւորութիւնը: Այդ գծով էլ նրանք նպաստում են հայ օրիորդների և տիկինների առաջադիմութեան վեհ գործին, միաժամանակ ազնուացնում են նրանց հոգիները և նրբացնում նրանց գեղարուեստական ճաշակը: Անգամ նրանք չեն մոռանում մանկական աշխարհը: Մանուկ ընթերցողներին ներշնչում են վսեմ ձգտումներ, արթարթելով նրանց սրտերում սէր դէպի մայրենի լեզուն և հայրենի աշխարհը:

Հայ մամուլի պատմութեան մէջ հրապարակ եկող խմբագրուհիների կատարած դերն այսօր առանձնայատուկ և ուրոյն արժէք է ներկայացնում նաև այն տեսակէտից, որ նրանք իրենց թերթերի էջերում շօշափել են մի շարք հրատապ և կենսական խնդիրներ, որոնք այսօր էլ դեռ մտքեր են յուզում և արժանի են առանձին ուշադրութեան: Ահա թէ ինչո՛ւ հայ լրագրութեան դրօշն իրենց ձեռքում բարձր պահող այդ վաստակաւոր խմբագրուհիները ժամանակի առաջաւոր մամուլի պատմութեան մէջ առանձնայատուկ եւ ուրոյն տեղ են գրաւում:

Գաղափարական այդ ազնիւ հայուհիների խմբագրական գործունէութեան էական յատկանիշները գծելիս նկարենք այստեղ ամենաառաջին հայ խմբագրուհու պատկերը: Դա Էլպիս Կեսարացեանն (*) *է, որ ծնուել է Կ. Պոլսում, մեզանից* 137 *երկար տարիներ առաջ եւ մահացել է* 1913 *թուին,* 83 *տարեկան հասակում:*

Հայ ժողովրդի, իգական սեռի եւ նոր սերնդի լուսաւորութեան ու յառաջադիմութեան վսեմ գաղափարներով տոգորուած այս ազնիւ հայուհին եւ անձնուէր ուսուցչուհին հասարակական ասպարէզ է գալիս 60ական թուականներին եւ հիմք դնում հայ իգական սեռի առաջին թերթին: *Այս տեսակէտից* 1862 *թուի Օգոստոս* 1*ը հայ մամուլի պատմութեան մէջ մի նշանաւոր տարեթիւ է: Այդ թըւականին է, որ* հայ անդրանիկ խմբագրուհին *Պոլսում հրատարակում է* «Կիթառ» *ամսաթերթը, որի ճակատին կարդում ենք «Հանդէս ամսօրեայ, հրաւէր հայկազն օրիորդաց»: Ուշագրաւ է եւ այն, որ «Կիթառ»ը հենց սկզբից իրեն հիմնական նպատակ է դնում — «Հայ օրիորդների եւ տիկինների սրտերում արթնցնել ու զարգացնել ազգասիրութեան ոգին եւ ուսման ու կրթութեան սէրը»: Վաստակաւոր ուսուցչուհին նուիրւում է խմբագրական ծանր, պատասխանատու գործին, որպէսզի իգական սեռը զարգանայ եւ անվտանգ քայլէ ուսման, դաստիարակութեան եւ քաղաքակրթութեան լուսաւոր ճանապարհներով:*

Հայ կանանց առաջին պարբերականի պատմութիւնն արձանագրելիս նշենք և այն, որ հայ ժողովրդի պարծանքն ու հպարտութիւնը կազմում են գաղափարական այլ հայուհիներ եւս, որոնք գիտակցաբար կանգնելով հայ լրագրական մշակոյթի դիրքերում, իրենց խմբագրական գործունէութեան ընթացքում ընդգրկում են մի վեհ նպատակ, մի վսեմ ձգտում — ծառայել իգական սեռի և ժողովրդի լուսաւորութեան գործին, պայքարել ժամանակի տիրող խաւարի, յետամնացութեան դէմ և վառ պահել հայ մշակոյթի ջահը: Նրանք հաւատարիմ մնալով իրենց վեհ կոչմանը, իրենց օգտակար եւ արդիւնաւէտ գործունէութեամբ բարձր են պահում հայ լրագրութեան դրօշը, միաժամանակ իրենց հասարակական գործունէութեամբ հայ մշակոյթի զարգացման խնդրում նշանակալից դեր կատարում:

Իգական սեռի այդ լուսաւոր եւ առաջադէմ դրօշակակիր խմբագրուհիների շարքում, կեսարացեանից յետոյ, ուրոյն եւ պատուաւոր տեղ են գրաւում՝ Սրբուհի Երիցեան, Սոփիա Մորեանց, Մառի Պէյլէրեան, Նուարդ Աճինեան, Կատարինէ Լիսիցեան, Հայկանուշ Մառք, Եւգինէ Մելիք — Քալանթարեան, Ֆլորա Վարդանեան, Մարիամ Մեհրաբեան եւ ուրիշներ, որոնց վսեմ իղձերի ազնիւ ձգտումների եւ մշակութային ու հասարակական արդիւնաւէտ գործունէութեան մասին փաստական հարուստ տեղեկութիւններ պակասում են: Նոյնպէս Հ. Եփրեմ Պօղոսեանի գրքում ընդգծուած տեղեկութիւնները չեն լրացնում որոշ խմբագրուհիների կեանքի պատմութեան ամբողջական եւ հարազատ պատկերը: Այդպէս է վաստակաւոր խմբագրուհի Վերգինէ Աթանասեանի դիմանկարը: Առաքինի, համեստ եւ ազնիւ այդ հայուհին, որ իր մտաւոր լուրջ պատրաստութեամբ կարող է հայ իգական սեռին պատիւ բերել, 1925-1929 *թուականներին, իմ տեսչութեան շրջում, Երեւանի «Ձերժինսկ»ու անուան բարձր տիպի դպրոցում մաթեմատիկայի ուսուցչուհի էր: Դա այն ուսումնական շրջանն էր, երբ դպրոցում պաշտօնավարում էին իրենց կոչման բարձրութեան վրայ կանգնած առաջաւոր ուսուցիչ-ուսուցչուհիներ՝ բանաստեղծ Վահան Միրաքեան, Ռուբէն Օհանջանեան, Տիկ. Սոֆիա Ասատուր (յայտնի բանաստեղծ եւ Սայաթ-Նովագէտ Գէորգ Ասատուրի տիկինը), Մառ, Մուշեղ Բաղդասարեան, Արամ Բոյերէգեան եւ ուրիշներ, որոնք իրենց մասնագիտական պատրաստութեամբ դպրոցի ուսումնական մակարդակը լաւագոյն հիմքերի վրայ դնելու համար լուրջ աշխատանք կատարեցին: Ահա այդ լաւագոյն մանկավարժների շարքում շուտով ուրոյն տեղ գրաւեց Տիկ. Աթանասեանը, որ խոր հմտութեամբ դասաւանդում էր մաթեմատիկան, որի շնորհիւ էլ սիրուած էր դպրոցի աշակերտութիւնից: Նոյնքան սիրուած էր ու յարգուած հայ հասարակութիւնից, որի շնորհիւ էլ նա Երեւանում ընտրուեց ժողովրդական պատգամաւոր:*

Հ. Եփրեմ Պօղոսեանը չի յիշատակել մի այլ համեստ, զարգացած և առաջադէմ հայուհու պատկերը: Դա Տիկ. Սեդա Զօպեանն *է, Պոլսում հրատարակուող «Մարմարա» թերթի խմբագրուհին, որ այնքան հմտութեամբ խմբագրում է օրաթերթը:*

Յիշատակենք նաև խմբագրուհի Աշխէն Թումանեանին, *որ տաղանդաւոր բանաստեղծ՝ Յովհաննէս Թումանեանի դուստրն է:*

Հպարտութեամբ արձանագրենք նաև վաստակաւոր խմբագրուհի Տիկ. Սեզա Սիրանին, *որ* 16 *երկար տարիներ այնքան հմտութեամբ եւ նիւթական մեծ զոհողութիւններով Պէյրութում խմբագրում է* «Երիտասարդ Հայուհի» *ամսագիրը:*

Ժամանակն է, որ հայ ժողովրդի պարծանքը հանդիսացող վաստակաւոր խմբագրուհիների կենսագրական տուեալները և նրանց լրագրական գործունէութեան էջերը աւելի լուրջ, արժէքաւոր ուսումնասիրութեամբ և ժամանակաշրջանի հասարակական կեանքի, դէպքերի ու երեւոյթների նկարագրութեամբ յանձնուին հայ պարբերական մամուլի պատմութեանը:

ԱՐԱՄ ԵՐԵՄԵԱՆ

Փէհլեւի

(*) Վաստակաւոր բանասէր՝ Դարեգին Լեւոնեանը իր «Հայոց Պարբերական Մամուլը» խորագրով գրքում առաջին խմբագրուհու ազգանունը գրել է Էլպես մայրապետ Տողրամանեան:

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

6 ՅՈՒԼԻՍ 1967

ԱՇՏԱՐԱԿԻՍ ԼՈՒՍԱՄԱԳԷՆ

ԳՈՒՇԱԿՈՒՀԻՆԵՐԸ

Տասներեք տարիների դաժան ու երկար բաժանմունքից յետոյ՝ երբ կորաքամակ եւ թոմթըռկած մօրս վերագտայ, նա իր լացախառն յուզմունքով իսկ չմոռացաւ պատմերգելու եւ այն փորձանքների եւ գլուխպտոյտների մասին, որոնք տարիների թաւալումին զուգընթաց ապրել էր զանազան եւ զարմանազան բախտագուշակների ու բախտագուշակուհիների հետ։ Եւ երբ իմ մօր սիրտը վերագտնում էր իր անդորրը, նա նորից սկսում էր իր յանկերգը բախտագուշակների եւ նրանց «հընարամտութեանց» մասին։

— Տղա՛ս, սկսում էր մայրս, արեւոտ այն օրը (ո՞ր թուին, ո՞ր ամսին՝ նա չի յիշում) երբ ռոճիկս ստացել էի, գնացի հաճի Տուտիկի մօտ եւ խնդրեցի մի քանի խօսք քո բախտի ու ճակատագրի մասին։ Նա ամենայն վստահութեամբ ասեց՝ որ դու գտնւում ես Եգիպտոսում։ Առ ի երախտագիտութիւն 100 մանէթ փող մուծեցի նրա ոչ աղքատ գրպանին։

— Տղա՛ս, մի օր, լաւ եմ յիշում, մեր թաղամասում անձրեւում էր (ո՞ր թուին, ո՞ր ամսին...), երբ ճանապարհ ընկայ դէպի հաճի Մարկոսի տունը։ Նա հայելիի օժանդակութեամբ գուշակեց եւ ինձ հաւաստիացրեց թէ դուն գտնւում ես Արեւմտեան Գերմանիայում։ Ողջ լինելդ ինձ շատ ուրախացրեց-թէկուզ դու Գերմանիայում — ։ (Մեզ մօտ ասում են՝ սաղ լինենք, եօթ սարերի ետին լինենք)։ Եւ առ ի գնահատութիւն՝ հաճի Մարկոսին պարգեւեցի (պարտաղրաբար) 150 մանէթ, որովհետեւ, տղա՛ս, նա մի քիչ օղի «օգտագործում» է, մինչ հաճի Տուտիկը բաւականանում է միայն սուրճով...

— Ժամանակը անցնում էր ինձ համար տառապագին եւ տրտմայոյզ, տղաս։ Եւ ահա մի օր ինձ առաջարկեցին մի նոր եւ ուժեղ բախտագուշակուհիի հասցէն։ Թէեւ հիւանդ, բայց ուղիղ գնացի մատամ Սառայի մօտ։ Նա տեսնելով եւ կռահելով իմ անհանգստութիւնն ու ցաւը (աւելի ճիշդը միամտութիւնը), ասեց որ Լոնտոնից ճանապարհ ես ընկել դէպի հայրենիք եւ թէ շուտով, բայց շատ շուտով երջանկութիւնը կ՚ունենամ քեզ ողջագուրելու...։

Ուրախութիւնս սահման չունէր եւ խոլական վազքով մը փութացի մերձաւորագոյն գիւղը եւ ոչխար մը գնելով (միջանկեալ ասեմ թէ մատամ Սառան 100 մանէթ կորզել էր եւ ոչխարի արժէքը՝ 700 մանէթ), ուղղուեցայ Ս. Սարգիս եկեղեցին, որտեղ մորթելով մատաղ բաշխեցի պատահական անցորդներին։

Սրտատրոփ հասնելով մեր թաղամասը, գիժանոցից փախստականի մը նման բացագանչում էի.

— Գալի՜ս է, գալիս՝ իմ տըղան։

«Եւ այսպէս տղաս, դուն միշտ գալիս էիր այլոց խօսքերով, հաւաստիացումներով եւ իմ փողերով, բայց միշտ անյայտ էին քո հետքերը եւ երբեք չեկար, որքան բախտագուշակուհիների աւարն էի ես։ Աստուածավախ մօրդ յոյսերը եթէ այլոց յուսաբեր խօսքերից թառամեցան, հաւատա՛, որ անթառամ մնացին դէպի քո վերադարձի ճանապարհը եւ դու եկար ճիշդ այն ատեն, որ արդէն ես հուր ու լուա թափում էի մարդկային ցաւերի եւ յոյզերի լարախաղաց այդ սրիկաների գըլուխներին...»։

Մօրս սրտաճմլիկ այս խօսքերը յուզումով լսելէ ետք, է՛լ աւելի ուրախացայ, քանի նա արմատապէս բժշկուել էր մի սրտամորմոք հիւանդութիւնից...։

ՄԻՏՈՂ ԱՌԱՆՑՔ

Եթէ մօտաւոր անցեալում պորտաբոյծ կեանքի այսպիսի յելուզակները ապրում էին ահով ու վախով եւ անց կացնում իրենց օրերը մերթ բաւարար եւ կամ ոչ, այսօր նրանք ապրում են իրենց ազատութեան շրջանը մասնաւորաբար ամերիկեան երկնքի մէջ, որտեղ այլ «ազատութիւններ»ի զուգընթաց՝ ազատ է եւ՚ւ բախտագուշակութեան արհեստը։ Օգտուելով այսպիսի մի սանձարձակ ազատութիւնից, Ամերիկայում օրաթերթերի եւ պարբերաթերթերի մէջ երեւում են պաշտօնական յայտարարութիւններ, ծանուցումներ, եւ որտեղ մրցապարէզի են հրաւիրում մարդանց «լաւագոյն օրեր», «լուսաւոր ապագայ» եւայլն խոստանալու համար։

Զոհերի կարաւաններից պարարտացնում են իրենց որովայնները ու խոր գրպանները՝ «ազատ» աշխարհի այս կարիճները։ Խաբում են վաղուան մղձաւանջով ապրող էակներին, նրանց ներկայացնելով ամէն ինչ լուսափայլ, լուսաստատան։

Բայց ամէն ինչ իր սահմանն ունի։ Մանաւանդ սնամէջ կանխատեսութիւնները։ Ի զուր չէ որ հայերս միշտ յիշում ենք մեր ազգային առածը՝ «Մէկը լաւ է, երկուքը բաւ է, երեքը՝ ցաւ»։ Բայց երեւի այս առածին անգիտակ էր Պուէնոս Այրէսի այն գուշակուհին, որն իր գրասենեակին մէջ ընդունեց իր ցաւագէմ յաճախորդուհին։ Եւ վարժ իր միշտ յուսաբոյր խօսքերէն՝

— Տիկին, դուք շատ շուտով կը լինէք միլիոնատէր, ասեց։

Հիւրը իր պայուսակից դուրս բերեց մի ածխագոյն ատրճանակ եւ նրա սպառնալիքին տակ շուտով մաքրագործեց բախտագուշակուհիին ամբողջ հարստութիւնը եւ շուտով տէր դարձաւ միլիոնների...։

Մարդկային զգացումների այս կարիճը՝ բախտագուշակուհին, իր կեանքին եւ արհեստին մէջ առաջին անգամն էր որ իսկապէս գուշակած էր իր յաճախորդուհիին բախտ-երազը...

ՅՈՎՀ. ՍՍԵՑԻ

Թաշքենդ
Ուզպեքիստան

ԾԽԱԽՈՏԻՆ ՉԱՐԻՔԸ

Ներկայ մարդկութիւնը ծըխելը կը նկատէ ապացոյցներէն մին՝ զարգացման եւ արդիականութեան։

Շատ քիչ ընկերութիւններ իրենց գործարաններու արտադրութեանց եւ սպառումին մէջ կրնան մրցիլ ծխախոտի ընկերութեանց հետ, որոնք փայլուն եւ գրաւիչ յայտարարութիւններով կը գրաւեն դեռատի սերունդը։

Բժշկական խորազննին քննութիւնները հաստատած են, որ թոքերու խլիրդը արդիւնքն է ծխելու վնասակար ունակութեան։ Դժբախտաբար նոր սերունդը փայլփլուն եւ գրաւիչ կը գտնէ ծխելը։ 14-20 տարեկան տղաները կը նկատեն ծխելը իբր գրաւական առնականութեան, իսկ նոյն տարիքի աղջիկներ ծխելը կը նկատեն ապացոյց զարգացման եւ արդիականութեան։

Ցաճախ լրագիրներու եւ հեռատեսիլի մէջ ցոյց կը տրուի վնասը ոգելից ըմպելիներու եւ վընասակար դեղերու, սակայն ծըխախոտի մասին բացարձակ լըռութիւն կը պահուի։ Ինչո՞ւ...։ Միլիոնաւոր երիտասարդներ ծըխելու ունակութեամբ թոքերու խլիրդ կ՚ունենան եւ կը փճանան՝ ինչպէս վարդ մը կը թառամի իր կոկոն վիճակին մէջ։

Հեռատեսիլի, սինեմայի եւ հաւաքոյթներու մէջ ամենէն շատ օգտուողներն են ծխախոտի ընկերութիւնները՝ որոնք իրենց գրաւիչ յայտարարութիւններով եւ հրապուրիչ նկարներով կը մըղեն դեռատի սերունդը ծխելու վնասակար ունակութեան։ Դըժուար է հասկցնել սիկարէթին վընասները այդ սերունդին՝ որ ծըխել կը սկսի պարզապէս ցուցամոլութեան, ինքզինքին հովեր տալու համար, առանց անդրադառնալու որ ի՛նչ վնասներու եւ հիւանդութեանց դուռ կը բանայ իր մարմնին մէջ։

Թոքերու խլիրդը տարիէ տարի կը ստուարանայ, որովհետեւ ջանք չի թափուիր ծխելը արգիլելու։

Նոյնիսկ ծնողներ սիկարէթը ձեռքերնին բռնած՝ կը խրատեն իրենց զաւակներուն չծխել։

Ի՛նչ ալ ըլլան պատճառները, ծխելու սովորութեան յառաջխաղացքին, իրողութիւնը սա է որ, օր ըստ օրէ ծխողներուն թիւը անհաշիւ կերպով կը շատնայ՝ եւ մարդկութիւնը աւելի մեծ հունձք մը կուտայ անհամար զոհերու։

Գոնէ մեր նոր սերունդը հեռու պահենք այդ վնասակար ունակութենէն, եւ ամէն առթիւ, մամուլով թէ բեմով, առանց յուսահատելու հնչեցնենք ահազանգը։

ՄԵՂՈՒ

«Ջահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
Ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ,
Հելիոպոլիս փող. թիւ 18
Րամլէ, Քան Տր Սեզար
Հեռ. թիւ 21942

ՍՈՒՏԱՆԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ Ե. ԷՋԷՆ

Դ.— ՔՈՄՊՈՆԻ ԳՈԼԷՃ

Այս տարի եւս յաջողեցանք կանոնաւորաբար շարունակել հայերէնի ուսուցումը օտար վարժարան յաճախող մեր զաւակներուն։ Այս առթիւ մեր ուրախութիւնը եւ շնորհակալութիւնը կը յայտնենք թէ գաղութիս Ազգ. իշխանութեան եւ թէ գոլէճի տնօրէնութեան։ Հայ աշակերտին կը միայ օգտուիլ առիթէն։

Ե.— ՊՏՈՅՏ ԵՒ ՀԱՆԴԷՍ

Այս տարի ալ կատարեցինք մէկէ աւելի պտոյտներ, որոնք հաճելի եւ օգտակար դարձան մեր աշակերտներուն։ Մասնակցեցանք նոյնպէս Քոմպոնի գոլէճի կազմակերպած Նոր Տարուան ու Ս. Ծննդեան հանդիսութեանց, ուր դարձեալ լաւ տպաւորութիւն թողուցին մեր աշակերտ-աշակերտուհիները։

Մեր Նոր Տարուան եւ Ս. Ծննդեան հանդէսն ալ յաջողութեամբ կատարուեցաւ եւ ըստ գեղեցիկ սովորութեան՝ կաղանդ պապան իր նուէրները առատօրէն բաժնեց աշակերտութեան եւ գաղութիս բոլոր փոքրիկներուն, որոնք ներկայ էին վարժարանիս նոր տարուան հանդէսին։ Պարտք կը զգանք շնորհակալութիւն յայտնել վարժարանիս հոգաբարձութեան։

Զ.— ՀՈԳԱԲԱՐՁԱԿԱՆ

Ի պատիւ վարժարանի հոգաբարձական անդամոց.— տեարք Հ. Պօտուրեանի, Ն. Բարծիկեանի, Օ. Դանիէլեանի եւ Տ. Իզմիրլեանի, վարժարանս ցարդ վայելեց ամէն բարեկարգութիւն եւ յառաջդիմութիւն։ Մենք, ուսուցիչներս մարդկօրէն ըրինք ինչ որ հնարաւոր

Աջէն ձախ՝ Պր. Եփրեմ Պէնկեան, Տ. Սուրէն Վրդ. Չինչինեան (Հոգեւոր հովիւ), բարձրապատիւ Կրթ. նախարար Հասան Աուասալլահ, Պր. Գր. Պօղոսեան (նախագահ), Պր. Տիգրան Յարութիւնեան, Պր. Նազարէթ Եօմիւրեան (վարչական) եւ Պր. Օ. Դանիէլեան (հոգաբարձու)

էր, գէթ ի դերեւ չհանելու համար անոնց ակնկալութիւնները մեզի վստահուած գործին նկատմամբ։ Այս տարի եւս Հոգաբարձութիւնը տրամադրած է մրցանակի համար գրքեր իրենց դասերուն եւ վարքի մէջ յառաջադէմ աշակերտներուն։ Կը սիրենք յուսալ միշտ որ մեր տղաքը պիտի սիրեն հայ գիրքը, պիտի շինեն իրենց համար գրադարան մը եւ արձակուրդներուն, պարապոյ ժամերուն կարդան իրենց մրցանակ տրուած հայերէն գիրքերը։

1966-67 ուսման տարեշրջանի աշակերտութեան արդիւնքները եղան գոհացուցիչ։

Նախակրթարանի բաժնի 38 հոգիէն 13ը զերծ էին քննութիւններէ։ 25 աշակերտ քննութիւն անցուց։ 20ը յաջողեցան իսկ 5ը կը մնան վերաքննելի։

Ընդհանուր աշակերտութեան արդիւնքներն ու մրցանակները պիտի յայտարարենք երբ տեղեկագիրը աւարտենք։

Է.— ՋԱՆԱՋԱՆՔ

Այս առթիւ թող ներուի մեզի, շնորհակալութիւններ յայտնել.—

Դալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան։ Մեր երկու յարգելի բժիշկներուն, բճշկ. Ա. Էքմէքճեանի եւ Ի. Իշխանցին որ սիրայօժար եւ կամաւոր յանձն առին վարժարանիս աշակերտութիւնը երկու անգամ բժշկական քննութենէ անցընել։

Պր. Աւօ Մարկոսեանի, տիկ. Անի Մարկոսեանի որ 5 բառարաններ նուիրեցին շրջանաւարտից մրցանակի համար եւ պրն. Նազարէթ Եօմիւրեանի, որ «Խոհեր Ցիսնամեակի Աւարտին» մրցանակի 10 գիրքեր նուիրեց (հեղինակ՝ Գերսամ Ահարոնեան), Հայերէնի եւ Հայոց Պատմութեան մէջ յաջողակ աշակերտութեան։

Կ՚ուզէինք յատուկ շնորհակալութիւններ յայտնել նաեւ այս առթիւ, տիկ. Վեհանոյշ Թադէոսեանի, որ ընդառաջ երթալով մեր փափաքին, սիրայօժար կերպով պատրաստեց փոքրիկներու գեղեցիկ պարը եւ արուեստասէրի ճաշակով զարդարեց մեր այս բեմը։

Շնորհակալութիւններ նաեւ տիկնք. Մարի Վանեանի, Սաթիկ Սեմերճեանի եւ պրն. Արթօ Թադէոսեանի, որոնք անձնուիրաբար օժանդակեցին ու օգնեցին պարի յաջողութեան՝ նուագի ընկերակցութեամբ։

Շնորհակալ ենք նաեւ մեր ազնիւ ծնողաց՝ որ մեզի հետ աշխատեցան եւ օգնեցին մեզի, մեր զաւակաց կրթութեան ազնիւ գործին մէջ։ Գործակցութեան, իրարհասկացողութեան եւ եղբայրասիրութեան ոգիով միայն պիտի կարողանանք յառաջդիմել ու հայապահպանման հզօր գործին մէջ լաւ արդիւնքներ եւ յաջողութիւններ արձանագրել միշտ։

Շնորհակալութիւն նոյնպէս մեր գաղութի Ազգ. պատ. Վարչութեան, Հոգաբարձութեանց, Միութիւններուն եւ բոլոր անոնց, որոնք հեռուէն կամ մօտէն միշտ օգտակար կ՚ըլլան մեզի։ Շնորհակալ ենք դարձեալ, հին եւ նոր բոլոր մեր բարերարներուն, որոնք իրենց ազնիւ ու օրինակելի ընթացքով միշտ կանգուն կը պահեն այս դպրոցը, Հա՛յ դպրոցը։

Շնորհակալութիւն վերջապէս ի մասնաւորի մեր հիւրընկալ ու բարեխնամ հանրապետական՝ ազատ Սուտանի կառավարութեան եւ իր կրթական մեծապատիւ նախարարին, որ ազնուօրէն եւ սիրով ընդունեց մեր հրաւէրը ու կը պատուէ մեզ այսօր, մեր շատ համեստ այս հանդէսը։ Արաբերէն լեզուով եւս պիտի ուզէինք յայտնել մեր անկեղծ զգացումները եւ շնորհակալութիւնը։

ՕՆՆԻԿ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
ՏՆՕՐԷՆ ԽԱՐԹՈՒՄԻ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Խարթում

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة اسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م." - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԻՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 188 – ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 13 ՅՈՒԼԻՍ 1967 — ՀԱՏԸ ՋՆՈՒՔ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. — عدد رقم ١٨٨ – الخميس ١٣ يولية ١٩٦٧

Արաբ Ժողովուրդի Դատին Ի Նպաստ
ՀՍԿԱՅ ՄԻԹԻՆԿՆԵՐ ԵՒ ՑՈՅՑԵՐ
Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՈԼՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

«ՆԵՐԽՈՒԺՈՂՆԵՐԸ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐԷՆ ԴՈՒՐՍ»

ԿԱՐԳԱԽՕՍՈՎ ՀԱՅ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵՆ ՆԱԽԱՅԱՐՁԱԿ ԻՍՐԱՅԷԼԸ

«Ես երկար տարիներ ապրել եմ Սիրիայում եւ լաւ գիտեմ խաղաղասէր արաբ ժողովրդին» ըսաւ Սուրիայէն հայրենադարձ ջուլհակուհի Ի. Քոռմուսոյեանը, իր ելոյթին ընթացքին։

Իսրայէլի վաս ու վայրագ նախայարձակումը արաբ երկիրներու վրայ մեծ ցասում եւ վրդովում պատճառեց բոլոր խաղաղասէր ժողովուրդներուն։

Հայ ժողովուրդը՝ որ միշտ երախտապարտ է հանդէպ արաբ ժողովուրդին, Իսրայէլի վաս յարձակումը դատապարտողներուն առաջիններէն եղաւ։ Արդարեւ նախայարձակման առաջին իսկ օրերէն, Ս. Հայաստանի մէջ կազմակերպուեցան բողոքի հաւաքոյթներ եւ կատարուեցան ցոյցեր։

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Վ. Ի. Լենինի անուան մետաքսի գործարանի հաւաքականութիւնը իր համակրութիւնը յայտնեց ԱՄՀի, Սուրիոյ, Յորդանանի և արաբական արեւելքի միւս երկիրներու ժողովուրդներուն։ Միթինկի ընթացքին աշխատաւորները շեշտեցին՝ որ Մերձ. Արեւելքի մէջ ծաւալուած պատերազմին համար պատասխանատու են Իսրայէլն ու կայսերապաշտները։

Սուրիայէն հայրենադարձ՝ ջուլհակուհի Ի. Քոռմուսոյեանը խօսք առնելով ըսաւ.

— Ես երկար տարիներ ապրած եմ Սուրիոյ մէջ և լաւ կը ճանչնամ խաղաղասէր արաբ ժողովուրդը։ Կայսերապաշտ պետութիւններուն ձեռնտու չէ, որ նախապէս ճնշուած ժողովուրդները ապրին իրենց ազգային անկախութիւնը։ Իրենց հրահրումով եւ աջակցութեամբ, անշուշտ, Իսրայէլ սանձազերծեց նախայարձակումը։ Համայն աշխարհի խաղաղութեան շահը կը պահանջէ որ անյապաղ մարուի Մերձ. Արեւելքի մէջ պատերազմի հրդեհը։

(Շ.ր. տես էջ 6)

ՊԷՏՔ Է ՋՆՋԵԼ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՈՃՐԱՅԻՆ ՆԱԽԱՅԱՐՁԱԿՈՒՄԻՆ ՀԵՏՔԵՐԸ

Արաբական երկիրներուն նկատմամբ Իսրայէլի վարիչներուն բանաձեւած հողային յաւակնութիւնները ընդվզում կը յառաջացնեն ամենուրեք ու մասնաւորապէս Խ. Միութեան մէջ։ Իսրայէլի Պաշտպանութեան Նախարար Մոշէ Տայանի, Աշխատանքի Նախարարին ու այլ իսրայէլացի պաշտօնական անձնաւորութիւններու յայտարարութիւններէն կը հետեւի, թէ Իսրայէլ կ'ուզէ իրեն կցել վերջին յելուզակային նախայարձակումով գրաւած արաբական հողերը։ Նախայարձակները նոյնիսկ կառավարիչներ նշանակած են իրենց գրաւած շրջաններուն վրայ։ Այժմ արդէն ոճրային քաղաքականութիւն մը կը կիրարկուի Արաբները իրենց հողերէն դուրս վտարելու համար։ Տասնեակ հազարաւոր Արաբներ, անպատսպար մնացած, պաղեստինցի մէկ միլիոնէ աւելի նախկին գաղթականներու ողբերգական բախտը կը բաժնեն հիմա։ Իսրայէլի այս քաղաքականութիւնը վերջնականապէս կը մերկացնէ անոր վարիչ շրջանակներուն ծաւալողական ծրագիրները, զոր նախայարձակումէն առաջ պատրաստած էին։

Իսրայէլացի նախայարձակներու նուաճողական ձգտումներուն բացայայտօրէն զօրավիգ կը կանգնին Արեւմուտքի միեւնոյն կայսերապաշտ շրջանակները, որոնք Իսրայէլը կը մղէին ներգամտօրէն յարձակելու արաբական երկիրներուն դէմ։ Այդ շրջանակները կը յուսան Իսրայէլի օգնութեամբ տկարացնել Արաբական Արեւելքի յառաջդիմական ուժերը եւ հող պատրաստել գաղութային կարգերու վերափոխութիւններուն զարգացումը արգիլելու համար։

Կարելի չէ չտեսնել, թէ կայսերապաշտական քարոզչական մեքենան այս օրերուն աւելի տաք սուտ ու շինծու լուրեր կը տարածէ Խորհրդային Միութեան եւ միւս սոցիալիստական երկիրներուն հետ Արաբներուն գործակցութիւնը վտանգելու համար։ Արեւմուտքի մէջ տաս լաւ կը հասկնան, թէ այդ գործակցութիւնը եռանկիւն քար մըն է արաբական պետութիւններու ազատութեան ու անկախութեան համար։ Այս բոլորը ցայց կուտան, թէ Թել Ավիվի նախայարձակումը եւ այժմ անոր բանաձեւած հողային անամօթ յաւակնութիւնները մաս կը կազմեն կայսերապաշտներու նիւթած ծաւալուն դաւադրութեան։

Այս պարագաներուն մէջ, արաբական երկիրներու ամենէն հեռատես պետական մարդիկը միասնութեան ու միատարրութեան կոչ կ'ընեն Արաբական Արեւելքի բոլոր երկիրներուն։ Այդ միասնութիւնն ու միատարրութիւնը յաջողութեան ամենակարեւոր պայմանը կը կազմեն՝ իսրայէլեան նախայարձակումին հետեւանքները վերջնականապէս ջնջելու եւ կայսերապաշտներու ամենավտանգաւոր դաւերէն մէկուն առջեւ արաբ ժողովուրդներուն յեղափոխական նուաճումները պահպանելու ու զարգացնելու համար։

Պատմութեան այս դժուարին պահուն, աշխարհի բոլոր յառաջդիմական ուժերուն նուիրական պարտականութիւնն է ի դերեւ հանել կայսերապաշտներուն դաւադրութիւնը, օգնել արաբ ժողովուրդներուն, որպէսզի անոնք պաշտպանեն երկար տարիներու յամառ պայքարով իրենց ձեռք բերած յեղափոխական վերափոխութիւնները, օգնել անոնց, որպէսզի իսրայէլացի նախայարձակներուն դէմ իրենց արդար իրաւունքներն ու շահերը պաշտպանեն։ Խ. Միութիւնը եւ միւս սոցիալիստական պետութիւնները յայտարարեցին, թէ վճռած են ամէն ինչ ընել այս նպատակին հասնելու համար։

Ստեղծուած այս պայմաններուն մէջ Խ. Միութեան դիրքը, բոլոր խորհրդային մարդոց դիրքը յստակ է։ Իսրայէլ ոչ միայն պէտք է անյապաղ իր ուժերը ետ քաշէ արաբական գրաւեալ հողերէն, այլեւ պէտք է յարգէ ապազինեալ գօտիներուն գոյավիճակը։ Այսօր հարցը կը դրուի հետեւեալ ձեւով. կամ այն է, որ Իսրայէլ խելքը գլուխը կը կանչէ, Ապահովութեան Խորհուրդի որոշումներուն կոպիտ բռնաբարումը կը դադրեցնէ եւ իր ուժերը զինադադարի նախկին

(Շար. տես էջ 2)

ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐ ԿԱՄԱԼ ԱՊՏԷԼ ՆԱՍԷՐ, ՀՈՒԱՐԻ ՊՈՒՄԵՏԻԷՆ ԵՒ ՀԻՒՍԷՅՆ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

ԵՌԱԿՈՂՄԱՆԻ ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 9 Յուլիս, Գահիրէ ժամանեց Ալճերիոյ նախագահ Հուարի Պումետիէն, իսկ Երկուշաբթի 10 Յուլիս, կէսօրին, ժամանեց Յորդանանի Հիւսէյն թագաւորը։ Անոնք երկուքն ալ ընդունուեցան պաշտօնական ու ժողովրդական մեծ պատիւով։ ԱՄՀի նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր, ինչպէս նաեւ փոխ-նախագահներն ու բարձրաստիճան անձնաւորութիւնները, Գահիրէի Միջազգային օդանաւակայանին մէջ դիմաւորեցին զանոնք ու մեծ թափորով առաջնորդեցին պալատ։

Նախագահներ Կամալ Ապտէլ Նասէր, Հուարի Պումետիէն եւ Հիւսէյն թագաւորը խորհրդաժողովէն առաջ

Եռակողմանի խօսակցութիւնները սկսան Երկուշաբթի երեկոյ։ Առաջին հանդիպումները տեղի ունեցան դռնփակ, երբ պետական վարիչներուն միջեւ և տեւեցին երեք ժամ։

Երկուշաբթի կէսօրին եռակողմանի Բ. հանդիպում մը տեղի ունեցաւ Քուպպէի պալատին մէջ։

Կը կարծուի, թէ այս հանդիպումներուն ընթացքին Հիւսէյն թագաւոր զեկուցած է ԱՄՆի և Եւրոպայի մէջ Տը Կոլի, Ճոնսընի, Հարոլտ Ուիլսընի, Ս. Պալին և ուրիշ ղեկավարներու հետ ունեցած հանդիպումներուն և խօսակցութիւններուն մասին։

Նախագահ Պումետիէն, Երեքշաբթի կէսօրէ ետք մեկնեցաւ Դամասկոս եւ տեսակցեցաւ նախագահ Էլ-Աթասիի հետ։

Նոյն ժամուն Յորդանանի Հիւսէյն թագաւորն ալ վերադարձաւ Ամման։

ԱՄՀԻ ԾՈՎԱՅԻՆ ՈՒԺԵՐՈՒ ՀՐԱՒԷՐՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻ ԱՅՑԸ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ ԵՒ ՓՈՐ ՍԱՅԻՏ

Երկուշաբթի, 10 Յուլիս, Խորհրդային Միութեան նաւատորմի բազմաթիւ միաւորներ, հրամանատարութեանը ներքեւ ծովակալ Իկոր Նիգոլայեւիչ Մոլոշովի, Աղեքսանդրիոյ եւ Փոր Սայիտի նաւահանգիստները խարսխեցին, ընդառաջելով ԱՄՀի ծովուժի հրաւէրին։

Աղեքսանդրիոյ կառավարիչ Համտի Աշուրի գրասենեակին մէջ, ծովակալը մամլոյ ասուլիս մը տուաւ, որուն ընթացքին իր շնորհակալութիւնները յայտնեց ԱՄՀի կողմէ ցուցաբերուած բարեկամական զգացումներուն համար։

Ան յայտարարեց որ այս այցելութիւնը պիտի տեւէ մէկ շաբաթ։

Ծովակալը պաշտօնապէս հրաւիրեց Աղեքսանդրիոյ կառավարիչը, որ իրենց նաւատորմի կեդրոն՝ Օտեսա այցելէ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԵՌԱԳԻՐ ԷՋՄԻԱԾԻՆԷՆ

Անցեալ Ուրբաթ Էջմիածինէն ստացանք հետեւեալ հեռագիրը:

«Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը Յուլիս տասնին մեկնում է Ժընեւ, պաշտօնական այցելութեան, եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհուրդի հրաւէրով: Այպա Վեհափառ Հայրապետը լինելու է հայ համայնքի հիւրը, բաշխելու օրհնութիւններ իր հաւատացեալ զաւակներին»:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՅ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ «ԷՋՄԻԱԾԻՆ» ԱՄՍԱԳՐԻ

ՅՈՒՆԻՍ 1967 ԹՎԱՐՈՒՄ

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԳԱՀԱԿԱԼԻ ԵՒՐՈՊԱ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Յունիս ամսուայ սկզբներին Մայր Աթոռում ստացուեց Վատիկանի պաշտօնաթերթ «Լ'Օսսերվաթորէ Ռոմանո»ի Մայիսի 19ի համարը, որտեղ լոյս էր տեսել պաշտօնական հաղորդում Տ.Տ. Խորէն Ա. Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ի Վատիկան, Նորին Սրբութիւն Պօղոս Սրբազան Պապին տուած այցելութեան մասին։

Այս առթիւ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի ատենապետ Տ. Հայկազուն Արքեպիսկոպոս, թարգմանը հանդիսանալով Վեհափառ Հայրապետի մտահոգութեանց, հետեւեալ գրութիւնը յղեց Վատիկան։

Ս. Էջմիածին, 20 Յունիս 1967

ՆՈՐԻՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԴ. ԱՈՒԳՈՒՍՏԻՆ ՊԷԱ ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՏԻԿԱՆ

Ձերդ Գերազանցութիւն,

Հոգեկան խոր գոհունակութիւն է մեզ համար Ձեզ ուղղել մեր եղբայրական ողջոյնը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնից եւ յղել Ձեզ մեր սոյն գիրը։

Գրում ենք, Ձեզ յայտնելու համար մեր մտահոգութիւնը՝ կապուած Հայ Եկեղեցու ծոցում տասը տարիներից ի վեր ծագած ներքին տագնապի, որ իր վերջին արտայայտութիւնը գտաւ Ն.Ս. Խորէն Ա. Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի այցելութեան առթիւ Վատիկան, անցեալ Մայիսի 10ին՝ իբրեւ հիւրը Նորին Սրբութիւն Պօղոս Զ. Պապին։

Մեզ բոլորիս համար յոյժ ուրախալի է, որ Հայ Եկեղեցու բարձրաստիճան ներկայացուցիչներ հիւրասիրուեն եւ պատիւների արժանանան ձեր մեծ Եկեղեցու եւ Ձեր կողմից, ինչպես եղաւ Տանն Կիլիկիոյ Խորէն Ա. Կաթողիկոսի այցելութեան պարագան, սակայն մենք խորհում ենք, թէ նման ցանկալի առիթներով պէտք է ուղիղ կերպով յարգուեն պատմականօրէն նուիրագործուած սիստեմները, հանգամանքները եւ իրաւասութեան սահմանները:

Մենք կարդացինք «Լ'Օսսերվաթորէ Ռոմանո»ի 19 Մայիս 1967 թուակիր ձեր պաշտօնաթերթին մէջ՝ «Երեքշաբթի Մայիս 10ին Սուրբ Հայրը հանդիսաւոր ունկնդրութեան ընդունեց՝ Պատրիարքը Ուղղափառ Հայ Եկեղեցու, Ն. Սրբութիւն Կաթողիկոս Խորէն Ա. Կիլիկիոյ»:

Իսկ Նորին Սրբութիւն Պապին խօսքին մէջ՝ «Ձեր անձին մէջ մենք ողջունում ենք ամբողջ Հայ Եկեղեցին, որ մեծ Հայաստանի Էջմիածնի յարգամեծար Կաթողիկոսի հետ, Դուք ղեկավարում էք քրիստոնէական կեանքի աշխատանքի դաշտում»:

Կարծում ենք, թէ ձեր Սուրբ Եկեղեցուն եւ Ձերդ Գերազանցութեան բաւարար չափով ծանօթ պէտք է լինեն Հայ Եկեղեցու պատմութիւնը, նուիրապետական կարգը եւ եկեղեցական կեդրոնների իրաւասութեանց սահմանները։

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին մէկ ու անբաժան մի եկեղեցի է, որ ունի մէկ գերագոյն պետ (Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Անձի մէջ) ի Ս. Էջմիածին: Հայ Եկեղեցու Կիլիկեան Աթոռը, ինչպէս Երուսաղէմի եւ Կ. Պոլսի Աթոռները, տեղական իրաւասութիւններ ունեցող Աթոռներ են միայն, որոնք առանձին երբեք չեն ներկայացրել Հայ Եկեղեցին մեր պատմութեան տասնըվեց դարերի ընթացքում։ Ուրեմն Կիլիկեան Աթոռը, համաշխարհային առաջին պատերազմից յետոյ Անթիլիաս տեղափոխուած, հանգամանք չունի Հայ Եկեղեցին ներկայացնելու, եւ ոչ էլ «Էջմիածնի Կաթողիկոսին հետ» բաժնելու ղեկավարութիւնը մեր եկեղեցու եւ մեր ժողովրդի։ Անթիլիասի Կիլիկեան Աթոռը գտնւում է Ս. Էջմիածնի հոգեւոր վերին հեղինակութեան ներքեւ, իբրեւ Հայ Եկեղեցու նուիրապետութեան ծոցի մէջ տեղական հոգեւոր մի կենտրոն։ Իսկ եթէ Անթիլիաս ձգտէր ինքն իրեն ներկայացնել իբրեւ Հայ Եկեղեցու գլուխ կամ հաւասարազօր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին, այդ պարագային նա կը դիմէր դէպի բաժանում։ Եւ շատ ցաւալի պիտի լինէր նոր բաժանումներ առաջ բերել եկեղեցիների ծոցում մեր օրերին, երբ բոլորս սիրում ենք խօսել միութեան մասին:

Անհասկանալի թուաց մեզ նաեւ Արտաւազդ Եպիսկոպոս Թրթռեանի՝ իբրեւ «Եպիսկոպոս Հայոց Ֆրանսայի» յիշատակութիւնը նոյն ձեր պաշտօնաթերթի մէջ, որ բնաւ չի համապատասխանում ո՛չ իրական եւ ոչ էլ իրական կացութեան։

Կարդալով ձեր վերոյիշեալ պաշտօնաթերթը, խորհեցինք եղբայրաբար գրել Ձեզ այս տողերը՝ յայտնելու համար մեր եկեղեցու եւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի լուրջ մտահոգութիւնը՝ յուսալով, թէ այն իր արդար արձագանգը կը գտնի Վատիկանի ղեկավար շրջանակների մէջ:

Հաճեցէք, Ձերդ Գերազանցութիւն, ընդունել իմ ջերմագին ողջոյնը եւ իմ բարի մաղթանքները Ձեր մեծ առաքելութեան յաջողութեան համար:

Սիրով ի Քրիստոս՝

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ատենապետ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի

«ԷՋՄԻԱԾԻՆ»

ԵՐԵՒԱՆ ՀՌՈՄԻ ՏԱՐԻՔՆ ՈՒՆԻ

Երեւանի քաղաքապետ Գրիգոր Հասրաթեան «Օկոնիոք»ի թղթակիցին յայտարարեց, թէ Երեւան Հռոմի տարիքն ունի։ 1920-ին 30.000 բնակիչ ունեցող քաղաքը այժմ աւելի քան 700.000 բնակիչ կը հաշուէ։

Գ. Հասրաթեան կը շարունակէ.

«Հայաստանի մայրաքաղաքը պիտի մեծնայ ու պիտի ընդլայնի։ Առաւելագոյն ջանքեր պիտի կատարենք, որպէսզի Երեւան ապագային ալ պահէ իր ճարտարապետական իւրայատուկ տեսքը, որ զինք կը զանազանէ միւս բոլոր քաղաքներէն։ Ամէն պարագայի տակ, խոշոր շէնքերու կառուցումին զարկ պիտի տանք։ Ստիպուած ենք սահմանափակել քաղաքին ընդարձակումը և նոր կառուցուելիք տուները վեց յարկէն պակաս պիտի չունենան»։

Երեւանի քաղաքապետը կ'եզրակացնէ.

— Կ'ուզեմ անգամ մը եւս շեշտել, թէ շատ կարեւոր կը նկատենք այն ձգտումը, թէ միաձեւ շէնքերու յղացումն ու կառուցումը անկարելի պէտք է դարձնել։ Արագօրէն պիտի կառուցանենք, բայց այս պատճառաւ պիտի չհրաժարինք հայկական ճարտարապետութենէն։

ՎԱՐՉ. ՌԱՇԻՏ ՔԱՐԱՄԷ ԸՆԴՈՒՆԵՑ Ս. Դ. ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՍԷՐԱՅԻ ՄԷՋ

27 Յունիս ժամը 12. 30ին, յատուկ ժամադրութեամբ, Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Լիբանանի Վարիչ Մարմնին կողմէ պատուիրակութիւն մը ընդունուեցաւ վարչապետ Ռաշիտ Քարամէի կողմէ, վարչապետարանին մէջ։

Հանդիպումը տեւեց շուրջ կէս ժամ և անցաւ մտերմական մթնոլորտի մէջ։

Պատուիրակութիւնը, յանուն Հնչակեան կուսակցութեան, բարձր գնահատեց Լիբանանի ներքին և արտաքին քաղաքականութիւնը, որ հիմ ունի երկրին ազգային միութիւնը և անկեղծ գործակցութիւնը արաբական քոյր երկիրներուն հետ, որոնք ենթակայ են իսրայէլեան և կայսերապաշտական անարգ նախայարձակումին։

Պատուիրակութիւնը շեշտ դրաւ որ ներկայ ծանր պայմաններուն մէջ անհրաժեշտ է աւելի լայն և ամբողջական միասնութիւն մը երկրին ազգային-յառաջդիմական բոլոր հոսանքներուն միջև, ինչպէս նաև՝ առաւել ամրացումը արաբական երկիրներու միութեան։

Պատուիրակութիւնը իր հաւատարմութիւնը վերահաստատեց Լիբանանի ազատութեան, գերիշխանութեան, անոր հողային ամբողջականութեան պաշտպանութեան նկատմամբ, և վստահեցուց իշխանութիւնը որ ինչպէս երէկ, նմանապէս այսօր և այսուհետև, Հնչակեան կուսակցութիւնը պիտի չթերանայ իր պարտաւորութեանց մէջ։

Վարչապետ Քարամէ շնորհակալութիւն յայտնեց ցուցաբերուած պատրաստակամութեան և զգացումներուն համար և ըսաւ թէ բնաւ կասկած չունի անոնց անկեղծութեան։

Վարչապետը նշեց որ Իսրայէլ առանձին չէ իր նախայարձակումին մէջ, և ծանօթ են իր ետին կեցող ուժերը. ափսոսաց որ դեռ շատ տեղեր արդար է այն, որ զօրաւոր է...

Վարչապետ Քարամէ խոստացաւ փոխ-այցելութեան գալ Հնչակեան կուսակցութեան և ատով վերահաստատել աւանդութիւն մը։

ՖՐԱՆՍԱ

ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՆԱՀԱՏԱԿՄԱՆ 52ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ս.Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Փարիզի Մարմինը՝ գաղափարը ունեցած էր՝ Սգատօն մը սարքելու ի յիշատակ Թրքական վայրագութեանց զոհ Քսան Հնչակեան Հերոսներուն կախաղանի վրայ նահատակման 52րդ տարելիցին։

Կիրակի, 22 Յունիսի առաւօտ, Փարիզի Հայոց Մայր Եկեղեցւոյն մէջ կատարուեցաւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ և Հոգեհանգստեան Պաշտօն ի յիշատակ Քսան Նահատակներուն։ Այս առթիւ՝ Կաթողիկոսական Պատուիրակ և Առաջնորդ Տ. Սերովբէ Արք. Մանուկեան, օրուան պատշաճ քարոզով մը, բացատրեց միլիոնաւոր Հայ Նահատակներու կարգին՝ նուիրումը Քսան Նահատակներուն, որոնք եւս զոհուեցան ի սէր ազգին ազատագրութեան։

Նոյն օրը, կէսօրէն վերջ, Փարիզի Ազգային Տան մէջ բացուած ՖԱՐԱՄԱԶ ակումբին մէջ, սարքուեցաւ յարգանքի ցերեկոյթ մը, միևնոյն Նպատակին համար, նախագահութեամբ՝ Գ. Նազարէթ Փշտիկեանի:

Սրահը լեցուն էր անդամներու ընտանիքներով, հիւրերով և Հայ Կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներով։

Նախագահի բացման խօսքէն ետք, ներկաները երկու վայրկեանի յոտնկայս լռութեամբ իրենց յարգանքը մատուցին ՔՍԱՆ Նահատակներու յիշատակին։

Խօսք առաւ նախ վաղեմի Հնչակեան գործիչը՝ Գ. Արծրունի և յարգանքի արտայայտութիւններ ունեցաւ հանդէպ Քսան Նահատակներուն և բազմաթիւ այլ նուիրեալ զոհերու յիշատակին։

Խօսք առաւ նաև Հ.Յ. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչներէն Գ. Ժիրայր Միրիճեան, իր գնահատական խօսքերով ներբողականը հիւսեց կախաղանին վրայ նահատակուած քսան հերոսներուն քաջութեան, որոնք բազմաթիւ զոհերու կարգին մեռան՝ որպէսզի մենք ապրինք։

Հ.Յ. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչներէն Գ. Զիպուքճեան՝ իր կարգին գովեց գործակցութիւնը երկու կուսակցութիւններուն, որ միևնոյն իտէալին համար զոհողութիւններ ունեցան իրենց ատենին:

Խօսք առին նաև ու իրենց յարգալիր զգացումները յայտնեցին երկու վաղեմի Հնչակեան ընկերներ Յ. Պագտասարեան և Յ. Մովսէսեան, յարգալիր զգացումներով յիշատակեցին՝ զոհողութեանց տիպար Քսան Հնչակեան Նահատակները։

Նախագահի խնդրանքով խօսք առաւ նաև Տոքթ. Լ. Համբարձումեան և յոյս յայտնեց որ այս բոլոր դէպքերը քաջութիւն և յոյս պիտի ներշնչեն մեր նորագոյն սերունդին, որոնք ջանք պիտի չըխնայեն սիրելու հայութիւնը եւ դառնալու իսկական հայեր։

Գ.Ն. Կարապետեան կարդաց Քսան Կախաղաններու նուիրուած էջեր, «Արարատ»ի բացառիկ թիւին մէջ հրատարակուած։

Փարիզահայ ծանօթ դերասաններ՝ Գիրէթեան, Գր. Վահան և Սուրէնեան՝ արտասանեցին օրուան նիւթին յարմար բանաստեղծութիւններ, որոնցմէ ետք Հնչակեան վաղեմի գործիչ Գ. Վ. Անդրէասեան դրուագներ պատմեց տառապանքի հին օրերէն։

Ամենէն ետք խօսք տրուեցաւ ճարտարագէտ Գ. Վազգէն Անդրէասեանի, որ իր կարգին պատմեց դրուագներ Քսան Հերոսներու կեանքէն և մաղթեց՝ որ անոնց իսկական նպատակը յարմար առիթով մը իրականութիւն դառնայ յօգուտ ազգային փրկութեան և ի յարգանս Նահատակներուն։

Հանդէսէն ետք ներկաները լեցուցին ՖԱՐԱՄԱԶ ակումբը, որ կեդրոնատեղին է Հնչակեան Մարմնին և ներկաներէն Տիկ. Կարապետեան ըրաւ պատշաճ արտասանութիւններ: Երգուեցան հայկական երգեր և եղան շնորհաւորութիւններ այս ակումբին բացման առիթով։

«ԽԹԱՆ» ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՊԷՏՔ Է ՋՆՋԵԼ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՈԾՐԱՅԻՆ ՆԱԽԱՅԱՐՁԱԿՈՒՄԻՆ ՀԵՏՔԵՐԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

գիծէն անդին կը քաշէ, եւ կամ Խորհրդ. Միութիւնը եւ միւս խաղաղասէր պետութիւնները Իսրայէլի հանդէպ պատժամիջոցներ կը գործադրեն՝ անոնցմէ բխելիք բոլոր հետեւանքներով:

Խ. Միութեան դիրքը հաստատ է: Անիկա վճռապէս պիտի պայքարի այս արդար պահանջներուն իրականացման համար: Արաբական երկիրները մեծ ուրախութեամբ կ'ընդունին Խ. Միութեան եւ միւս խաղաղասէր պետութիւններուն ջանքերը: Խ. Միութիւնը միշտ հաւատարիմ բարեկամը եղած է ու բարեկամը կը մնայ Արաբ ժողովուրդներուն: Եւ այս ժողովուրդները, Խ. Միութեան եւ ուրիշ յառաջադէմ ուժերու աջակցութեամբ պիտի պաշտպանեն իրենց օրինական իրաւունքներն ու շահերը։

Այո՛, իսրայէլացի նախայարձակները պիտի սանձուին:

Ռ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻ ՄԸ՝ ՈՐ ԹՌԻՉՔ Կ'ԱՌՆԷ

ՀՌԻՓՍԻԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Երկու տերեւ են մեղմ գրկել իրար,
Դողում են նրանք քամուն յոյզերից,
Իսկ քամին խանդոտ, քամին սիրահար,
Ուզում է նրանց նո՞ւրբ շշուկներից
Ի՞նչ-որ բան որսալ...
Եւ կանգ է առել...

Անսպասելի պատկերից, ինչպէս դիպուկ կրակոցից, իմ սիրտըն էլ մի պահ կանգ է առնում․ այդպէս ներգործում է ճիշդ գըտնըւած բանաստեղծական խօսքը։ Այդպիսի խօսքը կարող է լինել անզարդ, անսեթեւեթ, արտաքուստ ոչնչով չշլացնող, բայց՝ ներքին ուժով լի։ Հենց այդ ներքին էութիւնն է որշում չափածոյ խօսքի յուզականութիւնն ու կենսունակութիւնը։

Այս պարզ ճշմարտութիւնը գիտենք բոլորս, սակայն քչերն են կարողանում դա հաստատել ստեղծագործաբար։

Ես ուզում եմ հաւատալ, որ այդ քչերից է նաև վերեւում բերւած բանաստեղծութեան հեղինակ Հռիփսիկ Յովհաննիսեանը։ Նա նոր է սկսել գրել։ Գրածները մեծ մասամբ իր ներքին աշխարհի յոյզերն են՝ կարճառոտ, ամփոփ, կինոնկարի առանձին գատրերի նման։ Կարդում ես և ըզգում, որ տողերի միջից ինչ-որ ջերմութիւն բարձրանում ու պարուրում է սիրտդ։ Այդ տողերից շատերը գուցէ դեռեւս երերուն են, ինչպէս մատղաշ ծառի ճիւղերը, բայց նրանց միջով հոսում է իսկական բանաստեղծական աւիշ։ Ուրեմն կարելի է յուսալ, որ ժամանակի ընթացքում ամէն բան իր տեղը կ'ընկնի՝ բանաստեղծական յոյզը կը գտնի իր դրսեւորման արժանի արուեստ։

Սկսնակ բանաստեղծին կարելի է հատորներով խորհուրդներ տալ, բայց դա ո՞ւմ է պէտք։ Հռիփսիկն անցեալ տարի աւարտել է դպրոցը և այս տարի ուսումը կը շարունակի համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետում։ Համալսարանն ու կեանքը կը տան իրենց խորհուրդներն ու դասերը։ Իսկ ինձ առայժմ մնում է շնորհաւորել իմ պատանի գրչակցուհուն և նրան ցանկանալ գրական բարի գալուստ։

ԼԵՒՈՆ ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

Հռիփսիկ Յովհաննիսեան

* * *

Երբ ես ծնուեցի,
Աշխարհն ինձ համար
Մի հանելուկ էր,
Եւ ես լաց եղայ...

ՃԱՌԱԳԱՅԹՆ ՈՒ ԵՍ

Ճառագայթի պէս,
Ես էլ եմ փնտռում
Փոքրի՞կ մի լուսանցք,
Մի նե՞ղ պատուհան,
Որ ընկնեմ ներս՝
Ճառագայթի պէս...
Բայց պատահում է
Երբեմն էլ այսպէս
Ձուլւում ենք իրար՝
Ճառագայթն ու ես...

* * *

Մեզ ոչինչ էլ պէտք չէր կեանքում,
Ո՛չ փառք էր պէտք,
Ո՛չ էլ անուն...
Մի քիչ հաւատ
Ու տաք յոյզեր,
Մի քիչ կրակ,
Քի՜չ էլ կարօտ,
Որ մեր սրտերն իրար հիւսէր։

* * *

Երբ փակւում եմ իմ աշխարհում,
Երբ տխրում եմ, լինում մենակ,
Ե՞րգ եմ գրում:
Զարմանալին այն է միայն,
Որ լինում են իմ երգերում՝
Արե՜ւ, գարո՛ւն...

* * *

Փոքրիկ մի նաւակ պոկուել է ափից,
Եւ օրօրւում է ջրերի վրայ,
Մի խենք տագնապ է կարծես պատել ինձ,
Ու թւում է թէ՝ ուր որ է, հիմա
Ալեկոծ ծովը տուն կը տայ նրան...
Քամին սուլում է խենթացածի պէս,
Աստղերն ինձ հեռուից աչքով են անում,
Անհուն գիշերում կարծես չկամ ես,
Փոքրիկ մի նաւակ իմ սի՞րտն է տանում,
Իմ սի՞րտն է տանում...

* * *

Երկնքում անփոյթ սահող ամպերը
Միշտ թւում են ինձ
Ճերմակ կարապներ, կարապներ ճերմակ:
Ու երբ կայծակն է հեռուից որոտում,
Եւ չեն լինում էլ
Երկնի կապոյտում կարապներ ճերմակ,
Չգիտեմ ինչու, միշտ թւում է ինձ,
Թէ ինչ-որ մէկը կարա՞պ է որսում:
Եւ սիրտս մեռնող, մեռնող կարապին
Շա՜տ է ափսոսում...

* * *

Ես ոչինչ, ոչինչ, ոչինչ չեմ ասի,
Անգամ չե՞մ ասի, որ սիրում եմ քեզ,
Որ դու շատ լաւն ես,
Անգամ չեմ ասի, որ փնտռել եմ քեզ
Ամէն անցորդի, ամէն մարդու մէջ...
Միայն, սիրելի՛ս, երբ կ'անցնես նորից
Ծանօթ պուրակով
Եւ ուրիշ մէկին սէր կը խոստանաս,
Յիշիր այն բարտին,
Որի ստուերում ինչ-որ ժամանակ
Քո սիրտը բացիր.
Այդ բարտու մօտով, իմ սէր, իմ գարուն՝
Գլխահա՜կ անցիր...

ՀՌԻՓՍԻԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ԵՐԳԱՀԱՆ-ՂԵԿԱՎԱՐ ԵՐՈՒԱՆԴ ՍԱՀԱՌՈՒՆԻ ՈՉ ԵՒՍ Է

Յուզումով տեղեկացանք «Հայրենիքի Ձայն»-ի Յունիս 21-ի համարէն, Հայկական Ս. Ս. Ռ. ժողովրդական արթիսթ՝ երգահան-ղեկավար Երուանդ Սահառունիի մահը, որ տեղի ունեցած է Յունիս 20-ին, յետ երկար եւ ծանր հիւանդութեան մը:

Եգիպտահայութեան քաջ ծանօթ է Սահառունիի անունը, շնորհիւ եգիպտահայ «Թաքուլ Ալբունեան» երգչախումբի կատարումներուն՝ երգահանին ինքնուրոյն ստեղծագործութիւններէն՝ «Հայրենիք», եւ մշակումներէն՝ «Կանչում եմ, եար արի» խմբերգները: Իսկ Ս. Կապուտիկեանի խօսքերուն վրայ գրած իր «Ձայն Հայրենիք» սիրուն հայրենասիրական երգը, մեր դպրոցականներուն ամէնօրեայ երգացանկին մասը կը կազմէ, նոյն հեղինակին «Զմեռ» եւ «Երեւան» երգերուն հետ:

Երուանդ Սահառունի

Հայրենական պատերազմի օրերուն՝ Սահառունին վերջնականապէս կը հաստատուի Հայաստան, հոն սկսելով իր կեանքի բեղմնաւոր եւ ընդարձակ գործունէութեան նոր շրջանը:

Երեւանի մէջ կը նշանակուի Պիոներական Պալատի ժողովրդական գործիքներու եւ երգեցիկ խումբի ղեկավար: Տեղափոխուելով Լենինական, Սահառունին կը ստանձնէ տեղւոյն երգի-պարի անսամբլի գեղարուեստական ղեկավարի պաշտօնը: Հոն կը կազմակերպէ նաեւ երաժշտական գործիքներու անսամբլը եւ գինուորական ծառայողներէն եւ անոնց ընտանիքներէն կազմուած երգչախումբը:

Իր մատուցած բազմապիսի ծառայութիւններուն համար Սահառունին կը պարգեւատրուի բանակի Ռազմական Խորհուրդի պատուագրով:

1946 թուականին Երեւանի մէջ ան կը ստանձնէ Աշխատանքային Ռեզերվներու Կուլտուրայի Տան անսամբլի ղեկավարութիւնը:

1950 թուականին իր գրած «Երգ Հայրենիքի մասին» խմբերգը կ'արժանանայ լաւագոյն մասսայական երգի մրցանակին:

Նոյն թուականի Նոյեմբեր 28-ին իրեն կը շնորհուի Հայաստանի Ս. Ս. Ռ. արուեստի վաստակաւոր գործիչի պատուաւոր կոչումը։

1958 թուականին Սահառունի կը նշանակուի Առեւտրի Աշխատաւորներու Կուլտուրայի Տան երգի-պարի նորաստեղծ անսամբլի ղեկավար։

Երուանդ Սահառունիի ղեկավարած՝ Հայաստանի Աշխատանքային ռեզերվներու երգի-պարի անսամբլը, որ կը կատարէ Սահառունիի «Հայրենիք» սուիթը

Սահառունիի ձայնապնակի առնըւած բազմաթիւ երգերը եւ գործիքային ստեղծագործութիւններ ըեւս, եգիպտահայ մշակութային օճախներուն ձայնադարաններուն զարդը կը կազմեն:

Քարակոփի զաւակ Երուանդ Սահառունին ծնած է 1894 թ. Ապրիլ 16-ին, Տրապիզոնի մէջ։ Նախնական երաժշտական ուսումը ըստացած է Կարնոյ Սանասարեան վարժարանին մէջ, աշակերտելով եւ մաս կազմելով Ա. Տահմուրասեանի եւ Գ. Սիւնիի կազմած երգչախումբերուն։ 1912 թուականին Սահառունին կը տեղափոխուի Թիֆլիս եւ ապա Խարքով, ուր կը մտնէ տեղւոյն երաժշտական ուսումնարանը: 1917 թ. կը մեկնի Փեթերսպուրկ, երկու տարի աշակերտելով անուանի ջութակահար Յ. Նալպանտեանի:

Սահառունին ղեկավարած է նաեւ Երեւանի Բժշկական Հիմնարկի երգչախումբը եւ ժամանակաւորապէս՝ Կիրովականի Քիմիական Կոմպինատի երգի-պարի անսամբլը:

Սահառունին անդամ էր Հայաստանի Երգահաններու Միութեան եւ Նախագահութեան անդամ՝ Հայաստանի Երգչախմբային Ընկերութեան:

Երուանդ Սահառունիի մահով հայ երաժշտական մշակոյթը կը կորսնցնէ ոչ միայն ստեղծագործ երաժիշտը, եւ անխոնջ ղեկավարը՝ այլեւ երաժշտական ինքնագործ խումբերու խանդավառ եւ եռանդուն կազմակերպիչը եւ ոգին:

Յարգա՜նք իր յիշատակին:

Ե. Ց.

ՓԱՌՔ ՔԵԶ, ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ԴՈՒ ՎԵՐԱԾՆՎԱԾ ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՀԱՅՈՑ

АЙРЕНИКИ ДЗАЙН HAYRENIKY DZAYN

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՁԱՅՆ 1967

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՐԻՒՐԵՐՈՐԴ ԽԱՊՐԻԿԸ

Մօտաւորապէս երկու տարի առաջ՝ Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէն որոշեց «Սովետական Հայաստան» ամսագրին կողքին՝ հրատարակել նաև շաբաթաթերթ մը, զոր անուանակոչեց «Հայրենիքի Ձայն», նշանաբան առնելով Փառք քեզ Հայաստան, դու վերածնուած հայրենիք հայոց խորիմաստ լոզունգը։

Եւ իրապէս, այդ շաբաթաթերթը դարձաւ իւրաքանչիւր հայու սրտամօտիկ ձայնը հայրենիքին, զգենալով Հայաստան հրատարակւող և սակայն տարագիր ամէն հայու սրտին մէջ բոյն դնող ամենատարածուն թերթի հանգամանքը։

Հրատարակութեան առաջին օրէն իսկ՝ անիկա մեծ ընդունելութիւն գտաւ թէ մայր հայրենիքի և թէ սփիւռքի մէջ, դառնալով վերածնած Հայաստանի աւետաբեր կռունկը՝ արտասահմանի հայրենաբաղձ հայուն, և միևնոյն ժամանակ աշխարհի չորս ծագերուն ցրուած հայութեան բարի լուրերով խանդավառեց ու ջերմացուց հայրենաբնակ հարազատներուն սրտերը։

«Հայրենիքի Ձայն» շաբաթաթերթը շնորհիւ տաղանդաւոր բանաստեղծ խմբագրին (Վ. Դաւթեան) և խմբագրական զօրեղ ու բազմահմուտ կազմին (Հ. Խաչատրեան, Գ. Գասպարեան, Էտ. Թոփչեան, Վ. Յարութիւնեան, Մ. Սարեան և Պ. Սեւակ) աւելիով արդարացնելով իրեն վստահուած դժուարին սակայն նուիրական պարտականութիւնը՝ դարձաւ ամենատարածուն եւ ամենափնտռուած հայրենի հրատարակութիւնը, որ հասաւ անխտիր ամէն հայու տուն, ամէն հայու սիրտ եւ հոն ներմուծեց նոր եռանդ, նոր խանդ, նոր սէր, նոր մթնոլորտ, նոր կեանք եւ նոր ու անքակտելի օղակը դարձաւ հայրենիքի եւ սփիւռքի, հայութեան անխառն սիրով բաբախող սիրտերուն միջեւ։

Եւ «Հայրենիքի Ձայն» շաբաթաթերթի նոր հարիւրեակի սեմին՝ աշխարհածրիւ հայութիւնը սրտի խորերէն կը մաղթէ որ հայրենիքի այդ կարօտաբեր ձայնը միայ նոյնքան դալար ու քաղցրալուր եւ մանաւանդ դառնայ անսպառ։

ՆՈՐ ԲԱՌԱՐԱՆ

Հայ բառարանային գրականութիւնը հարստացաւ մեծածաւալ նոր աշխատութեամբ։ Ընթերցողին յանձնուեցաւ հայոց լեզուի հոմանիշներու բառարանը, զոր կազմած է Հր. Աճառեանի անուան լեզուի հիմնակի աշխատակից, բանասիրական գիտութիւններու թեկնածու Աշոտ Սուքիասեանը։ Գիրքը խմբագրած են լեզուաբաններ Է. Աղայեան և Գ. Սեւակ։

Գիրքին մէջ զետեղուած են մօտ 30 հազար այն նորաբանութիւններն ու բառերը, որոնք տեղ չեն գտած Ստ. Մալխասեանցի քառահատոր հայերէն բացատրական բառարանին մէջ։

Օգտագործուած են նաև գրաբարեան ու միջին հայերէնի բառերը, որոնք լայնօրէն տեղ գտած են 19-20րդ դարերու հայ գեղարուեստական գրականութեան մէջ, օտար լեզուէ փոխ առնուած հոմանիշները, հասարակական-քաղաքական եւ գիտաթեքնիքական տարածուած ասութիւնները, բարբառային ծագում ունեցող եւ արեւմտահայ գրական լեզուի հոմանիշ բառերը, այս կամ բառի համարժէք ներկայացնող դարձուածքներն ու կայուն բառակապակցութիւնները։

Գիրքը կը պարունակէ 83 հազար բառ և դարձուածաբանական միաւոր։

ՄԱՆՐԱՎԷՊ

ԶՈԳԻԻՆ ՎԵՀՈՒԹԻՒՆԸ

Օգոստոս կայսրը, միշտ սիրով կ'ընդունէր նաշի համար եղած որեւէ հրաւէր, ուրկէ կողմէ ալ որ ըլլար:

Օր մը, հրաւիրուեցաւ քաղաքացիի մը կողմէ, բայց, տրուած նաշը շատ պարզ էր։ Կայսրը սեղանէն ելնելու համար իրեն տրուած բաւականանալ։ Սակայն մեկնելու պահուն՝ հիւրընկալին ըսաւ.

— Երբեք չէի կարծեր, թէ ա՛յսքան մտերիմ բարեկամներ էինք։

ԴԵՊԻ ԼԻԲԱՆԱՆ

(ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ)

ԽՈՐԷՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

Նորաձեւութիւն դարձած է։ Այսօր ճամբան հանդիպած շատ մտերիմ մէկ հայրենակիցդ վաղը չկայ, աներեւութացած է, որովհետեւ ճամբորդած է։ Մնացողը գացողին ետեւէն կը մտածէ այնուհետեւ.

— Ա՞յս է անկեղծութիւնը, տարիներու մեր բարեկամութիւնը։ Առանց լուրի այսպէս մեկնում մը չէի սպասեր շիտակը։

Վերեւի արտայայտութիւններուն ականատես եւ ականջալուր ըլլալով, որոշած էի որ երբ ճամբորդեմ, բարեկամներէս չըպահեմ ճամբորդելու մտադրութիւնս։ Այսպէս ալ ըրի. մնաց որ լուրջ պատճառներ չունէի սուսիկ փուսիկ կծիկը դնելու։ Ահա այս առթիւ իմ եւ բարեկամներուս միջեւ ստեղծուած պատկերները։

— Քեզմէ խնդրանք մը ունիմ. Լիբանան մօրաքրոջս մօտ գրադարանս կայ, ֆուզում, կարեւոր գիրքերը ձեռքովդ զատէ եւ հետդ բեր. այնտեղ պիտի փտին այդ գիրքերը, այսպէսով Ս. Մեսրոպին օրհնութիւններուն կ'արժանանաս, ինչպէս եւ այդ գիրքերուն հեղինակներուն երախտիքին։

— Պէյրո՞ւթ ըսիր, ծօ աղէկ միտքս ինկաւ, աղջիկս մեկնած ատենը հարսնութեան զգեստները հոս մոռցեր է, պզտիկ ծրար մըն է։ Փիշերը տունդ կը ղրկեմ, կը տանիս եւ զիս երախտապարտ կը ձգես։

— Հոգիդ սիրես, Պէյրութէն աղջկանս համար երեք հատ բանուած մետաքսէ պլուզ բեր։ Եթէ ծանրութիւն չ'ըլլար, քանի մը հատ ալ երկնագոյն մետաքս ֆիլօք գնէ... փոխարժէքը կը վճարեմ։

— Ոտքդ պագնեմ, գրէ, գրէ նօթատետրիդ մէջը որ չմոռնաս։ Լսեցի որ Լիբանան կ'երթաս, եւ բարեկամներու հանդէպ շատ ազնիւ գտնուելու տրամադրութիւն ունիս եղեր։ Գրէ՛, գրէ սա դեղահատներուն լիսքան, ընդօրինակէ։

— Այս ի՛նչ բարեպատեհ հանդիպում, իմացայ, իմացայ, Լիբանան պիտի երթաս եղեր, աչք չունիմ։ Սանկ քանի մը աննշան նուէրներ կ'ուզէի ղրկել ազգականներուս։ Ես շիք վալիզ մը լեցնեմ, հետդ կը տանիս, հարկաւ ես ալ տակը չեմ մնար։ Կը նայիս օր մը Գանատա իրարու կը հանդիպինք եւ քեզի կըրնամ օգտակար ըլլալ, նկատելով որ քենեկալս այնտեղ ազգային իշխանութեան մաս կը կազմէ։ Այս շրջանիս շատ Գանատա կը խաղցնենք կոր, հոն քեզի աղուոր տէրտէր մը կը շինենք, փարային խերը կ'անիծես։

Վերջին մը, որ ապահովաբար վերջինը պիտի չըլլար, եթէ դեռ երկար մնայի տեղս։

— Եկուր ականջիդ բան մը ըսեմ։ Աստուածային ֆիւրֆ մանթօ մը ունիմ, Գերմանիայէն շատ սուղ գնած եմ, սանկ ուսուլիկ մը կնկանդ վրան անցուր, հոփ ըսելով Լիբանան հասցուր։ Իրաւ է, Օգոստոս ամսուն մէջն ենք եւ դժուար է ֆիւրֆ հագնիլը, բայց կնիկները ֆիւրֆին սիրոյն, խաշիլը, տապկուիլը աչք կ'առնեն....

Ճամբորդելու թուականս կը հասնի։ Օգոստոս հինգ։ Օգոստոս չորսի գիշերը աչք մը կը պըտըտցնեմ տուն ղրկուած բարեկամներու ծրարներուն վրայ։ Ես մէկ պայուսակ ունիմ, եւ սակայն բարեկամներս զիս պատուած են տասնմէկ պայուսակներով։ Հարսնութեան զգեստները պարունակող շիք վալիզը կը փորձեմ վերցնել։ Երկու բեռնակիր հազիւ կրնան տեղէն շարժել այս շիք վալիզը՝ որ ուրիշ բան չէ այլ մեռելի դագաղի չափ խոշոր եւ ծանր բան մը։

Ճար չկայ. պայուսակները կերպով մը վերի դրացիին տունը կը փոխադրեմ, խնդրելով որ իրենց տէրերուն վերադարձուին։ Ազատած եմ այս փոխադրութենէն, եւ մանաւանդ վերադարձիս փոխադրելիքներէս, եւ սոսկում կը զգամ երբ մտաբերեմ թէ գրադարան մըն ալ պիտի շալկեմ վերադարձիս եւ Ս. Մեսրոպի ծանրութեան տակ պիտի փըշրուիմ։

Երբ մէկ պայուսակովս ինքնաշարժով օդակայան կը դիմեմ, ճամբան կը մտածեմ թէ իրաւունք ունին եղեր լռիկ մնջիկ ճամբորդողները։

Երբ սաւառնակին պտուտակները կը սկսին դառնալ՝ հոգեկան լռութեամբ կ'ունկնդրեմ բարեկամներուս հետեւեալ արտայայտութիւնները.

— Վա՜յ ապերախտ վա՜յ։ Գոնէ լուր չտար թէ պիտի ճամբորդէ. այն ատեն ես ալ ծանծրոյթը չէի առներ ծրարներ պատրաստելու եւ մինչեւ էֆէնտիին տունը հասցնելու։ Վերջապէս այս գրող ըսուածէն խեր չկայ. չէնք շնորհք մարդու քթին կը խնդան։ Կ'ուզե՞ս որ այս մասին սուտը իրաւին խառնելով յօդուած մըն ալ գրէ, կ'ընե՛ն, կ'ընե՛ն, նիւթ կ'ուզեն։

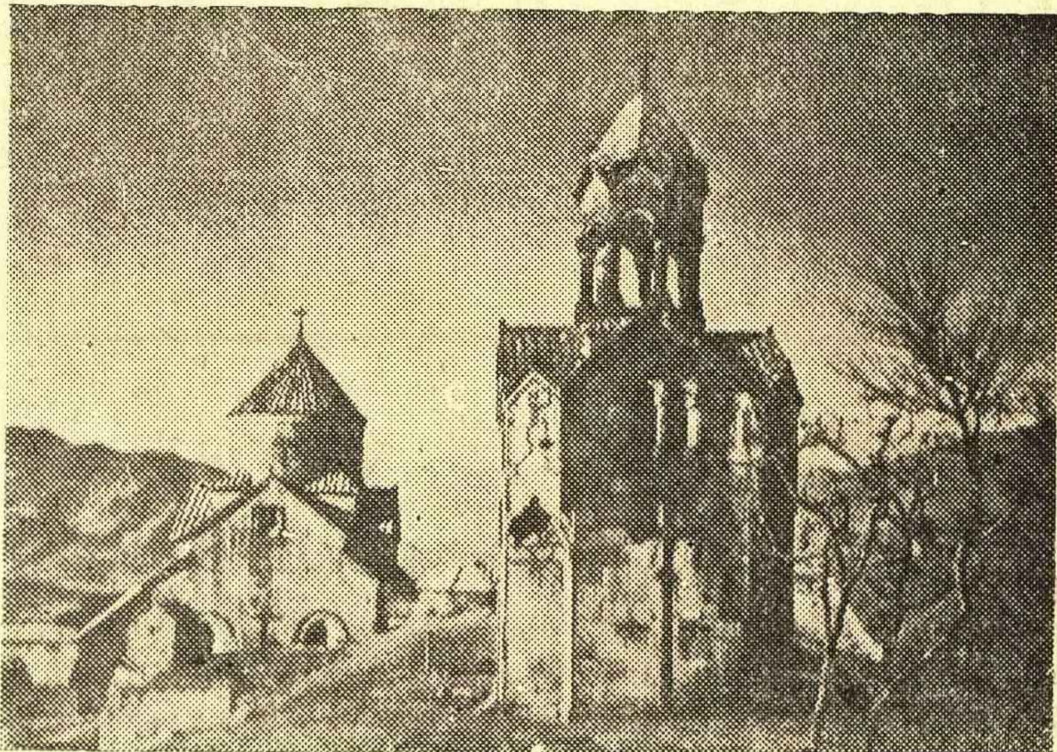
— Մենք ալ կը մտածենք որ գրող բրոցները, գաղափարական

(Շար. տես էջ 5)

ՀԱՂԲԱՏԻ ՎԱՆՔԸ

Պատմիչներու վկայութեան համաձայն Հաղբատի, ինչպէս նաեւ դրացի Սանահինի վանքերը հիմնադրած են Յունաստանի Ռոմանոս կայսրին կողմէ հալածուած հայ կրօնաւորները, 10րդ դարի առաջին կէսին։

Հաղբատի վանքին բազմաթիւ կրօնական, քաղաքացիական շէնքերէն եւ կառուցուածքներէն ամենէն արժէքաւորներն են Ս. Նշան, Ս. Գրիգոր Աստուածածին եկեղեցիները, գաւիթը, ժամատունը, գրատուն—մատենադարանը, զանգակատունը եւ աղբիւր—յուշարձանը։

Հաղբատի վանքը

Հաղբատի վանքին գլխաւոր եկեղեցին (որ հիմնուած է 967 թուականին, Խոսրովանոյշ թագուհիին կողմէ իսկ, 991ին կառուցումը աւարտած են իր որդիները Սմբատ եւ Գուրգէն), կը ներկայացնէ գմբէթակիր սրահ մը, դուրսէն քառանկիւն եւ ներսէն խաչաձեւ յատակագիծով մը։ Եկեղեցիին ճակատները հարուստ են զարդաքանդակներով, վիմագիր արձանագրութիւններով։ Արեւելեան ճակատին վրայ քանդակուած են Սմբատ եւ Գուրգէն եղբայրներուն բարձրաքանդակները։ Բոլոր յուշարձանները շինուած են պազալդի կտորներով։

Գաւիթը եւ Ս. Նշան եկեղեցին կը գտնուին միեւնոյն երկրաչափական առանցքի վրայ, իրարու մօտ։ Գաւիթը հիմնուած է 1185 թուին եւ հետագային վերակառուցուած է։

Հաղբատի վանքը այցելողներուն հիացմունքի առարկան եղած է զանգակատունը, որ կը գտնուի վանքի պարիսպին գըլխաւոր մուտքին դիմաց։ Զանգակատունը 1245 թուին կառուցած է վանահայր Յովհաննէս եպիսկոպոսը։ Բառակուսի յատակագիծով երկյարկանի շինութիւն մըն է։ Երկրորդ յարկը ունի խաչաձեւ յատակագիծ ուղղանկիւն թեւերով եւ ծայրերուն խորաններով։

Հաղբատի վանքը հայ ժողովուրդի հոգեւոր եւ տնտեսական կեանքին մէջ մեծ դեր խաղացած է Բագրատունիներու եւ Զաքարեաններու ժամանակ։ Վանքը

(Շար. տես էջ 6)

ԱՌՈՂՋ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՄ Պ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

5.— ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ազգասիրութիւնը պէտք է բաժնել երեք ստորաբաժանումներու, որոնց թէ՛ միաժամանակ եւ թէ՛ ճիշդ կերպով գոյութեան պարագային է միայն, որ երիտասարդ մը (կամ ոեւէ մէկը) կրնայ ինքզինք ազգասէր համարել։

Ազգասէր ըլլալու համար, պէտք է ըլլալ.

Ա.— ԻՐ ՀԱՅ ԵՂԲԱՅՐԸ ՍԻՐՈՂ եւ անոր ծառայող։ Մեծ թիւով երիտասարդներ կան որոնք կ'ապրին ազգային կեանքէ հեռու, չունին որեւէ ազգային գործունէութիւն կամ ծառայութիւն եւ յանդգնաբար (չըսելու համար անամօթաբար) կ'ըսեն «հայէն հեռու»։ Այդպիսի տխմարներուն պէտք է յիշեցնել թէ ինք «Հայ» է. արդեօ՞ք կրնայ ինքն իրմէ հեռանալ։

Նման յիմարները պէտք է կարդան մեր անցեալի փառքի պատմութիւնը, որպէսզի իրենք զիրենք հպարտ զգան այն մեծ հայերով, որոնք մեր պանծալի պատմութեան ոսկեայ էջերը լեցուցած են այնպիսի մեծ արարքներով, որոնց նմանը շատ ուրիշ ազգեր պիտի փափաքէին ունեցած ըլլալ, բայց չեն ունեցած, որովհետեւ մեր մեծութեան չեն հասած։

Այդպիսի անխելքները պէտք է կարդան մեր անցեալի զոհողութեանց պատմութիւնը՝ որպէսզի ամօթ զգան իրենց այսօրուան ազգուրաց ոգիին համար, երբ իրենք զաւակնե՛րն են այն հսկայ հայերուն, որոնք մեր պատմական պատմութեան արիւնոտ էջերը լեցուցած են այնպիսի՛ մեծ զոհողութիւններով, որոնց նմանը շատ ուրիշ ազգեր պիտի փափաքէին ունեցած ըլլալ, բայց չեն ունեցած, որովհետեւ մեր զոհաբերութեան աստիճանին չեն հասած։

Այդ կոյր-խուլերը պէտք է հետեւին այսօրուան ափ մը հայերու հասած հսկայ փառքին եւ պատւին, ամբողջ աշխարհի վրայ, ուր որ ալ գտնուած ըլլան, ամէն գետիններու վրայ, կրօնական, քաղաքական, զինուորական, գիտական, գեղարուեստական, մարզական, եւն. եւն.։

Ո՞ր ազգը կայ հայուն նման, որ ունենայ այսքա՛ն հսկայ հին փառք, հակառակ իր շատ նուազած թիւին։ Ասիկա ինքնագովութիւն չէ, հապա իրողութիւն մըն է, որ պէտք է յատկապէս այդ տեսակ օտարամոլ եւ հոգիով ծերացած, հիւծած հայերուն երեսին ի վեր պոռալ, որպէսզի հասկնան իրենց ինքնութիւնը, եւ իրենք իրենցմէ հեռու փախելու ճիգ չընեն, երբ միլիոնաւորներ կը խոստովանին հայուն մեծութիւնը... եւ թերեւս ալ կը ցանկան որ հայ եղած ըլլային։

Եգիպտոսի մէջ, եւ անկէ դուրս, կան հայկական շատ մը սրահներ, մասնաւորաբար չորս ուղղութեանց պատկանող՝ բարեգործական, հնչակեան, ռամկավար, եւ դաշնակցական։ Ի՜նչ գեղեցիկ պիտի ըլլար երբ ամէն պատանի կամ երիտասարդ կապուած ըլլար եւ ծառայէր այս չորս սրահներէն գոնէ մէկուն։ Այդ սրահներուն մէջ, երիտասարդը առիթը պիտի ունենայ իր ազգի պատմութեան ծանօթանալու, եթէ արդէն ծանօթ չէ, առիթը պիտի ունենայ հայ շրջանակի մէջ զգալու ինքզինք՝ հեռու օտարամոլութենէ, եւ իր կարգին առիթը պիտի ունենայ օր մը իր փոքր եղբայրներուն ծանօթացնելու «հայ»ը։

Ինչ որ սակայն ցաւալի է, այն է թէ այս սրահները, որոնք մեծ զոհողութիւններով մէջտեղ եկած են, որոնք հայապահպանման վսեմ գաղափարին համար է որ կը գործեն, երբեմն կը շեղին իրենց ուղիէն եւ, փոխանակ իրենց հայ եղբօրը հետ մրցելու դէպի վերելք, դէպի աւելի ծառայականութիւն, կ'անցնին իրենց եղբայրը հարուածելու։

Կ'երեւայ թէ կը գտնուին րոպէներ երբ ոմանք կը մոռնան դեռ շատ թարմ յիշատակը իրենց հայրերուն, որոնց աճիւնները Թուրքիոյ հայկական գաւառներու ձորերուն մէջ դիզուած եւ տեղահանութեան ճամբաներուն եզերքները կուտակուած, լռելեա՛յն, բայց շատ ազդու օրէնք կը պատգամեն. «Ճշմարիտ Ազգասիրութեան ծնունդն է միութիւնը, որ է հայութեան գոյատեւման անկիւնաքարը»։

Կը մոռնան որ այսօրուան ցիրուցան ափ մը հայութիւնը, եթէ չըլլար անոր հայու տոկուն ոգին, պիտի ըլլար ամենէն յուսահատական վիճակին մէջ։ Այդ ցիրուցան հայութիւնը, որ բախտի բերմամբ դարձած է կերպով մը անզօր (չըսելու համար որբ կամ անտէր), եթէ այս հայութիւնը տակաւին հալածուի, այ՛ն ալ իր եղբօր կողմէն, ինչ սարսափելի դառնութիւն պիտի զգայ դիտողի դիրքին վրայ գտնուող հայը... եւ գուցէ նման հալածական վիճաբանութիւններն են որ երբեմն պատճառ կ'ըլլան նման տկար հոգի ունեցողներուն որ իրենցմէ զզուանք յառաջ գայ... հանդէպ իրենց հայութեան։

Ուրեմն, նոր պատանեկութիւնը, թո՛ղ գործէ զանազան սրահներէ ներս, հայապահպանման ամենավսեմ ոգիով լեցուած, մրցելով միւս սրահներուն հետ, մըղուած՝ հայութեան աւելի օգտակար ըլլալու ազնիւ գաղափարէն եւ իր հայ եղբօր աւելի ծառայելու վսեմ ձգտումէն, հեռու մնալով վիրաւորիչ քննադատութիւններէ եւ հալածական վիճաբանութիւններէ։ Այսպէսով է որ մենք՝ ժառանգորդներս, պիտի կարենանք լաւագոյն կերպով յարգել յիշատակը անոնց՝ որոնք իրենց կեանքին օրինակովն ու կեանքի գինովը հասցուցած են մեզ մեծութեան ու սրբութեան եւ ապահոված են հայու մեր գոյատեւումը։

Ազգասէր ըլլալու համար պէտք է ըլլալ նաեւ.

Բ.— ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ ՍԻՐՈՂ. բարեբախտաբար ամէն հայ իր հայրենիքը կը սիրէ, թէեւ ոչ հաւասար չափով եւ երբեմն ալ, ոչ բաւարար չափով։

Կը պատահի որ ոմանց մէջ քննադատութեան ոգին այնքան յառաջ կ'երթայ, այ՛ն աստիճան ծայրայեղութեան կը հասնի, որ կը յանդգնին նոյնիսկ հայրենիքը վարկաբեկել։ Ասիկա ճիշդ չ'է։

Եթէ կան հայրենիքին մէջ դրութիւններ կամ վիճակներ, որոնք ոմանց փափաքածին պէս չեն, երբեք պատճառ մը չեն կրնար ըլլալ որ հայրենիքը դառնայ վարկաբեկելի։ Կարելի չէ մտնել մանրամասնութեանց մէջ եւ խօսիլ այս դրութեանց եւ վիճակներու մասին, բայց սա իրողութիւն է, թէ հայրենիքը այսօր հասած է նախանձելի յաջողութեան մը, եւ սակայն նոյնիսկ առանց այդ յառաջդիմութեան, ինչ ալ ըլլան պարագաններն ու դրութիւնները, հայրենիքը անվարկաբեկելի է։

Ինչպէս որ չենք կրնար չըսիրել մեր հայրերը, որոնք մեզի ծնունդ տուած են, նոյնպէս չենք կրնար չսիրել այն հայրենիքը, որ մեր նախահայրերուն ծնունդ տըւած է։ Ինչպէս որ սրբատեղիներ կը համարենք այն գերեզմանները՝ ուր քանի մը սիրեցեալներ կը հանգչին, նոյնպէս սրբատեղի պէտք է համարենք այն հայրենիքը, որ եղած է մեր միլիոնաւոր նախնիքներու գերեզմանը եւ որուն հողը գըրեթէ ամբողջութեամբ շաղուած է մեր սիրեցեալներուն հող դարձած մարմիններովն ու արիւնովը։

Ինչպէս որ աշխարհի բոլոր ժողովուրդները պատիւ կը սեպեն հոգւով ու մարմնով սիրելն ու պաշտպանելը այն հողը՝ որ իրենց հայրենիք ըլլալու սահմանուած է, նոյնպէս մենք՝ հայերս, որ ուրիշներէ պակաս չենք պատուախնդրութեամբ, մեզի պատիւ պէտք է սեպենք հոգւով եւ մարմնով սիրելն ու պաշտպանելը ա՛յն հողը՝ որ մեզի հայրենիք ըլլալու սահմանուած է, հազարաւոր տարիներէ ի վեր, եւ որուն սիրոյ եւ պաշտպանութեան օրինակը լաւագոյն կերպով տուած են մեր հերոս նախնիքը, իրենց թափած արիւնովն ու զոհած հոգիներովը։

(Շար. տես էջ 6)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ «ԷՋՄԻԱԾԻՆ» ԱՄՍԱԳՐԻ ՅՈՒՆԻՍ 1967 ՀԱՄԱՐՈՒՄ

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԳԱՀԱԿԱԼԻ ԵՒՐՈՊԱ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

«Էջմիածին» ամսագրի 1967 թուականի Մայիսի համարում (էջ 17) հրատարակուել են՝ ա) Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի Մայիս երկու թուակիր պատասխանը մամուլի գործակալութեան թղթակցի հարցին՝ Մայիս ամսուայ ընթացքում Տ. Տ. Խորէն Կաթողիկոսի Վատիկան, Ժընեւ եւ Քենթըրբըրի եկեղեցական կեդրոններին տրուելիք այցելութեան մասին, եւ բ) Մայր Աթոռի Դիւանի Ապրիլ 14 թուակիր յայտարարութիւնը՝ ի պատասխան սփիւռքից եղած մի շարք հարցումների, ի մասին Անթիլիասի Գահակալի Ս. Էջմիածնի իրաւասութեան ներքեւ գտնուող Եւրոպայի Հայ Եկեղեցիներին եւ համայնքներին տրուող այցելութեան։

Այժմ խմբագրութիւնս հրատարակում է Տ. Տ. Խորէն Կաթողիկոսի անունից Տ. Գարեգին Եպս. Սարգիսեանի՝ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին ուղղած Ապրիլ 26 թուակիր նամակը՝ որպէս պատասխան Մայր Աթոռի դիւանի Ապրիլ 14 թուակիր յայտարարութեան։

Անթիլիաս, 26 Ապրիլ 1967

ՆՈՐԻՆ Ս. ՕԾՈՒԹԻՒՆ ՎԵՀԱՓԱՌ Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Վեհափառ Հայր,

Այս նամակը կը գրեմ յանձնարարութեամբը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Հայրապետին՝ Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Խորէն Ա.՝ Կաթողիկոսին,

Ամսոյս 21-ի Պէյրութի հայ թերթերէն ոմանց մէջ կարդացինք «Յայտարարութիւն» մը Մայր Աթոռի Դիւանին կողմէ հրապարակուած 14 Ապրիլին, որուն մէջ կ'ըսուի թէ՝ «Ամենայն Հայոց Հայրապետը որեւէ տեղեկութիւն չունի Տանն Կիլիկիոյ Գահակալի ճանապարհորդութեան եւ այցելութեանց մասին, յառաջիկայ ամիսներին, Ս. Էջմիածնի իշխանութեան ներքեւ գտնուող Եւրոպայի հայ Եկեղեցիներին եւ համայնքներին»։

Այսու գրով պարտք համարեցինք յայտնել Ձերդ Վեհափառութեան, որ Աթոռիս Վեհափառ Հայրապետի ձեռնարկած ուղեւորութիւնը Եւրոպա երբեք «այցելութիւն» մը չէ Ս. Էջմիածնի իշխանութեան ներքեւ գտնուող Եւրոպայի հայ եկեղեցիներին եւ համայնքներին»։

Ս. Աթոռիս 18 Ապրիլ 1967 թուակիր հաղորդագրութիւնը, որ 19 Ապրիլին ուղարկուած է արդէն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, յստակօրէն ցոյց կու տայ ուղեւորութեան յաջորդական հանգրուանները եւ նպատակները։ Իր այս ճանապարհորդութեան ընթացքին, Աթոռիս Վեհափառ Հայրապետը Ս. Էջմիածնի ենթակայ ոչ մէկ թեմի, եկեղեցւոյ կամ համայնքի պաշտօնական այցելութիւն կու տայ։

Ուստի պիտի խնդրենք Ձերդ Վեհափառութենէն, որ նկատի առնէր այս ճշդումը եւ ոչ մէկ ձեւի թիւրիմացութեան առիթ տրուէր այս առիթով։

Մատչելով ի համբոյր Ձերդ Ս. Աջոյն եւ ցանկալով տեսութեան հայրութեան Ձերոյ, Միամ խոնարհ ծառայ՝

ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊՍ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

———**———

Ցանուն Ամենայն Հայոց Հայրապետի. Տ. Գարեգին Եպիսկոպոսի նամակին պատասխանում էր Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի Ատենապետ Տ. Հայկազուն Արքեպիսկոպոս Աբրահամեանը Մայիս 6 թուակիր հետեւեալ գրութեամբ։

Էջմիածին, 6 Մայիս 1967

ԳԵՐԱՇ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊՍ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻՆ

ԱՆԹԻԼԻԱՍ

Վեհափառ Հայրապետը այսօր՝ Մայիս 6-ին, ստացաւ Ձեր 26 Ապրիլ թուակիր նամակը եւ յանձնարարեց ինձ, որ փոխանցեմ Ձեզի Իր սիրոյ ողջոյնը եւ բարի մաղթանքները։

Անդրադառնալով Նորին Սրբութիւն Խորէն Կաթողիկոսի յանձնարարութեամբ Ձեր կատարած ճշդումներուն, մենք Ձեր ուշադրութեան կը կամենայինք յանձնել հետեւեալները։

Իրօք, Ապրիլի առաջին օրերէն սկսեալ, մեր եկեղեցական մէկ քանի կեդրոններէ մեր Վեհափառը ստացաւ նամակներ և հեռախօսներ, որոնք հարցեր կու տային եւ լուսաբանութիւն կ'ակնկալէին Տանն Կիլիկիոյ Գահակալի զանազան երկիրներ այցելութեան մասին։ Նաեւ ստոյգ տեղեկութիւններ ստացուեցան այստեղ, որ Խորէն Կաթողիկոս եւ Ձերդ Սրբազնութիւնը անձամբ, գրութիւններ էք յղած Էջմիածնի իշխանութեան ներքեւ գտնուող եկեղեցական համայնքներու հոգեւորականներուն եւ ազգայիններուն՝ Ձեր ծրագրած այցելութեանց կապակցութեամբ։

Որով շատ բնական էր, որ մեր Հայրապետը Իրեն ուղղուած հարցումներուն պատասխանէր Մայր Աթոռիս 14 Ապրիլ թուակիր յայտարարութեան իմաստով։

Ձեր ուղեւորութեանց շրջաբերական հաղորդագրութիւնը, 13 Ապրիլ թուակիր, Մայր Աթոռ ստացանք Մայիսի 4-ին՝ առանց որեւէ կից պաշտօնական գրութեան։

Կը խորհինք, թէ բարւօք և պատշաճ էր, որ նման ուղեւորութեան մասին, Կիլիկեան Աթոռի կողմէ նախօրօք յայտնուէր Ամենայն Հայոց Հայրապետին՝ ի գիտութիւն։ Լաւագոյն առիթ մըն էր ցոյց տալու օրինականութեան եւ եղբայրական միասնութեան ոգի, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հանդէպ եւ լաւագոյն կերպը՝ կանխելու ամէն թիւրիմացութիւն։

Եւ այս ոչ միայն Եւրոպայի մեր եկեղեցական համայնքներուն, այլ նաեւ քոյր եկեղեցիներու պետերուն Ձեր այցելութեանց կապակցութեամբ։ Ահա թէ ինչու Հայոց Հայրապետը բոլորովին անտեղեակ Ձեր ծրագիրներուն եւ Ձեր հետապնդած նպատակներուն, մամուլի գործակալութեանց կողմէ Մայիսի 2-ին Իրեն եղած հարցումներուն պատասխանեց ծանօթ յայտարարութեամբ, որուն տեքստը կը դնենք ներփակ։

Այս առթիւ չենք թաքցներ Վեհափառ Հայրապետի եւ մեր ամէնուս մտավախութիւնը, թէ մի գուցէ Ձեր այս ուղեւորութիւնը նպատակ ունենայ այն տպաւորութիւնը տարածելու, թէ Անթիլիասի Կիլիկեան Աթոռը կեդրոնը կը հանդիսանայ սփիւռքի հայ եկեղեցական կեանքին և հայ հաւատացեալ ժողովուրդին այնպէս, ինչպէս վերջին տարիներուն, մանաւանդ 1963ի Երուսաղէմի ողջագուրումէն յետոյ քանիցս ցաւով հաստատած ենք։ Ձեր Աթոռի՝ նման միտումի վերջին մէկ արտայայտութիւնը հանդիսացաւ Եթովպիոյ Վեհափառ Կայսեր այցելութեան առթիւ ձեր պաշտօնաթերթ «Հասկ»ի մէջ լոյս տեսած հաղորդագրութեան եզրակացութիւնը, թէ «Անգամ մը եւս շեշտելով այն բացառիկ դերը, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան վերապահուած է՝ իբրեւ կեդրոնը սփիւռքահայութեան» («Հասկ», 1966, թիւ 10, էջ 413)։

Այս բոլորը, կը կարծենք, բաւարար հիմունքներ են, որ Մայր Աթոռիս մտահոգութիւնները արդարացի ըլլան։

Ազգիս Վեհափառ Հայրապետը և Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը միշտ պիտի մնան սպասող, որ յարգուին Հայ Եկեղեցւոյ նուիրապետական աւանդական կարգն ու իրաւասութեանց սահմանները եւ Հայ Եկեղեցւոյ միութեան ու մէկութեան պատմական սկզբունքը՝ Սուրբ Էջմիածնի գլխաւորութեամբ, սկզբունք, որ ամբողջապէս կը համապատասխանէ նաեւ հայ ժողովուրդի ազգային հիմնական ու տեւական շահերուն։

Մնամք աղօթակից եղբայր ի Քրիստոս՝

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ատենապետ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի

Մեր կարծիքով Մայր Աթոռը սկզբունքով առարկութիւն չէր ունենայ Տանն Կիլիկիոյ Գահակալի այցելութեանց Էջմիածնի իշխանութեան ներքեւ գտնուող եկեղեցիներին եւ համայնքներին, սակայն Ամենայն Հայոց Հայրապետի գիտութեամբ եւ օրհնութեամբ, եւ ոչ այն ոգով ու գործելակերպով, որ ի յայտ եկաւ նաեւ այս առթիւ՝ մի անգամ եւս ապացուցելով մեզ բոլորիս, թէ Անթիլիասը ծուռ ճանապարհներով է ընթանում՝ միշտ կասկածելի նպատակներ հետապնդելով։

ԿՈՉ

ԳԱՀԻՐԷԱԲՆԱԿ ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐՈՒՆ

Ազգային Տուրքի Յանձնախումբս Գահիրէաբնակ մեր ազգայիններու ուշադրութեան կը յանձնէ իր ներքին կանոնագրութեան հետեւեալ յօդուածը.

«Ազգային տուրք պէտք է վճարեն Հայաստանեայց Եկեղեցիի բոլոր զաւակները, ինչ հպատակութիւն ալ ունենան անոնք, երբ լրացուցած են 21 տարին և տէր են վաստակի»։

Ուստի վստահ ենք որ բոլոր այն ազգայինները, որոնք ցարդ չեն արձանագրուած ազգային տուրքի տոմարներուն մէջ, գիտակից իրենց պարտականութեան՝ պիտի դիմեն Ազգային Առաջնորդարան, ազգ. տուրքի քարտուղարութեան մօտ արձանագրել տալու համար իրենց անունները։

Նոյնպէս կը հրաւիրենք բոլոր այն ազգայինները, որոնք զանազան պատճառներով դադրեցուցած էին վճարել իրենց ազգային տուրքերը, որպէս զի բարի ըլլան դարձեալ դիմել ազգային տուրքի քարտուղարութեան, վերարձանագրել տալու համար իրենց անունները տոմարներուն մէջ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՐՔԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ԼԻԲԱՆԱՆ

(*Շարունակութիւն Դ. էջէն*)

մարդիկ կ'ըլլան, իրերօգնութեան, բարեկամութեան, անձնուիրութեան դաս կու տան. ա՞յս է բարեկամութիւնը, ափսո՛ս։

— Է՜հ, առնելիքը ըլլայ, հարկաւ պիտի վերադառնայ։ Բայց կրնայ եւ չվերադառնալ։ Լամծիս համաձայն անկէ Գանատա պիտի անցնի եղեր...։ Կ'երթա՜ն, կ'երթան, ազգին փարան ողջ ըլլայ։ Ջրի կը գրեն եղեր. պարա՜պ խօսք. մեզի հաշի՞ւ պիտի տան։ Այդ լրագրին խմբագրին խոհանոցէն երրորդն է որ ճամբորդութեան ելաւ. օ՜խ պապամ, կեանք իմ ազնուոր։

Հարսնութեան զգեստներուն տէրը.

— Ինշալլահ այդ ճամբորդութիւնը կոկորդը կը մնայ։ Կարծես թէ պայուսակը ինք պիտի շալկէր։ Խօսքիս նշան դրէք, ան աշխարհը ոտքին տակ պիտի առնէ, մէյ մը ամերիկահայ թերթին կը գրէ, և փոխարէն սաւառնակի տոմսակ կը գրպանէ և Ամերիկա կ'երթայ։ Պէյրութ կը գրէ և Լիբանան կ'երթայ, Քուլիսին կ'աշխատակցի, Իսթանպուլ կը հրաւիրուի եւ, Վոսփորի եզերքը Լիսոյի մէջ կ'արբենայ ու կը յղփանայ։

Դեռ վերջացած չեն պատկերները և կը հասնինք Պէյրութ։

Փառաւոր օդանաւակայան մը։

Ա ր ե ւ մ տ ե ա ն ոճ։ Մէջի բ ա զ մ ո ւ թ ի ւ ն ը արեւելեան ոճ։ Հիմա պատմութիւն մը ահա. Մարաշի կուսակալը օր մը Իսթանպուլ եկեր է եւ նաւուն կամրջակին վրայ կանգնած, շուրջը դիտելով մրմնջեր է.

— Հէ՜յ կիտի Իսթանպուլ, «մարաշլանտըն հա մարաշլանտըն»։

Ես ալ այս օդանաւակայանին շէնքը դիտելով, իւրովի մրմնջեցի.

— Հէ՜յ կիտի Պէյրութ, փարիզլէնմիշ եղա՜ր ու եղա՜ր։

Մարաշի կուսակալը այնուհետեւ կը նկատէ թէ իր գալուստին առթիւ մայրաքաղաքը դրօշազարդուած չէ. Երբ նաւէն կը բաժնուի, սափրիչի մը խանութը կը դիմէ։ Ածիլուելու ատեն խօսակցութեան կը բռնուի սափրիչին հետ ու ի միջի այլոց կ'ըսէ.

— Իմացա՞ք թէ այսօր Մարաշի կուսակալը Իսթանպուլ հասեր է։

Սափրիչը անփութօրէն կը պատասխանէ.

— Հօս անանկ Մարաշ փիլան սալլամըշ ընող չկայ.

Ի՞նչ մեղքս պահեմ, մեր սաւառնակէն իջած ատեն, մեզի հետ օտանկութան դիմագծութեամբ կոփամարտիկ մը իջաւ սաւառնակէն և հարիւրաւորներու կողմէ դիմաւորուեցաւ. Իսկ նուաստս դիմաւորուեցայ բեռնակիրներէն. Աղքատախնամ օթոպիւս մը մեզ կը հասցնէ պերճափայլ պանդոկ մը. Մեր պայուսակը կը զետեղենք վերելակին մէջ եւ կը մագլցինք եօթներորդ յարկը. Հայլայթ յարկաբաժին մը ահա՛, բայց երբ կ'իմանամ օրական յիսուն լիբանանեան ոսկի փոխարժէքը, նոյն վերելակով կը դիմեմ վայրէջքի, մինչեւ գետնայարկէն ալ վար.

Պանդոկին գլխաւոր պաշտօնեան հայ է. Կը հարցնեմ.

— Հօս հայ թղթակիցներ եկա՞ն. կ'այցելե՞ն.

Պաշտօնեան անտարբերութեամբ կ'ըսէ.

— Իրաւ որ ի՞նչ ըլլալնէն լուր չունինք. փարան վճարողն է կարեւորը, անկէ անդին ով ըլլալովը հետաքրքրուող չկայ. «Ցնծացէք եւ ուրախ եղերուք»։

Յաջորդ օրը պանդոկին հիւրանոցին մէջ սուրճ կ'առնենք փաթթոցաւոր կրեսոսներու հետ, որոնք քարիւղ կը բուրեն։ Օտար լրագիր մը զբօսաշրջիկային գրասենեակէն ստացած է Լիբանան հասնողներու անուանացանկը եւ հասցէն։ Մէկը կը մօտենայ ինծի.

— Բարե՜ւ, բարի էք եկեր հազար բարով. նուաստս ճիշդ մանթոյին տէրն եմ. կը ներէք որ ձեզի ծանրութիւն եղաւ, բայց հոգ չէ, քանի որ «քան զանձկալի եղբայր» ենք մենք։

Մուշտակին կը յաջորդէ հարսնութեան զգեստներուն «Շիք Վալիզ»ին տէրը. Անոր կը յաջորդէ Գրադարանը, որ ըստ պահողին կը պարունակէ, Նորայր Բիւզանդացիին մէկ երկվեցեակ բառարան։ Վեց հատ Աստուածաշունչ, մէկ երկվեցեակ Ալպօյաճեանի «Կեսարիոյ պատմութիւնը», թող զկանայս եւ զմանկտիս.

Մարդիկը իրարու ետեւէ կուգան, եւ պատկերը կը յիշեցնէ, Աբրահամ ծնաւ Յակոբը, Յակոբ ծնաւ Յաբեթ. Ամենէն ետքը ծնաւ Յուդա, այսինքն ե՛ս ինքս... յաչս այցելուներուն։

Խ. Տ.

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
13 ՅՈՒԼԻՍ 1967

Ս. Հայաստանի Բողոքի Միթինկները

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Երեւանի հիւսուածեղէնի թիւ 1 գործարանին մէջ բողոքի միթինկէն տեսարան մը

«Նախայարձակներ, հեռացէ՛ք արաբական հողէն, սովետական մարդիկ դժբախտութեան մէջ չեն թողուր իրենց արաբ եղբայրները» — այս միտքերը արտայայտեցին իրենց ելոյթներուն ընթացքին գործարանին կարգ մը բանուոր-բանուորուհիները:

ԵՐԵՒԱՆի ալիւմինիումի գործարանին մէջ, 10 Յունիսին կազմակերպուած բողոքի մեծ ցոյցի ընթացքին խօսք առին տնօրէն Պր. Տալաթեան, բանուոր Ա. Յարութիւնեան և ուրիշներ:

ԷԼԵԿՏՐԱԼԱՄԲԵՐԻ գործարանին մէջ եւս կազմակերպուեցաւ բողոքի մեծ միթինկ, որուն մասնակցեցան հարիւրաւոր բանուորներ:

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

11 Յունիսին, Լենինականի գուլպայի «Արշալոյս» գործարանին մէջ կայացած բողոքի միթինկին մասնակցեցան հազար հոգի: Խօսք առին եւ բողոքի արտայայտութիւններ ունեցան շատ մը աշխատաւորներ եւ պետեր:

Գուլպայագործները միահամուռ համաձայն գտնուեցան սոցիալիստական երկիրներու համատեղ յայտարարութեան, եւ զոհունակութիւն յայտնեցին որ Սովետ. կառավարութիւնը դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզած է Իսրայէլի հետ: «Նախայարձակները պէտք է հասկնան, որ իրենց գործողութիւնները անպատիժ չեն մնար: Իսրայէլի սանձազերծած պատերազմը, կայսերապաշտական ուժերու եւ առաջին արթիւ Ա.Մ.Ն.ի հետ ունեցած լկտի գործարքի հետեւանք է» ըսաւ ա. ենթավարպետ Մ. Ստեփանեանը:

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

Քիմիագործներու քաղաքի աշխատաւորները անարգանքի սիւնին կը գամեն Իսրայէլի նախայարձակումը արաբ երկիրներու դէմ:

Յունիս 10ին, Ալ. Միասնիկեանի անուան քիմիական մեծ գործարանին մէջ տեղի ունեցաւ բողոքի բազմամարդ միթինկ մը: Խօսք առին՝ Ս. Օհանեան, Հ. Գալստեան եւ բանուոր Ն. Տաւոեան: Այս վերջինը իր խօսքերուն մէջ ըսաւ. «Անմտութիւն է մտածել, թէ վիճելի հարցերը կարելի է պատերազմով լուծել: Բայց Իսրայէլի կառավարող շրջանները կը փորձեն աշխարհը նոր պատերազմի մը յորձանուտը նետել: Արաբական ժողովուրդներու արդարացի պայքարը պիտի պսակուի յաղթանակով»:

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ ՄԷՋ բողոքի բազմամարդ միթինկներ տեղի ունեցան նաեւ քիմիական մանրաթելի գործարանին մէջ, ինչպէս նաեւ երկաթուղիի կայարանի հրապարակին վրայ:

ՀԱՂԲԱՏԻ ՎԱՆՔԸ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

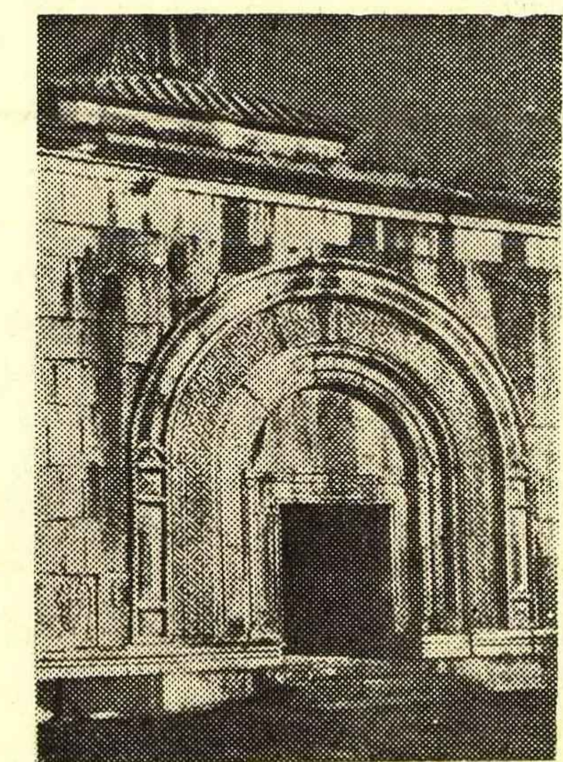
ունէր հոգեւոր դպրոց, որուն յատուկ շէնքը բանասէրները կոչած են Համազասպ ժամատուն: Ան կը ներկայացնէ ընդարձակ քառակուսի դահլիճ մը սիւներով և կամարներով: Սիւները և որմասիւները քանդակներով հարուստ են:

Հաղբատի հոգեւոր դպրոցը իր գոյութիւնը պահած է շատ երկար ժամանակ: Պատմագիրները կը վկայեն թէ 11-12 դարերուն հոն սորված և ուսուցչութիւն ըրած են Յովհաննէս Սարկաւագը և Գրիգոր Իմաստասէրը: 18րդ դարու մէջ, 26-28 թուականներուն, դպրոցին մէջ ուսուցչութիւն ըրած է Խաչատուր Աբովեանը:

Հաղբատի վանքի բոլոր յուշարձանները աչքի կը զարնեն իրենց արտակարգ պարզութեամբ, արտայայտիչ և կատարեալ ձեւերով, արժէքաւոր քանդակներով և վիմագիր արձանագրութիւններով: Հիմնական յուշարձաններուն շուրջը կը տարածուի պարիսպը, որուն ներսը կը գտնուի վանքին միաբաններուն սեղանատունը:

Պարիսպներէն դուրս կը գտնուին միջնադարեան աղբիւրը և Դրսեվանք կոչուած եկեղեցին՝ շրջապատուած բազմաթիւ խաչքարերով և մահարձաններով:

Հաղբատի վանքը շատ անգամ աւերուած եւ քանդուած է օտար ասպատակողներու կողմէ,

Տաճարին մուտքը

բայց բոլոր յուշարձաններն ալ վերանորոգուած են և ներկայիս կը գտնուին լաւ վիճակի մէջ և հիացմունք կը պատճառեն բոլորին՝ իրենց ճարտարապետական եւ գեղարուեստական կուռ միասնականութեամբ:

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

ՊՐ. ՌՈՊԷՐ ԹԱՊԱԳԵԱՆ
ՕՐ. ԱՐԱՔՍԻ ԿԱՃՈՅԵԱՆ

ամուսնացեալք

Գահիրէ 9-7-67

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին, ինչպէս նաև ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Տէր եւ Տիկին Պետրոս Սալանեան եւ զաւակունք իրենց Գանատա մեկնումին առիթով կը նուիրեն.

Աղքատախնամին	200
«Այծեմնիկ»ի Հանգստեան Տան	200
Եկեղեցւոյ Տիկնանց Խնամակալութեան	200
«Արեւ»ին	200
«Յուսաբեր»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

(Մտանալ Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանէն)

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ողբ. Տիկին Մարի Գազազեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան՝ Տէր և Տիկին Մարտիրոս Սուլթանեան կը նուիրեն 100 ե.դ.:

Օր. Ռիթա Զրաքեանի ընդ Պր. Ստեփան Յովհաննէսօֆի (Լոնտոն) բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Մանուկեան կը նուիրեն 100 ե.դ.:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Ռոպէր Թապագեանի ընդ Օր. Արաքսի Կաճոյեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ վասն շնորհաւորութեան կը նուիրեն.— ե.դ.

Տէր և Տիկ. Վաղինակ Մարտիրոսեան	100
» » Նուպար Պալեան	100
Օր. Գեղիվարդ Մեսրոպեան	100

Ողբ. Տիկին Մարի Գազազեանի մահուան տխուր առթիւ վասն ցաւակցութեան՝ Տէր և Տիկին Սարգիս Պալեան կը նուիրեն 100 ե.դ.:

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ցաւով կ'արձանագրենք, որ ազգային երեսփոխան եւ մեր բարեկամ Պր. Ռուբէն Գազազեան կորսնցուցած է իր մայրը՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԳԱԶԱԶԵԱՆԸ:

Մահը տեղի ունեցաւ Չորեքշաբթի, 5 Յուլիս 1967, գիշերուան ժամը 11ին Աղեքսանդրիոյ Իտալական հիւանդանոցին մէջ: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ յաջորդ օրը կ.ե. ժամը 4.30ին Աղեքսանդրիոյ Շաքպիի գերեզմանատան մատրան մէջ:

Մեր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնենք հանգուցեալի զաւակներուն՝ Պր. Ռուբէն Գազազեանին, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Ալեքսանեանին եւ բոլոր սգակիր պարագաներուն:

———◆◆———

Նոյնպէս ցաւով տեղեկացանք մահը մեր բարեկամ Պր. Խ. Մուրատեանի մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, 9 Յուլիս, առաւօտեան ժամը 7ին, իր բնակարանին մէջ, Հելիոպոլիս: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ նոյն օրը Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց ազգային գերեզմանատան մէջ:

Մեր զգածուած ցաւակցութիւնները կը ներկայացնենք հանգուցեալի զաւակներուն՝ Պր. Խաչիկ եւ Օր. Անժիկ Մուրատեաններուն եւ բոլոր սգակիր պարագաներուն:

ԻՐԱՔԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԳԱՀԻՐԷ ԺԱՄԱՆԵՑ

Երեքշաբթի, 11 Յուլիս կ.ե. ժամը 7ին Գահիրէի օդանաւակայանը ժամանեց Իրաքի հանրապետութեան Նախագահ Ապտէլ Ռահման Արէֆ և ընդունուեցաւ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի կողմէ: Ներկայ եղան նաև պետական բարձր պաշտօնատարներ և զինուորականներ:

Երկու Նախագահները նոյն օրն իսկ գլուխ գլխի տեսակցեցան Քուպպէի պալատին մէջ:

ՄԱԿԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՈՐՈՇԵՑ
ԴԻՏՈՂՆԵՐ ՈՒՂԱՐԿԵԼ ԶԻՆԱԴՈՒԼԻ ԳԻԾԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Զինադուլի գիծերուն երկայնքին ՄԱԿի կողմէ դիտողներ ուղարկելու առաջարկը, որ ներկայացուեցաւ ընդհ. քարտուղար Ու Թանթի կողմէ, միաձայնաբար ընդունուեցաւ Ապահովութեան խորհուրդին կողմէ Երկուշաբթի, 10 Յուլիսին:

Այս որոշման գործադրութեան իրենց համաձայնութիւնը յայտնեցին ԱՄՀ եւ Իսրայէլ: Ըստ Զօր. Օտ Պուլի յայտարարութեան, 25 դիտողներ անհրաժեշտ են կարենալ գործադրելու համար այս որոշումը:

ᴐᴐ

Հ.Մ.Մ.-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի, 13 Յուլիս 1967, կ.ե. ժամը 7.30ին

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿԻ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ

ՆԻԸՐ ԻՍԹ ՀԱՅԿ. ԱԿՈՒՄԲ ընդդէմ **Հ.Մ.Մ.Ի**

ՄՐՑՈՒՄԷՆ ԵՏՔ՝

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Ընկերային խաղեր եւ անակնկալներ

Հայ երկսեռ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

———☆☆———

Հինգշաբթի, 20 Յուլիս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՊՐ. ԱՐԱՄ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆԻ կողմէ

Նիւթ ունենալով՝

Ա.Մ.Հ.Ի ՎԵՐԵԼՔԸ 15 ՏԱՐՈՒԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ՝

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ի պատիւ

Միութեանս այս տարուան շրջանաւարտներուն

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

ԱՌՈՂՋ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Այս ցանկալի հայրենիքը, այս սուրբ հայրենիքը, ահաւասիկ բացած է իր դռները և առանց որեւէ դժուարութեան կամ խտրութեան կ'ընդունի ամէն հայ որ կը փափաքի գաղթել... և փոխանակ այս բացառիկ առիթէն օգտուելու, շատ մը գաղթելու փափաք ունեցող հայեր, կը գաղթեն դէպի տարբեր վայրեր: Սխալ մըն է որ կը գործեն, կարծելով որ աւելի ճոխ և երջանիկ կեանք մը պիտի ապրին, բայց նոյնիսկ այդ պարագային, կը մոռնան որ այն ճոխութիւնն ու երջանկութիւնը պիտի ըլլան ի գին իրենց կորստեան, ի գին իրենց հայու պէս աննման ազգի մը զաւակները ըլլալէ դադրելուն:

Մէկ կերպով միայն կրնայ մեղմանալ իրենց այս սխալը. այն ալ եթէ այսօրուան զանազան երկիրներ գաղթողներ, մասնաւորաբար Աւստրալիա, Գանատա և Պրազիլիա, եթէ իրենց հայու պարտականութեան գլուխը գտնուին, մասնաւորաբար երիտասարդները, և անմիջապէս կազմակերպեն հայկական կեանք, ունենալով կանոնաւոր եկեղեցի, դպրոց և ակումբ:

Եթէ պիտի ըլլայ եկեղեցի մը՝ առանց կանոնաւոր հայերէն պատարագներու և առաջնորդի, եթէ պիտի ըլլայ դպրոց մը՝ առանց կանոնաւոր ազգային և միևնոյն ժամանակ երկրին պահանջքը գոհացնող գասընթացքներու, և եթէ պիտի ըլլան ակումբներ, երկուութիւն ու վէճ ստեղծող, այն ժամանակ անոնք պիտի չունենան իրենցմէ ակնկալուած բարեբար դերը և օր մը այդ հայերը պիտի կորչին, պիտի օտարանան, պիտի ֆրանսանան և պիտի ամերիկանան, ինչպէս կորսուած և իրենց ազգին նախատինք եղած են Լեհաստանի, Ֆրանսայի, Միացեալ Նահանգներու և ուրիշ գաղութներու հազարաւոր և միլիոնաւոր հայերը:

(Շար. 10)

00218

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م." - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيرد بيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 189 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՅՈՒԼԻՍ 1967 | ՀԱՏԸ ՉԵՌՈՒԹԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | ١٩٦٧ عدد رقم ١٨٩ — الخميس ٢٠ يولية

ՊԱՅՔԱՐՈՂ ԱՐԱԲԻՈՅ ԿՈՂՔԻՆ ԵՆՔ

Արաբ ժողովուրդներուն և միջազգային սիոնականութեան միջև մղուող պայքարի այս ծանր օրերուն, Միջին Արևելքի հայ յառաջդիմական զանգուածները իրենց արաբ եղբայրներուն կողքին կանգնած են։

Այս միասնութիւնը պարզ ու անգործնական հոգեկցութիւն մը չէ։ Մեր ժողովուրդը կը բաժնէ արաբ ժողովուրդին դառնութիւններն ու մտահոգութիւնները, ինչպէս և անոր վճռական կեցուածքը արդար իրաւունքի մը պաշտպանութեան մէջ։ Հետևաբար պատրաստ է նաև կիսելու զոհողութիւն մը, պարտաւորութիւն մը՝ որ իր հաւատարիմ քաղաքացիի և հոգեկցի պարտքը կը կազմէ։

Մենք զմեզ մեր արաբ եղբայրներուն կողքին կը գտնենք նախ պարտաճանաչ և երախտագէտ քաղաքացիի զգացումներով։ Մենք չենք մոռնար որ եաթաղանէն հալածական մեր ծնողներուն համար արաբական երկիրները հանդիսացան մեր երկրորդ հայրենիքները։ Անոնց բնակիչները մեզ ընդունեցին և պատսպարեցին հարազատի վերաբերումով։ Մեզի հետ սգացին մեր անդարմանելի կորուստը։ Վշտակից եղան մեզի և բաժնեցին իրենց հացն ու աղը, իրենց վրանն ու երդիքը։ Անոնք օգնեցին որ բալասանենք և բուժենք մեր վէրքերը, վերստին կանգնինք և նայինք կեանքին՝ լաւատեսութեամբ ու ապրելու կամքով։ Արաբ ասպնջական ժողովուրդի հանդուրժողութեամբ և անոր ընձեռած պայմաններով մենք կրցանք ապրիլ վերածնութիւն մը, վերընձիւղիլ և բարգաւաճիլ, ու երախտագիտութեամբ վարձահատոյց ըլլալ իրենց, մեր բազուկի և մտքի ստեղծագործութիւններէն տալով ինչ որ կրնայինք և դեռ ինչ որ հնարաւոր էր։

Ահա թէ ինչու մեր կապուածութիւնը պարտքի ճանաչում մը ըլլալով հանդերձ նաեւ հոգեկցութի՛ւն մըն է, որովհետեւ հպարտութեամբ կը զգանք ու կը հաստատենք որ քրտինքի ու արիւնի կաթիլ մը ունինք արաբական ծաղկուն հողին վրայ, եւ հետեւաբար մենք զմեզ հարկադրուած կը զգանք սիրելու եւ պաշտպանելու բան մը՝ որ նաեւ մեր ձեռակերտն է, մեր ստեղծագործ կարելիութեանց մէկ արտայայտութիւնը։

Մենք զմեզ մեր արաբ եղբայրներուն կողքին կը գտնենք մեր ազգային եւ գաղափարական համոզումներով եւ զգացումներով։ Մենք կը սիրենք մեր հայրենիքին ազատութիւնը եւ գերիշխանութիւնը անոր ժողովուրդին, ինչպէս կը սիրենք ու կը յարգենք նոյն իրաւունքները՝ տարբեր ժողովուրդներուն համար, որովհետեւ ազատասէր ենք բնութեամբ, որովհետեւ կը դաւանինք որ իւրաքանչիւր ժողովուրդ իրաւունք ունի ազատ, անկախ եւ արդար գոյութիւն մը պահելու իր սահմաններէն ներս, միշտ յարգալիր իր նմաններուն հանդէպ, եւ չթոյլատրելով ինքզինքին բան մը՝ որ պիտի չներէր ուրիշին։

Ահա թէ ինչու մեր կապուածութիւնը նաե՛ւ սկզբունքային է, որովհետեւ ազատութեան պաշտպանութիւնը սրբազան պարտաւորութիւն է մեզի համար, որովհետեւ ժողովուրդի մը ազատութեան իրաւունքը պաշտպանելով մեր սեփական իրաւունքը պաշտպանած կ'ըլլանք, որովհետեւ այն հողը, հայրենիքը՝ որուն վահան կ'ուզենք դառնալ, նաե՛ւ մերն է, մեր վաստակն է թէկուզ՝ կաթիլով մը։

Մենք զմեզ մեր արաբ եղբայրներուն կողքին կը գտնենք ազգային արդար դատի մը պաշտպանութեան ճամբուն վրայ։ Մենք եւ մեր պաղեստինցի արաբ եղբայրները զոհերն ենք ցեղասպանութեան, գաղութատիրութեան ու յետադիմութեան, որոնք մեզ կոտորեցին եւ դուրս քշեցին մեր հողերէն։ Բայց մենք համոզուած ենք որ անժամանցելի են ազգային արդար դատերը, անկորնչելի են ժողովուրդներու ձեռքէն խլուած իրաւունքները։ Որքան ալ սահին տարիներն ու մաղուի մոռացութեան փոշին, կը հասնի՛ արդարութեան ժամը, կը դատուին պատասխանատուները, կը դարմանուի՛ն անիրաւութիւնները։

Ահա թէ ինչու մեր կապուածութիւնը նաեւ ճակատագրակցութեա՛մբ է, որովհետեւ ազգային դատերու հետապնդումը եւ յաջողութիւնը, մեր օրերուն, ժողովուրդներու համագործակցութենէն, իրերօգնութենէն եւ հաւաքական պայքարէն կախեալ է, որովհետեւ, պաշտպանելով պաղեստինցի արաբ ժողովուրդին իրաւունքը, օգնելով անոր պաշտօնական ճանաչումին, եւ աջակցելով թափառական այս ժողովուրդի իր օճախները վերադարձին, մենք պաշտպանած կ'ըլլանք, միաժամանակ, մեր անուրանալի իրաւունքները՝ մեզմէ խլուած հողերուն վրայ, որովհետև ազգային անիրաւութիւններու բարձման սկզբունքին յաղթանակը, դատապարտութիւնը պիտի ըլլայ մեր դէմ գործուած ցեղասպանութեան եւ, հետևաբար, յաղթանակը մեր իրաւունքին։

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

ԱՐԱԲ ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Արաբ հինգ պետութեանց նախագահներուն բանակցութիւնները, որոնք տեւեցին շաբաթ մը, վերջ գտան անցեալ կիրակի, 16 Յուլիս, կ.ե. ժամը 10ին։ Այս բանակցութեանց մասնակցեցան Ալճերիոյ նախագահ՝ Հուարի Պումետիէն, Իրաքի նախագահ՝ Ապտէլ Ռահման Արէֆ, Սուրիոյ նախագահ՝ Տոքթ. Նուրէտտին էլ Աթասի, Սուտանի Վեհ. Խորհուրդի նախագահ՝ Իսմայիլ էլ Ազհարի եւ ԱՄՀ.ի նախագահ՝ Կամալ Ապտէլ Նասէր։

Արաբ հինգ Նախագահները Գահիրէի օդանաւակայանին մէջ

Հինգ նախագահներուն կողմէ վաւերացուած միացեալ հաղորդագրութիւնը կը յայտարարէ, որ այդ բանակցութեանց ընթացքին, քննարկուեցան ներկայ կացութիւնը եւ անհրաժեշտ միջոցառումները՝ արաբ. պայքարի շարունակութեան առնչութեամբ։ Հաստատուեցաւ որ արաբական հայրենիքի կրած ձախորդութիւնը կարելի է վերացնել, արաբ ժողովուրդին կարելիութիւններովն ու մեծ կարողութիւններովը, արդարութեամբ եւ ազգային արժանապատուութեամբ նոր քայլեր առնելով։ Իսրայէլեան յարձակման հետքերը անհետացնելու միջոցներուն մասին, հինգ նախագահները համաձայն գտնուեցան։

Անոնք համաձայն գտնուեցան նաեւ որ արաբական արտաքին գործոց նախարարները մօտատենէն խորհրդաժողով գումարեն Խարթումի մէջ։

ԱՐԱԲ ԵՒ ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

Այս հաղորդագրութիւնը մեծ շահագրգռութեամբ ընդունուեցաւ արաբ եւ օտար թերթերու կողմէ։ Գահիրէի մէջ «Ալ Կումհուրիա» թերթը յայտարարեց, որ

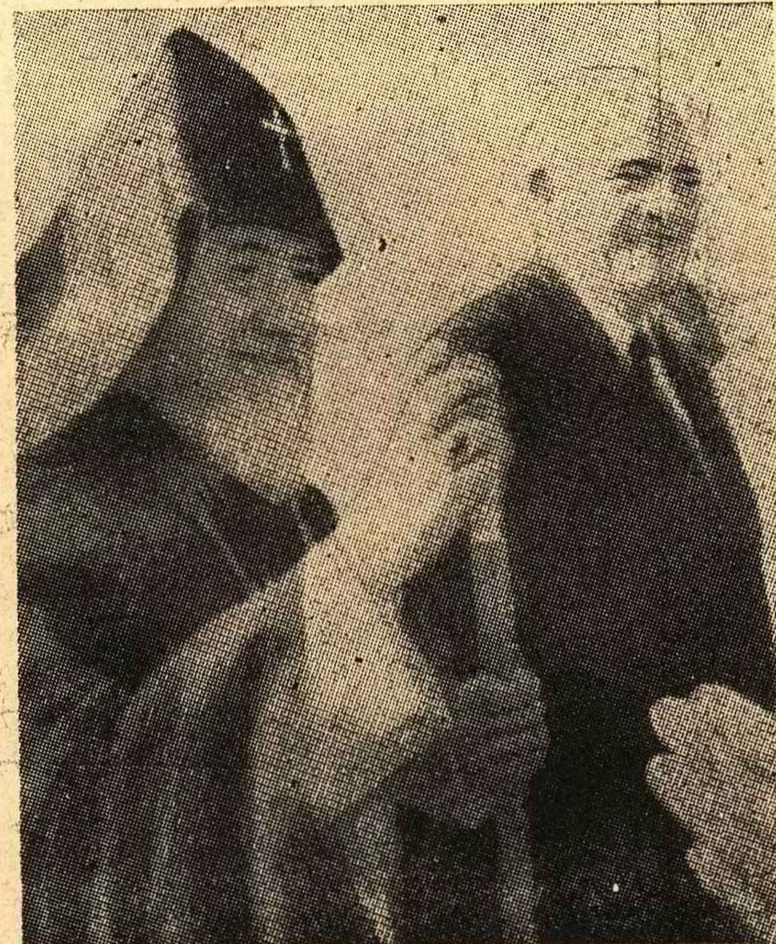
(Շար. տես էջ 6)

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

Փարիզի եւ Ժընեւի մէջ ան ընդունուեցաւ մեծ պատիւներով

Մոսկուայէն ինքնաթիռով, Երկուշաբթի 10 Յուլիս կ. ա. ժամը 10.30ին, Փարիզի Պուրժէի օդանաւակայանը ժամանեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.: Վեհափառին կ'ընկերանային Էջմիածնի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի ատենապետ Տ. Հայկազուն Ս. Արք. Աբրահամեան, եւ Հոգեւոր Ճեմարանի տեսուչ Տ. Ներսէս վրդ. Պոզապալեան։

Օդանաւակայան դիմաւորելու եկած էին կաթ. պատուիրակ Տ. Սերովբէ Ս. Արք. Մանուկեան, Զաւէն եպս., Գիւտ վրդ., Կարապետ եպս. Ամատունի (կաթողիկէ), Ս. Դեսպանատան կցորդ Պ. Խարազեան, փարիզահայ համայնքի ներկայացուցիչներ, հայ կուսակցութեանց, միութեանց եւ կազմակերպութեանց ղեկավարներ, հայ եւ օտար թերթերու խմբագիրներ ինչպէս նաեւ բազմաթիւ փարիզահայեր։

Պոլսի մեծ օրաթերթերէն «Պազլեր Նախրիյէթէն» Ուրբաթ 14 Յուլիսի թիւին ա. էջին վրայ տալով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ժամանման լուրը, հրատարակած է Նորին Ս. Օծութեան նկարը, որուն մէջ կը տեսնուի նաեւ Եկեղեցական Համաշխարհային Խորհուրդի գլխաւոր քարտուղար Տոքթ. Եօժէն Պլէյքը՝ Վեհափառը դիմաւորած պահուն։

Վեհափառը մեծ պատիւներով առաջնորդուեցաւ օդանաւակայանին հիւրասրահը, ուր տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն։ Հայոց Հայրապետը բոլորին բաշխեց իր օրհնութիւնները։

Նոյն օրը Վեհափառը Օրլիի օդանաւակայանէն մեկնեցաւ կ.ե. ժամը 4.30ին եւ Գուանթրէն հասաւ 5.30ին։

Օդանաւակայանին մէջ Վեհափառը ընդունուեցաւ Ազգապետի մը յատուկ պատիւներով։ Դիմաւորողներուն մէջ կը գտնուէր պետութեան փոխորգոլի պետը՝ պր. Փոլ Կորբէ։

Յուլիս 11ին, Հայոց Հայրապետը այցելեց Ժընեւի Ս. Պետրոս Մայր Տաճարը, ուր զանգակները սկսան ղօղանջել Վեհափառին հասած պահուն։ Տաճարի մուտքին երգեհոնի նուագակցութեամբ, Ն.Ս. Օծութիւնը դիմաւորեցին Եկեղեցական Համաշխարհային Խորհուրդի ներկայացուցիչները ու Ժընեւի Ազգ. Բողոք. Եկեղեցւոյ Իշխանաւորները, որուն գործադիր մարմնոյ նախագահ պր. Ժան Տանիէլ Ռեյմոն՝ ողջոյնի խօսք արտասանեց։ Վեհափառը ի պատասխան, իր ուրախութիւնները յայտնեց եւ տուաւ իր օրհնութիւնները։ Ներկաներուն կողմէ երգուեցաւ «Հայր Մեր»ը։

(Շար. տես էջ 6)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՆՈՐ ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐ

Թեհրան-Ճուլֆա Երեւան գըծացքով ամէն շաբաթ Սովետական Հայաստան կը վերադառնան իրանահայ հայրենադարձներու խումբեր։

Վերջին չորս շաբաթներուն, մայր հողին վրայ մշտական բնակութիւն հաստատեցին 107 իրանահայ (19 ընտանիք): Անոնք տեղաւորուած են Լենինական, Կիրովական, Աբովեան քաղաքներուն ինչպէս նաեւ էջմիածնի շրջանի Նորակերտ սովետական տնտեսութեան մէջ։

ՀԱՅ ԲԺԻՇԿՆԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՆԴԱՄ Կ'ԸՆՏՐՈՒԻՆ

Երկու հայ բժիշկներ՝ Լեւոն Յարութիւնեան եւ Ռաֆայէլ Փարսադանեան, ուրիշ խորհրդային մասնագէտներու կարգին, կեանքի ու առողջապահութեան պայմաններու ուսումնասիրութեան միջազգային Ընկերակցութեան անդամ ընտրուեցան։

ԽՍՀՄի բժշկական Ակադեմիայի թղթակից անդամ Լեւոն Յարութիւնեան Երեւանի բժշկական Հիմնարկին ընդհանուր առողջապահութեան ամպիոնը կը վարէ եւ սաւնեակներով գիտական աշխատութիւններու հեղինակն է։ Իսկ Ռաֆայէլ Փարսադանեան վերջերս ստացած էր բժշկական գիտութիւններու տոքթորի տիտղոսը։

ԽՈՐՀՐԴԱՆՇԱԿԱՆ ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Երեւանի գեղեցիկ պուրակներէն մէկուն մէջ, զետեղուած է ԿՈՄԻՏԱՍ Վարդապետի շիրիմը, Ա. Խաչակեանի, Յ. Թումանեանի եւ այլ մեծանուն հայրենակիցներու կողքին։

Հոս է, որ իր կիսանդրիին առջեւ ուխտի եկած էին, գիշերային խորհրդաւորութեան մը մէջ, Կոմիտասի կեանքն ու գործը յաւերժացընող երկու երախտաւորներ:

Ձախին՝ Յ.Ճ. Սիրունի, որուն՝ Վարդապետին նուիրուած երկարաշունչ եւ արժէքաւոր յօդուածաշարքը «Էջմիածին» ամսագրին մէջ կը կարդացուի այնքան յափըշտակութեամբ։

Միւս այցելուն՝ Միհրան Թումաճանեան, Կոմիտասի արժանաւոր սաներէն է, որ ներկայիս, նուիրուած է Երեւանի մէջ հայ երաժշտական ուսումնասիրութիւններու եւ կը շարունակէ մեծ վարպետին գործը յաւերժացնել։

Նոյն այդ պահուն, լուսանըկարչական գործիքին միւս կողմը ներկայ է նաեւ Վարդապետին ուրիշ մէկ սանը՝ Գրիգոր Ծոլոլեան, որ հինգ տարի շարունակ մաս կազմած է Կոմիտասի երգչախումբին ու աշակերտած անոր՝ Կեդրոնականի մէջ։

ՀԱՅԵՐԸ ՔՈՒԷՅԹԻ ՄԷՋ

ՔՈՒԷՅԹ.– Վերջին տասնամեակին մեծ թիւով հայեր, աւելի լաւ նիւթական պայմաններու հեռանկարով, հաստատուած են այս գաղութին մէջ։

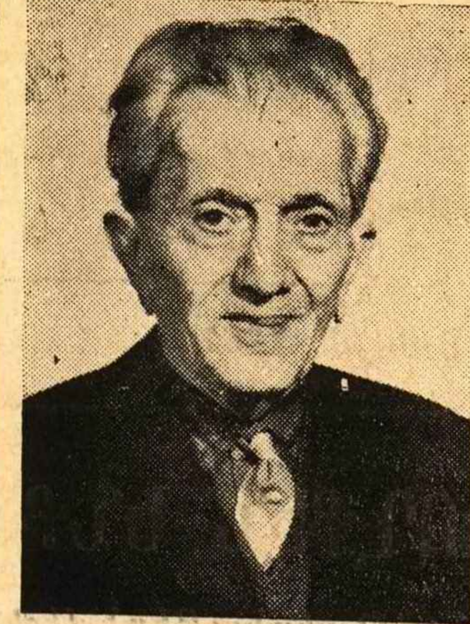
Մերձաւոր Արեւելքէն բազմաթիւ հայեր՝ ոմանք ժամանակաւոր, ուրիշներ մնայուն հոն հաստատուած են: Անոնց թիւը վեց հազարը կ'անցնի ներկայիս։ Անոնք կը պահեն ազգային վարժարան մը, երկու հարիւր աշակերտներով, մատուռ մը եւ քահանայ մը ունին։

Քուէյթի հայերը ընդհանրապէս բարեկեցիկ դիրք ունին։

Անոնք կարօտով կ'ունկնդրեն արտասահմանի զանազան երկիրներու, ինչպէս նաեւ Հայաստանի ռատիոկայաններուն ձայնասփռումները:

«ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի ՊՈՒՏԱՓԵՇՏԻ ՊԱՏՈՒԱԿԱԼ ԹՂԹԱԿԻՑ ՀՐԱՆԴ - ՍԱՐԳԻՍ ՌՇՏՈՒՆԻԻ ՄԱՀԸ

Խոր կսկիծով տեղեկացանք որ թերթիս Պուտափեշտի (Հունգարիա) պատուակալ եւ գործունեայ թղթակից ընկ. ՀՐԱՆԴ-ՍԱՐԳԻՍ ՌՇՏՈՒՆԻ մահացած է 83 տարեկան խոր ծերութեան մէջ։

Հակառակ իր յառաջացեալ տարիքին, ողբացեալը կանոնաւոր եւ հետաքրքրական թղթակցութիւններով իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէր «Ջահակիր»ին։ Հունգարահայ գաղութին մէջ, ՀՐԱՆԴ-ՍԱՐԳԻՍ ՌՇՏՈՒՆԻ մեծ աշխատանք կը կատարէր նաեւ հայապահպանման եւ հայրենասիրական նուիրական գործերուն եւ կը վայելէր բոլորին սէրն ու յարգանքը։

Այս տխուր առթիւ «Ջահակիր»ի խմբագրութիւնը, աշխատակիցներն ու աշխատաւորները ինչպէս նաեւ բոլոր ընթերցողները կը ցաւակցին ողբացեալի ընտանեկան պարագաներուն հետ եւ կը մաղթեն որ անոր յիշատակը մնայ անմոռաց:

★ ԻՐԱՆԱՀԱՅ «ԵՐԳԻ-ՊԱՐԻ» ԱՆՍԱՄՊԼԸ ★

Թեհրանում հայ մշակութային կեանքը կանգուն և եռուն յարատեւութեան մէջ պահելու երախտաւոր գործին նուիրուած քիչ համրանքով յարգելի անուններ կան։ Այդ դրանից է, որ սփիւռքում հայ մշակոյթը տարածելու, տեւականացնելու վսեմ գործը ստանձնել են թիթեռի նման լոյսը սիրող, արուեստի նուիրուած կամաւորները։

« Հիւսերով պար »

Կամաւորներից՝ ահա Տիկ. Էլենա Աւետիսեանը, որ նուիրեալի զոհաբերութեամբ բազմածախս ձեռնարկներ է կազմակերպում, որոնք Թիալով արուեստի սպասարկութեան ծիրում, միեւնոյն ժամանակ դուրս չեն գալիս ունկնդիրներին ծառայելու դերքերից:

Այս խորհրդածութեան մղեց հանդիսատես լինելով Տիկ. Է. Աւետիսեանի պալետային դըպրոցին կից՝ իրանահայ «Երգի-պարի» անսամբլի նոր ձեռնարկին,

Աղջիկների պարը

ղեկավարութեամբ Տիկ. Է. Աւետիսեանի (երգչախմբի ղեկ. շնորհալի երիտասարդ Համլէթ Մինասեան, դաշնամուրի մօտ՝ երաժշտագէտ Մարսէլ Ստեփանեան):

Ուշադրութեամբ եւ Թարմութեամբ պատրաստուած 2 մասերից եւ 24 կատարումներով այս ձեռնարկի 25ից աւելի անունները օղակ հանդոյցները դառնալով՝ պարտաճանաչօրէն յայտագիրը վերջաւորութեան հասցրին, խլելով ջերմ ծափահարութիւններ։

Անհրաժեշտութիւն է, որ նըման ձեռնարկներում լինեն ելոյթներ, որոնք հանդիսականներին մղեն կանչերով կրկնել տալու խնդրանքը։

Այս գծով կրկնումի առաջին պատիւը շնորհուեց շնորհալի դերակատարներ Սոնիկ Կարապետեանին, Գլարա Եղիաեանին, Ծին և Անահիտ Յովակիմեան քոյրերին, որոնք, Թեհրանում լայն ժողովըրդականութիւն վայելող, յաճախակի երգուող «Ծաղիկներ-Ծաղիկներ» երգը - մշկ. Ժիւլիէթ Աւետիսեանի, ընկ. երգչախմբի - այնպէ՛ս յաջող և տպաւորիչ կատարեցին, որ երի՛ցս կրկնուեցաւ։

Երկրորդ կրկնումը «Հոպ Նարօ ջան»ն էր.— մշկ, Թ. Ալթունեանի, մեներգ՝ Սոնիկ Կարապետեանի, ընկ. երգչախմբի—։ Այս անգամ եւս շնորհալի դերակատարուհին իր միմիքային ապրող կատարումներով ներշնչել տուեց լաւ ապագայ ունեցող արուեստի մշակ դառնալու հաւանականութիւնը։

Իսկ երրորդ կրկնումը «Շիլլի ֆոլքլորիկ պարն» էր, կատարմամբ՝ Մարի Թարվերդեանի և Ա. Ռեզայի։ Ջաւարթ, թեթեւոտն, կայտառ այս պարը ոչ միայն յաջողութեամբ կատարուեց՝ այլև նորութիւն լինելով՝ բուռն ծափերով երիցս կրկնուեցաւ։

Ցայտագրի վերջում «Սիրոյ Երգը» պարերգը— Երաժշտ. Ս. Ջրբաշեանեանի, կատարմամբ երգչախմբի և պարային խմբի— մեծ ոգեւորութիւն ստեղծեց իր բազմազանութեամբ։ Բուռն ծափերի տակ, մեծ մի ծաղկեկողովի առաջնորդութեամբ, ձեռնարկի կազմակերպիչները հաւաքուեցին բեմի վրայ, հրաւիրելով նաև Տիկ. Էլենային, որի երևալը՝ ուժգին ծափերի առիթ տուեց։

Դրուատանքի և գովասանքի արժանի էր բեմականների մեծածախս ու ճոխ հանդերձանքը (Տիկ. Ս. Իսրայէլեան), ինչպէս և համա-

« Ծաղիկներ, Ծաղիկներ » երգապարը

պատասխան տեգորը և լոյսերի ղեկավարումը (Լ. Մեսրոպեան)։

Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի հանգամանք է յայտագրում հայերէնի կողքին պարսկերէն, ադրբեջաներէն և այլ ազգերի երգերի ու պարերի ներառնելը: Ոչ հայկականի ծանօթացումը արուեստագէտի կոչումն է։ Նա լայնածիր թռիչքներ պիտի ունենայ՝ լայն հորիզոններով։ Եւ Տիկ. Էլենա Աւետիսեանի պալետային դըպրոցի և «Իրանահայ Երգի-պարի անսամբլի» ձեռնարկները մշակութային մերձեցման և բարեկամութեան նպաստողներ են նաեւ։

Արուեստի սիրոյ և նուիրուածութեան ճամբով ընթացողներին նորանոր յաջողութիւններ ենք մաղթում։

Գ. ՔԱՋԲԵՐՈՒՆԻ

(Թեհրան)

ՖՐԱՆՍԱ

ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆ

Ֆրանսահայ Մշակութային Միութիւնը ձեռնարկած է յառաջիկայ Հոկտեմբեր 8ին, Կավոյի սրահին մէջ, համազգային չափանիշով կազմակերպել Կոմիտասին նուիրուած ցերեկոյթ մը, ամբողջութեամբ բաղկացած Կոմիտասեան հատընտիրներէ:

Նախաձեռնող յանձնախումբը կոչ կ'ընէ Փարիզի բոլոր մշակութային, մտաւորական եւ երիտասարդական կազմակերպութեանց՝ միանալ յանձնախումբին եւ բերել իրենց գործնական աջակցութիւնը այս ձեռնարկին:

ՊԱՅՔԱՐՈՂ ԱՐԱԲԻՈՅ ԿՈՂՔԻՆ ԵՆՔ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Մենք զմեզ մեր արաբ եղբայրներուն կողքին կը գտնենք նաեւ մեր ընկերային համոզումներով։ Կը դաւանինք որ իւրաքանչիւր ժողովուրդ ազատ պէտք է ըլլայ իր ինքնորոշման իրաւունքի կենսագործման մէջ, ազատ պէտք է ըլլայ իր նախընտրած ընկերային կարգը հաստատելու մէջ, իր նախասիրած օրէնքներով ու սկզբունքներով կառավարուելու մէջ: Ոչ մէկ օտար միջամտութիւն թոյլատրուած է ժողովուրդի մը ներքին գործերուն, և ոչ մէկ տէրութիւն կամ հաւաքականութիւն իրաւունք ունի տարբեր տէրութեան մը բնակիչներուն պարտադրելու բան մը՝ որ անոնց կամքին հակառակ է։

Ահա թէ ինչու մեր կապուածութիւնը նաեւ մարդկային է, որովհետեւ իւրաքանչիւր ժողովուրդի իրաւունքն է բացարձակ տէրը միայ իր կամքին, իր կեանքը հիմնել ընկերային արդարութեան վրայ՝ առանց որուն չկայ ճշմարիտ խաղաղութիւն ու երջանկութիւն, առանց որուն չկայ ճշմարիտ հաւասարութիւն՝ մարդոց և բարեկամութիւն՝ ժողովուրդներուն միջեւ։

Մենք, Միջին Արեւելքի հայրենասէր ու յառաջդիմասէր զանգուածներս, մեր արաբ պայքարող եղբայրներուն կողքին էինք երէկ, կողքին ենք այսօր, ու պիտի ըլլանք վաղը, հետեւողականօրէն եւ հաւատարմօրէն, միասնացած ազգային եւ ընկերային նոյն տեսլականներով. որոնց լաւագոյն ու անխուսափելի յաղթանակին համար բերած ենք ու դեռ պիտի բերենք զոհողութեան մեր բաժինը։

«ԱՐԱՐԱՏ»

★ ԱՐՏԻՍՏՈՒՀԻ՛Ն ★

ՄԱՐԻՑԱ ՎՇՏՈՒՆԻ

Այն պահից, երբ մեծատաղանդ արտիստուհի Արուս Ոսկանեանը Երևանի պիոներների պալատում սկսեց մարզել իր սաներին՝ նրանց մէջ ներարկելով բեմական արուեստի աւիշը, այդ պահից էլ որոշուեց Մարուսեայի և իր ընկերուհիներից շատերի բախտը: Արտիստուհին անմիջապէս նկատում է, որ այդ սիրունիկ աղջիկը, որն այնքան նազանք ու հմայք ունի, կարող է դառնալ բեմի զարդ։ Ու նա առանձնակի ջերմութեամբ հակուեց դէպի աղջիկը, իսկ Մարուսեան խենթի պէս սիրեց արտիստուհուն։

Մարուսեա Մարտիրոսեան

Մարուսեան դեռ դպրոցական տարիներից փայփայում է արտիստուհի դառնալու միտքը: Դպրոցական բեմերից հնչում է նրա դուրեկան ձայնը: Գուցէ արտասանութիւնով էլ սահմանափակուէր աղջկայ ձգտումները, եթէ հոգատար մի ձեռք չօգնէր նրան։ Արուս Ոսկանեանը Մարուսեայի համար եղաւ առաջին ուսուցչուհին, որը հետևողականօրէն կարողացաւ զարգացնել նրա ունակութիւնները։ Մարուսեան արտակարգ ջերմութեամբ արտասանում է Դուրեանի, Թումանեանի, Իսահակեանի, Պուշկինի, Լերմոնտովի, Չարենցի ստեղծագործութիւնները: Իսկ յետոյ բեմ, հանդիսատեսների կողմից ջերմ ընդունելութիւն, ծափեր, ծափեր…

— Ունեցածս յաջողութիւնների համար, ես ամենից առաջ պարտական եմ մեր Արուսին,- ասում է Մարուսեան երախտագիտութեան խոր զգացումով,- նրա զմայլելի կերպարը միշտ վառ կը մնայ իմ յիշողութեան մէջ։

Մարուսեայի ստեղծած կերպարները տպաւորիչ են ու անմոռաց։ Արտասուելու չափ դառնագին ու ցնցող է նրա Սոնան, յուզիչ ու ամբողջական են Զոյա Կոսմոդեմեանսկայան, Վարդիթերը, Սուսաննան, Թմբկահարուհին։

Զահել ու վառվռուն մի աղջիկ էր նա, երբ բեմական առաջին քայլերն սկսեց Երևանի պատանի հանդիսատեսի պետական թատրոնում։ Դրանով էլ որոշակի դարձաւ նրա կեանքի ուղին։ Աշխատելով մի շարք թատրոններում՝ ի վերջոյ նա հաստատուեց Լենինականի Մռավեանի անուան պետական թատրոնում։ Այստեղ սկսուեց նրա բեմական գործունէութեան ամենաբեղուն շրջանը: Մարուսեա Մարտիրոսեանն իր կեանքի 40ամեայ տարեկիցին է ապրում։ Նա ճանաչուած ու լուրջ յաջողութիւնների հասած արտիստուհի է: Հարուստ է նրա խաղացանկը, 60ից աւելի յաջողուած դերերի կատարումը փառքով է պսակել նրա քսանամեայ վաստակը։

Մարուսեան որոնող ու պրպտող արտիստուհի է ու միշտ էլ կարողանում է որոնածը գտնել:- Բեմ դուրս գալուց առաջ ես միշտ անհանգստանում եմ այն մտքից, թէ հանդիսատեսը ինչ պիտի տանի թատրոնից և անձամբ իմ խաղից,- ասում է նա։

Փորձերի ժամանակ Մարուսեան երեխայի պէս հնազանդ է, բայց երբ անտեսւում են սկզբունքային հարցերը, երբ իր ըմբռնումները չեն համընկնում ռեժիսորի սահմանած նորմաներին, նա ընդդիմանում է ու պնդում իր տեսակէտը: Մի պահ բախւում են մտքերը, մինչև որ յաղթանակում է ճշմարիտը։ Մարուսեան չի ուզում կոյր կամակատար լինել, չէ որ հանդիսատեսը իր միջոցով է հաղորդակից լինում առաջ քաշուած գաղափարներին, ուստի բեմական խաղի իւրաքանչիւր կտորը պէտք է ամենից առաջ մօտ լինի իր սրտին։

Ամէն մի դերակատարում ստեղծագործական ծանր աշխատանք է և արտիստը՝ սիրող մօր պէս է կապւում իր կերտած կերպարի հետ ու փայփայում սրտի խորքում, շարունակ որոնելով նոր միջոցներ այն գեղեցիկ մատուցելու համար։ Անմոռանալի է նրա Լուիզան՝ «Սէր և խարդաւանք», մաքուր և անբիծ են նրա Դեզդեմոնան՝ «Օթելլօ», Մարգարիտը՝ «Պատուի համար»։

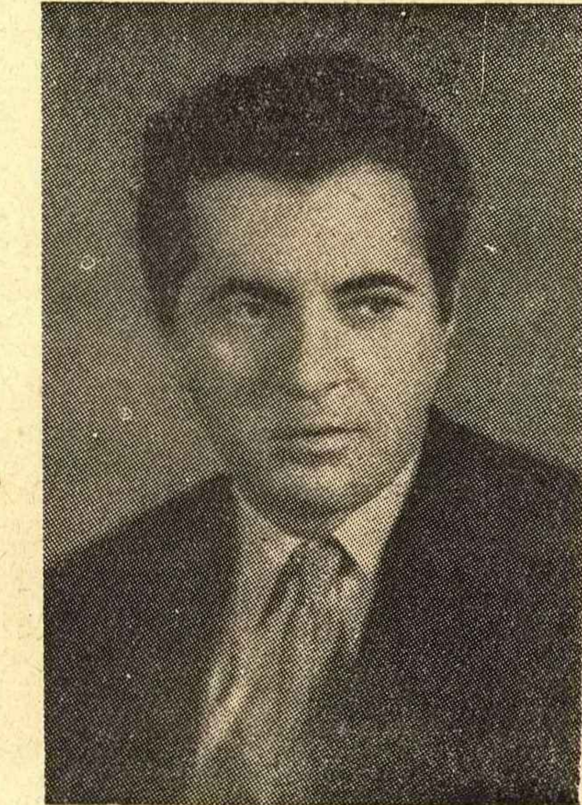
(Շար. տես էջ 6)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Երեւանի Սպենդիարեանի անուան Օփերայի ու Պալէի Թատրոնի Տնօրէն երգահան Էտկար Յովհաննէսեան երաժշտական աշխարհին մէջ հանրածանօթ է իր «Ցաւիտենական Կուռքը» եւ «Կապոյտ Գիշերները» պալէներուն, իր թիւ 3 քառեակին ու այլ գործերուն շնորհիւ:

Նովոսթի Մամուլի Գործակալութեան աշխատակից Էլենա Փոփովա իրմէ խնդրեց, որ սովետական իշխանութեան յիսնամեակի նախօրեակին հաշուեկշիռ մը ընէ։ Ստորեւ՝ անոր պատասխանը.—

Դարաւոր ու ցաւագին պատմութիւն ունեցող հնամեայ երկիր մըն է Հայաստանը։ Անոր գրողները, քանաստեղծներն ու երաժիշտները շատ փորձութիւններէ անցած են։ Արդէն ծանօթ է ժամանակին տիրող այն կարծիքը, թէ Հայաստան ինքնուրոյն մշակոյթ չունէր: Արդարև, մեր նշանաւոր Կոմիտասը, օրինակի համար, որքա՜ն ջանքեր թափեց հակառակը ապացուցանելու համար: Եւրոպական բազմաթիւ քաղաքներու շրջանը ըրաւ իր եղանակաւորած հայկական ժողովրդական երգերը ներկայացնելով, յօրինումի ու կատարման մէջ մեծ վարպետութիւն ցուցաբերելով։

Էկտար Յովհաննէսեան

Հայաստանի մէջ սոցիալիստական կարգերու հաստատման առաջին տարիներուն իսկ, անոր թատերական ու երաժշտական արուեստը մեծ վերելք ճանչցաւ։ Երևանի մէջ բացուեցան Երաժշտանոց մը և Ֆիլհարմոնիա մը։ Չուխաճեանի «Արշակ Բ.», «Լեպլեպիճի Հոր Հոր աղա» և «Զամիր» օփերաները ի վերջոյ կարելի եղան ներկայացնել: Տիգրանեանի «Անուշ» օփերան, որ 1912ին գրուած էր, լոկ 1920ին կարելի եղաւ բեմ հանել:

Երաժշտական կեանքին արագ վերելքը անհրաժեշտ դարձուց նուագախմբային նոր արահներու բացումը։ Ստեղծուեցան սիմֆոնիք նուագախումբ մը, ժողովրդական երգի ու պարի անսամպլ մը, սենեկային երաժշտութեան պետական խումբ մը, երգչախումբ մը, երաժշտական քառեակ մը: Երաժշտական զուարճական (կոմէդիայի) թատրոնը արդէն 25 տարեկան է։ Իսկ տրամաթիքական թատրոննե՞րը։ Յիշենք Սունդուկեանի անուան թատրոնը, ռուսական տրամաթիքական թատրոնը, շրջանային տրամաթիքական թատրոնը, եւայլն։

Մեկնաբանութեան արուեստն ալ կը յառաջդիմէ։ Սպենդիարեանի անուան թատրոնին մէջ բեմադրուեցաւ Արամ Խաչատըրեանի «Գայեանէ» ու «Սպարտաքիւս» պալէները, որ մեծ յաջողութիւն կը գտնեն։ «Սպարտաքիւս»ի երևանեան փոփոխակը ներկայացուեցաւ նաև Սվերտլովսքի, Սարաթովի ու Ռիկայի բեմերուն վրայ։ Բաբայեւի «Արծուաբերդ» օփերան, որ թատրոնի անձնակազմին հետ խորհրդակցաբար գրուած է, կը ներկայացուի նաև ռուսական Սվերտլովսք ու Տոնեցք քաղաքներուն մէջ։

Սիմֆոնիք նուագախումբի ու սենեկային նուագախումբի համար մեծ թիւով գործեր յօրինած են երգահաններ Ալեքսանդր Յարութիւնեան, Առնօ Բաբաջանեան, Էտուար Միրզոյեան, Կոնստանդին Օրբելեան։ Անոնցմէ շատերը սովետական ու միջազգային մրցանակներու արժանացած են։ Այսպէս, Օրբելեանի քուաթորը Մոսկուայի Ֆեսթիվալին առաջին մրցանակը շահեցաւ, Յարութիւնեանի գանդատը պետական մրցանակ մը, իսկ Միրզոյեանի սիմֆոնիան՝ ԻՒՆԵՍՔՕի մրցանակը։

Հայաստանի և Ռուսիոյ երաժշտական մշակոյթներուն փոխադարձ ներթափանցումը շատ հին ժամանակներէն սկսած է: Մոսկուայի ու Լենինկրատի երաժշտանոցներու ուսուցիչներուն միջև կը գտնուին Հայաստանի ներկայացուցիչները, իսկ Երևանի երաժշտանոցին մէջ կ՚ուսանին Մոսկուայէն ու Լենինկրատէն եկած բազմաթիւ երաժիշտներ: Ազգային մշակոյթներու փոխազդեցութեան ամենէն հին ու ամենէն արդիւնաւէտ երևոյթներէն մէկը ուսումն է: Տիգրան Մանսուրեանի պէս երիտասարդ մը իր ուսումը Մոսկուայի մէջ առած է և արդէն լաւ ծանօթ է սիմֆոնիք նուագախումբի համար գրած իր փարթիթուրով և «Ջութակի ու նուագախումբի համար թիւ 2 սոնատ»ով։ Մեծատաղանդ, բանաստեղծական խառնուածքով ու զգայուն երաժիշտ մըն է ան, որ մեծ Կոմիտասը կը յիշեցնէ։

Երիտասարդներուն լաւագոյն գործերը ազգային յատկանիշները կը յաւիտենականացնեն ու կը զարգացնեն զանոնք։ Այս առթիւ պէտք է յիշել Ալեքսանդր Մնացականեանը, որ իր երրորդ կարգի ուսումը նոր վերջացուց Լենինկրատի երաժշտանոցի Տիմիթրի Շոսթաքովիչի դասարանին մէջ։ Շատ խոստումնալից երգահան մըն է ան։ Ստեփան Շաքարեանի թեքնիքական կատարելութիւնը ապացուցուեցաւ իր նուագախումբի համար գրած Քոնչերթոյով, տրամաթիքական գործ մը, որ ձայնային գիւտերով լեցուն է: Երիտասարդ երաժիշտները իրենց չափաւորութեամբ ու արտայայտչականութեամբ կը յատկանշուին։

Ներկայիս Հայաստանի երգահաններն ու երաժիշտները կը շարունակեն բազմապատկել իրենց ջանքերը: Գէորգ Արմենեան ու Աւետ Տէրտէրեան օփերաներ կը գրեն յեղափոխական թեմաներով ու քաղաքացիական պատերազմին մասին: Սպենդիարեանի անուան թատրոնը կը պատրաստէ Ա. Արիստակէսեանի «Պրոմեթէոս» պալէն և վերջացնելու վրայ է Ալ. Յարութիւնեանի «Սայաթ—Նովա» օփերային բեմադրութիւնը։

Սովետահայ երաժշտութիւնը ծաղկումի շրջան մը կ՚ապրի այսօր։ Տաղանդալի նոր գործերը, նոր մեկնաբանները, երաժշտական նոր ձևերու փնտռտուքը այդ յաջողութիւններուն գրաւականը կը կազմեն։

ԷՏԿԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԸ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԵՐԸ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԾԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ԺԱ. դարուն Մեծն Հայաստանէն դէպի Ռուսիոյ հողերը ապաստանած Հայերը իրենց հետ բերած էին նաև սուրբ գրքեր, զանազան պաշտամունքի առարկաներ, արուեստի գանձեր… որոնք յարաբերութիւն ունէին անբախտ Հայաստանի անցեալ մշակոյթին, փառքին և չքեղութեան հետ։

Հայերը հաւատարիմ իրենց հոգևոր և աշխարհական աւանդութիւններուն՝ կը ջանան նաև օտար հողերու վրայ նախանձախնդրութեամբ պահել իրենց ծէսը և լքուած սրբավայրերու ոճը։

Իրենց ապագայ Լէհաստանի մէջ կառուցած Ս. Աննա առաջին եկեղեցւոյ ոճին մասին տեղեկութիւն չունինք, որովհետև ոչ մէկ հետք մնացած է իրմէ։ Սակայն այսօրուայ հնամաշ Մայր Եկեղեցին, շինուած 30 Օգոստոս 1363ին, երկար ժամանակէ ի վեր զանազան պատմագէտներու և արուեստագէտներու տենդագին ուսումնասիրութեան առարկան դարձած է:

Եկեղեցւոյ շէնքը, չափաւոր մեծութեամբ, իր նախնական ճարտարապետական ձևն ունէր ուղղանկիւնական, միակ խմբարանով, արևելեան կողմի ծայրամասը կիսակլոր, որուն դիմաց կը բարձրանար միակ խորանը։ Չորս մոյթերուն վրայ, որոնք ուղղանկիւնին կեդրոնէն կը բարձրանային, անզօդ չորս կամարներ կը սլանային, որոնց վրայ կը յենուր թմբուկը – կլոր սիւն – և անոր վրայ կը բարձրանար կոնաձև գմբէթը: Այս բոլորը հետագային բաւական փոփոխութիւններու կ՚ենթարկուէին։

Գալով եկեղեցւոյ ճարտարապետին ինքնութեան, զանազան կարծիքներ կան։ Ոմանք կ՚ըսեն, որ գերմանացի կամ իտալացի մը ըլլայ Տորինկ անունով։ Իսկ Փրոֆ. Զիլա կ՚ըսէ, որ անկարելի է որ օտար ճարտարապետ մը կարենայ Անիի եկեղեցւոյ նման եկեղեցի մը շինել առանց նախապէս զայն տեսած ըլլալու և կ՚եզրափակէ ըսելով, որ նոյնիսկ կարելի է, որ այդ Տորինկը, որպէս հսկիչ՝ հայ ճարտարապետին օգնականը ըլլայ:

Անցնելով այժմ վերոյիշեալ տաճարին ներքին զարդարանքներուն, յիշենք որ անցեալին մէջ, ըստ հայկական հին աւանդութեան, պատերը ծածկուած էին ալապաստրէ պնակիտներով կամ խաչքարերով նուիրուած՝ ուխտաւորներու կողմէ, ինչպէս նաև երփներանգ զանազան նկարներով, որոնք 1723ի նորոգութեան ընթացքին ծեփով կը ծածկուին։ Ս. Տէր-Ներսէսեան կը հաստատէ, որ 1381ի, 1527ի, 1694ի, 1712ի, և 1748ի հրդեհներուն հետևանքով եկեղեցւոյ մէջ այս նկարներէն շատ քիչ մասունքներ մնացին։

Ցիրաւի, 1925ի նորոգութեան պահուն այս մնացած մասունքները երևան եկան տաճարին զանազան մասերուն մէջէն: Ասոնցմէ զատ գտնուեցան նաև երկու նկարներ հայկական գրութեամբ – ԺԴ-ԺԵ դար – Ս. Յակոբը եւ Ս. Յովհաննէսը ներկայացնող։

Ըստ Մանքովսքիի դատողութեան Լէհաստանի Մայր եկեղեցւոյ նկարները Լեհաստանի որմանկարչութեան բացառիկ գանձը կը կազմեն։

Հայ գծագրիչներուն արուեստական գործունէութեան մասին ճշգրիտ բան մը չենք կրնար ըսել մինչև ԺԶ. դարու կէսը: Գիտենք սակայն, որ 1535-1700 թուականներուն ընթացքին Լէհաստանի մէջ այլ ազգերու կողքին նաև Հայեր ալ կային։ Այսպէս, 1596ին արդէն ճանչցուած էր Պօղոս անունով հայ գծագրիչ մը, որ հոգևոր նիւթերէ զատ ժողովրդական նկարներ ալ գծած է զօրավար Զոլքիեվսքիին։ Պօղոս ոչ միայն կաթողիկէ գծագրիչներուն դասուն մէջ կը յաջողի մտնել, որոնց նկարները միայն եկեղեցիներուն պատերէն կը կախուէին, այլ նաև բարձր դիրքի ալ կը հասնի։

Խարեվիչովա կը նշէ, որ Լէհաստանի մէջ բաւական մեծ թիւով լուսաւորչական գծագրիչ հայեր ալ կային, որոնք իրենց «Սեփական Ընկերութիւնը» ունէին: Բայց Սիկիսմոնտ Գ. Թագաւորի հրովարտակը 1600ին կը հրամայէ, որ Հայ «Ազգ»ը այսուհետև միայն մէկ վարպետ գծագրիչ ունենայ կաթողիկէ «Ընկերութեան» մէջ։ Անոր կը յաջորդէ Յովհ. Գազիմիրի 1654ի առանձնաշնորհումը, որ վարպետներու թիւը երկուքի կը բարձրացնէ եւ 1661ին ալ նոր կարգադրութեամբ կը հրամայէ, որ լեհ արուեստագէտներու միութեան մէջ կարելի էր անխտիր ընդունիլ նաև Ռութէն եւ Հայ տարրեր։

(Շար. տես էջ 5)

ՆԱՄԱԿ ԱՐԱԲ ԲԱՐԵԿԱՄԻ ՄԸ

Սիրելի բարեկամ,

Այս օրերուն, երբ Իսրայէլի շղթայազերծած վայրագ ու անմարդկային պատերազմին չարիքները անսահման դժբախտութեան մը պէս խուժած են արաբական տուներէն ներս, ակամայ

ԿԸ ՀԱՒԱՏԱՄ...

կրկնեցի «Երկրին ցաւը» վերնագրով մէկ բանաստեղծութեանս տողերը, զորս տարիներ առաջ գրած էի Գահիրէի մէջ։ Այն ատեն, Իրաքէն վերադարձիս, այդ սքանչելի քաղաքին հիւրն էի։ Իւրաքանչիւր քայլափոխիս կը տեսնէի իսկապէս տիտանեան ջանքերը հայրենակիցներուդ, որոնք իրենց հայրենի հողին վրայ օտար գաղութարարներու երկարատեւ ու ատելի տիրապետութեան ձգած վէրքերը կը դարմանէին։

Ժողովուրդիդ զաւակն ես դուն, Եգիպտոսի զաւակը, և շատ աշխատած ես ազգիդ յառաջդիմութեան, վերանորոգութեան ու տնտեսական ծաղկումի մեծ ուղիէն ներս մտնելու համար։ Բայց որքա՜ն անաւարտ գործեր, դեռ չիրականացած լուսաւոր յոյսեր կը մնային։ Քեզի ժամանակ պէտք էր թեւերդ ամբողջութեամբ բանալու, ուժ հաւաքելու և նոր սխրագործութիւններ կատարելու համար։ Բայց չարամիտները միջադէպեր ու վէճեր կը պարտադրէին քեզի. ժամանակդ կ՚առնէին և ուժերդ բուն գործէն կը շեղեցնէին։

Դուն երբեք չհամակերպեցար իր սեփական տան մէջ անիրաւուած բնակիչի վիճակիդ։ Եւ ես տեսայ, թէ ինչպէս փշրեցիր գարաւոր ստրկութեան շղթաներդ։ Կը յիշեմ այս խանդավառութիւնդ, որով ինծի կ՚ըսէիր. «Եթէ հոյակապ բուրգերը ստրկացուած մարդոց գործն էին, ու անոնց իւրաքանչիւր քարը կրնայ մէկէ աւելի ցաւագին պատմութիւններ պատմել հազարաւոր ճզմուած կեանքերու մասին, Ասուանը, որ այսօր կը կառուցուի, իմ զարթնած ժողովուրդիս որպէս հպարտութեան խորհրդանիշը, որպէս օտարին լուծը թօթափած մարդոց աշխատանքին յուշարձանը՝ պիտի կանգնի դարերու մէջ»։

Նոր շէնքերու պատերուն դրուած իւրաքանչիւր քար ցնծութեան աղբիւր մըն էր քեզի համար, իւրաքանչիւր երախայի դպրոց երթալը տեսնելով ժպիտ մը կ՚ուրուագծուէր դէմքիդ վրայ։ Ուրախութիւնդ մեծ կ՚ըլլար՝ արաբական նոր երգերը լսելով։

Ու ահա պատերազմը խանգարեց երկրիդ խաղաղ հանդարտութիւնը։ Անոր զոհերը կրնային դեռ տարիներ ապրիլ, երջանկութիւնը ճանչնալ և երջանկութիւն բերել ուրիշներուն։

ԹԷ ԼՈՒՍԱՒՈՐ...

Արաբ ժողովուրդներուն ազատութիւնը կը նեղէ թզուկները, որոնց համար յաճախանք մը դարձած է այդ ազատութիւնը։ Կայսերապաշտները չեն ուզեր տեսնել գլուխը բարձր կանգնած, հպարտ դէմքերով և նոր կեանք մը կառուցելու վճռակամութեամբ լեցուած մարդիկը։ Իրականութեան գիտակցութիւնը բոլորովին կորսնցուցած ըլլալով, անոնք ուզեցին ետ շրջել պատմութեան անիւը։ Բայց ոչ ոք պիտի կարենայ ծունկի բերել այն ժողովուրդները, որոնք, գերութեան դառնութիւնը ճանչնալէ ետք, ազատութեան պտուղները ճաշակեցին։

Տարիները պիտի անցնին։ Հովերը պիտի ջնջեն պատերազմին արիւնոտ հետքերը։ Բայց պատմութեան սեւ տախտակին վրայ արձանագրուած պիտի մնան անունները իսրայէլացի նախայարձակներուն և անոնց Ուաշինկթընի, Լոնտոնի ու Պոնի պաշտպաններուն, որոնք մահուամբ սպառնացին ժողովուրդներուն, որպէսզի արգիլեն անոնց յառաջխաղացքը դէպի անկախութիւն, անունները անոնց՝ որոնք քաղաքակիրթ մարդկութեան չափանիշերը ոտնակոխեցին։ Մարդոց յիշողութեան մէջ պիտի մնայ «խաղաղասէր» կամ կռուազան և կամ որեւէ ուրիշ դիմակի տակ մտած գաղութարարներու գործած վայրագութիւններուն մութ պատկերը։

Կը հաւատա՛մ, բարեկա՛մ, թէ ժողովուրդդ անխախտ պիտի պահէ իր ազատութիւնը։ Եւ պիտի գայ այն պահը, ուր բոլոր ազգերու ու բոլոր ցեղերու ներկայացուցիչները, համաշխարհային հրապարակի մը վրայ հաւաքուած, իրար պիտի շնորհաւորեն անոր համար, որ այլեւս պատերազմ պիտի չըլլայ երկրի վրայ, ո՛չ մեծ և ոչ ալ փոքր պատերազմ։ Եւ բոլոր աշխարհամասերու մարդիկը աչքերնին պիտի դարձնեն դէպի ուեէ մարդու, որ «Եղբայրնե՛ր, բարեկամնե՛ր» կը կանչէ։

Այսօր աւելի մեծ ցաւով պիտի կրկնեմ հետեւեալ տողերը, քան զանոնք առաջին անգամ արտասանած օրս.

Ինչ որ միտքս կը տանջէ,
Այս գիշերն ու այս օրը չեն,
Որոնք պիտի անցնին
Ու եսեւ պիտի մնան։
Եթէ գիշերները աչքերս չեն փակուիր,
Պատճառը՝
Տառապանքներն են աշխարհին
Եւ ցաւը Երկրին։

...ՕՐԸ ՊԻՏԻ ԳԱՅ

ՌԱՍՈՒԼ ՌԸԶԱ

Ազրպէյճանցի ժողովրդական բանաստեղծ

«ՆԻՒ ԵՈՐՔ ԹԱՅՄԶ»ԷՆ

ԶՈՅԳ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՅԱՆՑԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ ԶՐՈՅՑԸ

— Դուք ամերիկացի՞ էք, հարցուց ծանրամարմին գերմանացին, ներս մտնելով վակոնի իր խցիկը։

Ուրիշ ճամբորդակից մը հաստատական պատասխան ստանալէ յետոյ, գերմանացին շարունակեց.

— Պատասխանեցէք հարցումիս, ի՞նչ կ՚ընէք դուք Վիեթնամի մէջ։ Միթէ դուք այնտեղ ռազմական յանցագործութիւններ չէ՞ք ըներ։

— Չեմ գիտեր, պատասխանեց ամերիկացին, ես դատաւոր չեմ։

— Վիեթնամի մէջ դուք իսկական ռազմական յանցագործութիւն կը կատարէք, յայտնեց գերմանացին, ես այդ տեսայ հեռատեսիլի առաջ։

Ամերիկացին լռեց։

Գերմանացին իր վզկապը թուլցուց և նորէն սկսաւ դաւադրել։

— Ինչո՞վ կը զբաղիք, հարցուց. իրաւաբա՞ն էք։

— Ոչ, թերթի թղթակից եմ։

— Ես կը պարզեմ ձեզի որոշ բաներ, եթէ խոստանաք որ զիս չէք մատներ, ըսաւ գերմանացին, ես կ՚ըսեմ ձեզի որովհետեւ դուք ամերիկացի էք և ձեր ժողովուրդը այսօր ռազմական յանցագործութիւն կը կատարէ Վիեթնամի մէջ։ Բայց, դուք կը խոստանա՞ք որ չէք մատներ։

Անիկա առաջարկեց իր աջ ձեռքը, ամրացնելու համար համաձայնութիւնը։

Ամերիկացին սեղմեց և ըսաւ.

— Լաւ, ես կը խոստանամ ձեզի։

Գերմանացին քիչ մը առաջ չարժեցաւ և սկսաւ դաւադրական թօնով մը.

— Ինծի ալ նոյնպէս ռազմական յանցագործ կ՚անուանեն։ Դատարանն ալ այդ կը հաստատէ։ Զիս կը մեղադրեն երկու տասնեակ կեանքերու սպանութեամբ։ Բայց անոնք չեն կրնար այդ ապացուցանել։ Ես հիմա դատարանական նիստէն կը վերադառնամ։ Ես այդտեղ ոչ մէկ արարք ընդունեցի։ Բայց ես ձեզի կ՚ըսեմ թէ ես այդ բոլորը գործեցի։ Ես ինքս գնդակահարեցի։

— Ո՞րտեղ տեղի ունեցաւ այդ և դուք ո՞վ էք, հարցուց ամերիկացին։

— Պիելոռուսիոյ մէջ, պատասխանեց գերմանացին։ Ես ծառայեցի ոստիկանական վաշտի մէջ։ Այդ հրամանը ինծի տուաւ ոչ թէ իմ հրամանատարը, այլ Տ. Տ.-ի ծառայող մը։ Անիկա ինծի հրամայեց որ տեղական բնակչութեան խումբ մը գնդակահարեմ։ Ի՞նչ պիտի ընէիք դուք։

«Ահա դուք ալ Վիեթնամի մէջ նոյնը կ՚ընէք, ինչ որ ես գործեցի։ Այդ ես ամէն երեկոյ կը տեսնեմ հեռուստացոյցի պաստառին վրայ։ Բայց դուք խոստացաք զիս չմատնել»։

Անիկա նորէն առաջարկեց իր ձեռքը։

— Ցարդ այդ մասին ոչ ոքի բան մը չեմ ըսած։ Մինչեւ իսկ կ՚ոջս։ Այդ ձեզ պատմեցի, որովհետեւ դուք իսկ խոստացաք և թէ՝ ես չափազանց խմած եմ։ Երբ դատարանի դահլիճէն դուրս եկայ, եօթը գաւաթ «պրէնտի» խմեցի։ Բայց դուք զիս չէք մատներ, չէ՞։

— Ինչո՞ւ այդքան շատ խմեցիք։

— Չափազանց շատ հոգեբուս համար։

— Դուք նացիական կուսակցութեան անդա՞մ էիք, հարցուց ամերիկացին։

— Անշուշտ։ Հարիւր տոկոսով։ Դուք մեզ յանցաւո՞ր կը նկատէք։ Դուք ձեզ չէ՞ք տեսներ։ Ահա ամբողջ աշխարհ կը դատապարտէ ձեզ Վիեթնամի համար եւ դուք կը կարծէք թէ այնտեղ կատարուող յանցագործութիւնները նոյնանման չե՞ն։ Ամենախսկական յանցագործութիւն։ Բայց դուք իսկ չէ՞ք դաւաճաներ։

— Ո՛չ... ըսաւ ամերիկացին։

Գնացքը սկսաւ արգելակել իր արագութիւնը։ Անիկա իր տեղէն վեր ելաւ եւ յաջորդ կայարանին դուրս եկաւ։ Գերմանացին առաջարկեց ձեռքը, ծիծաղեցաւ եւ «Ց՛ը, մինչեւ մեր նոր հանդիպումը՝ բարեկամ», ըսաւ։

ԱՌՈՂՋ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՄ Պ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Սիրելի՛ երիտասարդ, գիտակցօրէն սիրէ՛ քու հայրենիքդ, նուիրումով ծառայէ՛ անոր շահերուն, իսկ եթէ գաղթած ես դէպի հեռաւոր վայրեր, շուտ և շատ աշխատէ՛ հիմնելու համար հայ եկեղեցի՝ կապուած հայրենիքին, դպրոց՝ սորվեցնող հայերէն ու հայ պատմութիւն, հայ ակումբ՝ հայկական միջավայր ստեղծող, և այսպէսով կատարած պիտի ըլլաս հայու պարտականութիւնդ, և պիտի արժանանաս քու յաջորդ սերունդներուդ աղօթքին, ինչպէս կ՚արժանանան այսօր Գալուստները, Մելքոնեանները, Պօղոսները, եւլն. եւլն.։

Ո՛վ հուժկու երիտասարդ, դուն երբ քու եղբօրդ քով գաս, երբ ձեռք ձեռքի տաք, շատ մեծ գործեր կրնաք տեսնել։ Դուք կրնաք ձեր զօրաւոր կամքովն ու անպարտելի հոգիովը փրկել կորստեան վտանգին մէջ գտնուող հայութիւնը, պարտականութիւն մը, զոր պէ՛տք է կատարէք, որպէսզի, ուղղակի կամ անուղղակիօրէն ծառայած ըլլաք հայրենիքին ու հայութեան և վայելէք հոգեկան մեծ երջանկութիւնը՝ ազգասիրական գործ մը կատարած ըլլալու անխառն երջանկութիւնը։

Եւ վերջապէս ազգասէր ըլլալու համար պէտք է.

Գ. ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՍԻՐԵԼ.—

Ցաւկալպէս մեր եկեղեցին, միայն մերն է, ազգային հանգամանք ունի։ Աւելին՝ մեր հայրենիքին հետ անմիջական կապ ստեղծող ամենազօրաւոր տգդակն է։

Մեր առաջնորդները, մեր հոգեւոր հայրերը ըլլալով հանդերձ, մեր հայրենիքի դեսպանները կարելի է համարել, քանի որ անոնք մեր միակ անմիջական կապը պահողներն են սուրբ հայրենիքին, Սուրբ Էջմիածնին հետ։

Այցելե՛նք օր մը եկեղեցին, թո՛ղ ըլլայ կիրակի օր մը։ Շատ քիչեր ներկայ են և մեծ մասը տարեցներ։ Ինչո՞ւ. արդե՞օք երիտասարդներուն ժամանակը այնքան բռնուած է որ ժամանակ չունին շաբաթական երկու ժամ տրամադրելու եկեղեցիին, թէ արդեօք կը թերգնահատեն եկեղեցիին արժէքը։ Եկեղեցին, հաւատքի կեդրոն ըլլալէ զատ, ինչպէս վերը բսուեցաւ, անիկա ազգային կեդրոն մըն ալ է։

Պահ մը չխօսինք հաւատքի մասին, և առնելով իբրեւ ազգային կեդրոն, ինչքա՞ն վայել է որ այս եկեղեցին, որ միայն հայերունն է, ունենայ այդ պարապ մընացած ըլլալու երեւոյթը։

Ինչքա՞ն ներելի է որ մենք մեր եկեղեցին պարապ ձգած ըլլանք, այն ալ ո՞ր եկեղեցին. այն եկեղեցին որուն շարականներն ու անոնց եղանակի գեղեցկութիւնը աշխարհի վրայ ոչ մէկ աղօթատեղիի մէջ կայ։ Անհաւասիկ ազգային տեսական հպարտութեան ուրիշ կէտ մը. մեր եկեղեցին եւ իր շարականները իրենց յատուկ եղանակներով։ Ամէն մարդ, հայ թէ օտար, կը վկայեն թէ մեր շարականներն ու անոնց երաժշտութիւնը աննման են, մեր «Հայր Մեր»ը ամենէն աւելի Բարձրեալն Աստուծոյ մօտ հասնողն է, բայց ըսինք որ պահ մը պիտի չխօսինք հաւատքի մասին, սակայն ազգային ոգիի տեսակէտէն, այս եկեղեցին և այս եկեղեցականները որոնք մեզ հասցուցած են այս անմրցելի փառքին, ինչքա՜ն վայել է զանոնք չըյարգել, ինչքա՞ն վայել է այդ եկեղեցիները պարապ թողուլ։

Սիրելի՛ երիտասարդ, տակաւին պիտի խօսուի հաւատքի մասին, բայց առայժմ առնելով միայն ազգային տեսակէտէն, դուն իբրեւ հայ, և եկեղեցին իբրեւ հայկական կեդրոն, պարտականութիւնդ է որ անոր շէնութեանը համար աշխատիս, կատարես պարտականութիւնդ հանդէպ եկեղեցիին՝ ամբողջութեա՛մբ, եւ ջանաս զայն կանգուն պահել, քանի որ ան է որ իր շուրջը կը հաւաքէ հայերը և կը պահպանէ անոնց հայութիւնը և քանի որ ան է որ միակ անմիջական կապը կը պահէ հայրենիքին՝ Ս. Էջմիածնի հետ, և քանի որ ան է որ քեզի կու տայ ազգային հպարտութիւն մը՝ հոգեկան վերացումով մը ընկերացած, զոր ուրիշ ոչ մէկ տեղ կրնաս նոյնը զգալ։

Դժբախտաբար երբեմն կը հանդիպինք երիտասարդներու, կամ ուեէ անձի, որոնք, կարծես թէ հայկական երկու տեսակ եկեղեցի գտնուէր, կը գովեն մէկը և մէկուն պետը ու կը ջանան թերութիւններ գտնել միւսին վրայ։ Հայկական մէկ, միայն մէկ եկեղեցի կայ. ա՛ն որ սկսած է սկիզբէն, այսինքն Ս. Էջմիածնէն և ա՛ն որ հայուն ճակատագրին կապուած է հայ հողին վրայ։

Անթիլիասի կաթողիկոսութիւնն ու Երուսաղէմի և Կոստանդնուպոլսոյ պատրիարքութիւնները հայկական-եկեղեցական կեդրոններ են, որոնց վրայ պէտք է գուրգուրանք և ներելի չէ ուեէ հայու որ անոնցմէ որեւէ մէկուն մասին արտայայտուի նուաղ յարգանքով։ Ո՛չ մէկ տեղի իրաւունքը դիւրաւ ձեռք ձգուած է և ո՛չ մէկուն նկուն ըլլալը փափաքելի է, հապա, ամէն հայու պարտականութիւնն է փութալ օգտակար ըլլալ որեւէ մէկուն, երբ վտանգ մը կամ տկարութիւն սպառնայ։

Անթիլիասի կաթողիկոսութիւնը, որ իր մեծ դերը ունի, որոշ թեմերու վրայ ունեցած իր հսկողութեամբ, իր պատրաստած արժէքաւոր եկեղեցականներով և վերջապէս կաթողիկոսութիւն մը ըլլալու հանգամանքով, մեր ամենուս ջերմ յարգանքը պէտք է վայելէ, և սակայն ան ոչ մէկ ատեն պէտք է ինքզինք համահաւասար նկատէ Ս. Էջմիածնայ Աթոռին, որովհետեւ երբ երկուքը հաւասար ըլլան, կ՚ըլլան երկու, ինչ որ չինիչ չէ՛, հապա՝ քանդիչ։ Մենք պէտք է ունենանք մէկ եկեղեցի, մէկ կեդրոն։ Մենք մեր ձեռքով երկուութիւն չստեղծենք, այն ալ Ս. Եկեղեցիէն ճամբայ ելլելով։ Պէտք է որ Անթիլիասի Կաթողիկոսութիւնը գերադաս համարէ Ս. Էջմիածնայ Կաթողիկոսութիւնը, կամ աւելի ճիշդը, պէտք է ընդունի Ս. Էջմիածնայ գերադասութիւնը և ոչ թէ համարէ, ինչպէս Անթիլիասի նախկին կաթողիկոսները հետեւած են այդ իմաստուն ուղիին, որովհետեւ ան արդէն գերադաս է, դարերէ ի վեր, սկիզբէն ի վեր, նոյնիսկ եթէ այդ բանը չընդունողներ ըլլան։

Սիրելի՛ երիտասարդ, առողջ միտքով մօտեցիր մեր ազգային հարցերուն։ Լարուածութիւն մի՛ ունենար քու եղբօրդ դէմ. Ցարգէ՛ մէկը եւ մի՛ անարգեր միւսը, գերադասէ՛ մեծն ու կեդրոնականը, միշտ յարգելով որեւէ հայկականը։ Եթէ ասկէ տարբեր մտածողներ կան, գիտցի՛ր քու կորովովդ ու առողջ մտայնութեամբդ համոզել քու դիմացիններդ՝ որ չկայ հայկական երկու տեսակ եկեղեցի, չկայ հայկական եկեղեցի մը որ նուիրական չըլլայ և միեւնոյն ժամանակ չի կրնար ըլլալ հայկական եկեղեցական բաժանում, այսինքն երկու կեդրոն, երկու պետ, հապա միայն մէկ, միայն Ան՝ որ պետն է։

(Շար. 11)

ՖՐԱՆՍԱ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ «ՆԱԽԱՐԱՐԴ»

ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Կիրակի, 18 Յունիս, Փարիզի Ուսանողական Ոստանին մէջ տեղի ունեցաւ Ազգերու աւանդական տօնը, միջազգային խուռն բազմութեան մը ներկայութեան:

Ամէն տարի, Յունիսին, Ոստանին ուսանող երիտասարդութիւնը, տարեկան բացօթեայ փառատօնով մը կը փակէ իր ուսանողական տարին: Այդ առթիւ, ամէն ազգ, իր մասնակցութիւնը կը բերէ զանազան ելոյթներով ու ի մասնաւորի իր Ֆոլքլորով:

Հայերը կարեւոր դիրք մը կը գրաւեն Ոստանին մէջ, ունենալով իրենց ուրոյն և շքեղ շէնքը, դեռ սկզբնական տարիներէն, շնորհիւ Պօղոս Նուպարի հիմնարկութեան: Այդ իսկ հանգամանքով, մերինները ունեցած են միշտ չնշմարուած ներկայութիւն մը այս բոլոր հանդիսութիւններուն մէջ, մասնաւորաբար մեր այնքան գնահատուած ֆոլքլորով:

Այս տարի, պարարուեստի բաժինը վստահուած էր նորակազմ «ՆԱԽԱՐԱՐԴ» պարախումբին, որ իր շարքերուն մէջ կը համրէր մէկէ աւելի ուսանողներ և համալսարանաւարտներ: Այդ պարագան սակայն բաւարար պիտի չըլլար եթէ «Նախարարդ» պարախումբը չունենար անհրաժեշտ տուեալները, միջազգային նման մրցակցութենէ մը ճակատաբաց դուրս գալու և հայ անունին պատիւ բերելու:

Այդ ակնկալութիւնը լիովին գոհացուցին «Նախարարդ»ի վարժ և ընդունակ երկսեռ պարողները:

Նոյն օրը, իրենցմէ առաջ և իրենցմէ յետոյ, բազմաթիւ ազգութիւններու խումբեր յաջորդեցին իրարու, չատեր ուշադրութեան արժանի գեղեցիկ պարերով, բայց ոչ մէկ խումբ գտաւ այն խանդավառ ընդունելութիւնը և կրկնութեան կանչերը, որուն առարկայ եղաւ «ՆԱԽԱՐԱՐԴ» պարախումբը: Փունջերու և ծաղիկներու հեղեղ մը տեղաց բեմահարթակին վրայ, երբ միաժամանակ մեր տղաքն ու աղջիկները անվերջ ծափերու կ՚արժանանային:

Անակնկալ մը չեղաւ ուրեմն, երբ պարերու շարքը աւարտելուն, բարձրախօսը ընդհանուր խանդավառութեան մէջ, մրցորդ խումբերու արդիւնքը յայտարարելու առթիւ, հայկական պարախումբին առաջնութիւնը աւետեց:

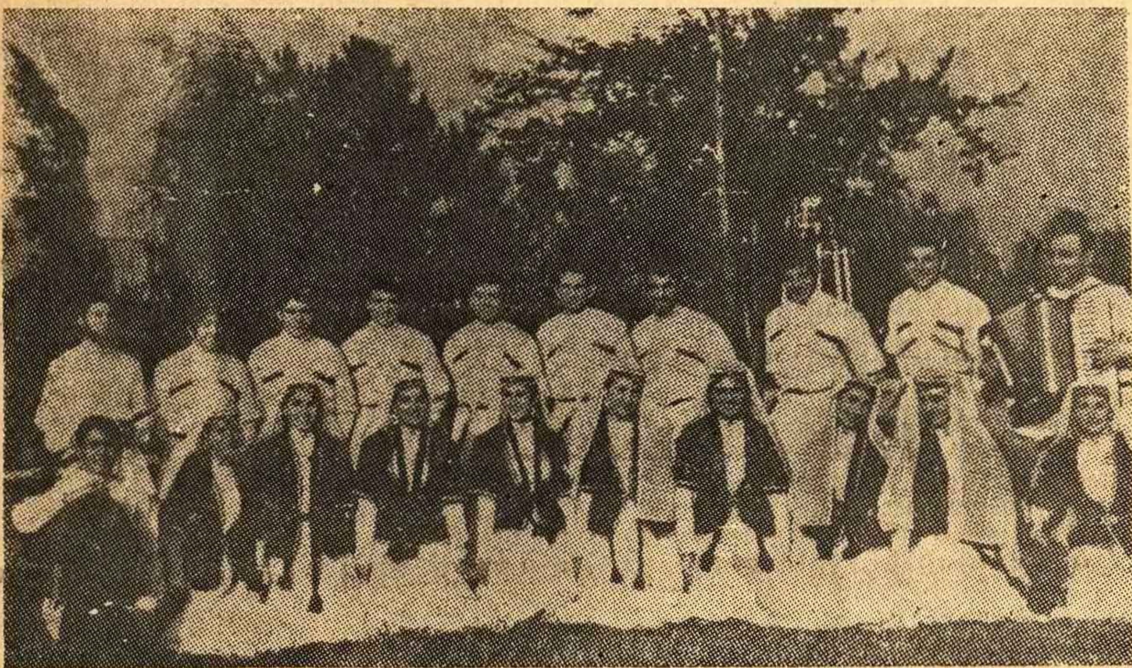
Այս յաջողութիւնը խթան մը և քաջալերանք մըն է «ՆԱԽԱՐԱՐԴ»ի առաջին հանրային երեւումին առթիւ, որուն այնքան կը սպասուէր, իր կազմութենէն ասդին:

Ինչ որ յատկանշական էր, խումբը կը ներկայանար հայրենիքէն փոխանցուած նորագոյն պարերով, բոլորովին տարբեր. Փարիզի մէջ տեւական հերպով ուրիշներու կողմէ կրկնուած նոյն պարերէն, որոնք այլեւս ծանօթ էին ամենուն:

Այսպէս է, որ խումբին տղաքն ու աղջիկները նախքան իրենց երեւումը, նախընտրեցին անաղմուկ աշխատիլ եւ պատրաստուիլ յաջող ելոյթի մը:

Այս արդիւնքին ստեղծած խանդավառութիւնը մասնաւորաբար զգալի եղաւ Ոստանին հայ ուսանողներու շարքերուն մէջ, որոնց կ՚երթայ նոյնպէս հպարտութեան արդար բաժին մը՝ իրենց կատարած լաւ ընտրութեան համար:

Հայ ուսանողները ոչ միայն վարձատրուած եղան այսպէսով, այլև իրենց ուրոյն նախաձեռնութիւնն ալ յաջողութեամբ պսակուեցաւ: Որովհետև, իր կարգին, հայկական տաղաւարն ալ հաճելի եռուզեռ մը ստեղծեց, ուր խուժեցին սրած ախորժակով հանդիսականներ, կարճ ժամանակի մը մէջ սպառելով բոլոր ուտեստեղէնները՝ սկսեալ համբաւաւոր «չիչքէպապ»էն:

«ՆԱԽԱՐԱՐԴ» պարախումբի մեկ մասը

Այս բոլորին ի տես, ակներեւ էր, հայկական Հաստատութեան տնօրէն՝ Փրոֆ. Արփիարեանի գոհունակութիւնը, որ իր անկեղծ գնահատանքն ու շնորհաւորութիւնները յայտնեց «ՆԱԽԱՐԱՐԴ»ի անդամներուն, որոնք կրցին հայկական բաժնին փայլը աւելցնել:

Օտար Թղթակիցներու եւ լուսանկարիչներու կարգին, յիշատակենք մասնաւորաբար Ապիճանի մամուլի ներկայացուցիչները, որոնք հմայուած հայկական պարերով, ցանկութիւն յայտնեցին «ՆԱԽԱՐԱՐԴ» պարախումբի այցելութիւնը ունենալ ափրիկեան իրենց հայրենիքին մէջ:

Կ՚արժէ ջերմօրէն շնորհաւորել խումբին Վարչութիւնն ու ղեկավար անձերը, որոնք կրցան դժուարին պայմաններու մէջ եւ կարճ ժամանակով խումբը մարզել, նուագախումբ կազմել, արական բաժիններուն բոլորովին նոր ու գեղեցիկ հագուստներ պատրաստել, որոնք իրենց վառ ու ակնախտիղ գոյներով հիացում պատճառեցին հանդիսականներուն:

Գլխաւոր արժանիքը կ՚երթայ մասնաւորաբար խումբին երեք պատասխանատու վարիչներուն, Ժէրար Պոյաճեանի՝ իբրեւ կազմակերպական ղեկավար, Ալեքս Մելքոնեանի եւ Էտի Ծոլոլեանի՝ իբրեւ պարուսոյցներ՝ իգական եւ արական բաժիններու:

Եւ սակայն ոչ նուազ գնահատանքի արժանի է Վարչական Մարմինը, զոր կը կազմեն վերոյիշեալ երեքին հետ, հետեւեալ եօթը անդամները եւս:

Վարուժան Ֆէսճեան, Գլոտ Ծոլոլեան, Ռաֆֆի Պաթրճեան, Ժան-Ժագ Միւթէվէլեան, Փիէռ Թէրզեան, Միշէլ Տէրվիշեան, Էտուար Հապէշեան, որոնք ամիսներ շարունակ, ոգի ի բռին աշխատեցան խումբին վերելքին համար:

«ՆԱԽԱՐԱՐԴ» պարախումբը ներկայիս 36 հոգիէ բաղկացած է:

ԴԻՏՈՂ

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔՆԵՐ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՃՇԴՈՒՄ

Զօրավարի մը աղջիկը, սովորութիւն ըրած էր «ես այսինչ զօրավարին աղջիկն եմ» ըսել և հպարտանալ: Մայրը, տեսնելով որ այս գէշ սովորութիւնը պէտք է դադրեցնէ, աղջկան բացարձակօրէն կ՚արգիլէ զօրավարի աղջիկ ըլլալուն համար հպարտանալ:

Օր մը աղջկան կը հարցնեն.

— Այսինչ զօրավարին աղջիկը չէ՞ք դուք:

Աղջիկը կը պատասխանէ.

— Սկիզբը այդպէս կ՚ըսէի, բայց ետքէն մայրիկս ըսաւ, որ ատիկա ճիշդ չէ...:

ՏԱՐԻՔԻ ՄԱՍԻՆ

Երկու բարեկամուհիներ կը զրուցեն.

— Երէկ դատի մը վկայ եղայ և դատաւորը հարցուց, թէ քանի՞ տարեկան եմ:

— Ի՞նչ պատասխանեցիր:

— Նախ յանկարծակիի եկայ, չէի գիտեր ի՞նչ պատասխանել: Քսանը՞ը ըսէի թէ երեսուն տարեկան:

— Ի վերջոյ ի՞նչ ըսիր:

— Քսան:

ԾԽԱՄՈԼԸ

Երկու բարեկամներ կը զրուցեն.

— Օրական քանի՞ սիկառ կը ծխես, կը հարցնէ առաջինը:

— Յայտնի չէ, կը պատասխանէ երկրորդը: Օր կ՚ըլլայ որ տասը-քսան, օր կ՚ըլլայ որ հազիւ մէկ-երկու հատ կը ծխեմ:

— Իրաւ որ զարմանալի է: Ինչպէ՞ս կ՚ըլլայ ատիկա:

— Ըսեմ սիրելիս: Օր կ՚ըլլայ շատ բարեկամներու կը հանդիպիմ ու շատ կը ծխեմ, օր կ՚ըլլայ որ հազիւ մէկ երկու հոգիի կը հանդիպիմ՝ քիչ կը ծխեմ: Հասկցա՞ր: Հիմա սիկառ մը տուր:

Հ.Բ.Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՆՈՒԹԵԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Այսու կը տեղեկացնենք շահագրգռուողներուն թէ Միութեանս Յովակիմեան Հիմնադրամէն օգտուիլ փափաքողները պարտին իրենց գրաւոր դիմումները ներկայացնել առաւելագոյնը մինչև յառաջիկայ 31 Յուլիս 1967, այդ դիմումներուն կցելով Գահիրէի թէ Աղեքսանդրիոյ գրասենեակներէն իրենց տրուելիք զոյգ հարցարանները և անոնց մէջ պահանջուած բոլոր վաւերաթուղթերը:

Աղեքսանդրիոյ թեկնածուները պարտին իրենց գրաւոր դիմումները անձամբ ներկայացնել Աղեքսանդրիոյ գրասենեակը 17 և 18 Յուլիս 1967ին, եւ ստանալ սանութեան հարցարանները:

Պայման է որ թեկնածուները աւարտած ըլլան առնուազն հայկական նախակրթարան մը:

Պիտի ընդունուին սահմանափակ թիւով սան-սանուհիներ շրջանաւարտ եղողներուն կամ այլ պատճառով դադրածներուն տեղ:

Վերոյիշեալ 31 Յուլիսի պայմանաժամէն ետք կատարուած դիմումները նկատի պիտի չառնուին, ինչպէս նաև անոնք որոնք պակասաւոր տեղեկութիւններով և վաւերաթուղթերով ներկայացուած պիտի ըլլան:

Հ.Բ.Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ՍԱՆԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԿՈՉ

ԳԱՀԻՐԷԱԲՆԱԿ ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐՈՒՆ

Ազգային Տուրքի Յանձնախումբս Գահիրէաբնակ մեր ազգայիններու ուշադրութեան կը յանձնէ իր ներքին կանոնագրութեան հետեւեալ յօդուածը.

«Ազգային տուրք պէտք է վճարեն Հայաստանեայց Եկեղեցիի բոլոր զաւակները, ինչ հպատակութիւն ալ ունենան անոնք, երբ լրացուցած են 21 տարին և տէր են վաստակի»:

Ուստի վստահ ենք որ բոլոր այն ազգայինները, որոնք ցարդ չեն արձանագրուած ազգային տուրքի տոմարներուն մէջ, գիտակից իրենց պարտականութեան՝ պիտի դիմեն Ազգային Առաջնորդարան, ազգ. տուրքի քարտուղարութեան մօտ արձանագրել տալու համար իրենց անունները:

Նոյնպէս կը հրաւիրենք բոլոր այն ազգայինները, որոնք զանազան պատճառներով դադրեցուցած էին վճարել իրենց ազգային տուրքերը, որպէս զի բարի ըլլան դարձեալ դիմել ազգային տուրքի քարտուղարութեան, վերարձանագրել տալու համար իրենց անունները տոմարներուն մէջ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՐՔԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԸ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

ՀԱՅԵՐԸ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Մեծն Հայաստանի մէջ բազմաթիւ եւ անուանի էին մանրանկարիչները: Այսպէս, Լէօպոլսոյ Արքեպիսկոպոսարանին մէջ կը պահուի «Սքեվռայի Աւետարան» անուամբ Գրիգոր Մլիճեցի նշանաւոր մանրանկարիչին գործը, որ մաս մը ինք ըրած է եւ մաս մըն ալ Սքեվռան:

Գալով Լեհաստանի հայ մանրանկարիչներուն, Մանքովսքի կը հաստատէ, որ այս գաղութին մէջ միշտ գոյութիւն ունեցան արուեստագէտներ եւ մշակոյթի մարդիկ: Մանաւանդ Լէօպոլսոյ եւ Քամինեցի հայ կղերին մէջ, կ՚ըսէ պատմագէտը, երեւան եկան բազմաթիւ ընդօրինակիչներ եւ մանրանկարիչներ, որոնք մեծ դեր ունեցան այս ճիւղին մէջ:

Մանքովսքի կը ծանուցանէ, որ Լեհաստանի մանրանկարչական արուեստի դէմքերուն մէջ պէտք է զանազանել այն արուեստագէտները, որոնք վերջնական կերպով հոն հաստատուած չէին, եւ անոնք որ միայն անցքի վրայ էին: Այսպէս ԺԶ. դարու վերջերը եւ ԺԷ. դարու սկիզբները բազմաթիւ շրջուն ընդօրինակիչներու եւ մանրանկարիչներու երթեւեկ մը կար: Իսկ կար նաեւ ուրիշ զանգուած մը արուեստագէտներու, որոնք արժանի են կոչուելու «Լէօպոլսեցի արուեստագէտներ», որովհետեւ հոն հաստատուած էին եւ իրենց գրիչը եւ վրձինը մայրաքաղաքին ի նպաստ կը շարժէին: Սակայն ասոնք ալ երկու դասի պէտք է բաժնել. այսինքն անոնք որոնք ԺԶ. դարուն կը պատկանին եւ պահած են հայկական ոճը, եւ անոնք որոնք ԺԷ. դարուն կը պատկանին և ազդուած են Արեւմտեան արուեստէն:

ԺԴ. եւ ԺԵ. դարերու մանրանկարիչներու անունները մեզի չեն հասած: Սակայն ԺԶ. դարուն համար անուններու շարք մը կը քաղենք պատմական աղբիւրներէն:

Յովհան աբեղան եւ Աւետիք քահանան 1518ին Քամինեցի մէջ կ՚ընդօրինակեն հայկական վկայաբանութիւնը: Լէօպոլսոյ մէջ 1522ին Մկրտիչ կ՚ընդօրինակէ եւ կը զարդարէ մաշտոցը: 1525ին մանրանկարիչ Գրիգոր՝ Լէօպոլսոյ մէջ կը գեղեցկացնէ արժէքաւոր մանրանկարներով սաղմոսարանը, որ այժմ պահուած է Փարիզի ազգային գրատան մէջ: Լէօպոլսեցի Սիմոն սարկաւագ ընկերակցելով Ստեփանոս Սալմաստեցի կաթողիկոսին մինչև Հռոմ, հոն կը գրէ և կը զարդարէ 1549ի կոնդակը, որպէս փաստաթուղթ Պետրոս Հապաշ եպիսկոպոսի մը օծման յիշեալ կաթողիկոսին կողմէ: Վերոյիշեալ սարկաւագը 1556ին քահանայ եղած՝ կ՚ընդօրինակէ և կը պատկերազարդէ Հին Կտակարանը Լէօպոլսոյ Հայ Առաջնորդ Գրիգոր Անանինեց Վարագեցիին համար:

Առաջնակարգ հայ մանրանկարիչներուն մէջ նշանաւոր են հետեւեալ երեք անուանի արուեստագէտները.— Մինաս Թոգադցի, որ 1564–1618ին ընթացքին կ՚ընդօրինակէ և կը զարդարէ բազմաթիւ հոգեւոր գրքեր, որոնցմէ կ՚արժէ յիշել Տօմարը, Սաղմոսարանը և Միսարանը: Յակոբ Թոգադցի, 1603ին Զամիչի մէջ տասը տարի կը դնէ գրելու և մեծարժէք մանրանկարներով զարդարելու Աստուածաշունչը և Հայկական վկայաբանութիւնը, իսկ 1638ին կը վերջացնէ Հայկական ծիսարանը: Ղազարոս Վալագդիացի, 1603ին կ՚ընդօրինակէ և կը զարդարէ Հայկական վկայաբանութիւնը, բաղկացած 1574 էջերէ և յաջորդաբար 1624, 1628 և 1630ին երեք քընքուշ Աւետարաններ կը պատրաստէ:

Իսկ երկրորդ դասակարգի պատկանող հայ մանրանկարիչներէն, որոնք ազդուած էին Արեւմտեան ոճէն, յիշենք Բաբերդցի Մինասը, Տէր-Յակոբ սարկաւագը և մանաւանդ նշանաւոր Բաբերդցի Ղազարոս Վարդապետը: Մանքովսքիի համաձայն, այս արուեստագէտները իրենց կարգին կ՚ազդեն Արեւելքի մէջ գտնուող արուեստագէտներու վրայ: Ասոնք Արեւմտեան և Արեւելեան մանրանկարչութեան միութեան առանցքը կը կազմեն:

Թէպէտ կարեւոր մէկ թիւ մը կը կազմէին Լէօպոլսոյ Քամինեցի և Զամոշի արուեստագէտները, սակայն չափազանցուած պիտի ըլլայ եթէ խօսինք Հայ մանրանկարչական Դպրոցի մը մասին Լեհաստանի մէջ: Մանքովսքի եզրափակելով իր խօսքը կ՚ըսէ, որ մանրանկարուած օրինագրքերու պատկառելի թիւը, ստեղծուած վերոյիշեալ և ուրիշ արուեստագէտներու կողմէ, պէտք ենք վերագրել նաեւ «Հայ Ազգին» ներկայացուցիչներուն, որոնք քաջալերելով հանդերձ հայ հոգեւորական արուեստը, գիտցան միանգամայն առատաձեռնութեամբ ծախսել:

ԳՐԻԳՈՐ Վ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«ԱՒԵՏԻՔ»

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

20 ՅՈՒԼԻՍ 1967

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒՄԵՏԻԷՆ ԵՒ ԱՐԷՖ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Սովետ Ղեկավարներու Հետ Տեսակցելէ Ետք

ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՆ ԳԱՀԻՐԷ

Երկուշաբթի, 17 Յուլիս, Գահիրէէն Մոսկուա մեկնեցան Ալճերիո եւ Իրաքի նախագահները, ուր ընդունուեցան մեծ պատիւներով:

Քրեմլինի պալատին մէջ արաբ երկու նախագահները, իբրեւ ներկայացուցիչները արաբ յեղափոխական միացեալ ուժերուն, բանակցեցան Սովետ. Միութեան ղեկավարներուն հետ, գլխաւոր նիւթ ունենալով Միջին Արեւելքի կացութիւնը:

Նոյն ժամանակ Գահիրէի մէջ, ԱՄՀի եւ Սուրիոյ նախագահները երկարատեւ նիստ մը գումարեցին «Էլ Ուրուպա» պալատին մէջ: Այս նիստին մասնակցեցան նաեւ ԱՄՀի փոխ վարչապետ Զաքարիա Մոհիէտտին եւ Սուրիոյ վարչապետ Եուսէֆ Զուայէն:

Նախագահներ Պումետիէն եւ Արէֆ, Մոսկուայի մէջ 22 ժամուան այցելութենէ մը ետք, Գահիրէ վերադարձան Երեքշաբթի, 18 Յուլիսին:

Օդանաւակայանին մէջ անոնք դիմաւորուեցան ԱՄՀի նախագահին եւ պետական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու կողմէ: Դիմաւորողներու կարգին կային նաեւ Սուտանի վարչապետն ու Գահիրէի սովետ. դեսպանը:

Երեք նախագահները Քուպպէի պալատին մէջ խորհրդակցութեան սկսան գիշերուան ժամը 11.30ին: Ներկայ եղան նաեւ Սուտանի վարչապետն ու Ալճերիոյ, Իրաքի, Սուտանի եւ ԱՄՀի պատւիրակութեանց անդամները:

Մէն հեռագրական գործակալութիւնը Մոսկուայէն կը տեղեկագրէ, որ արաբ երկու նախագահներուն եւ Սովետական Միութեան պատասխանատուներուն միջեւ տեղի ունեցած խօսակցութիւններէն ի յայտ եկաւ, որ բոլորն ալ համաձայն են թէ Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատելու գլխաւոր պայմանը՝ իսրայէլեան նախայարձակման քողած հետքերու վերացումն է:

«Թաս» գործակալութիւնը իր կարգին կը հեռագրէ, թէ արաբ նախագահները իրենց գնահատանքը արտայայտեցին Ս. Միութեան եւ ընկեր. միւս երկիրներուն՝ իսրայէլի կողմէ ստեղծուած Միջին Արեւելքի տագնապին առթիւ անոնց որդեգրած կեցուածքին համար:

Մոսկուայի բանակցութեանց ընթացքին տեսակէտներու փոխանակում տեղի ունեցաւ Միջին Արեւելքի կացութեան վրայ: Արաբ նախագահները սովետ ղեկավարներուն հաղորդեցին Գահիրէի մէջ հինգ նախագահներուն ունեցած խորհրդակցութեանց արդիւնքը: ՊՊ. Պրեժնեւ եւ Քոսիկին իրենց կարգին տեղեակ պահեցին զանոնք՝ Պուտափեշտի մէջ համայնավար երկիրներու գագաթի ժողովին խօսակցութիւններուն մասին:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Պր. Գէորգ Էքսէրճեանի ընդ Օր. Գաթըրին Մուզուրիի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, Տէր և Տիկին Հայկ Օհաննէսեան կը նուիրեն

Հայկական Ընթերցասրահին	100
«Ջահակիր»ին	100

Նոյն առթիւ՝ Պր. Վրէժ Սէֆիլեան (Աղեքս.) կը նուիրէ՝

Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի	100
«Ջահակիր»ին	100

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Տէր և Տիկին Երուանդ Թաշճեան 100 ե.դ. կը նուիրեն Պր. Գէորգ Էքսէրճեանի ընդ Օր. Գաթըրին Մուզուրիի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Ռոպէր Թապագեանի ընդ Օր. Արաքսի Կաճոյեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, վասն շնորհաւորութեան Տիկին Սրբուհի Պետիկեան կը նուիրէ 100 ե. դ.:

Պր. Գէորգ Էքսէրճեանի ընդ Օր. Գաթըրին Մուզուրիի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Վահան Գազանճեան կը նուիրեն 100 ե. դ.:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Գալուստեան Ազգ. վարժարանը յառաջիկայ տարեշրջանին համար պէտք ունի

— Հաշուապահի եւ հսկիչի
— Անգլերէն լեզուի ուսուցչի
— Մարմնամարզի ուսուցչի:

Թեկնածուներէն կը խնդրուի գրաւոր դիմում կատարել վարժարանիս Հոգաբարձութեան:

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Հ.Մ.Մ.-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի, 20 Յուլիս 1967, կ.ե. ժամը 8 30ին

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՊՐ. ԱՐԱՄ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆԻ կողմէ

Նիւթ ունենալով՝

Ա.Մ.Հ.Ի ՎԵՐԵԼՔԸ 15 ՏԱՐՈՒԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ՝

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ի պատիւ

Միութեանս այս տարուան շրջանաւարտներուն

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

Հինգշաբթի, 27 Յուլիս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Յունիս եւ Յուլիս ամիսներուն մէջ ծնած ընկերներուն

Նոյն օրը կը բեմադրուի

ՊԱՏՈՒՀԱՍ ԿԻՆԸ

(Զաւեշտ մէկ արար)

մասնակցութեամբ՝

Օր. Վ. Ճիկունեանի, ՊՊ. Պերճ Գոգորեանի, Գեղամ Գոգորեանի, Յակոբ Ճիհանեանի, Աւետիս Մովսէսեանի եւ Վ. Շիրինեանի

ՍԻՐԱՒԻՐ ՀՐԱՒԷՐ ԲՈԼՈՐԻՆ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հալէ Եղիայեան, ինչպէս նաեւ համայն սգակիր պարագաները կը ծանուցանեն թէ յառաջիկայ Ուրբաթ, 28 Յուլիս 1967, առաւօտեան ժամը 10ին, Շաթպիի գերեզմանատան Ս. Գէորգ Մատրան մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ի հանգիստ հոգւոյ իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ ազգականին՝

ՈՂԲ. ՀԱՅԿ ԵՂԻԱՅԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ԱՐՏԻՍՏՈՒՀԻՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Տարբեր բնաւորութիւններ, տարբեր հոգեվիճակ ու տարբեր աշխատանք:

Մարուսեան հեշտ մջոցներ որոնող արտիստուհի չէ: Նա պատրաստ է տանջուել իր հերոսների բախտով, փոթորկուել ու այրուել՝ գտնելու համար բընորոշն ու ամբողջականը:

— Ես կ'ուզենայի իմ համեստ ուժերը բացի կլասիկների հերոսուհիներից փորձել նաև ժամանակակից մի նոր դերով, որը կարողանար պարտաւորեցնել ինձ ինչպէս նաև խաղընկերներիս, բեմադրող անձնակազմին, լարել մեր ուժերը ստեղծելու մեր դարաշրջանին վայել միայուն դէմքեր:

Արտիստուհին ապրում ու ստեղծագործում է այս յոյսերով ու նրա ցանկութիւնն անշուշտ մի օր կ'արտացոլուի բեմում: Նա երախտագիտութեան խոր զգացումով է խօսում այն ռեժիսէօրների մասին, որոնք օգնել են իրեն դժուարին աշխատանքում՝ Գուլակեան, Ամիրխանեան, Մարտիրոսեան, Բեյլերեան, Յովսէփեան, Մկրտչեան, Սարգսեան և ուրիշներ:

Գեղեցիկ է Մարուսեան: Նրա գեղեցկութիւնը շքեղանում է նրանով ինչ ընդունուած է համեստութիւն անուանել: Համեստութիւնը զարդ է ամէն մէկի համար, իսկ գեղեցիկ կանանց այն զարդարում է առաւել: Նա հոգացող մայր է, զաւակների տէր, ջերմօրէն կապուած է իր եղբայրների ու քոյրերի հետ: Մարուսեան ինքնամփոփ ու սահմանափակ արտիստուհի չէ, այլ հասարակական աշխատանքների ակտիւ մասնակից: Նա Հայկական ՍՍՀ գերագոյն սովետի դեպուտատ է, լաւ ընկեր, լաւ մարդ, մտածող, խելացի և աշխատաւոր: Նրա ծառայութիւնները գնահատւում են ըստ արժանւոյն: Թատերական արուեստի 100ամեայ փառատօնի առթիւ Լենինականի Մռավեանի անուան պետական թատրոնի մի խումբ արտիստարտիստուհիների թւում Մարուսեա Մարտիրոսեանը նոյնպէս պարգեւատրուեց Հայկական ՍՍՀ Գերագոյն սովետի պատուագրով:

Այդ օրերին թատերական կոլեկտիւի՝ Երեւանում կատարած հիւրախաղերի ժամանակ վաստակաւոր արտիստուհի Մարուսեա Մարտիրոսեանը հանդէս եկաւ «Արտաւազդ որկրորդ» և «Արմենուհի»պիեսների գլխաւոր դերերում: Երեւանցիները հմայուած էին նրա գեղեցիկ խաղով, փայլուն արտաքինով: Մեր երիտասարդ, տաղանդաւոր արտիստուհուն ցանկանք նորանոր յաջողութիւններ:

Մ. Վ.

ՄԱԿԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՈՒՂՂԱԾ ԻՐ ՆԱՄԱԿՈՎ

ՊՐ. Ա. ԿՐՈՄԻՔՕ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ՈՒԺԵՐՈՒՆ ԱՐԱԲ ՀՈՂԵՐԷՆ ԵՏ ՔԱՇՈՒԻԼԸ, ԿԱՆԽԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՎԵՐՍԿՍՈՒՄԸ

Ս. Միութեան արտաքին գործոց նախարար Պր. Անտրէյ Կրոմիքօ 17 Յուլիս թուակիր նամակ մը յղած է ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդի նախագահին, պահանջելով՝ որ իսրայէլեան ուժերը անմիջապէս քաշուին իրենց գրաւած Արաբ պետութեանց հողամասերէն, կանխելու համար նոր ընդհարումներն և անհետացնելու համար Միջին Արեւելքի մէջ պատերազմին վերսկսումը: «Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը այս արդիւնքին հասնելու համար պէտք է աշխատի» յայտարարած է ան իր գրութեան մէջ:

ԱՐԱԲ ԵՒ ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

հաղորդագրութիւնը արաբ ժողովուրդի բաղձանքներուն ուղղակի կը համապատասխանէ, բաղձանքներ՝ որոնք կը ձգտին յարձակման հետքերուն շուտափոյթ անհետացման:

Լիբանանեան թերթերը մեծ վերտառութիւններով հրատարակեցին հաղորդագրութեան բնագիրը, ինչպէս նաեւ նախագահական ժողովներուն նկարները:

Արաբական երկիրներու բոլոր մայրաքաղաքները հրատարակեցին հաղորդագրութիւնը: Դամասկոսի մէջ «Պաաս» օրաթերթը կը գրէ, թէ արաբ ժողովուրդը պահանջք ունի կազմակերպութեան մը, որ իր հսկողութեան ներքեւ առնէր զինուորական, տնտեսական եւ մարդկային բոլոր կարելիութիւնները, որոնք իւրաքանչիւր արաբ երկրի տեղական վարչութեան պահանջքներէն աւելի կ'ըլլան:

Անգլիական թերթերն ու ձայնասփիւռը նոյնպէս հրատարակեցին հաղորդագրութիւնը, ու շեշտեցին արաբ ժողովուրդին կարելիութիւնները:

Մոսկուայի մէջ «Փրավտա» կը գրէ. «Գրգռութիւնները այլեւս չեն կրնար օգնել նախայարձակին: Միակ բանը որ իրեն կը մնայ ընել, այն ալ հեռանալն է եւ որքան շուտ, այնքան լաւ»:

ՎԵՀԱՓԱՌԸ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Տահարին այցելութեան աւարտին, ի պատիւ Վեհափառ Հայրապետին տեղի ունեցաւ մեծ ընդունելութիւն:

Վեհափառին Զուիցերիա այցելութեան օրհնաբեր առիթով, կազմակերպուած էր բացառիկ նամբորդութիւն մը Փարիզէն դէպի Ժընեւ, որ տեղի ունեցաւ 14էն 16 Յուլիսին, եւ որուն մասնակցեցան մեծ թիւով Ֆրանսաբնակ հայեր:

ԽՄԲ.- Վերջին պահուն Գահիրէի Ազգ. Առաջնորդարանէն ստացանք պատճէնը՝ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետ Տ.Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի պատգամին, որ 11 Յուլիսին տուաւ Ժընեւի մէջ, Եկեղեցական Համաշխարհային Խորհուրդի գլխաւոր քարտուղար Գերապատիւ Տոքթ. Եօժէն Պլէյքի ներկայութեան:

Տեղի չգոյութեան պատճառով, այդ պատգամը պիտի տանք յաջորդ թիւով:

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ 15ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՋՆՋՈՒԱԾ

ԱՄՀի Յեղափոխութեան 15րդ տարեդարձի՝ Յուլիս 23ի հանդիսութիւնները ջնջուեցան:

Արտաքին գործոց Նախարարութիւնը հրահանգեց ԱՄՀի դիւանագիտական պաշտօնատուներուն, որ ջնջեն այս առթիւ կատարուելիք ընդունելութիւններն ու հանդիսութիւնները:

Որոշուեցաւ նաեւ ջնջել բացումը Ճարտարարուեստական-Երկրագործական Ցուցահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենար Յեղափոխութեան տարեդարձին օրը, եւ յիշեալ հանդիսութեանց յատկացուելիք գումարները պատերազմական նըպաստներու տրամադրել:

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ · ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 190 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 27 ՅՈՒԼԻՍ 1967 — ՀԱՏԸ ԶԵՐՈՒ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. — عدد رقم ١٩٠ — الخميس ٢٧ يولية ١٩٦٧

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՅՈՒԼԻՍԵԱՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍԸ

(Ա.Մ.Հ.Ի 15ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Յուլիսեան պայծառ առաւօտ մը բերաւ Եգիպտոսի ազատագրումը։

Յուլիսեան պայծառ առաւօտ մը ողջունեց Եգիպտոսի զարթօնքը։

Եւ Յուլիսեան առաւօտեան պայծառ ճառագայթներով լուսաւորուեցաւ այն երկիրն ու ժողովուրդը, որ երկար դարեր օսմանեան խաւար իշխանութեան տակ և ապա եօթանասուն տարիներ բրիտանական առիւծին ծանր թաթին ներքեւ ընկճուած՝ դաժան կեանք մը քարշ տուած էր։

Անհետացաւ բռնատիրական մենատիրութիւնն ու տապալեցաւ գահը. անյայտացան կայսերապաշտներուն խրտուիլակները և Ա.Մ.Հ.ի ժողովուրդը սեփականատէրը դարձաւ իր երկրին և իր իրաւունքներուն։

Տասնհինգ Յուլիսներ յաջորդեցին իրարու և այս օրհնեալ երկիրը տարուէ տարի արձանագրեց նորանոր յաջողութիւններ և յառաջդիմութիւններ։

Ծխնելոյզներ բարձրացան երկրին ամէն կողմերէն. գործարաններ ծնան ու ընդլայնեցան Եգիպտոսի հիւսիսէն հարաւ. արաբ գործաւորին բազուկին ուժը սկսաւ ի՛ր հայրենիքին ծառայել և ոչ թէ օտարին. արաբ գիւղացին մշակեց ի՛ր հողը և ոչ թէ բռնակալինը։ Ու դաշտերը ընդարձակուեցան, անապատները ոռոգուեցան, Նեղոսը ժպտեցաւ։

Գաղութարարները ջանացին շրջապատել այս պատմական երկիրը և իրենց ժանիքները ցցած, սպասեցին պատեհ առիթի, անգամ մը եւս իրենց ճիրաններուն մէջ առնելու զայն։ Բայց ի զո՜ւր...

Երրեակ պետութիւններ միացած, փորձեցին մահ ու աւեր սփռելով, տիրանալ Ջրանցքին։ Հայրենասէր հերոս ժողովուրդը եւ շպրտեց զանոնք։

Երբ զէնքի ուժով չկարողացաւ յաղթանակել, թշնամին փորձեց տնտեսական սեղմումներով և պայքարով ճնշել, յուսալով որ կը յաջողի սով և անօթութիւն պատճառել ու ծունկի բերել՝ իր հայրենիքին վերելքին ու շինարարական աշխատանքներուն լծուած խաղաղասէր արաբ ժողովուրդը։

Այս նենգամիտ արարքներն ալ ապարդիւն եղան ու չկարողացան ընկճել Ա.Մ.Հ.ի ժողովուրդը, որ վերջնականապէս ազատագրուած ըլլալով դրամատիրական և կայսերապաշտական բռնակալութիւններէն, փշրած էր գերութեան շղթաները, դադրած էր շահագործման ապրանք ըլլալէ ու իր բազուկներուն ուժովն ու ճակտին քրտինքովը կը կերտէր իր հզօր հայրենիքը։

Արաբ ժողովուրդին բախտակից հայ ժողովուրդը՝ կորսնցնելէ ետք իր պետականութիւնը, երկար դարեր ստրկութեան և գերութեան դառնութիւնները ճաշակեց, ու «Մեր Հայրենիք թշուառ անտէր»ը երգեց։

Եկաւ սակայն ազատագրական պայքարի պահը։ Զարթեաւ հայը ու իր ապստամբական պայքարները տարաւ, եւ իր զաւակներուն հնչեցուց «Փշրէ՛ր ժանտ շղթան, ծագէ՛ նոր արեգ, ազատ ենք հնչէ՛, ոսկեզօծ Հնչակ»։

Այո՛, յիսուն տարիներ առաջ հայ ժողովուրդը փշրեց այդ ժանտ շղթաները ու ծագեց արեգակը, ծագեց նոր արեգակը և փայլեցաւ հայ ժողովուրդին և հայ հայրենիքին վերեւ ու այսօր այդ արեգակը հայութեան փառքի օրերը կը ցոլացնէ համայն մարդկութեան։

Լուսաւոր արեգակ մըն է նաեւ այն՝ որ փայլեցաւ Եգիպտոսի վրայ, փշրելով արաբ ժողովուրդին ծանր շղթաները. ու այժմ, տասնհինգ տարիներ ետք, փոշիացած ու անվերադարձ կորած են այդ կապանքները։

Ա.Մ.Հ.ի յեղափոխութեան տարեդարձը պատեհ առիթ մըն է, որ բոլոր արաբ երկիրներու ժողովուրդներն ու ղեկավարները սթափին, ու իրենց կարգին վերջ տան կայսերապաշտական գերիշխանութեան, փշրելով անոր ժանգոտած շղթաներն ու սրտով

(Շարունակութիւն տես. էջ 2)

Ա.Մ.Հ.Ի 15ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՃԱՌԸ

Գահիրէի Համալսարանի հանդիսասրահին մէջ, աւելի քան հինգ հազար հոգիի ներկայութեան՝ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր, Յուլիս 23ի Յեղափոխութեան 15րդ տարեդարձին առիթով, խօսեցաւ սպասուած կարեւոր ճառը, որ հեռասփռուեցաւ և ժողովուրդները մեծ հետաքրքրութեամբ հետեւեցան անոր։

Նախագահը յիշատակելէ ետք այն բոլոր տագնապները, զորս արաբ և եգիպտացի ժողովուրդները դիմագրաւեցին, իրենց քաղաքական ու ընկերային յաղթանակներու ընթացքին, ըսաւ, որ պայքարի ճամբան վտանգաւոր է, և յաղթանակի ճամբան զոհաբերութիւններու կարիք ունի։

Ներկայ տագնապին մասին խօսելով՝ ըսաւ, որ ան բազմաթիւ պատճառներով ամենէն մեծըն է, որովհետեւ աշխարհակալութիւնը մեզի դէմ չէ եղած անկեղծօրէն, ինչպէս էր 1956ին, այլ ան մեծ ջանք թափեց իր դերը քողարկելու։

Նախագահը սկսաւ բացատրել տագնապին մանրամասնութիւնները։

Միջին Արեւելքի տագնապը ծայր տուաւ Սուրիան գրաւելու Իսրայէլեան փորձին պատճառով, ու այս փորձը դիմագրաւելու համար եղած շարժումին ստեղծած հետեւանքները պարզեց։

Խօսեցաւ ամերիկեան դիւանագիտութեան խաբեբայութեանը վրայ թէ ի՞նչպէս Ա.Մ.Ն.ի նախագահը անձամբ մասնակցեցաւ անոր, ու ըսաւ թէ հակառակ այս բոլորին կը նախատեսէինք, որ բան մը կը պատրաստուի, և Իսրայէլի հարուածը պիտի չուշանայ։

Մեր ուժերու համախմբումին սկզբնաւորութեան, պատերազմի հաւանականութիւնը 20 առ հարիւր էր։ Աքապայի ծոցին փակումով պատերազմի հաւանականութիւնը հասաւ ութսուն առ հարիւրի, իսկ Իսրայէլի մէջ քաղաքական փոփոխութիւններէն ետք՝ հարիւրին հարիւր։ Ուրբաթ, 2 Յունիսին, գացի զինեալ ուժերու ընդհ. հրամանատարութեան կեդրոնը ու իմ տեսակէտս պարզեցի բոլոր ղեկավարներուն։ Ըսի, թէ առաջին հարուածը կը նախատեսեմ 48էն 72 ժամուան ընթացքին և որ Իսրայէլի առաջին հարուածը տեղի պիտի ունենայ Երկուշաբթի, 5 Յունիսին, և շատ հաւանական է, որ ուղղուած ըլլայ մեր օդային ուժերուն դէմ։

Ան աւելցուց. մեր ակընկալածին պէս ճակատամարտ տեղի չունեցաւ։ «Ինչ ալ ըլլայ, առաջին եւ վերջին պատասխանատուութիւնը իմ վրայ կ՚իյնայ, ասիկա ըսի 9 Յունիսի ճառիս մէջ եւ կը կրկնեմ նաեւ հիմա»։

Ճակատամարտին մէջ Ամերիկայի դերը դասեց կարգ մը ուրիշ հարցերու շարքին, որոնք կապ

ունին ամերիկեան դիւանագիտութեան, վեցերորդ նաւատորմին, Իսրայէլ հասած օդանաւերուն և օդանաւորդներուն և ամերիկեան լրտես մարտանաւ «Լիպըրթի»ի կատարած դերին, պատերազմի գիծերուն վրայ ամերիկեան նշաններով օդանաւերու մասնակցութեան,— ինչ որ նախագահ Ճոնսըն ընդունեց վարչապետ Քոսիկինի ղրկուած նամակի մը մէջ—, եւ Միացեալ Նահանգներու դիրքին՝ ՄԱԿի մէջ։

Կարելի չէ պատահածին առջեւ թմրած մնալ, հարուածին ուժգնութենէն։ Կարեւորն է շարունակել մեր ճամբան դէպի յաղթանակ։

Յուլիս 9ին և 10ին ժողովուրդին դուրս գալուն իմաստը կը նկատեմ պայքարելու հաստատակամութեան կեցուածք մը՝ ամէն զոհողութեան պատրաստակամութեամբ։ Սակայն ասիկա միայն սկիզբն է եւ մենք մեզի կը հարցնենք թէ «ուրկէ՞ սկսինք»։ Ու պատասխանելով այս հարցումին՝ նախագահը ըսաւ, որ առաջին քայլը զինուորական ու ժողովրդային արագ վերակառուցումն է, որ հիմնական խարիսխն է պայքարին։

Այժմ կը վերակազմենք մեր զինեալ ուժերը եւ անոր կարողականութիւնը։

Գալով ժողովրդային վերակազմութեան, նախագահը բացատրեց թէ ինչու իր ձեռքը առաւ Արաբական Ընկ. Միութեան ընդհ. քարտուղարութիւնը. «Ժողովրդային քաղաքական կազմակերպութիւնը իր մեծ դերը պիտի ունենայ ճակատամարտին մէջ»։

Արաբ. Ընկ. Միութեան Գեր. Գործադիր Խորհուրդի նոր կազմութիւնը քանի մը օրէն պիտի յայտարարուի։

Նշելով ճակատամարտի կորուստը, ըսաւ, թէ այդ չի նշանակեր որ յաղթանակը կորսուեցաւ և թուեց թէ ուրիշ ժողովուրդներ ի՞նչպէս ճակատամարտներ կորսնցուցած են, բայց ի վերջոյ շահած են պատերազմը։

Ապա խօսեցաւ նոր պիւտճէի մասին եւ մանրամասնութիւններ տալէ ետք ըսաւ, թէ ժողովուրդը մէկ ձեռքով զէնք պիտի վերցնէ, իսկ միւսով պիտի կառուցանէ։

(Շար. տես. էջ 2)

Ա.Մ.Հ.Ի ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ, ՄԵԾ ՀԱՒԱՔՈՅԹԻ ՄԸ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ԽՕՍԵՑԱՒ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՏԵՂԱԿԱԼ

ԸՆԿԵՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Մոսկուա 24.— Երէկ տեղի ունեցան ժողովրդական հաւաքոյթներ Սովետական Միութեան զանազան քաղաքներուն մէջ, տօնակատարելու համար 23 Յուլիսի Ա.Մ.Հ.ի Յեղափոխութեան 15ամեակը։

Սովետական Հայաստանի մայրաքաղաք Երեւանի մէջ տեղի ունեցաւ մեծ հաւաքոյթ մը, որուն ընթացքին խօսեցաւ սովետ—արաբական բարեկամութեան ընկերակցութեան հայկական բաժնի նախագահ ընկ. Անդրանիկ Շահինեան։ Ան իր ճառին մէջ շեշտեց՝ թէ արաբ ժողովուրդը՝ որ համտեսեց ազատութիւնը, պիտի յաղթանակէ իր արդար պայքարին մէջ։

Մոսկուայի սպաներն ու զինուորները եւս գումարեցին հաւաքոյթ մը, որուն ընթացքին խօսք առաւ Զօր. Վիքթոր Թոլմասչեւ եւ երկարօրէն անդրադարձաւ Յուլիս 23ի Ա.Մ.Հ.ի Յեղափոխութեան մասին։

00225

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԽՕՍՔԸ՝

Ուղղուած Եկեղեցական Համաշխարհային Խորհուրդի Քարտուղարութեան

Գերապատիւ Տոքթ. Եօժէն Պլէյք,

Խոր յուզումով կուգանք Ձեզի բերելու Աստուծոյ օրհնութիւնը և Մեր Քրիստոնէական ողջոյնը Սուրբ Էջմիածնէն, բազմադարեան կեդրոնը Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցիին, ուր չորրորդ դարու սկիզբին հաստատուեցաւ Հայոց Հայրապետութեան Աթոռը Ս. Գրիգորի ձեռամբ, Լուսաւորիչը Մեծ Հայաստանի։

Սուրբ Էջմիածնի հիմնարկութենէն հազար վեց հարիւր վաթսունվեց տարի յետոյ, այսօր 11 Յուլիս 1967ին, հարիւր և երեսուներորդ Հայոց Կաթողիկոսին կը վիճակուի սոյն ողջոյնը բերելու Ձեզի, և Ձեր միջոցաւ աշխարհի բոլոր Քրիստոնեայ քոյր Եկեղեցիներուն։

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին հնագոյն Եկեղեցիներէն մին է, մէկ ու անբաժանելի, իբր միակ գլուխ ունենալով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ ի Սուրբ Էջմիածին, Սուրբ Դրական Հայաստանի հողին վրայ, Հայ Ազգային Պետութեան ծոցին մէջ՝ Հայ եկեղեցական միւս Աթոռները՝ Երուսաղէմի, Անթիլիասի-Կիլիկիոյ և Կ. Պոլսոյ, միայն տեղական բնոյթ և իշխանութիւն ունին, և բոլորը կը գտնուին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Հոգևոր վերին հեղինակութեան ներքև։

Մեր Եկեղեցւոյ մէկութիւնը և ներքին միութիւնը պայմանաւորուած է և երաշխաւորուած Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնով, իբրև գլուխ Հայ Եկեղեցւոյ։

Այստեղ Մենք անհրաժեշտ կը գտնենք ընդգծել այս իրողութիւնը, և կը սպասենք որ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի մէջ, ուղիղ հասկցուին՝ Հայոց Եկեղեցին և անոր կեդրոնը՝ Սուրբ Էջմիածինը։

Այս հանդիսաւոր պահուն, Մենք կը փորձենք մտածումով յետ երթալ դէպի հեռաւոր անցեալը, դէպի Քրիստոնէութեան առաջին չորս դարերը, լեցուն Քրիստոնէական հաւատքի վաւերական վկայութիւններով ու փայլուն իրագործումներով, երբ բոլոր Քրիստոնէական կեդրոնները և հաւատացեալները իրենց հոգևոր տեսուչներով կը կազմէին մէկ մարմին՝ Քրիստոսի խորհրդաւոր ու կենդանի ներկայութեան ապրումին մէջ, Սուրբ Հոգւոյ ներշնչմամբ։

Կը խոստովանինք թէ մենք՝ այսօրուան Քրիստոնեաներս, հազիւ թէ ի վիճակի ենք՝ ըլլալու և ապրելու Առաքելական ժամանակներու Քրիստոնեաներու հոգեկան վիճակը։

Մարդկային պայմանէն բխած լինելու և գործելու կերպեր, ժամանակներու հոլովոյթով ստեղծըւած իրողութիւններ և իրադարձութիւններ, յառաջ բերին խոր և բազում փոփոխութիւններ մարդկային հոգիին և հաւաքականութիւններու գիտակցութեան և կեանքին մէջ, հետևաբար նաև Քրիստոնեաներուն և Եկեղեցիներուն մէջ։

Այս պատմական ընթացքը, Հայ Եկեղեցիին համար կը ներկայացնէ մօտ երկու հազար տարիներու պատմութիւն մը, տեւած ըլլալով, որ ըստ հնագոյն աղբիւրներու, Ս. Թադէոս և Ս. Բարթուղիմէոս առաքեալները քարոզեցին Սուրբ Աւետարանը Հայաստանի մէջ։

Մեզի կը թուի՝ թէ այսօր եկեղեցիներու միութեան մասին մտածելով, չենք կրնար սպասել պարզապէս վերադարձ մը դէպի եկեղեցւոյ պատմութեան առաջին դարերը, սակայն ստոյգ է նաև՝ թէ մենք բոլորս համակուած ենք Աստուածահաճոյ զգացումով մը՝ գործելու Քրիստոնէական տիեզերական եղբայրութեան վերականգնման և ամրապնդման ի խնդիր, վերագտնելու համար զմեզ Քրիստոսի սիրոյն և խորհրդաւոր Մարմինին մէջ։

Բոլոր պատմական եկեղեցիները իրենց սուրբերով, իրենց աւանդութիւններով, իրենց հոգևոր ժառանգութիւններով և իրենց մշակոյթներով կը կազմեն համաքրիստոնէական տիեզերական յուշարձան մը, որ իր ամբողջութեանը մէջ լիութեամբ կ'արտայայտէ տիեզերքը Աստուծոյ Խօսքին, ու կը ճառագայթէ Փառքը Յիսուսի Քրիստոսի։

Մեր առաջադրանքը պէտք է ըլլայ ուղիղ հասկնալ պատմութիւնը և ժառանգութիւնը մեր եկեղեցիներուն, և այս հասկացողութեամբ կենսագործել մեր

(Շար. տես էջ 5)

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ Երկուշաբթի, 24 Յուլիս 1967, երեկոյեան ժամը 8ին, խմբագրատանս մէջ այցելութիւնը ընդունեցինք Պիքֆայայի (Պէյրութ) Մխիթարեան վարժարանի կոռվի եւ գործունեայ տնօրէն Հայր Աւետիք վրդ. Թալաքինեանի, որուն կ'ընկերակցէր Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի ուսուցիչներէն Պր. Տիգրան Գէորգեան։

Հայր Թալաքինեանի հետ ունեցանք մօտ մէկ ժամ տեւող մտերիմ զրոյց մը։ Ան մեզի տեղեկութիւններ տուաւ պէյրութահայ կեանքին եւ կրթական աշխատանքին մասին եւ մօտէն հետաքրքրուեցաւ թերթիս գործունէութեամբ։

Յաջորդ օրը, Երեքշաբթի, Հայր Թալաքինեան օդի ճամբով վերադարձաւ Պէյրութ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ԲԺԻՇԿ ՆԱՅԻՐԻ Հ. ԳԱԼԸՆԵԱՆ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ Աղեքսանդրիոյ մեր բարեկամ Տէր եւ Տիկին Հրաչ Գալընեաններու միջնեկ զաւակը՝ Նայիրի Գալընեան յաջողութեամբ աւարտած է Աղեքսանդրիոյ Բժշկական Համալսարանը։

Ան տարիներ յաջորդաբար միշտ դասարանի առաջիններէն հանդիսացած է «վերի կուս» յիշատակութեամբ։ Այս տարի Ատամնաբուժական Համալսարանը աւարտած է փայլուն յաջողութեամբ եւ ստացած՝ Վիրաբոյժ Ատամնաբոյժի տիտղոսը։

Բժիշկ Նայիրի Հ. Գալընեան իր ազգային կրթութիւնը ստացած է քաղաքի Պօղոսեան Ազգ. Վարժարանին մէջ, իսկ Պագալորէայի վրկայականին արժանացած է Սէն Մարք վարժարանին մէջ։

Այս ժպտադէմ, աշխոյժ եւ համակրելի բժիշկը կը պատրաստըւի մասնագիտական իր ուսումը շարունակել արտասահմանի մէջ։

Նոր ու պատուաբեր յաջողութիւններ կը մաղթենք իրեն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԲԱԺԻՆ ՄԸ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՏԱՂԱՒԱՐԻՆ ՄԷՋ

Հայկական ՍՍՀի ձեռնարկութիւնները այս վերջին տարիներուն հարիւրեակ մը ցուցահանդէսներու եւ տօնավաճառներու մասնակցեցան Եւրոպայի, Լատինական Ամերիկայի, Ասիոյ ու Ափրիկէի մէջ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՇԻՆՈՒԱԾ մակնիշով բազմաթիւ առարկաներ այս տարի պիտի տեսնուին Փրակայի, Պուտափեշտի, Պելկրատի, Պուքրէշի ցուցահանդէսներուն եւ Փլովտիւի, Դամասկոսի, Նիկոսիոյ, Ռապաթի, Փօզնանի, Իզմիրի, Թրիփոլիի ու այլ քաղաքներու տօնավաճառներուն մէջ։

1967ի աշնան բացուելիք Դամասկոսի Տօնավաճառի խորհրդային տաղաւարին մէջ, 300 քառակուսի մեթր տարածութեան մը վրայ, մասնաւոր բաժին մը պիտի յատկացուի Հայկական Հանրապետութեան եւ այդպէսով այցելուները պիտի կարենան հետեւիլ Հայաստանի Ազգային Տնտեսութեան, Գիտութեան ու Մշակոյթին զարգացման փուլերուն։ Հայաստան այնտեղ պիտի ներկայացնէ ելեկտրական մեքենաներ, ՆԱՅԻՐԻ ելեկտրոնիք հաշուիչ մեքենան, ելեկտրոնիք ու ճշգրտաչափ մեքենաներ, մետաղահատ մեքենաներ, քիմիական ձեռնարկութիւններու արտադրանքներ, ոչ երկաթային ու հանքային մետաղներ, շինանիւթեր, եւայլն։

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՃԱՌԸ

(Շար. Ա. էջէն)

Անդրադարձաւ Գահիրէի մէջ տեղի ունեցած խօսակցութեանց և աւելցուց, թէ ամօթ պիտի ըլլար, եթէ փախչէինք ճակատամարտէն եւ մեր պարտականութիւնը չկատարէինք։

Միջազգային կացութեան մասին խօսելով, անդրադարձաւ Խորհրդ. Միութեան դերին, որ զօրավիգ կեցաւ արաբ երկիրներուն, նաեւ Միացեալ Նահանգներու դերին, որ կը հաստատէր անոր թշնամիի դիրքը։

Ու Նախագահը իր ճառը վերջացուց ըսելով, թէ պայքարը պիտի շարունակուի մինչեւ վերջնական յաղթանակ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ՏԻԱՐ ԵԴՈՒԱՐԴ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ
10.000 ՏՈԼԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԷ ՍԱՀԱԿԵԱՆ ԼԻՍԷԻ ՀՈՂԻ ԳՆՄԱՆ ՖՈՆՏԻՆ

Հաճոյքով կը տեղեկանանք, որ Տիթրոյթի համայնքէն ծանօթ ազգային բարերար Տիար Եդուարդ Մարտիկեան, Պէյրութի Սահակեան Լիսէի հողի գնման ֆոնտին 10.000 տոլարի իշխանական սրտաբուխ նուիրատուութիւն մը ըրած է։

ՍԱՀԱԿԵԱՆ ԼԻՍԷԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ
ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Հինգշաբթի, 22 Յունիս, ի պատիւ Սահակեան Լիսէի պատուիրակներուն, հաւաքոյթ մը կազմակերպուեցաւ Ռամկավար Ազատականներու Ֆրեզնոյի Տամատեան սրահին մէջ։ Հոն խօսեցաւ Գնէլ Եպիսկոպոս Ճերէճեան, Սահակեան վարժարանի մասին տալով հետաքրքրական տեղեկութիւններ, որմէ յետոյ բացուեցաւ հանգանակութիւն մը, և գոյացաւ մօտ հազար տոլար։ Անակնկալ մը եղաւ երբ ընկեր Կ. Ասոյեան, Ս. Դ. Հնչակեան Մասնաճիւղի կողմէն հանգանակութեան մասնակցեցաւ հարիւր տոլարով։ Նախքան այդ հաւաքոյթը, պէտք է ըսել, որ յարգելի պատուիրակները ընկերներու և համակիրներու ներկայութեամբ պատուուեցան Տէր և Տիկին Կ. Ասոյեաններու բնակարանին մէջ, ուր տեղի ունեցաւ հաճելի ժամանց։

Երեկոյեան հաւաքոյթի ընթացքին՝ Սրբազանը մեկնեցաւ սրահէն ժամը 9ին, Հինգշաբթի օրուան հեռատեսիլի յայտագրին մէջ խօսելու համար։ Ան 25 վայրկեան խօսած էր՝ Սահակեան Լիսէն ծանօթացնելով ամբողջ Սէն Վօքին Հովիտի հայութեան։

Տամատեան սրահի հաւաքոյթին խօսեցաւ ընկ. Յ. Կուժունի, ծանրանալով Սահակեան Լիսէի կատարած դերին ու կատարելիք պատմական մեծ գործին շուրջ, երբ աւարտին Սահակեան Լիսէի հողի գնումն ու շէնքի կառուցումը։ Հողի գնումը կապուած է գաղութահայ ժողովուրդի նուիրատուութեան, իսկ շէնքի կառուցման գործը յանձն առած է Կիւլպէնկեան Հաստատութիւնը։

Հինգ հոգինոց յանձնախումբ մը ընտրուեցաւ հանգանակութեան գործը շարունակելու համար։

Սահակեան Լիսէն կուսակցական հիմնարկութիւն չէ, ազգային հիմնարկութիւն է. հիմնարկութիւն մը՝ որ կապուած է մեր Մայր Հայրենիքին։

Յունիս 21ին, Չորեքշաբթի, Տէր Կարապետ Աւագ Քհնյ. Գալֆայեանի յուղարկաւորութեան՝ ներկայ խուռն բազմութեան մէջ կը գտնուէին Սահակեան Լիսէի երկու պատուիրակները՝ ընկ. Յ. Կուժունի եւ Գնէլ Եպիսկոպոս Ճերէճեան։ Սրբազան Հայրը հրաշալի ճառ մը խօսեցաւ եկեղեցւոյ մէջ, վեր առնելով հանգուցեալ բարեյիշատակ Գալֆայեան Քահանայի կեանքն ու հոգիներու ներշնչում պատճառող գործերը. ապա Վայսէլիայի սրահին մէջ տրուած հոգեճաշին, ուր ներկայ էին աւելի քան 300 ազգականներ, ի միջի այլոց խօսեցաւ ընկ. Յ. Կուժունին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԹԱԳՈՒՀԻ ԽԱՆՃԵԱՆԻ ՄԱՀԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

«Երեկոյեան Երեւան» օրաթերթի մէջ լոյս տեսած մահազդ մը ցաւով կը տեղեկանանք մահը Թագուհի Ս. Խանճեանի, որ տեղի ունեցած է 16 Յունիսին, 92 տարեկան խոր ծերութեան մէջ։

Ողբացեալը բարի համբաւի տիրացած էր ոչ միայն այն պատճառով որ պայծառ խելքով եւ համեստութեամբ օժտուած զորովագութ մայր էր, այլեւ քաղաքացիական իր պարտքի խոր գիտակցութեան համար։

1915 թուականին, Թագուհի Խանճեան հայ ժողովուրդի փրկութեան համար հազարաւոր կանանց հետ գործնականօրէն մասնակցած է Վանի պատմական գոյամարտին։

1918-20 թուականներուն, երբ հայ ժողովուրդին ֆիզիքական բնաջնջում կը սպառնար, ան դարձաւ տոռրերկրեայ գործող իր սիրելի որդի՝ Աղասի Խանճեանի եւ անոր սպարտակեան ընկերներու անձնուէր աջակիցներէն մին։

Արհամարհելով մահուան վըտանգը, ան թիկունք եղաւ իր զաւկին եւ անոր անձնուրաց ընկերներուն արդար պայքարին, եւ արժանացաւ բոլորին ջերմ գուրգուրանքին։ Ապրեցաւ որպէս անկեղծ հայրենասէր, տոգորուած իր որդւոյն Աղասիի վեհ գաղափարներով, ու ծառայեց հայրենիքին։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Շար. Ա. էջէն)

և հոգւով ի մի հաւաքուելով, հիմը դնեն այն միասնականութեան՝ որ անհրաժեշտ է արաբ մեծ ժողովուրդին վերջնական և յաւիտենական ազատագրմանը համար։

Յուլիս 23ի ճառագայթներով թող լուսաւորուին նաև բոլոր այն ժողովուրդները, որոնք գերութեան և ստրկութեան դաժան կեանքը կ'ապրին տակաւին։

Այսօր, Յուլիս 23ի ճառագայթները, Ափրիկէի և Ասիոյ սահմանին կանգնած Ա.Մ.Հ.եան փարոսէն կը լուսարձակուին աշխարհքէն արևմուտք և կ'աւետեն այն օրը՝ երբ արդարութիւն պիտի ըլլայ բոլոր ժողովուրդներուն, արդարութիւն պաղեստինցիին, արդարութիւն հայուն, արդարութիւն բոլորին, որուն պիտի յաջորդէ խաղաղութիւնը, այն խաղաղութիւնը՝ որ անհրաժեշտ է աշխարհին և որ առանց անոր չկայ մարդ, չկայ հայրենիք, չկայ կեանք։

Թող անմար մնայ Յուլիսեան Յեղափոխութեան գաղափարի փարոսը։

Փա՜ռք արաբ հերոս ժողովուրդին եւ պատի՜ւ անոր մեծ առաջնորդ՝ Կամալ Ապտէլ Նասէրին։

00226

ԶԱՐՈՒՀԻ ԾԱՂԿՈՒՆԻ

(ՄԱՀՈՒԱՆ Զ· ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Ստորեւ կը հրատարակենք բազմավաստակ եւ բազմամեայ հայագէտ ուսուցիչ Պր. ՔԵՐՈՎԲԷ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆի դամբանականը, խօսուած՝ վաստակաւոր ուսուցչուհի Տիկին Զարուհի Ծաղկունիի թարմ հողակոյտին առջեւ՝ Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց Ազգ. Գերեզմանատան մէջ (1961):

Առաջին անգամ կը տպուի այս խորիմաստ դամբանականը, ուր շատ յստակ կերպով ներկայացուած է ողբացեալ ուսուցչուհիին դիմաստուերն ու կրթական–դաստիարակչական բեղուն գործունէութիւնը:

Այս առթիւ, ուրախութեամբ կ'արձանագրենք՝ որ ողբացեալ Տիկին Ծաղկունիի «երկրորդ փափաքը» իրագործումի ճամբուն մէջ է: «Հայրենիքի Ձայն» շաբաթաթերթէն տեղեկացանք՝ որ Հայաստանի մէջ մասնաւոր արխիւ մը բացուած է անոր ստեղծագործութեանց հաւաքածոյին համար: Մեզի կը մնայ, անմիջապէս, հայրենիք ուղարկել Տիկին Ծաղկունիի պատկանող որեւէ գրութիւն կամ պատառիկ, որպէսզի անոր գործերուն լիակատար ժողովածուն կազմուի եւ շուտով հրատարակուի:

ԽՄԲ.

Այո, ես ալ կը վկայեմ թէ այն անձը, այն անձնաւորութիւնը, որուն մարմինը այս պահուն սա դագաղին մէջ կը հանգչի, եղաւ արժանաւոր ուսուցչուհի մը,

Որ քառասուն տարի, ինչպէս կ'ըսեն, «ծառայեց ազգին», «սերունդներ հասցնելով», «տառապելով» եւայլն, եւայլն։

Բայց, ես տակաւին, մանաւանդ իբրև մօտէն տեղեակ մէկը և ականատես մը անոր գործին, կը վկայեմ նաև որ տիկին Ծաղկունին եղաւ լա՛ւ ուսուցչուհի մը, լաւերուն մէջէն լաւագոյն ուսուցչուհին։

Ունեցաւ այն էական բարեմասնութիւնը, որ անհրաժեշտ է դաստիարակ ըլլալու համար,

Ունեցաւ այն ոգեկան բարեմասնութիւնը՝ առանց որուն տղոց մօտեցողը անմիջապէս անդին կը շպրտուի իբրև կեղծ դրամ։

Անիկա ունեցաւ մանուկներուն, հայ մանուկներուն ծառայելու սէրը, անիկա ունեցաւ մանուկներ առաջնորդելու հրայրքը։

Մանկական աշխարհին մէջ լոյս տարածելու համար մո՛մ մը եղած ըլլալու գիտակցութիւնը ունեցաւ։

Եւ տարուած իր իտէալէն՝ անիկա մոռցաւ ուրիշ ամէն ցանկութիւն, ուրիշ ամէն փառասիրութիւն, ուրիշ ամէն ձգտում, բացի փարոս մը եղած ըլլալու գիտակցութենէն։

Այս խօսքերը կը նշանակեն ուրեմն որ Տիկին Ծաղկունին մոռցաւ իր շահերը, իր անձնական պահանջները և իր ամբողջ գործունէութիւնը նուիրեց ուրիշներուն։

Եղաւ ինքնամոռաց մէկը, որ տալ միայն կ'ուզէր և առնելու մասին չէր մտածեր անգամ։

Անձնազոհ, անձնուէր ուսուցչուհի մը եղաւ։ Հարցուցէ՛ք իր աշակերտներուն, անոնք այս մասին շատ բաներ պիտի պատմեն ձեզի։ Եւ իր աշակերտներուն այս պատմութիւնները Տիկին Ծաղկունիին համար ուսուցչական բարձրագոյն վկայականը կը հանդիսանան։

Ես ինքս, և անշուշտ շատեր ինծի պէս, միշտ հիացող մը եղած եմ՝ մանաւանդ անոր նիւթի և նիւթականի հանդէպ ունեցած արհամարհոտ վերաբերումին վրայ, ինչ որ, ուսուցչական ասպարէզին մէջ, մետաղին զուտ ոսկի եղած ըլլալը կը հաստատէ։

Որքան ատեն որ երիտասարդ էր, և իր մարմնական ուժերը չէին դաւաճաներ իր հոգիին ցանկութիւններուն, Տիկին Ծաղկունին եղաւ բոլորովին անշահախնդիր,

Եւ համակ ոգեկանութիւն դարձած, երգեցիկ և անհոգ թռչունի մը պէս՝ ազատութիւն, լոյս սէր, երգ, պար, նուէր, նուիրում հոլովեց և ծաղկէ ծաղիկ թառելով մեղր շինելու մասին կը մտածէր...։

Միայն, երբ կեանքին տարիները հետզհետէ ծանրացան իր ուսերուն վրայ և մօտեցաւ իր վաթսունամեակին, հակառակ իր կամքին և հոգեկանի հանդէպ ունեցած իր խոր հաւատքին պատճառաւ, չկրցաւ դժբախտաբար «փիլիսոփայ» ըլլալ և կեանքի իրադարձութիւնները, կոպիտ իրականութեան փաստերը հանդարտօրէն բացատրել և ընդունիլ։

Եւ, ըստ իս, այս եղաւ իր միակ թերութիւնը՝ որուն սրբագրութեան համար իր բոլոր բարեկամներուն տուած խրատները ի զուր կ'անցնէին։

«Հոգին յօժար էր, բայց մարմինը տկար»... ինչպէս որ կը պատահի երբեմն նոյնիսկ գերմարդկային էակներու քով։

Մանկութեանը տառապեցաւ մեր ազգային ճակատագրով, ծերութեան վերջին օրերուն ալ դառնացած էր մեր ազգային կեանքի արդարև քիչ մը անիրաւ դրութեան հետևանքով. դրութիւն մը, որուն մասին այստեղ աւելի արտայայտուիլ անպատեհ է բոլորովին։

Ողբ. Զարուհի Ծաղկունի

Բայց, սիրելի Տիկին Ծաղկունի, ի՜նչ փոյթ, մենք վստահ ենք որ դուն քու ամբողջ վաստակդ հելլալ ըրած ես արդէն քու ազգիդ, որ քեզի առիթը պարգևեց քու քառասուն տարիներու գործունէութեամբդ գերագոյն երջանկութիւնը վայելելու...։

Ամէն անոնք, որ այս վերջին շաբաթներուն պատեհութիւններ ունեցան իր հոգիին հետ շփման մէջ մտնելու, պայծառօրէն կը տեսնէին որ անիկա պէտք ունէր հանդարտութեան և խաղաղութեան...։

Հոն հրդեհ կար... ոչ մատեան։ Դուրեանի տառապանքը կը յիշեցնէին անոր հետզհետէ մարելու վրայ եղող աչքերը։

Դուրեանի պէս անոր ալ հոգին կ'որձես կը բողոքէր, որ տակաւին պէտք էր ժամանակ տալ իրեն՝ այս կեանքին մէջ իր հանճարին ցոլքերը շարունակելու, երկարելու։

Մանաւանդ երկու փափաքներ ունէր, որոնց իրականացումը իր կեանքի վերջին շրջանին իտէալը եղաւ։

Նախ՝ կ'ուզէր այցելութիւն մը տալ Հայաստան, կ'ուզէր Երևանը տեսնել... կ'ուզէր Երևանը ապրիլ։

Սիրելի Տիկին Ծաղկունի, ես ուրախ եմ որ քեզի ըսած եմ արդէն՝ որ դուն Հայաստանի մէջ ես արդարև։ Երեք տարի առաջ ես ճիշդ այսօր, հոն՝ Երևան էի, և ես քեզի պատմած եմ արդէն որ հոն քու հասցուցած աշակերտներդ ի՛նչպէս կը յիշեն քեզ և ի՛նչ գուրգուրանքով կը պահեն քու յիշատակներդ և թէ դուն ի՛նչպէս կ'ապրիս ու պիտի ապրիս անոնց հոգիներուն մէջ...։

Տիկին Ծաղկունիի երկրորդ փափաքն էր հատորի մը մէջ ամփոփուած տեսնել իր ամբողջ կեանքի ընթացքին հայ մամուլի զանազան օրկաններուն մէջ հրատարակուած իր գրութիւնները, ինչպէս նաև ձեռագիր վիճակի մէջ մնացած իր կարևոր մէկ վէպը հրատարակուած տեսնել. վէպ մը՝ որուն մէջ դրած էր ան ոչ միայն իր հոգիին և կեանքին ամենաանկեղծ երեսները, այլև ապրիլեան Մեծ Եղեռնէն իր ականատեսի՝ «հայոց արիւնը հոտոտող» ամենաթանկագին վկայութիւններ։

Սիրելի Տիկին Ծաղկունի, եթէ տակաւին լսելի է քեզի մարդկային ձայնը սա դագաղիդ փայտերուն մէջէն, վստահ եղի՛ր՝ որ քու այս փափաքդ գոնէ պիտի իրականանայ։ Քու յիշատակդ յարգողները, բոլոր անոնք՝ որոնց համար դուն ա՜յնքան անձնուրացօրէն զոհաբերուեցար, վստահ եղիր որ պիտի ընեն ինչ որ պէտք է՝ որպէսզի ընդմիշտ ապրին քու հոգեւոր ստեղծագործութիւնները այս աշխարհի վրայ։

Երթա՜ս բարով և ցտեսութիւն...

24-7-61

ՄԱՍՆԱՒՈՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

ԽՕՍՔ ԱՌ ԲՆՈՒԹԻՒՆ

Ո՛վ բնութիւն, ո՛վ արարիչ, ո՛վ Աստուած,
Կեանքի անհուն ովկիանից
Տուել ես ինձ կաթիլն այս,
Օծելով այն պրիսմակովն արեւիդ,
Ու նետել ես մշտաթաւալ ժամանակի ծիրին մէջ,
Ինչպէս աստղն երկնքի:

Թող տուր որ արդ, դեռ չսուզուած
Անէութեան մէջ մռայլ,
Վերընծայեմ հիւլէական իմ հոգու
Խոնարհ մրմունջն ու տրտունջքն հիացիկ:

Ո՛վ բնութիւն արարիչ,
Շնորհակալ եմ յաւէտ,
Որ ստեղծել ես ինձ էակ մարդկային,
Փոխան չնչին բորբոսի կամ մորեխի,—
Չէ՞ որ ամէնն հաւասար են ամենատես քո աչքին...

Շնորհակալ եմ քեզ նաեւ, բնութի՛ւն,
Որ ուղեղն իմ շաղուել ես
Մի փշրանքովն իմաստութեան արեւիդ,
Որով ահա ինչպէս կաթիլն անձրեւի,
Արտացոլում է պատկերը հրաշափառ երկնքիդ:

Շնորհակալ եմ քեզ նաեւ, բնութի՛ւն,
Որ տուել ես ինձ գերագոյն մի պարգեւ՝—
Տիեզերքում իբր բացառիկ երեւոյթ—
Գիտակցութեան գէթ մի նշոյլ արարչական հանճարիդ,

Գիտակցութիւն՝ կեանքի, մահուան խորհուրդիդ,
Գիտակցութիւն՝ օրէնքներիդ անհեղլի,
Գիտակցութիւն՝ անհուն, յաւերժ էութեանդ,
Որով ահա հոգեզմայլ կեցել եմ
Քո անսահման ովկեանիդ եզրին,
Վախճանական իմ հէգ կեանքի այս գերագոյն վայրկեանին,

Զօհելու քեզ փառաբանանք այս սկար,
Որին սակայն չունես երբէք դու կարիք...

Միթէ՞ թռչունն երբ ճռուողում է ուրախ
Սպասում է, որ աշխարհն
Անմիջապէս արձագանգի իր երգին...
Իմ խօսքն էլ թող հնչի նոյնպէս ապարդիւն.—
Ինչո՞ւ սակայն ապարդիւն,
Երբ տերեւի դողը անգամ չի կորչում
Տիեզերքումդ անսահման...

Ո՛վ բնութիւն, երբ նայում եմ անհունին,
Ինձ պատում է յուսահատութիւն ու սարսափ,
Զգալով ինձ այնքան չնչին, վաղանցուկ.
Ու կրկնում եմ Իմաստունի վաղնջական հառաչանքն՝
«Ունայնութիւն, ունայնութեանց առ յաւէտ...»
Խոնարհում եմ աչքերս վար, նստում եմ
Մի մամռապատ քարի վրայ յոգնաբեկ,
Ինչպէս ճամբորդ անապատում մոլորուած,
Ու տրտնեղած, պատահաբար պոկում եմ այդ բորբոսից
Մի չնչին շերտ ու դիտում...

Բայց, ո՛վ զարմանք, քարաքոսն այդ անօգուտ
Բաց է անում ինձ անծանօթ մի աշխարհ...:
Նրա նրբին արմատները մազակերպ
Ժայռն են ծակել ու նրանից կեանքի աւիշ են ծծում,
Մինչ բողբոջներն անհամար,
Լոյսն արեւի՝ կաթիլ, կաթիլ են ըմպում:
Գուցէ ունին ծաղիկներ էլ գաղտնատունկ–
Որպէս նրա սիրոյ երազն երփնագեղ–
Որոնց նեկտարն ըզգլխիչ
Նրան տալիս են արբեցում կենսախինդ,
Որով մի պահ յաւերժութիւնն է ապրում
Իր օրերում վաղանցուկ...
Իսկ ամենից զարմանալին՝ այդ բորբոսում թաքնուած
Իմաստութիւնն է խորին,

Որով կցակն է ծրարել սերունդներին ապագայ
Սերմերի մէջ փոշեհման բիւրաւոր,
Իր բովանդակ կեանքի յառնումն հետագայ...

Նման հրաշք՝ դու միայն, ո՛վ բնութիւն,
Իրագործել կարող ես.
Կեանքի եռուն ովկեանում
Միգրոպն ու մարդն ստեղծել ես ապրելու
Իրաւունքով հաւասար..

Դու անհուն ես ու յաւերժ,
Բայց ամէն մի փոշու խորքում էլ նոյնն ես:
Հողագնդում մեր այս կարճ ու հեղուկ,
Ամէն մի տարր շղթայել ես անհաւասար կշիռով.
Մինչդեռ չկայ ոչ մի նժար տիեզերքում բովանդակ:
Երկրի վրայ պղպջակը օճառի
Նման է աւել քան արեւը քո ձեռքում...

Չկայ երբէք մեծ ու փոքր քեզ համար,
Նոյնիսկ հիւլէն անչափելի, տիեզերքիդ է նման,
Ու հենց նրա անհաս խորքում ես թաքցրել քո հանճարն,
Ո՛վ խորիմաստ բնութիւն,
Ո՛վ անսկիզբ եւ անվախճան էութիւն:
Ժամանակը միթէ՞ մարդու հնարքը չէ պարզամիտ,—
Յաւակնութիւն՝ յաւերժութիւնդ չափելու...

Ամէն նիւթում դու ներկայ ես որպէս ուժ.
Ամէն ուժի խորքում տրոփող լոյս ես դու.
Իսկ լոյսին մէջ՝ կեանք ու միտք...
Համատարած տիեզերքում ձգողութեան օրէնքն ես,
Որպէս սիրոյ համայնական բաբախում.

Ինչո՞ւ սակայն, ո՛վ բնութիւն վեհապանծ,
Բիւր բիւրաւոր էակներիդ մէջ միայն–
Որպէս միակ բացառութիւն երջանիկ–
Մարդն ընտրեցիր խորհուրդներին քո գիտակ,—
Գիտակ՝ որքան կարող է խեղճ զանկն իր ոսկրեայ
ընկալել.

Բայց կեանքն անոր թողիր նման վաղանցուկ
Խոտի անին, եւ կամ անբան մի էակի կենցաղին...
Անմահութիւնն անշուշտ քոնն է յաւիտեան.
Բայց խլել կեանքն իր ծաղկումին մէջ, աւաղ,
Քո ընտրեալ էակի.
Միթէ՞ արդար է, ո՛վ անգութ բնութիւն.

Իսկ թէ չկայ օրէնքներիդ մէջ նշդրիտ
Արդարութեան գէթ բացառիկ մի օրէնք
Հանդէպ մարդուն, որն օժտել ես իմացութեամբ բացառիկ,

Եթէ մի կոյր խաղ է միայն ուժերի
Տիեզերքդ, մեքենական իբրեւ կառոյց հնքնագործ,
Ինչո՞ւ սակայն մեր հոգու մէջ մարդկային
Ծաղկեցրիր վսեմական երազներ...

Եթէ բիրտ ուժն է լծակը մեր կեանքի,
Ու մարդկութեան պատմութիւնն
Իրերաջինջ մի պայքար է լոկ տխմար,
Թող մենք այլեւս չնայենք վեր՝ դէպ երկինք,
Հիասթափ՝ թող մոռնանք քեզ այլեւս–
Իբրեւ հօրից յաւէտ լքուած որբուկներ–
Ու կերտենք մեր ճակատագիրն երկրային
Հոգեկան մեր տիեզերքում լուսաւոր,
Ուր պիտ' իշխի մարդկային
Օրէնքն՝ օժտուած խղճի արդար ներշնչմամբ
Օրէնքն՝ ազատ, հաւասար:

Ու թող ծաղկի ազգերի մէջ խաղաղութեան ձիթենին.
Թող սրտէ-սիրտ սէրը միայն գերիշխի,
Զգօնութեան որպէս օրէնք անհեղլի.—
Ու թող մահը այլեւս լինի առ յաւէտ
Մի վերջակէտ՝ երջանկութեան յագուրդի...

ԱՌԱՔԵԼ ՊԱՏՐԻԿ

Երեւան

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ՅԻՇԱՏԱԿԸ ՅԱՒԵՐԺԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Սովետահայ ականաւոր բանաստեղծ Եղիշէ Չարենցի յիշատակը յաւերժացնելու նպատակով, ծննդեան 70ամեակի կապակցութեամբ, Հայկական Ս.Ս.Հ. Երեսփոխաններու սովետը որոշեց Երեւան քաղաքին մէջ կանգնեցնել անոր արձանը։

Այդ առթիւ կազմակերպուած էր արձանի նախագծի մրցանակաբաշխութիւն.

Մեծ բանաստեղծին անունը շնորհուած է Հայկական Ս.Ս.Հ. մշակոյթի նախարարութեան գրականութեան ու արուեստի թանգարանին։

Չարենցի անունով պիտի կոչուի նաև Լենինականի հրապարակներէն մէկը. իսկ Երեւանի անոր նախկին բնակարանը պիտի վերածուի յուշաբնակարանի։

Մայիս 25ին Հայկական Ս.Ս.Հ. գիտութիւններու ակադեմիայի նիստերու մեծ դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ գրական–գեղարուեստական երեկոյթ՝ նուիրուած սովետահայ մեծ բանաստեղծ Եղիշէ Չարենցի ծննդեան 70 և մահուան 30ամեակին։

Երեկոյթը ներածական խօսքով բացաւ Հայկական Ս.Ս.Հ. գիտութիւններու ակադեմիայի նախագահ Վիգթոր Համբարձումեան։

Եղիշէ Չարենցի ստեղծագործութեան մասին ուշագրաւ զեկուցումով հանդէս եկաւ բանասիրական գիտութիւններու տոքթոր Հ. Թամրազեան։

Ապա համերգ տրուեցաւ։

«ԱՇԽԱՐՀԸ ԿԸ ՏԵՍՆԵՄ ԳԻԾԵՐՈՎ»

Յայտարարեց Գառզու «Գարուն» ամսագրի թղթակիցին

ԹՈՐՈՍ ԹՈՐԱՆԵԱՆ

1966 Թուականի վերջաւորութեան Գառզուն հայրենիք գալով՝ տուաւ իր առաջին անհատական ցուցահանդէսը քաղաքամայր Երեւանի մէջ, խանդավառեց մեր արուեստասէր հասարակութիւնը, ու ինք իր կարգին խանդավառուեցաւ մեր հայրենիքի, ի՛ր հայրենիքի յաջողութիւններով:

Գառզուի կենսագրութիւնը նման է իր սերունդէն հարիւր հազարաւոր հայերու կենսագրութեան: Տառապանք, գաղթ երկրէ-երկիր, անապահով վիճակ, պայքար յանուն պատառ մը հացի և ի վերայ ամենայնի՝ անընկճելի կամք ու յարատեւութիւն դէպի արուեստի բարձունքները տանող ճամբաներուն վրայ:

Հիմա Փարիզի իր բնակարանին մէջ, սեղանի մը շուրջ նստած կը զրուցենք: Ինքն է, իր քոյրը և տիկին Նան Գառզուն: Ամենէն աւելի Նանն է ուրախացողը, երբ սեղանին վրայ կը դնեմ հայրենական լաւաշը: Գրիգոր Քէշիշեանն էր ուղարկողը:

— Ուրիշ որեւէ նուէր այսքան ուրախութիւն պիտի չպատճառէր ինծի,— կ՚ըսէ Նան:

Խօսակցութիւնը կը ծաղկի հայերէնով, մերթ ընդ մերթ կետաւորուելու համար՝ ֆրանսերէնով: Կը սկսի՛նք շատ հեռուներէն՝ Գառզուի կեանքի առաջին շրջանէն, երբ Ջուլումեանները կ՚ապրէին Հալէպի մէջ:

Քոյր ու եղբայր երախտանքով նման կը զուարճանան, երբ մէկ-երկու բառ կը խօսիմ Տիգրանակերտի բարբառով: Չէ՞ որ իրենք տիգրանակերտցիներ են:

«Գարուն» ամսագրի հարցազրոյցի համար մեր տեսակցութիւնը ուրիշ օրուան մը կը վերապահենք: Ինք՝ Գառզուն է առաջարկողը: Յաջորդ գալուդ այստեղ կ՚ըլլան վիպագիր Վահէ Քաչան և շարժանկարի յայտնի մասնագէտ Աշոտ Մալաքեանը (Հանրի Վեռնէօյը), ու աւելի հետաքրքրական կ՚ըլլայ մեր հանդիպումը ամէն տեսակէտէ:

Ի մեծ ցաւ ինծի, այդ տեսակցութիւ՛ը չկայացաւ: Գառզուն հարբուխով պառկած ըլլալուն ուրիշ ժամադրութիւն մը որոշեցինք, Հանրի Վեռնէօյը գործով Ամերիկա մեկնեցաւ, Քաչան այդ օրերուն կարելի չեղաւ գտնել. ամուրի, երիտասարդ գրող մըն է, դիւրին չէ զինքը գտնելը:

Մենք երեքով իրարու հետ եղանք գլուխ-գլխի: Նան Գառզուն Հայաստան այցելութեան մասին գիրք մը կը պատրաստէ: Երբ ես ներս մտայ, ինք գրամեքենային առջեւ կը տպէր իր տպաւորութիւններուն արդէն 300րդ էջը:

Իրենցը բաւական չքեղ կահաւորուած տուն մըն է: Գառզուն աւարտած է արդէն փարիզեան ցուցահանդէսի համար պատրաստած իր խոշոր մէկ պաստառը: «Փարիզը կ՚երգէ» վերնագրին տակ կազմակերպուած նկարչական ցուցահանդէսին Գառզուն կը ներկայացնէ Շառլ Ազնաւուրը: Պաստառին վրայ Ազնաւուր կը ներկայանայ քիչ մը հայկական մելամաղձոտութեամբ, ֆո՛նը՝ խճողուած կեանքն է, երգով քիչ մը պայծառացող: Կը նախաճաշենք ու կը խօսակցինք: Ինչ հարցի մասին ալ խօսելու ըլլանք, Հայաստանը կը խուժէ կարծէք արեւի ճառագայթներուն նման՝ արտաբերուած ամէն մտքի վրայ:

Հիմա, երբ բրած եմ մէկ քանի հարցումներ, խօսողը Գառզուն է անդադար.

— Տարօրինակ վիճակ մը կ՚ապրի համաշխարհային նկարչութիւնը: Վերջին յիսուն տարիներուն այնքան ընդլայնուած են անոր սահմանները, որ այլեւս նկարչական իր բնոյթէն դուրս ելած է ան:

Փիգասօ եւ Գառզու
Ցուցահանդէսին

«Տպաւորապաշտնե՛րէն առաջ գիծէն դուրս ելլելը դժուար էր: Ելլողները չէին կրնար աշխատիլ: Անոնք հին տուեալներուն յաղթեցին: Բայց անսահման ազատութիւնը վնաս բերաւ նկարչական արուեստին: Այսօր նկարչութիւն կը կոչուին գործե՛ր, որոնք ոչ մէկ կապ ունին նկարչութեան հետ: Հանդիպած ըլլալու էք կտորներով ու փայտերով, կօշիկներով պատրաստուած «պաստառներու»: Կան նաեւ մեքենական, շարժող գործեր, որոնք որպէս նորութիւն կը հրամցուին: Ասոնք նկարչութիւն չեն:

«Այն, ինչ բանաստեղծները բառերով կը ներկայացնեն, նկարիչը պաստառին վրայ գոյներով տալու է:

«Նկարչութեան մասին մեր այսօրուան ըմբռնումը կրնայ փոխուիլ քաղաքականութեան զարգացման զուգընթաց: Բայց կարեւոր է հաստատել, որ նոր նկարիչը չի կրնար ծառայել տոկմաներու, նկարիչը կը ծառայէ իր ներքին ձայնին: Թէեւ երբ շատ է ազատութիւնը, այդտեղ ազատութիւնը կաշկանդուած կ՚ըլլայ: Այդպիսով կրնանք քանդել մեր պաշտածը, և արդիւնքը կ՚ըլլայ անիշխանական վիճակ ու այդ վիճակը ոչ միայն նկարչութեան, այլեւ ընկերութեան փլուզում կը բերէ:

«Նկարչութիւնը պէտք է ձգտի պատառել մարդու հոգին, մարդու ներքին տիեզերքը:

«Այս արուեստը մեծ փոփոխութիւններ կրած է վերջին տասնամեակին, մանաւանդ սինեմայի ու լուսանկարչութեան գիւտերու հսկայաքայլ յառաջդիմութենէն ետք:

«Եթէ փաստաթուղթի պէտք ունենանք, նկարիչին տեղ լուսանկարիչը կը կանչենք: Այս իրողութիւնը արուեստագէտ նկարիչին պարտաւորութիւնները ծանրացուց, ու այսօր նկարչութիւնը հաշուետու է ու գիտակից բանաստեղծական արուեստին նման, որով մեր ներքին տուածը կ՚արտայայտենք ամբողջական ազատութեամբ:

«Բայց կայ վտանգ մը, երբ կը մեծնանք ու կը հասնինք Puissance total-ի, մեր ուժերու բարձրագոյն աստիճանին, փճացումի վտանգը իր սպառնական մագիլները ցոյց կու տայ— կ՚ուզէի վկայակոչել աթոմական ռումբը:

«Ամէն արուեստ ունի իր օրէնքը»:

Այս անգամ Նան Գառզուն է:

— Համաձայն եմ ամուսինիս բառերուն. ինչպէս բանաստեղծութիւնը, երաժշտութիւնը, նոյնպէս նկարչութիւնը ունի իր օրէնքները և այդ պէտք է պահել գիտնալ:

«Գրականութեան մասին երբեմն կը վիճինք Գառնիկին հետ: Ինք երբեմն արտաքինէն կը դատէ գրողը և հակառակ է մանրամասնութիւններու նկարագրութեան:

«Պալզագ իր մեծ փորով գեղեցիկ չէր, բայց իր գրականութեամբ աշխարհ մագնիսացուց»:

Գառզուն դարձեալ ձեռք կ՚առնէ խօսակցութեան կծիկը:

— Քննադատներու մասի՞ն կը հարցնէիք:

«Երեք տեսակ մարդիկ կան: Կան, որ ստեղծագործներ են, աշխարհ մը ունին իրենց մէջ և այն տալ կ՚ուզեն բոլորին:

«Կան, որ ստեղծագործող չեն, բայց ընկալող են, հասկցող, նոյնիսկ մեծատաղանդ. այդպիսիները sens extraordinaire ունին:

«Կան երրորդ տեսակին պատկանողներ, որոնք միայն ընկալուչի մը նման կ՚ընդունին, չեն կրնար վերլուծել, խորաչափել: Ու այս վերջիններէն շատերը քննադատի քղամիդը կը նետեն իրենց ուսերուն՝ չկարողանալով ստեղծագործել:

«Գիտէք, քանդելը միշտ աւելի դիւրին է քան կառուցելը...:

«Շատ քիչ են այն քննադատները, որոնք անհրաժեշտութիւն են արուեստագէտին և զանգուածներուն համար:

«Պօմարշէն ըսած է. «Առանց քննադատելու ազատութեան չի կրնար գոյութիւն ունենալ գովասանք»:

«Ինչպէ՞ս և ինչո՞ւ նկարիչ դարձայ: Այս հարցումին սապէս պիտի պատասխանեմ: Մանկութենէս կ՚երազէի նկարիչ դառնալ: Իմ հոգիիս անունը նկարչութեան մէջ կը գտնէի: Որով նկարիչ դարձայ:

«Վավա Սարգիսի ամուսինը՝ Խաչատուրեան, Ամերիկայէն Եգիպտոս գալով 1923-24ին ցուցահանդէս մը տուաւ: Ես այն ժամանակ Գաբրիէլ Գալուստեան վարժարանը կը յաճախէի: Անիկա գործերս տեսնելով քաջալերեց զիս և թելադրեց, որ Երոպա երթամ:

(Շար. եւս էջ 5)

ԱՌՈՂՋ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՄ Պ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

6.- ԱՍՏՈՒԱԾԱՎԱԽՈՒԹԻՒՆ.-

Հայ երիտասարդի մը նկարագիրը կազմող ամենակարեւոր կողմը պէտք է ըլլայ անոր Աստուածավախութիւնն ու հաւատացեալ քրիստոնեայ մը ըլլալը:

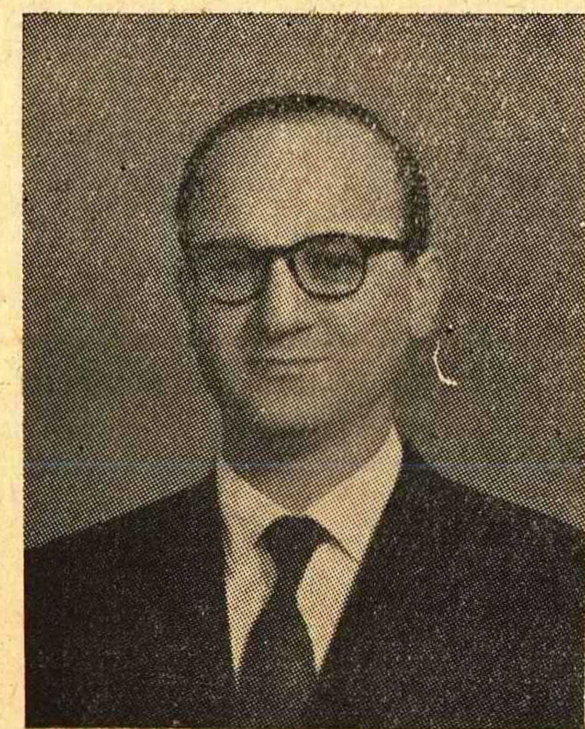
Նախ չըլլանք խակ այն աստիճան՝ որ ըսենք թէ Աստուած չըկայ եւ տարակուսինք Քրիստոսի Աստուծոյ որդին ըլլալու իրողութեան վրայ: Շատ պիտի երկարի եւ նոյնիսկ նիւթէն շեղած պիտի ըլլանք, եթէ փաստեր տրուին Աստուծոյ գոյութեան եւ Քրիստոսի աշխարհ եկած ըլլալուն մասին:

Շատ ցաւալի է որ երիտասարդներ, եւ աւելի յաճախ պատանիներ, մղուած իրենց տարիքին պատճառած քննադատելու եւ տարօրինակին ետեւէն վազելու ոգիէն, կը յանդգնին ըսելու. «Աստուած չկայ», կամ «Քրիստոս չէ եկած», եւայլն. եւ կը հիմնուին անտեղի բացատրութեանց կամ երեւոյթներու վրայ եւ անոնցմէ շա՛տ աւելին, շատ աւելի պարզը եւ շատ աւելի յստակները կան՝ ճիշդը ապացուցանող, այսինքն Աստուծոյ գոյութիւնն ու Քրիստոսի վարդապետութեան ճշմարտութիւնը ցուցնող: Թո՛ղ այդ պատանիները ու երիտասարդները իրենց շուրջը նային, թող լաւ քննեն, թո՛ղ լաւ փնտռեն, թո՛ղ լաւ կարդան եւ յստակ պիտի տեսնեն, զգան, համոզուին եւ իմանան որ Աստուած կայ եւ Քրիստոս եկած է աշխարհ Աստուածը մարդոց ճանչցնելու եւ Աստուծոյ ճամբան մարդոց սորվեցնելու համար:

Չի կրնար ըլլալ որ մեր կեանքերը ըլլան պարապ, այնպէս ինչպէս կը խորհին ոմանք: Չի կրնար կեանքը ըլլալ աննպատակ, այնպէս ինչպէս կը կարծեն ոմանք: Երբ կը ճամբորդենք, եթէ պատահի որ շոգեկառքի պատուհանէն դուրս չնայինք, պիտի չտեսնե՛նք դաշտերն ու երկինքը, առուակները ու ջրանցքները, եւ սակայն մեր տեսած չըլլալը ապացոյց չէ անոնց չգոյութեան, անոնք կան, բայց մենք չնայեցանք եւ չտեսանք. նոյնպէս կեանքը, եթէ պատահի որ զայն քննենք, անոր լեցունութիւնն ու նպատակը գիտնալու համար, ամենակարող Աստուածն ու Քրիստոս ճանչնալու համար, պիտի գտնա՛նք, պիտի ճանչնա՛նք եւ պիտի իմանանք:

Սիրելի՛ երիտասարդ, երբ նոյնիսկ երբեմն Աստուծմէ կամ Քրիստոսէ ակամայ կը հեռանաս, շատ հաւանաբար պատճառը քու մէջդ ըմբոստացող այն ոգին է, որ թոյլ չի տար քեզի հաշտուիլ սա գաղափարին հետ՝ թէ Քրիստոնէութիւնը դէպի չափազանց հեզութիւն, դէպի չափազանց տկարութիւն առաջնորդող կեանք մըն է, բան մը որ հակասական է երիտասարդութեան ուժին եւ զօրութեան հետ: Այս պարագան երկու ձեւով կարելի է բացատրել:

Ա.- Ինչպէս քաջութիւն եւ մեծութիւն է ներող ըլլալ, նոյնպէս դժուար է ներել եւ շատ մեծ են ներողամտութեան բարիքները: Շատ դիւրին է ամենափոքր յանցանքին համար դիմացինը յանդիմանել, բայց այդպէսով պիտի ըստեղծուի անվերջ վէճի եւ կռիւի վիճակ մը, որ պիտի դառնացնէ մարդոց կեանքը. մինչդեռ ներողամտութեամբ, նախ՝ առաջքը

Արամ Մովսէսեան

կ՚առնուի անտեղի վէճերու, յետոյ՝ յանցաւորը շատ աւելի կը զղջայ, ի դէմ ներողամտութեան մեծութեան եւ շատ աւելի ճիգ կը թափէ իր սխալը սրբագրելու, քան ինչ որ պիտի ընէր երբ յանդիմանուէր: Եւ ի վերջոյ, մարդոց նպատակը պէտք է ըլլայ սխալներու սրբագրութեան ձգտիլ եւ անկէ հաճոյք զգալ եւ ոչ թէ հաճոյք զգալ անձ մը սխալի վրայ բռնելէ եւ զայն յանդիմանութեամբ պզտիկ ձգելէ:

Բ.- Քրիստոնէութիւնը կարծուածին պէս դէպի տկարութիւն տանող կրօնք մը չէ: Վերը բացատրուեցաւ թէ եթէ Քրիստոնէութիւնը ներողամտութեան կը ձգտի, ատիկա ուժի եւ մեծութեան ապացոյց մըն է: Ոմանք սակայն կ՚ուզեն Քրիստոնէութիւնը քննադատել եւ զայն իբր տկարութեան կրօնք ներկայացնել հիմնուելով Քրիստոսի սա խօսքին վրայ. «Եթէ մէկը ապտակ մը զարնէ աջ այտիդ, միւսն ալ դարձուր անոր», եւ կը մոռնան երկու գլուխ անդին Քրիստոսի սա խօսքը, «Ձեր մարգարիտները մի՛ նետէք խոզերու առջեւ, որպէսզի չըլլայ թէ ոտնակոխ ընեն զանոնք, եւ ձեզի դէմ դառնալով բզքտեն զձեզ»:

Այս երկու խօսքերը միասին առնելով, կրնանք եզրակացնել հետեւեալը. մենք մեր թշնամիներուն, չարագործներուն պէտք է ներենք եւ ոչ մէկ չարիք փոխադարձենք չարիքով, մինչեւ որ անոնք ձանձրանան իրենց չար ոգիէն եւ չարամտութենէն եւ ըզգաստանան ու ետ դառնան իրենց չար մտադրութիւններէն՝ պայմանաւ որ այդ չարիք հասցնողները ըլլան ազնիւ նկարագրի տէր անձեր եւ գիտնան գնահատել քու բարիացակամ ոգիդ ու ներողամտութեանդ մեծութիւնը. իսկ եթէ այդ չարերը ցած ոգի ու վատ անձեր են, որոնք չեն գիտեր գնահատել քու բարիացակամութիւնդ ու ներողամտութեանդ նշանակութիւնը, ինչպէս խոզը չի հասկնար իր առջեւ նետուած մարգարիտներուն արժէքը, այն ժամանակ անոնց առջեւ պէտք չէ նետել մարգարիտները, այսինքն պէտք չէ ցոյց տալ ներողամտութեան ոգին այն վատ ու ցած ոգի մարդոց, որոնք տարբեր կերպով կը մեկնաբանեն այդ ազնիւ կեցուածքը:

Ա՛ւասիկ այնպէս պայծառօրէն կը տեսնենք թէ ինչքան դժուար և քաջութիւն պահանջող է Քրիստոնէութեան հեզութիւնը և բարի ոգին և ինչքան մեծ՝ անոր օգուտները, և միեւնոյն ժամանակ ալ կը նկատենք որ Քրիստոնէութիւնը մեր երեւակայածին չափ տկարութեան և անձնատուութեան տանող կրօնքը չէ:

Ուրեմն, սիրելի երիտասարդ եւ պատանի, իբրեւ վերջին թելադրութիւն, ճանչցի՛ր զԱստուած, Արարիչն ամբողջ տիեզերքին և մեր Ստեղծիչն ու Տէրը, և հետեւէ Քրիստոսի, որ մեզ կ՚առաջնորդէ դէպի Աստուած, դէպի ճշմարտութիւն, դէպի խաղաղութիւն, դէպի սէր և դէպի հոգիի իսկական մեծութիւն:

Հոգ չէ թէ իւրաքանչիւր կէտի մասին շատ ամփոփ կերպով խօսուեցաւ, բայց եթէ մեր սիրելի պատանիներն ու երիտասարդները այդ թելադրութեանց լաւ կերպով հետեւին, վստահ կարելի է ըլլալ թէ պիտի ունենանք մարմնով և հոգիով կատարելապէս առողջ երիտասարդներ եւ չափահասներ, որոնք զիրար լաւագոյն կերպով հասկնալով, իրենց կարգին ծնունդ պիտի տան առողջ հայ հաւաքականութեան մը, առողջ բազուկով եւ առողջ մտայնութեամբ, եւ վերջապէս առողջ իր աշխարհային թէ կրօնական մտածումներովն ու ձգտումներովը:

(Շար. 12 - ՎԵՐՋ)

«ԱՇԽԱՐՀԸ ԿԸ ՏԵՍՆԵՄ ԳԻԾԵՐՈՎ»

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

«Այդ մեծ ուժ տուաւ ինծի»։

Փարիզ փոխադրուելով ըսկըսաւ թերթերու համար նկարել ապրուստ ճարելու նպատակով։

Վարկեան մը ուշադրութիւնս սկսաւ թափառիլ Գառզուներու պատերէն կախուած նկարներու վըրայ։

Հոն էին խաղաղ ճղըայրութեան մը մէջ Պիւֆֆէն, Տիւֆին, Կրիւպերթը, Մարիա Պլանշարը, Ժագ Վիլլոն, Անդրէ Տէօրէնը, Լուիզ Հէրուէօյը, Կրոմերը և ուրիշներ։

Գառզու այս անուններէն ոմանց հետ մտերիմ կապեր ունեցած է։

— Կ'երեւի հայրենական նըկարիչներու գործեր ալ կը փընտռէիր,— կ'ըսէ ինծի—։ Կը պատրաստեմ յատուկ անկիւն մը իրենց համար։ Հայրենական փոքր թանգարան մը պիտի ունենամ տանս մէջ։

գոյն ցուցասրահին՝ Վիտիչթայնի մէջ»։

Նան Գառզուին կը դառնամ։

— Ի՞նչ կը մտածէք ձերամուսինին մասին։

— Գառնիկին ամենամեծ յանցանքը իր յանցանք չունենալըն է։ Մէյ մըն ալ այն, որ երբ իրեն հետ կը խօսիս, ինք լուսնի մէջ է, այսինքն նկարելու մասին կը մտածէ։

«Բայց երբ հարցնես, թէ Գառնիկին ամենամեծ արժանիքներէն մէկն ինչ է, սապէս կրնամ պատասխանել. չնորհիւ Գառնիկին տեսայ Հայաստանը։

«Ի՞նչ է Հայաստանը ինծի համար։

«Հայաստանը իմ հայրենիքս է, իմ ընտանիքս է, իմ երկիրս...։ Եթէ այսպէս չմտածէի ու չըզգայի, պիտի չկարենայի այս ձեւով խօսիլ։ Ես շատ բարեկամներ ունիմ Հայաստանի մէջ, այնքան շատ, որ համրանքով չեմ կրնար ըսել»։

«Արարատ»ը Գառզուի վրձինով

Տիկին Գառզուն, որ կը հետեւի մեր խօսակցութեան ու մերթ հայերէն բառեր կը հարցնէ, ոտքի ելլելով ցոյցկու տայ պահարան մը, ուր կողք-կողքի դրուած են նկարներ, կուժեր, խեցեգործական նմոյշներ, բոլորն ալ բերուած Հայաստանէն։

— Այո,— կ'ըսէ Գառզուն,— կը հարցնէիր իմ նկարչական լեզուիս մասին, որ գիծերու լեզուն է։

«Կան, որ տիեզերքը գոյներով կը տեսնեն՝ առանձին-առանձին, մեծ մասերով, անոնք կը բաժնեն տիեզերքը մասերու։

«Ես չեմ բաժներ։ Ինծի համար տիեզերքը մէկ գոյն ունի, ու կրնամ ըսել, թէ գոյնէն առաջ գիծը կը տեսնեմ։ Ես ալ սկիզբները չէի անդրադարձած, որ գիծերով կը նկարեմ։ Բայց յետոյ գիծերը աւելի տիրապետող դարձան։ Գիծերը ամէն ինչ բաժնելու փոխարէն կը միացնեն։

«Եթէ մթնոլորտը կապոյտ է, ենթական ալ կապոյտ է։

«Իմ գործերուս մէջ տիրապետող գոյներ եղած են։ Սկիզբը սեւն էր.— կը բերէ այդ շրջանի իր գործերէն կնոջ դիմանկարը,— ապա կանաչին անցայ, գորշ կապոյտին, կապոյտ-կանաչին անցնելէս առաջ։ Հիմա նարնջագոյնն ալ կը գործածեմ»։

— Գրկուած բան մը կայ ձեր գործերուն մէջ, բան մը, որ կարծես պիտի պայթի։

— Այո, կեանքն է այդպէս։ Պայթուցիկ վիճակ մը չե՞ն ներկայացներ մեր ապրած օրերը։

«Ֆրանսայէն շատ դուրս չեմ ելլեր։ Երբ ապրած տեղիդ մէջ շատ պատուէրներ ունիս, դժուար է ճամբորդելը։

«Նիւ Եորքի մէջ 1959ին տուի անհատական ցուցահանդէս մը, որ կայացաւ քաղաքի մեծագոյն ցուցասրահին՝ ...

Նան Գառզուն այս խօսքերէն ետք ինծի կ'երկարէ Երեւանի մասին իր գրած մէկ բանաստեղծութիւնը։

Վարդագոյն է նրան կեղեւը աճեան ոսկեզօծ տերեւների մէջ։

Վարդագոյն է ոսկեզօծ խաղողը նուրբ մասերի մէջ։

Վարդագոյն է ծմերուկի միսը՝ ոսկեզօծուած թարմ գինու ընկերակցութեամբ։

Վարդագոյն է հայ աղջիկների այտը՝ ոսկեզօծուած նրանց թուխ հայեացքի մէջ արտացոլուող արեւի շողերով։

Վարդագոյն է Արարատի գագաթը, երբ մայր մտնող արեւը ոսկեզօծ ներով խոցում է նրա ծիւները։

Վարդագոյն է Հայաստանի հողը, որի ոսկեցոլքերով աշունը ներկում է իր տերեւները։

Վարդագոյն է Երեւանի սուր բոյրով յագեցած մեխակը, որը զարթնեցնում է իմ կարօտը։

ՆԱՆ ԳԱՌԶՈՒ

Կարդալէս ետք կ'աւելցնէ։

— Կրնաք տանիլ «Գարուն» ամսագրին, եթէ կ'ուզէք։

Դարձեալ Գառզուն է խօսողը.

— Ինծի համար մեծ բախտաւորութիւն կը նկատեմ Հայաստանը տեսնելս։

«Մեր երկիրը չափազանց մեծ ազգասիրութիւն ձգեց իմ վրաս. Հայաստանի մէջ աչքերս միշտ լեցուն էին։

«Սուրիա ծնած եմ, ապրած Եգիպտոս ու հաստատուած Ֆրանսա։

«Տիեզերքին մէջ հայրենիքս տեսայ։

«Մինչեւ գալս ալ ապրած եմ մեր եկեղեցական ու ժողովրդական երգերով։ Հակառակ քառասուն տարի հայ կեանքէն հեռու ապրելուս, հայ երգն ու հայ հոգին ինծմէ ներս ամէն օր ոչ թէ քիչ մը հեռացած, այլ կուտակուած են ու, երբ հայրենիք եկայ, թնդանօթի պէս մէկ անգամէն պայթեցաւ յուզումս։ Ահա թէ ինչու միշտ արցունքոտ աչք մը ունէի՝ ի տես մեր պետականութեան, մեր գիտական ու մշակութային հիմնարկներուն, մեր հրաշալի մարդոց։

«Անկարելին որպէս իրականութիւն տեսանք։

«Մեզի հանդէպ եղած սէրն ու յարգանքը մեր վիճակը բարդացուց։

«Երբ մօտէն սկսայ ճանչնալ մարդերը իրենց արժանիքներուն մէջ, լայն իմաստով, երաժշտութեան, թատրոնի, նկարչութեան, գրականութեան, գիտութեան ասպարէզներու մարդիկը, երբ տեսայ հին սերունդին քովն ի վեր նոր սերունդէն ալ նկարիչներ, որոնք արժանի են Փարիզի մէջ ցուցահանդէսներ կազմակերպելու, ես անհունօրէն հարստացած գտայ ինքզինքս։

«Մեր երիտասարդները արեւմտեան նկարչութեան մասին իրենց գիտելիքներով և հասկացողութեամբ զարմանք եւ ուրախութիւն պատճառեցին ինծի։

«Կը մաղթեմ Հայաստանի երիտասարդութեան յարատեւ արտակարգ ճիգ՝ նոր յաղթանակներ արձանագրելու համար արուեստի կալուածէն ներս, ապահովելու համար նոր ուժ Հայաստանի նոր վերածնունդին, որ եկաւ 600 տարուան երազէ մը վերջ։

«Երիտասարդները թող չըմոռնան այն կապերը, որոնք մեզ կը կապեն հիներու արուեստին. այդ կապերը որքան սերտ ըլլան, այդքան շուտ պիտի կարելի ըլլայ ստեղծել հայկական մեծ արուեստ մը, որ մեր հին, նշանաւոր ճարտարապետութեան և մանրանկարչութեան արժէքով արուեստ մը դառնալով, փոքր Հայաստանը պիտի մեծցնէ այնքան, որ ան չափուի աշխարհի խոշորագոյն արժէքներուն հետ։

«Արուեստը համաշխարհային կը դառնայ միայն ազգայինի հըզօր տարրերով։

«Թող ճարտարապետները ըընաւ չմոռնան մեծն Թամանեանի դասը— Լենինի հրապարակի շէնքերը— անկէ ներշնչուին իրենց նոր գործերուն մէջ։

«Մեծ ուրախութիւն է ինծի համար գիտնալ, թէ Հայաստանի երիտասարդները նոր օրկան մը կ'ունենան— «Գարուն» ամսագիրը։ Այս ամսագիրը շատոնց կը սպասուէր և մեծ պակաս մը պիտի լրացնէ։ Ան իր քանակով և որակով կոչուած է մեծ դեր մը կատարել մեր ժողովուրդին մէջ։

Այո, մեր կ'ըսեմ, քանի «Գարունը» կը պատկանի ամբողջ հայութեան, նոր օրկանը պիտի ունենայ փայլուն յաջողութիւն, Մասիսի նման վճիտ գեղեցկութիւն»։

«ԳԱՐՈՒՆ»

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ծննդեան 80 եւ բժշկական ծառայութեան 50ամեակներուս պատեհութեամբ Դամասկոսի Ազգային Իշխանութեան կազմակերպած յոբելինական հանդիսութեան առթիւ, շնորհակալութիւն կը յայտնեմ բոլոր այն պաշտօնական կազմակերպութեանց եւ անհատ ազգայիններուն, որոնք ծաղկեփունջով, հեռագրով, նամակով, նուէրներով կամ այլ միջոցներով յայտնեցին իրենց շնորհաւորութիւնները։

ՏՈՔԹ. ՀՄԱՅԵԱԿ ԳԱՐԱԿէՕԶԵԱՆ

Դամասկոս, 28-6-67

Հ·Բ·Ը· ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՆՈՒԹԵԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Այսու կը տեղեկացնենք շահագրգռուողներուն թէ Միութեանս Յովակիմեան Հիմնադրամէն օգտուիլ փափաքողները պարտին իրենց գրաւոր դիմումները ներկայացնել առաւելագոյնը մինչև յառաջիկայ 31 Յուլիս 1967, այդ դիմումներուն կցելով Գահիրէի թէ Աղեքսանդրիոյ գրասենեակներէն իրենց տրուելիք զոյգ հարցարանները և անոնց մէջ պահանջուած բոլոր վաւերաթուղթերը։

Աղեքսանդրիոյ թեկնածուները պարտին իրենց գրաւոր դիմումները անձամբ ներկայացնել Աղեքսանդրիոյ գրասենեակը 17 և 18 Յուլիս 1967ին, եւ ստանալ սանութեան հարցարանները։

Պայման է որ թեկնածուները աւարտած ըլլան առնուազն հայկական նախակրթարան մը։

Պիտի ընդունուին սահմանափակ թիւով սան-սանուհիներ շըրջանաւարտ եղողներուն կամ այլ պատճառով դադրածներուն տեղ։

Վերոյիշեալ 31 Յուլիսի պայմանաժամէն ետք կատարուած դիմումները նկատի պիտի չառնուին, ինչպէս նաև անոնք որոնք պակասաւոր տեղեկութիւններով և վաւերաթուղթերով ներկայացուած պիտի ըլլան։

Հ.Բ.Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ՍԱՆԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԽՕՍՔԸ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

եկեղեցիներու միութիւնը, անցեալի ժառանգութեանց համադրութեան հիմքերուն վրայ, նոր ժամանակներու մեր առաջ դրած արցերու լուծման առաջադրութեամբ։

Ինչ չափով որ Եկեղեցին կարողանայ իր կեցուածքով, իր խօսքով և գործունէութեամբ առնչուիլ առաջ դրուած հարցերուն, և մասնակցիլ անոնց լուծման գործին, այն չափով Եկեղեցին պիտի կարողանայ իրական տիալոկի մէջ գտնուիլ աշխարհի հետ, կամ, Մենք պիտի նախընտրէինք ըսել՝ Եկեղեցին պիտի կարողանայ մնալ և գործել աշխարհի մէջ, աշխարհի հետ։

Իրօք, մեր առաջ դրուած են այսօր՝ հոգեւոր, բարոյական, դաստիարակչական և ընկերային բազում հարցեր։ Յստակ կերպով կը տեսնենք բոլորս, թէ մարդկային աշխարհը մեր դարուն կ'ապրի շրջան մը՝ ոգեկան տագնապի, բարոյական անհաւասարակշռութեան և ընկերային խոր հակասութիւններու։ Մարդոց և ժողովուրդներուն կը պակսի հոգեկան ապահով կռուան մը, ստուգութիւն մը, առաջնորդող լոյս մը։

Տագնապի շրջան կ'անցընէ նաև Ինքը՝ Եկեղեցին, Կրօնական գիտակցութիւնը և. կեանքը։

Բացառիկ կացութիւններ կը պահանջեն բացառիկ միջոցառումներ և համարձակ քայլեր։ Կրօնական կեանքի և հասկացողութեան հին կաղապարները պէտք է վերանայուին և դէմ առ դէմ բերուին մեր դարու իրողութեանց, մեր դարու հոգեբանութեան և մեր դարու հրամայականներուն հետ։

Քրիստոսի Սուրբ Աւետարանը պէտք է սորվինք քարոզել այնպէս, ինչպէս Ան նոր գրուած ըլլար մեր օրերու մարդոց աւետելու համար։

Ահա, գուցէ մեծագոյն հարցը, որ կը դրուի մեր եկեղեցիներուն առջև, յատկապէս էօքիւմենիք շարժման առջև։

Անձամբ Մենք լաւատես ենք։ Կը հաւատանք թէ Քրիստոսի Աւետարանը համագումարն է և կենդանի աղբիւրը ոգեկան մեծ ճշմարտութիւններուն, որուն պիտի վերադառնայ տագնապած մարդը, գտնելու համար իր կեանքի իմաստը, իր բարոյական հաւասարակշռութիւնը, իր մխիթարութիւնը, իր փրկութիւնը։

Եկեղեցիներու առջև դրուած մեծ հարցերու շարքին, խիստ այժմէական կը նկատենք՝ ընկերային արդարութեան, ժողովուրդներու ազատութեան և աշխարհի խաղաղութեան հարցերը։

Ընկերային արդարութիւն և օգնութիւն բոլոր շահագործուածներուն և ճնշուածներուն, օժանդակութիւն բոլոր տկարներուն, արդարութիւն և ազատութիւն բոլոր ազգութիւններուն, եղբայրութիւն ժողովուրդներուն և խաղաղութեան պահպանում ամբողջ աշխարհի մէջ, ահա, հրամայական խնդիրներ, որ կը յուզեն մեր ժամանակներու մարդկութիւնը։ Ահա, խնդիրներ, որոնք պէտք է յուզեն նաև զմեզ, իբրև եկեղեցիներու ղեկավարներ, եթէ իրապէս կը կամենանք հեռու չմնալ աշխարհէն և կեանքէն։

Վերջին տարիներուն, կը խօսուի տիալոկի մասին՝ Եկեղեցիի և աշխարհի միջև, կամ այլ բանաձեւումով՝ Եկեղեցին ներկայ աշխարհին մէջ։ Մենք ողջունելի կը գտնենք այս նոր ոգին և կը հաւատանք, թէ Քրիստոսի եկեղեցին պիտի մնայ կենդանի և պիտի գործէ տիրական կերպով աշխարհի և կեանքի մէջ, Իր խօսքը համարձակ կերպով ըսելով և իր գործօն նպաստը բերելով ոգեկան ու բարոյական հրամայականներու յաղթանակին համար։

Իբրև գլուխը և առաջին սպասաւորը Եկեղեցիի մը, որ անդամ է Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդին, Մենք անհրաժեշտ գտանք ընդգծել մեր այս քանի մը մտածումները։

Արդ, սիրելի Տոքթ. Պլէյք, Մենք կ'աղօթենք առ մարդասէրն Աստուած, որ Իր Սուրբ Հոգիի շնորհներով առաջնորդէ մեզ բոլորս, կատարելու համար Իր կամքը երկրի վրայ, մարդոց աշխարհի մէջ։

«Հայեսցուք ի զօրագլուխն հաւատոց և ի կատարիչն Յիսուս, որ փոխանակ ուրախութեան որ նմա առաջի կայր, յանձն առ զխաչն, արհամարհեաց զամօթ, նստաւ ընդ աջմէ աթոռոյն Աստուծոյ» (Եբր. ԺԲ. 2)։

Յանուն Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցիի, Մենք վերստին կ'ողջունենք Ձեզ և Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդը, կ'օրհնենք Ձեր աշխատանքը և կը մաղթենք Ձեզի լիակատար յաջողութիւն Ձեր առաքելութեան մէջ։

Սուրբ Հոգին թող մնայ Ձեզի միշտ զօրավիգ ու առաջնորդ. Ամէն։

ՎԱԶԳԷՆ Ա·

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ժընեւ, 11 Յուլիս 1967

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

27 ՅՈՒԼԻՍ 1967

ՎԱՐՇԱՒԻՈՅ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԳԻ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԾԱՆՕԹ ԵՐԳԻՉ

ՍԱՄԻՐ ԷԼ ԻՍՔԱՆՏԱՐԱՆԻ

Ա.Մ.Հ.Ը ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ԵՐԳԵԼՈՎ

Արամ Մուրատեանի Յօրինածներէն

Խմբագրատանս տուած իրենց այցելութեան ընթացքին՝ ծանօթ երգահան Արամ Մուրատեան և համակրելի երգիչ Սամիր էլ Իսքանտարանի մեր աշխատակիցին հարցումներուն սիրով պատասխանեցին և տուին հետեւեալ տեղեկութիւնները․․

— Վարշաւիոյ Միջազգային երգի փառատօնը, որուն կը մասնակցին 40 երկիրներ, տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Օգոստոս 17էն 20:

Սամիր Էլ Իսքանտարանի

ԱՄՀ իր մասնակցութիւնը բերելու մտադրութիւն չունէր և սակայն, հակառակ մասնակցութեանց ցանկը փակուած ըլլալուն, կազմակերպիչները բացառութիւն մը ըրած են, դիմելով երգահան Արամ Մուրատեանին՝ որ իր յօրինումները մեկնաբանող ԱՄՀ-եան երգիչի մը առաջարկէ մասնակցիլ այս միջազգային երգի փառատօնին, այն վստահութեամբ որ լեհ արուեստասէր հասարակութիւնը ջերմ զգացումներով պիտի ողջունէ ԱՄՀի հերոս ժողովուրդին զաւակը։

Պր. Արամ Մուրատեան լաւագոյն ընտրութիւն մը ըրած է դիմելով համակրելի երգիչ և հայ գաղութին ծանօթ՝ Պր. Սամիր էլ Իսքանտարանիի, որ սիրով ընդառաջած է եւ կը պատրաստուի մօտ ատենէն մեկնելու Լեհաստան:

Սամիր էլ Իսքանտարանի, արհեստով գեղայարդար (տեգորաթէօր), միաժամանակ Գահիրէի Գեղարուեստից վարժարանին փրոֆեսորի օգնականի պաշտօնը կը վարէ: Ան ժողովրդական երգիչ դարձած է 1960էն սկսեալ՝ երգելով իտալական, ֆրանսական և անգլիական երգեր Գահիրէի ծայնասփիւռէն։

Ասուանի ջրամբարի շինարարական ա. բաժնի աւարտին առթիւ իր երգած ռուսերէն երգը, Մոսկուա ուղարկուած էր եւ մեծ յաջողութիւն արձանագրած։

Մեծ յաջողութեամբ կատարած է նաև եգիպտացի մեծ երգահան Մոհամէտ Ապտէլ Ուահապի յօրինած երգերը և ի մասնաւորի «Արծաթագոյն Նեղոս, մի թողուր երբեք որ երթամ»ը, որ նոյնինքն երգահանին հետ միասին զուգերգած է, ինքը անգլերէնով եւ երգահանը արաբերէնով։

Լաւագոյն մեկնաբաններէն եղած է նաեւ Ֆրանք Սինաթրայի երգերը դաշնաւորող՝ Նելսոն Ռիտըլի կողմէ դաշնաւորուած եւ Պրոտուէյի մէջ ծայնապնակի առնուած Էսմաթ Ռաաֆաթի բանաստեղծութիւն «Դուն եւ Աղեքսանդրիա» երգը ֆրանսերէն լեզուով:

Սամիր էլ Իսքանտարանի կ'երգէ արեւելեան քաղցրութեամբ եւ միջազգային ոճով։

Վարշաւիոյ փառատօնին ան պիտի երգէ Արամ Մուրատեանէն երեք յօրինումները «Փըրմիէռ ԺԱմուր» (ֆրանսերէն), «Կուտպայ Մայ լավ» (անգլերէն) եւ «Էնթա Հոպպի» (արաբերէն):

Ուրախ ենք նաեւ յայտնելու՝ որ Սամիր էլ Իսքանտարանի անցեալ Մայիսին եղած է Ս. Հայաստան ու այցելած զանազան քաղաքներ, ընկերանալով ԱՄՀի ուսանողական խումբին։ Մեր աշխատակցին ան պատմեց Ս. Հայաստանէն բերած իր վառ եւ անջնջելի տպաւորութիւններէն եւ յիշատակներէն։

Այս առթիւ կը շնորհաւորենք մեր բարեկամ պր. Արամ Մուրատեանը եւ բարի ճանապարհ ու յաջողութիւն կը մաղթենք Սամիր էլ Իսքանտարանիին։

Զ.Պ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԷՆ ՆԵՐՍ

Ա.Մ.Հ.Ի ՎԵՐԵԼՔԸ 15 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Անցեալ Հինգշաբթի, 20 Յուլիս 1967, Հայկական Ընթերցասրահին մէջ տեղի ունեցաւ դասախօսական երեկոյ մը՝ նուիրուած Արաբ. Միաց. Հանրապետութեան 15 տարիներու ընթացքին կատարած վերելքին ու նուաճումներուն։

Օրուան դասախօսն էր Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի ուսուցիչ՝ արաբագէտ Պր. Արամ Մովսէսեան։

Ժամը 9ին հաւաքոյթը բացաւ սրահի վարչական անդամ ընկ. Նուպար Պալաեան, եւ խօսեցաւ Տօնին մասին ու դասախօսելու հրաւիրեց Պր. Ա. Մովսէսեանը:

Աւելի քան մէկ ժամ տեւող խօսքով՝ յարգելի դասախօսը կըրցաւ ամփոփ գիծերով և խանդավառիչ ոգիով ներկայացնել ԱՄՀ.ի 15 տարիներու վերելքը։

Ան խօսեցաւ կրթական, ընկերային, տնտեսական ու քաղաքական բարեկարգութեանց, ինչպէս նաեւ արաբականութեան ծառայութեան մասին։

«Արաբական եղբայրութեան ոգին ստեղծողը եղաւ քաջակորով Կամալ Ապտէլ Նասէր, ինչ որ ըսել է թէ ան փրկեց արաբական աշխարհը թշնամիներէ յաւերժացուց անկախութիւնն ու յառաջդիմութիւն»ը, ըսաւ ան։

Պր. Արամ Մովսէսեանի խօսքերը վերջ գտան բուռն ծափահարութեանց մէջ, որով ներկաները, մեծ մասով երիտասարդներ, արտայայտեցին իրենց գոհունակութիւնն ու շնորհակալութիւնը։

Ապա տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն ի պատիւ միութեան այս տարուան շրջանաւարտներուն։ Հաւաքոյթը վարեց Հայկ. Ընթերցասրահի վարչութեան ատենապետ ընկ. Եզնիկ Վեցիկեան։

ՊՐ. ԿԱՊՐԻԷԼ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ
ՕՐ. ՍՈՆԻԱ ՀԵՇԵՄԱ

ամուսնացեալք

Գահիրէ 23-7-67

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

ՊՐ. ԶԱՒԷՆ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ
ՕՐ. ԶԱՐՈՒՀԻ ԿՏԻԿԵԱՆ

խօսեցեալք

28-6-67 Պէյրութ

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները խօսեցեալ զոյգին եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Իրենց սիրեցեալ մօր՝ ողբ. Տիկ. Մարի Գազազեանի խնկելի յիշատակին Տէր և Տիկին Պօղոս Ալեքսանեան և Տիար Ռուբէն Գազազեան կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները․—

Հայ Գեղ. Միութեան	500
Հ.Գ.Մ. Երիտ. Շարժ.ին	500
«Տիգրան Երկաթ» Հայ Մշակ.	500
«Տիգրան Երկաթ»ի Ուս.	500
Հայկական Ընթերցասրահին	500
Կոկանեան Սրահին	500
Հայկ Բարեգ. Ընդ. Միութեան	500
Այծեմնիկի Հանգ. Տան	500
Գահիրէի Աղքատախնամին	500
«Արեւ»ին	500
«Ջահակիր»ին	500

Իրենց սիրեցեալ հօր՝ ողբ. Կարապետ Թելլալեանի մահուան քառասունքին առթիւ Արթօ և Հայկ Թելլալեան եղբայրներ կը նուիրեն.

Այծեմնիկին	200
Աղքատախնամին	200
Կիրակնօրեայ դպրոցին	200
Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարին	200
Հայ Գեղ. Միութեան	200
«Արեւ»ին	100
«Ջահակիր»ին	100

Իրենց սիրեցեալ հօր և աներհօր՝ ողբ. Կարապետ Թելլալեանի մահուան քառասունքին առթիւ Տէր և Տիկին Յակոբոս Ոսկերիչեան կը նուիրեն.

Նուպարեանի ճաշի սեղանին	100
Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարին	100
Եկեղեցւոյ Պայծառութեան	100
«Արեւ»ին	100
«Ջահակիր»ին	100

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ողբ. Հայկ Եղիայեանի (Աղեքս.) մահուան քառասունքին առթիւ, վասն ցաւակցութեան կը նուիրեն. ե.դ.

Տիկին Արշալոյս Տէր Պալեան (Ինտոնեզիա)	100
Պր. Գրիգոր Տէր Պալեան (Հար. Ափրիկէ)	100
Պր. Արթին Տէր Պալեան	100

Իրենց սիրելի դստեր Օր. Սոնա Յակոբեանի Գահիրէի Ամերիկեան համալսարանին Քիմիագիտական ճիւղը աւարտելով B. Sc. տիտղոսը ստանալուն ուրախ առթիւ Տէր և Տիկին Արմենակ Յակոբեան կը նուիրեն՝ 100 ե.դ.:

Իրենց քրոջ աղջկան Օր. Սոնա Յակոբեանի Գահիրէի Ամերիկեան Համալսարանէն Քիմիագիտական ճիւղը աւարտելով B.Sc. տիտղոսը ստանալուն ուրախ առթիւ Տէր եւ Տիկին Գէորգ Կէրիկեան կը նուիրեն՝ 100 ե.դ.։

Ողբ. Տիկին Մարի Մուրատեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան, Տէր և Տիկին Էմրան Անանեան (Աղեքս.) կը նուիրեն 50 ե.դ.։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Կապրիէլ Ճերմակեանի ընդ Օր. Սոնիա Հաշեմայի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, վասն շնորհաւորութեան կը նուիրեն. ե.դ.

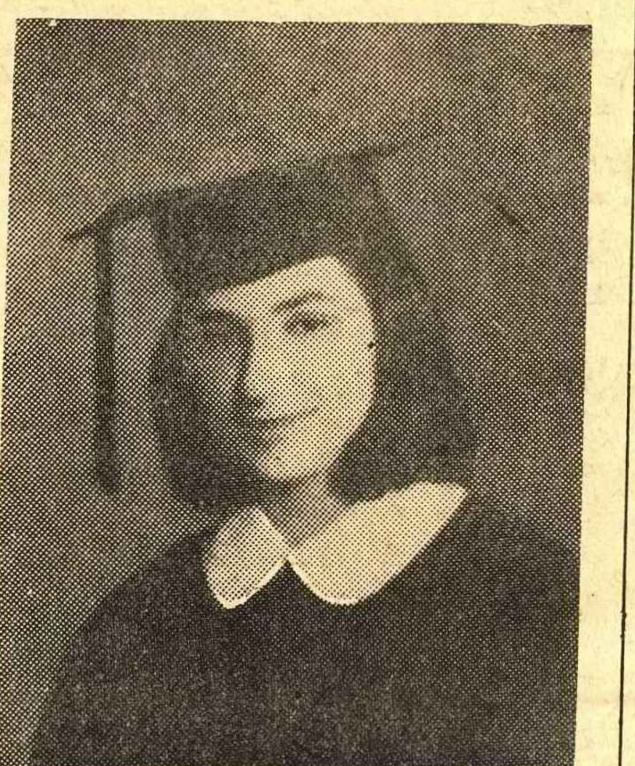
Տէր և Տիկ. Սարգիս Պալաեան	100
» » Նուպար Պալաեան	100

Պր. Գէորգ Էքսէրճեանի ընդ Օր. Գաթըրին Մուզուրիի ամուսնութեան բարեբաստիկ առթիւ, Պր. Խօսնակ Շամլեան կը նուիրէ 50 ե. դ.։

Ողբ. Մարի Գազազեանի մահուան տխուր առթիւ, վասն ցաւակցութեան Պր. Խօսնակ Շամլեան կը նուիրէ 50 ե. դ.։

ՕՐ. ՍՈՆԱ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք, որ մեր բարեկամ Տէր եւ Տիկին Արմենակ Յակոբեանի դուստրը՝ Օր. Սոնա Յակոբեան Գահիրէի Ամերիկեան Համալսարանի

քիմիագիտութեան ճիւղը յաջողութեամբ աւարտած է եւ ստացած՝ B. Sc. տիտղոսը:

Այս ուրախ առթիւ, սրտանց կը շնորհաւորենք շնորհալի Օր. Սոնա Յակոբեանն ու իր ծնողքը եւ կը մաղթենք նոր յաջողութիւններ։

ՖՈՒԹՊՈԼ

Հ.Մ.Մ. ՅԱՂԹԵՑ ՇԱՀՊԱՒ

Սուրիոյ քաջարի բանակին ի նպաստ կազմակերպուած մրցաշարքի գծով, Գշ. 11-7-67, ժամը 5.30ին, քաղաքապետարանի դաշտին վրայ մրցեցան Հ.Մ.Մ.ի և ՇԱՀՊԱ.ի (Ասորիներ) կազմերը։

Իրաւարար Մուճաուազի սուլիչով սկսաւ խաղը։ Հ.Մ.Մ. առաջին իսկ վայրկեանին կորսնցուց շատ գեղեցիկ առիթ մը կէտ նշանակելու՝ Ճոզէֆի ոտքով, որմէ 10 վայրկեան ետք Դազէք շատ ճարպիկ դարձուածքով մը գնդակը տեղաւորեց հակառակորդին բերդէն ներս։ Հ.Մ.Մ.ի մարզիկները միշտ գրոհեցին բայց չկրցան ծանրացնել արդիւնքը:

Խաղի 43րդ վայրկեանին խառնաշփոթութեան մէջ ՇԱՀՊԱ նշանակեց իր հաւասարութեան և միակ կէտը (Կիսախաղ 1-1)։

Բ. կիսախաղին. Հ.Մ.Մ.ի երիտասարդ կազմը աւելի ճկուն և աւելի արագ խաղարկութեամբ, աքցանի մէջ առաւ հակառակորդին բերդը, բայց միշտ ալ հաւանական կոլերու առիթները չըկրցաւ օգտագործել, մինչև որ կրկին Ռազէք ձախլիկ հարուածով մը նշանակեց 2րդ և յաղթանակի կէտը։

Մրցումը վերջ գտաւ Հ.Մ.Մ.ի յաղթանակով՝ 2-1։

Հ.Մ.Մ.-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ՊԱՀԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի, 27 Յուլիս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Յունիս եւ Յուլիս ամիսներուն մէջ ծնած ընկերներուն

Նոյն օրը կը բեմադրուի

ՊԱՏՈՒՀԱՍ ԿԻՆԸ

(Զաւեշտ մէկ արար)

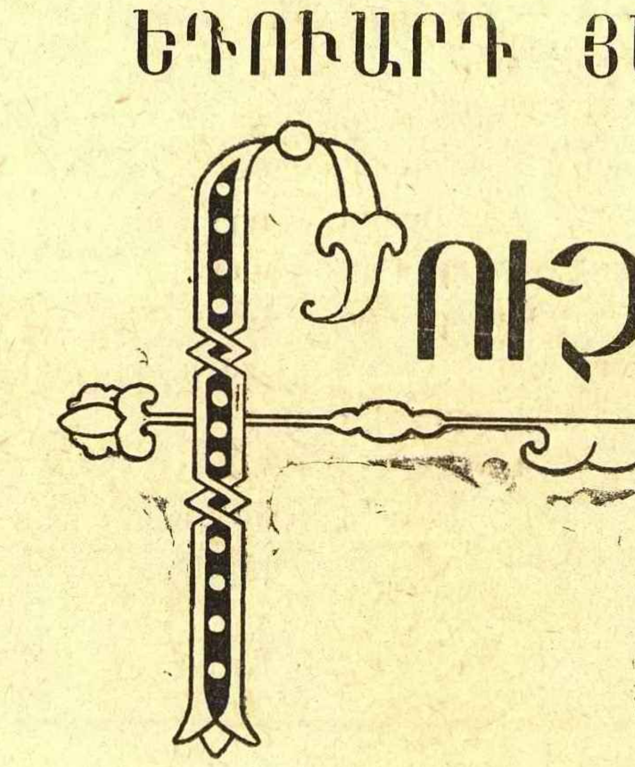
մասնակցութեամբ՝

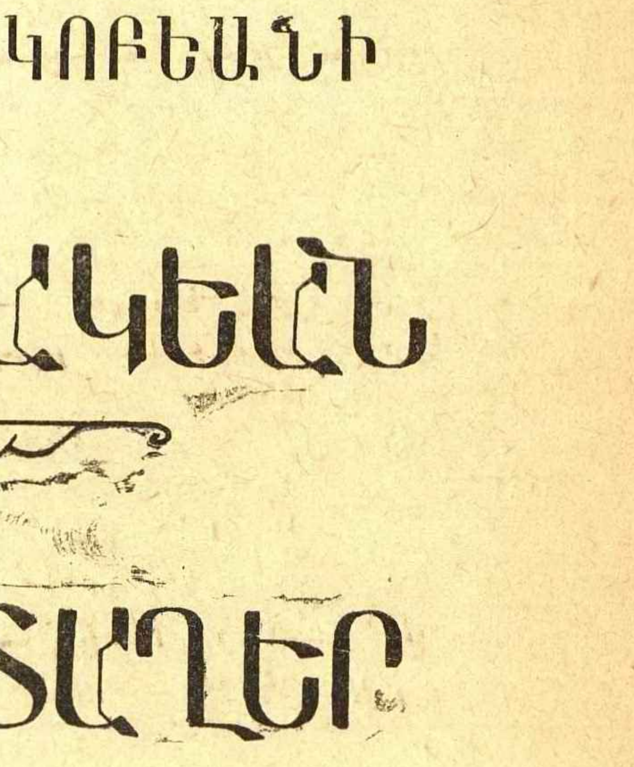
Օր. Վ. Ճիկունեանի, ՊՊ. Պերճ Գոզուեանի, Գեղամ Գոզուեանի, Յակոբ Ճիհանեանի, Աւետիս Մովսէսեանի եւ Վ. Շիրինեանի

ՍԻՐԱՎԻՐ ՀՐԱՒԷՐ ԲՈԼՈՐԻՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԵՏՈՒԱՐԴ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՔՈՒՉԱԿԵԱՆ ՏԱՂԵՐ

ՎԵՑ ՄԵՆԵՐԳ՝ ԴԱՇՆԱՄՈՒՐԻ ՆՈՒԱԳԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ԽՕՍՔ՝ ՆԱՀԱՊԵՏ ՔՈՒՉԱԿԻ

ՔՆԱՐԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

ՉՈՐՍ ՄԵՆԵՐԳ՝ ԴԱՇՆԱՄՈՒՐԻ ՆՈՒԱԳԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ԽՕՍՔ՝ ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

ԿԸ ՏՐՈՒԻ ԱՆՎՃԱՐ

Ստանալու համար դիմել «ՋԱՀԱԿԻՐ»ի խմբագրութեան

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացանք եգիպտահայ ծանօթ երգահան և խմբավար Եդուարդ Յակոբեանի վերջին հրատարակութիւնը՝ «ՔՆԱՐԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ»։ Ստանալու համար (անվճար) դիմել հեղինակին կամ «Ջահակիր»ի խմբագրութեան։

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ · ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيرديان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 191—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՕԳՈՍՏՈՍ 1967 — ՀԱՏԸ ՉԵՌՈՒԲԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. — عدد رقم ١٩١ — الخميس ٣ اغسطس ١٩٦٧

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՍԱՐՏԱՐԱՊԱՏԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

ԱՐՍԷՆ ԿԻՏՈՒՐ

Վերջապէս մօտ յիսուն տարի անցնելէ ետք՝ 1967ին կը սրբագրուի՝ 1917ին կազմակերպուած և 1918ին մարմնաւորուած «Հայաստանի անկախութեան ազդը»:

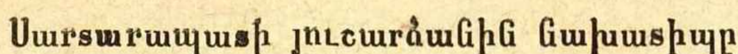
Զուտ հայկական միս ու ոսկորէ բաղկացեալ եւ Նայիրեան կարմիր արիւնով շաղուած Մայր Հայաստանի կերպար կոթողը պիտի բարձրանայ Սարտարապատի դաշտին վրայ:

Հոն, ուր հայրենի սիրով զօրացած, կիսամերկ ու քաղցած մարտիկները կանգնեցուցին և ապա փախցուցին թշնամի արիւնկզակ բանակային զօրքերը:

Հայրենիք, ազատութիւն և աշխատանք, ահա երեք գաղափարականներ՝ հեծած երեք նժոյգներու վրայ՝ կրելով երեք վահաններ, որոնց վրայ դրոշմուած են Արարատը, Ազատութեան արծիւը եւ մուրճը՝ խաղողի ողկոյզներով:

Պատի միւս ծայրի վրայ պիտի քանդակուին այն զանգերը, որոնք՝ ամբողջ ճակատամարտի ընթացքին, անընդհատ զանգահարեցին ազդարարելով վտանգը:

Ապա կամարի տակէն այցելուները կ՚անցնին այգիին միւս կողմը, ուր կառուցուելու է մեծ ճաշարան:

Սարտարապատի յուշարձանին նախատիպը

Այդ Յուշարձանը պիտի կանգնի Հոկտեմբերեան քաղաքէն ոչ հեռու, բարձունքի մը վրայ, ուրկէ կը տեսնուի մղուած ճակատամարտին ամբողջ սրբավայրերը: Կոթողը պիտի ունենայ 40 մեթր բարձրութիւն՝ մետաղաձոյլ... Թուր մը ցցուած դէպի երկինք: Դէպի կոթողը պիտի երկարի 200 մեթրնոց ճեմուղի մը, եզերուած հինգ աղբիւր-յուշարձաններով, որոնք պիտի գեղազարդուին արձանագրութիւններով՝ կատարուած հերոսամարտի դրուագներէն քաղուած:

Կլոր հրապարակի վրայ կանգնելու է յիսուն մեթր երկարութեամբ պատ մը՝ որպէս մայր հողը հաստատուն կամքով պատնէշելու խորհրդանիշ:

Անոր կողքին պիտի բարձրանայ հայ մօր կերպարը 12 մեթր բարձրութեամբ՝ որ ծնունդ տուած է հերոս զաւակներու: Ամբողջ պատի երեսին պիտի արձանագրուին այս Պատմական Ճակատամարտի դրուագները:

Յուշարձանը վերջացած կ՚ըլլայ 1968 Մայիսին, Սարտարապատի Ճակատամարտի յիսնամեակին:

Անուշաբոյր Հայաստանի աւետաբեր զանգերը ողողանջեցին այս քաղցրահնչիւն լուրը, երջանկաբեր երազներու մէջ ապրեցնելով ամբողջ սփիւռքահայը: Ի՞նչ կար ասկէ աւելի ազդու աւետիս մը, որ ընդունակ ըլլար՝ եղբայրական ողջագուրումի մղելու ամէն մի հայ՝ կողքին կեցող որեւէ հայու հետ:

Յիսուն տարուայ «երկու խուլերու» կռուախնձորը յանկարծ երկինք կը բարձրանար՝ ցցուած Սարտարապատի քառասուն մեթրնոց Նիզակի (Թուր) ծայրին: Ան՝ կարծես դարձաւ լուսաստղը, որուն կը բարձրանան կարաւանի բոլոր ուխտաւորներուն նայուածքները՝ ափ ի բերան: Ան՝ վերածուեցաւ հմայիչ դերասանի մը, որուն

(Շար. տես էջ 6)

ԽԱՐԹՈՒՄԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻՆ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒՄԸ ԿԱՏԱՐՈՒԵՑԱՒ ԱՐԱԲ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ

Սուտանի վարչապետը պնդեց միացեալ ճակատի մը անհրաժեշտութիւնը, կարենալ դէմ դնելու ամբողջ արաբ ժողովուրդին սպառնացող վտանգներուն

Օգոստոս 1ի երեկոյեան ժամը 6.30ին Խարթումի Հանրապետական պալատին մէջ, բացումը կատարուեցաւ արաբ արտաքին գործոց Նախարարներու խորհրդաժողովին:

Ներկայ էին 13 արաբ ներկայացուցիչներէն 12ը (Ալճերիոյ Նախարարը ժամանեց 2 Օգոստոսին):

Սուտանի վարչապետ Պր. Մոհամէտ Ահմէտ Մահկուպի բացման ճառէն ետք, արաբ նախարարները դռնփակ կարճ նիստ մը գումարեցին: Ապա անոնք ընդունեցան նախագահ Իսմայիլ էլ-Ազհարիի կողմէ:

Բացման իր ճառին մէջ Սուտանի վարչապետը (որ միաժամանակ արտաքին գործոց նախարարն ալ է) ի միջի այլոց ըսաւ. «Արաբ ազգը ամբողջ, իր նայուածքը յառած է այս խորհրդաժողովին վրայ, որմէ կը սպասէ իր պատմութեան այս ճակատագրական շրջանին, ազդեցիկ որոշումներ և յաջող արդիւնք: Մենք ամէնքս համոզուած ենք որ այս ճգնաժամին, բոլորիս վրայ կ՚իյնան ծանր պարտականութիւններ: Անհրաժեշտ է ստեղծել արաբ հասաբակաց ճակատ մը՝ դիմագրաւելու համար սպառնացող բոլոր վտանգները:

«Արաբ ժողովուրդները անձկութեամբ կը դիտեն մեզի և անհամբեր կը սպասեն մեր որոշումներուն: Մեր ժողովուրդները իրենց խօսքը ըսին և այժմ կը սպասեն որ մենք անհրաժեշտ միջոցառումները կատարենք»:

Խօսելով Մ.Ա.Կ.ի բացառիկ ժողովի աշխատանքներուն մասին, Պր. Մահկուպ յայտարարեց. «Մենք մեծ յոյսեր դրած էինք միջազգային խղճմտանքին զօրութեանը վրայ, բայց այդ յոյսերը ի դերեւ ելան: Անհրաժեշտ է ուրեմն որ դիմագրաւենք եղած մարտահրաւէրը, համոզուած ըլլալով որ յարձակմանը հետքերը ջնջելու համար մեր կողմէ առնուելիք որեւէ գործողութիւն կամ միջոցառում կը պարտադրէ բոլորիս ծանր զոհողութիւններ:

«Զինուորական գործողութիւնները անկատար կ՚ըլլան՝ առանց անոնց թիկունք կանգնող, բացատրող և արդարացնող համընթաց քաղաքական գործունէութեան:

«Անհրաժեշտ է գործակցութեան մէջ միասնականութիւնը և անհրաժեշտ է նաև որ այդ իրականանայ, առանց հաշուի առնելու մեր երկիրներուն մէջ տիրող տարբեր իրաւակարգերը:

«Քաղաքական, տնտեսական կամ զինուորական պայքարներուն մէջ եղած նահանջները, մասնաւորապէս կերպով այս կամ այն իրաւակարգի պատճառով չեն: Նոյնն է նաև յաջողութեանց պարագային: Պարտութիւններն ու յաղթանակները կը պատկանին ամբողջ արաբ ժողովուրդին:

«Միջարաբական յարաբերութեանց մթնոլորտին յստակացումը հրամայական մըն է և ամէն հաւաքական գործունէութեան հիմնաքարը:

Սուտանի վարչապետը իր խօսքերը վերջացուց ըսելով. «Մեր ժողովուրդները կը սպասեն որդեգրումը միացեալ գործողութեան մը ծրագրին, որ որոշած ըլլան գործադրել: Անոնք կը յուսան որ պատասխանատուները իրենց ինկած պատասխանատուութեանց գիտակցութիւնը պիտի ունենան»:

Բացման նիստը տեւեց կէս ժամ, որուն վերջաւորութեան թղթակիցներն ու պատկերահանները մեկնեցան: Դռնփակ նիստը անոր յաջորդեց և որուն մասնակցեցան Արաբական Լիկայի Ընդհ. քարտուղարն ու Պաղեստինի Ազատագրական Կազմակերպութեան Նախագահը:

Ա.Մ.Հ.Ի ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐԱԲ ԸՆԿԵՐՎԱՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ա.Մ.Հ.ի նախարարաց խորհուրդը նիստ գումարեց Կիրակի 30 Յուլիսին, նախագահութեամբ Կամալ Ապտէլ Նասէրի:

Այս նիստը տեւեց չորս ժամ. վիճաբանութեան դրուեցան պետական ընդհ. քաղաքականութիւնը եւ Արաբական Ընկերվար. Միութեան եւ կառավարութեան յարաբերութիւնները:

Ազգային ուղղութեան նախարար Մոհամէտ Ֆայէք յայտարարեց, թէ դաշինք կնքուած է Արաբական Ընկերվար. Միութեան եւ կառավարութեան յարաբերութիւններուն ընդլայնումը:

Նախարարաց խորհուրդը իր նիստը սկսաւ քննելով նախագահին արտաքին գործերու օգնական տոքթ. Մահմուտ Ֆաուզիի տեղեկագիրը՝ ՄԱԿի Ընդհանուր Ժողովին առթիւ եւ Միջին Արեւելքի տագնապին շուրջ: Քննարկուեցան միջազգային վերջին իրադարձութիւնները:

Փաքիստան, Թուրքիա եւ Իրան ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵՆ ԻՍՐԱՅԷԼԸ

Իրանի Ռամսար քաղաքին մէջ Այուպ Խան (Փաքիստանի Նախագահ), Սուլիման Տէմիրէլ (Թուրքիոյ վարչապետ) և Ռեզա Փահլեւի (Իրանի Շահ) գումարեցին եռակողմանի խորհրդաժողով մը, որուն փակումին առիթով (31 Յուլիս) հրատարակուած պաշտօնական հաղորդագրութիւն մէջ Իրան, Փաքիստան և Թուրքիա դատապարտեցին Իսրայէլը, արաբական հողերէն զինադադարի սահմաններուն ետին չքաշուելուն, ինչպէս նաև Երուսաղէմի իրաւավիճակը փոխելու համար կատարած աշխատանքներուն համար: Երեք պետութիւնները այս առթիւ կը պահանջեն իսրայէլեան ուժերուն անմիջական հեռացումը արաբական գրաւեալ հողամասերէն:

ԱՆՏՐԷ ԿՐԵՉՔՈՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ.— Յուլիս 30ին Խորհրդային Միութեան ազգային պաշտպանութեան նախարար զօրավար Անտրէ Կրեչքօ Խորհրդային «Նաւատորմի օր»ուան առթիւ յայտարարեց, որ Միացեալ Նահանգներու աշխարհակալական փորձերն և յարձակողական ու թշնամական արարքները միջազգային ձգտեալ կացութիւնը կը սաստկացնեն:

Ան շարունակեց իր խօսքը եւ ըսաւ թէ Իսրայէլ, որուն զօրավիգ կը կանգնին աշխարհակալական տէրութիւնները, վատ յարձակում գործեց արաբական երկիրներուն վրայ, և աւելցուց, որ Միջին Արեւելքի վերջին իրադարձութիւնները այդ շրջանին կացութիւնը վատթարացուցին:

Լենինկրատի ծովային տողանցքին, ծովակալ Կրեչքօ յայտարարեց նաեւ՝ թէ սովետական ծովուժը հիւլէական եւ հրթիռային բոլոր կարելիութիւններով օժտուած է, եւ կրնայ նախայարձակին մահացու հարուած տալ:

Պատկերասփիւռի խօսնակը տողանցքը մեկնաբանելով ըսաւ. «Հայրենիքը կրնայ հանգիստ ըլլալ: Մեր ծովակալները քաջ գիտեն իրենց գործը: Մեր երկրին պաշտպանութիւնը ապահով եւ հաստու ձեռքերու մէջ կը գտնուի»:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՆԿԻՒՆ

ՀԱՅՈՐԴԻ ԱՐԾԻՒԸ ԿԸ ՍԱՆՁԷ ԳԵՐՁԱՅՆԱՅԻՆ ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆԸ

1967 Թուականի Յուլիս 9ին Մոսկուայի մէջ, Տոմոտետովոյի կեդրոնական օդանաւակայանին մէջ կայացած օդային ուժերու մեծ զօրահանդէսին կը մասնակցէր նաեւ հայ ժողովրդի պանծալի զաւակ, գերձայնային կործանիչներու օդանաւախումբի հրամանատար, օդային ուժերու գնդապետ Ռուբէն Ոսկանեան: Անոր գլխաւորած գերձայնային կործանիչներու քառեակը ցուցադրեց բարդ, գլխապտոյտ թռիչք եւ արժանացաւ ՍՍՀՄ պաշտպանութեան շնորհակալութեան։

Փորձառու օդաչուն տասներեք տարիէ ի վեր կ'ակօսէ երկնքի անհունը, կատարելագործելով իր վարպետութիւնը, հանդէս բերելով նախանձելի հաստատակամութիւն, նպատակայնութիւն եւ սէր՝ իր մասնագիտութեան նկատմամբ, որ այժմ արդէն ընտանեկան դարձած է: Ռուբէնի հայրը Հայաստանի աւագագոյն օդաչու Շաւարշ Ոսկանեանն է:

Գնդապետ Ռուբէն Ոսկանեանը (աջին)՝ գերձայնային կործանիչ օդանաւորդութեան գնդապետ Գրիգոր Աւետիքովի հետ

Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ԹԻՒԸ

Հայկական Ս.Ս.Հ. երեսփոխաններու սովետին առընթեր կեդրոնական վիճակագրական վարչութեան հաղորդագրութեան համաձայն, 1967 Թուականի Յուլիս մէկի տուեալներով, Ս. Հայաստանի բնակչութեան թիւը կը կազմէ 2 միլիոն 280 հազար։

ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Այս տարուան անցեալ ամիսներուն Իրանէն, Լիբանանէն, Իրաքէն եւ Թուրքիայէն Ս. Հայաստան վերադարձան 235 հայեր (53 ընտանիք):

Անոնք մշտական բնակութիւն հաստատեցին Լենինական, Կիրովական, Աբովեան, Լուսաւան եւ Հայաստանի միւս քաղաքներուն եւ գիւղական շրջաններուն մէջ: Բոլոր հայրենադարձները ապահովուած են բնակարաններով:

Յուլիս 18ին Թեհրան-Ջուլֆա- Երեւան գնացքով հայրենիք հասան 32 հայեր եւս (6 ընտանիք), որոնք տեղաւորուեցան Կիրովական եւ Հրազդան քաղաքներուն մէջ եւ անմիջապէս համապատասխան աշխատանքի լծուեցան։

Յառաջիկայ ամիսներուն՝ հայրենադարձներու մեծ խումբեր պիտի ժամանեն Իրանէն։

ԱՆՆԱ ՆՇԱՆԵԱՆԻ ՆՈՐ ԴԵՐԵՐԳԸ

Ճուզէփփէ Վերտի։ «Թրավիաթա»։ Համաշխարհային օփերային արուեստի գլուխ-գործոցներէն մէկը։ Օփերային կեդրոնը՝ Վիոլեդայի տրամադիկ կերպարը...

Ալ. Սպենդիարեանի անուան օփերայի եւ պալէի պետական ակադեմական թատրոնին մէջ Վիոլեդայի բարդ ու դժուարին դերերգով հանդէս եկաւ երգչուհի Աննա Նշանեան։

Վիոլեդայի դերերգը ամէն մէկ երգչուհիէ կը պահանջէ ձայնական եւ դերասանական բարձր տուեալներ։ Նշանեանին՝ բնութիւնը պարգեւած է հիւթեղ ու հաճելի ձայն, դերասանական շնորհ եւ գեղեցիկ արտաքին։

Նշանեանի Վիոլեդան գրաւեց հանդիսատեսը իր անմիջականութեամբ եւ յուզականութեամբ։ Նըշանեանի խաղը մտածուած էր եւ տրամադիկական լեցունութիւն կը կրէր իր մէջ։ Երգչուհին կրցաւ ստեղծել Վիոլեդայի, այդ դժբախտ ու հպարտ կնոջ, լուսաւոր կերպարը եւ արժանացաւ հանդիսատեսի ջերմ ընդունելութեան։

Վիոլեդայի դերերգը Աննա Նշանեանի ստեղծագործական կեանքին մէջ նշանակալից էջ է եւ առհաւատչեայ, որ երգչուհին հայրենական օփերային թատրոնի բեմին վրայ կը հասնի նոր յաջողութիւններու։

ԱՆՆԱ ՆՇԱՆԵԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՍՈՒՐԷՆ ՇԻՐՈՑԵԱՆԻ ՆՈՐ ՊԱՇՏՕՆԸ

Լիբանանի Սովետական Դեսպանատան նախկին մամլոյ կցորդ՝ Տոքթոր Նիքուլինի պաշտօնավարութեան շրջանը աւարտած ըլլալով, մամլոյ կցորդի պաշտօնին կոչուեցաւ ՍՈՒՐԷՆ ՇԻՐՈՑԵԱՆ։ Քաջածանօթ ըլլալով արաբերէն լեզուին եւ շնորհիւ մամուլի եւ տեղեկատուութեան մարզերէն ներս իր հարուստ փորձառութեան, ՍՈՒՐԷՆ ՇԻՐՈՑԵԱՆ կուգայ արդիւնաւէտ ձեւով շարունակելու գործակցութիւնը լիբանանեան մամուլին եւ տեղեկատուութեան ըսպասարկութեանց հետ։

Կը շնորհաւորենք ՍՈՒՐԷՆ ՇԻՐՈՑԵԱՆԸ իր այս նոր պաշտօնին համար եւ յաջողութիւն կը մաղթենք իրեն։

ԱՆԳԼԻԱ

ՆՈՐ ՑՈՒՑԱԿ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ

Լոնտոնի ՀԱՐՔ Հրատարակչութենէն ստացուած հաղորդագրութիւն մը կը տեղեկացնէ՝ թէ Օգոստոս 1ին լոյս կը տեսնէ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱԿ 1967»ը (Armenian Press Directory):

Այս հրատարակութիւնը առաջին լրացուցիչ ցուցակը կը հանդիսանայ հայկական ողջ պարբերական մամուլին. կը պարունակէ տեղեկութիւններ 286 լրագիրներու, պարբերականներու եւ հանդէսներու մասին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՑՈՒՑԱԿը խիստ օգտակար հրատարակութիւն մըն է եւ անհրաժեշտ՝ գրադարաններուն, խմբագիրներուն, գրադարաններուն, ուսանողներուն եւ կազմակերպութիւններուն:

Գինն է 14 շիլին կամ 5 տոլար:

ՍՈՒՐԻԱ

«ՍԻԱՄԱՆԹՕ ԵՒ ԽԱՋԵԶԱՐԷ»Ի ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հալէպի մէջ լոյս ընծայուած է «Սիամանթօ եւ Խաջեզարէ»ի արաբերէն թարգմանութիւնը՝ շքեղ ու ճաշակով ձեւաւորուած: Այդ առթիւ արաբ անուանի հայագէտ եւ թարգմանիչ Նիզար Խալիլ բանաստեղծին նուէր ուղարկած է օրինակ մը, հայերէն հետեւեալ մակագրութեամբ. «Սիրելի Յովհ. Շիրազին: Ձեզ կ'ուղարկեմ ձեր անմահ պոէմ «Սիամանթօ եւ Խաջեզարէ»ի արաբերէն թարգմանութիւնը։ Կը յուսամ յաջողած ըլլալ փորձիս մէջ, հանդիսանալով այսպիսով կամուրջ մը հայ եւ արաբ գրականութիւններու միջեւ»։

Պոէմի նոր հրատարակութիւնը ունի յառաջաբան մը՝ «Եւ եղեւ լոյս», որուն հեղինակն է նոյնինքն թարգմանիչը։ Այդ յառաջաբանին մէջ Նիզար Խալիլ կը նշէ թէ արաբ ընթերցողը այս գործը պիտի կարդայ հաճոյքով, ինչպէս կը կարդայ համաշխարհային գրականութեան ընտիր գործերը:

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Ս. Դ. Հնչ. Կուսակցութեան Վիէնի մասնաճիւղը կազմակերպած էր Փառատօն-Դաշտահանդէս մըն ալ հատակ Քուսն Հնչակեաններու յիշատակին, Կիրակի, 16 Յուլիս 1967ին, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Տէսինի, Լիոնի եւ Վիէնի ընկեր-ընկերուհիները։ Տեղի ունեցած է օրուան պատշաճ յայտագիր։

Իսկ լէ Մուլինոյի Հնչակեան մասնաճիւղի անդամներն ալ կը կատարեն աշխոյժ գործունէութիւն։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

«ԿՈՄԻՏԱՍ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ 35ԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պուլկարիոյ բազմամարդ եւ գեղեցկութեամբ Գ. տեղը գրաւող Ռուսէ քաղաքի 160 հազար բնակչութեան մէջ հայութեան թիւը 1800 է։

Այս թիւին մաս կազմող բոլոր հայերն ալ պետութենէն սիրուած տարրը կը կազմեն։ Անոնց վստահուած են բարձր պաշտօններ եւ անոնց մէջ կը հաշուուին մեծ թիւով բժիշկներ, իրաւաբաններ, ճարտարապետներ եւ ճարտարագէտներ։

Ռուսէ քաղաքին մէջ 35 տարիներ առաջ կազմուած էր հայկական հազիւ 40 հոգինոց երգչախումբ մը, որ անուանակոչուած էր «Կոմիտաս», պանծացնելու համար անմահն Կոմիտասի ստեղծագործ երգերը։

Տարիներու հոլովումով երգչախումբի անդամներուն թիւը հետզհետէ աճեցաւ եւ այժմ ան կը բաղկանայ 108 երկսեռ անդամներէ, որոնք բոլորն ալ զոհաբերուող եւ գիտակից անհատներ են եւ օրուան աշխատանքը լրացնելէ ետք, առանց հանգիստի, կը վազեն «Երեւան» Մշակութային Միութեան ակումբը, ձմրան սաստիկ ցուրտին թէ ամրան տաք օրերուն, կանոնաւոր կերպով կատարելու համար փորձերը։

«Կոմիտաս» երգչախումբը, քաղաքի բազմաթիւ երգչախումբերու տարեկան մրցումներուն՝ շատ անգամներ շահած է առաջին տեղը, արժանացած է պատուաբեր շքանշաններու եւ դրամական մեծ նուէրներու։

Վարչութեան որոշումով մըտադրուեցաւ այս տարի տօնել անոր հիմնադրութեան 35ամեակը։

Յոբելինական հանդիսութիւնը մեծ շուքով տեղի ունեցաւ Յուլիս 8ին, քաղաքիս պուլկարական մշակութային մեծ սրահին մէջ, եւ ղեկավարութեամբ օփերայի վարիչ Ռումէօ Ռայչեւի՝ «Կոմիտաս» երգչախումբը տուաւ իր յոբելինական համերգը։

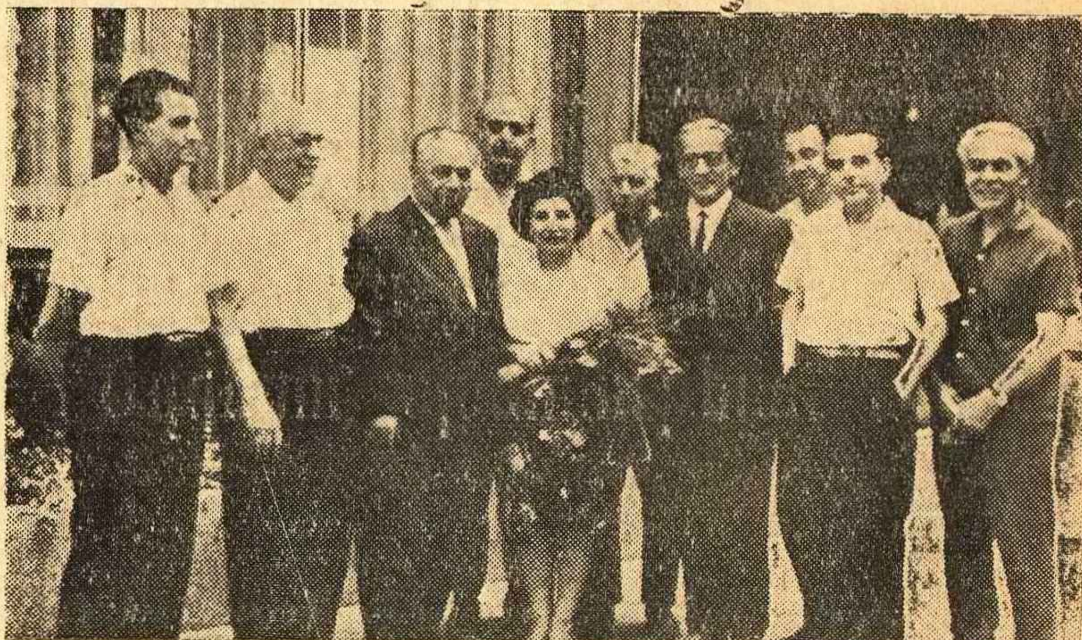
Ռուսէի հայ եւ պուլկար հասարակութեան համար մեծ պատիւ ու անակնկալ մը եղաւ այն՝ որ Հայաստանի Մշակոյթի Նախարարութիւնը լիազօր մը ղրկած էր՝ յանձին Հայաստանի Մշակոյթի փոխ-Նախարար Սամսոն Գասպարեանի։

Հանդիսութեան բացման խօսքը ըրաւ քաղաքիս Քաղ. Կոմիտէի քարտուղարուհի Դ. Գովաչեւա։

Հայկական Ս. Ս. Հ. Մշակոյթի նախարարի տեղակալ Ս. Գասպարեան ողջունեց երգչախումբը հետեւեալ խօսքերով. «Պատի՛ւ քեզի, անմահն Կոմիտասի անունը կրող, ո՜վ պուլկարահայ միակ «Կոմիտաս» երգչախումբ։ Ես Մայր Հայրենիքէն մղոններ կտրելով ահա եկայ քեզ տեսնելու, վայելելու եւ շնորհաւորելու բազմամեայ ազգօգուտ գործունէութիւնդ»։ Եւ, յանկարծ, յայտարարեց որ Հայաստանի Մշակոյթի Նախարարութիւնը երգչախումբին կը նուիրէ Երեւանի արտադրութիւնը եղող «Երեւան» դաշնամուր մը։ Եւ աւելցուց. «Այս առթիւ, եկած եմ ձեզ հրաւիրելու Երեւան՝ Հոկտեմբերեան յիսնամեակին առթիւ»։

Այս բարեւաբեր հաղորդումներուն ի գոհունակութիւն՝ սրահը թնդաց անվերջ ծափահարութիւններով. «Կեցցէ՛ մեր սիրելի Հայաստանը, կեցցե՛ն անոր ղեկավարները, կեցցէ՛ ընկ. Սամսոն Գասպարեանը»:

Խօսք առին նաեւ այլ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ եւ շնորհաւորեցին «Կոմիտաս» երգչախումբի վարիչներն ու անդամները։

Ս. Հայաստանի մշակոյթի նախարարի տեղակալ ընկ. Սամսոն Գասպարեան Ռուսէն (Պուլկարիա) մեկնած պահուն, շրջապատուած «Երեւան» Մշկ. Միութեան Ռուսէի մ. ճիւղին Տիրան Փափազեանէ (ատենապետ), Արտ. Պերպերեանէ (քարտուղար), Ռուսէի հայ համայնքի ատենապետ եւ «Ջահակիր»ի պատուակալ թղթակից ընկ. Յակոբ Աբէլեանէ, ինչպէս նաեւ երգեցիկ խումբի վարչութեան անդամներէ

Ողջոյնի արտայայտութիւններ ունեցան նաեւ «Երեւան» Միութեան կեդրոնական վարչութեան Սոֆիայի ներկայացուցիչները։

Ապա կարդացուեցան շնորհաւորական հեռագիրները Ս. Ս. Հ. Մշակոյթի Նախարարութեան, Հայաստանի Երգահաններու Միութեան, Ալ. Յարութիւնեանի, Գոհար Գասպարեանի, Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային եւ Մարզական կապի կոմիտէներուն։

Այս առթիւ, յուշանուէրներ եւ պատուոյ մետալներ տրուեցան՝ տարիներէ ի վեր երգչախումբին մաս կազմող անդամ-անդամուհիներուն։

35ամեակի այս յաջող տօնակատարութեան մէջ մեծ բաժին ունի յատկապէս կազմուած Յոբելինական Յանձնախումբը, որ ոչինչ չխնայեց արժանավայել կերպով տօնախմբելու համար «Կոմիտաս» երգչախումբի ազգանուէր գործունէութիւնը։

Այս փառաւոր հանդիսութենէն ետք, Դանուբի գեղածիծաղ ափին հաստատուած մեծ ճաշարանի մը պարտէզին մէջ, 150 հրաւիրեալներու տրուեցաւ ճաշասեղան։ Ստեղծուեցաւ ջերմ մթնոլորտ. բաժակաճառ արտասանեց Ս. Գասպարեան եւ երգուեցաւ «Սեղանն է առատ»ը։

***

Ս. Գասպարեան Ռուսէի «Երեւան» Մշակութային Միութեան

(Շար. տես էջ 6)

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԵՏ

«ՔԱՐ ԹՈՐՈՍԸ»(*)

Ընկեր Սեդրաք Շահէնի այս նոր հեղինակութիւնը՝ լոյս ընծայուած հանրածանօթ Տօնիկեան տպարանէն, Պէյրութ, վերջերս ստացանք շնորհակալութեամբ։

Հարկ կա՞յ ծանօթացնել Հնչակեան յեղափոխական ընկ. Ս. Շահէնը, որ այսօր, համիտական և իթթիհատական զուլումի տարիներուն Արեւմտեան Հայաստանի գլխաւոր քաղաքներու մէջ հայ ազատագրական աշխատանք կատարող անուանի գործիչներէն միակ բախտաւոր վերապրողն է մեր այս շրջանին մէջ։

1911 Թուականին կ'անցնի Սասուն-Մուշ, և մեծանուն Սիմոն Զաւարեանի հրահանգով կը լծուի այդ շրջաններու կրթական գործին։

Այդ տարիներուն, օր մը, Սասնոյ մեծերու մէկ հաւաքոյթին ներկայ կ'ըլլայ, ուր իր գեղեցիկ ձայնովը ծանօթ տիրացու Շառօն, մեծերը հաճեցնելու համար իրեն եղած հրահէրին ընդառաջելով՝ կ'երգէ «ՔԱՐ ԹՈՐՈՍԸ»

Այս խիստ հետաքրքրական պատմութիւնը շատ հաճելի կը թուի ընկ. Ս. Շահէնի, որ իր մտքին մէջ կը տեղաւորէ գուրգուրանքով՝ յարմար առեն մը թուղթին յանձնելու։

Ահա՛ Շառոյի այդ պատմութիւնն է, որ մեր սիրելի ընկերը՝ կորուստէ փրկելու համար՝ հրատարակած է, որպէս մեր ժողովրդական առասպելաբանութեան մէկ դրուագը։

Փոքր է այս գիրքը, գրեթէ տետրակ մը՝ 45 էջերով և գրուած Սասնոյ բարբառով, բայց վերջին չորս էջերու վրայ տրուած է ոչ սասունցիներուն անհասկնալի բառերուն բառարան մը, որպէսզի ընթերցողներ հեշտութեամբ ըմբռնեն հաճոյքը նման սասունցիներուն։

Բայց ո՞վ է «ՔԱՐ ԹՈՐՈՍԸ» և ինչո՞ւ «ՔԱՐ» բառը չզթայեր են անոր անունին։

Ընթերցողները գիտեն, որ քարը կարծր է և դիմացկուն։ Հետեւաբար Թորոսին մէջ տեսնելով քարանման ուժ մը, անպարտելի ըլլալու ատիճան, զայն կոչած են «ՔԱՐ ԹՈՐՈՍ»։

Տանք այս պատմութիւնը քանի մը տողով միայն, թողլով որ ընթերցասէրները իրենք տեղեկանան մանրամասնութեանց, շրջելով գրքին էջերը։

Նախ ըսենք՝ որ «ՔԱՐ ԹՈՐՈՍ»ի պատմութիւնը առասպելական է և սակայն ազգային, զոր դարերով սասունցին փայփայած է ու երգած, որպէս քաջութեան և ժողովրդասիրութեան մարմնացում, բռնակալները պատուհասող անյաղթելի ուժ։

Պզտիկ Մհերի որդին եղած է գլուցազուն մը, որուն շուրջը դարձեր են Սասնոյ բոլոր գեղեցիկ աղջիկները ամուսնութեան համար։ Ոչ ոք կրցած է զինք թակարդել։ Բայց հարսանիքի մը առեն յանդուգն օրիորդ մը, Ծովինար անունով, որուն ամուսինը մեռած է, գիշերը գաղտնօրէն կը մտնէ գինովցած Սկայորդիին ծոցը ու կը ծոցաւորուի… զաւկին ծնելէն յետոյ ինքն ալ կը մահանայ։

Երեխան՝ զոր ժողովուրդը ապօրինի ծնունդ կը նկատէ, օրէ օր կը հասակաւորուի։ Սասնոյ մեծերը զայն կը տանին Առաքելոց վանքը, կը մկրտեն անունը Թորոս դնելով, և որ հետզհետէ մեծնալով կը դառնայ հրաշք տղայ մը, օժտուած առասպելական քաջութեամբ, բռնակալներու դէմ պաշտպանելով և ազատագրելով անխտիր բոլոր ճնշուած ժողովուրդները։

Բայց ո՞ւր գնաց Քար Թորոս և ի՞նչ եղաւ, ազատագրած ժողովուրդները «հալալ հացի աշխատանքին» դարձնելէ յետոյ, լսենք ընկեր Սեդրաք Շահէնը.—

«Հալվոր էր: Պարտքն իր կատար:
Ձիւր հօր ու մօր զօրի զօրը իրան
քաւեց.
Ձիւր հուշք դարձուց դէպի Սասունք,
Դէպի խոր Ձեն, դէպի Տոպան:
Սուրը վերցուց հեծաւ իր ձին.
Էլ յոյս չկար իրան դարձին:
Քրմեց զանկուն, ձինը Ցռաց,
Տուման բանեց դաւշեր ու սար,
Թռաւ անցաւ կապան ու քար:
Թէ ո՞ւր գնաց եւ ի՞նչ եղաւ
Մարդ չիմացաւ»:

Մենք հաճոյքով կը յանձնարարենք սոյն գեղեցիկ պատումին լրիւ ընթերցումը, որու գինն է մէկ տոլար։

Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝ այս հասցէով.—

ՍԵԴՐԱՔ ՇԱՀԷՆ
471 Սաութ Ֆէքըրլի Էվընիւ
Իսթ Լոս Անճէլըս,
Գալիֆորնիա 90022

ՍԻՐՎԱՐԴ

---

* Երեւանի «Գրական Թերթ»ի 1967 Ապրիլ 21 թիւին մէջ կը կարդանք.— «Ամերիկահայ առաջադէմ գրող, դրամատուրգ և բանաստեղծ Սեդրաք Շահէնը հրատարակած է «ՍԱՍՆԱ ԾՌԵՐ»ի մի նոր պատում՝ «ՔԱՐ ԹՈՐՈՍԸ» խորագրով։ Այժմ նա աշխատում է էպոսի միւս ճիւղերի մշակման վրայ՝ «ԾՈՎԻՆԱՐԻ ԾՌԵՐ»ը վերնագրով։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՆԵՐՍ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Անցեալ Հինգշաբթի, 27 Յուլիս 1967, Հայկական Ընթերցասրահի մէջ տեղի ունեցաւ, Տարեդարձի տօնակատարութիւն, Յուլիս ամիսներուն մէջ ծնած ընկեր-ընկերուհիներուն։

Յայտագրին առաջին մասը կը բաղկանար թատերական ներկայացումէ մը՝ «ՊԱՏՈՒՀԱՍ ԿԻՆԸ» (զաւեշտ մէկ արար)։

Ժամը 9ին հաւաքոյթը բացաւ Ընկ. Նուպար Պալեան, որ իր յառաջաբանով պարզեց թէ վերոյիշեալ ներկայացումը պատրաստուած էր բոլորովին երիտասարդ ուժերու կողմէ (դերուսոյց, բեմայարդար, դիմայարդար կամ յուշարար ու բեմավար)։

Բեմը բացուեցաւ։ Ընտանեկան տեսարան մը։ Արդի կին մը և հին գլուխ ամուսին մը, որոնք զոհ կ'երթան նախ իրենց զաւկին (անգլերէնի ուսուցիչ) և ապա անոր բարեկամին, որ ներկայացուած էր իբր կնոջ զարմիկը՝ Ամերիկայէն ժամանած։

Սոյն կէս ժամ տեւող կատակերգութեան մէջ իրենց կարողութիւնը ի յայտ բերին՝ Օր. Վերոն Ծիկունեան (կնոջ դերով) իր բնական ու անկեղծ միմիկական խաղերով, ընկերներ Պերճ Գոգորեան (ամուսնոյն դերով)՝ իր բեմական ձայնի յարմար ելեւէջներով, Գեղամ Գոգորեան (ուսուցիչ, անգլիագէտ) իր քրքջալից բանաստեղծութիւններով, զորս արտասանեց առոգանութեամբ, Յակոբ Ծիհանեան (կնոջ զարմիկը)՝ իր ամերիկեան «անսայթաք» ոճով և «ճաշակաւոր» հագուստով, Աւետիս Մովսէսեան (տան ծառայ)՝ իր արագ շարժումներով թէև քիչ մը բռնազբօսիկ և վերջապէս Թագւոր Արապեան (զինուոր)՝ իր լաւ ուսումնասիրած կտրուկ ու հրամայողական կեցուածքով։

Չմոռնանք ըսելու՝ որ արտասանուած բանաստեղծութեանց կ'ընկերանար զուարթ եղանակ մը… թէև քիչ մը բարձր…

Իսկ յուշարարին ձայնը (Ընկհի Մայտա Պալեան) բնաւ չիմացանք, ինչ որ սովոր չէ մեր հայկական կատակերգութիւններուն…

Թատերական ներկայացումէն ետք՝ սկսաւ տարեդարձի տօնակատարութիւնն ու ընկերային խաղերը որոնք տեւեցին մինչև ուշ գիշեր։ Երիտասարդները բաժնուեցան իրարմէ, գոհունակ իրենց յաջող ու զուարթ երեկոյթէն…

Ահաւասիկ քայլ մը երիտասարդներուն կողմէ՝ որ միայն յառաջընթաց մըն է:

Ն. Մ.

ՄԱՆՈՒԷԼ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

որը սակայն դժբախտաբար պատկերացուած ու արձանագրուած չտեսանք Հայ Կեսարիոյ պատկառելի պատմութեան մէջ, որուն շուրջ յարմար առթիւ կ'արժէ խօսիլ։

Յեղափոխական սերմնացան անմահն Փիրայրներու, Անտոն Ռըշտունիներու, Յակոբ Պահլաւունիներու, Չէլլոներու, Ազատ Ոստանիկներու, Սապահ-Գիւլեաններու, Մինաս Պետրոսեաններու, Տոքթ. Լեւոն Փանոսեաններու, Հաճի Կարապետ Մաթոսեաններու շունչին տակ և անոնց նուիրեալ և յոգնատանջ աշխատանքներուն շնորհիւ, ապրուած կեանքի պայմաններէն և տարուած տքնութիւններու յաջողութեամբ պսակւելէն՝ Հնչակեան փառաւոր կեանք մը ստեղծուած էր, որ իր ազդեցութեան տակ ոչ միայն առած էր մեր ազգային կեանքը, իր բոլոր կողմերով և բաժանումներով, այլ հեղինակութիւն դարձած էր ոչ-հայ բնակչութեան և պետական պաշտօնէութեան առջև։

Հնչակեան հերոսատիպ գործունէութիւնները սկսած էին առասպելներ ստեղծել։ Տեսթաններով, Չէլլոներու դիւցազներգութիւնները բոլորին բերանն էր։ Հնչակ Ուստրասը երեւակայական հրաշակերտ դանակներէն կ'ուզէր ունենալ անարդարութեան դէմ պաշտպանուիլ ուզող նախապաշարեալ ամբոխը…

Այս արբշիռ մթնոլորտին մէջ ծնունդ առին և հասակ նետեցին թարմ ու անխոնջ նուիրեալներէն՝ Օննիկ Եղիազարեաններ, Չէյտէմեաններ, Սիւթճեաններ, Սուլթանեաններ, Տալաքլիւփեաններ, Պոյաճեաններ, Ամատունիներ, Գալֆաեաններ, Եաղլեաններ, Սվաճեաններ, Թերճանեաններ, Էլմասեաններ, Գազազեաններ, Եօղուրթպաշեաններ, Պէյլէրեաններ, Խաչերեաններ, Բացախեաններ եւայլն։ Ասոնք ստեղծեցին և կառավարեցին Հնչակեան փառաւոր և ժողովրդականացած Մ. ճիւղային, խմբապետական, վարչական, լսարանային, ուսանողական միութեան և արհեստակցական շարժումներն ու կեանքը։

Կեսարիոյ Հնչակեան պատկառելի շարքերը կը կառավարուէին երեսունէ աւելի խմբապետներով։ Յեղափոխական փոթորկոտ այս կեանքի մակընթացութիւնը իր ալիքին տակ կ'առնէր հայ և այլատարր ժողովրդային զանգուածը։ Հնչակեան անունը յեղափոխական մտքի ու մարտական ուժի հոմանիշ դարձած էր։

Դպրոցներու աշակերտութիւնը կլանուած էր այս ոգեւորիչ ոգիէն։

Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութիւնը լծուած էր Թրքական սահմանադրութեան կեղծիքի դիմակը պատռելու շատ ԴԺՈՒԱՐԻՆ աշխատանքին՝ սպառիչ կերպով, երբ ուրիշներ առանց թափանցելու Իթթիհատի ներքին և հարազատ սեւ հոգիին և անոր մութ ծալքերուն, խաբուած վիճակով՝ ուրիշները կը խաբէին և կը պոռային «ձեր քուէն Իթթիհատին տըւէք» կամ՝ Թալէաթները «ընկեր» կը կոչէին, և կամ Իթթիհատի վարիչներուն հետ խնճոյքներ կը սարքէին…։ Ասոնք սովորական բաներ էին, չէ՞ որ Թրքական սահմանադրութեան հռչակման առթիւ, Ամերիկայի «Հայրենիք» թերթը այդ օրերուն իր ընթերցողներուն այդ պատմական ծնունդը աւետած էր իբր «թիւ մէկ յաղթական»… առանց նախատեսելու, անոր բերելիք հետեւանքներուն ահաւորութիւնը, և մենք «մէկ միլիոն» կորուստը արձանագրեցինք եղակի դառնութեամբ մը…։

Մենք այս տխուր խորհրդածութիւններուն առաջնորդ ունեցանք ոչ միայն Հնչակեան կուսակցութեան այդ օրերուն տարած ԴԺՈՒԱՐԻՆ պայքարը բնորոշելու, այլև անկէ նոր դասեր մատնանշելու համար՝ մեր այս նոր օրերուն մէջ։

Հնչակեան հեռատեսութիւնը խորաթափանց և սուր էր։ Թըրքական կեղծ սահմանադրութեան առաջին պտուղը քաղեց հայ ժողովուրդը 1909-ին Կիլիկեան կոտորածով, որուն մտահաշուէնչ փոթորիկը Կեսարիան ալ պիտի ճաշակէր, եթէ Հնչակեան նախապատրաստութիւնները արգելք չհանդիսանային, Սաջըր Ֆէտայի Ազատ Ոստանիկի հնարամտութեամբ և գլխաւորութեամբ։

(Վերջը յաջորդով)

ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ ԾԱՂԿՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

և կոլտնտեսութիւններու պատկանող Մշակոյթի Պալատներուն կամ ակումբներուն մօտ և իրենց յայտագիրներուն մաս կը կազմեն Շէքսփիրի, Կորքիի, Շիրվանզադէի, Սունդուկեանի, Պրեխտի գործերը։

Այս բոլորէն զատ, Հայաստանի մէջ ստեղծուած են մօտաւորապէս 700 սիրողներու թատրոններ, որոնք եռուն գործունէութիւն կը տանին։ Անոնց բեմերուն վրայ դեր կը ստանձնեն բանուորներ, ճարտարագէտներ, թրաքթորիստներ, այգեպաններ և ուսուցիչներ։

Հայկական ժամանակակից երաժշտութիւնը շատ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ աշխարհի շատ մը երկիրներուն մէջ: Հայ երգահաններ ստեղծած են բազմաթիւ երաժշտական կարեւոր գործեր՝ օփերա, պալէ, սիմֆոնիա, երգ, եւայլն։ Այդ գործերէն շատերը նշանաւոր դարձած են որքան Խորհրդային Միութեան, նոյնքան նաև արտասահմանի մէջ: Արամ Խաչատրըեանի, Էտուար Միրզոյեանի, Ալ. Յարութիւնեանի սիմֆոնիաները նուագուած են ու կը նուագուին Մ. Նահանգներու, Ֆրանսայի, Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ եւ այլ երկիրներու մէջ։

Հայ երաժիշտները՝ նուագող թէ երգող, ինչպէս նաև երգահանները, իրենց ջախջախիչ մեծամասնութեամբ, շըրջանաւարտներն են Երեւանի Երաժշտանոցին, որ իր գոյութեան 45 տարիներուն, երկրին երաժշտական բարձրագոյն կրթութեան սիստեմին մէջ ամենամեծ հաստատութիւններէն մէկը դարձած է։

Բացի Երաժշտանոցէն, Հայաստանի մէջ կը գործեն նաև երաժշտական հինգ երկրորդական վարժարաններ։ Ասոնց վերջինը դեռ վերջերս բացուեցաւ Հայաստանի հանքային արդիւնաբերութեան կեդրոններէն մէկուն՝ Ղափանի մէջ։ Հայ երախաներն ալ երաժշտական նախնական ուսում կը ստանան առանց բացառութեան բոլոր քաղաքներուն և նոյնիսկ գիւղերու մէջ գործող երաժշտութեան դպրոցներուն մէջ:

Հայ ժողովուրդը շատոնց ի վեր ու ամբողջէն կապուած է երգին ու պարին: Պարարուեստի ու երաժշտութեան, սիրողներու բազմաթիւ շրջանակներ բացուած են Հանրապետութեան բոլոր քաղաքներուն ու բազմաթիւ գիւղերուն մէջ: Այսպէս, երգի ու պարի մօտ 400 սիրողներու խումբեր կան Հայաստանի մէջ։

Հայկական երգի ու պարի վաստակաւոր Անսամպլը մեծ անուն ունի։ Այս անուանի խումբը շրջապտոյտներ կազմակերպած է Խորհրդային Միութեան հարիւրաւոր քաղաքներուն, ինչպէս նաև Արաբ. Միացեալ Հանրապետութեան, Սուրիոյ, Լիբանանի, Չեխոսլովաքիոյ ու այլ քաղաքներու մէջ։

Հայաստանի բարձրորակ խումբերէն են պետական երգչախումբը, պարի խումբը, սիմֆոնիք նուագախումբը, վարիէթէներու նուագախումբը և համաշխարհային հռչակ հանած Կոմիտասի անուան քառեակը։

Խորհրդային պետութեան յիսնամեակի այս օրերուն, հայ ժողովուրդը ստեղծագործական ուժով ու եռանդով լեցուն է։ Միւս եղբայրական ժողովուրդներուն հետ, անիկա կը ստեղծէ Խորհրդային հրաշալի ու կենարար արուեստը, ճշմարտութեան ու երջանկութեան արուեստը, պայքարի ու բարեկամութեան արուեստը։ Արուեստ մը՝ արժանի ընկերվարութեան երկրին, որուն յիսնամեակը կը տօնէ ողջ մարդկութիւնը։

Ա. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ ԾԱՂԿՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Հայաստանը և հայ ժողովուրդը յաճախ նմանցուած են առասպելական Թռչունին՝ փիւնիկին։ Արդարև, մեր հնադարեան ժողովուրդը մէկէ աւելի անգամներ վերակենդանացած է ողբերգական փոթորիկներէ վերջ, և ստեղծագործ ուժով, իմաստութեամբ ու եռանդով լիացած, վերսկսած է ստեղծել։ Ամէն ինչ զերոյէն վերսկսիլը շատ դժուար, գրեթէ անկարելի պիտի ըլլար իրեն համար, եթէ այն մոխիրին տակ, ուրկէ յարութիւն կ'առնէր, հին ու մեծ մշակոյթի մը յաւիտենական բոցը չայրէր։ Ու այսպէս է եղած ամբողջ հազարամեակներու ընթացքին։

Բայց վերջ ի վերջոյ, ընկերվարութեան ուղին որդեգրած հայ ժողովուրդը նուաճեց իր այնքան տենչացած ազատութիւնն ու երջանկութիւնը։ Ստեղծագործական աշխատանքի մը համար անսահման կարելիութիւններ բացուեցան անոր առջև։ Ժողովրդական երգերը նոր ու մեծ իմաստ մը ստացան։

Հայկական Թատրոնն ու երաժշտութիւնը, որոնք երկու հազարամեակի հնութիւն ունին, իսկական ծաղկումի մը հասան այսօրուան Խորհրդային Հայաստանի մէջ։

Հայաստանի հպարտութիւնը կազմող Սունդուկեանի անուան տրամաթիկական Թատրոնը այլևս լայնօրէն ծանօթ է Միջին ու Մերձաւոր Արևելքի երկիրներու հանդիսատեսներուն։

Իր գոյութեան առաջին օրէն իսկ այս Թատրոնը խորհրդահայ Թատրոնին զարգացման կեդրոնը դարձաւ, դերասաններու ու բեմադրիչներու վարպետութեան բարձրագոյն վարժարանը եղաւ ան։

Թատրոնին գործունէութեան հիմնական սկզբունքներէն մէկն է այժմէականութեան տեական ու խիստ զարգացած զգացումը։ Իր ժամանակաշրջանին բանիբրը, իր ժամանակակիցներու մտածումներուն ու ըղձանքներուն Թարգմանը հանդիսանալ. այս է Սունդուկեանի անուան Թատրոնին գործունէութեան հիմնական նպատակը։ Ասոր համար է, որ խորհրդային ու օտար հեղինակներու գործերը անոր յայտագրին մէջ գլխաւոր տեղ կը գրաւեն։

Թատրոնը ստեղծեց նաև շարք մը բարձրօրէն գեղարուեստական բեմադրութիւններ հայ և համաշխարհային գրականութեան դասական գրողներու գործերուն հիման վրայ։

1932ին Երևանի մէջ բացումը կատարուեցաւ օփերայի ու պալէի Թատրոնին, որուն տրուեցաւ մեծ երգահան Ալեքսանդր Սպենդիարեանի անունը։ Անոր հիմնադրութիւնը մեծ իրադարձութիւն մը եղաւ հայ ժողովուրդի մշակութային կեանքին մէջ։ Այսօր ամբողջ Խորհրդային Միութեան երաժշտական մշակոյթին ամենամեծ կեդրոններէն մէկն է ան և բազմաթիւ տաղանդաւոր կատարողներ բարձր կատարելութիւն ձեռք բերին անոր պատերէն ներս։ Երևանի Սպենդիարեանի անուան օփերայի ու պալէի Թատրոնին մէջ երգելու սկսած Գոհար Գասպարեանի, Տաթևիկ Սազանդարեանի, Փաւել Լիսիցեանի, Նար Յովհաննէսեանի, Վահան Միրաքեանի, Վիլէն Գալըստեանի և ուրիշներու անունները ծանօթ դարձան նաև արտասահմանի մէջ։

Հայաստանի մայրաքաղաքին մէջ կը գործեն նաև օփերէթային Թատրոն մը, պատանի հանդիսատեսի Թատրոն մը, պուպրիկային Թատրոն մը։ Հայկական միւս քաղաքներու փրոֆեսիոնել Թատերախումբերն գրեթէ ոչինչով ետ կը մնան մայրաքաղաքի Թատրոններէն։

Հայաստանի մէջ կան նաև ժողովրդական Թատրոններ, որոնք իրենց ձևով սիրողներու Թատրոններ են, բայց իրենց վարպետութեամբ՝ փրոֆեսիոնել։ Այս Թատերախումբերը ընդհանրապէս ստեղծուած են գործարաններու

(Շար. տես էջ 4)

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ՆԿԱՐԱԶԱՐԴՈՒՄՆԵՐ

ՌԱՖՖԻ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

[...]ոյր Սեւակի «Անլռելի զանգակատանը» սովետահայ ժամանակակից պոեզիայի աչքի ընկնող գործերից է. յորդացող, անհագնացող կրքով գրուած մի հոյակապ երկ, որ աստիճանաբար ընթերցողի առջեւ վեր է խոյացնում հանճարեղ մի մարդու, մեծ Կոմիտասի տիտանական կերպարը: Կոմիտաս սիրահարը, Կոմիտաս գեղջուկը, Կոմիտաս երգիչն ու երաժիշտը, Կոմիտաս հայրենասէրը,- մի խօսքով Կոմիտաս մարդը իր բազմահարուստ ու խորը աշխարհի ամենատարբեր դրսեւորումներով,- այդպիսին է մեզ ներկայանում մեծ երաժիշտը պոեմում: Կենդանի մարդու ռեալ ամբողջութիւնը զգացւում է պոեմի իւրաքանչիւր գլխում, զգացւում է կենսական ողջ հաւաստիութեամբ,- սա չէ՞ արդեօք Պարոյր Սեւակի այդ ստեղծագործութեան գլխաւոր արժանիքներից մէկը, արժանիք որ իրաւամբ լայն ճանաչում է բերել բանաստեղծական մեծ պաթոսով գրուած այդ երկին, եւ ի վերջոյ, արժանիք, որ այդ երկի վրայ է դարձրել միւս արուեստների ներկայացուցիչների ուշադրութիւնը: Հաւատանք, որ «Անլռելի զանգակատունը» ստեղծագործական թեմա կը դառնայ մեր երգահանների, դրամատուրգների համար: Իսկ այսօր ուրախութեամբ ենք նշում, որ այն իր նկարչական մարմնաւորումն է գտել տաղանդաւոր արուեստագէտ Գրիգոր Խանջեանի նկարազարդումներում:

Գրիգոր Խանջեանը, ճանաչուած գեղանկարիչը՝ մեր երիտասարդ այն արուեստագէտներից է, որոնք անպայմանօրէն ինքնատիպ գոյն ու երանգ են տալիս մեր ցուցահանդէսներին, մեր կերպարուեստին: Բացի թեմատիկ կոմպոզիցիոն եւ գեղարուեստական տարբեր ժանրերի գործերից, Խանջեանը չթուլացող հետաքրքրութիւն է դրսեւորում նաեւ դէպի գրքի ձեւաւորման, գրքի նկարազարդման արուեստը, գրաֆիկական արուեստի այդ ճնորհակալ տեսակը, որ միշտ էլ իր արժանի բարձրութեան վրայ է գտնուել քաղաքակիրթ ժողովուրդների մօտ:

Գեղանկարիչ Գրիգոր Խանջեանը իր արհեստանոցին մէջ

Երբ մտաբերում ես գրքի ձեւաւորման ու նկարազարդման ասպարէզում Գրիգոր Խանջեանի կատարած աշխատանքները, պարզորոշ ընդգծւում է արուեստագործի ստեղծագործական աճի ողջ տրամաբանութիւնը: Թումանեանի «Անուշը», «Գրիգորը», «Լոռեցի Սաքոն», Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի» վէպը, դրանց հետ միասին եւս մէկ տասնեակից աւելի ձեւաւորումներ արդեն վկայել են Խանջեանի նկարազարդման արուեստի առանձնայատուկ գծերը: Հարազատութիւնը գրական տեքստին, սակայն եւ տեքստի նկարչօրէն տեսանելի, արտայայտիչ պատկերները, կատարման կուլտուրան եւ արտիստիկ ճաշակը, հարուստ երեւակայութիւնը, ահա այն գծերը, որոնք առկայ են Խանջեանի կատարած նկարազարդումներից լաւագոյնների մէջ, գծեր, որոնք առանձին պարզութեամբ են դրսեւորուել «Անլռելի զանգակատան» ձեւաւորումներում:

Այո, սխալուած չենք լինի, եթէ ասենք, որ Գրիգոր Խանջեանը իր «Անլռելի զանգակատունն» է բաստեղծել, թող որ յուզուել, ապրել է գրական տեքստով, ոգեւորուել

(Շար. տես էջ 5)

ՄԱՀՈՒԱՆ ԺԵ. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՆՈՒԷԼ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

ԿԵՍԱՐԱՑԻ ԳԱՂԱՓԱՐԱՆՈՒԷՐ ՀՆՉԱԿԵԱՆԸ

ՄԻՀՐԱՆ Մ. ՍԷՖԷՐԵԱՆ

Պէյրութի «Արարատ» օրաթերթի 1952 Յուլիսի եւ Օգոստ.ի համարներէն կ'արտատպենք ողբ. ընկ. Միհրան Սէֆէրեանի յօդուածաշարքը, եգիպտահայութեան մէջ թարմացնելու համար յիշատակը մեծ հայրենասէր եւ գաղափարանուէր հասարակական գործիչ՝ ողբ. ընկ. Մանուէլ Պէյլէրեանի, որ շուրջ 40 տարիներ շարունակ սփիւռքի մէջ ազգային ընդհանրական պարտականութիւն եւ գործօն աշխատանք կատարելէ ետք, առաջիններէն եղաւ որ ընտանեօք վերադարձաւ Մայր Հայրենիք:

Ողբացեալ ընկ. Մ. Պէյլէրեանի այրին՝ ընկ.հի Մանուշակը, ինչպէս նաեւ իր երկու զաւակները՝ Ժիրայրն ու Նորայրը, այժմ կ'ապրին հայրենի հողին վրայ իրենց սեփական բոյնին մէջ ու իրենց աշխատանքի բաժինը կը բերեն հայրենիքի վերելքին. Ժիրայրը՝ պատկերասփիւռի բաժնի մէջ, իսկ Նորայրը՝ Պետական Համալսարանի իբր դասախօս: ԽՄԲ.

1947-ին Մայր Հայրենիք ներգաղթող եգիպտահայերէն մէկն էր ողբացեալ ընկ. Մանուէլ Պէյլէրեանը, ուր հինգ տարիներ հայրենի օդը շնչելու, ջուրը խմելու, բնութիւնը վայելելու և անոր շինարար վերելքին իր մասնակցութիւնը բերելու բախտին արժանանալէ վերջ, 1952 Օգոստոսի 5-ին մեռած է տարիներէ ի վեր զինք տառապեցնող ստամոքսի խլսերէն, հակառակ տարուած բժշկական արդիական խնամքին և իրեններուն գուրգուրանքին։

Զենք գիտեր, ի՞նչ յարգանքի տուրք մատուցուեցաւ հոն իր յուղարկաւորութեան առթիւ, այս՝ եբեւոյթով համեստ բայց գաղափարանուէր ու ժողովրդանուէր գործունէութեամբ աչքառու և հարուստ հայրենասէր Հնչակեան մըտաւորական և գործիչին, որուն կեանքը մանկական շրջանէն իսկ սկսած մինչև իր վերջին շունչը եղաւ օրինակելի իբր յեղափոխական հայ, կազմակերպող և շինարար ոյժ։

Մենք, անդենական մեկնող և այժմ յաւիտենական հանգիստին արժանացող այս պատուական և Թանկագին ընկերոջ այդ մեծ արժէքին տեղեակ, պիտի ջանանք զինքը ներկայացնել իր երկու գործակիցներուն տուած և մեր պրպըտումներու արդիւնք ծանօթութիւններով։

Այդ երկու գործակիցներէն առաջինը իր հայրենակից և մանկութենէն սկսած մինչև իր երիտասարդութիւնը, ընկ. Մանուէլին Կեսարիոյ մէջ անցուցած Հընչակեան ներհուն ու խանդավառ կեանքին՝ գործօն և գլխաւոր մասնակցութիւնը բերող ընկ. Յակոբ Խաչերեանն է, որ այժմ Պէյրութ կը բնակի։

Երկրորդ մեր յուշարարը՝ Կեսարիայէն Եգիպտոս մեկնելէ յետոյ, ընկ. Պէյլէրեանին կեանքին մօտէն ծանօթ, անոր սերտ գործակից և մինչև իր Մայր Հայրենիք մեկնիլը, ամենամօտը ապրող և Եգիպտոսի մեր Հնչակեան արթուն պահակ ընկեր Մարտիրոս Ս. Պալաճեանն է (այժմ ողբացեալ «Ջ.»)։

Ընկ. Պէյլէրեան, մենք զմեզ դժբախտ կը համարենք, որ ներկայ չկրցանք ըլլալ ձեր կեանքի վերջալոյսին, սակայն, դուք ինքզինքնիդ բարեբախտ համարեցէք որ ձեր տարիներու մեծ երազին իրականացումին, ազատ հայրենիքի մէջ, անոր մեծ վերելքին կենդանի ականատեսներէն և անոր հողին տակ Թաղուելու և հանգստանալու ձեր հոյակապ մուրազին հասաք...

Արիւնդ ու ածիւնդ Թող տարբաղադրուի մայր հողին մէջ, անոր կենսունակութիւնը աւելցնելու, անոր բուսական և կենդանական կեանքի սնանեցման և ուռճացման ծառայելու համար, իսկ հոգիդ միախառնուած մեր անմահներուն՝ Թող վերէն դիտէ ու հրճուի ողջերուն՝ արժանի մեռեալներուդ հանդէպ ցուցաբերած երախտագիտական վերաբերմունքին, ինչպէս նաև մեծ գաղափարներու համար տարուած պայքարէն և չահուած յաղթանակներէն։

Ինչպէս յիշեցինք, կեանքի վերջին շրջանիդ, սնարիդ մօտը չկրցանք գտնուիլ, լսելու և լըսուելու համար, դագաղիդ առջև մեր յարգանքի մրմունջներն ալ չկըրցանք ներկայացնել... Մահուանդ գուժկանը – հակառակ անոր որ շատ կը հասնի կ'ըսեն – ուշ ստացանք, որով մենք «ի հեռաստան» գտնուող ընկերներդ մեր այս ուշացած պարտականութիւնը և մեր ընկերական յարգանքի տուրքը այժմ միայն կը մատուցանենք քեզի։

Ողբ. Մանուէլ Պէյլէրեան

*
* *

Ողբացեալ ընկ. Մ. Պէյլէրեան ծնած էր Կեսարիոյ Սէլալը Թաղին մէջ, 1894 Մայիսի 10-ին։ Ան պատուաւոր բայց աղքատ ընտանիքի մը զաւակն էր։ Իր հայրը կօշկակարութեամբ ապրուստին կը ճարէր։ Մանուէլը, հեզահամբոյր, ընկերական, ցոյցէ և աղմուկէ հեռու, ուշիմ ու խնայասէր մանկութիւն մը ունեցաւ։ Իր դըպրոցական պիտոյքներն ու գիրքերը առնելու համար երբեք իր ծնողքին ծանրութիւն չէր ըլլար, ինքը կը հայթայթէր զանոնք իր մասնաւոր աշխատանքով և խնայողասիրութեամբ։ Դպրոցին մէջ իր աշխատասիրութեամբ և լըջութեամբ իր դասընկերներուն և ուսուցիչներուն մասնաւոր ուշադրութեան և գուրգուրանքին արժանացած էր, որով այդ ժամանակէն իսկ, ան ինքզինք կը յայտնագործէր իբր վաղուան առաջնորդ մը։

Նախ Կիւմիւշեան վարժարանէն յաջող շրջանաւարտելէ ետք՝ աշակերտած է նաև միջնակարգ Միացեալ Ուսումնարանին, որուն քառամեայ շրջանը կը լրացնէ երեք տարիէն, արժանանալով յատուկ գնահատանքի (1913-ին)։ Իր ուսանողութեան այս շրջանին մէջ է որ անիկա ունեցած է Հնչակեան պրոպականտայի եռուն և յախուռն գործունէութիւն։

Կեսարիոյ շրջանը և քաղաքը Հնչակեան պատմութեան մէջ կը գրաւէ իր յատուկ և փառաւոր էջը,

(Շար. տես էջ 4)

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԻՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

* ՆԻՀԱՐՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՎԱՆԵՑԷՔ ՁԵՐ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
* ՆՈՅՆԻՍԿ ՍՆՆԴԱԿԱՆՈՆԸ ՉԻ ԿՐՆԱՐ ՆԻՀԱՐՑՆԵԼ ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆ ԳԷՐԵՐԸ
* ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՍՆՈՒՆԴԸ ԱՌԷՔ ՔԱՆԻ ՄԸ ԱՆԳԱՄԷՆ
* ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ ՉՈՒՆԻ
* ՆԻՀԱՐՆԱԼԸ ԿԱՄՔԻ ԵՒ ՄԵԹՈՏԻ ՀԱՐՑ ՄԸՆ Է

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ԼԱՒԱՏԵՍՈՒԹԵԱՄԲ

«Դուք, որ մտահոգուած էք ձեր ծանրութեամբ, արձակուրդները կրնան քանի մը քիլոկրամ կորսնցնել տալ ձեզի»։ Այս է նիհարնալու փրանսացի լաւագոյն մասնագէտներուն քաջալերական եզրակացութիւնը՝ արձակուրդներու նախօրեակին, երբ ծովեզերքները խճողուած կ՚ըլլան բազմութեամբ։ «Նիհարնալու համար պէտք է կեանքը առնել իմաստասիրաբար, ջղային չըլլալ եւ կարելի չափով մոռնալ մտահոգութիւնները» կ՚աւելցնեն անոնք։

Այս խորհուրդները արտասովոր ոչինչ ունին։ Այժմ գիտենք, որ հակառակ հին հաւատալիքին, չափազանց գիրութիւնը հազուադէպօրէն արդիւնք է գեղձային խանգարման։ Ընդհակառակն, ջղային գիրութիւնը կարծուածէն աւելի տարածուած է։

Հակառակ ամէնօրեայ ճաշերուն, ճարտարարուեստի գործ ունեցող մարդ մը 72 քկ. մնացած էր մինչեւ 53 տարեկանը։ Յանկարծ, իր ձեռնարկը սնանկութեան վտանգին ենթակայ ըլլալով, քանի մը ամիսէն շուրջ 15 քկ. աւելցաւ, առանց յաւելեալ ուտելու։ Նոյնօրինակ երեւոյթներ տեսնուած են բարոյական ցնցում ունեցող անձերու մօտ։ Տեսնուած են կիներ, որոնք արագօրէն գիրցած են իրենց ամուսնոյն մահէն ետք։

Ինքնաշարժի արկածի մը պարագային տեղի ունեցած ուղեղային զօրաւոր ցնցումն ալ կրնայ նոյն արդիւնքին յանգիլ։ Ցնցումը ֆիզիքական ըլլայ թէ բարոյական, միշտ ալ վնասուողը ուղեղին տակը գտնուող շրջան մըն է՝ հիփոթալամուսը, որ տասը դահեկանոցի մեծութիւն ունի։ Այս պարագան ստուգուած է մուկերուն մօտ, շնորհիւ մասնաւոր գործիքի մը, որով կը վիրաւորեն այդ անասուններուն հիփոթալամուսը։ Նման գործողութեան մը ենթարկուած մուկը հազիւ ութ շաբաթէն կ՚ունենայ իր կրկին ծանրութիւնը։

Խոր յուզումներն ալ երբեմն նման ազդեցութիւններ կ՚ունենան։ Ատոր փոխարէն, տեսնուած են մարդիկ, որոնք հետեւած են չըմտահոգուելով դարմանումի եւ այդպիսով կորսնցուցած են իրենց յաւելեալ ծանրութիւնը։

ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԵՐԸ

Երկար ժամանակ, մասնագէտներ կարծած են, թէ ընտանեկան գիրութիւնները միայն սննդառութեան արդիւնք էին ու ծնողները շատ կ՚ուտեն, զաւակներն ալ բնականաբար կ՚ընդօրինակեն նոյն սովորութիւնը։ Այժմ կը տեսնուի, որ գոյութիւն ունի գիրնալու ժառանգական նախատրամադրութիւն մը։

Փարիզի Օթէլ Տիէօյի փրոֆեսէօր Գուր կը յայտնէ, թէ օրական 1500 գալորին (միջինը 2800 գալորի է) ժուժկալ սննդամաս կը կազմեն այդ «նախատրամադրուածներուն», որոնց մարմինը ճարպ կը կուտակէ։

Ընդհակառակն, կան «մնայուն» նիհարներ, որոնք ոչ իսկ մէկ կրամ կ՚աւելնան, օրական 4000 գալորի պարունակող սնունդ առնելով հանդերձ։ Անոնք, որոնց «այրումի համեմատութիւնը» դժբախտաբար շատ ցած է, անոնք, որոնք նուազագոյն գալորիներն իսկ կ՚իւրացնեն, իրենք զիրենք յանցաւոր պէտք չէ զգան (ինչպէս կ՚ըլլայ ընդհանրապէս) երբ կը տեսնեն թէ սննդառութեան նուազագոյն չափազանցութիւններն իսկ վտանգաւոր կերպով կը խախտեն իրենց ծանրութիւնը։ Սակայն խոհեմութիւնը կը պահանջէ, որ բծախնդրօրէն հսկեն իրենց սննդաչափին։

ԳԱՒԱԹ ՄԸ ՋՈՒՐ ԺԱՄԸ 11ԻՆ

Եթէ առանց որկրամոլ ըլլալու գիրնանք, կրկին պէտք է միջոց մը փնտռել ախորժակը նուազեցնելու համար։ Տոքթ. Իվ Բերմորկան նկատած է, որ նիհարնալու սննդականոնին ենթարկուող անձեր աւելի լաւ կը դիմանային երբ ժամը 11ի ատեն գաւաթ մը հանքային ջուր խմէին։ Այս մասնագէտը կը մտածէ, որ խմուած ջուրը կը նուազեցնէ անօթութեան զգացումը, յոյզին թթուութիւնը։

Ստամոքսային թթուին դէմ պայքարելու լաւագոյն միջոցը նըկատուած է ալքալին ջուրի գործածութիւնը, պայմանաւ որ օրական մէկ գաւաթ խմուի, ընդմիջումով։

ԱՀԱԶԱՆԳԻ ՆՇԱՆ ՄԸ

«Մէկ քիլօ աւելի, տարի մը պակաս» կ՚ըսէ ասած մը։ Բարեբախտաբար, այս պարագային ժողովրդային իմաստութիւնը չափազանց ծայրայեղ է։ Չափաւոր գիրութեան միակ անպատեհութիւնը գեղագիտական է, Չափազանց գիրութիւնը վտանգաւոր է, եւ կեանքի ապահովութեան ամերիկեան ընկերութիւնները չեն վարանիր կրկնապատկելու իրենց սակերը, եթէ իրենց յաճախորդը շատ ծանրանայ։ Գէր անձ մը կը յոգնեցնէ սիրտը, արագօրէն շնչասպառ կ՚ըլլայ, հիւանդութենէ մը ետք ապաքինման շրջանը երկար կ՚ըլլայ, եւ վիրաբուժական գործողութեան ատեն վտանգը կ՚աւելնայ։ Սակայն ո՞ւր է այն սահմանը, որմէ անդին «յաւելեալ» քիլոները մտահոգիչ կը դառնան։

Իտէալ ծանրութիւնը կը փոխուի ըստ իւրաքանչիւր անձի կազմին։ Քառասունէն ետք, այրերուն համար ընդունուած է հասակին համապատասխանող ծանրութիւն մը (այսինքն՝ 70 քկ. 1.70 սմ. հասակի համար) եւ նուազ 5 քկ. կիներու պարագային։ Այս թիւերուն վրայ 10 քկ.ի յաւելում մը արդէն իսկ գիրութեան սկիզբն է եւ պէտք է անյապաղ մտածել դարմանի մասին։

ԻՏԷԱԼ ՍՆՆԴԱԿԱՆՈՆԸ

Բժիշկի մը մօտ քարտուղարուհի աշխատող երեսունհինգամեայ կին մը կը զարմանար տեսնելով, որ ծանրութիւնը կ՚աւելնար, մինչդեռ կէսօրը չէր կրնար ճաշել իսկ, յաւելեալ աշխատանքին պատճառով։ Այս պարագան յայտնեց բըժիշկին, որ ըսաւ թէ նոյն թիւով գալորիները իր մարմնին բարեձեւութիւնը կը պահեն եթէ բաժնուին օրական երեք ճաշի վրայ։ Ամերիկացի բժիշկներու մուկերուն վըրայ կատարած փորձերուն արդիւնքները անվիճելի են.— Օրական մէկ անգամ սնունդ առնող անասունները կը գիրնային, մինչ նոյնքան սնունդը հաւասարակշռըւած կը պահէր այլ մուկեր, որոնք զայն մաս առ մաս կը ստանային։ Օրուան ամբողջ ուտելիքը մէկ անգամէն ստանալը կը նպաստէ ճարպի հաւաքման։

Բժիշկները կը թելադրեն կատարել մօտաւորապէս հաւասար սնունդով ճաշեր եւ խնամուած նախաճաշ մը (կաթ կամ սուրճ, 100 կր. կաթ, պիսքոթ, եւ 150 կր. պըտուղ)։

Մինչեւ նոր դեղերու գտնուիլը, չգիրնալը կամքի եւ մեթոտի հարց մըն է։

«Ս. ՓՐԿԻՉ»

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔՆԵՐ

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մայրը խօսքը աղջկան ուղղելով.

— Ըսել է Վիգէ՞նը համբուրեց քեզ։

— Երեք անգամ համբուրեց, մամա։

— Չէ՞ի ըսած որ եթէ բռնի համբուրել փորձէր, զիս պիտի կանչէիր։

— Բայց, բռնի չհամբուրեց, մամա...

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԱՂՋԻԿԸ

— Ա՜խ Աստուած իմ, ա՜խ Աստուած իմ, կը գոչէր վիրաւոր սպան շարունակ։

Գեղանի մայրապետը երբ լըսեց, մօտեցաւ սպային եւ ըսաւ.

— Ի՞նչ ունիք, ինչո՞ւ Աստուածը կը կանչէք։ Ինծի ըսէք ինչ որ կ՚ուզէք։ Ես իր աղջիկն եմ։

— Իր աղջի՞կն էք, զարմացած հարցուց սպան։

— Այո, իր աղջիկն եմ հաստատեց մայրապետը։

— Այն ատեն հաճեցէք իրեն ըսել որ կ՚ուզեմ իր փեսան ըլլալ, յարեց վիրաւորը։

ՀԱՐՑՈՒՄԸ

Մուրացկան մը, տան մը դուռը կը զարնէ եւ գիրուկ տիկին մը կը յայտնուի իրեն դէմ։

— Տիկին, երեք օր է որ բերանս բան չեմ դրած, կ՚ըսէ մուրացկանը։

— Իրա՞ւ. կը յարէ տիկինը։ Երեք օրուան մէջ քանի՞ քիլօ կորսնցուցիր։

ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

(ՖԱՆԹԷԶԻ)

— Ո՜հ, դեռ չէ եկեր, ես ալ կը կարծէի թէ ուշ եմ մնացեր։
— Արդեօք ո՞վ ալ անոնցմէ է, որոնք ժամադրութիւն յարգել չեն գիտեր։
— Մինչեւ որ գայ՝ ուիսքի մը խմեմ։
— Եօթը տասը կ՚անցնի։ Կառսօ՛ն միթէ կին մը՝ կարճ փէշերով, սեւորակ աչքով, գանգուր մազերով նշմարեցի՞ր։
— Համմէ՞... չէ «վռէ քաքօփէտի», մեծ մամային համար չեմ։
— Ցաւսանք որ կանուխ եկած եւ ձանձրանալով մեկնած չըլլայ։
— Եւ ըսել թէ քովի սեղանիս տիկինը ինծի կը ժպտի...
— Եօթ ու կէս։ Արդեօք ինծի ստեց եւ պիտի չգա՞յ։
— Արդէն կասկածը փորս էր, երբ այս ժամադրութիւնը տուաւ։
— Ութին քառորդ կայ։ Եկուր հիմա կիներու խօսքին հաւատք ընծայէ, դաւաճանութիւն է այս ըրածը։
— Ես ալ կը կարծէի թէ զիս շատ կը սիրէր։
— Աղէկ որ «պռասըրի»ին մէջ ճանչցող մէկը չկայ, վերջը ի՞նչ պիտի խորհէր։
— Ժամը ութը։ Ես արդէն գիտէի թէ այս կինը ինծի յարմար չէր եւ իրականին մէջ շատ ալ գեղեցիկ չէ....
— Ուրախ եմ որ չեկաւ...
— Քովի սեղանիս տիկինը շատ բարեացակամ կ՚երեւի...
— Տիկին...
— Կառսօ՛ն երկու ուիսքի բեր...

ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

Աղեքսանդրիա 10. 6. 67

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ՆԿԱՐԱԶԱՐԴՈՒՄՆԵՐ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

նրանով, բայց ստեղծել է իր, նկարչական գեղարուեստական կերպարը, ստեղծել է շնորհքով, բանիմաց, վարպետ մօտեցումով եւ, ըստ իս, ստեղծել է իր նկարազարդումներից լաւագոյնը։

Երկթերթ ինը յօրինումներ են այդ նկարազարդումները, գրքի շապիկ, անուանաթերթ, եւ գլուխների նկարազարդ սկզբնաթերթեր։ Բայց թէ ստեղծագործական որպիսի՜ երկար, քրտնաջան աշխատանքով է ստեղծուել դրանցից իւրաքանչիւրը, անյայտ է։

Ածխամատիտով կատարած հիմնական նկարազարդումները ինն են, ինչպէս ասացինք, բոլորն էլ երկթերթ, սակայն կոմպոզիցիոն միասնականացումներով սերտօրէն կապուած, տրամաբանուած, հնարամիտ միջոցներով մէկը միւսին ներդաշնակուած։ Իւրաքանչիւր նկարազարդման մէջ որոշակի թեմա դնելով՝ նկարիչը աստիճանաբար ստեղծում է հանճարեղ երաժշտի բազմաբովանդակ կերպարը։ Առաջին նկարազարդումից, «Առաջին երգից» սկսած մինչեւ վերջինը՝ իններորդը՝ «Մթագնում» նկարազարդումը, մեր առջեւ ասես աստիճանաբար մարդկային հարուստ կեանքի պատմութիւն է ծաւալւում։ «Առաջին երգում» մանուկ Կոմիտասին ենք տեսնում, խանդավառ մի պատանու, որ եկեղեցու սեւասքեմ հայրերի առջեւ, ինքնամոռաց, իր առաջին երգն է կատարում։ Մռայլ են վանականների կերպարները, զուսպ եւ նախանձոտ։ Ասկետիկ են նրանց կերպարանքները, որոնց համեմատութեամբ աւելի է ընդգծւում պատանի Կոմիտասի կենսական հըմայքը։ Երկրորդ պատկերում աշխարհիկ յոյզերի անհունն՝ ապրումներ ունեցող Կոմիտասի հոգու խըռովքն է պատկերուած։ Կեանքին, մարդուն եւ բնութեանը սիրահար Կոմիտասի համար ասես կապանք լինի նրա սեւ սքեմը։ «Երազ» է կոչւում այս թերթը, որ Կոմիտասին է պատկերում աշխարհիկ երազների ու մտորումների մէջ։ Քնարական է բնութիւնը, սակայն եւ նոյնքան անարդար է կնոջ վիճակը խաւարամիտ այդ միջավայրում։ Եւ այդ անարդարութեան դէմ է բողոքում նրբազգաց մարդը՝ Կոմիտասը։ «Լիրիկական երգեր»՝ սա երրորդ նըկարազարդումն է, որ բովանդակութեամբ սերտօրէն առնչւում է նախորդի հետ։ Դաժան խաւարամիտ աշխարհում կնոջ դառը վիճակի մասին է պատմում այս նկարը։ Պարսպից այս կողմ Կոմիտասն է, որ լուռ եւ անեհացած ունկնդրում է բակում տխրալուր երգեր ասող կանանց։

Սէրը դէպի ժողովուրդը, դէպի նրա կեանքը, կարեկցանքը նրա ծանր ճակատագրի եւ աշխատանքի նկատմամբ, սա է «Աշխատանքային երգեր» նկարի լեյտմոտիւը։ Բողոք կայ դրոշմուած Կոմիտասի դէմքին, բողոք մարդու ճակատագրի նկատմամբ, Աստծոյ նկատմամբ։

Հազիւ թէ ողջ նկարազարդման ամենահետաքրքիր թերթը չլինի «Կըռունկը»։ Օտար ափերում, ու ամէն ինչ խորթ է Կոմիտասի համար, հայրենի երկրի կարօտով տառւած երաժիշտը անցնում է չորացած ծառերի ուղիներով, ամէն քայլափոխում իր հեռաւոր Հայաստանը մըտաբերելով։ Այս աշխատանքը առանձնապէս հետաքրքիր է իր արտայայտիչ ուրուագծերով։ Չորացած ծառերի մռայլ կերպասուերները Կոմիտասի անուրախ կեանքից են պատմում, նրա կարօտած հոգու աշխարհից։

Հոգեբանական խոր թափանցումով է ստեղծուած «Խմբավար» թերթը, ուր աջից Կոմիտասն է պատկերուած երգչախումբը վարելիս։ Ոգեւորուած է նրա դէմքը, անեհացած։ Երաժշտական հնչիւնների աշխարհը գնացած Կոմիտասն ասես կտրուել է միջավայրից եւ իր մտերի զգայուն թրթռոցով, դիմախաղի արտայայտիչ նրբերանգներով, իւրաքանչիւր նեարդով երաժշտութիւն է ապրում, երաժշտութիւն զգում։ Սխալուած չենք լինի, եթէ ասենք, որ այս նկարաթերթում Կոմիտասը առաւել խոր հոգեբանական լուծում է ստացել։

Խոր եւ դրամատիկ արտայայտութեամբ է լեցուն «Եղեռն» նկարաթերթը։ Հայրենակիցների սպանդից սարսափահար, նրբազգաց երաժիշտը գլխակորոյս փախչում է սպանդի սարսափելի տեսարանները չտեսնելու, գետնին տապալուող մարդկանց ցաւագար զալարումների մէջ տանջամահ եղող կանանց եւ երեխաներին չտեսնելու համար։ Իսկապէս ցնցող է այս տեսարանը, ցնցող իր շարժուն կոմպոզիցիայով, ուրուագծային արտայայտիչ կառուցուածքով։

Եւ վերջապէս վերջին կոմպոզիցիան՝ «Մթագնումը»։ Անարդար աշխարհից խռոված, եղեռնից մընացած սարսափելի յիշողութիւններից տանջուող Կոմիտասը կուչ է եկել նկարի ձախ անկիւնում։ Գետնին են ընկած շվին, նոտագիր թղթերը։

Նկարազարդումների այս շարքում Գրիգոր Խանջեանը դրսեւորել է գրական թեման գրաֆիկական դիպուկ միջոցներով արտայայտիչ դարձնելու հիանալի շնորհք։ Թեմաների սիւժետային որոշակի կառուցուածքը, կերպարների խոր հոգեբանական դրսեւորումները, պարզ ու ընթեռնելի սիլուետները, շարժումների զուսպ տինամիկան, հարկաւոր մանրամասների բարեխիղճ եւ բովանդակալից մշակումները, թոնի, լուսաստուերի հմուտ օգտագործումը, սրանք այն գծերն են, որոնք պայմանաւորում են Խանջեանի այս ստեղծագործութեան գեղարուեստական ողջ հմայքը։

«Անլռելի զանգակատան» նըկարազարդումների առանձին գըլուխների ճաշակաւոր նախաթերթերը, սկզբնազարդերն ու վերջնազարդերը գալիս են լրացնելու ողջ ձեւաւորման գեղարուեստական բարձր մակարդակը։

Գրիգոր Խանջեանի այս աշխատանքը ոչ միայն իր՝ հեղինակի լաւագոյն ստեղծագործութիւններից է, այլեւ սովետահայ գրքի գրաֆիկայի աչքի ընկնող նուաճումներից մէկը։

ՃԱՌԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
3 ՕԳՈՍՏՈՍ 1967

ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ՝ Ի ՊԱՏԻՒ

Գալուստեան Ազգ. Վրժ.ի Ուսուցչութեան

Անհերքելի իրողութիւն մըն է, որ Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի Ծնողք-Ուսուցիչ Միութիւնը, իր կազմութեան առաջին օրէն իսկ, շնորհիւ իր անշահախնդիր և դպրոցանուէր բեղուն գործունէութեան, շուտով արժանացաւ ոչ միայն ծնողներու և դպրոցանուէր հասարակութեան մը յարաճուն գնահատանքին և սրտաբուխ նիւթական աջակցութեան, այլև՝ Ազգային Իշխանութեան և վարժարանին Հոգաբարձութեան անվերապահ քաջալերանքին և խրախուսանքին։

Դպրոցէն ներս կատարուած բազմապիսի օգտակար իրագործումները, արդէն իսկ, փայլուն ապացոյցն են այդ Միութեան ունեցած կենսունակութեան և իր վարչական անդամներուն ցուցաբերած անձնուրաց աշխատանքի բարձր ոգիին՝ ի շահ հայ վարժարանին։

Շարունակելով գեղեցիկ աւանդութիւն մը, անցեալ Կիրակի օր, վարժարանի ճաշասրահին մէջ, Ծնողաց Միութիւնը ճաշկերոյթ մը սարքած էր ի պատիւ վարժարանին երախտաւորներուն՝ ուսուցիչներուն։

Կը նախագահէր և իր ներկայութեամբ կը պատուէր Առաջնորդական Փոխանորդ Արժ. Տ. Սահակ Աւագ Քհնյ. Շաքարեան։

Ռապըլէական ճոխ սեղաններու շուրջ տեղ գրաւած էին ուսուցիչները, ինչպէս նաև Ազգային Իշխանութեան և Հոգաբարձութեան պատուարժան ներկայացուցիչները։

Արժանապատիւ Նախագահ Հայրը, նախ քան սեղանը օրհնելը, հոգոց մը կարդաց վարժարանի մահացած ուսուցիչ-ուսուցչուհիներուն և նորոգ հանգուցեալ մանկապարտիզպանուհի Տիկ. Շ. Թերզեանի հոգւոյն։

Շէնշող և զուարթ մթնոլորտի մը մէջ, Արժանապատիւ Նախագահ Հայրը, բաժակ առաջարկեց վարժարանին յաջողութեան գլխաւոր սատարողին՝ վարժարանին տնօրէն Արժ. Տէր Արշամ Քհյ. Պօզոյեանի կենացը, եւ որ պարպուեցաւ ցնծութեամբ։

Նոյն ոգևորութեամբ հետզհետէ բաժակները պարպուեցան ուսուցչութեան, Ազգային Իշխանութեան եւ Հոգաբարձութեան կենացը։

Առաջնորդական Փոխանորդ Հայրը կրկին անգամ խօսք առնելով, նախ իր սրտաբուխ շնորհակալութիւնները յայտնեց Ծնողք-Ուսուցիչ Միութեան անձնուէր անդամներուն և ապա իր հրճուանքը յայտնեց անցեալ ուսումնական տարիին վարժարանէն ներս ձեռք բերուած կարգապահական և կրթական զոյգ յաջողութիւններուն համար։ Արժ. Տէր Հայրը ապա անդրադարձաւ հայ ուսուցիչին նուիրական առաքելութեան մասին՝ հայ մանուկին դաստիարակման ազնիւ գործին մէջ, բոլորին մաղթելով արդիւնաւէտ դպրոցական նոր տարեշրջան մը։

Ցանուն ուսուցչական կազմին, Մօ. Եդուարդ Ցակոբեան, իր անզուսպ գոհունակութիւնը յայտնեց անցնող տարեշրջանին ընթացքին դպրոցէն ներս տիրող համերաշխ և համոզի օրինակելի կարգապահութեան համար, որուն շնորհիւ ուսուցչութեան համար ստեղծուեցաւ աշխատանքի բարենպաստ պայմաններ։ Ցակոբեան խանդավառ խօսքերով վեր առաւ նաև Ծնողք-Ուսուցիչ Միութեան կատարած անգնահատելի և անփոխարինելի ծառայութիւնները։

Որպէս վարժարանին տնօրէնը և Ծնողք-Ուսուցիչ Միութեան ատենապետը՝ Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ. Պօզոյեան խօսք առնելով իրեն վերագրուած բոլոր բարեմաղթութիւնները համեստօրէն ուզեց բաժնել իր պաշտօնակիցներուն հետ։

«Վարժարանը, եզրակացուց Տէր Հայրը, տաճար մըն է՝ ուր իրաւունք չունին մուտք գործելու եսամոլները, շահադէտները, փոքրոգիները և բարիսեցիները»։

Արժանապատիւ Տնօրէն Հօր անկեղծութեամբ զեղուն խօսքերը ներկաները ընդունեցին հաւանութեան բուռն ծափերով։

Պատուարժան Քաղաքական Ժողովի անդամներէն Պր. Ցակոբ Համբիկեան խօսք առնելով իր ջերմագին շնորհաւորութիւններուն և շնորհակալութիւններուն հետ՝ շեշտեց մասնաւորապէս պարբերական խորհրդակցական հանդիպումներու անհրաժեշտութիւնը, աւելի դրական և ամբողջական արդիւնքներու հասնելու համար։

Ծնողաց Միութեան փոխատենապետի խնդրանքով խօսք առաւ վարժարանի պատուարժան Հոգաբարձութեան ատենապետը՝ Պր. Բ. Կոճամանեան, որ սրամտութեամբ լեցուն, ոգևորիչ ճառով մը իր գոհունակութիւնը յայտնեց Ծնողք-Ուսուցիչ Միութեան կատարած ազգանուէր աշխատանքներուն համար և մանաւանդ իրապաշտ գոյներով պարզեց Հոգաբարձութեան ունեցած արդար մտահոգութիւնները ի խնդիր ուսուցիչներուն նիւթական բարելաւման։

Խանդավառ խօսքերով ելոյթ ունեցաւ նաև վարժարանի արաբերէնի ուսուցիչ՝ Ուսթազ Շոէպ։

Ամենէն վերջը, Արժանապատիւ Նախագահ Հայրը, յանուն Ծնողաց Միութեան՝ իւրաքանչիւր ուսուցիչի յանձնեց շնորհակալագիր մը։

Ճաշկերոյթը վերջ գտաւ Արժ. Հօր Պահպանիչով։

Գոհունակութեան ժպիտներով և դպրոցին ապագային հանդէպ լաւատեսութեան լաւագոյն տրամադրութիւններով ներկաները բաժնուեցան իրարմէ՝ կրկին անգամ իրենց շնորհակալութիւնները յայտնելէ ետք Ծնողաց Միութեան վարչութեան ժրաջան և անձնուէր անդամներուն։

Մ.Բ.Ց.

* * *

ՕՐ. ԱՐՏԱ Վ. ՊՈՅԱՃԵԱՆ
ՊՐ.ԵԱՆ ՎԱՆ ՏԷՐ ՏՈՒՍԸՆ

խօսեցեալք

17-7-67 Հոլանտա

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները խօսեցեալ զոյգին եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

* * *

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

(Շար. Բ. էջէն)

Հիւրը եղաւ հինգ օր, որուն ընթացքին տեսակցութիւններ ունեցաւ հայ համայնքի վարիչներուն հետ։

Ցուլիս 12ին, երեկոյեան «Երեւան» ակումբին մէջ յոգնախուռըն բազմութեան մը ներկայութեան Ս. Գասպարեան դասախօսեց «Հայաստանի բարգաւաճման» և «Կոմիտաս»ի մասին։

Հինգշաբթի, 13 Ցուլիս, առաւօտեան ժամը 9ին, ընկերակցութեամբ «Երեւան» Մշակութային Միութեան ատենապետ Տիրան Փափազեանի, հայրենի հիւրը մեկնեցաւ Վառնա և Սոֆիա, ապա Հայաստան։

* * *

«Կոմիտաս» երգչախումբը կը շարունակէ իր կանոնաւոր փորձերը և կը պատրաստուի Հոկտեմբերին սկիզբները ճամբորդել Երեւան և Մոսկուա՝ տալու համար համերգներ։

Ցաջողութիւն կը մաղթենք անոր։

ՑԱԿՈԲ ԱԲԷԼԵԱՆ

20 Ցուլիս 1967, Ռուսէ

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԻԶՊԱՆՈՒՀԻ
ՏԻԿԻՆ Շ. ԹԵՐԶԵԱՆԻ
ՄԱՀԸ

Հելիոպոլսոյ Մերճանեան Մանկապարտէզի և Անարատ Ցղութեան Քոյրերու Մանկապարտէզի նախկին վարչուհի և բազմամեայ դաստիարակ, մանկական երգերու հեղինակ Տիկին ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԹԵՐԶԵԱՆ մահացաւ խոր ծերութեան մէջ անցեալ Երկուշաբթի, 24 Ցուլիս, և թաղուեցաւ Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց Գերեզմանատան մէջ։

Հանգուցեալը քանի մը տարիներէ ի վեր կ'ապրէր «Այծեմնիկ» Տիկնանց Միութեան «Կարապետ Աղա Աբիկեան» հանգստեան Տան մէջ։

Մեր ցաւակցութիւնները ողբացեալին բոլոր պարագաներուն և հանգիստ իր ոսկորներուն։

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ցաւով կը տեղեկանանք մահը՝ Թերթիս բարեկամ Տիար Տիրան Ոսկեանի կողակցին, ողբացեալ Տիկին ԵՐԵՒԱԿ ՈՍԿԵԱՆԻ, որ տեղի ունեցած է Կիրակի, 23 Ցուլիս, Աղեքսանդրիոյ մէջ։

Մեր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնենք ողբացեալին ամուսնոյն և ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

ՍՏԱՑԱՆՔ

– Շնորհակալութեամբ ստացանք ընկերաբան ընկ. Լեւոն Մարտիրոսեանի «ԴՍ ՍԱԿԱՐԳԱՑԻՆ ԿՌԻՒՆԵՐՈՒ ԳԻԾԸ ԱԶԳԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ»՝ Գ. Հատոր։ Գեղատիպ տպագրութիւն «Սօնիկեան» տպարանի կողմէ (Պէյրութ)։ Գին՝ 10 տոլար։ Հասցէ՝ 370 Ն. Սան Փապլօ պողոտայ, Ֆրեզնօ, Գալիֆորնիա 93701։

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պր. Վարդավառ Զէյթունցեանի «ՑՈՒՇԵՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՍԵՄԷՆ» գրքոյկը։ Կողքի գծագրութիւն Պր. Ալ. Սարուխանի։ Գին 35 Եգ. դ. (արտասահման մէկ տոլար)։ Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝ Նամակատուփ 1060, Գահիրէ, Ա.Մ.Հ.։

Հ.Մ.Մ.-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի, 3 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ա) Լուրեր բ) Հարցումներ գ) Զուարճալիք

Հինգշաբթի, 10 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

ա) Խաղեր բ) Հանելուկներ գ) Զուարճալիք

Ուրբաթ, 11 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 6ին

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿԻ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ

«ԿԷԶԻՐԷ»Ի ԵՐԻՏ. ԿԵԴՐՈՆ ընդդէմ Հ.Մ.Մ.Ի
ԿԷԶԻՐԷԻ ԱԿՈՒՄԲԻՆ ՄԷՋ

Հայ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Նուպարեան Ազգ. Վարժարանին համար Մարզանքի ուսուցիչ մը։

Կը խնդրուի ներկայանալ Տնօրէնութեան Երեքշաբթի օրերը ժամը 10-13 եւ կամ գրաւոր ներկայացնել թեկնածութիւնը։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՍԱՐՏԱՐԱՊԱՏԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

ծափահարելու համար, կը ծառայեն բոլոր հանդիսականներուն ափերը։

* * *

Արդարեւ, եկեղեցական ոչ մի հրաշք չէ կրցած փրկութեան լաստ դառնալ՝ 600 տարի ստրուկ դարձած հայ ազգին, որքան այն տեսիլքը, որ չօշափուեցաւ մեր ձեռքերով, տեսնուեցաւ մեր աչքերով՝ թէ տասնեակ հազարաւոր բիւրf ակեարը Նապաստակի պէս լեղապատառ կը փախչի հայ հերոսներու առջեւէն։ Ինչէ՞ն,— ոչ միայն նռնակներու և գնդակներու ձայնէն, այլ աղմուկ-աղաղակէն։ Հապա՞ մը կեցէ՛ք, թող հերոսապատում Թուրչեանը խօսի.

զինուորը ահաբեկած կը փախչէր այդ աղմուկ-աղաղակէն։

* * *

Հնչակեան Պանդուխտի խումբը Հնչակեան Ջ. զօրաբանակի մնացորդացէն կազմուած էր, որուն կը միանային նաև ասկէ և անկէ հաւաքուող նախկին կամաւորները։

Հնչակեան Ջ. գունդը կազմըւեցաւ Թիֆլիս, այն օրէն՝ երբ Ամերիկայէն և Պալքաններէն Կովկաս համախմբուած 3000 անձնուէր մարտիկներ կը մերժուէին «Ազգային Բիւրոյ»էն կողմէ, զանազան պատրուակներով, 1918ին։

Հնչակեան կազմակերպիչները՝ Լազօ, Արշակ Քաքեան եւ Ս. Տաշիր անմիջապէս կը համախմբեն,

Սարտարապատի հերոս ընկեր Պանդուխտ – կեդրոնը – շրջապատուած սպայակոյտի անդամներէ

«Հնչակեան մշեցի Պանդուխտը՝ Վերին Թալինից ու Մաստարայից իջնելով իր 200 մշեցի հեծեալներով և աշխարհազօրայիններով – կամաւորներով համալրելով (աւելացնելով) իր շարքերը, Մայիս 26ին Թիկունքից գրոհել էր 440րդ բարձունքի վրայ, վերցրել մի թնդանօթ, գերել, սպաննել, կոտորել և փախուստի մատնել մնացածներին։ Հետապնդման աղմուկ-աղաղակի վրայ, սարերի ծերպերից թշնամիէն փախստական զինուած տղամարդիկ եւս Պանդուխտի խմբին միանալով հետապնդում են և ջախջախում «կելլիպոլու» բանակի խուճապահար ասկեարները...»։

Գրող և ընթերցողը թերեւս չեն հասկնար, թէ ի՞նչ կը նշանակէ «հետապնդման աղմուկ-աղաղակով»։ Այն բոլոր կամաւորները, որոնք տարիներով թրծուած են Անդրանիկ Փաշայի հարուածող բանակին մէջ, իրենց յաղթանակը ապահովող ռումբերէն մէկն ալ ընտրած են թուրքերէն «Անդրանիկ կէլիյոր» պոռալ և «հերոս մռնչեց, սուրը դողդողաց» երգը բարձրաձայն և միաձայն երգել։ Թուրք կը զինեն ու կը պարենաւորեն Հնչակեան խումբերը, որոնց խմբապետներն էին Ծանպուլաթեան, Աւշարեան, Արմաղանեան, մեղրեցի Սարգիս Մաթէոսեան (Փարամազի եղբայրը), Հայկ Բժշկեան (Գայը), Արտեմիւս, Լազօ, Նշան Միրաքեան եւ այլն։

Ասոնցմէ շատերը՝ վերջին տարին, երբ ռուս բանակը «դէպի տուն» քաշուեցաւ, հեռացան Հայաստանէն։ Թշնամիէն պաշարուած Հայաստանի մէջ՝ Անդրանիկի և Պանդուխտի կռուող խումբերուն մեծ մասը Հնչակեաններ էին. յիշենք միայն խմբապետները. Վանեցի Արշակ Մաճառեան, Սեբաստացի Վահագն Նալբանդեան, Սեբաստացի Արմաղանեան, Ճէպէճեան, Աբօ, Միսաք Քէշիշեան, Արամ Թուրեան, մեծ ու փոքր Մինասներ, Զէյթունցի Ցովհաննէս, Եօզղաթցի Դանիէլ, Միհրան, Զաթցի Մանուկ Զաւուշ, Սամուէլ Զաւուշ, Միքայէլ Զաւուշ, Հին— Բայազիտները՝ Քաֆթէն Արսէնի ղեկավարութեամբ, Մշեցի Մարգար, Անուշաւան և այլն։

Ա. ԿԻՏՈՒՐ

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة اسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز السيدة عايدة سيردبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél.915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՑՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

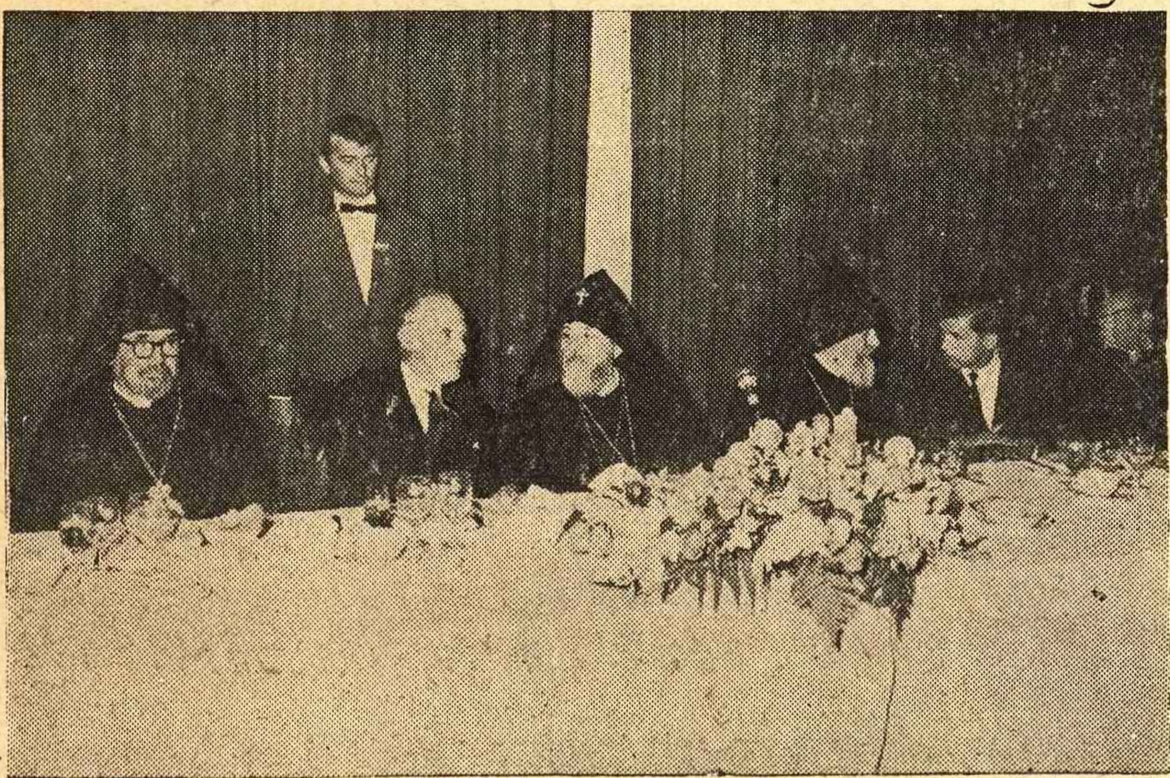
Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 192 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ՕԳՈՍՏՈՍ 1967 | ՀԱՏԸ ՉԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٩٢ – الخميس ١٠ اغسطس ١٩٦٧

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.
ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ
(ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ)

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 10 ՅՈՒԼԻՍ 1967

Ժամը 17.25ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը ժամանեց Ժընեւի Քոանավէն օդանաւակայանը, թեան մօտ արտակարգ դեսպանութեան ներկայացուցիչ՝ Սէրգէյ Կոթրին։ Ներկայ էին նաեւ բազմաթիւ զուիցերահայ և շրջակայ եւրոպական քաղաքներէն

Ճաշկերոյթին Պատուոյ սեղանը

ընկերակցութեամբ Մայր Աթոռի Լուսարարապետ և Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի Ատենապետ Գերշ. Տ. Հայկազուն Արքեպս. Աբրահամեանի, Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ Տ. Սերովբէ Արք. Մանուկեանի, Աղեքսանդրիոյ Առաջնորդական փոխանորդ Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեանի, որ եկած էր յանուն իր համայնքին՝ բարի գալուստ մաղթելու Հայոց Հայրապետին, և հոգեւոր ճեմարանի Տեսուչ՝ հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Պօզապալեանի։

Ազգիս Ծայրագոյն Պատրիարք և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իր շքախումբով դիմաւորուեցաւ պետական դէմքի յատուկ ընդունելութեան պատիւներով։ Արդարեւ, եկած էին Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի ընդհանուր քարտուղար Դոկտոր Է.Կ. Պլէյք, փրոթոքոլի պետ՝ Պրն. Փօլ Կոթրէթ, Վեհափառ Հայրապետի ընդունելութեան Մարմնի ատենապետ՝ Տիար Կ. Ղազարեան, Ժընեւի Գաղութային Վարչութեան Նախագահ՝ Շ. Փիլիպպոսեան, Ե.Հ.Խ.ի մօտ Հայ Եկեղեցւոյ մշտական ներկայացուցիչ և Վիեննայի հայոց հոգեւոր հովիւ Հոգեշ. Տ. Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Գրիգորեան, Մարսէյլէն՝ Յակոբ Եպս. Վարդանեան, Արսէն Վրդ. Պէրպէրեան, Պ. Եազուպեան, Ե.Հ.Խ.ի պատասխանատու քարտուղարներ Միքելի, հայր Փօլ Վէրկէզ, Քրիստափոր Քինկ, հայր Ժօրժ Ցեցիս ու այլ կառավարական եւ ուրիշ հաստատութեանց ներկայացուցիչներ, Սովետական կառավարութեան Ազգերու կազմակերպութ-

ժընեւ ժամանած հայեր, Գաղութային վարչութեանց ներկայացուցիչներ, Միլանէն՝ Պրնք. Ե. Հիւսիսեան, Ս. Սրապեան, Վիեննայէն՝ Սարգիս Կարապետեան, Յունաստանէն Պրնք. Պետրոսեան՝ եւ Պզտիկեան և ուրիշ ազգային գործիչներ և մամուլի ներկայացուցիչներ։

Օդանաւակայանի պատուոյ հիւրերու յատուկ հիւրասենեակին մէջ բարի գալուստի խօսքեր փոխանակուեցան Նորին Սուրբ Օծութեան և հիւրընկալ պատուարժան ներկայացուցիչներուն միջեւ։

Ինքնաշարժներու երկար շարքը ուղղուեցաւ դէպի Ժընեւի Ինթերգոնթինանթալ ամենաարդիական հիւրանոցը, ուր Հայոց Հայրապետը իր շքախումբի անդամներուն հետ տեղաւորուեցաւ «Նախագահական» կոչուած շքեղ յարկաբաժինը։

Երեկոյեան՝ Վեհափառ Հայրապետին սեղանակից էին բացի իր շքախումբի անդամներէն՝ նաեւ Գաղութի Վարչութեան Ատենապետ Շ. Փիլիպպոսեան, ընդունելութեան մարմնի ատենապետ՝ Կ. Ղազարեան, Ե.Հ.Մ.Խ.ի ներկայացուցիչ՝ հայր Փօլ Վէրկէզ։

Ողջունելու համար Հայոց Հայրապետի գալուստը Ժընեւ, Պոլսոյ Յունաց Տիեզերական Պատրիարքի ներկայացուցիչ՝ Մետրոպոլիտ Էմիլիանոս այցելեց Ն.Ս. Օծութեան և բարի գալուստ մաղթեց ու յարգանօք նըշեց երկու եկեղեցիներու Քրիստոնէական և եղբայրական յարաբերութեանց մասին։

(Շար. տես էջ 4)

00243

ՆԱՍԷՐ - ԹԻԹՕ
ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԱՅՍՕՐ
ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Եուկոսլաւիոյ հանրապետութեան Նախագահ Մարաջախտ Ժօզէֆ Պրօզ Թիթօ այսօր Գահիրէ կը ժամանէ։

Այս պաշտօնական այցելութեան ընթացքին ան կարեւոր բանակցութիւններ պիտի ունենայ ԱՄՀի նախագահին հետ։

Մարաջախտ Թիթոյի ընկերացող պաշտօնական պատուիրակութեան մաս պիտի կազմեն փոխ նախագահ՝ Էտուար Քարտեճ, նախագահի ընդհ. քարտուղար՝ Վլատիմիր Փոփովիչ, տնտեսական գործոց փոխ վարչապետ՝ Կիրօ Կլիկորով և Միշա Փաւիչեւիչ՝ արտաքին գործոց նախարարի օգնական։

Այս նախագահական այցելութեան լուրին հրապարակումէն անմիջապէս ետք, Ա.Մ.Ն.ի նախագահ Ճոնսըն՝ նամակ մը ուղարկեց նախագահ Թիթոյի։

Երկու նախագահներուն այս պաշտօնական բանակցութիւնները մեծ կարեւորութիւն կը ստանան, մանաւանդ անոր համար՝ որ տեղի կ'ունենան ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդի, ինչպէս նաեւ Արաբ Գերագոյն ժողովի գումարումներէն առաջ։

Այս բանակցութեանց մէջ կարեւոր բաժին մը պիտի յատկացուի տնտեսական բազմաթիւ հարցերու։

Մարաջախտ Թիթոյի այս պաշտօնական այցելութիւնը պիտի տեւէ երեք օր։

ԱՐԱԲ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒՆ
ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋ ԳՏԱՒ

Շաբաթ 5 Օգոստոսին վերջացաւ Խարթումի (Սուտան) մէջ գումարուած արաբ արտ. գործոց նախարարներուն խորհրդաժողովը։

Այս խորհրդաժողովի ընթացքին, մասնակիցները տասը կարեւոր յանձնարարութիւններ ստանձնեցին, որոնցմէ ութը գաղտնի կը պահուին։

Սուտանի վարչապետ՝ Մոհտ. Մահկուպ առաջարկեց որ արաբ գերագոյն ժողովը գումարուի Խարթումի մէջ և սկսի 29 Օգոստոսին։

ԱՄՀի պատուիրակը առաջարկեց որ լուծում մը գտնուի ԱՄՀի և Սէուտական Արաբիոյ միջեւ Եմէնի շուրջ գոյութիւն ունեցող տարակարծութեան շուրջ։ Այս առթիւ քննարկուեցաւ կազմութիւնը եռանդամ յանձնախումբի մը, որ պարտականութիւն պիտի ունենայ քննելու Եմէնի մասին Ճետտայի համաձայնագրի գործադրութեան հարցը և այս առթիւ ծագած տարակարծութիւնները։

Այս առթիւ Ա.Մ.Հ. ժողովի քարտուղարութեան ներկայացուց յուշագիր մը, որմէ պատճէններ ուղարկուեցան բոլոր արաբ պետութիւններուն։

Որոշուեցաւ որ 15 Օգոստոսին, Պաղտատի մէջ համախմբուին արաբ երկիրներու քարիւղի, գանձային և տնտեսական նախարարները, քննելու համար Իրաքի ներկայացուցած ծրագիրը՝ որ զօրաւոր զէնք մը կը նկատուի յարձակող և անոր թիկունք կանգնող պետութեանց դէմ։

Իրաքի պատուիրակութիւնը կ'առաջարկէր նաւազագոյնը երեք ամսուան շրջանի մը համար, ամբողջական դադրեցում քարիւղի արտածման և բոլոր երկիրներուն համար՝ առանց բացառութեան։

Որոշուեցաւ նաեւ որ յառաջիկայ Օգոստոս 26ին, Խարթումի մէջ կրկին ժողով գումարեն արաբ արտ. գործոց նախարարները՝ քննելու համար Պաղտատի մէջ առնըւած որոշումները և Արաբ Գերագոյն ժողովին օրակարգը պատրաստեն։

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ ԸՆԿԵՐԱԿՑԱԲԱՐ
ՔԱՐԻՒՂԻ ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ ՍԻՈՒԱՅԻ ՈՎԱՍԻՍԻՆ ՄԷՋ
Մորկանի (Կարմիր ծով) նաւթահորերու արտադրութիւնը 1969ին պիտի հասնի օրական 200.000 տակառի

Նաւթային փնտռտուքներու վեց սովետ մասնագէտներ Գահիրէէն արեւմտ. անապատ գացին, ԱՄՀի հաշւոյն անապատային կարգ մը շրջաններու մէջ կատարուելիք նաւթահետազօտութեան աշխատանքներուն լծուելու համար, ըստ ԱՄՀի և Ս. Միութեան միջեւ եղած տնտեսական և թեքնիք համագործակցութեան համաձայնագրութեան տրամադրութիւններուն։

Անոնք նախնական փնտռտուքներ պիտի կատարեն Սիուայի Ովասիսին մօտերը։ Իրենց կ'ընկերանան քանի մը արաբ մասնագէտներ։ Այս տարուան ընթացքին երկու հորեր պիտի փորուին այս շրջանին մէջ։

Էլ Ալամէյնի մէջ՝ ուր անցեալ տարի քարիւղ երեւան եկաւ, շատ մը շինարարական աշխատանքներ կը կատարուին կարելի եղածին չափ շուտ շահագործելու համար գտնուած հանքերը։

Գալով Կարմիր ծովու մէջի Մորկանի նաւթահորերուն, ըստ մասնագէտներու գնահատումին, այս տարի արտադրութիւնը պիտի ըլլայ օրական 100.000 տակառ. գալ տարի 150.000 տակառ եւ 1969ին պիտի հասնի 200.000 տակառի, այսինքն տարեկան 10 միլիոն թոնի։

Քարիւղի, հանքային հարստութեանց և փոխադր. նախարար՝ ճարտ. Մահմուտ Եունէս այս ամսուան ընթացքին, սովետ պատուիրակութեան հետ պիտի ստորագրէ համաձայնութիւններ՝ Սիուայի հետազօտական աշխատանքներուն և Ս. Միութեան կողմէ այս աշխատանքներուն համար պահանջուած մասնագիտական կազմածներու հայթայթման առնչութեամբ։

Ընդդիմութիւնները Կը Զօրանան
ԱՐԱԲ ԳՐԱՒԵԱԼ ՀՈՂԱՄԱՍԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Իսրայէլեան ուժերուն կողմէ գրաւեալ Արաբ հողամասերուն վրայ, գրաւման սկիզբէն իսկ ծայր տուած էր արաբ ընդդիմութիւնը, որ օր ըստ օրէ զօրաւոր դարձած է։ Արդարեւ, Երկուշաբթի 7 Օգոստոսին, Երուսաղէմի ընդհ. գործադուլը եկաւ ապացուցանելու՝ որ գրաւեալ հողերուն արաբ բնակչութիւնը, զօրաւոր միասնականութեամբ յանձն առած է ամէն ըսպառնալիք և դժուարութիւններ, եւ մեծ ընդդիմութիւն կը կատարէ ներխուժող թշնամիին դէմ։

Արաբական Երուսաղէմի պաշտպանութեան կոմիտէի հրահանգով կատարուած ընդհ. գործադուլը, անդամալուծեց ամբողջ քաղաքը։ Երթեւեկը ամբողջութեամբ դադրեցաւ, և բոլոր խանութներն ու հանրային սպասարկութիւնները փակուեցան։

Հետեւելով Երուսաղէմի օրինակին, Նափլուզի արաբ ժողովուրդն ալ զօրեղացուցած է իր ընդդիմադրութիւնը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԸՆԿԵՐ ԼԵՒՈՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ 10.000 ՏՈԼԱՐ ԵՒՍ ԿԸ ՆՈՒԻՐԷ ՍԱՀԱԿԵԱՆ ԼԻՍԷԻ ՀՈՂԻ ԳՆՄԱՆ ՖՈՆՏԻՆ

Հաճոյքով կ'իմանանք՝ թէ իր առատաձեռն զոհաբերութեամբ յայտնի, Տիգրոյթարբեակ ընկեր Լեւոն Մկրտիչեան, որ Սահակեան Լիսէի հողի գնման հանգանակութեան բացումը կատարած էր 40.000 տոլարի իշխանական նուէրով մը, վերջերս ազնուական նոր ժեսթով մը 10.000 տոլար եւս նուիրած է Սահակեանի հողի գնման ֆոնտին։

ԼԻԲԱՆԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՆՐ. ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ ՀԵՌԱԳԻՐԸ ՍՈՑ. ԴԵՄ. ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Սոցեալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան Լիբանանի Շրջանի Վարիչ Մարմինը հետեւեալ գրութիւնը ստացաւ Հանրապետութեան Նախագահութենէն.—

«Սոցեալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութիւն

Պէյրութ

«Հանրապետութեան Նախագահ՝ Նորին Վսեմութիւն Պր. Շարլ Հելու կը գնահատէ վերջին դէպքերուն բերումով ձեր ցուցաբերած հայրենասէր զգացումներն ու հայրենիքի բարօրութեան ի խնդիր ձեր բերած նպաստը»։

Հանրապետութեան Նախագահութեան Ընդհանուր Տնօրէն
Իլիաս Սարգիս

Սին էլ Ֆիլ, 24 Յուլիս 1967

ԳԵՐՇ. ԳՆԷԼ ԵՊՍ. ՃԷՐԷՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒԺՈՒՆԻ ՊԷՅՐՈՒԹ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՆ

Սահակեան Լիսէի Հողի Գնման եւ Շինութեան Կեդր. Յանձնաժողովի Նախագահ Գերշ. Գնէլ Եպիսկոպոս Ճէրէճեան եւ ատենապետ Ընկեր Յարութիւն Կուժունի, 23 Յուլիս Շաբաթ կ. ե. ժամը 6.30ին, օդային գծով վերադարձան Պէյրութ, չորս ամիս բացակայութենէ ետք։

Սահակեան Լիսէի Շինութեան Կեդր. Յանձնաժողովի պատուիրակութիւնը, մասնաւոր առաքելութեամբ այցելեց Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու հայաշատ գաղութները, հանգանակութիւն կատարելու համար Սահակեան Լիսէի Հողի Գնման եւ Շինութեան Ֆոնտին, եւ արժանացաւ ջերմ ընդունելութեան։

Վերադարձի ճամբուն վրայ, պատուիրակութիւնը հանդիպեցաւ Ժընեւ, ուր ընդունուեցաւ Վեհափառ Վազգէն Ա. Հայրապետի կողմէ, ապա այցելեց Եւրոպայի կարգ մը գաղութները եւ հանդիպումներ ունեցաւ ծանօթ ազգայիններու հետ։

Բարի գալուստ կը մաղթենք Գերշ. Գնէլ Սրբազանին եւ Ընկ. Յարութիւն Կուժունիին։

ՄԵԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻՒ ՍԱՀԱԿԵԱՆ ԼԻՍԷԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

26 Յուլիս, երեկոյեան ժամը 7.30ին, ժողովրդային եւ պաշտօնական ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ Հ.Մ.Մ.ի Տան մէջ, ի պատիւ Սահակեան Լիսէի կառուցման Յանձնաժողովի պատուիրակութեան անդամներուն՝ Գերշ. Տէր Գնէլ Եպիսկոպոս Ճէրէճեանի եւ Ընկ. Յարութիւն Կուժունիի, անոնց արտասահմանէն վերադարձին առթիւ։

Պաշտօնական մարմիններու ներկայացուցիչներ բարի գալուստ մաղթեցին, մինչ տասնեակ մը օրիորդներ զանազան կազմակերպութիւններու անունով ծաղկեփունջեր ընծայեցին Սրբազան հօր եւ Ընկեր Կուժունիին, որոնք համակրանքի սրտագին ցոյցերու արժանացան։

Հասարակութեան մէջ կը տեսնուէին լիբանանահայ կրօնական եւ քաղաքական անձնաւորութիւններ, լիբանանեան մամուլի ներկայացուցիչները (անխտիր), մտաւորականներ եւ ազգային դէմքեր։ Ընկ. Պեպօ Սիմոնեան բարի գալուստի ջերմ խօսքեր ուղղեց ազգանուէր առաքելութենէ մը յաղթականօրէն վերադարձած Սահակեանի պատուիրակներուն։

Յաջորդաբար խօսք առին Սրբազան Հայրն ու Ընկերը, եւ շնորհակալութիւն յայտնելով ընծայուած յարգանքին եւ իրենց վերապահուած ընդունելութեան ջերմութեան համար, յայտարարեցին, որ ձեռք ձգուած արդիւնքը գոհացուցիչ է եւ Սահակեան Լիսէի ծրագրին գործադրութիւնը կ'իրականանայ. շնորհակալութիւն յայտնեցին արտասահմանեան գաղութներու ազգային շրջանակներուն ու յատկապէս ազգանուէր եւ առանդապահ տարրին, որ ջերմօրէն արձագանգեց հայապահպանման այս վեհ գործի յաջողութեան։

Ապա Հ.Մ.Մ.ի Տան «Ռուֆ»ին վրայ տրուեցաւ քոքթէյլ մը։

ԶԵԿՈՅՑ

Միջին Արեւելքի վերջին դէպքերուն որպէս հետեւանք՝ Երուսաղէմի հայ գաղութին ենթարկուած տնտեսական տագնապին եւ այլ դժուարութիւններու առիթով, Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Խնամակալ Վարչութիւնը, ընդառաջելով Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութենէն ստացուած ստիպողական դիմումի մը, 5.000 սթերլինի (14.000 տոլար) բացառիկ յատկացում մը ըրաւ Պատրիարքարանին՝ ի նպաստ գաղութին մէջ սնունդի, դեղօրայքի եւ այլ անհրաժեշտութիւններու կարիք ունեցող անհատներու։

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ
ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Լիզպոն, Յուլիս 1967.

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒՀԻԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջերս փայլուն յաջողութիւն արձանագրեց գաղութիս սիրուած դաշնակահարուհի Օր. Աշխէն Մէօթէմէտեան՝ ստանալով Licentiated of the Royal Schools of Music (L. R. S. M.) Teaching *վկայականը Անգլիոյ Արքունի երաժշտանոցէն։*

Օր. Աշխէն Մէօթէմէտեան երկար տարիներէ ի վեր իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ գաղութիս մշակութային սրահներուն կազմակերպած հանդէսներու յայտագիրներուն։ Նաեւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ երգեհոնահարն է։

Իր ծրագիրներուն մաս կը կազմեն եւրոպական մեծ դասականներու կողքին հայրենի անուանի եւ աշխարհահռչակ երգահաններու՝ Ա. Խաչատրեանի, Ա. Պապաճանեանի, Ալ. Յարութիւնեանի, Ա. Սպենդիարեանի, Բարխուդարեանի եւ այլոց յօրինումները։

Եգիպտահայութիւնը հպարտ է իրմով ու կը մաղթէ իրեն նորանոր յաջողութիւններ եւ Մայր Հայրենիքի մէջ իր տաղանդը արտայայտելու բարեբաստիկ պատեհութիւն։

ՏԽՐՈՒՆԻ

Խոր ցաւով տեղեկացանք մահը Տիկ. ՀԵՐՄԻՆ ՖՈՒՌՆՃԵԱՆԻ (ծնեալ Սագայեան), որ տեղի ունեցած է անցեալ Երեքշաբթի, 8 Օգոստոս 1967, առաւօտեան ժամը 5ին։

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը տեղի ունեցաւ նոյն օրը՝ կ.ե. ժամը 5ին, Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը փոխադրուեցաւ Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց գերեզմանատունը եւ ամփոփուեցաւ Սագայեան ընտանեկան դամբարանին մէջ։

Մեր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնենք Տէր եւ Տիկ. Զարեհ Սագաեաններին եւ բոլոր սգակիր պարագաներուն։

ՕՐ. ԱՍՏՂԻԿ ԿՈՃԱՄԱՆԵԱՆԻ ՓԱՅԼՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Հաճոյքով տեղեկացանք՝ որ Օր. Աստղիկ Կոճամանեան, դուստրը եգիպտահայ ծանօթ նկարիչ Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Կոճամանեանի, պատուաբեր յաջողութեամբ աւարտած է Գահիրէի Դեղագործական համալսարանը՝ արժանանալով *Պեչըլըր ըն Ֆարմըսի ընտ Ֆարմըսիթիքըլ քիմիսթրի* աստիճանին «լաւագոյն» յիշատակութեամբ եւ Բ. կարգի պատուոյ աստիճանով։

Այս առթիւ կը շնորհաւորենք Օր. Ա. Կոճամանեանն ու իր ծնողքը եւ յաջողութիւն կը մաղթենք իր նոր ասպարէզին մէջ։

Օր. Աստղիկ Կոճամանեան

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ԳՈՐԾԻՉԻ ԿՈՉՈՒՄ

Մեծ հաճոյքով կը տեղեկանանք՝ որ Հ.Ս.Ս.Հ. Գերագոյն Սովետի Նախագահութեան հրամանագրով բազմաթիւ արուեստագէտներու, դերասաններու, նուագավարներու, մենակատար երգիչներու եւ նուագողներու շնորհուած են կոչում։

Այս արժանաւորներու ցանկին մէջ սրտի անխառն ուրախութեամբ կարդացինք որ հայրենի մեր սիրելի բարեկամներէն՝ արուեստագէտ, «Սովետական Արուեստ» ամսագրի գլխաւոր խմբագիր Սարգիս Բագրատունի Բայանդուրին շնորհուած է արուեստի վաստակաւոր գործիչի *կոչում։*

Ընկեր Սարգիս Բայանդուր եւ իր շնորհալի տիկինը՝ հայրենի մեծ բանաստեղծուհի Մարօ Մարգարեան, իրենց արուեստագիտական ծիրքն ու տաղանդը անսակարկ ի սպաս դրած են մեր Հայրենիքին։

Սրտանց կ'ողջունենք եւ կը շնորհաւորենք զիրենք, ինչպէս եւ կոչման արժանացած բոլոր արուեստագէտները, մաղթելով բոլորին նորանոր եւ մեծ յաջողութիւններ՝ ի պատիւ մեր պանծալի ժողովուրդին եւ յաւերժական հայրենիքին։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԶԱՀԱԿԻՐ»ի

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂԱՆԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ»

«Հայաստան» հրատարակչութիւնը լոյս ընծայեց «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂԱՆԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ» հաւաքածուն՝ 19 եւ 20րդ դարու հայ գեղանկարիչներու գործերու 30 գունաւոր վերատպութեամբ։ Ներածականը, որ գրած է երիտասարդ արուեստաբան Շահէն Խաչատրեան, ընթերցողին կը ծանօթացնէ հայ նոր գեղանկարչութեան զարգացման ընթացքին եւ առանձին ստեղծագործողներու։

Հաւաքածուին մէջ տեղ գրաւած են Յ. Յովնաթանեանի, Յ. Այվազովսկիի, Գ. Բաշինջաղեանի, Վ. Սուրէնեանի, Ս. Աղաճանեանի, Փ. Թերլեմեզեանի, Ե. Թադէոսեանի, Վ. Գայֆէճեանի, Ե. Նազարեանի, Մ. Սարեանի, Յ. Կոջոյեանի, Ս. Առաքելեանի, Գ. Գիւրճեանի, Ե. Քոչարի, Մ. Ասլամազեանի, Մ. Աբեղեանի, Է. Իսաբէկեանի, Հ. Զարդարեանի եւ ժամանակակից շարք մը այլ նկարիչներու կտաւներու վերատպութիւնները, որոնց զգալի մասը առաջին անգամ է որ գունաւոր կը ներկայացուի։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Հալէ Եղիայեան եւ համայն սգակիր պարագաները կուգան իրենց խոր շնորհակալիքը յայտնել բոլոր անոնց՝ որոնք անձամբ, հեռագրով, նամակով, ծաղկեպսակով կամ զանազան բարեսիրական միութիւններու բրած նուիրատուութիւններով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն, զաւկին եւ ազգականին՝ ողբացեալ Հայկ Եղիայեանի տարաժամ մահուան տխուր առթիւ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

— Փորձառու Հաշուապահ մը, որ գիտնայ Արաբերէն եւ Հայերէն լեզուները։

— Անգլերէնի եւ Մարզանքի Ուսուցիչներ։

— Հսկիչ մը։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ ՀԱՄԱՐ

— Ուսուցչուհի, եւ Դաշնակահար Ուսուցչուհի մը։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Թեկնածուներէն կը խնդրուի գրաւոր դիմել Տնօրէնութեան, մինչեւ 15 Օգոստոս 1967, կ.ա. ժամը 10 էն 12.—

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Նուպարեան Ազգ. Վարժարանին համար Մարզանքի ուսուցիչ մը։

Կը խնդրուի ներկայանալ Տնօրէնութեան՝ Երեքշաբթի օրերը ժամը 10-13 եւ կամ գրաւոր ներկայացնել թեկնածութիւնը։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Մ Ե Ն Ք

Մենք խո՛ւլ ենք կիսով.
ամեն մի նոր ձայն թէեւ շուտ լսում,
բայց անկարո՛ղ ենք ետեւից գնալ.
մեր ականջներում
հայոց պատմութեան քաո՛սն է խըշ-
շում՝
փնտռելով խօսքեր դառնալու համար..

Մենք կա՛ղ ենք կիսով,
քանզի ո՛ր էլ մեր մի ոտքը դնենք՝
Սուրիոյ աւազի՛ն,
Փարիզի մայթի՛ն,
Նեղոսի ափի՛ն,—
մեր միւս ոտքը
խրուած է Մասիս լերան ձիւնի
մէջ,
եւ մենք չե՛նք քայլում,
մենք տեղ չե՛նք հասնում՝
գծում ենք միայն
մեր պանդխտութեան շրջագի՛ծն
անել՝
Մասիսի շո՛ւրջն ենք պտտւում ան-
վերջ...

Մենք կո՛յր ենք կիսով՝
միշտ թա՛ց է եղել մեր աչքն ար-
ցունքից,
եւ աղօ՜տ ենք մենք տեսնում,
անկատա՛ր.
մի ձեռքով ենք մենք կառուցել
միայն՝
ստիպել ենք զէ՛նք բռնել միւսով՝
պատերա՜զմ էր մեր հողում անդա-
դար...

Մենք հա՛մր ենք կիսով՝
քանի՜ անգամ են կտրել մեր լեզուն՝
մեր մտածածը չասելու համար,—
որ չուրախանա՛նք մեր ուրախու-
թեամբ.
չհպարտանա՛նք մեր հպարտու-
թեամբ,
ու... չզգա՜նք մեր զոհերն անհամար:

Արայի պէ՛ս ենք մենք սիրահարւում՝
մեզ թւում է միշտ,
թէ սիրով տարուած մեր հո՜ղն ենք
լքում,
եւ... վախենո՜ւմ ենք նոր Շամի-
րամից.

Կէս ուղեղո՛վ ենք աշխարհն ընկա-
լում՝
մթագնե՜լ է կէսն
անէծքի՛ց,
ցաւի՛ց...

Մենք կէ՛ս՝
կէ՜ս ենք մենք,
չլինէինք կէս՝
հա՛յ կը լինէինք
եւ ոչ թրքահա՛յ,
կամ Ֆրանսահա՛յ.
կամ արաբահա՛յ
(Իսկ վաղն՝ աստղահա՛յ
եւ կամ... լուսնահա՜յ...),
կէ՛ս ենք
երկնեղքուա՛ծ,
կիսուա՛ծ,
երկգագաթ՝
մեր խորհրդանիշ մեծ լերա՛ն նման...

ԳԷՈՐԳ ԷՄԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏԻ ՇՈՒՐՋ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՃԱԿԱՏԸ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է

ՈՍԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Կասկած չկայ, որ սփիւռքահայութեան մէջ գոյութիւն ունին զանազան հոսանքներ, որոնց քաղաքական և ընկերային ըմբռնումները տարակարծութեան ու բախումներու ցաւագին առիթներ են պատճառած և յաճախ հնարաւորութենէ զրկած են մեր ազգային խոր վէրքերուն դարմանումը։ Տխուր է յայտնել նաև այն պարագան, թէ հայ ժողովուրդը տարագիրի թոհուբոհին մէջ լքուած է իր բախտին, ամբողջ աստանդական ու ծուատուած, դէպի կորստեան անդունդը կը գլորուի։

Տարակարծութիւնները բազմազան են նոյնիսկ գոյութիւն ունեցող միևնոյն հատուածի անդամներուն մէջ, որոնք երբեմն ուղիղ, երբեմն խոտոր ճամբաներ ցոյց կուտան։

Մեր նպատակը չէ անշուշտ հաւատաքննութեան փորձ կատարել և զատորոշել սխալներն ու ճշմարտութիւնը, որովհետև աշխարհացրիւ ժողովուրդի մը համար անխուսափելի է բազմազան ազդեցութիւններ կրել և իր կամքէն անկախ են ազգային շահերու միատեսակ մտածումն ու ինքնաբեր համագործակցութիւնը՝ ամէն տեսակ դժուարութիւններու կուրծք տալու համար։

Սակայն կան ընդհանրական խնդիրներ, որոնց լուծումը անառարկելիօրէն բոլորին կը պատկանի և կարելի է զանոնք իրագործելու համար համախորհուրդ միացեալ ճակատ կազմել։ Այդ խնդիրներէն մեծագոյնը ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏՆ է։

Թուրքիան, հայոց դէմ իր ձեռքով գործադրած ցեղասպանութեամբ, ոչ մէկ խտիր դրաւ կուսակցականին կամ չէզոքին, ոչ կրօնական յարանուանութեանց պատկանող անդամներուն և ոչ մտաւորականին, ոչ կիներուն և ոչ մանուկին, ոչ ծերերուն և ոչ երիտասարդին, ոչ հարուստներուն և ոչ աղքատին։ Բոլորը, բոլորը ջարդեց անողոքօրէն և իւրացուց մեր չորս հազարամեայ Հայրենիքը, փճացուց մեր մշակութային ու նիւթական անհաշիւ գանձերն ու հարստութիւնները, տարագրութեան մատնեց վերապրող բոլոր հայերը, առանց դոյզն պատիժ կրելու իր անորակելի մարդասպանութեան համար, առանց հաշիւ ու հատուցում տալու իր կործանումներուն։

Այժմ հարց կուտանք, թէ ո՞ր նախանձախնդիր հայն է որ պիտի պնդէ թէ Թուրքիոյ դէմ կարելի չէ միացեալ ճակատ կազմել այսպիսի ճիւաղային չարիք մը զգետնելու և դրական լուծում պահանջելու մեր արդար իրաւունքներուն համար։ Ոչ մէկ հարազատ հայ կը յանդգնի այդպիսի վճիռ արձակել։

Մ ե ր հասկացողութեամբ, միասնականութիւն չի նշանակեր մէկ կուսակցութիւնը ենթարկել միւսին, կամ գաղափարական գլնաթափութիւն պահանջել իւրաքանչիւրէն, այլ ընդհակառակն, հասարակաց դատին շուրջ գործակցիլ մինչև վերջին յաղթանակ։ Եթէ հատուածները համաժողովրդական այս տարրական նպատակը չեն կարող հասկնալ և չեն կամենար առաջադրուած հարցը միասնօրէն իրագործել, հապա ի՞նչպէս կարելի է երևակայել, որ հայ ժողովուրդը կուրօրէն իրենց հետևի, առանց դրական ակնկալութեան։ Այլապէս ժողովուրդի զոհողութիւնները պիտի գործածուին իրերամարտ պայքարի մինչև սպառում և յուսախաբութիւն։ Ուրիշ խօսքով եղբայրասպան կռիւները պիտի արծարծուին, որպէսզի բուն թշնամին՝ Թուրքն իր օձիքն ազատէ արդարութեան ցասումէն։

Միացեալ ճակատի հարցն օրինաչափ է և տրամաբանական. հարկաւոր է միայն գործնական միջոցառում։ Յուսալքուած ժողովուրդը պիտի խանդավառուի, երբ տեսնէ թէ աջի և ձախի միջև հարուածները դադրած են և կեդրոնացած՝ մի միայն դարաւոր թշնամուն դէմ։

Այս նկատումով է որ բազմաթիւ խելահաս մարդիկ կ'առաջարկեն միացեալ ճակատի գործունէութիւն Հայկական Հողային Դատին շուրջ։

Զարմանալի է, սակայն, որ կը գտնուի անձ մը, որ դժգոհ է միասնութեան ջատագովներէն և հրապարակով անհեթեթ վերագրումներ կ'ընէ։

Ամէնէն աւելի տեւող այսպիսի յօդուածաշարք մը կայ «Պայքար» օրաթերթին մէջ «Հայկական դատի նոր հանգրուանը» վերնագրով, որուն հեղինակը՝ Դր. Ա. Անդրէասեան կը գանգատի.—

«Գրեթէ ամէն մտաւորական,- գրող թէ գիտնական, ուսուցիչ թէ արուեստագէտ՝ որևէ հաւաքական ճիգի յաջողութեան բացարձակ նախապայման կը հռչակէ սփիւռքահայ համապարփակ միասնականութեան ստեղծումը»։

Եւ այնուհետև միասնութեան գաղափարը կը յորջորջէ,- Քմածին, հեքիաթային, մռայլօրէն լուրջ, խեցեվճիռ, թախանձանք, պարսաւ, պաղատանք, այլամերժ մտասեւեռում, առհաւական բնազդ, չափանիշի ցաւագին եղծանում, ամենաբոյժ թիլիսման, բորբոքած Ցեբիշ, այլամերժ կուապաշտութիւն, յոխորտանք, ծեծուած մանուկի ճիչ, մօագար Փանջունիի մը մարտակոչ, խեղճ գլուխը իրականութեան ժայռին դէմ փշրող Տոն Քիշոթի մը յուսահատ հեծեծանք, երջանիկ ինքնախաբէութիւն, սրտառուչ ու ծանծաղ, ջղագրգիռ ու սպառնալից, կործանող, բզիկ-բզիկ փեռեկտող, քրքջացող զաւեշտ, ինքնակոչ դատախազի խստութեամբ պահանջ, ապշեցուցիչ ինքնամղում, սպառնացող, ծիծաղելի ապերասանութիւն... («Պայքար» Յունիս 1, 1967)։

Ի՛նչ հոգեկան վերացում։ Այսքան «գեղարուեստական» հըմտութիւն ի՞նչպէս կուտակեց Դր. Ա. Անդրէասեանը՝ խատուտիկ փետուրներով զարդարելու համար միասնութեան ձգտումը։

Բնորոշ է որ Դր. Ա. Անդրէասեան ընդդիմախօսելու հետեւեալ պատճառաբանութիւնն ունի.—

«Եւ կը մնայ դժբախտ իրականութիւնը,- փոյթ չէ թէ շատեր դժուարանան ըմբռնել, կամ մերժեն տեսնել անոր մռայլ իմաստը—։ Այնքան ատեն, որ գաղութահայ գոյավիճակին մէջ կը տևեն այդ երկու ներհակ, իրերամերժ դաւանանքներն ու գործելակերպերը, հնարաւոր պիտի չըլլայ ոչ միայն անոնց «միութիւնը», այլ նոյնիսկ պարագայական գործակցութիւն մը»։

Ընդհակառակն, միացեալ ճակատի առաջարկն անհիմն ու անտեղի պիտի ըլլար միայն այն ատեն, երբ հոսանքներու դաւանանքներն ու գործելակերպերը ներհակ ու իրերամարտ չըլլային, որովհետև ամէն ինչ նախապէս արդէն կարգադրուած պիտի ըլլար։ Միասնութեան գաղափարը հանդէս կուգայ, ուրեմն, լոկ այն պարագային, երբ երկու կամ աւելի ներհակ, իրերամերժ կազմակերպութիւններ կարիք ունին ընդհանրական խնդրի մը շուրջ համագործակցիլ։ Այդ ընդհանրական բնոյթ ունեցող հարցը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏԸ։

Հարց կը ծագի այժմ, թէ իրապէս հայ կեանքին մէջ արդեօք կա՞ն հատուածներ, որոնք ուղղակի կամ պաշտօնապէս կողմնակից են Թուրքիոյ դաւաճանական քաղաքականութեան, կամ համամի՞տ են հայկական հողերը պահել տեւապէս Թուրքիոյ բռնագրաւման տակ։ Բացարձակ կողմնակցութիւն չկայ Թուրք ցեղասպանութեան կողքին։ Իսկ եթէ կան անհատներ, որոնք անըմբռնելի նկատումներով թշնամին կը ջատագովեն, այդպիսիք կը հեռացուին միացեալ ճակատէն մի անգամ ընդ միշտ։

Միացեալ ճակատը սրբազան ուխտ մըն է և եղբայրական դաշինք մը ստորագրուած երկու միլիոն հայ նահատակներու թափած անմեղ արեան երդումով և պայքարի անխորտակ կամքով։

Միացեալ ճակատը միտում չի կրնար ունենալ ինքզինք հակադրելու ոչ Արևելեան, ոչ Արևմտեան և ոչ ալ Զէզոք երկիրներուն, այլ պայքարը պիտի սաստկացնէ իր բուն նշանակէտին վրայ, մի միայն Թուրք ջարդարար ու բռնագրաւող պետութեան դէմ՝ մեր արդար պահանջներու մասին լուսաբանութիւն սփռելով աշխարհի մէջ, փաստացի տուեալներով, վաւերագրերով։

Դր. Ա. Անդրէասեան միասնական գործունէութիւնը ժխտելու ուրիշ պատճառաբանութիւն մըն ալ ցոյց կուտայ.—

«Այսպէս. բացի հազուադէպ շրջաններէ, երբ ազգի մը ֆիզիքական գոյութիւնը վտանգուեր է՝ արտաքին թշնամիի մը ներխուժման հանդէպ «ազգային միութիւն» չէ իրականացած երբեք որևէ երկինքի տակ և որևէ դարու մէջ։

(Շար. տես էջ 4)

ՅՍՏԱԿ ԽՕՍՔ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԷՐ ԵՒ Է ԱՅԺՄ ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԱՅԵԱՑՔԸ

Երէ՛կ՝ Կիլիկեան Ներգաղթի (1918) եւ Այսօ՛ր՝ Հայրենադարձի Նկատմամբ

(ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁՈՒՄՆԵՐ)

ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Մեր խօսքը յստակօրէն բացատրելու և բոլորին համար պարզաբանելու մտահոգութենէն մղուած՝ կ'արժէ որ յետադարձ ակնարկ մը նետենք շուրջ յիսուն տարիներ ընդգրկող շրջանի մը վրայ՝ հասնելու համար մինչև 1918, երբ համաշխարհային պատերազմին մասնակցող դաշնակից յաղթական բանակները՝ իրենց տարած ջախջախիչ յաղթանակներով վերջ կու տային համատարած արհաւիրքին, և զինադադարի ծիածան գօտին կը լուսաւորէր համայն մարդկութեան խաղաղութեան ճանապարհին յուսատու հեռանկարները։

Եւ հայ ժողովուրդը, որ իբրև փոքրիկ դաշնակիցը մեծ պետութեանց, իր քաջարի զաւակներով մասնակցեցաւ դաշնակից բանակներու կողքին՝ տարուող այդ հըսկայ պայքարին և վասն խաղաղութեան, վասն արդարութեան չխնայեց հատուցանել ի՛ր ալ արեան տուրքը, զոհաբերելով իր հերոսատիպ զաւակները՝ յուսալով, հաւատալո՛վ և, ինչո՞ւ չէ, ապաւինելով տրուած խոստումներուն՝ առ ի դիւրացումն իր անկորնչելի և անժամանցելի պատմական իրաւանց, որոնք ի զօրու են և պիտի մնան ի զօրու,՝ որքան ատեն որ կա՛յ և կը մնայ հայ ժողովուրդը և որքան ատեն որ հայութիւնը պահանջատէրը կը մնայ իր պապենական հողերու իրաւանց։

Արդ, զինադադարին յաջորդող անմիջական ամիսներուն, երբ արդէն դաշնակից ուժերը տէրն էին Մերձաւոր Արևելքի բազմաթիւ երկիրներուն և կը տիրէին Թուրքիոյ, իր օճախներէն և երդիքներէն տեղահանուած աքսորական մեր ժողովուրդի վերապրող գլեաձի բեկորները, Տէր-Զօրէն կը սկսէին վերադառնալ իրենց տուները, իրենց հողերը, կը վերադառնային յատկապէս Կիլիկիա, այդ չքնաղ երկիրը, վերագտնելու համար իրենց օճախը, իրենց երդիքը։

Ո՛չ միայն ջարդէն և աքսորէն կը վերադառնային հոն, այլ զանազան արտասահմանեան երկիրներէ ալ։ Անգամ եգիպտահայ գաղութը, խանդավառուած՝ երկրի ազատութեան և անկախութեան համար նախատեսուող հաւանական յոյսերէն և կարելիութիւններէն, վերջապէ՛ս իրագործուած ըլլալ կը կարծէր «Ցանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա»ն, և առանց վարանումի, անսակա՛րկ և նոյնիսկ առանց որևէ կազմակերպչական ծրագրի մը գոյութեան, ծայր կու տար դէպի Կիլիկիա ներգաղթի վիթխարի հոսանքին, հաշուեյարդարի ենթարկելով և՛ գործ, և տուն, և ամէ՛ն նկատում, առանց երբեք անդրադառնալու թէ որքա՞ն ապահովութիւն կը ներշնչէր Կիլիկիոյ դռներուն բացումը։ Բա՛ւ էր որ մենք երգած ըլլայինք «Երբ որ բացուին դռներն յուսոյ»...։ Ու նաև առանց իսկ լըսելու մեր ազգային թէ ֆիզիքական գոյատեւման մասին մտահոգուող հայ շրջանակներէն շրջահայեաց մարդկանց «Մի՛ աճապարէք» թելադրական կոչերը։

Սակայն կարաւանները կը քալէին...։

Ու կը յիշեմ, որ 1919ի ամրան առաջին ամիսներուն էր՝ որ բոլորին հետ միասին, մենք ալ կը մեկնէինք՝ բաժնուելով Աղեքսանդրիոյ Պօղոսեան ազգ. վարժարանի շրջանաւարտ հինգերորդ դասարանի մեր ընկերներէն...։

Մեզ փոխադրող շոգենաւը Պէյրութէն վերջ կը հասնէր Ալեքսանտրէթ և ապա՝ Մերսին, ուր պիտի մնայինք քանի մը օր միայն՝ դէպի Ատանա ուղեւորուելէ առաջ։

Ինչպէս ծովեզերեայ քաղաքները կ'ըլլան առ հասարակ, Մերսինն ալ սիրուն քաղաքի մը տըպաւորութիւնը կը թողուր, թէև անծանօթ ըլլալով տեղւոյն, մեր առօրեայ շրջագայութիւնն ու թափառումը միշտ կը մնային սեղմ շրջանակի մէջ։ Այնուհետև մեր տեսած երկրորդ քաղաքը կ'ըլլար Ատանան. շատ հարուստ և բարեբեր երկրամաս մը, համբաւաւոր բամպակի իր արտադրութիւնով, ընդարձակածաւալ պտղատու ծառերու պարտէզներով։ Ատանան ունէր գերմանացիներու կողմէ կառուցուած գեղեցիկ կայարան մը, որ կը գտնուէր քաղաքի շրջագիծէն բաւական հեռու, այնքան որ կայարանէն գալով քաղաքի սահմանը մուտք գործելու համար (եթէ մեր յիշողութիւնը չի դաւաճանէր) աւելի քան քառորդ ժամ կառքով պէտք էր տեղափոխուիլ։

Հիասթափում մը պատեց մեզ, հազիւ թէ քաղաքի առաջին փողոցներէն կառքը սկսած էր յառաջանալ դէպի ներս, խայտաբղէտ տուներ, ճղճիմ տնակներ՝ փայտաշէն թէ ցեխէ, բնական է որ շատ վատ տպաւորութիւն մը պիտի գործէին մեր վրայ։ Մնաց որ մենք կուգայինք Եգիպտոսէն, կուգայինք Միջերկրականի թագուհի՝ գեղատեսիլ Աղեքսանդրիայէն։

Անբաղդատելի հակասութիւն և հակապատկեր, որ կատարեալ յուսախաբութեամբ կը լեցնէր մեր սրտերը։

(Շար. տես էջ 6)

ՄԱՀՈՒԱՆ ԺԵ. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՆՈՒԷԼ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

ԿԵՍԱՐԱՑԻ ԳԱՂԱՓԱՐԱՆՈՒԷՐ ՀՆՉԱԿԵԱՆԸ

ՄԻՀՐԱՆ Մ. ՍԷՖԷՐԵԱՆ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն և վերջ)

Ազատ Ոստանիկի յեղափոխական ճարպիկութիւնն ալ լրիւ պիտի չարդիւնաւորուէր, եթէ հոն չունենայինք վերոյիշեալ մեր գործօն ընկերները և հնչակեանութեան հաւատք ընծայող գիտակից մասսա մը։

Ահա այս տեսակ մեղուաջան աշխատանքը, խանդավառիչ երեւոյթները և չահուած յաջողութիւններն ու յաղթանակները նոր սերունդին վրայ շատ զօրեղ տպաւորութիւն մը կը ձգէին։

1910ին Կ. Պոլսոյ մէջ հիմնադրուած Հնչակեան Ուս. Միութիւնը սկսած էր գաւառներու մէջ ալ իր ճիւղերը տարածել։ Կեսարիան իր նուիրեալ կրթական մշակներու մեթոտիկ աշխատանքին շնորհիւ նոր սերունդը կազմակերպելու տեսակէտով, առաջին շարքին վրայ կը գտնուէր։ Դպրոցներու կողքին հետզհետէ սկսած էին կազմուիլ ուսանողական և աշակերտական միութիւններ։

ԹՍԱՆՆԵՐԷՆ անմահն ուսուցիչ Օննիկ Եղիազարեանի և անոր պաշտօնակից Յովհաննէս Պոյաճեանի և Յարութիւն Եաղլեանի նախաձեռնութեամբ և ժամանակցութեամբ Ազգ. Միացեալ միջնակարգ ուսումնարանի շրջանաւարտներէն Յակոբ Խաչերեանի, Մանուէլ Պէյլէրեանի, Մինաս Քաջախեանի, Բարսեղ Մէլէմէթճեանի, Կարապետ Մայիսեանի, Արամ Սաատէթեանի, Արամ Պետրոսեանի (Ասպետ), Տիրան Ջատրճեանի և Հայկ Ուզունլեանի, 1912-ին Հնչակեան ակումբին մէջ, կը հիմնուի Հնչակեան Ուս. Միութիւնը, որուն անդամներուն թիւը շուտով կը հասնի 25-ի։ Ուսանողական այս միութիւնը իր մասնաճիւղերը ունեցած է նաև Ս. Կարապետ վանքի և Թալասի Ամերիկեան գոլէճի աշակերտութեանց մէջ։

Միացեալ Ուսումնարանի այս վերջընթեր կարգի աշակերտութիւնը հաշտ աչքով չդիտուեցաւ տնօրէն պ. Վահան Քիւրքճեանի կողմէ, որը իբրև ծանօթ դաշնակցական՝ իր նախասիրութիւնը կուտար դաշնակցական Յառաջդիմասէր Ուսանողական Միութեան։ Ասոր ցայտուն ապացոյցներէն մին այն էր որ «Ազատամարտ» դաշնակցական օրկանը ազատ համարձակ կ'երևէր, իսկ Կ. Պոլսոյ Հնչակեան Ուս. Միութեան օրկան «Կայծ» թերթը բացարձակապէս կ'արգիլուէր, իբր «ծայրայեղ սոցիալիստական գաղափարներ տարածող և ուսանողներուն մտքերը պղտորող թերթ մը»։

Տնօրէնի գաղտնի և յայտնի յանդիմանութիւններն ու սպառնալիքները ի զօրու չեղան Միութեան շարժիչ ուժերուն՝ Յակոբ Խաչերեանին և Մանուէլ Պէյլէրեանին...։ Շնորհիւ տարուած աշխատանքներուն, ուսումնարանի աշակերտութեան 80 հոգիները անդամակցած էին Միութեան։ Խըստութիւնները որքան շատնային, նոյն համեմատութեամբ անդամներուն եռանդն ու թիւը կ'աւելնար օրէ օր...։

Տնօրէն Քիւրքճեանի տուած խիստ տեղեկագրին հիմամբ, որպէս «էֆքեարը ֆըրքավիէյէ սիւլիւք էտիպ թալապէկեանըն իսթիրէր հաթըրըն խիսլալ էտէնլէր» (կուսակցական գաղափարի հետեւելով ուսանողութեան անդորրութիւնը վրդովողներ), դպրոցէն անպայմանօրէն կ'արտաքսուէր Յակոբ Խաչերեան (որպէս Միութեան վարիչ), իսկ Մանուէլ Պէյլէրեանը, Մինաս Քաջախեանը, Հայկ Ուզունլեանը, Բարսեղ Մէլէմէթճեանը և Կարպիս Մայիսեանը 5էն 15 օր, որպէս գործակիցներ առաջինին աժամապէս կը հեռացուէին վարժարանէն։

Այս քմահաճ արտաքսումը ցնցեց Կեսարիոյ հայ կեանքը։ Ուսանողութիւնը դասադուլի դիմեց, որ տեւեց ամիս մը։ Հնչակեան 18 ուսուցիչներ իրենց բողոքը կը ներկայացնեն՝ պահանջելով անմիջապէս դարմանումը։ Քիչ կը մնար որ ժողովրդական բաղխումներու դուռ պիտի բանար այս ցաւալի խնդիրը։ Կուսակցական պատասխանատու վերին մարմինները վերջապէս առաջքը առնելու համար այդ բոլորին՝ համաձայնութեան ձեւ մը գտան ու ամիս մը վերջ՝ արտաքսուածները անխտիր դպրոց ընդունուեցան և դասադուլն ալ վերջ գտաւ։ Այս յաղթանակէն վերջ Հնչակեան Ուս. Միութիւնն ու վարիչները կուռքը դարձան նոր սերունդին։ Հնչակեան կեանքը խանդավառ և ներշնչող դարձաւ։

Այս շարժումներուն մէջ դեր ունեցաւ ընկ. Մանուէլ Պէյլէրեան, իբրև Միութեան անխոնջ ու հաւատաւոր քարտուղարը։ Ան միայն դպրոցական գրքերով չէր գոհանար։ Սիրահար էր գիր ու գրականութեան։ Ինքնազարգացման սատարող գաղափարական, պատմական, ընկերային նիւթերու շուրջ խօսող գրքերը, հանդէսներըն ու թերթերը իր սիրական և անբաժան ընկերներն էին։

Նախախնամական կարգադրութեամբ դպրոցը լրացնելէ ետք (1913-ին) կ'անցնի Եգիպտոս, այլապէս զինքն ալ պիտի ողբայինք նահատակուողներուն հետ։

Ընկ. Մանուէլ հասնելով Գահիրէ, ինքզինք և իրենները ապրեցնելու և իր աշխատասիրութեան յագուրդ տալու համար կը մտնէ Տէօվլէթեան վաճառատունը, ուր կը մնայ մինչև 1915։ Ապա մնայուն և ապահով գործ մը կը գտնէ Գահիրէի Գ. և Կ. Մելքոնեան ծխախոտի գործատան մէջ՝ իբրև պարզ բանուոր։ Երկու տարուան ընթացքին շնորհիւ իր յամառ, հաւատարիմ և նախանձախնդիր ոգիին, իր պետին կարգադրութեամբ ծրարումի վարիչի օգնական կը դառնայ։ 1917-19 երկու տարիներուն, խթանուած ուսուցանելու իր տենչէն, որպէս ուսուցիչ կը պաշտօնավարէ Փոր Սաիտի հայկական սուէտիացիներու վրանաքաղաքի վարժարանին մէջ, աւանդելով հայերէն, պատմութիւն, թուաբանութիւն և աշխարհագրութիւն։

Ընկ. Պէյլէրեան օր ըստ օրէ կը զարգանար և կը խորանար մանկավարժական և դաստիարակչական արդիական ըմբռնողութեանց մէջ, որով տնօրէն Մեսրոպ Ժամկոչեանի հինցած մեթոտներուն դէմ չհանդուրժելով, կը լքէ ուսուցչական պաշտօնը և կը վերադառնայ Գահիրէ իր գործատեղին։ Այս անգամ իրեն կը վստահուի Մելքոնեան գործարանի մթերապահի կարեւոր պաշտօնը, որուն մէջ կը մնայ մինչև այդ գործատան վաճառումը (1927)։ Ապա նոյն պաշտօնով կը փոխադրուի Կիզէի Մաթոսեան գործարանը, ուր մնաց մինչև հայրենադարձի առաջին կարաւանը (1947)։

(Շար. տես էջ 5)

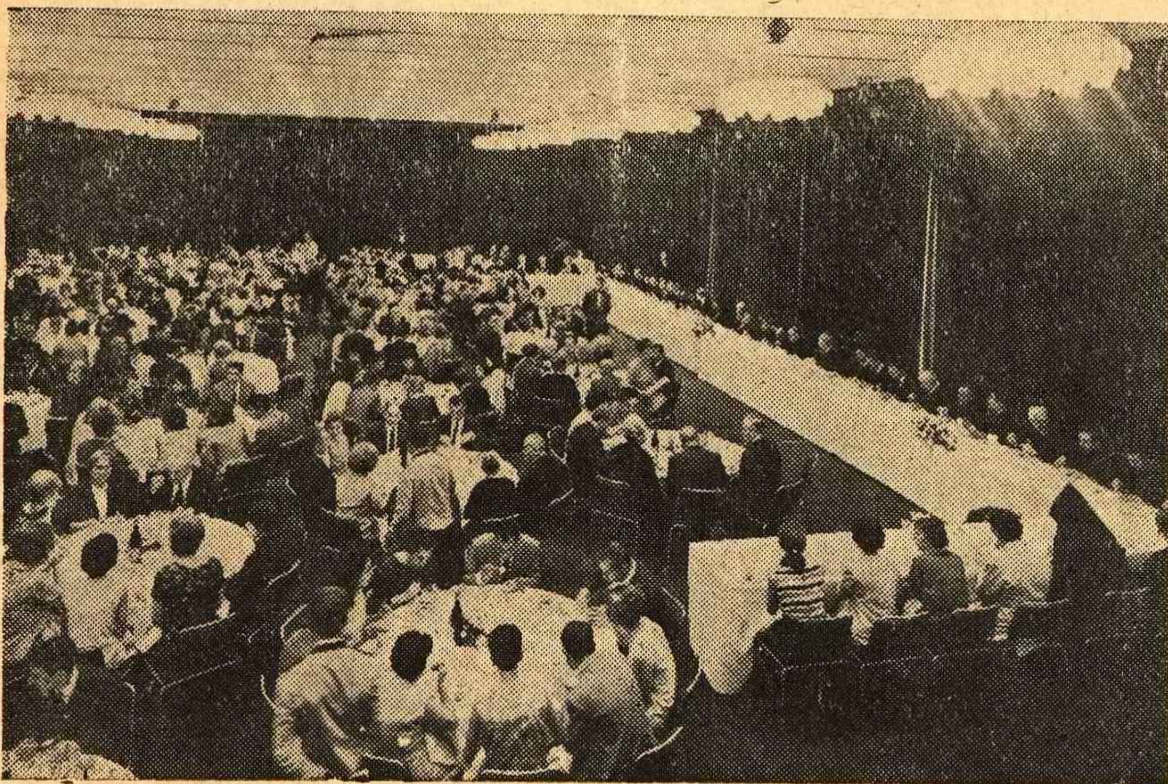
ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒԼԻՍ 1967

Առաւօտեան ժամը 10ին Ազգիս Վեհափառ Հայրապետը իր առաջին այցելութիւնը տուաւ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի կեդրոնին։

Ե.Հ.Խ.ի ընդհանուր քարտուղարը և պատասխանատու տնօրէնները ընդառաջ գալով Վեհափառ Հայրապետին, առաջնորդեցին դէպի հիւրասրահ, ուր Հայրապետը և Դոկտ. Է Կ. Պլէյք շուրջ 1.30 ժամ առանձին խօսակցութիւն ունեցան մեր եկեղեցւոյ եւ Ե.Հ.Խ.ի ընդհանուր ծրագրին ու գործունէութեան նըպաստող հարցերու շուրջ, նոր գործնական ուղիներ նշելով՝

Ճաշկերոյթէն տեսարան մը

խորհրդակցութենէն ետք ընդհանուր քարտուղարի ընդունելութեան սենեակին մէջ Նորին Սուրբ Օծութեան ներկայացան Ե.Հ.Խ.ի բոլոր բաժանմունքներու տնօրէնները, որոնք բարի գալուստ մաղթեցին Հայ Եկեղեցւոյ Պետին ու անոր շքախումբին։ Այս առթիւ, Վեհափառ Հայրապետը իր խօսքըն ուղղեց Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի ղեկավարութեան (Կարդալ «Ջահակիր» թիւ 190 — 27-7-67)

Իր այս այցելութեան առիթով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Ե.Հ.Խ.ի կեդրոնին նուիրեց Երեւան յատկապէս պատրաստուած հայկական ճոխ և նուրբ զարդերով շինուած արծաթեայ խաչ մը։ Իսկ Դոկտ. Պլէյքին անձնապէս նուիրեց գեղեցիկ արծաթեայ ափսէ մը Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարի պատկերին փորագրութեամբ։ Իսկ իւրաքանչիւր բաժանմունքի տնօրէնին Նորին Սրբութիւնը նուիրեց Ս. Էջմիածնէն բերուած արժէքաւոր յուշանուէրներ (խաչքարեր, եւայլն) իբրև գնահատանք։

Շնորհակալութեան ջերմ խօսքով արտայայտուեցաւ Հայր Փօլ Վէրկէզ, ու շեշտեց թէ Ե.Հ.Խ.ի պատասխանատու ղեկավարները շնորհակալ են ոչ միայն ստացուած նուէրներուն համար, այլ մանաւանդ այն պատմական այցելութեան համար, որ Հայ Եկեղեցւոյ Հայրապետը, պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, կ'այցելէ ու անձամբ կը խորհրդակցի Ե.Հ.Խ.ի ղեկավարութեան հետ, որ մեծ յոյս կը ներշնչէ Էքիւմէնիք շարժման գործոց յաջողութեան համար։ Ան յիշեց, թէ Հայ Եկեղեցին Սուրբ Էջմիածնի իմաստուն ղեկավարութեամբ դեռևս 1927 թուականին, երբ տակաւին Ե.Հ.Խ.ը պաշտօնական կազմակերպութիւն չէր դարձած, իր մասնակցութիւնն է բերած Լոզանի և այլ մասնակի համաժողովներու, միշտ քաջալերելով Ե.Հ.Խ.ի կազմակերպած Էքիւմէնիք շարժումը։ Հայոց Հայրապետի ներկայութիւնը վաւերական մէկ վկայութիւն է, որ Հայ Եկեղեցին իր Պետով կողքին է կանգնած Ե.Հ.Խ.ի Էքիւմէնիք շարժման առաքելութեան։

Հայր Վէրկէզի խօսքէն ետք Հայ Եկեղեցւոյ պատուիրակութիւնը ծանօթացաւ Ե.Հ.Խ.ի կեդրոնի բոլոր բաժանմունքներուն, գրադարանին, տպարանին և աշխատակիցներուն ու հրաժեշտ առաւ։

Նոյն օրը ժամը 13ին Նիւ Եորքէն Ժընև ժամանեց Հիւսիսային Ամերիկայի Արևելեան Թեմի և Գանատայի Հայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Թորգոմ Եպս. Մանուկեան, միանալու Ամենայն Հայոց Հայրապետի շքախումբին, մասնակցելով բոլոր պաշտօնական հանդիպումներուն։ Սրբազանին կ'ընկերակցէր Հոգշ. Տ. Վաչէ Ծ. Վրդ. Յովսէփեան։

Ժամը 16.30ին Ամենայն Հայոց Հայրապետը իր հետևորդներով այցելեց Ժընևի Հին Կաթոլիկներու Սէն Ժերմէն եկեղեցին, ուր ընդունուեցաւ զանգակահարութեամբ և երգեհոնի նուագակցութեամբ։

Տաճարին մէջ Եկեղեցւոյ Հովիւին՝ Հայր Լ. Կօթիէի անունով ողջոյնի խօսք ըրաւ եկեղեցւոյ երկրորդ հովիւը, որմէ ետք եկեղեցւոյ վարչութեան ատենապետ Պր. Պօման պատմականը ըրաւ Սէն Ժերմէնի եկեղեցւոյն, որ իր ներկայ վիճակով կու գայ ԺԴ-ԺԵ. դարերէն։ 1873էն ի վեր եկեղեցին կը պատկանի Հին Կաթոլիկներու։ Եկեղեցին կոչուած է Սէն Ժերմէն տ'Օքսէրի անունով, որ եղած է մեծ Եպիսկոպոս մը, վախճանած 448ին։

Վեհափառ Հայրապետը ի պատասխան ըսաւ՝ թէ եկեղեցւոյ պարզութիւնը շատ նման էր մեր հին վանքերուն, որոնք շատ հինէն կու գան, յիշեցուց թէ Ս. Էջմիածինը Դ. դարէն կու գայ։ Վեհափառը Զուիցերիոյ հայ համայնքին անունով շնորհակալութիւն յայտնեց պատասխանատու մարմիններուն, որոնք Անկլիքաններուն հետ զանազան առիթներով տրամադրած են և կը տրամադրեն եկեղեցին հայ ծէսին համար։ Ապա օրհնեց բոլոր ներկաները, որմէ ետք խմբովին երգուեցաւ «Ուրախ լեր» շարականը ու Հայրապետը իր «Պահպանիչ»ով հրաժեշտ առաւ։

Ժամը 17ին Ամենայն Հայոց Հայրապետը իր շքախումբով այցելեց 1160-1220 թուականներուն կառուցուած Սէն Փիէռի Մայր Տաճարը, ուր ընդունուեցաւ Բողոքական Ազգային Եկեղեցւոյ Էքիւմէնիք Համախմբումին կողմէ։ Եկեղեցականներու երկար թափօրը երգեհոնի նուագակցութեամբ մուտք գործեց Մայր Տաճար, ուր Եկեղեցւոյ Էքիւմէնիք Համախմբումին նախագահը՝ Վերապատուելի Ժան-Ժորժ Պոտմէր խօսք առաւ, ողջունեց ներկայութիւնը Ամենայն Հայոց Հայրապետին՝ արժանաւոր շառաւիղը և յաջորդը Թադէոս և Բարթողիմէոս Առաքելոց և Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ու Պետը աշխարհի Քրիստոնեայ Առաջին Եկեղեցիին։

Բողոքական Ազգային Եկեղեցւոյ վարչութեան նախագահ՝ Պր. Ժան Դանիէլ Ռէյմոնտ, բարի գալստեան խօսքերուն հետ ըրաւ նաև ընդհանուր գիծերու մէջ՝ պատմականը Ժընևի Բողոքականութեան և ուրախութիւնը յայտնեց այս պատմական Եկեղեցւոյ մէջ ընդունելու օրհնաբեր ներկայութիւնը Ամենայն Հայոց Հայրապետին։

Ի պատասխան՝ Վեհափառ Հայրապետը իր ուրախութիւնը յայտնեց այս տաճարին մէջ գտնուելուն, զուգահեռաբար ներկայացուց Սուրբ Էջմիածինը, իբրև Աստուածակառոյց, օրհնեց բոլոր ներկաները՝ հոգևորական թէ աշխարհական։

Վեհափառի օրհնութեան խօսքէն ետք բոլոր ներկաները արտասանեցին «Տէրունական Աղօթք»ը, որմէ անմիջապէս ետք Արսէն Վրդ. Պէրպէրեանի առաջնորդութեամբ երգուեցաւ «Տէր կեցո»ն ու Հայրապետի «Պահպանիչ»ով վերջ գտաւ այս կարճ բայց տպաւորիչ արարողութիւնը։

(Վերջը յաջորդով)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏԻ ՇՈՒՐՋ...

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Անցեալի հզօր կայսրութիւնները նախ քայքայուեցան ներքին կռիւներու, ապականութեան և եղբայրասպան ոճիրներու աւերիչ մանրէներէն, և յետոյ փշրուեցան օտար յարձակողներու գլանին տակ»։ («Պայքար», Մայիս 30, 1967)։

Բաւական է այլևս կանգ առնել այս եւլոյթին առջև։ Միայն ըսենք թէ չենք ուզեր օտար ազգերու յոռի կողմերն ընդօրինակել, այլ լոկ անոնց դրական առաւելութիւնները։ Անժխտելի է որ բազմաթիւ ժողովուրդներ անկախ դարձան և իրենց իրաւունքներուն տիրացան՝ ներքին միասնական ոյժ գոյացնելով ու իրենց թշնամին երկրէն դուրս վարելով։ Մենք չենք կրնար մեր ներքին պառակտումներն օրինականացնել։ Հայ ժողովուրդը փորձով գիտէ, թէ ամէն ճգնաժամային պարագաներու տակ, երբ միասնական պայքար մղած է՝ մեծապէս օգտուած է անոր բարիքներէն։ Մեր վերջնագոյն պատմութեան մէջ գերազանց օրինակներ են Վանի, Մուսա Լեռան, Սարտարապատի և այլ վայրերու միասնական հերոսամարտերը։

Այժմ կրկնենք մեր առաջարկը.– ԵԹԷ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՅ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ-ԱԶԳԱՅԻՆ ՈԳԻ, ԱՌԱՆՑ ՅԱՊԱՂԵԼՈՒ ՆԱԽ ԴԱԴՐԵՑՆԵՆ ԻՐԵՆՑ ԻՐԵՐԱՄԱՐՏ ՈՒՆԱՅՆ ՎԷՃԵՐԸ, ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՒԷՐ ԿԱՐԴԱՆ ԻՐԱՐՈՒ՝ ՄԷԿ ՍԵՂԱՆԻ ՇՈՒՐՋ ՀԱՒԱՔՈՒԻՆ ԵՒ ԿԱՐԳԱԴՐԵՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ՃԱԿԱՏԻ ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ ՊԱՀԱՆՋԸ։

Պատասխանատուութեան հարց է ասիկա։

ՈՍԿԱՆ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
Նիւ Եորք, Ն. Ե.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՈՆԵԱԳՆԵՐԸ ԵՒ ՄԱՐԳԱՐ ՍԵԴՐԱԿԵԱՆԸ

Գոնեագի արտադրութեան ծանօթ վարպետ է Մարգար Սեդրակեանը, որուն նկարը հրատարակած են աշխարհի բազմաթիւ թերթերն ու հանդէսները եւ շատ մը բանաստեղծութիւններ նուիրուած են իրեն։ Վերջերս տօնուեցաւ Մարգար Սեդրակեանի ծննդեան 60րդ եւ գործունէութեան 35րդ տարեդարձը։ Բայց այսօր այնքան համեստ է ան, որքան 35 տարի առաջ, երբ առաջին անգամ ըլլալով գացած էր «Արարատ» գործարանը՝ վարժութեան շրջան մը անցընելու եւ գոնեագի արտադրութեան զարգացման գործին նուիրուելու համար։ Սորվելու ծարաւ ունեցող Սեդրակեանը միայն նշանաւոր վարպետներուն փորձը իւրացնելով չգոհացաւ, այլ աշխատեցաւ ի՛ր խօսքը, նո՛ր խօսքը ըսելու եւ դեռ չկոխուած ուղի մը որդեգրելու։

Ինչպէս ծանօթ է, գոնեագ կը կոչուի այն խմիչքը, որ առաջին անգամ ըլլալով Ֆրանսական Գոնեագ քաղաքին մէջ պատրաստուեցաւ։ Եւ եթէ ճիշդ է, որ 250 տարիներ անցած են այդ ժամանակէն ի վեր, բայց գոնեագը Ֆրանսական ազգային խմիչք մը չէ դարձած։ Մինչդեռ, Հայաստանի մէջ որեւէ տօնական սեղան չի պատրաստուիր առանց գոնեագի։ Այսօր հայկական գոնեագները այցելուներու պէս կ'երեւին աշխարհի բոլոր կողմերը եւ տարուէ տարի աւելի մեծ հռչակ կը շահին։

Մարգար Սեդրակեան հազարաւոր փորձեր կատարած է նախքան գոնեագի պատրաստութեան իւրայատուկ ձեւ մը գտնելը, գոնեագ մը, որ զանազանուէր իր տեղական համով։

Մեծ Հոկտեմբերի 20րդ տարեդարձին առթիւ տուաւ իր առաջին նուէր գոնեագը «Յոբելինական»ը։ Եւ Սեդրակեան որոշեց ամէն մեծ տօնին նոր գոնեագ մը նուիրել։ Այսպէս է որ ծնան «Հայաստան», «Տօնական», «Դուին» եւ այլ գոնեագներ, որոնք բազմաթիւ ոսկիէ մետալներու արժանացան միջազգային ցուցահանդէսներու եւ տօնավաճառներու մէջ։

(Շար. տես էջ 6)

ՀՈԳԵՊԷՍ ՀԻՒԱՆԴ ԵՆ ԱՅՆ ԾՆՈՂՆԵՐԸ ՈՐՈՆՔ ԿԸ ԾԵԾԵՆ ԻՐԵՆՑ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ

«Ջլայնաւոր են եւ ստոյգակալութեան բարդոյթ ունին իրենց զաւակները ծեծող ծնողները։ Ու միանգամայն գէթ եւ մանկավարժութեան եւ բարեկրթութեան տարրական կանոններու տեսակէտէ։ Զիրենք մէկ բառով պէտք է որակել անբնական ու խաթարուած հոգեկան աւանդով մարդիկ»։

Մանուկներու Առողջապահական Կեդրոնին անօրէն ամերիկացի հոգեբոյժ Րիչըրտ Կոլտոպէթն է որ այս խիստ արտայայտութիւնները կ'ընէ իրենց զաւակներուն հանդէպ ծնողներու վարուելակերպին մասին։ Եւ շատ մը օրինակներ կու տայ ծնողներու կոպիտ եւ անտանելի ծեծի, որուն հետեւանքով կ'ըլլայ շատ մը մանուկներու հոգեկան ու ֆիզիքական վիրաւորումը։ Կը շեշտէ թէ որոշ պարագաներու անհրաժեշտ է որ դրացիները, ազգականները եւ մանուկներու պաշտպանութեան համար ստեղծուած կազմակերպութիւնները միջամտեն ըլլալով, ասոնց նպաստելու համար ընտանիքի մէջ ապրելակերպի պայմանները։

Տոքթ. Րիչըրտ Կոլտոպէթն կ'ըսէ, թէ դիւրին է հայր ըլլալ, սակայն դժուար է հայր ըլլալ սորվիլը։ Հասարակ ձեւ, թէ այն ծնողները որ իրենց զաւակները կը ծեծեն, իրենք ալ մէջ ուրեմն մանկութեան տարիներ ունեցած են, իրենց հայրերը կը ծեծէին զիրենք եւ ապա վարուելակերպով որեւէ մխիթարութիւն չէին տար։ Այս նոյն փորձառութիւնը եւ մանուկի խիստ կեանքը իրենց զաւակներուն վրայ կը փոխադրեն։ Ատոր համար այն տեսակէտը կը պաշտպանեմ թէ հոգեպէս անբնական մարդիկ են։

Ամերիկացի փրոֆեսորը կը յիշատակէ պարագան զինուորական ոստիկանութեան պաշտօնեայ հօր մը, որ իր զաւակը կոտրած է սարսափելի ծեծի տակ։ Կ'ըսէ թէ աւելի ուշ ան յայտնած է թէ նման լուրջ վէրք մը ալ իր հայրը պատճառած էր իրեն, երբ մանուկ էր։

Տոքթ. Կոլտոպէթն կը շեշտէ թէ այս ոստիկանը արգիլափակուած է հոգեբուժարան մը մէջ։ Իր տեսակէտները իր զաւակին պարտադրելու մոլուցքէն բռնուած է, կ'ուզէր անոր բացարձակ տէրը ըլլալ, դալ իրեն ենթարկել անպէս, որ իրեն հնազանդի կուրօրէն։ Յայտնեց ինծի թէ իր հայրը ալ ըրած էր ա մեղքը կը ծեծէր ու կը չարչարէր այն ատենէն, որ մայրը զինք իր հետ առած ու հեռացած էր։ Եւ ալ մայրը հայրը ատելով մեծցած էր։

Ուրիշ մայր մը, իր երեք տարեկան աղջիկը կը ծեծէր, որովհետեւ ոչ-օրինաւոր ծնած մը զատուած էր ան։ Ամենէն անպատուականը խօսքերը կ'ըսէր։

«Իմ ճամբայէս պիտի քաշուիս, այլապէս աչքդ կը հանեմ» կ'ըսէր անոր։ Այս սարսափելի կինը ալ աւելի կը յառաջանար, իր աղջնակին կը բացատրէր՝ թէ ինչպէ՞ս աշխարհ կու գան օրինաւոր զաւակները, եւ ինչպէ՞ս՝ ապօրինիները։ Կ'ուզէր իրեն պատահած չարիքին համար իր զայրոյթը աղջկան վրայ թափել եւ մանաւանդ զայն պատժել ատոր համար։

Ամերիկացի հոգեբոյժը կը շեշտէ թէ այս տեսակ ծնողներ լաւ է որ հոգեբուժարան ղրկուին, իրենց զաւակներէն զրկուին, որպէսզի օր մը բանտ չյանգին։ Որովհետեւ աւելի ուշ, երբ մեծնայ տղան, հոգեկան անբնականոն տիպի մարդ պիտի ըլլայ։ Ամենէն ճիշդը՝ նախապէս ծնողները քննութենէ անցընելն է, տեսնելու համար թէ ծնողք ըլլալու յատկութիւնները ունի՞ն եւ արժանի՞ են ծնողք ըլլալու։ Օր մը այս կատարելութեան պիտի հասնինք, սակայն առայժմ այն ինչ որ կրնանք ընել՝ մանուկները պաշտպանել է իրենց ծնողներու ոճրային բնազդներէն։

Տոքթ. Կոլտոպէթն կ'ըսէ թէ այսօրուան ընտանիքը դժուարին պայմաններու տակ կը գտնուի։ Մայրը պարտաւորուած է ինքն ալ աշխատիլ, մինչ հայրը յաճախ տունը կը մնայ մանուկներուն հոգ տանելու համար, եւ կը ջղայնանայ որովհետեւ գաղափար չունի անոնց հոգեբանութեան մասին։

Թրգմ. Սէ

«Ս. Փրկիչ»

«Ջահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
Ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ,
Հելիոպոլիս փողց. թիւ 18
Ռամլէ, Քան Տը Սէզար
Հեռ. թիւ 21942

ՄԱՆՈՒԷԼ ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Իր անհատական այս գործին սեղմ գծերը ներկայացնելէ վերջ, անցնինք անոր իբրեւ եգիպտահայ հասարակական, կուսակցական, հայրենասիրական եւ գրական բեղուն գործունէութեանց։ Այս ուղղութեամբ՝ վաստակաւոր մըն է, որ ունի 34 տարիներու գոհաբերութիւն մը Եգիպտոսի մէջ, որուն եթէ միացնենք նաեւ Կեսարիոյ երեք տարիներու նուիրումը կը գտնենք 37 տարիներու պսակեալ ընծայաբերում մը իր գաղափարական տաճարին՝ Հնչակեան կուսակցութեան, հայ ժողովուրդին, անոր մշակոյթին եւ Հայրենիքին։ Ուրեմն փորձենք ուրուագծել զինքը։

Ողբ. Մանուէլ Պէյլէրեանի անձնաւորութիւնն ու գործունէութիւնը բնորոշելու համար՝ զինք ներկայացնենք իբրեւ ա. նկարագիր, բ. ազգային գործիչ, գ. կուսակցական դէմք, դ. հայրենանուէր կեսարացի, եւ ե. մտաւորական ու գրող։

ա. ՆԿԱՐԱԳԻՐ.– Ընկ. Մ. Պէյլէրեանի հետ գործ ունեցողները ամենէն առաջ կը նշեն անոր յառաջդիմական աննկուն ոգին։ Իրեն համար ամէն օր որ կ'անցնէր՝ նորութիւն մը պէտք էր բերէր։ Տեղքայլ չէր սիրեր, կը խորշէր ետ մնալէն, պահպանողական կայունութենէն եւ արդէն եթէ այսպէս չըլլար իր կեանքի հետագայ դիրքերուն պիտի չհասնէր։ Շեշտուածօրէն աշխատասէր էր, չարքաշ, յարատեւող եւ աննահանջ իր նախընտրութեանց ու համոզումներուն մէջ։ Իր նախաձեռնող ոգին մանկութենէն մինչեւ իր կեանքի վերջին շրջանին պահեց։ Անկեղծ էր ու հաւատարիմ։ Յաճախ այնքան յառաջ կ'երթար իր անաջառ վերաբերումներուն մէջ, որ իր ընթացքը տարբեր կը մեկնուէր։

Եթէ մարդկային [illegible]թեան չարժիչ ուժը նկարագիրն է, ընկերը անոր լաւին ու իրականովը օժտուած էր։

բ. ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԻՉ.– Մեր ազգը շատ բան պիտի կորսնցնէր եթէ չունենար այնպիսի անշահախնդիր եւ նուիրուած գործիչներ, հաշակաւորէն մինչեւ ամենէն համեստունակը, որոնք ծառայեցին սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը առանց փոխադարձութեան եւ նիւթական վարձատրութեան ակնկալութեան։ Ահա այս տեսակ տիպարներէն մին էր ընկ. Պէյլէրեանը, որ մանուկ հասակէն մինչեւ վերջին շունչը սիրեց ծառայել հաւաքական կեանքին եւ շահերուն։ Ան անհատական գործին ընթացք կուտար ապրուստ մը ճարելու եւ առօք ժողովուրդին օգտակար ըլլալու համար։ Իր հանգիստի պահերը կլանուած էին ոչ-անձնական եւ հասարակական գործերով։

Ժամանակ մը իբրեւ ուսուցիչ աշխատեցաւ։ 1924–26 տարիներուն ինչպէս նաեւ 1930–ին եղաւ Գալուստեան Ազգ. վարժարանի հոգաբարձու։ Այդ փոթորկալի շրջաններուն մէջ, կեղծիքի դիմակները պատռելու յանդգնութիւնը ունեցողներէն էր։ Իբրեւ Թեմականի անդամ իր խօսքերը կշիռ եւ հեղինակութիւն ունէին, նոյնիսկ իր հակառակորդներուն մօտ։ Շինիչ թելադրութիւններ ըրաւ չդադրեցաւ ժողովներու, բեմերու եւ մամուլի մէջ։

Ան եղաւ Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադիր վարիչ անդամներէն մէկը, մինչեւ իր մեկնումը։ Երիտասարդ տարրին լաւագոյն բարեկամն ու խորհրդատուն էր։

Եգիպտոսի հայ գաղութը այս հանրանուէրին հայրենադարձովը մեծ կորուստ մը արձանագրեց եւ այդ զգալի կը մնայ։

գ. ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԴԷՄՔ.– Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութիւնը՝ ընդհանրապէս Եգիպտոսի մեր շրջանը՝ մասնաւորապէս մեծ չափանիշով ուժ մը կորսնցուց յանձին ընկ. Մանուէլին։

Անիկա գիտակցական կեանքի շրջանէն սկսեալ խանդավառ, շինարար եւ վստահելի ուժ մը եղաւ։

Կեսարիոյ մէջ իր կուսակցական կեանքի ոգեւորիչ դերը իր ամփոփ գիծերուն մէջ աւելէ առաջ ներկայացուցինք։ Ան՝ Եգիպտոս հասնելէն յետոյ՝ դարձաւ փնտռուած ուժ մը եւ լաւագոյն գործակիցը Եգիպտոսի շրջանի մեր հաւատարիմ Հնչակեան վաստակաւորին՝ ընկ. Մարտիրոս Ս. Պալաեանին։ Նախ Գահիրէի մասնաճիւղին, ապա մինչեւ վերջը Եգիպտոսի շրջանի վարիչ մարմինին մէջ ամենապատասխանատու եւ գործօն պաշտօնը վարեց։

Ան՝ իր շրջանի կուսակցական կեանքին տրամադրուելովը չէր գոհանար, ամենուրեք Հնչակեան հրատարակութեանց կը գրէր ուսումնասիրուած, շահեկան, գաղափարական ու պատմական գրութիւններ եւ թղթակցութիւններ։

Հնչակեան Գերագոյն Ժողովը զինքը երբ արժանի դասեց պատկառելի կեդրոնական վարչութեան անդամակցութեան, համեստաբար հրաժարեցաւ եւ իր պատճառաբանութիւնները ներկայացուց։

Ընկ. Պէյլէրեանի պէս կուսակցականներ պարծանքն են Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան, որովհետեւ անոնք իրենց ստանձնած գործը կը տանին յարատեւ ու գաղափարանուէրի զմայլելի հոգիով մը։

դ. ՀԱՅՐԵՆԱՆՈՒԷՐ.– Կեսարիան իր կուրծքը հպարտացնող զաւակներուն մէջ կրնայ պատուոյ տեղը տալ իր այս պանծալի բայց շատ համեստ զաւակին։

Եգիպտոսի կեսարացիները, որոնք մեծ դեր կատարեցին կեսարակցական գետնի վրայ՝ շատ բան կը պարտին ընկ. Մանուէլին։ 1926ին իր գլխաւոր մղումով եւ հաւատաւոր իր կեսարացի գործակիցներով հիմը դրաւ Կեսարիոյ եւ Շրջակայից Հայր. Միութեան։

Գահիրէի այս Միութիւնը, որուն ատենադպիրը եղած ու մնացած է տասնեակ տարիներ, կրցած է իրականացնել երեք պատմական եւ արժէքաւոր նպատակներ.

ա.– Կեսարիոյ որբերուն օգնութիւն ընել եւ զանոնք փոխադրել արտասահման։

բ.– Հիմնադրել Նոր Կեսարիան՝ Մայր Հայրենիքի մէջ։

գ.– Պատրաստել եւ հրատարակել «Հայ Կեսարիա» պատմական երկու հատորները՝ երկասիրութեամբ բանասէր պ. Արշակ Ալպօյաճեանի։

Այս հոյակապ գիրքը, հակառակ անոր, որ հայ յեղափոխութեան Կեսարիոյ շրջանին մէջ ունեցած փառաւոր գործունէութեան շուրջ մատնանշելի թերութիւններ ունի, սակայն եւ այնպէս կը մնայ եզակի հրատարակութիւն, որպէս մեծածախս ձեռնարկ եւ որպէս պատմական հոյակապ գործ։

Պէտք է խոստովանինք թէ հայ կեանքը իր գոյութեան եւ զարգացման մէջ՝ երախտիք ունի խնայասիրութեան եւ տնտեսագիտութեան մէջ անմրցելի շատ մը կեսարացիներու, որոնք իրենց բարերարութիւններով եւ աշխատանքով փրկարար դերեր վերցուցած են մեր ազգային, հայրենասիրական եւ մշակոյթի մարզերուն մէջ։

ե. ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ԳՐՈՂ.– Ընկ. Մանուէլ Պէյլէրեան հայ գիրն ու գրականութիւնը սիրած է հոգեւին դպրոցական գրասեղանէն սկսեալ։ Ինքնազարգացումի տիպար մը կրնայ համարուիլ։ 1915–էն ի վեր հրատարակուած Հնակեան պաշտօնական եւ անպաշտօն գիրքերուն, հանդէսներուն եւ թերթերուն մէջ նշանակելի բաժին ունի։ Ունի յստակ եւ կուռ ոճ, մաքուր լեզու։ Գրական ճաշակի գիծը միշտ շեշտուած է իր գրուածքներուն մէջ։ Մոլի պրպտող ընթերցասէր մըն էր, չըսելու համար ընթերցամոլ։ Իր մտքին ու գրչին արտադրութիւնները կը փայլին «Երիտասարդ Հայաստան»ի, «Սուրիական Մամուլ»ի, «Պալքանեան Մամուլ»ի, «Հնչակեան Մամուլ»ի, «Զանգ»ի, «Նոր Երկիր»ի, «Արարատ»ի եւ այլ Հնչակեան առաջնորդող թերթերուն մէջ։ Ամերիկայի «Երիտամեակ»ի, Ֆրանսայի քառասնամեակի «Յուշարձան»ի, Պէյրութի «Ուսանողաց տարեգիրք»երու, «Հնչակեան տարեգիրք»երու, «Ամենուն Նոր տարեցոյցը»ի, «Սուրիահայ տարեցոյց»ի եւ այլ գիրքերուն մէջ ստորագրած է արժէքաւոր էջեր։

Գահիրէի մէջ հրատարակուած մեր «Զարթօնք», «Լուսին», «Լուսարձակ», եւ «Աշխատանք» թերթերուն խմբագրական կազմերուն մէջ իր յոգնատանջ մասնակցութիւնը ունի։

Մանուէլ Պէյլէրեան անունէն զատ ստորագրած է նաեւ Մանուկ Կարապետեան, Ժիրայր, Մաժակ, Մաժակորդի, Նորայր, Արգոս եւ այլ ծածկանուններով։

Մեր մամուլի հրատարակութեանց մէջ ցան ու ցիր այս գրական վաստակէն զատ արդեօք ունէ՞ր հրատարակելի գործեր, այդ մասին այժմ ի վիճակի չենք բան մը նշելու։

Ամէն անոնք, որոնք հետեւեցան այս առթիւ մեր յօդուածներուն, վստահ ենք որ համոզուեցան թէ ընկ. Մանուէլը մեկնեցաւ անդենականէն իր ետեւը ձգելով զգալի բաց մը։ Ջենք գիտեր իր երկու երիտասարդ զաւակները, որոնք այժմ Հայրենիքին մէջ ապրելու բախտն ունին, պիտի կրնա՞ն այդ ձգուած բացը գոնէ մասամբ մը գոցել։

Այս մեծ կորուստին ցաւովը համակուած՝ կը խոնարհինք իր անթառամ եւ պատմականացած յիշատակին առջեւ գոչելով.

— Ցարգա՛նք քեզի, պատուական հայորդի, նուիրուած Հնչակեան եւ հայրենասէր մտաւորական։ Հանգիստ ննջէ յաւիտենական քունդ, երազած Ս. Հայրենիքիդ մէջ։

ՄԻՀՐԱՆ Մ. ՍԷՖԷՐԵԱՆ

ՃԱՀԱԿԻՐ
10 ՕԳՈՍՏՈՍ 1967
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՊԱՍՔԷԹ ՊՈԼ

ՆԻՒՐ ԻՍԹԻ ԵՒ Հ.Մ.Ը.Մ. «ԱՐԱՐԱՏ»Ի ՄՐՑՈՒՄԻՆ ՀԱՍՈՅԹԸ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹԵԱՄԲ ՅԱՏԿԱՑՈՒԱԾ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՃԻԳԵՐՈՒՆ

Անցեալ Կիրակի, կոկիկ բազմութեան մը առջեւ, տեղի ունեցաւ «Նիւր Իսթ» ընդդէմ «Արարատ» մրցումը՝ կազմակերպութեամբ Նիւր Իսթ Հայկական Ակումբի: Այս մրցումին հասոյթը ամբողջութեամբ յատկացուեցաւ արաբական բանակի պատերազմական ճիգերուն։

Բաւական հետաքրքրական մրցումէ մը ետք՝ «Արարատ» պարտութեան մատնեց Նիւր Իսթի խումբը 78ով 52։ (Ա. կիսախաղ 34-18՝ի նպաստ «Արարատ»ի)։ Այս մրցումին իրենց սիրայօժար աջակցութիւնը բերին իրաւարարներ՝ Ֆուաս Ազապ եւ Նուր Հասան, ինչպէս նաեւ արձանագրող Սամիր Ամիր:

Մրցումը շատ աւելի հետաքրքրական եւ համակրաբեր պիտի ըլլար, եթէ մրցաշարքի մը բնոյթը առնէր եւ որուն մասնակցէին բոլոր հայկական ակումբները:

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿ

Հ.Մ.Մ. (ՀԱՅԿ. ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ) ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Հայկական Ընթերցասրահի Հ.Մ.Մ.ի երիտասարդաց փինկ-փոնկի խումբը իր երկրորդ յաղթանակը տարաւ այս ամրան կազմակերպուած մրցումներուն։

Ան իր առաջին յաղթանակը տարաւ Նիւր Իսթ Հայկական Ակումբին դէմ՝ յաղթելով 3ով 0:

Երկրորդ յաղթանակը տարաւ Կեզիրէի երիտասարդաց խումբին դէմ՝ 5ով 0՝ հետեւեալ արդիւնքով։

Գաբրիէլ Հաճէթեան յաղթեց Լապիպ Հալիմի՝ 21-8, 21-18։

Մարտիկ Պալեան՝ Հոսնի Նակիպի՝ 21-8, 21-14։

Նուպար Մուսայեան՝ Ադէլ Խալէֆի՝ 21-13, 21-19։

Մարտիկ եւ Նուպար՝ Հոսնիի եւ Հուշամի՝ 21-17, 21-13։

Եդուարդ Գասպարեան եւ Գաբրիէլ Հաճէթեան՝ Ադէլի եւ Շերիֆի՝ 21-15, 18-21 եւ 21-14։

Այս վերջին մրցումը շատ հետաքրքրական եղաւ՝ տրուած ըլլալով որ Ադէլը եւ Շերիֆը դեռ պատանիներ են եւ շատ մեծ ապագայ ունին, եթէ կանոնաւորութեամբ շարունակեն իրենց փորձերը:

Կը շնորհաւորենք Հ.Մ.Մ.ի երիտասարդները, իրենց այս պատուաբեր յաղթանակներուն համար:

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Տիար Խաչիկ եւ Օր. Աննիկ Մուրատեաններ իրենց սիրելի մօր՝ ողբացեալ Մարի Մուրատեանի մահուան քառասունքին առթիւ կը նուիրեն.

Գահիրէի Ազգատախնամին	400
Տիկնանց Այծեմնիկ Միութեան	400
Աբգարեան Դարմանատան	400
Հայկ. Ընթերցասրահին	200
«Արեւ»ին	200
«Յուսաբեր»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

Իրենց պաշտելի կնոջ եւ մօր ողբ. Երաւկ Ոսկեան Եազըճեանի (ծնեալ Տէր Ստեփանեան-Երէցեան) խնկելի յիշատակին՝ Տիար Տիրան Ոսկեան Եազըճեան եւ Տէր եւ Տիկին Ոսկան Ռ. Եազըճեան կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները.—

Եկեղեցւոյ Պայծառութ. (Աղեքս.)	200
Պօղոսեանի ճաշի սեղանին	200
ՌԱԿ. Ակումբին	200
«Տիգրան Երկաթ»ին	200
Հայ Ազգ. Հիմնադրամին (Աղեքս.)	200
«Տիգրան Երկաթ»ին Ուս.	200
Հ.Մ.Ը.Մ.ին (Աղեքս.)	100
«Ջահակիր»ին	100

Տէր եւ Տիկ. Լեւոն Զուլճեան, իրենց զոքանչին եւ մօր՝ ողբ. Տիկ. Պայծառ Գասպարեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ կը նուիրեն.

Պօղոս-Պետրոս Եկեղեցւոյ	200
Աղեքս. Ազգատախնամին	200
«Տիգրան Երկաթ»ին	100
Հ.Մ.Ը.Մ.ին (Աղեքս.)	100
«Արեւ»ին	100
«Ջահակիր»ին	100

Տոքթ. Պերճ Սվազլեանի ընդ Օր. Զապէլ Օսկանեանի (Գանատա) ամուսնութեան ուրախ առթիւ, փոխան շնորհաւորական հեռագրի, Տէր եւ Տիկ. Հայկազ Տուրսունեան ընտանիք կը նուիրեն.

Ազգատախնամին (Աղեքս.)	50
«Տիգրան Երկաթ»ին	50
Յառաջդիմասէր Մշկ. Միութ.	50
«Արեւ»ին	50
«Յուսաբեր»ին	50
«Ջահակիր»ին	50

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Պօղոս Ալեքսանեան, Տիար Ռուբէն Գազազեան, Տիար Եղիա Եղիայեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Եղիայեան, Տէր եւ Տիկ. Ժան Ապաճեան եւ զաւակունք (Պրիւքսել), Տէր եւ Տիկ. Կարօ Գույումճեան եւ զաւակը (Գանատա), Օր. Նորա Եղիայեան (Գանատա), ինչպէս նաեւ համայն ազգակից պարագաները կը ծանուցանեն, թէ յառաջիկայ Երկուշաբթի, 14 Օգոստոս 1967, առաւօտեան ժամը 9.30ին յաւուրս Ս. Պատարագի, Շաթպիի Ազգային Գերեզմանատան Ս. Գէորգ Մատրան մէջ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, ի հանգիստ հոգւոյ իրենց սիրեցեալ մօր, քրոջ, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՈՂԲ. ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԳԱԶԱԶԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

Հ.Մ.Մ.-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի, 10 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

ա) Խաղեր բ) Հանելուկներ գ) Զուարճալիք

Հինգշաբթի, 17 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔ

կազմակերպութեամբ Ընկերային Ցանծնախումբին

Հինգշաբթի, 24 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հինգշաբթի, 31 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

(Օգոստոս ամսուան մէջ ծնած ընկերներուն)

Նաեւ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

կը բեմադրուի

«ԿԻՆ ԹԷ ԽԱՆՈՒԹ»

(Զաւեշտ մէկ արար)

ՍԻՐԱԼԻՐ ՀՐԱՒԷՐ ԲՈԼՈՐԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՈՆԵԱԳՆԵՐԸ...

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

Մարգար Սեդրակեան շատոնց ի վեր կը պատրաստուէր Մեծ Հոկտեմբերի յիսնամեակին։ Գործարանին տնօրէնին եւ խառնուրդի աշխատանոցի պետի հետ զրուցակցաբար, անիկա ստեղծեց երկու տեսակ նոր գոնեագներ։ Առաջինը «Յիսուն տարիներ» գոնեագը, յիսուն տարուան հնութիւն ունեցող ալքոլով կը պատրաստուի եւ իր համով ու հաճելի բոյրով լաւագոյն գոնեագներէն մէկն է։ Երկրորդը՝ «Նայիրի» կը կոչուի եւ մնայուն անուն ըլլալով մեծաքանակ պիտի արտադրուի:

Երեւան գտնուիլ եւ գոնեագի գործարանը չայցելել՝ աններելի է։ Եւ երբ այնտեղ երթաք, անպայման կը տեսնէք Մարգար Սեդրակեանը, որ եթէ ազատ պահ մը գտնէ, ձեզ պիտի հրաւիրէ, որ աշխատանոցները պտըտիք ու տեսնէք շտեմարանները, որոնց մասին Մաքսիմ Գորքի ըսած է. «Աւելի դիւրին է Արարատի գագաթը բարձրանալ, քան թէ «Արարատ»ի շտեմարաններէն դուրս ելլել»։ Այդ շտեմարանները կը յիշեցնեն «ստորերկրեայ» քաղաք մը՝ իր «պողոտաներ»ով ու «փողոցներ»ով։ Արդարեւ, «պողոտայ» ու «փողոց» կը կոչեն խնամքով շարուած կաղնեփայտէ հսկայ տակառներուն միջեւ սպիտակ ներկուած անցքերը։

Գոնեագը ապրող մարմնի մը նման կը ծնի, կ'անի ու կը հասուննայ։ Եթէ չխնամես զայն, կանխահասօրէն կը փճանայ։ Եւ վարպետներուն գործը՝ գոնեագին կեանքը երկարաձգելն է։ Ասոր համար է, որ գոնեագը կը ջրախառնեն, մասնաւոր բոյր մը կու տան անոր եւ երկար տարիներ կը պահպանեն շիշերու մէջ։ Որպէս գործարանին մասնագէտ-ճարտարագէտը՝ Սեդրակեան ուշադրութեամբ կը հետեւի գոնեագներու պահպանման կանոններուն ու յաճախ «կը խնամէ» զանոնք։ Բայց անիկա մէկ չնչին մասն է իր աշխատանքին։ Սեդրակեան յաճախ կը տեսնուի բնալուծարաններուն մէջ, ուր ալքոլներու եւ պատրաստ արտադրանքի զանազան փորձերը կը կատարուին։ Զինք կարելի է տեսնել նաեւ աշխատանոցներուն մէջ, ուր առանց իրեն ոչ մէկ խնդիր կը լուծուի։

— Երբ աշխատանքի սկսայ, կ'ըսէ Սեդրակեան, գոնեագի գործարան չկար Հայաստանի մէջ։ Գինիի գործարանին մօտ կը գտնուէր միայն մասնաւոր աշխատանոց մը, ուր տասնեակ մը մարդիկ կ'աշխատէին։ Այսօր գոնեագի արտադրութիւնը աւելի քան տասնապատկուած է Հայաստանի մէջ եւ մասնագէտներու բանակ մը ունինք:

Պէտք է ըսել, թէ Մարգար Սեդրակեան մեծ բաժին ունի այս յաջողութեան մէջ: Չմոռնանք ըսելու, որ գործարանին նախագիծը պատրաստողներէն մէկը եղած է։ Եւ ինչպէս որ իր մեծերը իրեն օգնեցին, ինք ալ այսօր երիտասարդներուն կ'օգնէ, որպէսզի հին վարպետներուն գործը շարունակեն անոնք: Բոլոր անոնք, որ այժմ գոնեագ կը պատրաստեն Հայաստանի մէջ, Սեդրակեանի աշակերտներն եղած են: Անոնցմէ շատերը արդէն ղեկավարներ դարձած են, բայց կը շարունակեն սորվիլ իրենց ծերունի վարպետէն:

Ս. ՂԱՐԻԲԵԱՆ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԷՐ ԵՒ Է ԱՅԺՄ ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԱՅԵԱՑՔԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Մեր կառքը դարձդարձիկ ճամբաներէ անցնելէ ետք, կանգ կ'առնէր մեզ հիւրընկալող ազգականներուն տան դրան առջեւ, ուրկէ ներս անցնելով կը քալենք դէպի բակ տանող անցքէն՝ որուն վերջաւորութեան կը գտնուէր մեր բարեկամներուն փայտաշէն բնակարանը, մէկ յարկի վրայ, ուր եւ կը բարձրանանք։

Հոս կարճատեւ բնակութենէ մը ետք, կը փոխադրուէինք մեր տունը՝ նոյնպէս փայտաշէն միայարկ փոքր բնակարան մը, ուր կեանքը կը մնար բոլորովին անբաղդատելի՝ համեմատած մեր դեռեւս երէկ ունեցածին հետ։ Ո՛չ մէկ նմանութիւն, ո՛չ մէկ եզր՝ երէկուան եւ այսօրուան միջեւ։ Նախ՝ ջուրի խնդիրը՝ որ այնքան անմիջական եւ կենսական բնոյթ ունի։ Ջուրը կը ստացուէր տան բակը գտնուող հորէն՝ հակաառողջապահական պայմաններու տակ, որոնք կը բացատրուին քաղաքին մէջ կոյուղիներու դրութեան չգոյութեամբ...։ Որովհետեւ աղտոտ ջուրերը հողէն ծծուելով կերպով մը կը հասնէին հորի ջուրերուն, որուն մակերեսին վրայ կարելի է յայտնապէս նշմարել արտասովոր փայլուն մակերեսներ։ Եւ կամ հնարաւոր է ջուր ճարել՝ ոչխարի մորթին մէջ գետէն ջուր փոխադրող վաճառորդներէ։ Այսպէս թէ այնպէս, ջուրը որ մեր ծորակներէն կը վազէր յորդահոս ու անհաշիւ, կարեւոր մտահոգութիւն մըն էր Ատանայի համար։

Երկրորդ պարագան՝ ձմեռնային եղանակին, այդ փայտաշէն տան տանիքը ծածկող հողը անշուշտ որ տեղի կու տար անձրեւին եւ դուք անակնկալը կ'ունենայիք ձեր բնակարանին սենեակները մասամբ ողողուած... տեսնելու։ Ուրկէ՝ հազիւ անձրեւը դադրած, բնակիչները տանիք կը բարձրանան, հոն առհասարակ գտնուող ոլորաձեւ գլտորող քարով մը սալայատակելու տանիքը ծածկող հողը՝ որպէսզի ան ամրանայ եւ դիմադրէ անձրեւի ջուրերուն, առ ի պաշտպանութիւն երդիքին տակ պատսպարուած հոգիներուն։

Կան նաեւ այլ ո՛չ քաջալերական պարագաներ ալ, որոնց թուումը մասամբ մեզ հեռուները պիտի տանէր կեանքի մակարդակին յետադիմական երեւոյթները բացատրելու գծով։ Ցամենայն դէպս, ապրելակերպի հանգստաւէտ պայմանները կը պակսէին եւ կը կարօտէին երկարատեւ բարեկարգութեանց։ Այսօր երբ շուրջ կէս դար անցած է, իրագործուա՞ծ են այդ բարեկարգութիւնները։ Չե՛նք գիտեր. եւ եթէ եղած են իսկ, ի՞նչ տոկոսով եւ համեմատութեամբ, այդ ալ անծանօթ կը մնայ մեզի։

* *

Ատանայի մէջ, հասարակական մեր առաջին շփումը պիտի ըլլար ժեզուիթ հայրերու ուխտին պատկանող Գոլէժ Սէն Փօլի այլազան տարրեր ներկայացնող աշակերտութեան հետ, որուն մաս պիտի կազմէինք իբրեւ աշակերտ այդ կրթական հաստատութեան։ Այս մէկը շատ գեղեցիկ շէնք մըն էր, զոր կարելի է նմանցնել Աղեքսանդրիոյ Սէնթ Գաթերին Ֆրէրներու վարժարանին։ Դժբախտաբար, այս ուսումնարանին մէջ երկար մնալու բախտը չունեցանք, ո՛չ իսկ տարեշրջան մը, որովհետեւ քաղաքական կացութեան մէջ տիրող անորոշութեան հետեւանքով, հայ ղեկավար մարմինները անզօր էին դիմագրաւելու միջազգային դիւանագիտութեան սադրանքները, մինչ միւս կողմէ ծայր կու տար քեմալական շարժումը, որուն հետեւանքով տեղի կ'ունենար ի վերջոյ Մարաշի ջարդը, եւ անապահովութիւնն ու անստուգութիւնը կը տիրէին մեր մէջ։ Հուսկ ուրեմն, յիշեալ վարժարանը կը վերածուէր զինուորական հիւանդանոցի։

Հետեւաբար, 1920 թ. գարնան արդէն կը պատրաստուէինք վերադառնալու Եգիպտոս, անյապաղ հեռանալու համար Կիլիկիայէն, երբ ոմանք կը մեղադրէին մեզ թէ ինչ կար խուճապի մատնուելու, եւ չմնալու ժողովուրդին հետ, որ կը շարունակէր անշարժ մնալ...։

Մնաց որ, ոչ երկար ժամանակ վերջ, Կիլիկիոյ բովանդակ հայութիւնը կը ստիպուէր անգամ մը եւս խուճապահար խոյս տալ դէպի սահմանամերձ երկիրները, դէպի Սուրիա, Լիբանան, Կիպրոս եւ Եգիպտոս, ուր կը գտնէր տեղացի ժողովուրդներուն անսակարկ ասպնջականութիւնը։ Ուրեմն եւ վարագոյրը կ'իջնէր կիլիկեան անհիմն եւ խախուտ ներգաղթի տխուր եւ ցաւալի պարագաներուն վրայ։ Թո՛ղ որ հոն գալինք ինքնաբեր կերպով, մենք զմեզ նետելով դեռ սաղմնային վիճակի մէջ գտնուող անդիմագիծ երկիր մը, որ անկազմակերպ էր եւ կարօտ՝ ապահովութեան ալ, քաղաքական գծով։

([illegible]ը յաջորդով)

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرديان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԷՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 193—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17 ՕԳՈՍՏՈՍ 1967 ՀԱՏԸ ԶԵՐՈՒՔ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. عدد رقم ١٩٣ – الخميس ١٧ أغسطس ١٩٦٧

ԱՆԽՈՐՏԱԿ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ

Արաբները կորսնցուցին ճակատամարտ մը, բայց կը շարունակեն պատերազմը որ, այս պարագային, արդար է, որովհետեւ կը մղուի նախայարձակին դէմ եւ պաշտպանութեանը համար Արաբներուն ազատութեան ու գերիշխանութեան։

Եթէ պահ մը լռած են զէնքերը, սակայն պայքարը ոչ միայն չէ դադրած, այլ կը շարունակուի աւելի լայն տարողութեամբ եւ կ՚ընդգրկէ նոր մարզեր։

Թշնամիին ժամանակաւոր յաջողութիւնը, բնականաբար, իր անդրադարձը ունեցաւ հոգեբանական գետնի վրայ։ Ան դառնութիւն պատճառեց որքան պաշտօնական, նոյնքան եւ աւելի ժողովրդական շրջանակներուն: Բարեբախտաբար երկար չտեւեց այս վիճակը։ Արաբները վերագտան իրենց ինքնավստահութիւնը։ Անդրադարձան որ եղածը ժամանակաւոր նահանջ մըն է՝ որ թշնամին զայն շահած էր իր անակնկալ ու յանկարծակի յարձակումով։ Կը մնայ վերամփոփել ուժերը, եւ աւելի լայն կազմակերպուածութեամբ ու առաւել վճռակամութեամբ, վերատիրանալ թշնամիէն նուաճուած դիրքերուն։

Հակառակ զինուորական գետնի վրայ արձանագրուած ժամանակաւոր նահանջին, Արաբները այս ճակատամարտէն դուրս եկան աւելի միակամ եւ Իսրայէլն ու անոր ետին կեցողները հարուածելու նոր կարելիութիւններ ձեռք ձգած։

Թշնամին բնականաբար փորձեց օգտուիլ իր յաջողութեան Արաբներուն վրայ ձգած բացասական ազդեցութենէն, անոնց միասնութիւնը պառակտելու, ժողովուրդներուն եւ անոնց իրաւ բարեկամներուն միջեւ ճեղք բանալու ու որոմ սերմանելու համար։

Շահագործել փորձելով սրտցաւութիւններն ու բարեմտութիւնները, Իսրայէլ եւ կայսերապաշտ Արեւմուտքը, գործի լծեցին իրենց Հինգերորդ Զօրասիւնը։ Ասիկա ձեռնարկեց լայն չափի քարոզչութեան մը, որուն նպատակը Արաբներուն ինքնավստահութիւնը քանդել, անոնց եւ աշխարհի յառաջդիմական ու խաղաղասէր տէրութեանց բարեկամութիւնը կասկածելի ցոյց տալ էր։

Բարեբախտաբար գետին չգտաւ այս նոր դաւադրութիւնը։ Արաբ հայրենասէր ղեկավարութիւնն ու յառաջդիմական գիտակից զանգուածները չուտով անդրադարձան վտանգին։

Հակառակ կայսերապաշտութեան եւ անոր ամէն կարգի գործակալներուն ջերմ մաղթանքին, Արաբ ժողովուրդներուն եւ աշխարհի խաղաղասէր ու ընկերվարական ճակատի ժողովուրդներուն աւանդական բարեկամութիւնը դիմացաւ փորձութեան, եւ այդ բարեկամութիւնը առաւել ամրացած ու գործունեայ է դարձած այսօր։

Այդ բարեկամութեան պահպանումն ու մշտակայ զօրացումը, երաշխիքն է արաբական վաղուան յաղթանակներուն։ Այդ բարեկամութիւնը միակ եւ ամենէն յուսալի կռուանն է Արաբ ժողովուրդներուն՝ ո՛չ միայն իրենց ազատութեան ու գերիշխանութեան պահպանման, այլ եւ յաղթանակին համար արաբական դատին՝ որուն յաջողութեանը լծուած են անոնք, աւելի քան երբեք միակամ եւ վճռական, փառքով պսակելու համար իրենց ազատագրական պայքարը։

Հայ ժողովուրդը եւ առաջին առթիւ անոր յառաջդիմական զանգուածները, որպէս հաւատարիմ զինակիցը Արաբ պայքարող եւ ազատատենչ ժողովուրդներուն, ինչպէս միշտ, նմանապէս այսօր, պատրաստ են ամէն կարգի փորձութիւններու, պատրաստ են կրելու զոհողութեան իրենց բաժինը այն պայքարին մէջ՝ որ կը մղուի ազատութեան, արդարութեան եւ ժողովուրդներու եղբայրութեան ու բարեկամութեան անունով։

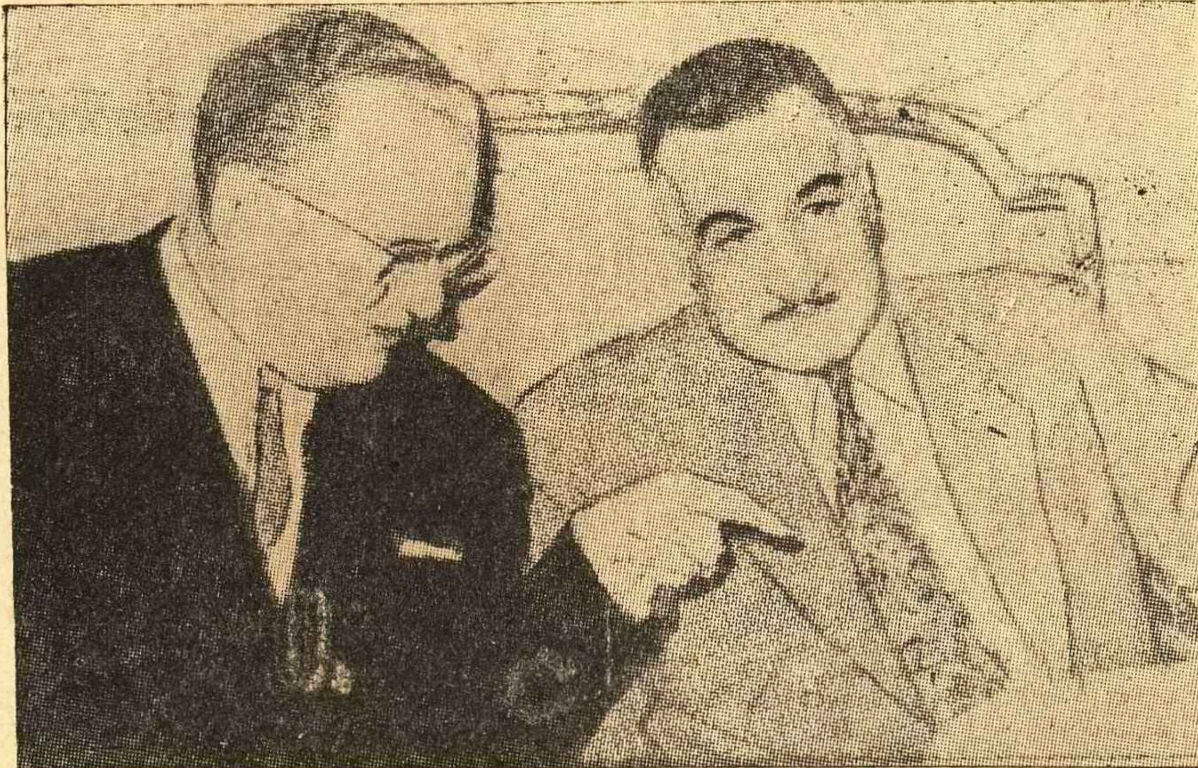
«ԱՐԱՐԱՏ»

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՀԱՄԱՐ՝
ԹԵՐԹԻՍ 194ՐԴ ԹԻՒԸ ԼՈՅՍ ՊԻՏԻ ՏԵՍՆԷ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ՝ 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1967ԻՆ

00249

Ա.Մ.Հ. ԵՒ ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Անցեալ Հինգշաբթի կ.ե. ժամը 6.30ին, մասնաւոր օդանաւով մը Գահիրէ ժամանեց Եուկոսլաւիոյ Նախագահ Թիթօն, որուն կ՚ընկերանար կարեւոր պատուիրակութիւն մը:

ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐ ԹԻԹՕ ԵՒ ԱՊՏԷԼ ՆԱՍԷՐ

Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէր անձամբ դիմաւորեց զայն եւ ողջագուրուեցաւ։ Ժողովուրդը Նախագահ Թիթոյի վերապահած էր ամենաջերմ ընդունելութիւն մը:

Նախագահներ Նասէրի եւ Թիթոյի միջեւ պաշտօնական խորհրդակցութիւնները սկսան Ուրբաթ, 11 Օգոստոս, Քուպպէի պալատին մէջ, որոնց մասնակցեցան երկու երկիրներու պատուիրակութիւնները։ Սկիզբը երկու Նախագահները երկու ժամուան առանձին տեսակցութիւն մը ունեցան, Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի անձնական գրասենեակին մէջ:

Ա.Մ.Հ.ի պատուիրակութեան մաս կազմեցին փոխ Նախագահներ՝ Զաքարիա Մոհիէտտին, Հիւսէյն Էլ Շաֆէի եւ Ալի Սապրի, Ազգ. Ժողովի Նախագահ՝ Անուար Էլ Սատաթ, փոխ վարչապետ՝ Սըտքի Սուլիման, արտաքին գործոց նախագահական օգնական՝ Տոքթ. Մահմուտ Ֆաուզի, արտաքին գործոց Նախարար՝ Մահմուտ Ռիատ, Պելկրատի մէջ Ա.Մ.Հ.ի դեսպան՝ Պր. Համտի Ապու Զէյտ եւ Նախագահութեան ընդհ. քարտուղար՝ Պր. Ապտէլ Մէկիտ Ֆարիտ, իսկ Եուկոսլաւիոյ պատուիրակութիւնը կը բաղկանար փոխ Նախագահ Էտուարտ Քարտեճ, դաշնակցային խորհուրդի անդամ Պր. Վլատիմիր Փոփովիչ, տնտեսական հարցերու դաշնակցային գործադիր խորհուրդի Նախագահ Կիրօ Կլիկորովէ, արտաքին գործոց փոխ Նախարար Պր. Միշա Փավիչեւիչէ եւ Գահիրէի մէջ Եուկոսլաւիոյ դեսպան Պր. Սալքէյ Ֆելիչէ։

Երկու կողմերը կարծիքներ փոխանակեցին ներկայ կացութեան շուրջ եւ ուսումնասիրեցին Իսրայէլեան նախայարձակումը եւ անոր թողած հետքերն ու հետեւանքները:

Խորհրդակցութիւնները շարունակուեցան երեկոյեան՝ Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի բնակարանին մէջ, ուր երկու պատուիրակութիւնները ճաշեցին:

Նախագահ Թիթօ, Կիրակի 13 Օգոստոս, Դամասկոս մեկնեցաւ, եւ ուրկէ Երկուշաբթի երեկոյեան հասաւ Պաղտատ։

Նախագահ Թիթոյի Դամասկոս եւ Պաղտատ այցելութիւնը տեւեց երեք օր, եւ երէկ, Չորեքշաբթի, կրկին Գահիրէ եկաւ ու կը շարունակէ իր բանակցութիւնները Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի հետ։

Նախագահ Թիթոյի Սուրիոյ եւ Իրաքի մէջ ունեցած խօսակցութիւններուն նիւթը եղաւ Միջին Արեւելքի ներկայ կացութիւնը:

ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ

ԱՐԱԲ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ ԿԱՏԱՐԵՑ ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՐԷՖ

Իրաքի Նախագահ Ապտէլ Ռահման Արէֆ Երեքշաբթի, 15 Օգոստոս, կ.ե. ժամը 7.15ին բացումը կատարեց արաբ. պետութեանց գանձային, տնտեսական եւ քարիւղի գործերու նախարարաց խորհրդաժողովին։ Այս ժողովի բացումին ներկայ գտնուեցան նաեւ Եուկոսլաւիոյ Նախագահ Ժոզէֆ Պրոզ Թիթօ եւ Իրաքի վարչապետ՝ հազարապետ Թահեր Եհիա:

Նախագահ Արէֆ իր ճառին մէջ, վերլուծեց արաբական հայրենիքին ճակատամարտը եւ ըսաւ. «Կայսերապաշտութիւնը Իսրայէլի վրայ կը յենու արաբական աշխարհին մէջ քարիւղային իր մենաշնորհները պահպանելու համար եւ մշտատեւօրէն շահագործելու այս հարստութիւնները ու անոնցմէ քաղելու մեծ շահեր։

«Արաբական երկիրներէն ստացած շահերով, անգլեամերիկեան ընկերութիւնները կը զինեն Իսրայէլը, հետեւաբար մեր հարստութիւններէն քաղուած շահերը մեզի դէմ ուղղուած զէնքեր կը դառնան:

«Սակայն, կայսերապաշտութիւնը սկսած է զգալ քարիւղի արտահանման կասեցումէն եւ Սուէզի ջրանցքին փակումէն յառաջացած վնասները։ Եթէ կ՚ուզենք պատւով ապրիլ, պէտք է վերատեսութեան ենթարկենք մեր դիրքաւորումը, այնպէս՝ որ մեր հարստութիւններէն մեր ժողովուրդները օգտուին։

Մեր տնտեսական զէնքերը անհարկու են եւ յաղթանակը մերը պիտի ըլլայ, եթէ զանոնք տեղին գործածել գիտնանք։ Համբերութեամբ եւ լաւ ծրագրով մը պիտի շահինք ճակատամարտը։

«Մենք խաղաղասէր եւ արդարասէր ժողովուրդ ենք: Կը պայքարինք մեր գոյութեան իրաւունքը պահպանելու համար, եւ պէտք է որ ետ մղենք կայսերապաշտական այս ներխուժումը, որուն նպատակն է մեր հարստութիւններուն տիրանալը»:

Բացման նիստէն ետք, խորհրդաժողովին պատուիրակութիւնները սկսան աշխատանքներու:

Քուէյթի պատուիրակութիւնը կ՚առաջարկէ հիմնել պատերազմական ճիգի, կառուցումներու եւ բնակեցումի յատուկ սնտուկ մը 100 միլիոն սթերլին դրամագլուխով։

Սուրիական պատուիրակութիւնն ալ ուրիշ ծրագիր մը ներկայացուց, որ չի հակասեր Խարթումի խորհրդաժողովին ներկայացուած իրաքեան ծրագրին, իսկ սուտանական պատուիրակութիւնը արաբական միացեալ շուկայի մը ստեղծման համար առաջարկ մը ներկայացուց։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ կեանք

ՎԵՀԱՓԱՌ ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի, 13 Օգոստոս, Սբ. Աստուածածնի Վերափոխման տօնին առթիւ, Սբ. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին լեցուած էր հոծ բազմութեամբ, որոնց մէջ ստուար թիւով գաւիրէցիներ կային:

Դասին մէջ տեղ գրաւած էին Ազգ. Իշխանութեան անդամներ:

Գերաշնորհ Տ. Զաւէն Եպիսկոպոս Չինչինեան հանդիսացաւ Ս. Պատարագ մատոյց՝ շրջապատուած արժանապատիւ Տ. Վարդան քհնյ. Պօյաճեանէ և սարկաւագներէն։

«Լուսաւորիչ» երգչախումբը իր հոգեպարար շարականներով շէնցուց Հայաստանեայց եկեղեցին։

Սրբազանը նախքան քարոզը ըսաւ հետեւեալ.– «Մեկնած էի Եւրոպա։ Ներկայ եղայ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա.ի ուրախալի այցելութեան Ժընեւի մէջ, ուր հրաւիրուած էր իր շքախումբով, եկեղեցիներու միութեան խորհուրդին կողմէ։

«Հոն բեյկրութեան և ապրումներու շրջան մը անցուցինք ժողովրդային խանդավառութեան մէջ։ Հայ ժողովուրդը եկած էր Եւրոպայէն եւ Ամերիկայէն։

«Մենք ներկայ եղանք հայրապետին մատուցած Ս. Պատարագին եւ գեղեցիկ ընդունելութիւններուն:

«Տեղի ունեցան հանդիսութիւններ, որոնց ընթացքին հանգամանք ունեցող զանազան անձնաւորութիւններ խօսք առին...։ Անոնցմէ մէ՛կը մօտաւորապէս հետեւալը ըսաւ. «Մեր ժողովուրդին մէջ երեւոյթ մը չկայ որ մեզի միասնական դարձնէ։ Կայ արեւմտահայ, արեւելահայ. դեռ կայ... կայ...։ Սակայն կա՛յ մէկ բան, Ամենայն Հայոց Հայրապետութիւնը, որ կրնայ հայութիւնը մէ՛կ եւ միասնական դարձնել»։

«Երբ ինծի առիթ տրուեցաւ խօսելու՝ յայտարարեցի թէ նախախնամական է որ հայոց ժողովուրդը 20րդ դարուն Վազգէն Ա.ի նման լուսամիտ և իմաստուն հովուապետ մը ունի։ Ժամանակաշրջան ստեղծող Կաթողիկոս մըն է, որ ուղիղ վարդապետութեամբ կը հովուէ։

«Բազմաչարչար մեր ժողովուրդը Արարատի մօտ իր զարթօնքը կ'ապրի և կը յառաջդիմէ։ Սբ. Գրիգոր Լուսաւորչի Աջը կը հսկէ մեր տաղանդաւոր ժողովուրդին վրայ:

«Երբ վերադարձի ճամբուս Վեհափառը գիս կը համբուրէր, յուզումով ըսաւ. «Եգիպտահայ գաղութը իմ մտքիս և հոգւոյս մէջ հաւատաւոր ժողովուրդի տպաւորութիւնը ձգած է»:

«Եւ ինծի յանձնարարեց, որ պէտքի իր հայրապետական օրհնութիւնը բերեմ բոլոր Եգիպտահայութեան և մասնաւորապէս գաղութիս պատկառելի ժողովներու յարգարժան անդամներուն»։

Օրուան տօնին առթիւ շատեր հաղորդուեցան:

ՄԿՐՏԻՉ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Աղեքսանդրիա, 13 Օգոստոս 1967

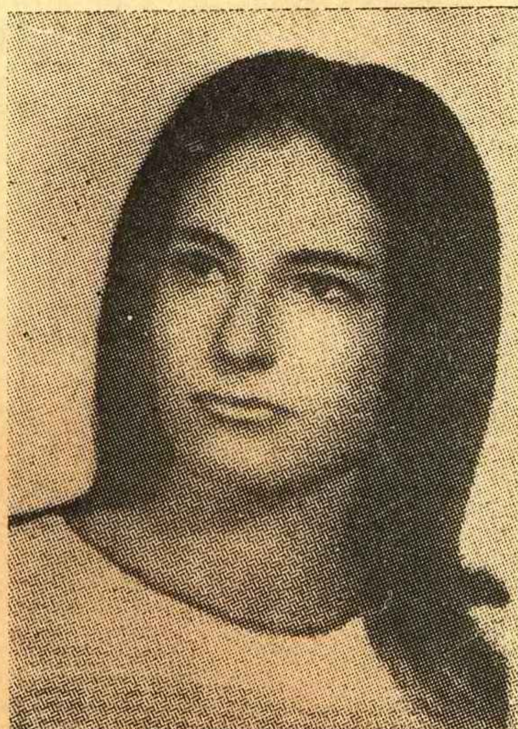
ԱՐԺԱՆԹԻՆ

ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԱՆԱՀԻՏ ԷՕԼՄԷՁԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Պուէնոս Այրէսի մէջ մեծ յաջողութեամբ՝ պետական համալսարանի ճարտարապետական կաճառը աւարտած է, գաղութին սիրուած և շնորհալի հայուհիներէն՝ ընկերուհի Անահիտ Էօլմէզ (Էօլմէսէքեան)։

Բազմատաղանդ ընկերուհին Արժանթինի հայ բեմերուն և հանդէսներուն փայլը կը հանդիսանայ և ծանօթ է որպէս վարպետ ասմունքող։

Անահիտ դուստրն է սփիւռքահայ հասարակական գործիչ, ուսուցիչ, «Շարժում» և «Նոր Հաճըն» թերթերու հիմնադիր և խմբագիր, իր մատուցած բազմամեայ և

բազմօգուտ ծառայութիւններով արժանթինահայութեան պատմութեան մաս կազմող ողբ. ընկ. Աբրահամի և իր կողակցին՝ ընկ.հի Հայկանոյշ Էօլմէզի։

Օր. Անահիտ Էօլմէսէքեանը նախակրթական ուսումը ստացած է Արսլանեան Ազգ. վարժարանին մէջ։

«Խոսէ Ֆիկէրօա» գոլէճէն ստացած է «պսակաւոր»ի վկայականը տասի վրայ տասը միջինով և դպրոցին դրօշակակիրի պատիւով։

Համալսարանի վերջին քննութիւններուն իր աւարտական թեզը՝ «Ճարտարապետութեան և երրորդ արուեստի պատմութիւնը» ջերմ կերպով գնահատուած է Փրոֆ. Ռաֆայէլ Իկլեսիասի և Փրոֆ. Միկէլ Սսէնսիոյի կողմէն, որ յատկանշական ճանաչում մըն է Օր. Անահիտի եզակի կարողութեան:

«Ջահակիր» այս ուրախ առթիւ կը շնորհաւորէ պատուաբեր հայուհին, անոր մայրը՝ ընկ.հի Հայկանոյշը, եղբայրն ու քոյրերը, ինչպէս նաև բոլոր պարագաները, և կը մաղթէ նորանոր յաջողութիւններ ու երջանկութիւն մեր սիրելի Անահիտին։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՆԿԻՒՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՒԹԵԱՆԻ ՆՈՐ ՊԱՇՏՕՆԸ

Հայրենի տաղանդաւոր բանաստեղծ Վահագն Դաւթեան, որ «Հայրենիքի Ձայն»ի խմբագիրն էր հրատարակութեան առաջին իսկ օրէն, իր նոր պաշտօնին բերումով ստիպուած է ձգել այդ պարտականութիւնը։

Վահագն Դաւթեան ընտրուած է Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէի Նախագահի տեղակալ։

«Հայրենիքի Ձայն»ի խմբագրի պատասխանատու պաշտօնը յանձնըւած է Կամօ Վարդանեանի։

ԳԻՐՔ ՅՈՎՀ. ԱՅՎԱԶՈՎՍԿՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի պետական կենտրոնական արխիւի մի խումբ աշխատակիցներ պատրաստել են «Այվազովսկի» խորագրով հետաքրքիր մի գիրք՝ աշխարհահռչակ ծովանկարչի կեանքի եւ գործի վերաբերեալ։ Գիրքը լոյս կը տեսնի նկարչի ծննդեան 150ամեակի առիթով, որը լրացաւ և այս տարւայ Յուլիս 30ին (նոր տոմարով):

Գրքում օգտագործուած են շուրջ 300 փաստաթղթեր, որոնցից շատերը առաջին անգամ են հրատարակւելու: Այդ փաստաթղթերից մէկը վերցուած է Թէոդոսիայի հայոց եկեղեցու մատեանից, որը վկայում է, թէ «Գէորգ Այվազեանի որդի Յովհաննէսը ծնուել է 1817 թուականի Յուլիսի 17ին (հին տոմարով)»:

Զետեղուած են մեծ թւով նամակներ՝ գրուած Յ. Այվազովսկու կողմից Ներսէս Աշտարակեցուն, Նորայր Բիւզանդացուն, Պետրոս Ադամեանին, Յարութիւն Տաշեանին եւ ժամանակի այլ հայ հասարակական գործիչներին: Նամակները վկայում են մեծ նկարչի ջերմ հայրենասիրութեան մասին, որը նա տածում էր դէպի հայ ժողովուրդը եւ նրա մշակոյթը։

50.000 ՏՈԼԱՐԻ ԻՇԽԱՆԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐ ՄԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՍԱՀԱԿԵԱՆ ԼԻՍԷԻՆ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ Պոսթոն բնակւող Տեարք՝ ՅՈՎՍԷՓ և ԲԵՆԻԱՄԻՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ եղբայրներ 50 հազար տոլար նուիրած են Սահակեանին, որուն մատենադարանը պիտի կոչուի այս ազնիւ ազգայիններուն ծնողաց անունով։

ՅԱՋՈՐԴ ԹԻՒՈՎ

Մեր յարգելի ընթերցողներուն ուրախութեամբ կը տեղեկացնենք՝ որ ԸՆԿԵՐ ՕԶՄՈՒՆԻ բաւական երկար լռութենէ ետք (բազմազբաղութեան պատճառաւ), վերսկսած է մեզի ուղարկել իր երգիծական եւ մեր ընթերցողներուն կողմէ այնքան պահանջուած գրութիւնները, զորս մեր յաջորդ թիւով պիտի սկսինք պարբերաբար հրատարակել։

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՈՒԱԲԵՐ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒՀԻՆ

Աղեքսանդրիոյ «Ջահակիր»ի բարեկամներէն և հայրենասիրական ճակատի գործունեայ անդամներէն

Օր. Անահիտ Օրջանեան

Տիար և Տիկին Սարգիս Օրջանեաններու շնորհալի դուստրը Անահիտ բացառիկ յաջողութեամբ աւարտած է Աղեքսանդրիոյ Համալսարանին Դեղագործական Կաճառի հնգամեայ դասընթացքը, Ա. աստիճանի գերազանցիկ պատուոյ յիշատակութեամբ և արժանացած է դեղագործութեան և դեղագործական քիմիաբանութեան պսակաւորի տիտղոսին (Պաչըլըր ին ֆարմըսի էնտ ֆարմասըթիքըլ քեմիսթրի)։

Օր. Անահիտ Օրջանեան կոչուած է դասախօսելու իբր օգնական դասախօս նոյն համալսարանին մէջ, միաժամանակ շարունակելով իր մասնագիտական աշխատանքները՝ հասնելու համար ճարտարարուեստական քիմիագործի մագիստրոսութեան։

Շնորհալի օրիորդը իր հայեցի դաստիարակութեամբ և բազմաշնորհ յատկութիւններով պատիւ և հպարտանք կը բերէ հայութեան:

Այս ուրախ առթիւ «Ջահակիր» կը շնորհաւորէ զինքը, իր բախտաւոր ծնողքն ու պարագաները, և միաժամանակ նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթէ իրեն։

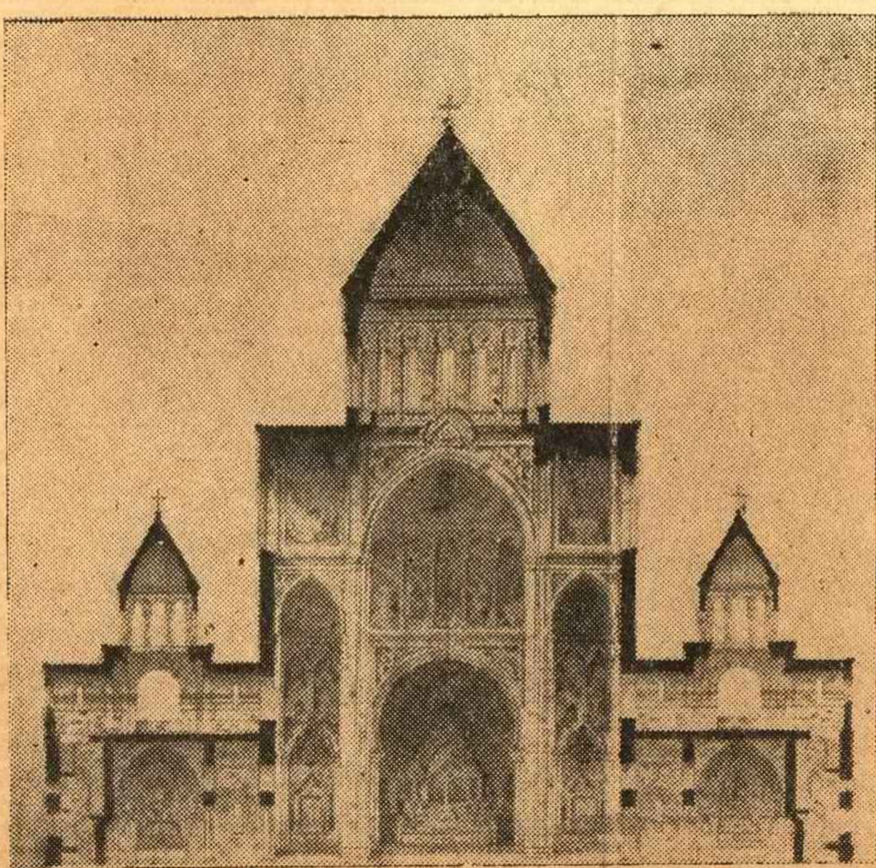
ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տէր և Տիկին Բարսեղ Մուրատեանի աղջկան՝ Անահիտի, ծննդեան բ. տարելիցին առթիւ ընտանեկան և բարեկամական շէն և ուրախ շրջանակի մը մէջ, ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ 7 Օգոստոսին, որուն ներկայ եղաւ նաև հիւրաբար քաղաք գտնուող Տիկ. Այտա Սերովբեան և դուստրը, որոնք իրենց ներկայութեամբ երեկոյթին փայլը աւելցուցին։

Ծոփ և առատ ուտելիքներով և ըմպելիներով զարդարուած սեղաններու շուրջ, հրաւիրեալները խիստ հաճելի և ուրախ ժամեր վայելեցին։ Տարեդարձի կարկանդակի մոմաշիջութենէն ետք ներկաները ջերմօրէն շնորհաւորեցին փոքրիկն Անահիտի ծնողքը ինչպէս նաև մեծ հայրն ու մայրը՝ Տէր և Տիկին Վահան Պէնտեանը, որոնք այս առթիւ մեծ բաժին մը ստացան բարեմաղթութիւններէն:

Ընդունելութիւնը տեւեց մինչև ուշ գիշեր և հրաւիրեալները մեկնեցան ուրախ և գուարթ տրամադրութիւններով։

ՀԱՅ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԻՆ ՆԱԽՆԳԾՈՒՄԸ

Հատուած գմբէթի մէջտեղէն – մաս. 1:100

Հայկական ոճ եկեղեցիի «հօյակապ» նախագիծ. Ներկայացուած Փարիզի (1900) համաշխարհային ցուցահանդէսին և արժանացած արծաթէ մետալի։ Ծրագիրն է ճարտարապետ Ա. ԹԱՀԹԱՃԵԱՆի (տեսնել «Հայրենիքի Ձայն» թիւ 19 (93) 7 Մայիս 1967, 7րդ էջ)։ Երկայնութիւն՝ 72 մեթր, լայնք՝ 52 մեթր, բարձրութիւն՝ 52 մեթր, մակերեւոյթն է 2050 քառ. մեթր: Ցատակագիծը խաչաձեւ է: Գմբէթին տրամագիծը՝ 14 մեթր: Գմբէթին ներքին բարձրութիւնը՝ 46 մեթր։ Երկու փոքր գմբէթներուն բարձրութիւնը՝ 26 մեթր։

Ժողովուրդին յատկացուած մակերեւոյթն է 1650 քառ. մեթր՝ վերնատուներէն զատ, ունի մէկ մեծ և չորս փոքր խորաններ, 7 սանդուխներ և յարակից սենեակներ՝ շատ պատշաճ կերպով պատերու մէջ տեղաւորուած եկեղեցիին վեհութիւնը անաղարտ պահելու մտադրութեամբ։

«Ջահակիր»ի համար «խսկական» գծագրութիւններէն ամփոփեց՝ Ա. Յ. ԿԱՐԻՆԵԱՆ (Ճարտարապետ)

Աղեքսանդրիա, 10-8-67

(Գունաւոր խսկականէն լուսանկար՝ Ֆոթօ Սթեֆան, Պաքոս, Բամլէ)։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ
ԱՌԱՋԻՆ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻՍ ԱԼ...

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

Անցեալ օր թերթին մէջ տեսայ սեւածիր գոյժ մը, հետեւեալ խորագիրով. «Մահ՝ մանկապարտիզպանուհի Տիկին Շուշանիկ Թերզեանի»։ Անմիջապէս բսի ես ինծի. «Հայերէնի իմ առաջին ուսուցչուհի՜ս ալ...»: Ու տխրեցա՜յ, տխրեցա՜յ։

Քանի մը տարի առաջ՝ նոր լոյս ընծայած գիրքս Տիկին Շուշանիկին նուիրելու նպատակով՝ Հելիոպոլսոյ իր բնակարանին դուռը զարկի սիրտի կծկումով մը՝ այնքան քիչ անգամ զինք տեսած ըլլալու յանցանքս մասով մը չմեղմող նուէրս ձեռքիս մէջ: «Ո՞վ է», հարցուց ներսէն Տիկինին ձայնը՝ որ անցեալէն կը հասնէր՝ իր հետ բերելով մանկական անմեղ ու անոյշ յուշերու հեղեղ մը համակ:

«Ես եմ, Արմէնը...»: «Ո՞Ր Արմէնը», հարցուց՝ դուռը բանալով։

Թոյլ տուի որ լաւ մը դիտէ դէմքս ու զննէ զիս: Չճանչցաւ տակաւին։

«Զակազիկի Ուսական Ազգային Վարժարանէն», բսի, փորձելով օգնել որ յիշէ։

Ողբ. Շուշանիկ Թերզեան

«Տատուրեան» այո՛, Մեր Արմէնը։ Դանդուր, երկար մազով, կարմիր կլոր այտերով աղուոր մանչուկը...։ Ո՞ւր գացեր են մազերդ...», բսաւ, դիտելով իմ... մաքուր գլուխս եւ ձեռքես բռնած՝ տունէն ներս առնելով զիս: «Ո՞ւր էիր այսքան ատեն», հարցուց՝ հեղինակաւոր եւ յանդիմանող շեշտով:

«Յանցաւոր եմ», բսի անմիջապէս: Գիտէի որ կը սիրէր ճշմարտախօսն ու անկեղծը։ «Ներեցէք, Տիկին Շուշանիկ...»: Հին աշակերտն էր որ կը խօսէր, լաւ ճանչնալով իր ուսուցչուհիին բարի սիրտը:

«Վա՜յ, Արմէն, վերջապէ՜ս...: Նստի՛ր, խօսէ տեսնեմ»:

Ու դիտեց, դիտեց, չհաւատալով աչքերուն՝ որոնք պահեր էին իրենց կրակը՝ սուր, թափանցող ու մնացեր՝ տարօրինակօրէն խոշոր՝ այն ձեւով որ մայրական խիստ նայուածքով մը մեզ այնքան ատեն կարգի պահեր էր: Մարմինը կծկուեր էր սակայն, աշնան չորցած ոսկի տերեւի պէս, փշրուելու պատրաստ։

Համբուրեցի ձեռքն ու ինք, ներումի ու սիրոյ վեհանձն ժեստով մը՝ համբոյր մը դրոշմեց երեսիս վրայ: Ու կրկնեց. «Դուն Արմէ՞նն ես, իրա՞ւ», չհաւատալով կարծէք, թէ մարդ կրնայ ա՛յսքան փոխուիլ՝ մանկապարտէզէն վերջ...:

Խոր ծերութիւնը զամած էր ամուսինը՝ անկիւնը, բազմոցին վրայ։

«Բարե՛ւ, պարոն Սմբատ», բսի։ «Բարե՛ւ», բսաւ։ Տիկին Շուշանիկ բացատրեց իմ ով ըլլալս։ Մարդը *ԻԲՐ ԹԷ* յիշեց զիս. «Բարի եկեր ես», բսաւ, ձեռքը երկարելով ինծի։ Զօրաւոր, բայց ձայնը իբր ստուեր միայն մնացեր էր այդ հսկայ եւ հուժկու հայէն։

Ամուսին եւ տուն հոգալը յայտնի կերպով գերիվեր էր Տիկինին մարած ուժերէն։ Ամէն կողմ՝ գետինը, պատերուն, հին կարասիներուն վրայ, մուտքին, հիւրանոցին մէջ, իրե՛նց վրայ, յստակ կ'երեւէր ատիկա։ Պահ մը մոռցայ թէ ինչո՞ւ գացեր էի այնտեղ ու առաջարկեցի՝ վարանումով. «Պիտի ուզէի՞ք արդեօք Այծեմնիկի Հանգստեան Տան մէջ ապրիլ»։ Թուեցի առաւելութիւնները՝ մէկ մէկ։

Անմիջապէս՝ դրական եղաւ Տիկին Շուշանիկին պատասխանը. «Լաւ կ'ըլլայ մեզի։ Ա՛լ հիւանդ եմ, չեմ կրնար տանիլ...»: Յուսահատական շեշտ մը կար խօսքին մէջ՝ փրկութիւն փնտռող...

«Մեր տունն ի՞նչ ունի։ Մենք հանգիստ ենք, շատ աղէկ ենք այստեղ»:

Կինը զուր տեղը փորձեց համոզել։ Մարդը մնաց անդրդուելի: Մեքենական էր սակայն մերժելու իր ձեւը, խօսելու եղանակը, առանց մտածելու բռնուած: Յիշեցի. պ. Սմբատ՝ ատենին թրքու յեղափոխական եղած էր: Լսեր էի թէ ատրճանակ մը ձեռքը՝ ան «փրկեր» էր Կամսարական ծխախոտի Ֆապրիքը՝ խուժանէն եւ այդ արարքին համար վստահելի պաշտօնի տիրացեր ու վարձատրուեր ալ՝ մեծահարուստ Արմենակ Կամսարականէն:

«Տէ՛ս, ի՞նչ են ընդունուելու պայմանները, մեզի լուր բեր, լմընցայ», բսաւ կտրուկ՝ Տիկինը։ Հետաքրքրուեցաւ՝ ի՞նչ գործով կը զբաղիմ, հարցուց տունիս, սիրած ժամանցներուս մասին։

Որքա՜ն հրճուեցաւ Տիկին Շուշանիկ, երբ ձեռքն առաւ իրեն նուիրած գիրքս։ Ակնոցը դրաւ աչքին, զննեց կազմը, փայլուն կողքը, գրեթէ շոյելով զայն. թղթատեց թերթերը եւ նոյն իսկ սկսաւ կարդալ քանի մը տող...: «Ապրի՛ս, Արմէն», բսաւ. «Գիրքդ պիտի կարդամ գիշերը՝ անկողինիս մէջ: Տեսնեմ ինչե՜ր գրեր ես»: «Պիտի սիրէ՞ք արդեօք...»։ «Ո՜հ», բսաւ, աւելորդ նկատելով հարցումս. «ԳՐԵԼՈՒԴ համար կը սիրեմ քեզ՝ արդէն: Պիտի կարդամ անպայման՝ *բարի* աշակերտիս գործը»:

Յուզիչ էր այդ ձեւով ընդունուիլս՝ շատերու տեղ ու տեղէ՝ գրամե՛րժ ընթացքէն ետք։

Վարձատրութի՛ւն մըն էր ասիկա՝ որ մոռցնել կու տար ինծի իմ կրած զրկանքս ու տանջանքս՝ աշխարհ բերելու համար Տիկին Շուշանիկին սորվեցուցած մարգարտաշար տառերով մանեակը. հայերէն գիրք մը:

Տասնամեակներ առաջ՝ անապատին մէջ տնկուած թփիկը՝ հակառակ այրող աւազներուն, տուեր էր պտուղ՝ որ Պարտիզպանուհին կը քաղէր, ճաշակելու համար...։

Բնաւ չգիտցայ այլեւս, թէ Տիկին Շուշանիկ կարդա՞ց գիրքս, գէթ մաս մը ատկէ։

Թերզեաններուն հարազատները կատարեցին ձեւակերպութիւնն ու փոխադրեցին զոյգը՝ Հանգստեան Տուն։

Ատեն մը վերջ երբ այցելեցի ուսուցչուհիիս՝ տխուր առիթով մը, ինք կը նստէր սրահին մէջ՝ մարմար կլոր սեղանի մը առջեւ: Մօտեցայ, յայտնեցի վշտակցութիւնս՝ ամուսինին մահուան առթիւ։

(Շարունակութիւն տես. էջ 4)

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ... ԵԹԵՐՈՒՄ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Երեւանի Ռատիոկայանի արտասահմանեան հաղորդումներու քաղաքական եւ ընկերային բաժնի պատասխանատու խմբագիր՝ ընկ. Էտմոն Գէորգեան, զողտրիկ նամակով մը իր գոհունակութիւնը կը յայտնէ «Ջահակիր»ի՝ սփիւռքահայ պանծման գործին անոր բերած մեծ նպաստին համար, ու իր այս յօդուածը, առ ի հրատարակութիւն, կ'ընկերացնէ իր գնահատական նամակին:

«Ջ.»

Վերջերս եթերում հարաւային էր ջերմաստիճանը. համամիութենական ռատիո էր բարձրացել Հայաստանը։ Բնութեան առատաձեռնութեամբ՝ արեւով, որդան կարմիրով, գարնան կանաչոտած, ամպահաս նայիրեան բարտիներով։ Եւ էլի ինչ-որ մի բանով. լեռների գլխավերեւում կախուած երկնքի չափ սրտով։

Հայաստան աշխարհում անանց սիրով կապուած մարդը հողին ու ջրին։ Ինչքան որ հին է այդ հողասիրութիւնը, այնքան էլ նոր։ Ու այնքան մեծ, որ աւանդութիւնն ասում է, թէ նոյնիսկ մարդն է ջրից երկունքի ցաւերով բռնուել։

Հողաբոյր մի պատմութեամբ ժողովրդի ու երկրի լինելութեան մասին բացեց ի պատիւ Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան 50ամեակի կազմակերպուած հայաստանեան հաղորդաշարը հանրապետութեան կոմկուսի Կենտկոմի քարտուղար Մ. Մելքոնեանը։

Այդ լինելութիւնը յառնեց իր ողջ այսօրով և Հայաստանի սոցիալիստական կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէի քարտուղար Ռ. Խաչատրեանի ռատիոելոյթում։ Յառնեց իր պետականութեամբ։ Մասիսների հայեացքի տակ փռուած նոր համայնապատկերով՝ երկինք միտող կռունկներով։ Տունդարձի կարաւաններով։ Գլաձորի և Տաթեւի համալսարաններ պարգեւած ժողովրդի ուսումնատենչութեան նոր դրսեւորմամբ։ Եւ ստեղծարար ժողովրդի կամքի այլեւայլ արտայայտութեամբ, նրա հա50ամեակի առիթով։

«Եթէ ինձ հարցնեն, թէ մեր մոլորակում որտեղ կարելի է հանդիպել աւելի շատ հրաշքների, ես ամենից առաջ կը տամ Հայաստանի անունը...։

Ու որպէս Ռոքուել Քենտի այդ խօսքերի հաւաստում՝ թէկուզ մտովի կարճատեւ այց դարերի խնամքոտ ձեռքով կուտակուած գանձերի թաքստավայրը, մի ռատիոակնարկի սահմաններում՝ «Զանգեզուրը Հայաստանի Ուրալն է»։

Հայորդի մի բանաստեղծ եօթը երգ ունի։ Երգ դարի ու քարի, ջրի ու հողի, հրի ու գրի մասին։ Եւ երգ-երգոց։ «Եօթը դարերով սրբագործուած թիւ է մեր ժողովրդի համար, հեքեաթի ու հրաշքի թիւ»։ Ու պատմուեց եօթը երգ Հայաստանի մասին...

Երգ է ինքը՝ Հայաստանը։ Նրան այսօր անձամբ ճանաչում է աշխարհի գիտական միտքը։ Եւ, բնականաբար, աշխարհի ամենախոշոր արագացուցիչներէն մէկը մշտական բնակութեան է եկել Հայաստան։ Եւ եթերում հիւսուեց մի պատմութիւն այդ մասին, վերնագրուած՝ «Ամենախոշոր երկրում»։ Արագացուցիչի և անտեսանելի աշխարհի սեմին ոտք դրած մարդկանց իրական պատմութիւն։

Հայաստան... Այստեղ իր պատմութիւնն ունի նոյնիսկ փողոցը, որ մի ժամանակ Աստաֆեան անունն է կրել։ Ու նոյնիսկ այդ փողոցը կարող է խորհրդանշել վերածնունդ։ «Գլխաւոր բուստ հունձքով ու աշխատանքային բնաբանով՝ Մեծ Հոկտեմբերի փողոց»։ Ու... Աբովեանի ծառերը։

Եթերում Հայաստանի օրը։ Առանց բանաստեղծութեան ու արձակի՝ դա անհնար է։ Եւ Հայաստանը՝ երգերի մէջ։ Մեր ամբողջ ժողովրդի հետ բախտակից գրքերի մէջ՝ մեսրոպեան լեզուով:

Եւ Հայաստանն իր հողով ու ջրով սնուող նկարիչների կտաւներին վրձինուած։ Հիւր՝ ծեր ու ջահել նկարիչներին։

Ձայնը տրուեց և «Հայաստանի երիտասարդութիւն» ռատիոկայանին։

Հրազդանի լեռնաքիմիական կոմբինատի երիտասարդութեան աշխատանքային սխրանքից մի պահ՝ վերցուած ժապաւէնի վրայ։ Մի քիչ բանաստեղծի բացուած յոյզերից՝ Լ. Միրիջանեանի նոր ժողովածուն։ Ջահել մի աղջիկ՝ իր նուագով ու հանրածանօթ անունով՝ Սվետլանա Նաւասարդեան։ Կատարեց.. «Կռունկ» ջազանսամբլը։

Իրենց գործերն ի տես պարզեցին նաև հանրապետութեան ամենափոքրիկ բնակիչները։

Երաժշտութիւնն այսօրուայ Հայաստանի տարերքն է։ Այն վաղուց է սկսել իր հիւրախաղային շրջագայութիւնը մեր ծեր մոլորակում։

Այդ երաժշտութիւնը՝ մի քիչ թախծոտ։ Այդ երաժշտութիւնը՝ առնական, սասնական։

«Խօսեց» Հայաստանը և երաժշտական լեզուով։

Միջնադարեան շարականներ՝ դարերի բոյրով շաղախուած, Եկմալեան, Կոմիտաս։

Կռունկ, ուստի կուգաս...

Է. Միրզոյեանի, Է. Յովհաննիսեանի, Է. Արիստակէսեանի, Գ. Հախինեանի երաժշտական «խօսքը»՝ միկրոֆոնի առջեւ։

(Շար. տես էջ 4)

ՅՍՏԱԿ ԽՕՍՔ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԷՐ ԵՒ Է ԱՅԺՄ ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԱՅԵԱՑՔԸ

Երէ՛կ՝ Կիլիկեան Ներգաղթի (1918) եւ Այսօ՛ր՝ Հայրենադարձի Նկատմամբ

(ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁՈՒՄՆԵՐ)

ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն և վերջ)

Այժմ գանք հայրենադարձութեան։

Յորմէ հետէ խորհրդային կարգերը Հայաստանի մէջ հաստատուեցան 1920 Նոյեմբեր 29-ին, ու անկեալ իշխանութեան պարագլուխները ապաստան գտան արտասահմանի հայկական գաղութներուն մէջ, յիշեալ թուականէն սկսեալ՝ ունեցանք որոտալից կարգախօս մը, զոր տասնեակ տարիներով ուղղեցինք Մայր Հայրենիքին և սանձարձակ պոռացինք «բաց առէք երկրի դռները», որոնք արդարև ամրապէս փակ էին և մնացին փակ երկարատեւ ժամանակաշրջան մը, եթէ բացառենք մասնակի փոքրածաւալ ներգաղթի շարժումները՝ կատարուած կարգ մը հայ գաղութներէ։

Սակայն, երկրորդ համաշխարհային պատերազմին, երբ նացիզմը և ֆաշականութիւնը վերջնապէս գերեզմանուեցան դաշնակից ազգերու քաջարի բանակներուն կրունկներուն ներքև՝ ի գին տասնեակ միլիոններու հասնող հերոսներու կեանքին զոհաբերման, մ ե ր   հ ա յ ր ե ն ի ք ն ալ անմասն չմնաց և այդ ընդհանուր զոհաբերութեան վճարեց իր զաւակներու արեան տուրքը, որ շատ ծանր կշռեց մեր ժողովուրդին վրայ։ Անոր ֆիզիքական վերականգման անմիջական ստիպողականութիւնը անհրաժեշտ էր։

Զինադադարին անմիջապէս յաջորդող տարիներուն, հայրենի երկիրը ահա՛ լայն կը բանար իր դռներուն հետ իր բազուկներն ալ՝ ընդունելու համար հայրենակարօտ բազմութիւնները, որոնք սերունդներէ ի վեր տոգորուած էին հայրենաբաղձութեամբ, և հաւատքո՛վ սպասած մեր երկրի կռունկին... «Կռունկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մը չունի՞ս» երգելով անդադրում...։

Իրաւա՛մբ, եկաւ վե՛րջապէս կռունկը մեր աշխարհէն, եկան կռունկնե՛րը մեր յարուցեալ հայրենիքէն, եկան մեր պատուիրակները, մեր անսամպլները, մեր ղեկավար դէմքերը, մտաւորականներն ու գիտնականները։

Այնուհետև, հետզհետէ կազմըւեցան տունդարձի խանդավառ կարաւանները, որոնցմէ առաջինը ճամբայ կ'ելլէր Գահիրէի կայարանէն 1947 Սեպտեմբեր 3ին՝ եգիպտական ասպնջական և հոգատար կառավարութեան կողմէ ազնուօրէն տրամադրուած երկար կառաշարով մը, որուն վրայ հայ ժողովուրդը զետեղած էր լոզունգներ «Հայը երախտագէտ՝ Եգիպտացի ժողովուրդին»: «Կեցցէ՛ Եգիպտոսը»: «Ապրի՛ արաբ եւ հայ եղբայրութիւնը»... եւայլն։ Առաւօտեան ժամը 8ին էր,

(Շար. տես էջ 6)

ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակման Գործին Նոր Յաղթանակը

(ՁԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ՇԻՐԱԿ ԵՐԳԱՐԱՆԻ Գ. ՀԱՏՈՐԻ ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՅՄԱՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Շիրակ ու «Շիրակ»։
Առաջինը՝ անչակերտ:
Երկրորդը՝ չակերտուած:

Առաջինը մեր ազգային խանձարուրին՝ վերածընուած ու վերածաղկող Հայաստանի արգասաբեր այն դաշտագետինն է, ուր հարիւրամեակներ առաջ, հա՛յ մարդը, հա՛յ շինականը, ոչ միայն իր բոսորագոյն արիւնով ոռոգած է զայն, այլ՝ նոյն այդ սրբազան հողէն ծնունդ առնելով, բարձրաճակատ քալած է մշակոյթի լուսաւոր ակօսներուն ընդմէջէն, երբ՝ ուրիշ ժողովուրդներ տակաւին կը խարխափէին պատմութեան անծայրածիր ու թանձր խաւարին մէջ։

Երկրորդը՝ այն սփիւռքահայն է, աւելի ճիշդ՝ այն լիբանանահայը, որ Մայրիներու ասպնջական հողին վրայ, իր գոյութիւնը կը պահէ ու իր գործունէութիւնը կը ծաւալէ «ՇԻՐԱԿ»ի ազգային դիմագծով, կենսունակութեան եւ յաւերժութեան պայծառ ճանապարհին վրայ դալար Լիբանանի կենսապարգեւ բնութեան կը միախառնէ արեւավառ Հայաստանի կենարար բոյրն ու կազդուրիչ շունչը, ու աշխատանքի նախագծուած յայտագրի մը հիման վրայ յեցած, «ՇԻՐԱԿ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ կը դառնայ գեղաճաշակ հրատարակութիւններու եւ արուեստի կոթողական գործերու արտադրման, ինչպէս նաեւ՝ հայապահպանման նուիրական առաքելութեան լուսապայծառ կեդրոն մը։

Այսօրուան Հայաստանի օրինակով. հայը շինարար է, կերտող ոյժ է եւ ոչինչէն՝ անկարելին կարելի դարձնող գիտակից էակ։

Սփիւռքահայ իրականութեան լիբանանեան հատուածին վրայ, ՇԻՐԱԿ հրատարակչատունը ծնունդ առաւ եւ կեանքի կոչուեցաւ 1952ին, յաջորդաբար հայուն [illegible] զրահուած։

Անհատապէս, խիստ մօտէն քաջատեղեակ ըլլալով Պէյրութի մէջ «ՇԻՐԱԿ» հրատարակչական տան հաստատման պայմաններուն, այսօր, մենք, արդար հպարտութեամբ կ'արձանագրենք այն իրողութիւնը, որ կարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին, Հաննէսեան [illegible] եղբայրներու այս նախաձեռնութիւնը հասաւ յաջողութեան բարձրագոյն [illegible] Շիրակի կախարդական [illegible]

1956 թուի աշնան, Հայ Սփիւռքի պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, Հայաստանեան մշակութային պատուիրակութիւն մը կը հասնէր [illegible], եւ ապա՝ Լիբանան, գլխաւորութեամբ՝ հայրենի [illegible]։

Հայաստանի մշակութային պատուիրակութեան մաս կը կազմէին [illegible], որոնք, [illegible] հայ ժողովուրդին վրայ։

Միեւնոյն տարին, «Շիրակ» հրատարակչատունը [illegible]

«ՇԻՐԱԿ» երգարաններու շարքը [illegible]

Առաջին հանգրուանին մաս կը կազմէին «Շիրակ»ի [illegible] Երգարաններ, թիւով 12 հատ։

Երկրորդ հանգրուանը կը բաղկանայ ՁԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ՇԻՐԱԿ ԵՐԳԱՐԱՆԻ առաջին երկու հատորներէն, որոնք, Սփիւռքահայ իրականութեան մէջ, [illegible]

Երրորդ հանգրուանը սկիզբ կ'առնէ [illegible] ՁԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ՇԻՐԱԿ ԵՐԳԱՐԱՆԻ Երրորդ հատորին, *որ փաստօրէն և իրապէս [illegible] հայ երաժշտական գրականութեան հրատարակման գործին նորագոյն յաղթանակը։*

Այս երրորդ հատորին արտաքինը ինքնին, անմիջապէս ցոյց կու տայ՝ թէ ներքնապէս ինչպիսի գեղեցիկ աշխատանք է կատարած հրատարակչատունը։

Ձայնագրեալ այս նոր երգարանը, այս անգամին մեզի կը ներկայանայ սքանչելի հմայնապատկերովը՝ քաղաքամայր Երեւանի վեհաշուք հովանիին տակ սրբազան Արարատին, եւ ամբողջացումովը հայ մենապարուհիին։

Ասիկա լաւագոյն փաստն է այն գեղագիտական ըմբռնումին, որուն տէրն են հրատարակիչ Հաննէսեան եղբայրները, եւ որոնք կը խօսին այսպէս.

«Որքան անհրաժեշտութիւն էր հարստացնել ներքին բովանդակութիւնը, նոյնքան հրամայական էր գեղագիտական ճաշակը։ Հանրութեան ներկայացուած ամէն հատոր պէտք է անցնի գեղեցիկի բովէ։ Աւելին, համոզուած ենք, գեղեցիկի հոգեգրաւ պարտադրանքին, անոր լուռ եւ կախարդող տիրակալութեան»։

ՁԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ՇԻՐԱԿ ԵՐԳԱՐԱՆԻ Գ. հատորը կու գայ խոշոր բաց մը գոցելու ոչ միայն Սփիւռքի մէջ, այլ համայն աշխարհի հայ իրականութենէն ներս:

Արդարեւ, հրատարակիչները, մարդկային կեանքի այսօրուան նոր պայմաններուն զուգընթաց, անոր մէջ ճարտարօրէն ու բծախնդրութեամբ զետեղած են աննախընթաց նորութիւն մը, հայերէն լեզուի կողքին, անոր անգլերէն տառադարձութիւնը։

Քիչ առաջ ըսինք, թէ ՇԻՐԱԿ հրատարակչատունը հայապահպանման համեստ բայց անառիկ օրրան մըն է:

Այժմ, պահը եկած կը նկատենք ըսելու, թէ *հայապահպանման համար մղուող նուիրական ու վսեմ պայքարին մէջ, «ՇԻՐԱԿ» հրատարակչատունը գիտէ պայքարի, կռուի ու մենամարտի ամէնէն ընտիր, ամէնէն ազդու եւ ամենէն արդիւնաբեր զէնքերը ընտրել։*

ՇԻՐԱԿը հայապահպանման իր գոյամարտը կը մղէ երգով, եղանակով ու արուեստով. զայն կը մղէ իր ցեղին ձայնով, որ իր ահեղ արձագանգով պիտի գայ արթնցնելու քնացող հոգիները ոչ միայն աշխարհի չորս ծագերուն վրայ ցրուած ու գրեթէ կորսուած ամերիկահայուն թէ ֆրանսահայուն, այլ՝ պիտի գայ ի սպառ փշրելու այն հսկայ պատերը, որոնց առջեւ հայ մշակոյթին յարաճուն վերելքը անարգ կասեցման կը մատնուի:

Բախտորոշ այս օրերուս, ամէնուրեք հայկական արիւնոտ դատը կը հետապնդուի. Ներկայացնել սոյն երգարանը մեզ շրջապատող օտար ժողովուրդներուն, կը հանդիսանայ լաւագոյն վկայութիւնը մեր խաղաղ ու շինարար ոգիին, մշակոյթով սնանող հին՝ բայց միշտ նոր մեր ժողովուրդին:

Ձայնագրեալ այս երգարանը ունի հինգ գլխաւոր բաժիններ. Ռոմանսներ, Աշուղական, Ժողովրդային, Էսդրատային Պարեղանակներ, ուր, իրարու մօտ են Ալեմշահ, Մեսումենց, Կոմիտաս, Տիգրանեան, Ալթունեան, Օրբելեան, Կանաչեան, Պատմագրեան, Սայաթ-Նովա, Գուսան Շերամ, Աւետիսեան եւ այլ երաժիշտներ:

Հատորի սկզբնաւորութեան, Հաննէսեան եղբայրներու յառաջաբանին կողքին, սիրով տեղ տրուած է Լիբանանահայ երիտասարդ բժիշկ՝ Տք. Ռոբերդ Չորպանեանի արձակ երգին, գրուած՝ անգլերէն լեզուով, ձօնուած հինաւուրց բայց յաւերժական հայ ազգին:

Այս բոլոր գնահատելի գործերու կողքին, մենք, պիտի սիրենք Հաննէսեան եղբայրները շնորհաւորել մասնաւորապէս իրենց ունեցած ազգային այն ջերմ ոգիին համար, զոր անոնք կը դրսեւորեն իրենց խօսքին մէջ, ճիշդ այսպէս.

«— Համոզումով կը յանձնենք Ձայնագրեալ Շիրակ» Երգարանիս այս թիւը յատկապէս մեր նոր սերունդին, որ ան, հայ երգով գտնէ իր ինքնութիւնը, եւ լսէ իր արեան ձայնը հոգեպարար մեր երգերուն ընդմէջէն:

— Եթէ երբեք յաջողինք մեր առաջադրութեան մէջ, թէկուզ նուազագոյն չափով, այդ կ'ըլլայ մեր վարձատրութիւնը»։

Պատիւ քեզի, ու վարձքդ կատար՝ Շիրակատիպ ու Շիրակաբոյր սիրելի «Շիրակ»:

ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

Պէյրութ, 20 *Յուլիս* 1967

ԵԴՈՒԱՐԴ ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ

Բուռն և աննախընթաց վերելք ապրեց հայ երաժշտութիւնը սովետական իշխանութեան տարիներին։ Աւագ սերնդի երգահանների հետ ձեռք-ձեռքի տուած այդ մեծ գործին իրենց ուժերը նուիրաբերեցին նաև միջին ու երիտասարդ սերնդի երգահանները, որոնք այսօր ամբողջապէս իրենց ուսերի վրայ են տանում սովետահայ երաժշտութեան զարգացումը։

Սովետահայ երգահանների այդ հիանալի համաստեղութեան ներկայացուցիչն է Եդուարդ Միրզոյեանը, որն իր արդիւնաւէտ ու բազմակողմանի գործունէութեամբ և երիտասարդական եռանդով մեծապէս նպաստում է մեր երաժշտական մշակոյթի առաջընթացին։ Նա մէկն է այն անխոնջ ու անհանգիստ բնաւորութիւններից, որոնք միշտ գտնւում են երաժշտական իրադարձութիւնների կենտրոնում։ Երաժշտական լաւագոյն ստեղծագործութեան կոնկուրսի ժամանակ, երգահանների պլենումների ու համագումարների օրերին և կամ մեր երաժիշտների նոր գործերն ունկնդրելու պահին նա այնտեղ է, դրանց ամենաեռանդուն մասնակիցը, մի դէպքում որպէս ստեղծագործող, միւս դէպքում՝ երաժշտա-հասարակական գործիչ և վերջապէս՝ որպէս մանկավարժ։

Իր բազմակողմանի կրթութեամբ աչքի ընկնող տաղանդաւոր երաժիշտ Եդուարդ Միրզոյեանը սովետահայ առաջաւոր երգահաններից մէկն է։ Նրա ստեղծագործութեանը բնորոշ է ցայտուն ինքնատիպութիւնը, երաժշտական կերպարների թարմութիւնը, պրոֆեսիոնալ վարպետութիւնը և ձեւերի աւարտուածութիւնը։ Եւ եթէ այս ամէնին աւելացնենք ազգային վառ գունագեղութիւնը, ժողովրդական երաժշտութեան մօտիկ լինելը, ապա մեզ համար հասկանալի կը լինի, թէ ինչո՞ւ նրա ստեղծագործութիւնը արժանացել է լայն հասարակութեան ճանաչմանը։

* * *

Եդուարդ Միրզոյեանը ազգային փրոֆեսիոնալ և համաշխարհային գլասիք երաժշտութեան նուաճումներին քաջածանօթ, հայ ժողովրդական երաժշտութեան բնորոշ յատկանիշները օրգանապէս իւրացուցած տաղանդաւոր երգահան մըն է։ Լինելով առաջաւոր երաժիշտ՝ նա հետաքրքրւում է մեր Հայրենիքի հերոսական անցեալի թեմաներով ու կերպարներով, ազգային դասական գրականութեան մոթիւներով, սակայն նրա ստեղծագործութիւններում ամենից աւելի արտացոլուել է մեր բազմապիսի, մշտապէս զարգացող կեանքը։

(Շար. տես էջ 6)

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ՛Ս ԱԼ...

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

«Ամբասը մեռա՞ւ», ըսաւ ինծի՝ անարցունք աչքով: Ուրիշ խօսք չըրաւ: «Արմէնն եմ», ըսի: ՉՀԱՐՑՈՒՑ այս անգամ՝ «Ո՞ր Արմէնը»: Կարծեցի թէ ճանչցաւ։ Ամէն ճիգ ըրի որպէսզի վերյիշէ զիս։ «Ամբասը մեռա՞ւ» կրկնեց ինծի իրեն՝ անդադար։ Ամբասը՝ աշխարհի ու իրականութեան հետ իր միակ թելը՝ որ փրթեր էր...:

Վերադարձայ տուն, տխուր՝ ոչ թէ մահացող ամուսինին համար, այլ *երեւութապէս ապրողին* համար: Մեռնի՞լ՝ չմեռած...: Տխո՞ւր՝ այնքան:

Վերջին անգամ երբ տեսայ Տիկին Շուշանիկը՝ սեւեր հագած էր. ունէր շալ մը՝ կռնակը, հիւսուած բուրդ գդակ մը՝ գլուխը։ Ուրախ առիթով մը՝ սակայն. Նոր Տարին։

Ներս մտայ Հանգստեան Տան պարտէզէն։ Սրահը լեցուն էր հիւրերով եւ պատսպարեալներով։ Ամանորի հանդէս կար. Տօնածառ, գոյն գոյն երիզ թուղթերով զարդարուած՝ ամէն կողմ ու փոքրիկներ՝ պարազգեստով, կը սպասէին Կովբոյի մուտքին, կարծէք թէ մանկապարտէզի հանդէս մը տեղի պիտի ունենար: Չէր սկսած հանդէսը: Վարչուհիին խընդրանքին ընդառաջելով՝ Տիկին Շուշանիկ անցաւ դաշնամուրին առջեւ ու անմիջապէս սկսաւ նուագել՝ անգիր։

Նուագեց տարօրինակ միօրինակութեամբ ու միաձեւ՝ հին, մաշած ու լքուած, այժմէականութենէ զուրկ եւ ներկայ իրականութեան հետ խորթ երգեր՝ մարտական, հին յեղափոխական, կուսակցական, սիրային — այս մէկը՝ մի՛շտ այժմէական թերեւս՝ նիւթին պատճառաւ...։ Եղանակներ՝ թանգարանէ բերուած երգացանկէ մը քաղուած եւ որ իրենց փոշիով՝ մեքենական ինքնագործ երգեհոնէ մը կը բխէին, կարծէք թէ...: Ցիշողութենէ չէր նուագեր Տիկինը: Անոր մեռած մատները կը շարժէին՝ միայն...:

Քիչ ետք՝ ծերունի մը, իր ջութակով — ձայնը քաշուած հին երգիչի պէս — ընկերացաւ դաշնակին: Ապա դաշնակը՝ ջութակին։

Չէի գիտեր՝ ո՞ւր կը գտնուէի ժամանակին ու միջոցին մէջ: Աշխարհի ո՞ր մէկ անկիւնը: Պատանի՞կ մը արդեօք կեանքի կու գար՝ աւազներուն մէջէն, թէ Անցեալը՝ հոգի կ'առնէր, իբր վտիտ, տխուր Երգ...:

Տափերն այդ օր՝ իմաստ չունեցան Տիկին Շուշանիկին համար:

Պէտք եղաւ սակայն, քանի մը անգամ շնորհակալութիւն յայտնել իրեն՝ որպէսզի կարելի ըլլար սկսիլ տօնահանդէսը...

Ուրիշներու հետ՝ ես ալ սեղմեցի ձեռքը Տիկինին։ Չըսի՝ ո՛վ եմ: Ի՞նչ օգուտ՝ անկարելին ակնկալելը...:

Ասիկա եղաւ ուսուցչուհիիս հետ՝ մեր վերջին հանդիպումը...։

Կարելի՞ է սակայն՝ ՎԵՐՋԻՆ կոչել տեղի ունեցածը։ Չէ՞ որ ամէն անգամ երբ գրեմ Օշականի լո՛յս տառերով, պիտի պարի՛ Տիկին Շուշանիկ։ Իսկ՝ բոլո՛ր Շուշանիկները կը մեռնին ա՛յն ատեն միայն՝ երբ ա. բ. գ. գրող մը կամ կարդացո՞ղ մը չգտնուի այլեւս ու լքուի՞ն սրբազան տառե՛րը հայկական...:

Ա. Տ.

Հելիոպոլիս, 30 Յուլիս 1967

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ... ԵԹԵՐՈՒՄ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Եւ հետաքրքիր մի նորութիւն՝ Տ. Չուխաճեանի «Զէմիլէ» օփերայի եթերային առաջին քննութիւնը։ Այդ դասական ստեղծագործութեան ծննդեան վկայականում գրուած է՝ անցեալ դար, 80-ական թուականներ։ 1891-1892 թուականներին, երգահանի Փարիզում եղած ժամանակ, նախատեսւում է նրա բեմադրութիւնը։ Ու... չի իրականացւում։ Պատճառը՝ նիւթական դժուարութիւններ։ 90-ական թուականներին՝ իտալական և ֆրանսիական թատերախմբերի ուժերով այն Կոստանդնուպոլսում բարձրանում է բեմ։ Ու ժամանակ անց... հաշւում է կորած։ Արուեստի և գրականութեան թանգարանի՝ սփիւռքից ստացած Չուխաճեանի արխիւում նորից յայտնաբերուեցին օփերայի պարտիտուրան և կլավիրը։ Եւ այն առաջին անգամ հնչեց եթերից՝ նոր լիբրէտոյով։ Օփերայի եթերային ողեգիր տալուն մասնակցել են Երեւանի ռատիոյի սիմֆոնիք նուագախումբը, Գ. Գասպարեանը, Ն. Յովհաննիսեանը, Մ. Երկաթը և այլ կատարողներ։

Մէկ օրուայ ընթացքում եթերում աւելի քան 30 հանդիպում Հայաստանի հետ։ Երեսուն հանդիպում, որից զոհ մնացին և հանրապետութեան, և միութենական ռատիօ ունկնդիրները։

Խնամքով ու ճաշակով, սիրով ու հպարտութեամբ էին հանրապետութեան ռատիոյի լրագրողներն աշխատել, որպէսզի միքրոֆոնի մօտ կանգներ Հայաստանը...

ԷՏՄՈՆԴ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.
ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ
(ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ)

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն և վերջ)

Ապա, Վերապատուելի Տոմինիսէի առաջնորդութեամբ՝ Վեհափառ Հայրապետը այցելեց Սէն Փիէռի Մայր Տաճարին մասերը, տեսաւ Կալվինի Աթոռն ու Տաճարին կից գտնուող ժողովասրահը, ուր ի պատիւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն մը։

Ի յիշատակ իր այցելութեան՝ Վեհափառը Տաճարին և պաշտօնէից նուիրեց Ս. Էջմիածնէն բերուած յուշանուէրներ և Խաչքար մը:

Սէն Փիէռի այս այցելութեան ներկայ էին Ժընևի բոլոր եկեղեցիներու հոգևորականները, Պետութեան բրոթողոլի պետը, Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչը, Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի պատասխանատուները, և Բողոքական Եկեղեցիներու Հայրեր:

Երեկոյեան ժամը 19.30ին Փէրլ տիւ Լաքի մէջ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի Ընդհանուր Քարտուղար Դոկտ. Է. Կ. Պլէյք պաշտօնական ճաշկերոյթ տուաւ ի պատիւ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին:

Ճաշկերոյթին ներկայ էին նաև Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի բոլոր բաժանմունքներու գլխաւոր պատասխանատուները՝ հայր Վէրկէզ, Բոթթըր, Արպիւթնոթ, Նորթհամ, Էմիլիանոս Սրբազան, Տոքթ. Նուլտ Ալրէխթ, Միքիլի, Պոր-վոյ, Տոքթ. Թէէս, Դոկտ. Վիսըրթ Հուֆթ, Հայուարտ, Պոտմեր, հայր Ցեցիս, Դոկտ. Մէյէր, Բրատէրվանտ, Րիխթըրիչ, Ժոն Թէյլըր, Փրոֆ. Նխոթից, Ժընևի պետութեան Նախագահ Անտրէ Շաւան, Հայկազուն, Սեռովբէ, Զաւէն Սրբազաններ, Ներսէս, Մեսրոպ եւ Արսէն Վարդապետներ, Կաթոլիկ եկեղեցւոյ ընդհ. փոխանորդ՝ Պոնիֆազի, պարոնայք Փիլիպպոսեան, Ղազարեան, Եագուպեան և ուրիշներ։

Դոկտ. Է. Կ. Պլէյքի ողջոյնի շատ սիրալիր և ջերմ խօսքերէն ետք՝ մասնաւոր խօսք առաւ Ե.Հ.Խ.ի մօտ Ցոյն եկեղեցւոյ մշտական ներկայացուցիչ Գերշ. Էմիլիանուս Մետրոպոլիտը. ան ըսաւ.-

«Ձեր այցելութիւնը շատ մեծ կարևորութիւն ունի ամբողջ էքիւմենիք շարժումին համար։ Ցանձինս Ձեր, կը տեսնենք ապրող աւանդութիւնն ու միստիք ոգեկանութիւնը Հայաստանեաց Սուրբ Եկեղեցւոյ։ Աշխարհի եկեղեցիները այսօր արագ մէկ հոլովոյթի մէջ են։ Ձեզ կրնամ ապահովցնել որ այս էքիւմենիք ընտանիքին մէջ, անշահախնդիր տրամադրութեամբ, սիրով և անկեղծութեամբ կը ջանանք ամէն ինչ ընել, որպէսզի Քրիստոսի կամքը կատարուի «Թող ըլլան ամէնքը մէկ», և բանալ կարիքները մեր ժամանակաշրջանին։

«...Նշանակուած եմ Ն. Սրբազնութիւն Կ. Պոլսոյ Տիեզերական Պատրիարքի կողմէ Ձեզի յայտնելու իր ամենախորին եղբայրական զգացումները: Մեր եկեղեցիները երկուքն ալ ենթարկուած են ծայրայեղ տառապանքներու։ Այս տառապանքները մեզ կը միացնեն և մեր միութիւնը կնքուած է մեր մարտիրոսներու արեան միութեամբ: Նորին Սրբազնութիւն Տիեզերական Պատրիարքը կը ցանկայ որ Ձեզի յայտնեմ իր անդադրում մտահոգութիւնը ամէն ինչ ընելու, որպէսզի մեր երկու եկեղեցիները աւելի մօտենան իրարու: Կ'ըղձանք որ Դուք և մենք կարենանք զգալ ամբողջութիւնը, և միասին քալել Քրիստոնեայ բոլոր եկեղեցիներու հետ ներդաշնակ և հասարակաց յառաջընթացով»։

Խօսք առաւ նոյնպէս Հռոմէական եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ Գերշ. Պոնիֆազի, շեշտելով հռոմէական եկեղեցւոյ դարաւոր Քրիստոնէական հաղորդակցութիւնը հայ եկեղեցւոյ հընագոյն կեդրոն Ս. Էջմիածնի հետ,

Վեհափառ Հայրապետը Իր օրհնութիւնը կու տայ

ուր Ս. Թադէոսի և Բարթողիմէոսի օրերէն մինչև այսօր հայոց հայրապետները ներշնչուած Աւետարանի Լոյսէն, վառ պահած են Աւելքի Քրիստոնէական կեանքը ու մինչև օրս հայոց հայրապետութիւնը գեղեցիկ օրինակ կը հանդիսանայ այլ Քրիստոնեայ Եկեղեցիներու կողքին։ Ան յոյս յայտնեց որ Ամենայն Հայոց Քահանայապետի այցելութիւնը պատմական նոր ուղիներ պիտի բանայ Քրիստ. Եկեղեցիներու յարաբերութեան ու գործակցութեան մէջ:

Ճաշկերոյթի աւարտին խօսք ուղղեց Վեհափառ Հայրապետը, շեշտելով հայոց եկեղեցւոյ դարաւոր կեդրոնի և Աստուածահիմն Հայրապետութեան Քրիստոնէական առաքելութեան կարեւոր դերի մասին, որ համազգային սահմաններէն դուրս կ'աշխատի եւ գործօն մասնակցութիւն կը բերէ նաև աշխարհի խաղաղութեան գործին, պաշտպանելով ժողովուրդներու արդարութիւնն ու իրաւունքը։

Վեհափառի գնահատական եւ օրհնութեան խօսքերով ներկաները հրաժեշտ առին այդ ջերմ շրջանակէն:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 12 ՅՈՒԼԻՍ 1967

Առաւօտեան ժամը 10ին Վեհափառ Հայրապետը իր շքախումբով այցելեց Ժընևի մէջ Սովետական կառավարութեան մշտական ներկայացուցչութեան գլխաւորին՝ Տիկին Միռոնավային: Վեհափառին կ'ընկերակցէին նաև Պրոֆ. Կ. Ղազարեան և Շ. Փիլիպպոսեան (Ժընևէն), Ա. Սրապեան (Միլանօ), Աւետիս Ալեքսանեան (Փարիզ), Ս. Կարապետեան (Վիեննա):

Տիկին Միռոնավան իր խօսքին մէջը շեշտեց որ ծանօթ են հայ եկեղեցւոյ և անոր գերագոյն պետին գործօն մասնակցութեանը աշխարհի խաղաղութեան համար մղուող պայքարի աշխատանքներուն, և այս առթիւ ըրաւ կարգ մը հայ մտաւորականներու թըւումներ, որոնք արուեստի զանազան ճիւղերու մէջ շնորհակալ գործեր կը կատարեն: Ակնարկեց նաև իրենց ունեցած սիրալիր յարաբերութեան Ե.Հ.Խ.ի հետ, որոնք կոչուած են ծառայելու նըպաստել եկեղեցիներու և ժողովուրդներու յարաբերութեանց բարելաւման գործին: Վերջապէս, բարի գալուստ մաղթեց հայ եկեղեցւոյ հովուապետին ու յաջողութիւն մաղթեց անոր առաքելութեան ի Ժընև:

Վեհափառ Հայրապետը իր պատասխանին մէջ գնահատեց Սովետական Կառավարութեան պատասխանատու ներկայացուցչուհիին բարի մաղթանքներուն համար և նշեց որ Հայոց Հայրապետը անձամբ եկած է Ժընև, ուր Ե.Հ.Խ.ի ընդհանուր Քարտուղարին հետ պիտի խորհրդակցի միջեկեղեցական յարաբերութեանց առաւել սերտացման միջոցներու շուրջ:

Ժամը 10.30ին Ժընև ժամանեց Թրքահայոց Պատրիարք Ամենապատիւ Տ. Շնորհք Արքեպս. Գալուստեան, որուն կ'ընկերանար Խաչատուր Արք. Սարաճեան։ Սրբազանը օդանաւակայանին մէջ դիմաւորուեցաւ Հայկազուն Արք. Աբրահամեանի, Զաւէն Եպս. Չինչինեանի, Գիւտ, Արսէն և Օշին Վարդապետներու, Կ. Ղազարեանի, և Հիւսիսեանի և Ա. Սրապեանի կողմէ: Սրբազան Հայրը առանորդուեցաւ Վեհափառին մօտ, որուն հետ ողջագուրուեցաւ եւ փոխանցեց իր հօտին սէրն ու որդիական հաւատարմութիւնը Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան ու անոր արժանընտիր գահակալին, որուն առաքելութեան յաջողութեան իրենց ալ սրտաբուխ մաղթանքները կ'առաքէին։

Ժամը 12.30ին Քաղաքապետարանին մէջ Վեհափառ Հայրապետը իր շքախումբով ընդունուեցաւ Ժընևի Պետական Խորհուրդի Նախագահին՝ Անտրէ Շաւանի կողմէ, որ շրջապատուած էր փոխ նախագահ Ֆ. Ժէյրոյէ, խորհրդականներ Ու. Տոնզէէ, Հ. Շմիթէ, բրոթողոլի պետ Կոթրընէ, հանրապետութեան ընդհ. դատախազէն, Գերագոյն Խորհուրդի պետ Րէվաքերէ, Ժընևի Քաղաքապետ Պուէնսօտէ, համալսարանի Նախագահ Տ. Վան Պորշմէ, Աստուածաբանական ֆաքիւլթէի նախագահ Մարթէն Աշարէ, եկեղեցական զանազան համայնքներու ներկայացուցիչներէ:

Վեհափառ Հայրապետը դիմաւորուեցաւ բրոթողոլի պետին կողմէ և առաջնորդուեցաւ պատւոյ սրահը, ուր ներկայ էին Ժընևի նահանգին նախագահն ու պաշտօնակիցները ամբողջական կազմով և պաշտօնական զգեստաւորումով։ Ապա՝ Վեհափառը առաջնորդուեցաւ պաշտօնական դահլիճը Հանրապետութեան Նախագահին։

Նախագահ Պրն. Շաւան բարի գալուստ մաղթեց Նորին Վեհափառութեան, որուն այցելութիւնը շնորհ մը նկատեց: Խօսեցաւ Հայոց Պատմութեան և հայերու մասին:

Վեհափառը փոխադարձ ճառով մը ըսաւ. «Օրհնութիւն Աստուծոյ, որ կը գտնուինք այս քաղաքին մէջ, որ քրիստոնէական ու բարոյական սկզբունքներու կեդրոն մըն է, որ կը ներկայացընէ խորհրդանշանը եղբայրութեան և խաղաղութեան։ Ժընեւ միշտ հաւատարիմ եղած է իր դարաւոր աւանդական ազնըւութեան և Աւետարանի բարի ոգիին։ Մենք չենք կրնար մոռնալ մարդկային այն զգացումները, որոնցմով լեցուն եղած է այս երկիրը և ցոյց տուած էր հայութեան հանդէպ։ Թող Տիրոջ օրհնութիւնը, լոյսը և խաղաղութիւնը իջնէ Ձեր անձին և ամբողջ այս պատուական երկրին վրայ:

Ոսկեայ Մատեանին մէջ արձանագրելէ ետք, արծաթեայ Ս. Էջմիածնի քանդակով ափսէ մը եւ ուրիշ նուէրներ յանձնեց Նախագահին և պաշտօնակիցներուն։ Վեհափառ Հայրապետը իր շքախումբով հրաժեշտ առաւ Նախագահէն՝ օրհնութեան մաղթանքներով։

Ցետ միջօրէի ժամը 14.30ին, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը իր շքախումբով և առաջնորդութեամբ հայր Փօլ Վէրկէզի՝ այցելեց Պօսէի Էքիւմէնիք Ինսթիթիւն։

Վեհափառ Հայրապետը դիմաւորուեցաւ հաստատութեան տնօրէնին Դոկտ. Նիքոս Նիսիոթիսի, Ցոյն Եկեղեցիի և իր օգնականներուն, պաշտօնակիցներուն և աշակերտներուն կողմէ:

Հաստատութեան տնօրէնին առաջնորդութեամբ Վեհափառ Հայրապետը այցելեց հաստատութեան բոլոր բաժանմունքները: Ապա ընդունելութեանց սրահին մէջ Դոկտ. Նիսիոթիս ճառ մը արտասանեց, ուր բացատրեց հաստատութեան նպատակը, գովքը ըրաւ հայ եկեղեցիին եւ ըսաւ որ աշխարհի բոլոր կողմերէն եկեղեցիներու կողմէ ուղարկուած են երեսասարդ երիտասարդուհիներ, որոնք կը պատրաստուին Քրիստոնէական ընդհանուր եկեղեցւոյ ծառայութեան:

Վեհափառ Հայրապետը իր գնահատանքն ու գոհունակութիւնը յայտնեց հաստատութեան տնօրէնին և ամբողջ պաշտօնէութեան, որոնց նուիրուած աշխատանքը կ'արդիւնաւորուի յօգուտ եկեղեցիներու։ Հայրապետը իր խօսքով տուաւ ողջոյնը և օրհնութիւնը Ս. Էջմիածինէն այս հաստատութեան բոլոր սպասաւորներուն և ըսաւ որ հաստատութեան ներշնչած վստահութեան համար է որ ուղարկուած էր Էջմիածինի միաբաններէն Արսէն վրդ. Պէրպէրեանը, որ կ'ուսանի այս հաստատութեան մէջ։ Ցայտնեց նաև աւելի' ևս Իր եկեղեցիին մասնակցութիւնը բերել գործի արդիւնաւորման համար։ Վեհափառը դրախտանման վայրի մը նմանցուց հիմնարկութիւնը եւ նշեց թէ կրթարանէն ներս կատարուած գործն ալ կը համապատասխանէ այս գեղեցիկ վայրի հանգամանքին:

Այս այցելութեան առթիւ՝ Վեհափառ Հայրապետը հաստատութեան նուիրեց մեր հայկական վանքերէն միոյն նկարը, իսկ Տընօրէնին՝ արծաթեայ Խաչքար մը, պաշտօնէութեան և աշակերտներուն յուշանուէրներ՝ ճարտարապետական և հայ մանրանկարչութեան նմոյշներէն:

Տիկին Նիսիոթիս իր բնակարանին մէջ ընդունեցաւ Վեհափառ Հայրապետն ու իր հետեւորդները, ուր պատշաճ հիւրասիրութեամբ մտերմիկ զրոյց տեղի ունեցաւ բոլոր հրաւիրեալներուն միջև:

Վեհափառը ժամը 12ին հրաժեշտ առաւ հաստատութենէն՝ յաջողութեան մաղթանքներով։

Ժամը 17ին «Էնթերգոնթինանթալ» հիւրանոցի Իր յարկաբաժնին մէջ ընդունեցաւ Զըւիցերիոյ հեռուստատեսի պատւիրակութիւնը, որոնց հետ ունեցաւ հարցազրոյց հայ եկեղեցւոյ պատմութեան, անոր Ե.Հ.Խ.ի հետ ունեցած յարաբերութեանց և այլ կրօնական հարցերու շուրջ, որոնք նոյն օրը հաղորդուեցան Զըւիցերիական պատկերասփիւռէն:

Ժամը 20ին, Վեհափառ Հայրապետը ի պատիւ Ե.Հ.Խ.ի ընդհանուր քարտուղարին և օգնականներուն՝ ընթրիք մը տուաւ «Էնթերգոնթինանթալ»ի մէջ։ Ընթրիքը անցաւ շատ սիրալիր մըթնոլորտի մէջ, որուն ընթացքին Ամենայն Հայրապետը շնորհակալութիւն յայտնեց Ե.Հ.Խ.ին, անոնց՝ ի պատիւ Հայ Եկեղեցւոյ Պետին վերապահած բացառիկ ընդունելութեանց առթիւ, նոյն շնորհակալութիւնները նաև Ժընևի վսեմ. նախագահին։ Վեհափառը անգամ եւս անդրադարձաւ Պօսէ Ինսթիթիւի մէջ կատարուած գործին, որուն պատասխանատուութիւնը յանձնուած էր երիտասարդ Դոկթ. Նիսիոթիսին: Վեհափառը շեշտեց թէ որպէսզի Քրիստոնէական եկեղեցին տեւական յարատևէ, երիտասարդներու վրայ յոյս դնելու է։ Ցոյս յայտնեց որ Հոգևոր Ճեմարանի բոլոր ուսանողներուն առիթ պիտի ընծայուի յաճախել Էքիւմենիք այս հաստատութիւնը։ Վերջապէս օրհնեց ներկաները, որմէ ետք խօսք առաւ Ե.Հ.Խ.ի ընդհանուր քարտուղար Դոկտ. Պլէյք, որ իր ջերմ ուրախութիւնը յայտնեց այս պատմական հանդիպումին համար:

Այս ճաշկերոյթին ողջոյնի խօսքեր ըրաւ Պոլսոյ Պատրիարք Շնորհք Արքեպս.ը։

Այս ընթրիքի ընթացքին Վեհափառ Հայրապետը մանրանըկարչական վերարտադրութեան էջ մը նուիրեց Ե.Հ.Խ.ի նախկին ընդհ. քարտուղար Դոկտ. Արսըր տ'Օսֆոթին և Ե.Հ.Խ.ի մօտ միջազգային յարաբերութեանց բաժանմունքին տնօրէն Դոկտ. Նոլտուին:

Տէրունական Աղօթքով եւ Պահպանիչով գիշերուան ուշ ժամուն վերջ գտաւ այս երեկոյթը։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 13 ՅՈՒԼԻՍ 1967

Առաւօտեան ժամը ճիշդ 8ին, Եկեղեցիներու Համաշխարհային Կեդրոնի մատրան մէջ մասնաւոր հայկական ծէսով պաշտամունք տեղի ունեցաւ, Նախագահութեամբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ. Տէր Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի և մասնակցութեամբ բոլոր կողմերէն Ժընեւ հաւաքուած եկեղեցականներու, որոնք կատարեցին արարողութիւնները: Արարողութեան ներկայ էին Ե.Հ.Խ.ի ընդհանուր քարտուղարը եւ ամբողջ կեդրոնի պաշտօնէութիւնը։ Արարողութեան ընթացքին անգլերէն լեզուով կարճ քարոզ մը տուաւ Թորգոմ Եպս. Մանուկեան, ընելով պատմականը Ս. Էջմիածնին:

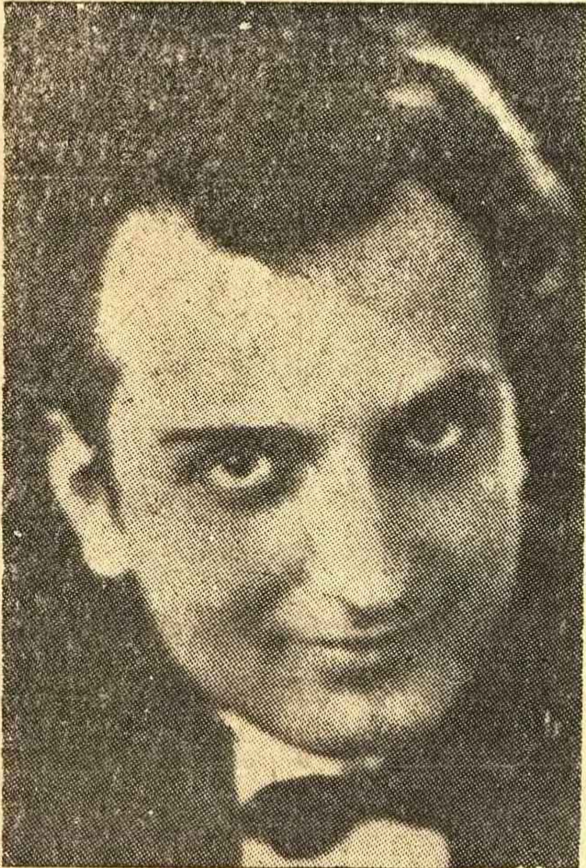
Ժամը 10.30ին Ե.Հ.Խ.ի կեդրոնին մէջ Վեհափառ Հայրապետը և բոլոր հոգևորականները առանձին հանդիպումներ ունեցան Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի բոլոր բաժանմունքներու վարիչներուն հետ,

(Շար. տես էջ 7)

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ԴԵՐԱՍԱՆ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Անկուն դերասան Եդուարդ Պօղոսեան, վերջերս ներկայացուց «Արշին Մալ Ալան» օփերէթը մեծ յաջողութեամբ:

Այս սիրուած օփերէթին մէջ դերեր ստանձնած էին Սիրան Ցարութիւնեան (Կիւլչէհրէ), Պարգեւ Վարդանեան (Ասքեար), Եդուարդ Պօղոսեան (Սուլթան Պէկ), Տիգրան Պաքալեան (Վէլի), Բիթըր Ժէսրայի (Սիւլէյման), Գաթէրին Բաբալեան (Խալա), Իզապէլ Հէրտէլեան (Թէլլի) և Կլորիա Գուզուճեան (Ասիա):

Բեմադրիչն էր Տիկ. Սիրանոյշ Բաչունի։

Այս առթիւ մեր ընթերցողներուն կուզանք յիշեցնել նաև որ Եդուարդ Պօղոսեան ունի արժէքաւոր ձայնապնակներ ալ, որոնք ժողովրդականացած են ամենուրեք։ Վերջերս Հայաստան ղրկած իր երգապնակներուն համար ստացած է հետևեալ շնորհակալութեան գիրը «Հայրենիքի Ձայն» շաբաթաթերթի խմբագրութենէն:

Սփիւռքի բաժնի վարիչ Տաքէ Վարսեան կը գրէ. «որպէսզի ամբողջ Հայաստանը ծանօթանար եւ լսէր Եդ. Պօղոսեանին»

Մենք ուռուեցինք Հայաստանի ռադիոյից երկար մի հաղորդում նուիրել ձեզ ինչպէս նաեւ համգամանօրէն անդրադառնալ ձեր անձին որպէս դերասանի, երգահանի եւ երգչի: Խնդրում ենք այս հարցում մեզ օգնել, մեզ ուղարկելով ձեր կենսագրութիւնը, նիւթեր ձեր դերասանական գործունէութեան մասին, թերթերում ձեր մասին գրուած յօդուածներից կտրօններ՝ լուսանկարներ եւայլն. Ուրախ պիտի լինէինք եթէ մեզ ուղարկէիք ձեր միւս երգապնակներից մէկական օրինակ: Լաւ կը լինէր նաեւ, եթէ տայիք տեղեկութիւններ ձեր խմբի եւ ձեզ ընկերացող նուագախմբի մասին.

«Յարգելի բարեկամ, մեր ամբողջ խմբագրութեան անունից ընդունեցէք ջերմագին շնորհաւորութիւններ ձեր 40ամեայ բեմական գործունէութեան առթիւ.

Յանկանում ենք ձեզ արեւշատութիւն եւ հետագայ բեղմնաւոր գործունէութիւն ի պանծացումն հայ մշակոյթի՝ օտար ափերում»:

Դերասան Եդ. Պօղոսեան եւ ընկերները «Արշին Մալ Ալան»ի ներկայացումէն ետք լուսանկարուած

ԱՆՄԱՀ ՄԸ

1922ին ծանօթացայ օր. Թումանեանի, զոր ամուսնութեամբ կոչուեցաւ տիկ. Զէյթունցեան:

Պարզ եւ մաքուր արտաքինով, ուսուցչական կարողութիւններով օժտուած, մտքի զարգացմամբ ունեցած անձնաւորութիւն մըն էր:

Տիկ. Զէյթունցեան եգիպտահայ մտային երկնակամարի ամենափայլուն աստղերէն մին էր՝ որ դժբախտաբար մարեցաւ եւ եգիպտահայութիւնը խոր թախիծով զգաց անոր կորուստը.

Անոր ուսուցչական շունչին տակ Աղեքսանդրիոյ ներկայ սերունդը իր զաւակներով ծլեցաւ, աճեցաւ եւ ծաղկեցաւ.

Ընտանեկան տաքուկ բոյներէն առաջին անգամ դուրս ելլող մանուկներ՝ փոքրիկ թռչնիկներու պէս իրենց առաջին թռիչքեն ետք՝ հանգչեցան տիկ. Զէյթունցեանի բազկաց մէջ. Ան միշտ պատրաստ

Օրդ. Ռեփիկա Զէյթունցեան

էր իբր երկրորդ գուրգուրոտ մայր՝ սրբել անոնց արցունքները, մխիթարել, քաջալերել եւ սփոփել իրեն դիմող մատաղ սրտերը:

Ինքն էր որ սորվեցուց մանուկներուն Ա. Բ. Գ.ը՝ դաստիարակութեան եւ զարգացման առաջին նշոյլները. առաջնորդեց զանոնք եւ անոնց առջեւ բացաւ մթերանոցը ուսման եւ գիտութեան.

Տիկին Զէյթունցեանը հիմնաքարը դրաւ վաղուան տիպար մարդուն՝ որ իր կարգին պիտի ըլլար հիմնաքարը իր յաջորդ սերունդին.

Իր պարտականութիւնը լի ու լի կատարած՝ տիտի զոհունակութեամբ հեռացաւ մեզմէ, սակայն իր յիշատակը միշտ վառ է եւ վառ պիտի մնայ եգիպտահայ սրտերու մէջ. *Ան անմահ է:*

ՄԵՂՈՒ

Աղեքսանդրիա

ԵԴՈՒԱՐԴ ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Եդուարդ Միրզոյեանի ստեղծագործութեան ուսումնասիրութիւնը ցոյց է տալիս, որ երգահանը անխոնջ կերպով ձգտում է ինքնակատարելագործման։ Նա անցել է ստեղծագործական բովանդակալից ու նշանակելի ուղի՝ բսկսելով առաջին փոքր, երբեմն միամիտ գործերից, մինչև խսկական փրոֆեսիոնալ վարպետութեամբ գրուած վոկալ-սիմֆոնիկ ստեղծագործութիւնները։

Եդուարդ Միրզոյանը մեր ժամանակի այն երաժիշտներից է, որոնք ակնասեւեռ և խելամիտ կերպով փնտրում են մի նոր բան արուեստում՝ ուշի-ուշով հետեւելով մեր մշտաշարժուն ու զարգացող կեանքին և հասու լինելով նրա առաջատար ոգուն։ Նա էլ միւս բազմաթիւ սովետական երգահանների նման ձգտում է արտացոլել մեր ժամանակի ոգին, մեր պայծառ իրականութիւնը, խաղաղ ու երջանիկ կեանքի և լուսաշող ապագայի համար ժողովրդի մղած պայքարը։

* *

Վստահութեամբ կարող ենք ասել, որ Եդուարդ Միրզոյեանի ստեղծագործութիւնները ժողովրդականացել են ոչ միայն Սովետական Միութիւնում, այլև նրա սահմաններից դուրս։

Նշանակելի է նրա ծառայութիւնը սովետահայ երաժշտական կուլտուրայի զարգացման գործում։ Բայց մեր հասարակայնութիւնը, մեր երաժիշտներն ու կատարողները ամենայն իրաւամբ աւելին են սպասում նրանից, քանի որ նա գտնւում է իր ստեղծագործական ուժերի ծաղկման շրջանում և վաղուց ցոյց է տուել իր կարողութիւնները։

ԹԵՐԵԶԱ ԱՐԱԶԵԱՆ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԷՐ ԵՒ Է ԱՅԺՄ ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԱՅԵԱՑՔԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Երբ շոգեկառքը տալով մեկնումի իր ազդանշանը, յամրաբար կը հեռանար կայարանէն՝ իր հետ տանելով երջանիկ ներգաղթողները դէպի Աղեքսանդրիա, ուրուն նաւահանգիստը խարսխած էր «ՊՈԲԵՏԱ»ն՝ ընդունելու համար մեր հայրենասէր բազմութիւններու կարաւանը, անդրանիկ կարաւանը։

Առաջին ներգաղթը Եգիպտոսէն և առաջին սկզբնաւորութիւն ձեռնարկի մը, որ ինչպէս որևէ գործի մէջ, կրնայ ունեցած ըլլալ իր դժուարութիւնները, նոյնիսկ թերի կողմերը՝ որոնք անտարակոյս կը սրբագրուին հետզհետէ, կը բարելաւուին ժամանակին հետ։

Այս պարագային ևս առաջին ներգաղթողները կրնային ունեցած ըլլալ ժամանակաւոր դժուարութիւններ և անտրամաբանական ալ պիտի ըլլար եթէ ոևէ մէկը չունենար երկրէ մը ուրիշ երկիր փոխադրուելով։ Այնպէս չէ՞։

Ընդունուած ասացուածք է, որ ժամանակը լաւագոյն դարմանն է բոլոր ցաւերուն։ Հայրենի սրբազան իշխանութիւնները հոգածու ձեռք մեկնեցին բոլորին, քննեցին դժուարութիւնները, ուսումնասիրեցին, դարման տարին, որպէսզի չկրկնուէին նախկին վրիպանքները, որոնց բարձումով հետզհետէ ներգաղթող զանգուածները տեղաւորուեցան աւելի հանգստաւէտ պայմաններու մէջ։ Մինչ շինարարական աշխատանքները հսկայաքայլ կը յառաջանային՝ երկրին ապահովելով յառաջդիմութեան բոլոր կարելի տուեալները՝ իրականացնելով հայ մտքին և հայ բազուկին ձգտումները դէպի լուսապայծառ ապագան, որուն համար աշխատեցան, և կ'աշխատին մեր երկրին մէջ, նշանաբան ունենալով՝ ինչպէս յայտարարուած է առիթով մը պետական դէմք մը, «Կ'աշխատինք ապագայ սերունդներուն համար», արդարև՛։

Ու այսօր, երբ արդէն աւելի քան քսան տարիներ թաւալած են Եգիպտոսէն կատարուած առաջին ներգաղթի թուականէն ի վեր, նըկատելի է որ կարաւաններու կազմակերպումը արտասահմանի մէջ, թէ անոնց տեղաւորումը մայր երկրին մէջ, ինչպէս նաև առ այդ յարակից աշխատանքները ի գործ կ'ածուին փորձառական հիմունքներու վրայ ծրագրուելով, որպէսզի հայրենադարձ հայրենակիցը իր ժամանման օրէն իսկ ստանայ իր ընտանիքին սահմանուած բնակարանի բանալին։ Անուրանալի է որ աշխարհի վրայ ո՛չ մէկ երկիր ներգաղթող կ'ընդունի տան բանալին իրեն յանձնուելու առաւելութիւնով և պարտականութեամբ։ Նոյնպէս կան նաև անմիջական խնդիրներ, ինչպէս գործի, դպրոցի, ապրուստի պարագաները, բոլորն ալ ուսումնասիրուած և կարգադրուած՝ որպէսզի հայրենադարձը ինքզինք գտնէ արդէն կազմակերպուած գոյավիճակի մը մէջ՝ յաղագս իր բարօրութեան և հանգստութեան։

Հայրենիքը իր զաւակները գրկաբաց ընդունելով, զիրենք կը տեղաւորէ նորաշէն և առողջապահական բնակավայրերու մէջ, ուր կը վայելեն բնականոն կեանք մը վերսկսելու անհրաժեշտ յարմարութիւնները։

Հայրենադարձը այլևս կանգնած իր սեփական մայր հողին վըրայ՝ կ'ապրի ինքնավստա՛հ, չունի վաղուան մտահոգութիւնը, ըլլա՛յ իր հացին, ըլլա՛յ իր զաւակներուն ապագային նկատմամբ, իր գոյութիւնը պաշտպանուած՝ արդիւնաբեր ու խաղաղ աշխատանքի ճանապարհը ուղիղ կ'ընթանայ դէպի վերելք, դէպի յառաջդիմութիւն՝ երկրի բոլոր մարզերուն մէջ։ Իր բնաբանն է այլևս «ինքը՝ Հայրենիքին համար և Հայրենիքը՝ իրեն համար»։ Հայրենի կատարներուն վրայ իր բոյնը դրած՝ ապահովութեամբ զրահուած ամրակուռ հիմերու շուքին ներքև, երաշխաւորուած է իր ֆիզիքական գոյութիւնը, ակնարկը սեւեռած դէպի վարդագոյն ապագան՝ իր ամբողջութեանը մէջ կ'ապրի իր նոր կեանքը, իր տան մէջ։ Կ'ապրի գոհունակ և բարձրաճակատ և գլխաւորաբար չունի վաղուան հոգը։

Այս չէ՞ր որ թափառական հայ պանդուխտը երազած էր դարե՜ր շարունակ...։ Ունենալ խրճիթ մը հայրենի երկինքին տակ, ապրիլ խաղաղ ու երջանիկ, ապրիլ հա՛յ և մնա՛լ հայ։ Հո՛ն է արդարև հայուն վերջին հանգրուանը, «կանգառը, ուր ի վերջոյ իրն է հողը, անխախ հող մը, որուն վրայ այսօր, հազիւ չորս տասնեակներ բոլորած, կը բարձրանան յաւերժական կոթողները մեր շինարար ժողովուրդին, ու անոր զաւակներուն ստեղծագործ մտքին փառապանծ հրաշակերտները։

Միայն քառասուն տարիներ, ինկարպէս որ աննշմար ժամանակաշրջան մը ժողովուրդներու պատմութեան մէջ, և Հայրենիքը յարեաւ յաղթ աշխարհ Հայաստան։

* *

Ա՛րդ, և հոս կը սկսի մեր խորհրդածութիւնը։ Ա՛յն է թէ ինչպէ՞ս բացատրել մեր ժողովուրդի գոյգ դիրքաւորումները Տունդարձի կապակցութեամբ։ Ինչո՞ւ քօղարկուած այս երկընտրանքը և վարանումը, որ բոլորովին կը բացակայէին Կիլիկիա վերադարձողներուն մտքին և տրամաբանութեան մէջ։ Ահա՛ բացին հայրենի դռները՝ ազգահաւաքումի սրբազան երազին վառ իրականացում՝ իբրև արձագանգ «Բա՛ց առէք երկրի դռները» արտասահմանեան կոչերուն։ Այո՛, բաց են և յուսանք որ բա՛ց ալ տեւապէս կը մնան ցանկացողներուն համար, առանց դոյզն վերապահութեան, որ թէև մե՛ր կողմէ ի յայտ կուգայ արտագաղթի վարակիչ հետեւողականութեամբ մը։ Ընդունինք, որ նոր կեանքի մը սկիզբը որևէ տեղ ու որևէ ատեն անխափանօրէն պիտի ենթադրել տայ որոշ դժուարութիւններ, ո՛չ թէ երկրէ երկիր, այլև քաղաքէ քաղաք, անգա՛մ տունէ տուն փոխադրութիւն մը չի կրնար հանգստաւէտ պայմաններով կատարուիլ։

Ուրեմն, ինչպէ՞ս (և մենք կը հարցնենք նաև ինչո՞ւ) նախապատուութիւն տալ օտարին, օտար երկրին, օտար միջավայրին խորթութեա՞ն, զոր ոչ ոք պիտի ըզգայ իր պապենական հողին վրայ։ Ուր հայը պիտի ըլլայ իր սեփական տան մէջ, իր թափառական կեանքի վերջակէտը դնելով այլևս։

Ու հարց կուտանք մենք մեզի. միթէ այնքա՞ն դիւրահաղորդ են օտարները, միթէ այնքա՞ն վարդագոյն են օտար հորիզոններու համայնապատկերները և ապագաները... միթէ այնքա՛ն հայասէր են դարձեր օտարները...։

Կը սպասենք այս հարցումներուն համար ձեր լուռ կեցուածքէն.. որով գուշակե՞նք ձեր պատասխաններուն դրական ըլլալու հաւանականութիւնը։

Ապա ուրեմն մեզի կը մնայ, սիրելի հայորդիք, այլապէս հարց տալ ձեզի դարձեալ.

— Ինչո՞ւ հայրենադարձէն առաջ չբացուեցան ձուլման առաջնորդող այդ ճամբաները։ Ինչո՞ւ միայն երկու որոշ անհրապոյր երկիրներ կ'ընդունին հայը... ուր ան կ'երթայ անդարձ, կը դիմէ դէպի այդ լափող բոցերու ձուլարանները, իրենց անծայրածիր տափաստաններով և սահմանումներով, և ուր հայորդիք կը խաբըսխեն իրենց կեանքը։

Կ'ողբա՞նք զքեզ սիրելի ժողովուրդ հայոց մեր։

Մինչ մեր հայու սրտերը կ'արիւնին և պիտի արիւնին միշտ... ի տես մեր թանկագին հայութեան քանակական և որակական այս նոր կոտորածին և կորստեան, ինչպէս կը փաստե՛ն և կը հաստատե՛ն նոյն այդ արտագաղթի երկիրներէն եկող ահազանգի նշանները՝ արձակուած հոն գործող ղեկավար դէմքերու կողմէ իսկ։

Ընթերցողին և արտագաղթողին կը մնայ մտածել, և լա՛ւ մտածել որևէ քայլ առնելէ առաջ։ Եւ մեր վերջին խօսքը պիտի ըլլայ՝ «Աչքերը դէպի Մայր Հայրենիք.... Դէպի աւետեաց երկիրը»։

Ս. Ս.

Գահիրէ, 27-6-67

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

որոնցմէ իւրաքանչիւրը ներկայացուց իր բաժանմունքին առաքելութեան նպատակը և գործունէութեան այժմու վիճակը, տըւաւ նաև վաւերական գրութիւններ իրենց հաստատութիւնը ներկայացնող։ Վեհափառ Հայրապետը իւրաքանչիւրին տուաւ իր գնահատանքն ու խորհուրդները կատարուած և կարևոր գործին նկատմամբ։

Ժամը 14·30ին Վեհափառ Հայրապետը իր շքախումբով ժամանեց Ազգերու Պալատը, ուր դիմաւորուեցաւ ընդհանուր քարտուղարութեան արտաքին գործերու տնօրէնին կողմէ։ Հիւրերը առաջնորդուեցան ՄԱԿի Ժընևի պաշտօնատեղիի ընդհանուր տընօրէն Պ· Սբինելլիի գրասենեակը, ուր սիրալիր ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Պրն· Սբինելլի յայտնեց իր ուրախութիւնը Վեհափառին, որուն այցելութեամբ կը պատուուէր Ազգերու Պալատը։ Ի պատասխան՝ Վեհափառ Հայրապետը իր օրհնութեան մաղթանքները ուղղեց բոլոր անոնց՝ որոնք կ'աշխատին «Վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի»։

ՈՒՐԲԱԹ, 14 ՅՈՒԼԻՍ 1967

Առաւօտեան ժամը 10·30ին «Ինթերգոնթինանթալ»ի սրահներէն միոյն մէջ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի մամլոյ բաժանմունքի կազմակերպութեամբ, Վեհափառ Հայրապետը մամլոյ ասուլիս մը տուաւ, որուն ներկայ եղան զուիցերիական մամլոյ և տեղեկատըւութեանց ներկայացուցիչները, նոյնպէս գերմանական, ֆրանսական և հայկական թերթերու թըղթակիցներ։

Ե.Հ.Խ·ի մամլոյ ներկայացուցիչը ներկայ թղթակիցներուն ծանօթացուց Ն·Ս·Օ·Տ·Տ· Վազգէն Ա· Ծայրագոյն Պատրիարքը եւ կաթողիկոսը Ամենայն Հայոց։

Վեհափառ Հայրապետը շուրջ 20 վայրկեանի մէջ ֆրանսերէն լեզուով տուաւ ընդհանուր ծանօթութիւններ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ ծագման, դաւանանքի, Ս· Էջմիածնի հիմնադրութեան, Աստուածաշունչի թարգմանութեան, Հայ Մշակոյթի, Հայ Եկեղեցւոյ ներկայ վիճակին մասին։ Վեհափառը ներկայացուց Հայ Եկեղեցւոյ ցոյց տուած հետաքրքրութիւնը Եկեղեցիներու համաշխարհային Խորհուրդին վերաբերմամբ, և հաստատեց թէ Հայ Եկեղեցին սկիզբէն իսկ բերած է իր մասնակցութիւնը այս ձեռնարկին, երբ տակաւին որպէս պաշտօնական կազմակերպութիւն եղած չէր ան։

Պատասխանելով թղթակիցի մը հարցումին՝ Վեհափառը հաստատեց թէ մեր եկեղեցին բարեկամական յարաբերութիւններ կը պահէ նաև հռոմէական Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ հետ, ակնարկելով այդ եկեղեցւոյ ներկայացուցիչներուն դէպի Ս· Էջմիածին կատարած ճամբորդութեանց և Վատիկան բ.ի ուղարկած հայ եկեղեցւոյ դիտորդներու ներկայութեան։

Հարցումներ եղան Ս· Էջմածնի ներկայ շինարարական աշխատանքներուն եւ ընդհանրապէս կատարելի յառաջիկայի ծրագիրներուն մասին, որոնց պատասխանեց Ամենայն Հայոց Հայրապետը մանրամասնութեամբ։

Մէկ ժամուան այս մամլոյ ասուլիսը վերջ գտաւ Ե·Հ·Խ·ի ներկայացուցիչին յանուն մամլոյ թղթակիցներու շնորհակալութեան արտայայտութիւններով։

Երեկոյեան ժամը 20·30ին «Ինթերգոնթինանթալ»ի մէջ Ժընևի Հայ Գաղութի բոլոր կազմակերպութիւնները միասնաբար ընթրիք մը կազմակերպած էին ի պատիւ Վեհափառ Հայրապետին։

Վեհափառ Հայրապետի օրհնութեամբ սկսաւ ճաշկերոյթը, որուն ընթացքին Վեհի ընդունելութեան մարմնի նախագահ Տիար Կ· Ղազարեան խօսք առաւ՝ բարի գալուստ մաղթեց Հայրապետին և ներկայացուց Ժընևի Գաղութային Վարչութեան Նախագահը, Պրն. Շ. Փիլիպպոսեանը, որ իր կարգին Ֆրանսերէն լեզուով շատ գեղեցիկ կերպով արտայայտեց իր սէրն ու անկեղծ զգացումները Ս. Էջմիածնի հանդէպ, անոր դարաւոր Հայրապետութեան, Հայրենի աշխարհի գեղեցկութեան՝ որուն կարօտով լեցուած է ինք։ Այնուհետև յարգելի Նախագահը մի առ մի ծանօթացուց սեղանակիցները, որոնց ամէնքն ալ կը ներկայացընէին գործունէութիւն մը այս փոքրիկ գաղութի կեանքին մէջ։

հաւաքուած էին շուրջ 500 հայեր, եկած Զուիցերիոյ ու դրացի երկիրներէն՝ Ֆրանսայէն, Իտալիայէն, Գերմանիայէն, Հոլանտայէն, Ցունաստանէն, Աւստրիայէն, Լիբանանէն, Պելճիքայէն, ներկայ ըլլալու ի պատիւ Ամենայն Հայոց Հայրապետին Զուիցերիոյ հայութեան կողմէ կազմակերպըւած գեղարուեստական երեկոյթին և լսելու Վեհափառ Հայրապետի պատգամը։

Պատուոյ սեղանին գլուխն էր Ամենայն Հայոց Հայրապետը՝ իր կողքին ունենալով 18 վեղարաւոր բարձրաստիճան եկեղեցականներ։

Հանդիսութիւնը բացաւ ընդունելութեան յանձնախումբի նախագահ Տիար Կ· Ղազարեան, շեշտելով Հայոց Հայրապետի Ժընեւ այցելութեան կարեւորութիւ-

Վեհափառ Հայրապետը շրջապատուած էջմիածնական եկեղեցականներով

Զուիցերիան եւս մաս կը կազմէ Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակութեան։ Կաթողիկոսական Պատուիրակ Տ· Սերովբէ Արքեպս. Մանուկեան խօսք առաւ և ներկայացուց զուիցերահայ գաղութը, անոր ունեցած սէրը հանդէպ մեր նուիրականութիւններուն, որուն իբրև շօշափելի վկայութիւն արդէն կը կառուցուի Ժընևի հայկական եկեղեցին։ Սրբազանը իր ուրախութիւնը արտայայտեց այդ գաղութին հանդէպ Ս· Էջմիածնի ցուցաբերած սիրոյն եւ որդիական հաւատարմութեան եւ Գաղութին անունով հրաւիրեց Վեհափառ Հայրապետը շնորհ ընէր Ինք անձամբ օծելու նորակառոյց եկեղեցին։

Վերջին խօսքը ըրաւ Ամենայն Հայոց Հայրապետը, որ գընահատեց Պրն· Շ· Փիլիպպոսեանի ցոյց տուած նուիրումը հանդէպ հայ եկեղեցւոյն եւ ժողովուրդին, անոր ցուցաբերած սիրոյն դէպի Հայրենի Երկիրը եւ մշակոյթը։ Օրհնեց ներկաները եւ մաղթեց որ անոնք շարունակեն ընդմիշտ ծառայել մեր ժողովուրդին եւ եկեղեցւոյն՝ իւրաքանչիւրը իր կարելիութեանց մէջ։ Վեհափառ Հայրապետը գնահատեց հայ ժողովուրդի աննկուն կամքը պահպանելու ամէն նուիրականութիւն որ հայկական է։

Օրհնեց նաեւ Պրն· Յակոբ Թոփալեանը, որ Ժընեւի հայոց եկեղեցի ունենալու երազը իրականութիւն դարձուց շնորհիւ իր մեծ նուիրատուութեան։ Կոչ ըրաւ ամենուն աշխատիլ եկեղեցւոյ պայծառութեան համար «Քանի որ եկեղեցին բոլորին է եւ բոլորն ալ եկեղեցիին մէջն են»։

Վեհի Օրհնութեամբ եւ Տէրունական Աղօթի երգեցողութեամբ, վերջ գտաւ այս ջերմ մթնոլորտը ու ներկաները հրաժեշտ առին Վեհափառ Հայրապետէն, Անոր եւ Ս· Էջմածնի օրհնութեամբ զօրացած։

ՇԱԲԱԹ 15 ՅՈՒԼԻՍ 1967

Երեկոյեան ժամը 21ին նոյն «Ինթերգոնթինանթալ»ի դահլիճը

նը եւ հայ ժողովուրդի ոգեւորութիւնը դէպի Հայոց Հայրապետը։

Գաղութին նախագահ Պրն· Շ· Փիլիպպոսեան անգամ մը եւս գեղեցիկ ճառով մը ներկաներուն պարզեց Գաղութին ունեցած եւ ծրագրած գործունէութիւնը։

Յաջորդաբար ողջոյնի խօսքեր ըրին Փարիզէն Կրօնական Ընկերակցութեան Վարչութեան Նախագահ՝ Տիար. Ս· Քարեան, Աթէնքէն՝ Ա· Պետրոսեան, Միլանէն՝ Ա· Սրապեան, Փարիզէն՝ Պ· Գէորգեան, Ս· Էջմիածնէն՝ Հայկազուն Արքեպս· Աբրահամեան՝ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի ատենապետ, Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի եւ Գանատայի Առաջնորդ՝ Թորգոմ Եպս· Մանուկեան, Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ՝ Սերովբէ Արքեպս. Մանուկեան, որոնք բոլորն ալ Հայրապետի անձին մէջ վեր բերին ամբողջ Հայոց Պատմութիւնը, Ս· Էջմիածնի խորհուրդը, հայրենիքի պայծառ իրականութիւնը։

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Ցիւրիխի երգչախումբը եւ Արսէն Վրդ· Պէրպէրեան մեներգներով, Գէորգ Էմմիեան որ դաշնակի վըրայ երկու կտորներ նուագեց եւ այլ երիտասարդներ՝ արտասանութեամբ։

Վերջաւորութեան՝ Վեհափառ Հայրապետը խօսք առաւ եւ յայտնեց իր հիացումը այն սիրոյն հանդէպ՝ որ ցոյց տրուեցան հանդէպ Ս. Էջմիածնին՝ եւ Հայոց Հայրապետութեան։ Կոչ ըրաւ ներկաներուն, որպէսզի նախանձախնդիր ըլլան մեր բոլոր նուիրականութիւններուն նըկատմամբ, շեշտեց Հայ ժողովուրդի հոգեկան միութիւնը, շնորհիւ Սուրբ Էջմիածնի հրաշալի զօրութեան, որուն լոյսովը կ'առաջնորդուի ամբողջ մեր ժողովուրդը։

Իր խօսքի վերջաւորութեան, Վեհափառ Հայրապետը օրհնեց բոլոր ներկաները, յորդորելով աւելի ամուր փարիլ իրենց սըրբութիւններուն։

Ի գնահատութիւն իւր մեծ նուիրատուութեան, Ժընեւի հայոց եկեղեցւոյ բարերար Պրն· Յակոբ Թոփալեանը պարգեւատրեց Ս· Գրիգոր Լուսաւորչի Ա· կարգի շքանշանով։ Դարձեալ ի գնահատութիւն իւր բազում ազգանուէր ծառայութեանց՝ Պրն· Շ· Փիլիպպոսեանին շնորհեց մասնաւոր օրհնութիւն և գնահատութեան կոնդակ։ Այս առթիւ Լուսաւորչի Ա· կարգի շքանշանով պարգեւատրեց նաեւ Տիար Կարապետ Ղազարեանը՝ հայ եկեղեցւոյ և ժողովուրդին ի նպաստ իր բերած ծառայութեանց եւ բարերարութեանց ի գնահատութիւն։

Գիշերուան ուշ ժամուն վերջ գտաւ այս հաւաքոյթը Ամենայն Հայոց Հայրապետի օրհնութեամբ։

ԿԻՐԱԿԻ 16 ՅՈՒԼԻՍ 1967

Ժամը 11·30ին Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը հանդիսաւոր Ս· Պատարագ մատոյց Ժընեւի Սէն Փիէռ Մայր Տաճարին մէջ։ Առաջին անգամ է որ Բողոքականութեան այս Մայր Տաճարին մէջ Հայկական Պատարագ կը մատուցուէր, ինչ որ պատմական մեծ նշանակութիւն ունէր։ (Որեւէ ազգի պատարագ չէր տրուած)։

Խուռներամ ժողովուրդ մը՝ հաւաքուած Եւրոպայի բոլոր կողմերէն լեցուցած էր տաճարը։ Զանգերու ղօղանջով, ժամը ճիշդ 11·30ին «Խորհուրդ Խորին»ի երգակցութեամբ, Վեհափառ Հայրապետը զգեստաւորուած՝ Թափօրով մուտք կը գործէր Սէն Փիէռի Տաճարէն ներս։ Թափօրին կը մասնակցէին հայ բոլոր եկեղեցականներէն զատ օտար եկեղեցականներ իրենց լրիւ զգեստաւորումով։

Ս· Պատարագին Վեհափառ Հայրապետին կը սպասարկէին Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին եւ Գանատայի Առաջնորդ Տ· Թորգոմ Եպս· Մանուկեան և Հարաւային Ֆրանսայի Հայր. Պատուիրակի փոխանորդ Տ· Յակոբ Եպս. Վարդանեան։ Փէշակիրներն էին Վիեննայի Հոգևոր Հովիւ Մեսրոպ Ծ· Վրդ· Գրիգորեան և Գանատայի Առաջնորդական Փոխանորդ Վաչէ Ծ· Վրդ· Յովսէփեան։ Բուրվառակիրներն էին Ս· Էջմիածնի միաբաններէն՝ Ներսէս Ծ· Վրդ· Պոզապալեան՝ Տեսուչ Հոգևոր Ճեմարանի և Արսէն Վրդ. Պէրպէրեան՝ ուսանող Պօսէի Էօքիւմենիք հաստատութեան։

Ս· Պատարագը երգուեցաւ Կոմիտասեան բազմաձայն, կատարողութեամբ Ցիւրիխի «Արարատ» երգչախումբին և օրկի ընկերակցութեամբ, զոր նուագեց Պրն· Սիրանոսեան։

«Հայր Մեր»էն առաջ Ամենայն Հայոց Հայրապետը տուաւ իր պատգամ-քարոզը, զոր առանձին կը հրատարակուի։

Աւելի քան 400 հաւատացեալներ հաղորդուեցան։ Սէն Փիէռի Տաճարի տարեգրութեանց մէջ անմոռաց պիտի մնայ այս պատմական և նշանակելի Հայրապետական Պատարագի թըւականը։

Պատարագէն ետք ժամը 15ին Զուիցերիոյ Գաղութը ճաշկերոյթ մը սարքած էր «Ինթերգոնթինանթալ»ի մէջ, որուն մասնակցեցան, բացի հիւր հայ և օտար եկեղեցական ներկայացուցիչներէն՝ աւելի քան 400 հոգի, հաւաքուած Եւրոպայի զանազան շրջաններէն եկած ներկայացուցիչներէն։

Ճաշի ընթացքին խօսք առին Միլանէն Ա· Սրապեան, Պէյրութէն Ա· Ծառուկեան, Ս· Էջմիածինէն Ներսէս Ծ· Վրդ· Պոզապալեան, Վերապատուելի Պոմեր, Պապել և Ե·Հ·Խ·ի ընդհ· նախկին քարտուղար Դոկտ· Վիսըրթ Հուֆթ, Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքը՝ Շնորհք Արքեպս· Գալուստեան եւ ուրիշներ։

Վեհափառ Հայրապետը շընորհակալութիւն յայտնեց Ե.Հ.Խ.ի եւ Զուիցերիոյ Հայ Գաղութին իրենց վերապահած բացառիկ ընդունելութեանց առթիւ, կոչ ըրաւ Ե.Հ.Խ.ին՝ «օգնեցէք մեզի որպէսզի աւելի զօրացնենք յաւիտենական Ս· Էջմիածինը»։ (Վեհին ճառը առանձին կը հրատարակուի)։

Վեհափառի օրհնութեամբ հրաժեշտ առին ներկաներ աղօթքը իրենց շրթներուն, որպէս զի Աստուած արեւշատութիւն պարգեւէ Ամենայն Հայոց Հայրապետին և անսասանութիւն՝ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ՝ Ս· Էջմիածնի հովանւոյն ներքեւ։

* * *

Վեհափառ Հայրապետի Ժընեւ այցելութեան առիթով հետեւեալ եկեղեցականները փութացած էին իրենց և ժողովուրդին անունով Ամենայն Հայոց Հայրապետին յայտնելու իրենց որդիական սէրն ու հաւատարմութիւնը·

—Ամեն. Տ. Շնորհք Ս· Արք· Գալուստեան (Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ)։

Գերշ. Տ· Սերովբէ Արք· Մանուկեան (Հայրապետական Պատուիրակ Եւրոպայի)։

Գերշ. Տ. Թորգոմ Եպս· Մանուկեան (Առաջնորդ Հիւս. Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին)։

Գերշ·Տ· Զգօն Եպս. Տէր Յակոբեան (Հոգևոր հովիւ Միլանոյի)։

Գերշ. Տ· Յակոբ Եպս· Վարդանեան (Հայրապետական Պատուիրակի փոխանորդ Հարաւային Ֆրանսայի)։

Գերշ· Տ· Պսակ Եպս· Թումայեան (Հայրապետական Պատուիրակ Անգլիոյ)։

Գերշ· Տ· Զաւէն Եպս· Չինչինեան (Առաջնորդական Փոխանորդ Աղեքսանդրիոյ–Եգիպտոս)։

Գերշ. Տ. Գնէլ Եպս. Ճէրճեան (Պէյրութ)։

Հոգշ· Տ. Վաչէ Ծ. վրդ. Յովսէփեան (Առաջնորդական Փոխանորդ Գանատայի)։

Հոգշ· Տ·Մեսրոպ Ծ· վրդ. Գրիգորեան (Հոգևոր հովիւ Վիեննայի հայոց)։

Գերշ. Տ. Գիւտ Ծ. վրդ. Նագգաշեան (Առաջնորդական Փոխանորդ Փարիզի)։

Գերշ· Տ· Օշին վրդ· Նիկոլեան։

Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. վրդ. Պոզապալեան (Տեսուչ Ս. Էջմիածնի Հոգևոր Ճեմարանի)։

Հոգշ· Տ. Դաւիթ Ծ· վրդ. Սահակեան (Հայրապետական Պատուիրակի փոխանորդ Լիոնի)։

Հոգշ. Տ. Արսէն վրդ· Պէրպէրեան։

Հոգշ. Տ. Վազգէն վրդ· Քէշիշեան։

Հոգշ· Տ· Տարօն վրդ· Ճէրճեան։

Հոգշ· Տ. Խաչատուր Աբղ. Սարաճեան։

Հոգշ· Տ· Վահան վրդ. Թոփալեան։

Արժ· Տ. Ատոմ քհնյ. Իյճեան։

Արժ. Տ· Վարագ. քհնյ· Ալավեան։

Արժ· Տ· Նարեկ քհնյ· Վարդանեան։

Արժ· Տ. Մեսրոպ քհնյ. Ժամկոչեան։

Վիեննայի Մխիթարեան Միաբանութենէն՝ Ներսէս վրդ· Տէր Ներսէսեան։

«Ջահակիր» Մարզական—Երիտասարդական Միութեան յաւելուածի Օգոստոսի թիւը՝ այս ամիս լոյս կը տեսնէ Շաբաթ՝ Օգոստոս 19ին։

Փնտռել ցուցիչներէն։

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
17 ՕԳՈՍՏՈՍ 1967

ՁԵՐ ՍԻՐՏԸ ՎՏԱՆԳՈՂ ՈՒՏԵԼԻՔՆԵՐԸ

Վերջնագոյն ուսումնասիրութեանց իբրեւ արդիւնք, արդի գիտութիւնը զգուշութեան կը հրաւիրէ բոլոր անոնք՝ որոնք 35-40ի սահմանները կ'անցնին:

Սեփական ինքնաշարժի մէջ որեւէ անբնական ձայն ձեզ կը մղէ ուշադրութեան եւ կ'ենթարկէք զայն համապատասխան քննութեան։

Նոյնպէս ձեր աչքը, կամ ականջը, կամ կոկորդը ենթակայ կը դառնան ձեր անմիջական ու մասնաւոր խնամքին, հոգածութեան։

Մտածեցէք որ ձեր սիրտը, մինա՛կը կը կատարէ այնքան աշխատանք, որքան բոլոր մկանները մարմինին միասնաբար, եւ թերեւս անհրաժեշտ ու բաւաբար խնամք չէք տանիր անոր։

Օրական, միջին հաշուով, 100.800 անգամ բաբախող ձեր սիրտը, որ հրաշալի կանոնաւորութեամբ մը կը բանի, կը կծկուի ու կ'ընդլայնի անխոնջ ու անսպառ՝ կը թուի ձեզի շատ բնական երեւոյթ մը... եւ գուցէ երբեք չէք մտածեր անոր մասին։

Եթէ կ'ուզէք հանդարտ ու անմտահոգ ծերութիւն մը ունենալ, 30-40 տարիքէն ետքը հարկ է որ քիչ մը ուշադրութիւն ընէք սիրտին. դուք է որ գոհ պիտի մնաք հետագային:

Վերջին հաշուով, ամէն նկատում մէկդի դրած, աւելի լաւ է որ ուշք դարձնէք անոր վրայ, եւ ի հարկին կանխէք գալիք անախորժ պատահարները, քան թէ կրէք չանթահարիչ անակնկալի մը տխուր հետեւանքը։

Գիտէք արդէն թէ լաւ բան մը չէ սիրտի մը արագ տրոփելը, կամ շնչահեղձ ըլլալու չափ արագ վազելը, եւ կամ աստիճաններէն չորս-չորս բարձրանալը։ Կը զգաք որ ձեր սիրտը զօրաւոր կը զարնէ ձեր կուրծքի վանդակին մէջ։ Այս պարագային «կը լսէք» ձեր սիրտը:

Փառաւոր ճաշ մը աւելի կը յոգնեցնէ քան վազք մը:

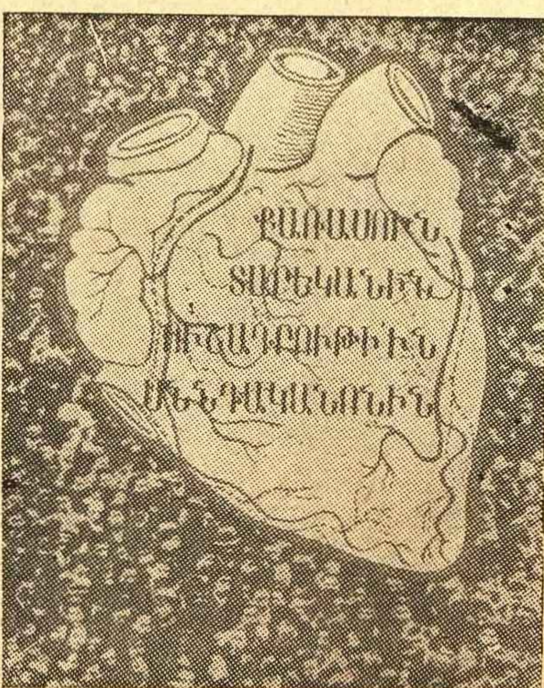
Կրնանք վստահ ըլլալ թէ առատ ու փարթամ ճաշէ մը ետք, լեցուն ստամոքսով, սիրտը աւելի կը յոգնի քան 100 մեթր վազքէ մը։

Արդի բժշկութիւնը իր վերջնագոյն (1967) խուզարկութեանց իբրեւ արդիւնք կը հաստատէ վերոյիշեալ իրողութիւնը։

Բազմաթիւ գրութիւններ կարդացինք վերջերս մի՛շտ նոյն ճարպային նիւթին՝ քոլեսթերոլին մասին: Անոր՝ մարմնի երակներուն, մասնաւորաբար սրտի թագերակներուն վրայ ունեցած հետեւանքները ներկայիս անվիճելի են։ Վերջնագոյն տուեալներու վրայ հիմնուած, Ամերիկեան Առողջապահական Հիմնարկութեան, ինչպէս նաեւ Շուէտական, Գերմանական, Զուիցերիական համապատասխան ընկերակցութիւններու եզրակացութիւնները կը հասնին նոյն արդիւնքին:

Քոլեսթերոլը վտանգաւոր է մարդկային սրտին համար։

Անոնց որոնց քոլեսթերոլի քանակը կ'անցնի երկու կամ մինչեւ երկուքուկէս կրամը, 40 առ հարիւր աւելի ենթակայ են սրտի կաթուած ունենալու։ Ծիշդ է որ այս ստաթիսթիք արդիւնքները ոչինչ կը նշանակեն անհատի մը համար, սակայն անտարակոյս որ մեզ կը հրաւիրեն աւելի զգուշութեան: Մեր անձնական փորձառութենէն տեսած ենք որ նոյնիսկ կրամ 40 ունեցողը դիտապաստ ինկած է սրտի ահաւոր կաթուածի մը հետեւանքով: Նման պարագաներ կը պատահին, սակայն բոլորովին կարելի չէ ժխտել, օրինակ՝ հինգ հազար հիւանդներու վրայ կատարուած քննումները, որոնք

մեզի յստակ կերպով ցոյց կուտան քոլեսթերոլի խաղացած դերը սրտի կալուածէն ներս։

Այդ դիտարկումներու իբրեւ արդիւք կրնանք ըսել ներկայիս՝ թէ սրտի կաթուածը արտաքին աշխարհէն եկած բազմազան գըրգիռներու արդիւնք չէ միայն, չէ նաեւ միայն տուրքը արդի մարդուն, ներկայ քաղաքակրթութեան, այլ նաեւ է՛ մանաւանդ արդիւնքը ճոխ ու փարթամ սննդառութեան: Այս մէկը յստակ է այլե՛ւս:

Ու այս կախում ունի ձեզմէ։ Դուք է որ ձեր սնունդէն պիտի նուազեցնէք քոլեսթերոլ պարունակող նիւթերը:

Ուղեղ, հաւկիթ, կարագ, երիկամներ,ասոնք կը պարունակեն առատ քոլեսթերոլ։

Շաբաթը երկու հաւկիթ յարմ, արտօնուած է:

Կարագի առատ գործածութենէն հրաժարիլ։

Ամէն տեսակ իւղեր կրնան պարունակել մեծ չափով քոլեսթերոլ։ Ուրեմն զգոյշ։

Բուսական իւղը լաւագոյնն է սրտի համար։

Սուրճը գէշ չէ: Կրնաք գործածել 2-3 գաւաթ օրական՝ առանց երկիւղի։

Անուաղն մէկ լիդր սուրճ հարկ է, կ'ըսեն գիտնականները, որպէսզի խանգարուի սրտի բնական գործունէութիւնը:

Քոլեսթերոլով միւս հարուստ ուտելիքները հետեւեալներն են.— ԿԱԹԸ, ԳՐԵՄԸ (սերը), պանիրը, միսը, իւղոտ ձուկը, ծովի հանածոները, կարկանդակները, շոքոլան:

Պէտք չէ չափազանցել ասոնք։ Նուազեցնել նաեւ պահածոները, որսի թռչունները, խոզենին, թարմ հացը, մայոնէզը, եւայլն։

Ձեր բժիշկին օգնութեամբ կրնաք կազմել տրամաբանական ցանկ մը ուտելիքներու:

Օրինակ։ Խորոված միս, անիւղ ձուկ, թարմ եւ կանաչ բանջարեղէն, աղցան, կրակի վրայ չորցուած հաց, լաւ հասունցած պտուղներ եւ կամ քոմբոթ, անիւղ պանիր եւայլն։

Մեր ընթերցողները սարսափով դիտեն գուցէ վերոյիշեալ խիստ սննդականոնը:

Այս գրութեան նպատակը զգուշութեան եւ չափաւորութեան հրաւիրել է մի միայն, առաջքը առնելու համար մահացու հետեւանքներու:

Կրնաք շաբաթը մէկ կամ երկու անգամ օրինազանցութիւն ընել եւ թեւակոխել հաճոյքի եւ վայելքի սահմանները, եթէ իրապէս ձեզի համար ուտելը վայելք մըն է։ Ծխելը սակայն արգիլուած է։

Ցամենայն դէպս չատակերութիւն կամ ոչ՝ ձեր սիրտին համար կ'արժէ քիչ մը զոհողութիւն, քառասունէն սկսեալ, կանխելու համար բացարձակապէս անախորժ հետեւանքներ։

ՏՈՔԹ. Ց. ԿԱՐԵԽՈՐԵԱՆ
«ԲԺԻՇԿ»

ՕՐ. ՏԻԱՆԱ ԽՍԿՆՏԷՐԵԱՆ
ՊՐ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԷՑԻՐՄԷՆՃԵԱՆ

խօսնեցեալք

8-7-67 Պէյրութ

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները խօսնեցեալ զոյգին եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Իրենց դստեր՝ Օր. Անահիտ Օրջանեանի Աղեքսանդրիոյ Պետական Համալսարանի Դեղագործական ֆաքիւլթէն փայլուն յաջողութեամբ աւարտած ըլլալուն ուրախ առթիւ, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Օրջանեան կը նուիրեն 200 ե.դ.։

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Ենիգոմշեան (Պէյրութ) իրենց թոռան Լիւսի Ն. Կէրիկեանի (Գահիրէ) ծննդեան 4րդ տարեդարձին առթիւ կը նուիրեն 50 ե.դ.։

Փոքրիկներ Տորիս եւ Նորա Փանոսեաններ (Սիտնէյ) իրենց զարմիկին Լիւսի Ն. Կէրիկեանի (Գահիրէ) ծննդեան 4րդ տարեդարձին առթիւ կը նուիրեն 50 ե.դ.։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Տէր եւ Տիկին Հայկ Օհաննէսեան 100 ե.դ. կը նուիրեն, վասն ցաւակցութեան, ողբ. Հերմինէ Ֆրունճեանի մահուան տխուր առթիւ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿ

Հ.Մ.Մ. (ՀԱՅԿ. ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ) ԴԱՐՁԵԱԼ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Անցեալ Շաբաթ գիշեր, Հայկական Ընթերցասրահին մէջ տեղի ունեցաւ շատ հետաքրքրական մրցում մը՝ ընդմէջ Սաքրը Գէօրի եւ Հ.Մ.Մ.ի, որ վերջացաւ վերջինոյն յաղթանակով (5-0)։

Մարզասէրներու մեծ թիւով լեցուած էր սրահը, քաջալերելու երկու խումբերուն երիտասարդ մարզիկները:

ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐ

1) Մարտիկ Պալեան յաղթեց՝ Լուչիանոյի 21-18, 19-21, 21-17

2) Նուպար Մուսայեան՝ Կապիի 15-21, 21-18, 22-20

3) Մարտիկ եւ Նուպար՝ Լուչիանոյի եւ Կապիի 23-21, 15-21, 21-18

4) Գաբրիէլ Հաճէթեան՝ Պրունոյի 21-8, 21-6

5) Պերճ Ցարութիւնեան՝ Միլոյի 21-8, 21-18

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՏԽՐՈՒԻՆԻ

Խոր ցաւով տեղեկացանք մեր բարեկամներէն ԱՒԵՏԻՍ ԿՐՊՈՑԵԱՆի վաղաժամ մահը, որ տեղի ունեցած է Ուրբաթ, 11 Օգոստոս 1967, Աղեքսանդրիոյ Իտալական հիւանդանոցին մէջ։

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Շաբաթ, 12 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 5ին քաղաքիս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Ս. Մինաս Ազգ. Գերեզմանատունը:

Մեր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնենք հանգուցեալի այրիին, զաւակներուն, եղբայրներուն եւ բոլոր սգակիր պարագաներուն։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Արտասահմանի մեր այն բաժանորդները, որոնք «ՋԱՀԱԿԻՐ»ի հաւաքածուն կը կազմեն եւ վերջին դէպքերուն պատճառաւ չկրցան կանոնաւոր ստանալ իրենց թիւերը, թող բարի ըլլան մեզի տեղեկացնել եւ մենք սիրայօժար կը տրամադրենք այդ պակսող համարները։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ ԳԱՀԻՐԷ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հայկական Ընթերցասրահի Տարեկան Ընդհ. Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, 15 Սեպտեմբեր 1967, երեկոյեան ժամը 9ին, սրահիս մէջ։

ՕՐԱԿԱՐԳ.—

ա.— Ընթերցում նախորդ ընդհ. անդամական ժողովի ատենագրութեան:
բ.— Ընթերցում 1966-67 տարեշրջանի Վարչութեան տեղեկագրի:
գ.— Հաւանութիւն շրջանաւարտ Վարչութեան։
դ.— Ընթերցում հաշուեքննիչի տեղեկատուութեան:
ե.— Ընտրութիւն նոր Վարչութեան։
զ.— Ընտրութիւն հաշուեքննիչի:
է.— Զանազանք:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն անպայման ներկայ գտնուիլ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հ.Մ.Մ.-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի, 17 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔ

կազմակերպութեամբ Ընկերային Ձանձնախումբին

Հինգշաբթի, 24 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հինգշաբթի, 31 Օգոստոս 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

(Օգոստոս ամսուան մէջ ծնած ընկերներուն)

նաեւ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

կը բեմադրուի

«ԿԻՆ ԹԷ ԽԱՆՈՒԹ»

(Զաւեշտ մէկ արար)

ՍԻՐԱԼԻՐ ՀՐԱՒԷՐ ԲՈԼՈՐԻՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Լոյս տեսաւ Ամերիկահայ ծանօթ մտաւորական եւ բազմաթիւ գրքերու հեղինակ

ԸՆԿԵՐ ԼԵՒՈՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ «Դասակարգային կռիւներու գիծը Ազգերու պատմութեան մէջ»

մեծարժէք գործին Գ. Հատորը

Վերոյիշեալ հատորները մեծ մտքի եւ խոր ուսումնասիրութեան արդիւնք են եւ յաւիտենական արժէք ներկայացնող կոթողներ։

Նման աշխատութիւն մը ուսումնասիրել, խմբագրել եւ հրատարակել՝ պետական հրատարակչատուն մը կրնայ գլուխ հանել երկար տարիներու ընթացքին եւ սակայն Ընկեր Լ. Մարտիրոսեան մինակը կրցաւ հասարակութեան սեփականութիւնը դարձնել զայն, կարճ ժամանակի ընթացքին։

900 մեծադիր էջով, լաւորակ թուղթի վրայ, տպագրութիւն Կ. Տօնիկեան Տպարանի, Պէյրութ։

ԳԻՆ 10 ՏՈԼԱՐ

Հեղինակի հասցէն՝ LEVON MARDIROSSIAN
370 N. SAN PABLO Ave.
Fresno. California 93701 U.S.A

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرونيان

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 194 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1967 | ՀԱՏԸ ՋԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٩٤ – الخميس ٧ سبتمبر ١٩٦٧

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՆՈՐ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

ԹՇՆԱՄԻՆ ԿԸ ՌՄԲԱԿՈԾԷ ՓՈՐ ԹԵՒՖԻՔՆ ՈՒ ՍՈՒԷԶԸ

Երկուշաբթի, 4 Սեպտ. 1967, գրեթէ ամբողջ օրը բուռն բախումներ տեղի ունեցան Իսրայէլի եւ Եգիպտոսի զինեալ ուժերուն միջեւ։

Այս բախումին պատճառը այն էր՝ որ թշնամին փորձեց երեք նաւեր իջեցնել Սուէզի ջուրերուն մէջ և ջրանցքէն անցընել զանոնք՝ նոյն միջոցին կրակ բանալով Սուէզի, Փոր Թեւֆիքի և Կանաչ Կղզիի դիրքերուն վրայ։

Սակայն Եգիպտական հրետանին անմիջապէս հակահարուածի անցաւ և ստիպեց որ թշնամին ետ քաշուի։

Իսրայէլացիները չկրցան նաեւ իրենց օդանաւերով ճամբայ բանալ, որովհետեւ եգիպտական օդային ուժերը դէմ գրին եւ փախուստի մատնեցին զանոնք։

Այս բախումը դադրեցաւ երեկոյեան ժամը եօթը քառորդ անցած՝ միջազգային հակակշռի յանձնախումբի պահանջքով։

Թշնամին կրեց թէ մարդկային եւ թէ նիւթական մեծ կորուստներ. եօթը հրասայլեր, զրահապատ ինքնաշարժ մը, վառելանիւթի կայան մը եւ բազմաթիւ թնդանօթներ՝ իրենց անձնակազմով։

Եգիպտական ուժերը ունեցան մէկ մեռեալ եւ երեք վիրաւոր։

Իսկ Երեքշաբթի օրուան թշնամիին բուռն յարձակման մասին ԱՄՆի սպառազէն ուժերու ընդհ. հրամանատարութիւնը հրատարակեց հետեւեալ զեկոյցը.

—Երկուշաբթի օրուան բախումի ընթացքին թշնամին իր կրած վնասներուն ի տես՝ այս անգամ սկսաւ ռմբակոծել քաղաքին ու քաղաքացիներուն վրայ։

Թշնամիի հրետանին հարուածեց Սուէզն ու Փոր Թեւֆիքը՝ քանդելով շէնքեր, հիւանդանոցներ ու մզկիթներ։

Թշնամին ռմբակոծեց հնդկական ապրանքատար նաւ մը և ընկղմեց յունական նաւ մը։ Այս երկուքը ապրանք կը պարպէին Սուէզի նաւահանգիստին մէջ։

Վնասներն են.

42 մեռեալ, 161 վիրաւոր, որոնցմէ 109 հիւանդանոց փոխադրուած են և 14ին վիճակը ծանր է։

Երեսուն բնակարաններ փլասուած են։ Վնասուած են երկու մզկիթներ և երկու հիւանդանոցներ։

Յանձնախումբ մը, կազմուած Միաց. Ազգերու Կազմակերպութեան ներկայացուցիչներէն, քննութիւն բացաւ տեղւոյն վրայ։

Այս դէպքը տեղեկացուեցաւ ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարին ու Ապահովութեան Խորհուրդի անդամներուն։

ՍՈՒՏԱՆԻ ԳԵՐԱՍՏԻՃԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐՁԱԿՄԱՆ ՀԵՏՔԵՐԸ ՊԷՏՔ Է ՋՆՋՈՒԻՆ

Արաբ արտաքին գործոց նախարարներու Սուտանի մայրաքաղաք Խարթումի մէջ կատարած նախապատրաստական ժողովէն ետք՝ տեղի ունեցաւ Արաբ Երկիրներու վեհապետներու գերաստիճան ժողովը, դարձեալ Խարթումի մէջ, եւ որ տեւեց Օգոստոս 29էն մինչեւ Սեպտ. մէկ։

Այս ժողովին մասնակցեցան՝ Յորդանանի Հաշիմական վեհապետութեան Թագաւոր Հիւսէյն Պէն Թալալ, Իսմայիլ Էլ Ազհարի՝ Սուտանի Վեհապետական Խորհուրդի նախագահը, Ֆերիք Ապտէլ Ռահման Արէֆ՝ Իրաքի հանրապետութեան նախագահը, Ֆէյսալ Պէն Ապտէլ Ազիզ՝ Թագաւոր Սէուտական Արաբիոյ, Կամալ Ապտէլ Նասէր՝ Նախագահ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան, Ապտալլահ Էլ Սալլալ՝ Նախագահ Եմէնի Արաբական Հանրապետութեան, Իշխան Սապահ Էլ Սալէմ Էլ Սապահ՝ Իշխան Քուէյթի, Էլ Պահի Էլ Ատղամ՝ անձնական ներկայացուցիչը Թունուզի հանրապետութեան Նախագահ Հապիպ Պուրկիպայի, Իշխան Էլ Հասան Ռետա՝ գահաժառանգ Լիբիոյ Թագաւորութեան, Ապտէլ Ազիզ Պութաֆլիքա՝ անձնական ներկայացուցիչը Ալժերիոյ հանրապետութեան Նախագահ Հուարի Պումետիէնի, տոքթ. Մոհամէտ Պէն Հիմա՝ անձնական ներկայացուցիչը Մարոքի Հասան Բ. Թագաւորին և Ահմէտ Շուքէյրի՝ պետ Պաղեստինի Ազատագրման Կոմիտէին։

Համագումարի ընթացքին ի յայտ եկաւ գօտեպնդիչ արաբական համագործակցական ո՛չ ոգին, որուն պէտք ունի այսօր արաբ աշխարհը՝ դիմագրաւելու համար ներկայ կացութիւնը և ամբողջութեամբ ջնջելու համար Իսրայէլի յարձակման հետքերը։

Եւ ժողովը կատարեալ համաձայնութիւն արձանագրեց այդ ուղղութեամբ, և որոշեց արաբ միացեալ ճակատ մը կազմել եւ միացեալ աշխատանք տանիլ նախ՝ զօրացնելու համար այդ յարձակումէն ազդուող պետութիւնները եւ ապա Պաղեստինի անիրաւուած ժողովուրդին դատը արդարօրէն լուծելու համար։

Արաբական գերաստիճանը իր վերջին նիստը գումարեց հրապարակաւ, Սուտանի Խորհրդարանի շէնքին մէջ, ուր Սուտանի Վեհապետական Խորհուրդի Նախագահ Իսմայիլ Էլ Ազհարի կարդաց ժողովի միացեալ աւարտական զեկոյցը, որմէ ետք վարչապետ Մոհամէտ Ահմէտ Մահկուպ կարդաց այն որոշումները, զորս գաղտնի պահելու մասին որոշում չէր տրուած։

Խորհրդաժողովի փակումէն առաջ, Իրաքի հանրապետութեան Նախագահ Ապտէլ Ռահման Արէֆ խօսք առաւ մասնակից Թագաւորներուն և Նախագահներուն անունով, ապա Թագաւորներն ու Նախագահները կրկին հանդիպելու խոստումով հրաժեշտ առին իրարմէ և սկսան իրենց մայրաքաղաքները վերադառնալ։

Արաբական երկիրներու վեհապետներուն, Նախագահներուն եւ անոնց ներկայացուցիչներուն գերաստիճան ժողովը միաձայնութեամբ առաւ հետեւեալ գլխաւոր որոշումները.

—Որոշուեցաւ անխտիր ենթարկուիլ արաբական համագործակցութեան Ուխտագրին, որ մշակուած ու հրապարակուած է արաբական Գ. Խորհրդաժողովին կողմէ՝ Գազապլանգայի մէջ։

— Զօրակոչի ենթարկել արաբական բոլոր կարելիութիւնները՝ ջնջելու համար յարձակման հետքերը և գրաւուած հողերը վերադարձնելու իրենց տէրերուն։

—Խաղաղութեան դաշինք չընկնքել Իսրայէլի հետ և չճանչնալ զայն։ Միւս կողմէ միացնել քաղաքական ջանքերը միջազգային եւ դիւանագիտական գետիններու վրայ՝ անհետացնելու համար յարձակման հետքերը։

—Վերսկսիլ քարիւղի արտադրութիւնը՝ արաբական նպատակներու իրագործման ի նպաստ։

—Տնտեսական և ընկերային զարգացման համար սնտուկ մը հիմնել։

—Շարունակել սպառազինումը՝ դիմագրաւելու համար կացութեան բոլոր հաւանականութիւնները։

—Արաբական երկիրներուն մէջ գտնուող օտար խարիսխները լուծարքի ենթարկել։

—Սէուտական Արաբիան, Քուէյթը և Լիպիան յանձն կ'առնեն տարեկան 135 միլիոն սթերլին վճարել (եռամսեայ մասնավճարներով՝ այս տարուան Հոկտեմբերէն սկսեալ), յարձակման հետքերը ամբողջութեամբ ջնջելու համար։

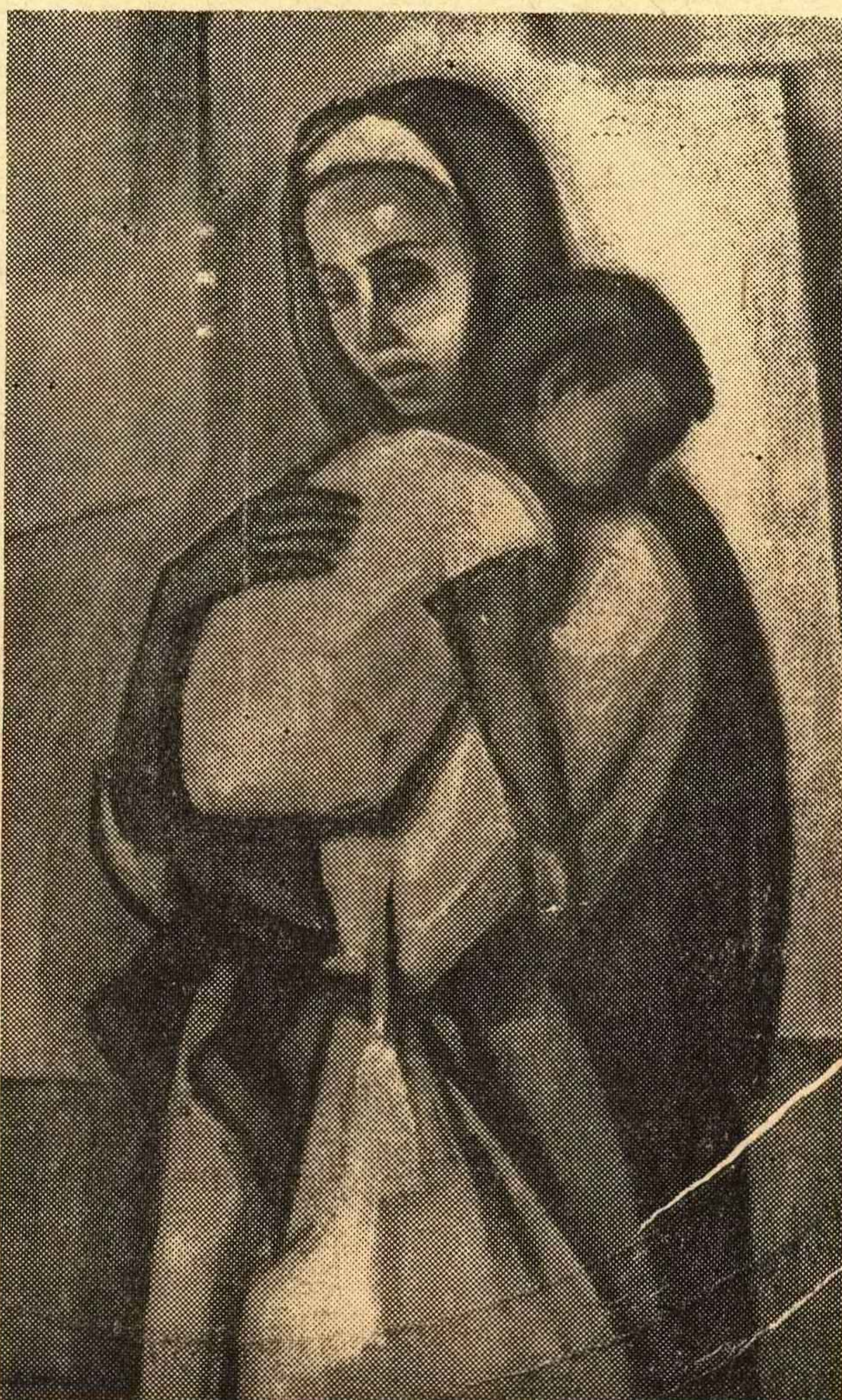
Այս գումարէն 95 միլիոնը պիտի յատկացուի Եգիպտոսի, իսկ 40 միլիոնը՝ Յորդանանի։

ՍԻՄՈՆ ՍԱՄՍՈՆԵԱՆԻ «Արաբ Գաղթականը»

Գեղարուեստից ցուցասրահին մէջ (Պապ Էլ Լուք) վերջերս կազմակերպուած էր նկարչական ցուցահանդէս մը՝ նիւթ ունենալով արաբ աշխարհին վրայ կատարուած ոճրային վերջին յարձակումը։

Այս ցուցահանդէսին մասնակցած են Գահիրէի և Աղեքսանդրիոյ գրեթէ բոլոր անուանի և երիտասարդ արուեստագէտները։ Այցելուներուն և մանաւանդ արուեստի քննադատներուն ամենէն աւելի ուշադրութեան առարկան դարձած է մեր պատուաբեր հայրենակից և մեծատաղանդ արուեստագէտ Ս. Սամսոնեանի «Արաբ գաղթականը» նկարը։

Մենք վստահ ենք՝ որ եթէ այս ցուցահանդէսը մրցոյթի մը բնոյթը ունենար, դատական կազմը առանց երկար փնտռտուքի ա. մրցանակը պիտի զետեղէր այս բարձր արուեստով ներկայացուած նկարի ճակտին։

ԱՐՏ. ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐ ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻԱՏ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԵՒ ՊԵԼԿՐԱՏԻ ՄԷՋ

Երկուշաբթի, 4 Սեպտ. 1967, Մոսկուա մեկնեցաւ ԱՄՀի արտաքին գործոց Նախարար Մահմուտ Ռիատ։

Ան մասնաւոր նամակ մը կը տանի Նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրէն՝ Խորհրդային Միութեան ղեկավարներուն եւ միեւնոյն ժամանակ խորհրդակցութիւններ պիտի ունենայ ներկայ կացութեան մասին։

Մահմուտ Ռիատ մասնաւոր նամակ մըն ալ ունի՝ ուղղուած Եուկոսլաւիոյ Նախագահ Մարաջախտ Թիթոյի, եւ զոր պիտի յանձնէ Մոսկուայէն վերադարձի ճամբուն վրայ։

Նախ քան Մոսկուա հասնիլը, ԱՄՀի արտաքին գործոց Նախարարին օդանաւը կանգ առաւ Հռոմ, ուր Մահմուտ Ռիատ մէկ ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ Իտալիոյ արտաքին գործոց Նախարար Ամինթորէ Ֆանֆանիի հետ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ Ա. ՑԻՑԻԿԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Երեւանի Կոմիտասի անուան երաժշտանոցի դասախօս, անուանի ջութակահարուհի Անահիտ Ցիցիկեանի ձայնագրութիւնները կը հնչեն աշխարհի տարբեր երկիրներուն մէջ։ Անոր կատարումներու մասին հիացմունքի նամակներ ստացուած են Անգլիայէն, Սէյլանէն եւ ուրիշ վայրերէ։

Վերջերս Ճափոնի «Ֆուջիտօ» հրատարակչութիւնը՝ որոշած է լոյս ընծայել աշխարհի ժամանակակից նշանաւոր կատարող երաժիշտներու մասին հանրագիտարանային բնոյթ ունեցող գիրք մը։ Այդ գրքին մէջ պիտի տրուի Անահիտ Ցիցիկեանի ստեղծագործական կենսագրութիւնը։

ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Վերջերս Երեւանի «Լոյս» հրատարակչութիւնը սփիւռքահայ դպրոցներուն համար, արեւմտահայերէն ուղղագրութեամբ, լոյս ընծայեց «Խորհրդային Հայաստանի աշխարհագրութիւն» դասագիրքը, որուն սկիզբի 63 էջերուն մէջ նկարագրուած են Հայկական լեռնաշխարհի դիրքը, սահմանները, մեծութիւնը, ծանօթութիւններ տրուած են անոր գետերուն, լիճերուն, կենդանական եւ բուսական աշխարհի, աշխարհագրական կարեւոր շրջաններու մասին։

Դասագիրքի մնացեալ (63–300) էջերը ամբողջութեամբ նուիրուած են Խորհրդային Հայաստանի աշխարհագրութեան։

Քարտէսներէ զատ դասագիրքին մէջ զետեղուած են Հայկական լեռնաշխարհի եւ Խորհրդային Հայաստանի տեսարժան վայրերու, պատմական յուշարձաններու, քաղաքներու, մշակութային օջախներու լուսանկարներ, որոնք կը հարստացնեն ուսուցողական նիւթը, գրքի բովանդակութիւնը կը դարձնեն բազմազան ու հետաքրքրական։

«Խորհրդային Հայաստանի աշխարհագրութիւն» դասագիրքը, ուսումնական նոր տարեշրջանին՝ հայրենիքի լաւագոյն նուէրը պիտի ըլլայ սփիւռքահայ դպրոցականներուն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹ

Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան յիսնամեակին առթիւ, Ս. Միութեան Հաղորդակցութեան նախարարութիւնը հրապարակեց շարք մը դրոշմաթուղթեր՝ «Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետութեանց Միութիւն» անունին տակ։ Նկարին մէջ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան յատկացուած դրոշմաթուղթը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱԾՈՒՄԸ

Արտածուող հայկական արտադրանքներու ցանկին վրայ աւելցաւ «Մասիս» Ընկերութեան մակնիշը կրող կօշիկը։ «Մասիս» Ընկերութիւնը Սուրիա ուղարկեց մեծ քանակութեամբ կանանց ու երախաներու յատուկ գեղեցիկ կօշիկներ։ Ընկերութիւնը տարին 8,5 միլիոն զոյգ լաւորակ կօշիկ կ'արտադրէ։ Մոսկուայի երախաներու յատուկ ամենամեծ վաճառատունը՝ «Երախաներու երջանկութիւն»ը կրկնապատկեց այդ ընկերութենէն գնած կօշիկներուն քանակը։

ՆՈՐ ՄԱՐԶԱԴԱՇՏ

Հրազդանի ձորում, Ծիծեռնակաբերդի բլուրի մօտ, սկսուել են Երեւանի նոր մարզադաշտի կառուցման աշխատանքները։ Այն կ'ունենայ ֆութբոլի դաշտ 70000 հանդիսականների համար, մի շարք մարզական կառոյցներ ու յարմարութիւններ՝ սպորտային բոլոր ձեւերի խաղերի համար։

Ապագայ մարզադաշտը, որը կոչուելու է «Հրազդան», մասն է կազմելու Ծիծեռնակաբերդի զբօսայգու, ուր այժմ կառուցւում է Եղեռնի յուշարձանը եւ սպորտի պալատը։ Զբօսայգին հետագայում կը կազմի քաղաքի կեդրոնական մասերից մեկը։ Կառուցուելու են դ'պի մարզադաշտ տանող նոր ճանապարհներ՝ ինչպես օդային, այնպես էլ ինքնաշարժային երթեւեկութեան համար։

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ ԵՒ ՌՈՍԹՐՈՊՈՎԻՉ

Աշխարհահռչակ երգահան Արամ Խաչատրեան թաւջութակի եւ նուագախումբի համար յօրինած իր նոր գոնչերթօ-ռաբսոտին պիտի խմբավարէ 1968 Յունուար 23 եւ 24ին, Նիւ Եորքի Ֆիլհարմոնիքի սրահին մէջ։

Խաչատրեան իր այս նոր գործը ձօնեց մեծահամբաւ թաւջութակահար Ռոսթրոբովիչի, որ պիտի ըլլայ նաեւ մենակատարը այդ գոնչերթոյին։

ՊՐԱԶԻԼ

ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ ԱՐԱՔՍԻ ՊԱԼԱՊԱՆԵԱՆԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

«Ռոքէթէ Փինիօ» է անունը այն մեծ պարգեւին, որուն կը ձգտի տիրանալ Պրազիլի ամէն արուեստագէտ, որ կ'աշխատի ձայնասփիւռի եւ պատկերասփիւռի գեղարուեստական ասպարէզին մէջ։

Սան Փաւլոյի թատերական արուեստին մէջ, 1966 թ. լաւագոյն դերասանուհի ընտրուած է Օր. Արաքսի Պալապանեանը։ Ան նախանցեալ տարի, արդէն, ընդունուած էր որպէս ասպարէզին լաւագոյն ու խոստմնալից արժէք մը։

Նշանաւոր դերասանուհին դուստրն է Տէր և Տիկ. Ռաֆայէլ Պալապանեաններուն.

Շնորհալի օրիորդը նախնական ուսումնական շրջանը փայլուն յաջողութեամբ լրացնելէ ետք, յաճախած է Սան Փաւլոյի Թատերական Արուեստի Բարձրագոյն Հաստատութիւնը, ուրկէ վկայուած է փայլուն նիշերով։

Ցարատեւ ջանասիրութեամբ եւ տոկուն կամքով, քայլ առ քայլ վերելքով հասած է այսօրուան բարձր արուեստագէտի դիրքին՝ Տարուան լաւագոյն դերասանուհիի պատուաբեր համբաւին։

Վերջերս, դերասանուհի Արաքսին անդամ ընտրուած է Սան Փաւլոյի Նահանգային Թատերական Յանձնախումբին, ի կարգին հռչակաւոր դերասան Սերժիօ Քարտիօղլոյին։

ԶԷՅԹՈՒՆԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԻՆ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Մոնթեվիտէոյի եւ Սան Փաւլոյի Զէյթունի Հայրենակցական Միութեանց վարչութիւնները կոչ մը յղած են հայկական մամուլին, որով կ'առաջադրեն մեծ շուքով եւ արժանավայելօրէն տօնակատարել 1895ի մեծ յաղթանակին յիշատակը, եօթանասնամեակին առթիւ, եւ յուշարձան մը կանգնել Հայրենիքին մէջ՝ ի փառս քաջամարտիկ հայերուն։

Զէյթունցիներն ու Զէյթունը սիրող բոլոր հայերը հրաւիրուած են մասնակցելու–գրով եւ գործով–յարգանքի արտայայտութեան։

ՊՐ. ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԻՍՔԷՆՏԷՐԵԱՆԻ ՆՈՐ ՊԱՇՏՕՆԸ

Հայկ. Բարեգործական Ընդհ. Միութեան Մերձաւոր Արեւելքի ընդհ. գործիչ, եւ Կեդրոնական Վարչութեան ներկայացուցիչ նշանակուած է լիբանանահայ ծանօթ ազգային Պր. Մարտիրոս (Էմիլ) Իսքէնտէրեան՝ ու այդ պաշտօնը կը վարէ Մարտ (1967) ամիսէն սկսեալ։

Վերջին 25 տարիներու ընթացքին, Պր. Իսքէնտէրեանի պատասխանատու պաշտօններ վստահուած են Լիբանանի կառավարութեան կողմէ։ Ան մեծ չափով պետական օգնութիւններ ապահոված է տեղւոյն հայկական վարժարաններուն, նոյն ատեն օժանդակելով այդ վարժարաններէն ներս արաբերէն լեզուի դասաւանդութ՝ անց զօրեղացմանը, որ անհրաժեշտ է արաբ երկիրներու մէջ իրենց բնակութիւնը հաստատած երիտասարդներուն համար։

Պր. Իսքէնտէրեան շատ օգտակարութիւններ ունեցած է նաեւ թէ հայ անհատներու եւ թէ հայ համայնքին։ Իր մշակութային, ընկերային եւ մարդասիրական բազմաթիւ ծառայութիւններուն համար ան արժանացած է Լիբանանեան եւ այլ պետութեանց կողմէ բարձր պատիւներու։

Այս ուրախ առթիւ՝ «Ջահակիր» կը շնորհաւորէ Պր. Մ. Իսքէնտէրեանը ու նոր յաջողութիւններ կը մաղթէ անոր։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՇԻԼԼԵՐ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՀԱՅ ԱՍՏՂԸ
ԳՐԻԳՈՐ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Բեմադրիչ-դերասան Գրիգոր Մելիքեան Պերլինի Պետական թատրոններու յայտնի դերասաններէն է եւ Շիլլերի անունը կրող թատրոնին գլխաւոր դերակատարներէն։ Ունի թատերախումբ մը, որ արդիական ըմբռնումով ներկայացումներ կը սարքէ։

Այցելած է բազմաթիւ երկիրներ։ Իտալիոյ, Զուիցերիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ եւս թատրոնի կամ պատկերասփիւռի համար ներկայացումներ տուած է եւ արժանացած է արուեստասէր լայն հասարակութեան գնահատանքին։

Հակառակ օտար շրջանակի մէջ ապրած ըլլալուն, վառ մնացած է իր մէջ հայու զգացումը եւ մօտէն հետաքրքրուած է հայ կեանքով ու մշակոյթով։

Վերջերս, հայերէնի մասնաւոր դասեր առած է եւ սորված է նաեւ գրել ու կարդալ։

Իր թատերական կեանքին մէջ եղած է շրջան մը, երբ գերման թատրոնի կարեւոր դէմքեր ուզած են կարճ եւ գերմանացիներուն համար դիւրին արտասանելի անուն մը գտնել իրեն։

Հայ արուեստագէտը ընտրած է Խան Մելիք անունը, որ խորապէս կը ցոլացնէ ճշմարիտ հայու իր հոգին։

Գրիգոր Մելիքեան վերջերս փայլուն խաղարկութիւն մը ունեցած է Մայակովսկիի «Մլուկը» թատերախաղին մէջ։

Առաջին անգամ ըլլալով բեմադրած է նաեւ աւստրիացի Ֆրից Հոխվելդերի «Փախստական»ը թատերախաղը, որ կը պատկերացնէ Ա. Աշխարհամարտին Գերմանիոյ մէջ տիրող հոգեբանական վիճակ մը։ Գրիգոր Մելիքեան մեծապէս գնահատուած է նաեւ իբրեւ արուեստագէտ բեմադրիչ։ «Քուլիս»

ՖՐԱՆՍԱ

ՓՐՈՖ. ՇԱՌԼ ՏԷՏԷԵԱՆ

Փրոֆ. Շառլ Տէտէեան կը դասախօսէ Սորպոնի համալսարանին մէջ (Ֆրանսական գրականութիւն)։ Մերթ ընդ մերթ կը դասախօսէ նաեւ այլ համալսարաններու մէջ։ Ան վերջերս այցելեց Պերլին, եւ դասախօսեց տեղւոյն համալսարանին մէջ՝ նիւթ ունենալով՝ «Գոյնը՝ Պոտլէրի բանաստեղծութեան մէջ»։

Ֆրանսական Ակադեմիան, որ ամէն տարի զանազան մրցանակներ կը բաշխէ մտքի մարդերու, այս տարի «Ֆրանսական մշակոյթի ճառագայթում» մրցանակը շնորհեց Փրոֆ. Շառլ Տէտէեանի։

«ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՐԳԸ»

Հայ գերիրապաշտ բանաստեղծ Ռուբէն Մելիքի «Միացեալ Երգը» արժանացաւ Ֆրանսական Ակադեմիայի քերթողական մրցանակին։ «Միացեալ Երգը» հրատարակուած է Սեկերս տան կողմէ, կը պարունակէ Ռուբէն Մելիքի զանազան քերթուածները՝ 1954էն մինչեւ 1967։

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ՝ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

Վահէ Կոտէլ հայ է՝ մօր կողմէ, զուիցերիացի՝ հօր կողմէ։ Ան ֆրանսերէնի թարգմանած է Դանիէլ Վարուժանի քերթուածները։ 1955ին թարգմանած է «Վահագն»ը՝ Պալի մէջ, 1959ին՝ «Հացին Երգը»՝ Փարիզի մէջ։ Վահէ Կոտէլ այնուհետեւ թարգմանած է քերթուածներ՝ «Ցեղին Սիրտ»էն եւ «Հեթանոս Երգեր»էն։ Մտադիր է թարգմանել նաեւ այլ հայ բանաստեղծներէ։ Այս թարգմանիչը՝ պատմութիւն եւ ֆրանսական գրականութիւն կ'ուսուցանէ Ժընեւի մէջ։ Հայերէնը սորված է մօրմէն, նաեւ հօրմէն՝ որ հայագէտ է եւ նըմանապէս ուսուցիչ՝ Ժընեւի մէջ։ Ոչ միայն թարգմանիչ՝ այլեւ գրող է Վահէ Կոտէլ։ Անդամ է Զուիցերիոյ Գրողներու ընկերութեան։ Հրատարակած է վեց գրքեր։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Վ Ե Ր Ջ Ե Ր Գ Ա Ն Ք

(«ԱՆԻ» ՊՈԷՄԻՑ)

1.

Իմ Ախուրեանի այն ափին ընկած՝
Անին վիրաւոր եղնիկ է կրկին,
Որոտն ու մահը դեռ գլխին կանգնած՝
Չեն թողնում անգամ լեզու տալ վէրքին,
Այս ափին ձագն է, այն ափին մայրը՝ Անին վիրաւոր:
Չի կարող լիզել կաթող արիւնը վէրքի դարաւոր,—
Այս ափին ձագն է բառաչում, լալիս, ինչու չես գալիս,
Այն ափին մայրն է՝ ուզում է դնել գլուխն այս ափին,—
Բայց դարեր կանգնած որոտը գլխին՝ դեռ ահ է տալիս,
Լուսնի մահիկը՝ որպէս իր արնոտ աղեղը ձեռքին,
Ոչ նետն է հանում եղնիկիս կրծքից, ոչ խրում է խոր,
Ոչ սպանում է, ոչ կեանք է տալի մօրս վիրաւոր...

2.

Դեռ մի կարօտ ունեմ անյագ՝ հասնեմ Անին ու նոր մեռնեմ,
Բանամ ճամբիս դռները փակ, տեսնեմ Անին ու նոր մեռնեմ։
Բալասանեմ իր բաց վէրքին, կապեմ վէրքերն իր անհամար,
Վերածնեմ գերեզմանից, փրկեմ Անին՝ կարօտս առնեմ։
Օրոցք դնեմ իղձերն հայոց, հայոց յոյսերն օրօրելով,
Որպէս որդուն իմ երկուորեակ՝ երկնեմ Անին կեանքն օրօրեմ։
Ախուրեանի ջրերի պէս մօրս փեշն համբուրելով՝
Լցուած կեանքով հազարզանգ՝ գրկեմ Անին՝ վերածնուեմ:
Կրծքիս սեղմեմ Անիս աւեր, բուերու տեղ սոխակ դառնամ,
Դառած երգ ու վարդի քաղաք՝ երգեմ Անին ու նոր մեռնեմ։
Թաղեմ սիրտս իմ Անիում, իմ շիրիմն էլ դարձնեմ պահակ,
Պարիսպների զրահի տակ զօրքեմ Անին ու նոր մեռնեմ։
Անցնեմ՝ դարեր ոտք չդրած հող ու հանդով իմ պապերի,
Հայոց խոփի համբոյրի տակ՝ հերկեմ Անին, հունձի յառնեմ։
Վանայ ծովի ու Վանի հետ ու Ղարսի հետ, ու Մասիսի՝
Իմ Սեւանայ լոյսերի տակ զուգեմ Անին՝ օջախ վառեմ։
Ծաղկեցնեմ շիրիմն անգամ արքայաշուք իմ պապերի,
Որպէս անտառ կաղնիների՝ տնկեմ Անին ու նոր մեռնեմ:
Աւեր թողնեմ միայն Քէօշքը թուրք չարայուշ բռնակալի,
Գլխին հայոց արեւաթագ ոսկեմ Անին, բերդն համբուրեմ։
Հազարազանգ զարթեցնեմ հազարամեայ իր խոր քնից՝
Արագածի պէս անխորտակ բուրգեմ Անին, վեր պարսպեմ։
Վեր փիւնիկեմ հազար ու մի տաճարներով իր աւերակ,
Մայր տաճարի գմբէթի տակ խնկեմ Անին կեանք բուրվառեմ:
Թագադրեմ սրտիս թագով մանուկ Գագիկ թագաւորին,—
Հազար ու մի իր զանգերով՝ զանգեմ Անին վեր ղողանջեմ։
Մայրաքաղաք Երեւանին Անին դարձնեմ հայրաքաղաք,
Հազարասիւն պալատներով վեհեմ Անին, կեանքի գոչեմ:
Վերաշինեմ շիրիմի մասունքն սպարապետ Պահլաւունու,
Թագաւորեմ ես գեթ մի դար, ճեմեմ Անին ու նոր մեռնեմ:
Բանտից հանեմ մեծ Հայաստանն՝ այս ազատուած փոքրին խառնեմ,
Բերեմ սփիւռքն, ազգն հաւաքեմ հայկեմ Անին ու նոր մեռնեմ։
Հայոց թագի շափաղն հասնի Վանայ ծովի մութ վահանին,
Գրկելով հողն իմ բովանդակ, թագեմ Անին, թագաւորեմ:
Հազար տարուայ կարօտ ունի իմ երազը հազարաթեւ,
Ախ թէկուզ լուռ, դեռ աւերակ տեսնեմ Անին ու նոր մեռնեմ։
Որպէս ոսկի վաղուայ գուշակ, որպէս Մասիսն իմ անուշակ,
Գլխին հայոց մի դրօշակ տեսնեմ Անին... ու չմեռնեմ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ

ԴԻՊՔԵՐ ԵՒ ԴԻՄՔԵՐ

—Ա՜խ թէ ամերիկեան քաղաքացի ըլլայի...

Այս էր ցանկութիւնն ու երազը տիկ. Ազնիւ Անմականունեանին, որ երկու տարի առաջ Պէյրութէն թռած ու մտած էր Ամերիկա՝ իր ետեւ թողելով իր ատամնաբոյժ ամուսինն ու երեք զաւակները, եւ աներեւակայելի ճարպիկ միջոցներով ի դերեւ հանած էր ամերիկեան հետախուզական մարմիններու հետապնդումները: Գողունի մտած էր Ամերիկա եւ գողունի կը թափառէր հոս ու հոն... Չեմ գիտեր ո՞ր նահանգէն՝ վերջապէս օր մըն ալ անցաւ Գալիֆորնիա, եւ իմանալով որ Ֆրեզնոյի մէջ կնիկ փնտռող այր մարդիկ շատ են, վերջին հանգստի չուանը առաւ Ֆրեզնօ: Հոն դիմեց բարեսիրտ ծերունի քահանայի մը՝ Տէր Հայրապետ քհնյ. Խաֆատարեանին:

— Տէր Հայր, այսօր քեզի կը դիմեմ որ ինծի էրիկ մը գտնես:

— Օրհնեալ ըլլաս, աղջիկս, ի՞նչ տեսակ ամուսին կ'ուզես:

— Թող քէօռ ըլլայ, թող թոփալ ըլլայ, թող խուլ ըլլայ, միայն ամերիկեան քաղաքացի ըլլայ, որպէսզի ես ալ ամերիկեան քաղաքացի ըլլամ ու անգամ մըն ալ Պէյրութ չերթամ, հոս մնամ:

— Աղջիկս, օրհնեալ ըլլաս, քանի որ այդպէս է, ես քեզի յարմար ամուսին մը կը գտնեմ, այդ մասին անհոգ եղիր:

Եւ բարեսիրտ քահանան տեսաւ Մանուկ Բզոյեանը, Ֆրեզնոցիներուն ծանօթ յաւիտենական ամուրի մարդ մը, որ Ֆրեզնոյի ամառնային դաշտահանդէսներուն առանց յոգնելու ժամերով պարելուն համար մեծ անուն հաներ էր:

—Պր. Մանուկ, ես քեզի համար կնիկ մը գտեր եմ:

— Ի՞նչ կնիկ, Տէր Հայր, ի՞նչ կնիկ ես գտեր:

— Քեզ պիտի ամուսնացնեմ:

— Ի՞նչ կը խօսիս, Տէր Հայր, ես ի՞նչ պէտք ունիմ ամուսնանալու եւ գլուխս Աւետարանին տակ դնելու, ես մինչեւ հիմա չեմ ամուսնացեր, ասկէ վերջ ինչո՞ւ պիտի ամուսնանամ:

— Պր. Մանուկ, ասկէ վերջն է որ քեզի ընկեր մը պէտք է, տես մազերդ ճերմկեր են, դուն ալ սկսեր ես կուզ քալել. մէջքդ ծռեր է... վաղը, Աստուած չընէ, եթէ հիւանդանաս մէկը կ'ունենաս որ քեզի հոգ տանի:

— Հիմակուան կնիկներուն վրայ վստահութիւն կրնա՞մ ունենալ, մանաւանդ որ ես պանքաներուն մէջ փարա ալ չունիմ: Հիմակուան կիները տոլար կը փնտռեն, Տէր Հայր, տոլարի ետեւէ կը վազեն, ինծի պէս պալտըրը ճըպլախ մարդը ի՞նչ պիտի ընեն:

— Այս կնիկը տոլար չի փընտռեր, ինք տոլար շատ ունի:

— Ուրեմն, խենթ է որ ինծի հետ կ'ամուսնանայ, ես արդէն խենթ եմ, ինծի պէս խենթ կնիկ մը առնեմ ի՞նչ պիտի ընեմ, գլուխս պատուհա՞ս պիտի բերեմ:

— Չէ՛, պր. Մանուկ, այս կնիկը խենթ չէ, խելացի, խելօք կնիկ է, Պէյրութէն է եկեր, կ'ուզէ ամերիկեան քաղաքացիի մը հետ ամուսնանալ, որպէսզի հոս մնայ... կը հասկնա՞ս եւ դուն ամերիկեան քաղաքացի ես, չէ՞:

—Օ՜, ըսել է ամերիկեան քաղաքացի ըլլալուս համար հետս պիտի ամուսնանայ, հա՞... ը՜ը..: Շատ աղէկ Տէր Հայր, վաղը եթէ ինք ամերիկեան քաղաքացի ըլլայ, պոչէս բռնէ ու զիս դուրս նետէ, ես ի՞նչ պիտի ընեմ:

— Դուն պոչ չունիս որ բռնէ, Պր. Մանուկ, ինծի մտիկ ըրէ, ես քեզի գէշութիւն չեմ կամենար... եթէ քու ըսածիդ պէս ըլլայ իսկ՝ դուն կեանք մը ազատած կ'ըլլաս: Տիկինը Ամերիկա մնալ կ'ուզէ, որքան ատեն որ հետդ ապրեցաւ՝ աղէկ, չուզե՞ց քեզի հետ ապրիլ, թող ձգէ երթայ...: Գլուխը քարին:

— Այդ կնկան անունն ի՞նչ է:

— Ազնիւ է. Ազնիւ... տիկ. Ազնիւ:

— Եթէ անունին պէս ազնիւ է, աղէկ է... Տէր Հայր, կարծեմ չիտակ ես... ես փարա չունիմ որ զիս կողոպտէ... բան մը չեմ կորսնցներ... Աշուղ մը կը նետեմ.. նէ՛ կէլէ... կէլէ... Շատ աղէկ... յօժարեցայ... գնաց...

— Աֆէրիմ, տղաս, հիմա չիտակ խօսք մը խօսեցար... Տիկինը ամուսնութեան բոլոր ծախքերը ինք կը հոգայ. քեզի մէկ սենթ ծախս չ'ըլլար: Է՜հ, չես գիտեր, կրնայ ըլլալ տիկինը մաքուր նկարագիր կ'ունենայ եւ քեզմէ չի բաժնուիր, այն ատեն կանոնաւոր տուն տեղ կ'ըլլաս, կ'ապրիս: Խընդրոյն գէշ կողմը կայ, աղէկ կողմն ալ կայ... ինչո՞ւ գէշ կողմին վրայ միտքդ պիտի կեդրոնացնես... Աղէկ ըսես՝ աղէկ կ'ըլլայ:

— Էնի չէ ամմա, Տէ՜ր Հայր, այդ կնիկը քանի՞ տարեկան է:

— Կարծեմ վաթսունին բարեւ տուած է:

— Է՜հ, վնաս չունի. երիտասարդ չէ. գրեթէ իմ տարիքս է: Շուն խաղցնող կնիկ ըլլայ նը՝ գործս չի գար:

— Չէ՛, պր. Մանուկ, այս կընիկը լուրջ կնիկ է:

Վերջացաւ, չերկարենք... պր. Մանուկը առօք փառօք ամուսնացաւ եւ տիկ. Ազնիւը եղաւ տիկ. Ազնիւ Բզոյեան...:

Ամիս մը հազիւ անցաւ, փոթորիկը պայթեցաւ. աղմուկ, կռիւ, հայհոյանք, զորս դու պատուիրեցեր....:

Պր. Մանուկը դիմեց միջնորդ բարեսիրտ քահանային:

— Տէր Հա՜յր, էտ կնիկը դուն գլխուս փաթթեցիր, սոսկալի կընիկ է:

— Ի՞նչ եղաւ, օրհնած. ինչո՞ւ... ի՞նչ կ'ընէ:

— Ի՞նչ պիտի ընէր... կընկութիւն չ'ըներ... ինք մահճակալին վրայ կը պառկի, խըռըլ խըռըլ կը քնանայ, ինծի ալ կ'ըսէ. գնա՛ աթոռին վրայ նստի՛ր, քընացի՛ր....:

— Պր. Մանուկ, ատանկ բան չ'ըլլար:

— Տէր Հա՜յր, ես վո՞վ բերեմ որպէս վկայ՝ որ հաւատաս:

Եւ քահանան դիմեց տիկ. Ազնիւին:

— Աղջիկս, ինծի բողոքեց քու մասին մեր պր. Մանուկը:

— Ինչո՞ւ... ե՛ս պիտի բողոքեմ իր մասին, հիմա ի՞նք կը բողոքէ:

— Դուն ինչո՞ւ պիտի բողոքէիր:

— Տէր Հայր, ես քեզի ըսի որ ինծի մարդ մը գտիր որ քէօռ ըլլայ, թոփալ ըլլայ, խուլ ըլլայ. այս մարդը ո՛չ քէօռ է, ո՛չ թոփալ է, ո՛չ ալ խուլ է: Աչքը սուր է, ինչ որ ընեմ կը տեսնէ. ականջները տնկեր է, ինչ որ փսփսամ կը լսէ, իսկ քայլե՞րը... ուր որ երթամ ետեւէս կը վազէ, զիս հանգիստ ու ազատ չի թողուր:

— Աղջիկս, չէ՞ որ երբ ես ձեզ պսակեցի, դուք երկուքդ մէկ սիրտ, մէկ մարմին եղաք, հիմա պր. Մանուկը ատոր համար քեզմէ չի բաժնուիր:

Տէր Հայրը վերջապէս կրցաւ զինադադար կնքել տալ երկու ամոլներու միջեւ, բայց պատերազմը նորէն սկսաւ: Այս անգամ, պր. Մանուկին համբերութիւնը հատած՝ գնաց կառավարութեան, պարզեց եղելութիւնը: Կառավարական մարդիկը եկան տիկ. Ազնիւը ազնուօրէն բռնեցին ու տարին...: Յետոյ՝ լսեցինք որ քանի մը օր վերջ զայն ղրկած են յետ՝ դէպի Պէյրութ:

Խեղճ կինը փափաքին չհասաւ. ամերիկեան քաղաքացի չկրցաւ ըլլալ, իսկ պր. Մանուկը, որ գլուխը Աւետարանին տակ չէր ուզեր դնել եւ բարեսիրտ քահանայի խորհուրդներուն անսալով յօժարեցաւ այդ բանը ընել, գլուխը Աւետարանին տակէն հանեց ու հոգին ազատեց:

ԸՆԿԵՐ ՕԶՈՒՆԻ

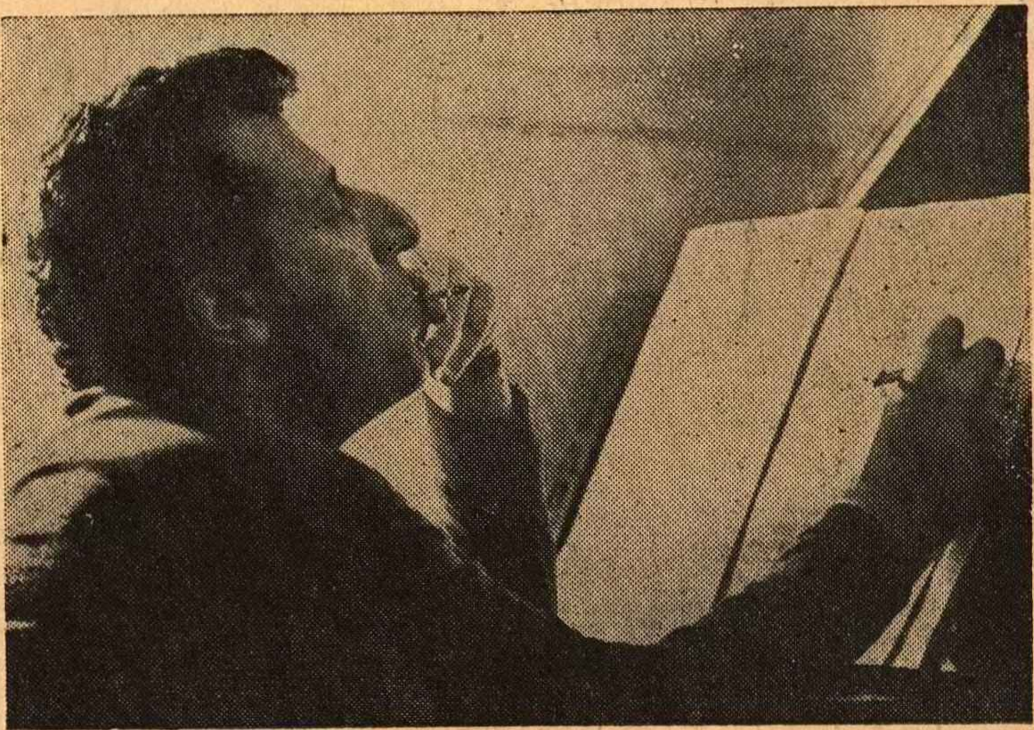
ՄԵՐ ԵՐԱԺՇՏԱԳԷՏՆԵՐԸ

ԱՌՆՕ ԲԱԲԱՋԱՆԵԱՆ

Առնօ Բաբաջանեան բազմաթիւ բարեկամներ ունի՝ որքան Հայաստանի, նոյնքան նաեւ արտասահմանի մէջ: Շատոնց ի վեր մեծ շահագրգռութիւն կայ այս տաղանդաւոր երգահանի վարպետութեան ու գործին հանդէպ: Պատանի էր, երբ երաժշտասէրներու հիացման առարկայ դարձաւ, ապա երիտասարդական յաջողութիւնները եկան եւ վերջապէս իր մարդամօտ միտքերով ու յոյզերով մեծ արուեստագէտի հռչակ շահեցաւ:

Բաբաջանեան, որ 1921ին ծնած է, շատ կանուխէն երաժշտական մեծ կարողութիւն ցուցաբերեց: Հին, կտրտուած երգեհոնի մը վրայ անոր մատները հազիւ կը հասնէին ստեղնաշարին: Չորս տարեկանին կը փորձէր նուագել իր լսած ժողովրդական երգերը: Ինը տարեկանին սկսաւ յօրինումներ ընել, իսկ տասնեւմէկ տարեկանին արդէն հրատարակուած էր անոր «Պիոներներու քայլերգ»ը:

Ասիկա նուագահանդէսներու փայլուն սկզբնաւորութիւնը եղաւ; Առնօ Մոսկուայի Երաժշտանոցը ընդունուեցաւ եւ խորհրդային դաշնամուրի դպրոցին աչքառու ներկայացուցիչներէն Կոնստանդին Իգումնովի դասարանը մտաւ:

Առնօ Բաբաջանեան յօրինած պահուն

Երաժշտանոցը աւարտելէ վերջ, Առնօ-Բաբաջանեան նուրբ ու ինքնատիպ նուագողի հռչակ հանեց: Անոր երաժշտական ճաշակին վրայ կ'ազդէին խորապէս փիլիսոփայական պարունակութեամբ, տրամաթիզմով յագեցած գործերը, ինչպէս նաեւ բարձր քնարականութեամբ ու բանաստեղծական բնոյթով գործերը: Իր նախընտրած հեղինակներն են՝ Պախ, Պեթովէն, Ռախմանինով, Փրոքոֆիեւ:

Եւ սակայն, Երաժշտանոցին յօրինումի դասարանը աւարտելէ ետք, Առնօ սկսաւ հետզհետէ աւելի շատ նուագել իր սեփական գործերը: Եւ ահա հիմա ամենէն ծանօթ հայ երգահաններէն մէկն է....:

Անոր առաջին գործերն իսկ արդէն հասունութիւն ցոյց կու տային, ինչպէս «Գոնսեր՝ դաշնակի համար»ը, «Գոնսեր՝ ջութակի համար»ը, «Սոնատ փոլիֆոնիք»ը, ուր երգահանը կը ձգտի գեղարուեստական ձեւով արտայայտել իր ժողովուրդին կեանքն ու նկարագիրը: Անոր 1950ին գրուած «Հերոսական Պալլատ»ը (դաշնակի ու նուագախումբի համար գրուած սիմֆոնիք վարիասիոններ) հռչակ բերաւ իրեն:

Բաբաջանեանի իւրաքանչիւր յաջորդ գործը մեծ արուեստագէտի մը գիւտը եղաւ: Օրինակի համար՝ «Դաշնակի համար Թրիօ»ն:

Ծանօթ երաժշտագէտ Ռնօ տը Ժուվընել ժամանակին գրեց. «Երկու տարի առաջ Ֆրանսայի մէջ հրապարակ հանուեցաւ Առնօ Բաբաջանեանի դաշնակի ու ջութակի համար գրուած մէկ աչքառու գործին՝ «Հերոսական Պալլատ»ին սկաւառակը: Խորհրդային այս իրաւ ստեղծագործութիւնը այս վերջին տարիներու գործերուն ամենէն շահագրգռականն է եւ մեծ երգահանի մը ծնունդը կը նշէ: Այս պարագան հաստատուեցաւ աւելի ուշ՝

(Շար. տես էջ 4)

ՄԱՐՈՂ ԱՍՏՂԵՐ

ԳԵՐՅ. ՊՕՂՈՍ Ծ.Վ. ՇԻՐԻԿՃԵԱՆ

Աղեքսանդրիոյ հայ գաղութը յետ զանգուածային արտագաղթով կորսնցնելով իր սիրասուն զաւակները, Ցուլիսի կէսերուն կը կորսնցնէր նաեւ իր պատկառելի եւ աստուածանուէր հովիւներէն մին, յանձին Գերյ. Պօղոս Ծ.Վ. Շիրիկճեանի։

Ցիսուն տարիներու վաստակով բեռնաւոր մեզմէ կը բաժնուէր այն եկեղեցականը, որ համակրելի եւ գրաւիչ էր որպէս եռանդուն ու փութկոտ հոգեւորական, ան որ պարթեւ հասակ ունէր, փառաւոր մօրուք եւ անոյշ դիմագիծ։

Իր գործունէութեան ասպարէզը Եգիպտոսը եղաւ, բայց յատկապէս Աղեքսանդրիան։ Ո՞վ չէր ճանչնար զինք։ Ինք մկրտած էր անոնցմէ շատերը, ինք պսակած էր զանոնք, ինք թաղած էր անոնց հայրերն ու մայրերը։ Դարձեալ ինք էր որ քաջ հովուի մը փոյթով կը խնամէր բոլորին հոգիները, կը հաշտեցնէր Աստուծոյ հետ ու կը հաղորդէր Սուրբ Հացով։

Հոգեկան անթիւ բարիքներու կողքին, իր յիշատակը անմահ պիտի մնայ իր ջանքերով բարձրացած Առաջնորդարանի հոյակերտ շէնքով։ Եթէ տուն մը շինելը կէս կեանք կ'արժէ, ըստ ժողովրդական առածին, որչափ եւս առաւել՝ Առաջնորդարանի մը կառոյցը։ Հոն էր մանաւանդ որ վրայ տուաւ իր առողջութիւնը եւ անկէ վերջ ապրեցաւ իսկապէս կէս մարդ։ Սակայն հոգին մնաց միշտ ամբողջական ու շարունակեց հովուել իր հօտը նոյն եռանդով ու ձեռնհասութեամբ։

Ծնած էր Տիգրանակերտ 16 Յուլիս 1892ին։ 14 տարեկանին մեկնած էր Հռոմ, նուիրուելու համար Աստուծոյ եւ ազգին ծառայութեան։ Քահանայ ձեռնադրուած էր 1915ին եւ 1917ին Եգիպտոս եկած էր, ուր մնաց ու գործեց մինչեւ կեանքին վերջին օրը։

Տիգրանակերտէն հետը բերած էր հայկական տոհմիկ զգացումներ եւ մանաւանդ ջերմ հիւրասիրութիւնը։ Գիտէր սիրաշահիլ իրեն մօտեցողները եւ մօտեցնել Աստուծոյ եւ եկեղեցիին։ Կը սիրէր եկեղեցական ճոխ հանդէսները եւ Աստուծոյ տունը

զարդարած էր ճաշակաւոր սպասներով եւ սրբազան զգեստներով։ Ողորմած էր եւ շատ մը աղքատներ կ'ապրէին ու կը ժպտէին իր ողորմութեամբ։

Ես ալ բախտն ունեցած եմ իրեն հետ ապրելու շուրջ տասը տարիներ։ Միայն դէպքով էր որ Աղեքսանդրիա գտնուեցայ իր վախճանումին օրը եւ յուզումով մասնակցեցայ իր յուղարկաւորութեան։

Սգակիր սիրելիներուն հետ ես ալ աղօթքի փունջ մը զետեղեցի իր հողակոյտին վրայ եւ խորհելով աշխարհի ունայնութեան մասին, երկինք մաղթեցի իր հոգւոյն եւ հանգիստ՝ իր յոգնած ու մաշած մարմինոյն։

Այս երկու տողերն ալ թող զոյգ մը մոմ նկատուին, վառուած իր շիրմին վրայ։

Հ. ԱՒԵՏԻՔ Վ. ԹԱԼԱԹԻՆԵԱՆ

Պիքֆայա

ՄԵՐ ԱՇՕՒՂՆԵՐԸ

ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

Հայկական Լեռնաշխարհի գեղջկական կեանքի մի՛ա՛կ հարազատ երգիչներն են աշուղները, որոնք մերթ սիրահար կամ բողոքաշունչ, ու մերթ զուարթ կամ տրտմալար, իրենց հետ մաշած քամանչայի հոգի՛ն է որ կարծես կը խօսեցնեն, թափառելով ու ման գալով Հայոց Աշխարհի մէկ ծայրէն միւսը ամբողջ, թողլքելով իրենց աղքատիկ տնակը, ընտանիքը, զոհելով իրենց անձնական ամենէն սերտ բարեկամութիւններն ու կապերը, Աշուղական Առաքելութեան մը Նուիրումին ի խնդիր։

Աշուղական Առաքելութիւնը բացառիկ ծնունդ մըն է, ո՛չ տաղի ո՛չ բանաստեղծական յօրինումներու եղանակաւորման տեսակէտէն, զորս անհրաժեշտ է որ աշուղ մը միասնաբար յղանայ ու երկնէ։

Առանց այդ յատկութիւնը ունենալու, ո՛եւէ մէկը աշուղ չի կըրնար կոչուիլ ժողովուրդէն եւ զերծ կը մնայ այն նուիրական մարդամեծար յարգանքէն ու հիւրասիրութենէն, զորս արժանաւորապէս կը վայելեն Հայաստանի բոլոր գուսանները եւ երգիչները։

Աշուղը բնատուր եւ անկաշկանդ տաղանդ մըն է ժողովուրդի մը ծոցին մէջ. ան է՛ ու կը համարուի միակ վստահելի ու արդար, միակ չէնցնող երգիչը, կապեր հաստատող բաներէն ու պատմիչը հին եւ նոր դէպքերու։ Միայն ի՛նքն է որ իր հոգերէն ու տաղտուկներէն չղթայազերծուած, կը փորձէ իմաստ մը դնել կեանքի մէջ, իր յաւերժական թափառումներով։

Տարուան չորս եղանակներուն, բնութեան ամենայոյզ թրթռուններուն ու սոյլերուն յանձնըւած, տախը ոտքերնին տարիներով հնամաշ ագանելիքով մը պատսպարուած ցուրտին ու բուքբորանին դէմ, ձեռքերնին գինիի կամ տօսախի ծառէն մի ճական, իսկ իրենց ուսին, սիրական ընկերը իրենց կեանքին՝ քեմանչան, կը քալեն հա՛ կը քալեն, ամրան տօթէն թրծուն ու ձմրան ձիւնամրրիկներէն չուարուն, բայց մի՛շտ շարժման մէջ դէպի մեկուսացուած ու մոռցուած գիւղերն ու աւանները, հոն արթնցնելու համար մարդ էակի բարձր զգացումները, երգելու՝ սէրը, կիրքը, արքայական երբեմնի շռայլ ապրումները, վատերու նոյնքա՛ն վատ վախճանը եւ քաջերու անմահական այլ դիւցազնական փառքերը։

Հայոց աշխարհի աշուղները, հայկական սքանչելի գինիէն ու ընտիր խմիչքներէն աւելի, Հայաստանի դրախտային բնութեան գեղեցկութիւններով հարբած, կամ Հայաստանի դաշտերէն ու տարապանքներէն մղուած սազ կը նըւագեն։

Հայաստանի դարերու ընդմէջէն մեզի հասնող աքինալի պատմըւածքներու եւ տխրազդեցիկ վայրագութիւններու, — զորս ո՛րեւէ ուրիշ աշխարհամաս եւ ո՛եւէ ուրիշ ժողովուրդ ճանչցած չէ իր գոյութեան անգիր ժամանակաշրջաններէն մինչեւ մեր օրերը—, հակառակ այդ բոլոր հոգեկործան ու արիւնաքամ արարքներուն, հայ աշուղները գիտցած են զուարթ պահել մեր ժողովուրդը, հա՛յ ժողովուրդը, իրենց տաղերովն ու հանաքներովը, իրենց սրամիտ խօսքերովն ու քամանչայի անոյշ դիւթանքովը։

Թերթի եւ հոգեւորականի մը չթափանցած ու չհասած անկիւններուն մէջ, անո՛նք, մարդկային առո՛ղջ եւ նոյնիսկ փիլիսոփայական խորո՛ւնկ գաղափարներ սարածեր են ու անցեր, ու մինչեւ այսօր Հայոց Աշխարհի գիւղերուն եւ աւաններուն մէջ տիրող մաքուր ու վսեմ զգացումները, ուրիշ բանի արդիւնք չեն, եթէ ոչ երբեմնի մեր հոգեզուարթ աշուղներուն կրքիչ ու հոգեպարար սեւմերուն հունձքը...։

Մեր աշուղներուն կեանքի ուղեգիծը, վճիտ առուի մը նման ուրեւաշող, կը փուփի ամէն տեղ՝ ուր մարդը, հա՛յ մարդը, օճախ մը ունի։ Անոնք չունին եւ չեն գիտեր ո՛չ Նենգութիւն, ո՛չ կեղծիք եւ ո՛չ ալ անարդարութիւն։

Մարդկային իւրաքանչիւր արարածի հետ բարեկամ են։ Կը գովեն ու կ'անմահացնեն բարին ու գեղեցիկը, քաջն ու պատուաւորը, եւ միւս կողմէ, ճիշդ ասոր հակառակ ուղղութեամբ, կը պախարակեն չարն ու կեղծաւորը, վատն ու անպատիւը, ի՛նչ որ ալ ըլլան անոնց ծագումն ու պաշտօնի բարձրութիւնը։

Հայութեան եւ Հայաստանի մէջ, աշուղները աւելի բան մըն են. անոնք անաչառ դատողներն են աշխարհի մէջ կատարուող բոլոր արարքներուն, իմաստուններն են՝ խորհուրդ կուտան, փիլիսոփաներ՝ ու դեղոյց կուտան, հոգեխօսներ՝ դիմացինին ներքնաշխարհը կը մերկացնեն, գեղապաշտ՝ գեղեցիկին զովքը կը հիւսեն, Աստուածապաշտ՝ արարածներէն Աստուծոյ կը բարձրանան, ու վերջին հաշուով, հայ ժողովուրդի հարազատ ոգի՛ն է որ ամէն տեղ կը ցոլացնեն, իրենց հերոսական կեանքով եւ հիասքանչ տաղերով։

Հաւատարիմ իր կոչումին, Հայ Աշուղը կը թափառի գիւղէ գիւղ, աւանէ աւան, ու քաղաքէ քաղաք, որպէս մի՛ա՛կ կապ հաստատողը, որպէս մի՛ա՛կ երգ ու խնդումսրփողը, եւ որպէս Հայկական Լեռնաշխարհի բոլոր հին ու նոր անցուդարձներուն պատմիչը։

Կ'ապրի Հայ Աշուղը զինք ծնած ու իրեն կեանք ջամբող ըստեղծագործ հա՛յ ժողովուրդին հետ, ու յաղթական կը քալէ ան, դէպի Լոյս, դէպի Երջանկութիւն եւ դէպի Ազատութիւն։

Պէյրութ

ԱՐՆՕ ԲԱԲԱՋԱՆԵԱՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

երբ իմացանք, թէ սկաւառակի առնըւած է նաեւ (Տաւիս Օյսրախի մասնակցութեամբ) այս երգահանին «Թրիօ»ն։

Իր «Թրիօ»էն վերջ, սենեկային երաժշտութեան սեռակին մէջ Բաբաջանեան գրեց երեք մասով սոնատ մը՝ ջութակի ու դաշնակի համար, որ իր իմաստասիրական լիցքին խորութեամբ կրնայ սիմֆոնիկային սոնատ որակուիլ։ Իր մեղեդիին պարզութեան, իր ռիթմին ու ներդաշնակութեան շնորհիւ, իր գեղարուեստական շատ բարձր իմացումով, այս յօրինումը կրնայ Առնոյի ստեղծագործութեան գագաթը նկատուիլ։

Գոնսերի սեռակին մէջ «Հերոսական Պալլատ»էն վերջ Բաբաջանեան գրեց թաւջութակի ու նուագախումբի համար գոնսեր մը, որ նշանաւոր թաւջութակահար Մսթիսլաւ Ռոստրոփովիչի կատարումով յաղթանակ մը տարաւ «Վարշաւիոյ Աշուն»ը կոչուող մրցանքի ընթացքին։

Բաբաջանեանի վերջին գործերէն՝ դաշնակի համար գրուած վեց պատկերները մեծ շահագրգռութիւն ստեղծեցին։ Երգահանին գործերը գեղագիտական իրաւ բերկրանք մը կը պատճառեն։ Անոր պատկերները ուշադրութիւն կը գրաւեն իրենց դաշնակի մասին զարմացնող ինքնատպութեամբ, հոգեվիճակի նուրբ փոփոխութեամբ։

Երգերը, սինեմայի համար գրուած երաժշտութիւնը եւ այլ սեռակի գործերը ոչ նուազ կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն Բաբաջանեանի ստեղծագործութեան մէջ։

Առնօ բազմաթիւ երգեր նուիրած է երիտասարդութեան, ինչպէս՝ «Կոմսոմոլներու հրաժեշտը», «Ճամբու երգ»ը, «Աւելի վեր բարեկամութեան դրօշը», զոր գրեց Պուքրէշի մէջ կայացած համաշխարհային երիտասարդական Ֆեսթիվալին համար։ Իր հայրենի քաղաքներուն նուիրած երգերը մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելեն։ Անոնցմէ շատերը նուիրուած են իր ծննդավայրին, ինչպէս՝ «Երեւան», «Երգ Երեւանի մասին», «Իմ Երեւան», «Երեւանի լոյսերը», «Երեւանը գարնան»։ Առնօ շատ մը երգեր նուիրած է Մոսկուային, ինչպէս «Մոսկուացի բարեկամներու երգը», «Գիշերով Մոսկուայի մէջ», «Երկրիս լաւագոյն քաղաքը»։ Մեր երիտասարդները սիրեցին անոր Վարշաւիոյ նուիրած երգերը, ինչպէս՝ «Կամուրջները», «Հանդիպում Վարշաւիոյ հետ», ու նաեւ «Քարլովի Վարի» երգը։

Ներկայիս Առնօ դաշնակի համար գոնսեր մը կը գրէ։ Իր ուժերուն կատարեալ ծաղկման մէջ կը գտնուի ան եւ այս պատճառաւ ալ երաժշտասէրները ու մանաւանդ իր արուեստին հիացողները շատ բան կը սպասեն իրմէ։ Ինչ կը վերաբերի Բաբաջանեանի գործին, պէտք է շեշտենք կարեւոր պարագայ մը. ի՛նչ որ ալ գրէ ան, միշտ կը մնայ «Հայաստանի երգիչ»ը։

ՍԵԴԱ ԹԱՇՃԵԱՆ

(Երաժշտական քննադատ)

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈԹԵՐ

Բոլորի գիտակցութեան մէջ գոյութիւն ունի այն համոզումը, թէ քունը անհրաժեշտ է ապրելու համար։ Սովորաբար, մարդը չի կրնար 6 օրէն աւելի անքուն ապրիլ։ Կենդանիներու վրայ կատարուած փորձերը եւս կը հաստատեն, թէ քունը բացարձակապէս անհրաժեշտ է անոնց համար ալ։ Օրինակ շնիկներ՝ 4-6 օր անքուն մնալու պարագային կը մեռնին։ Նոյնպէս նաեւ առնէտները, որոնք չեն դիմանար շաբաթէ մը աւելի առանց քնանալու։

Հարց կը ծագի, սակայն, թէ քունը բացարձակ հանգի՞ստ կը նշանակէ։ Մեր կեանքին մօտաւորապէս մէկ երրորդը կ'անցընենք քնանալով, գտնուելով անգիտակից վիճակի մէջ։ Տարրալուծարանի փորձերը ցոյց տուին, որ իրականութեան մէջ մարդու ո՛չ ֆիզիքական, ո՛չ ալ մտային գործունէութիւնը կը դադրի քունի ընթացքին։ Զափազանց հետաքրքրական են վերջին տասը տարուան մէջ կատարուած ուսումնասիրութիւնները, որոնք նոր տուեալներ յայտնաբերեցին քունի եւ երազներու մասին։ Հաստատուեցաւ, որ քունի ժամանակ մկանները կը կատարեն կանոնաւոր շարժումներ, արգիլելով մարմնի հիւսուածներուն թուլացումը։ Ինչ կը վերաբերի ուղեղի գործունէութեան, գանկուղեղագրերը կ'արձանագրեն, թէ թէեւ քունի ժամանակ ուղեղի ելեկտրական ռիթմի բնոյթը կը փոխուի, բայց ան չի դադրիր գործելէ։

× Ի՞ՆՉ Է ՔՈՒՆԸ

× ԵՐԱԶՆԵՐՈՒ ԴԵՐԸ

× ՔՆԱԲԵՐ ԴԵՂԵՐԸ ՕԳՏԱԿԱ՞Ր ԵՆ

Այս գործունէութեան արդիւնքներէն մէկը երազներն են։

Քունի էութիւնը բացատրելու համար մեծ նշանակութիւն ունի երազներու գաղտնիքին լուսաբանումը։ Դարերու ընթացքին, տարբեր բացատրութիւններ տրուեցան երազներուն, գերբնական առասպելական մեկնաբանութիւններէն սկսած՝ մինչեւ գիտական վերլուծումները։ Մեր դարասկզբին, ընդհանրացած տեսութիւն մը եղաւ աւստրիացի բժիշկ Զիկմունտ Ֆրոյտի հոգեբանավերլուծական մեթոտին օգտագործումը՝ բացատրելու համար երազներու նշանակութիւնը։ Ըստ այս տեսութեան, երազները կը ներկայացնեն արթուն ժամանակ գոյութիւն ունեցող ապրումներու եւ յուզումներու պատկերացումը քունի ընթացքին։ Արթուն ժամանակ-կ'ըսեն այս տեսութեան կողմնակիցները – մարդու գիտակցութեան մէջ գոյութիւն ունի «ընկերային գրաքննիչ մը», որ թոյլ չի տար բարոյական եւ ընկերային դատապարտելի ցանկութիւններու արտայայտման։ Քունի ընթացքին, սակայն, այս «գրաքննիչը» այլեւըս ներկայ չէ եւ յիշեալ ցանկութիւնները կ'արտայայտուին երազներու ձեւին տակ։ Աւելի պարզ արտայայտուելով, հոգեբան մը կ'ըսէր, թէ մարդ իր քունին մէջ «կ'ընէ» այն, զոր պիտի չհամարձակէր ընելու արթուն վիճակին մէջ։ Ֆրոյտ եւ իր կողմնակիցները երկար ժամանակ յաջողեցան պահպանել իրենց տեսութեան արժէքը։ Բայց անոնք մեծ դժուարութիւններու կը հանդիպէին փորձելով բացատրելու իւրաքանչիւր երազի նշանակութիւնը, քանի որ շատ երազներ զուրկ են որեւէ նշանակութենէ։ Անոնք փորձեցին ապացուցանել, թէ երազները յաճախ կ'այլափոխեն իրականութիւնը՝ որպէսզի անոր անընդունելի էութիւնը չխանգարէ քնացողը։ Այսպէս, ծնունդ առաւ այն տեսութիւնն ալ, թէ երազին նպատակը քունը պահպանել է։

Բազմաթիւ հետազօտողներ ցոյց կուտան, թէ մարդ քունի ընթացքին սովորաբար շատ երազներ կը տեսնէ, բայց կը յիշէ միայն այն երազները, որոնք կ'ընդհատուին։ Ինչ որ ալ ըլլայ երազի իսկական բնոյթը, վերջին փորձերը կարծես կը հաստատեն, թէ երազներու գլխաւոր դերը քունի ծառայելն է։

Մեկնելով այս տեսութենէն, շարք մը հետազօտողներ՝ ինչպէս Միշել Ժուվէ, Քր. Էվըրզ եւ ուրիշներ, հարցականի տակ կը դնեն քնաբեր դեղերու, ինչպէս՝ պարպիթուրաթի գործածութեան օգուտը։ Անոնք այն կարծիքէն են, թէ քնաբեր դեղերը թոյլ չեն տար քնացողին երազելու եւ կը հետեւցնեն, թէ քնաբեր դեղեր գործածողները կը քնանան, բայց լաւ չեն հանգստանար։ Լաւ հանգստանալու համար պէտք է երազել ու հետեւաբար պէտք է այնպիսի քնաբեր դեղեր հնարել, որոնք թոյլատրեն ըլլան երազելու։ Քունի եւ երազներու վերաբերեալ նոր տեսութիւնները կը խոստանան յեղաշրջել ցարդ արմատացած համոզումները եւ նախապաշարումները, միաժամանակ բանալով նոր հեռանկարներ քնաբեր դեղօրայքի ասպարէզին մէջ։

Գ. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

00266

ԱՌԱՋԻՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Վալսերու այգայի՝ Շտրաուսի հայրենի քաղաքը հիւրընկալած էր եւրոպական 23 երկիրներու պասքեթ-պոլի ճանչցուած 29 մարզիչներ եւ խաղավարներ։ Անոնք Վիեննա գացած էին պասքեթ-պոլի

Դաւիթ Դաւիթեան

միջազգային ֆետերասիոնի հրաւէրով՝ հարստացնելու համար իրենց գիտելիքները տեղի ունեցող դասընթացքներու միջոցաւ։

Մէկ շաբթուան այս միջոցառումին կը մասնակցէին նաեւ Սովետ. Միութեան ներկայացուցիչներ, համամիութենական կարգի դատաւորներ Դաւիթ Դաւիթեան (Երեւան) եւ Էստոնացի Այնց Կեաբին։ Երկուքն ալ խաղավարի տեսական եւ գործնական գերազանց քննութիւն անցուցին։

Պասքեթ-պոլի միջազգային ֆետերասիոնը՝ բարձր գնահատելով սովետական խաղավարներու գիտելիքներն ու փորձը, անոնց շնորհեց միջազգային կարգի դատաւորի կոչում։

Երեւանցի Դաւիթ Դաւիթեան շուրջ 15 տարի է որ պասքեթ-պոլի խաղավար է։ Ինչպէս միջազգային, այնպէս ալ համամիութենական դժուարին եւ պատասխանատու հանդիպումները յաջող վարելուն համար ան բազմիցս արժանացած է ՍՍՀՄ մարզական ընկերութիւններու եւ կազմակերպութիւններու միութեան կեդրոնական խորհուրդի պատուոգրերու։ Վերջին վեց տարիներու ընթացքին ան անընդմէջ տեղ գրաւած է երկրի պասքեթ—պոլի 10 լաւագոյն խաղավարներու խումբին մէջ։

Հանրապետութեան վաստակաւոր մարզիչ Դաւիթ Դաւիթեան Հայաստանի պասքեթ-պոլի խաղավարներէն առաջինն է, որ կ'արժանանայ միջազգային կարգի դատաւորի բարձր կոչման։

Վ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

«Ջ.»— Դաւիթ Դաւիթեան եւ եղբայրը Ցարութիւն՝ 1947ին Գահիրէէն ներգաղթած են հայրենիք։ Գահիրէի մէջ անոնք անդամ էին Հայկական Ընթերցասրահին եւ մարզական շարժման գործօն ղեկավարներէն։

Դաւիթի այս խիստ պատուաբեր յաջողութեան համար կը շնորհաւորենք զինք եւ իր ասպարէզին մէջ նորանոր յաղթանակներ կը մաղթենք։

«ՏԵԳԼԱՐԱՑԻԱ»

(ՖԱՆԹԵԶԻ)

Հետեւող. Ս. ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆԻ

Այս զարնան հետ, այս ծաղկունքի,
Մարգի եզրին, մօտ առուակի,
Երգում էիր մի մեղեդի
Սիրմորամոք կանչ զարթօնքի,
Ասես տաղդ կախարդանքին
Գերեց սիրտս, նոյն վայրկեանին
Բացրեց լեզուս նոր սիրողի.
Ան թոթովեց բառեր անգին՝
Բոլոր լեզուից հասկընալի
«Սէր ու Սիրուիլ» – ո՜հ որքան հին։
Լսիր հոգիս, պատգամ որպէս
Սիրող մարդու խօսը վաղանց,
Կարաւաններ հենց քայլում են
Սիրահարներ միշտ լինում են,
Բայց այս օրից յանձնում եմ քեզ
Հրաբխաբոյր «սէրըս» զերթ գանձ,
Ուր էլ լինես, Պէյրութ, Կապէս,
Պ՚իր նրան սրտիդ մօտիկ.
Մոքաբքամի ժայռերի պէս
Պահիր նրան բարձր ու վեհ,
Թէ աշխարհումս անվերջ մնաս,
Հռչակաւոր իսկ կին լինես,
Թէ ուրիշին անգամ սիրես
Իմ ջահել սէր չմոռանաս։

ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

Աղեքսանդրիա 12-7-67

ՌՈԶԻ ՎԱՐԴ ՓՆՏՌՈՒԱԾ ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ ՄԸ

Արդէն իսկ ծանօթ են հայազգի դերասանուհի Ռոզի Վարդի արձանագրած յաջողութիւնները, Ֆրանսական բեմին վրայ։ Մինչեւ հիմա ան կը մարմնաւորէր չար կիներու դերեր. հակառակ անոր որ ինք այնքան բարի է ու քնքոյշ՝ կեանքի մէջ։

«Վերջապէս երջանիկ կը զգամ ինքզինքս, քանի որ պիտի մարմնաւորեմ խառնուածքիս համապատասխանող դեր մը», յայտարարած է Ռոզի Վարդ իրեն հետ տեսակցութիւն ունեցող լրագրողին։

Իր մարմնաւորելիք դերը պիտի ըլլայ զոհի մը տիպարը, «ԼԱ ՖԱՄԻՅ ԷՔԱՐԼԱԹ» անունը կրող թատերախաղին մէջ, զոր մասնաւոր Ռոզի Վարդի համար գրած է թատերագիր Ժան Լու Տապաշի։

Թատերախաղին փորձերը կը կատարուին, եւ մօտ օրէն պիտի ներկայացուի «Թէաթր տը Փարի»ի բեմին վրայ։

«ՄՈՐՆԻՆԿ ՍԹԱՐ» ՕՐԱԹԵՐԹԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

«Նոյը Երբեք Չէր Կարող Երազել Այդ Մասին»

Լոնտոնում հրատարակուող «Մորնինկ Սթար» օրաթերթի այս տարուայ Յուլիսի 11ի համարում տպագրուել է Ջոն Մոսի ակնարկը Սովետական Հայաստանի մասին։

«Երբ ջրհեղեղն սկսուեց, Նոյի Տապանը Արարատ լերան գագաթին կանգնեց։ Այս գեղեցիկ լեռը, իր զոյգ գագաթներով (ամենաբարձրը՝ մօտաւորապէս 17.000 ոտք), նայում է Հայաստանի մայրաքաղաք Երեւանին։ Երեւանը աշխարհի ամենահին քաղաքներից մէկն է...»,— գրում է ակնարկագիրը։

Ապա նա գովերգում է Երեւանը, երեւանեան տուֆէ շէնքերի գեղեցկութիւնը։ «Հայկական հիւրասիրութիւնը,— գրում է նա,— աւանդական է եւ այստեղ ասում են, որ հիւրասիրութիւնից հրաժարուելը վիրաւորական է»։

Անդրադառնալով հայկական կոնեակի եւ գինիների համեղութեանը, հեղինակը պատմում է, որ դրանք մատուցւում են նոյնքան համեղ ճաշատեսակների հետ։

«Ապագայ» ենթավերնագրի տակ, Ջոն Մոսը գրում է. «Հայաստանը այսօր հնի եւ նորի քմահաճ խառնուրդ է։ Նրա նրբաճաշակ այբուբենը կազմուել է 1.600 տարի առաջ։ Դրդ դարում հայ աստղագէտ Շիրակացին ասել է, որ երկիրը ո՛չ հարթ է ո՛չ էլ քառակուսի։ Այն ձուաձեւ է»։

Ջոն Մոսը շարունակում է. «Բիւրականի աստղադիտարանը Երեւանից մէկ ժամ հեռու է, ժայռոտ ճանապարհներով, ձիւնապատ լեռների կողքին։ Մի ժամանակ երկիրը հրաբխային է եղել, իսկ այժմ նրա մակերեսը քարոտ է»։

«Հեռադիտակներ» եւ «Եկեղեցիներ» ենթավերնագրերի տակ Ջոն Մոսը խօսում է ՀՍՍՀ գիտութիւնների ակադեմիայի, գիտահետազօտական ինստիտուտների, Էջմիածնի, յուշարձանների, Զուարթնոցի, Մատենադարանի, «Հրազդան—2», «Հրազդան—3» եւ «Նայիրի» էլեկտրոնային հաշուիչ մեքենաների մասին։

«Կոսմիկական ճառագայթներ» ենթավերնագրով նա վերջացնում է իր ակնարկը։

«Հայերը միշտ հպարտ են իրենց պատմութեամբ»,— գրում է հեղինակը։

«Շատ հայեր, որոնց ծնողները մի ժամանակ գաղթել էին իրենց երկրից, վերադառնում են հայրենիք։

Ես հանդիպեցի Եգիպտոսից եւ նոյնիսկ Անգլիայից հայրենիք վերադարձած հայերի, որոնք անչափ գոհ էին իրենց նոր կեանքից»։

ՀԱՅ ՄԸ ՉԻՆԱՐԷՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԸ

ԺԸ. դարու վախճանին՝ Պենկալայի Ֆորդ-Ուիլեըմ վարժարանին մէջ, որ հիմնուած էր «Աբեւելք-Հնդկաստան» ընկերութեան կողմէ, բացուեցաւ ամպիոն մը, որուն նպատակն էր Սուրբ Գիրքը թարգմանել արեւելեան լեզուներու։ Ամպիոնին վարիչները առաջին առթիւ փափաքեցան չինարէնի թարգմանել Նոր Կտակարանը եւ փնտռեցին վարժապետ մը՝ որ ընտանի ըլլար այդ լեզուին։ Շատ որոնումներէ ետք՝ վերջապէս գտան հայ մը՝ որուն անունն էր Յովհաննէս, մականունը՝ Լասսար։ Ծնած էր Չինաստան։ Այս հայը անդամակցեցաւ վարժարանի ուսուցչական կազմին եւ յանձն առաւ թարգմանել Սուրբ Մատեանը։

Անմիջապէս ձեռնարկեց ծանր ու մեծ աշխատանքին, հիմնուելով գլխաւորաբար հայերէն (գրաբար) թարգմանութեան վրայ, աչքի առջեւ ունենալով նաեւ անգլերէն թարգմանութիւնը։ 1807ին աւարտած էր Ս. Մատթէոսի Աւետարանը, զոր յղեց Գենդըրպըրիի Արքեպիսկոպոսին, ի պահ դրուելու համար՝ Լամպեդի Մատենադարանին մէջ։

1808ին աւարտած էին նաեւ Ս. Մարկոսի եւ Սուրբ Ղուկասի Աւետարանները։

Յովհաննէս Լասսար ամբողջացուց գործը՝ աջակցութեամբ Մարշմանի, որ իր փայլուն աշակերտներէն մէկն էր։ Սա, հետագային թարգմանիչն եղաւ Կոմփիւկիոսի Թուղթերուն։

ՎԵՐԾԱՆՈՂ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՊԱՍՔԷԹ ՊՈԼ

Հ.Մ.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ (ԱՐԱԿԱՆ) ԵՒ Հ.Մ.Ը.Մ. ԱՂԵՔՍ. (ԻԳԱԿԱՆ) ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Շաբաթ, 19 Օգոստոս, Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի վարչութիւնը կազմակերպած էր միջքաղաքային բարեկամական մրցումներ՝ Աղեքսանդրիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.ի հետ (իգական եւ արական), որոնց հասոյթը ամբողջութեամբ յատկացուեցաւ եգիպտական բանակի պատերազմական ճիգերուն։

Բաժակներ տրամադրած էին Տիկին Անահիտ Վարժապետեան (իգական խումբերուն), Պր. Վահան Գըզըլեան (արական խումբերուն), իսկ Պր. Մամաս Գալփաքճեան բոլոր խաղացողներուն տրամադրած էր յիշատակի մետալներ։

Առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ քոյր միութեանց իգական խումբերուն միջեւ եւ առաջին վայրկեանէն իսկ Աղեքսանդրիոյ խումբին գերազանցութիւնը բացայայտօրէն զգալի եղաւ։ Երկու խումբերուն մարզիկուհիները իրենց կարելին ըրին, ու բաւական հետաքրքրական մրցումէ մը ետք՝ խաղը վերջացաւ Աղեքսանդրիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.ի յաղթանակով՝ 30-21 (Ա. կիսախաղ 12-8՝ ի նպաստ Աղեքս.ի խումբին)։

Երկու խումբերուն մէջ ալ կան խոստմնալից մարզիկուհիներ, որոնք կրնան շատ լաւ արդիւնքներու հասնիլ՝ եթէ հետեւին իրենց մարզիչներու ցուցմունքներուն։

Օրուան երկրորդ մրցումը տեղի ունեցաւ Աղեքսանդրիոյ եւ Գահիրէի արական խումբերուն միջեւ, որ ճիշդ հակապատկերն էր իգական մրցումին։ Այս անգամ Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի խումբին գերազանցութիւնը զգալիօրէն յայտնի էր։ Մարզասէր հասարակութիւնը անհամբեր կը սպասէր մրցումին արդիւնքին, որովհետեւ Աղեքսանդրիոյ խումբի մարզիկներուն մէջ բարձր մակարդակով պասքէթ պոլիստներ կային եւ այդպէս դիւրութեամբ գլուխ պիտի չծռէին։

Մրցումին առաջին կիսախաղը վերջացաւ ի նպաստ Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարին (34-22)։

Բ. կիսախաղին սակայն՝ Աղեքսանդրիոյ Հ.Մ.Ը.Մ.ի խումբը իր ճիգերը կրկնապատկեց, մինչ Գահիրէի խումբը ինքնավստահ սկսաւ խաղալ։ Աղեքսանդրիոյ խումբին խմբապետ Պերճ Տօսթումեանի բացակայութիւնը բաւական զգալի էր, բայց Վահրամ եւ Արա Կիւլեան տեղը գոցեցին, եւ մրցումը սկսաւ ընթանալ ի նպաստ իրենց՝ շնորհիւ Արայի, Ռուպէնի եւ երիտասարդ նոր ուժի մը՝ Նազարէթի, որ իսկապէս հիացում պատճառեց մարզասէր հասարակութեան։

Գալով Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի խումբին, ան չյաջողեցաւ Ա. կիսախաղի գեղեցիկ խաղարկութիւնը հրամցնել եւ մասնաւորաբար Ռաուֆը, որ Ա. կիսախաղին ապշեցուց ներկաները իր յաջող խաղարկութիւններովը։ Խումբին՝ հաւաքական խաղարկութիւնը կը պակսէր։

Աղեքսանդրիոյ խումբը սկսաւ կամաց կամաց յառաջանալ եւ իրաւարարներու աւարտական սուլիչին՝ ցուցատախտակը կը ցուցնէր հաւասար արդիւնք՝ 48-48։

Այս արդիւնքին վրայ, պէտք էր որ մրցումը շարունակուէր հինգ վայրկեան եւս, որ պիտի ըլլար ճակատագրական։ Այս յաւելեալ ժամանակին ընթացքին մրցումը մէյ մը Գահիրէի ի նպաստ էր, մէյ մըն ալ Աղեքսանդրիոյ եւ ի վերջոյ Գահիրէի Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարը յաղթեց 56-54 արդիւնքով։

Իրաւարարները սիրայօժար բերին իրենց մասնակցութիւնը եւ բաւական լաւ կատարեցին իրենց պարտականութիւնը։

Կը շնորհաւորենք Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի վարչութիւնը՝ այս գեղեցիկ ձեռնարկին համար, եւ կը մաղթենք նոր յաջողութիւններ։

(Մարզականի շարունակութիւնը տեսնել էջ 6)

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարանիս Նախակրթարանի եւ Բարձրագոյն նախակրթարանի բաժիններու վերամուտը տեղի պիտի ունենայ Երկուշաբթի Սեպտեմբերի 11ին, իսկ Մանկապարտէզինը՝ Երեքշաբթի Սեպտեմբերի 19ին։

Արձանագրութիւնները կը սկսին Երկուշաբթի, Սեպտեմբերի 4ին։

Նորեկ աշակերտները պարտին ներկայացնել իրենց ծննդեան վկայագիրը։

Վերաքննութիւնները տեղի պիտի ունենան Սեպտեմբերի 4էն 7։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

7 ՍԵՊՏ. 1967

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԷՆ ՆԵՐՍ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Համաձայն վերածուած սովորութեան, անցեալ Հինգշաբթի (31 Օգոստոս 1967) դարձեալ տեղի ունեցաւ տարեդարձի տօնակատարութիւնը՝ Օգոստոս ամսուան մէջ ծնած երիտասարդ-երիտասարդուհիներուն:

Նոյն առթիւ բեմադրուեցաւ մէկ արարնոց զաւեշտ մը՝ «ԿԻ՞Ն ԹԷ ՄԱՆՈՒԹ»: Գինեպանի մը դիւրիմացութիւնը որ կ՚ուզէ ծախել իր գինետունը ու ամուսնացնել իր աղջիկը: Կը ներկայանան զոյգ թեկնածուներ, սակայն մին երկրորդին համար իսկ երկրորդը առաջինին համար: Ահա գինեպանը սխալ կը հասկնայ և ... սակայն դիւրիմացութիւնը կը հարթուի միայն արդարութեան պաշտօնեայով...:

Այս զաւեշտին իրենց մասնակցութիւնը բերին.

Մանուկ Թուլումպաճեան (գինեպան)՝ իր շատ յստակ ոճով և առոգանութեամբ՝ թէև քիչ մը տաքարիւն էր:

Ժիրայր Բաբազեան (գինեպանին աղջկան թեկնածուն)՝ իր շատ բնական շարժումներով և «ռոմանթիք» արտայայտութեամբ:

Շահէն Ժամկոչեան (Տարվինի աշակերտ և առաջին թեկնածուին մտերիմ բարեկամը)՝ լաւ ուսումնասիրած իր փիլիսոփայական դերով: Շատ լաւ բեմական յատկութիւն ունեցող երիտասարդ մըն է Շահէնը, միայն թէ իր դերը լաւ պէտք է սորվի:

Աւետիս Մովսէսեան (գինետունը գնող, երկրորդ թեկնածուն)՝ ուղիղ, կոշտ և նախկին գինեպանի մը յատուկ ոճով եւ փորձառութեամբ մը...

Պերճ Ցարութիւնեան՝ իր ծառայի դերով մեզի համար նորութիւն մը եղաւ:

Եւ վերջապէս Գեղամ Գոգորեան (արդարութեան պաշտօնեայ)՝ իր խաղաղ եւ հանդարտ արտայայտութիւններով՝ կրցաւ լուծում մը գտնել:

Թելադրելի է որ նմանօրինակ զաւեշտներ աւելի լաւ մշակուին՝ որպէս զի գտնեն աւելի ժողովրդականութիւն եւ կրկնակի յաջողութիւն:

Շնորհաւորելի է Հայկ. Ընթերցասրահի երիտասարդաց թատերական մարմինը՝ իր կազմակերպած այսպիսի երեկոյթներուն համար: Վստահ ենք որ ատիկա պիտի շարունակուի աւելի թափով ու եռանդով՝ շնորհիւ իր ձեռք ձգած յաջողութեանց:

Խանդավառուած այս մթնոլորտէն՝ Հայկ Լուսինեան իւրայատուկ ոճով մը արտասանեց Պետրոս Դուրեանի «Տրտունջքը»:

Թատերական-մշակութային բաժինէն ետք տեղի ունեցաւ տարեդարձի տօնակատարութիւնը ու խանդավառ ընկերային խրախճանք, որմէ կէս գիշերէն ետք միայն բաժնուեցան երիտասարդները՝ նորանոր երազներով... խոստումներով:

Ն. Մ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԻԳԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՇԱՀԻ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Սովետական Միութեան Պասքէթ-պոլի իգական խումբը իր աւարտական մրցումը կատարեց Չեխոսլովաքիոյ դէմ և յաղթեց 48ով 35: Այսպէսով ան կը հռչակուի Եւրոպայի 1967 տարուայ ախոյեան: Անոր կը հետևին Չեխոսլովաքիա, Եուկոսլաւիա, Պուլկարիա, Բոլոնիա, Հունգարիա և Իտալիա:

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՖՈՒԹՊՈԼ

«ԱՐԱՐԱՏ» ՅԱՂԹԵՑ «ՌԷՅՍԻՆԿ»Ի 3ՈՎ 0

Ս. Միութեան հրաւէրով «Ռէյսինկ» կը շրջագայի սովետական զանազան հանրապետութեանց մէջ՝ ունենալով մի քանի բարեկամական հանդիպումներ:

Երեւանի հանրապետական մարզաւանին մէջ, Օգոստոս 23ին տեղի ունեցաւ ֆութպոլի բարեկամական մրցում մը ընդմէջ Երեւանի «Արարատ»ին և Պէյրութի «Ռէյսինկ»ին, իրաւարարութեամբ համամիութենական կարգի դատաւոր Թպլիլիսցի Գ. Բաքանիձէի:

«Արարատ»ի կողմէ խաղացին՝ Տէմիրճեան (Ա. Աբրահամեան), Մեսրոպեան (Սեմերճեան), Ֆ. Աբրահամեան, Նիկողոսեան, Եսումակուլով, Ցովսէփեան (Նովիքով), Անդրէասեան, Կարապետեան (Զանազանեան), Ատամալեան (Պոնտարենգո), Եղիազարեան և Ղազարեան, իսկ, «Ռէյսինկ»ի խումբին մաս կազմեցին Շեպարօ, Իտանի, Իզզօ, Հապիպ, Նիգոլա, Ֆիլիպ, Ապու Մուրատ, Հաֆիզ, Օմար, Ատնան և Սաատ:

Խաղի սկզբնաւորութեան ուժեղ քամին և հաւանաբար սեփական հնարաւորութիւններու գերագնահատումը դաշտի տէրերուն ոչ մէկ կերպով թոյլ չէին տար, հասնելու նիւթական առաւելութեան: Խաղալով մեծ արագութեամբ և գրեթէ բոլոր տեսակէտներով երևանցիները գերազանցելով հանդերձ մրցակիցէն, վերջին պահերուն սակայն անզգոյշօրէն կը կորսնցնէին գնդակը:

Հիւբերը թէև դանդաղօրէն կը խաղային, սակայն քանի մը անգամներ բաւական վտանգաւոր հակայարձակումներ կատարեցին, որոնք սակայն մասնակի բնոյթ կը կրէին:

Թէև Ա. կիսախաղը վերջացաւ հաւասար արդիւնքով (0—0), սակայն Բ. կիսախաղին հաւասարութիւնը խախտեցաւ երբ յայտնի եղաւ որ «Ռէյսինկ»ի դիմադրութեան ուժը կը սպառի: «Արարատ»ի տղաքը ժամանակին և ճիշդ կերպով օգտուեցան մրցակիցին այս թուլութենէն և պատեհ առիթը բնաւ չէին փախցներ հակառակորդին դարպասը հարուածելու: Եւ ահա, ընդամէնը տասը վայրկեանի ընթացքին, Պոնտարենգոյի, Զանազանեանի և Նիկողոսեանի հարուածներէն ետք, «Ռէյսինկ»ի բերդապահ՝ Շեպարօն ստիպուեցաւ երեք անգամներ գնդակը ցանցին մէջէն դուրս բերել:

Մրցումը աւարտեցաւ ի նպաստ «Արարատ»ի 3ով 0, ինչ որ համոզիչ յաղթանակի արտայայտութիւնն է:

Յ. ԱՍԱՏՐԵԱՆ
(Սփորթ վարպետ)

«Հայաստանի Ֆիզկուլտուրնիկ»

ՕՐ. ՑԱՍՄԻԿ ԳՆԱՃԵԱՆ
ՊՐ. ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ամուսնացեալք

27-8-67 *Ատիս Ապապա-Գահիրէ*

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին եւ իրենց ընտանեկան պարագաներուն:

ՕՐ. ՍԻԼՎԱ ՊԱՊԱՅԵԱՆ
ՏՈՔԹ. ՍԱՐԳԻՍ ԳԱՐԱՅԵԱՆ

ամուսնացեալք

19-8-67 *Պէյրութ*

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին, Տէր և Տիկին Երուանդ Պապայեանին, Տէր և Տիկին Եազուպ Գարայեանին, ինչպէս նաև ընտանեկան պարագաներուն:

ԾՆՈՒՆԴ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ Տէր եւ Տիկին Վահրիճ Մարգարեան (Ամման), 24 Օգոստոսին բախտաւորուած են մանչ զաւակով մը:

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները երջանիկ ծնողքին եւ մեծ հօրն ու մեր մօրը՝ Ընկ. եւ Ընկհ. Մակար Գումրուեանին:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Տէր և Տիկին Մակար Գումրուեան մանչ թոռնիկով մը բախտաւորուելնուն ուրախ առթիւ կը նուիրեն.

Հայկական Ընթերցասրահին	100
«Ջահակիր»ին	100

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Օր. Էլիզ Քէլլէճեանի ընդ Պր. Ստեփան Մալէզեանի (Աղեքս.) բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան Տէր և Տիկին Օննիկ Մանուկեան կը նուիրեն 100 ե. դ.:

Տէր և Տիկին Մեսրոպ Քիւփէլեաններու (Աղեքս.) մանչ զաւակով մը բախտաւորուելնուն ուրախ առթիւ, Տէր և Տիկին Ատուր Գրագիրեան կը նուիրեն 50 ե. դ.:

Օր. Ցասմիկ Գնաճեանի ընդ Պր. Գարեգին Պօյաճեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, վասն շնորհաւորութեան՝ Տէր և Տիկին Ատուր Գրագիրեան կը նուիրեն 50 ե. դ.:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Օր. Ցասմիկ Գնաճեանի ընդ Պր. Գարեգին Պօյաճեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, վասն շնորհաւորութեան՝ Տէր և Տիկին Սարգիս Պալաեան կը նուիրեն 100 ե. դ.:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«ՋԱՀԱԿԻՐ» չ՚արտայայտուիր այն հաւաքոյթներու մասին (հանդէս, թատրոն, դասախօսութիւն, երգահանդէս, մարզահանդէս, եւայլն), որոնց համար հրաւիրագիր չի ստանար կազմակերպիչներուն կողմէ:

«Ջահակիր»ի
Աղեքսանդրիոյ
ներկայացուցիչն է
Պր. ՎԱՀԱՆ ՊԷՆՏԵԱՆ,
Հելիոպոլիս փող. թիւ 18
Ռամլէ, Քան Տը Սեզար
Հեռ. թիւ 21942

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

«ԱՐԱՐԱՏ» ԿԸ ՅԱՂԹԷ «ԶԱՐԵԱ»Ի 2-0

Օգոստոս 28ին Երևանի մարզաւանին մէջ մրցեցան Լուգանսկի «Զարեա»ն և Երևանի «Արարատ»ը հոծ մարզասէրներու ներկայութեան:

Ֆութպոլի այս խիստ հետաքրքրական մրցումին «Արարատ»ի խաղացողները ցուցաբերեցին գեղեցիկ խաղարկութիւն մը և յաղթանակը ապահովեցին 2-0 արդիւնքով:

Այս արդիւնքէն ետք՝ «Արարատ» 11րդ տեղը կը գրաւէ 19 խումբերուն մէջ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ
ԳԱՀԻՐԷ
ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հայկական Ընթերցասրահի Տարեկան Ընդհ. Ժողովը տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, 15 Սեպտեմբեր 1967, երեկոյեան ժամը 9ին, սրահիս մէջ:

ՕՐԱԿԱՐԳ.—

ա.— Ընթերցում նախորդ ընդհ. անդամական ժողովի ատենագրութեան:
բ.— Ընթերցում 1966-67 տարեշրջանի Վարչութեան տեղեկագրի:
գ.— Հաւանութիւն շրջանաւարտ Վարչութեան:
դ.— Ընթերցում հաշուեքննիչի տեղեկատուութեան:
ե.— Ընտրութիւն նոր Վարչութեան:
զ.— Ընտրութիւն հաշուեքննիչի:
է.— Զանազանք:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն անպայման ներկայ գտնուիլ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԵՒ ՄԵՐՃԱՆԵԱՆ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ

Վարժարանիս Նախակրթարանի բաժնին վերամուտը տեղի պիտի ունենայ Երկուշաբթի 11 Սեպտեմբերին, իսկ Մանկապարտէզինը՝ Երկուշաբթի 18 Սեպտեմբերին (ժամը 9էն 13):

Արձանագրութիւնները կը սկսին Երկուշաբթի 4 Սեպտեմբերին:

Նորեկ աշակերտներուն համար անհրաժեշտ է ծննդեան վկայագիրը միասին ներկայացնել:

Վերաքննութիւնները տեղի պիտի ունենան վերամուտի յաջորդ շաբթուն:

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Հ. Մ. Ը. Մ. - ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ
ԴԷՊԻ ՄԱՐՍԱ ՄԱԹՐՈՒՀ

Մեկնում՝ Կիրակի 10 Սեպտեմբեր 1967ի առաւօտեան

Վերադարձ՝ Կիրակի 17 Սեպտեմբեր 1967ի կէսօրին

Մասնակցութեան սակ՝ երթուդարձ Misr Travel, *Պանդոկ* Hotel des Roses, *նախաճաշ, ճաշ, ընթրիք և զանազան պտոյտներ*

Անդամներուն 14 Ե.Ո.

Ոչ—անդամներուն 15 Ե.Ո.

Արձանագրութեանց համար դիմել Պր. Պերճ Տօսթումեանի հեռ. 33546 և Մարզարանս՝ հեռ. 74307:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ «ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

1967էն սկսեալ «Ջահակիր» Շաբաթաթերթի եւ «Ջահակիր» Մարզական—Երիտասարդականի բաժանորդագրութիւնները կը գանձուին միացեալ ընկալագիրով:

	Պարզ փոստ	օդային փոստ
Եգիպտոսի բաժանորդներէն	160 Ե.Դ.	—
Սուտանի «	160 Ս.Դ.	225 Ս.Դ.
Լիբանանի «	—	15 Լ.Ո.
Սուրիոյ «	—	18 Ս.Ո.
Եւրոպայի, Ամերիկայի,	7 տոլար կամ	
Գանատայի, Աւստրալիոյ	2.10.0 Սթերլին	
եւ այլ երկիրներու բաժանորդներէն		

Մեր բոլոր ընթերցողներէն կը խնդրուի այս նկատի ունենալ եւ իրենց բաժանորդագրութիւնը ուղարկել թերթիս հասցէին.— JOURNAL TCHAHAKIR, B.P. № 2111 - Le Caire, (Egypte) R.A.U.

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 195 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1967 | ՀԱՏԸ ՋԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٩٥ – الخميس ١٤ سبتمبر ١٩٦٧

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՀՆԳԱՄԵԱՅ ԾՐԱԳԻՐԸ

ԱԶԳԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԵՐԵԼՔԸ ՊԻՏԻ ԱՊԱՀՈՎԷ

ԱՅՍ ԾՐԱԳԻՐԸ ՀԻՄՆՈՒԱԾ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՒԱՍԱՐԱԿՇՌՈՒԹԵԱՆ, ՍՊԱՌՈՂ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ԽԻՍՏ ՀԱԿԱԿՇՌՈՒ, ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՔԱՆԱԿԻ ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՔԱՋԱԼԵՐՄԱՆ ՎՐԱՅ։

Ծրագրումի նախարար՝ Տոքթ. Ապտէլ Մոնէմ էլ Քայսունի կը պատրաստէ զարգացման հնգամեայ նոր ծրագիրի մը ընդհ. գիծերը։ Այս ծրագիրը՝ որ պիտի սկսի 1970–71 տարեշրջանէն, հիմնուած պիտի ըլլայ գլխաւորաբար հետեւեալ առաջադրանքներուն վրայ․

1. Ապահովել օտար դրամանիշ. օտար երկիրներու հետ վճարումներու հաւասարութիւն և ներկայ կշիռի տարբերութեան վերացում արտածումներու առաւելագոյն զարգացմամբ և ներածումներու նուազեցմամբ։ Նաև քաջալերել երկար պայմանաժամով առեւտրական համաձայնութիւններ եւ յաջողականօրէն օտար արտադրութիւնները փոխարինել տեղական արտադրութիւններով։

2. Սպառող ապրանքներու զօրաւոր հակակշիռ մը հաստատել, գիներու և օրավարձքերու հիմնական ծրագրումով մը, այնպէս որ սպառող ապրանքներու գումարը ներդաշնակուի արտադրողականութեան աճին հետ։

3. Տեղական խնայողութեանց զարգացում, գիմագրաւելու համար նոր յարձակումները և զարգացնելու ազգային եկամուտը, օտար փոխառութիւնները նուազեցնելու համար։

4. Ամէն տեսակի արտադրողականութեան զարգացում, ելեքտրականացում, գործարանի և հաստատութեան մէջ նախապէս պատրաստուած օրացոյցով մը։

Այս ծրագրին մէջ կան նաեւ այլ առաջադրանքներ, ինչպէս՝ օգտագործումը Բարձր Ջրամբարի, երկաթի և պողպատի գործարաններուն և նոր արգասաւորուած հողերու տարածութեանց եկամուտներուն։

Տոքթ. Քայսունիի տեղեկագիրը, որուն խմբագրմանը լծուած են այժմ նախարարութեան բոլոր սպասարկութիւնները, պիտի ներկայացուի Ծրագրումի Յանձնախումբին։

ԱՐԱԲ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՄԲ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄՈՒԻ

Արաբական Ընկերվարական Միութեան Կեդրոնական Կոմիտէի կազմութիւնը տեղի պիտի ունենայ ընտրութեամբ, Միութեան Ընդհանուր Ժողովին մէջ։

Համագումարը, որ կազմուած պիտի ըլլայ գործադիր գրասենեակներուն անդամներէն, պիտի ընտրէ Կեդրոնական Կոմիտէի անդամները։

Վերջին շրջանին քաղաքական մեծ գործունէութիւն մը տեղի ունեցաւ, որպէսզի գործադիր գրասենեակներն ու ղեկավարութիւնները ժողովուրդի աշխատող ուժերուն մէջէն նոր տարրեր ընդգրկեն։

Գործադիր գրասենեակներուն մէջ նշանակուած են 1400 նոր անդամներ, որոնք՝ նախ քան համագումարը քաղաքական աշխատանքներ կը կատարեն։

Ա. Ը. Միութեան գործադիր գրասենեակներուն անդամներուն ընդհ. թիւը կը հասնի 2400ի. կան չորս հարիւր համալսարանի եւ բարձրագոյն հիմնարկութեանց դասախօսներ։

ԱՄՀԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՊԵԼԿՐԱՏԻ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

ԱՄՀի արտաքին գործոց Նախարար Պր. Մահմուտ Ռիատ, որ Մոսկուայէն Եուկոսլաւիա գնաց՝ Միջին Արեւելքի կացութեան մասին խորհրդակցելու եուկոսլաւ պատասխանատուներուն հետ, Սեպտեմբեր 9ին կրկին Մոսկուա ժամանեց, ուր տեսակցեցաւ Ս. Միութեան արտաքին գործոց Նախարար Պր. Անտրէ Կրոմիքոյի հետ։

Պր. Մահմուտ Ռիատ ընդունուեցաւ Պր. Լէոնիտ Պրէժնեւի կողմէ. ան հանդիպում ունեցաւ Ս. Միութեան վարչապետ Պր. Ալեքսէյ Քոսիկինի հետ, ի ներկայութեան ՊՊ. Անտրէ Կրոմիքոյի, Սերժ Վինոկրատովի (ԱՄՀի մէջ Ս. Միութեան դեսպան) և Մուրատ Ղալէպի (Ս. Միութեան մէջ ԱՄՀի դեսպան)։

Խօսակցութեանց գլխաւոր նիւթերը եղան Միջին Արեւելքի կացութիւնը, ինչպէս նաև ՄԱԿի ընդհ. ժողովի (18 Սեպտ.) ընթացքին արաբ և ընկերվարական պետութեանց որդեգրելիք գործելակերպը։

Պր. Մահմուտ Ռիատ Գահիրէ վերադարձաւ առջի օր։

ԿՈՉ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ԹԵՄԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ

Աղեքսանդրիոյ ծանօթ ազգային, գործարանատէր, Թեմական եւ Քաղաքական ժողովներու անդամ եւ Պօղոսեան Ազգ. վարժարանի յարգելի ատենապետ Պր. Վահան Ալեքսանեան, որ ազգային աշխատանքներուն իր գործօն եւ կորովի մասնակցութիւնը կը բերէ երկար ատենէ ի վեր, խմբագրութեանս յղած է յառաջիկայ Աղեքսանդրիոյ Թեմական ընտրութեանց առթիւ հետեւեալ կոչը՝ առ ի հրատարակութիւն։

ԽՄԲ.

Նկատի ունենալով Աղեքսանդրիոյ Թեմականի մօտալուտ ընտրութիւնները, կ'ուզեմ մեր յարգելի և սրտցաւ ազգայիններուն ուշադրութիւնը հրաւիրել այն իրողութեան վրայ, թէ դժգոհիլն ու գանգատիլը և մինչև իսկ բարեկամեցողութիւն ունենալը բաւական չեն ազգային գործերը լաւ մատակարարուած տեսնելու համար։ Ուրեմն պէտք է ընել այնպէս մը, որ ազգային իշխանութիւնը յանձնուի անձերու, որոնք հասարակութեան վստահութիւնը կը վայելեն, համերաշխ են իրարու միջև և գիտակից՝ այն դժուարութիւններուն, զորս պիտի դիմակալեն, նոյն ատեն պատրաստ ըլլալով դրական ճիգ մը ընելու հիմնուելով ուսումնասիրուած ծրագրի մը վրայ։

Առաջնորդուած վերոյիշեալ մտքերով, կ'առաջարկեմ, որ ամէն Աղեքսանդրիահայ ազգային իր օժանդակութիւնն ու քաջալերանքը անգամ մը եւս ընծեռէ ներկայացուցչական դէմքերէ բաղկացած անկախ ընտրելիներու այն խումբին՝ զոր մօտ օրէն պիտի ներկայացնեմ հանրութեան, և որ զերծ գերադասութեան և մենատիրական ամէն զգացումէ՝ պատրաստ պիտի ըլլայ անհրաժեշտ ամէն զոհողութիւն ստանձնելու, կորովի կերպով ծառայելու նպատակաւ Աղեքսանդրիոյ մեր հայ համայնքին։

Անկախներու նուիրեալ այս խումբը զերծ հակամարտութեան ժխտական ոգիէ, պիտի ուզէ պատեհութիւնը ունենալ ծառայելու, համայնքը մտահոգող հարցերուն մօտենալով դրական և առարկայական մտքով մը, որ նպաստաւոր պիտի դարձնէ ազգին անմիջական կարիքներուն բաւարարելու մեծ գործը, որդեգրելով հետևեալ ամփոփ ծրագրին գործադրութիւնը։–

1.– Ծառայել ի շահ բոլոր Աղեքսանդրահայերուն անխտիր, անկողմնակալ ոգիով, և ի մտի ունենալով միայն մեր Ազգայիններուն շահերը, և մեր որոշումները առնել օգտուելով անցեալի փորձառութենէն՝ անսալով միայն մեր խղճմտանքի ձայնին։

2.– Ինչպէս միշտ, մնալ հաւատարիմ քաղաքացի Եգիպտական Կառավարութեան և ամրապնդել Արաբ եղբայր ժողովուրդին և հայ համայնքին միջև գոյութիւն ունեցող անկեղծ յարաբերութիւնները, համոզուած ըլլալով որ մեր գաղութը մէկ մասն է Եգիպտացի ժողովուրդին և կը բաժնէ անոր ճակատագիրը։

3.– Հաւատարիմ մնալ Ս. Էջմիածնի և անխախտ պահել Թեմիս և Մայր Աթոռին հոգեկան կապերը։ Նոյնպէս հաւատարիմ մնալ և պաշտպանել միաւորականութիւնը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ։

4.– Մշակել շահագործման նոր ծրագիր մը՝ ազգային կալուածներուն և պատրաստի գումարներուն եկամուտները աւելցնելու նպատակաւ, որոնք ներկայիս անբաւարար են և կը կարօտին աւելի լաւ մատակարարութեան մը։ Այս կերպով կարելի պիտի ըլլայ ոչ միայն հաւասարակշռել ներկայ տարուան պիւտճէին բացը, այլ ձեռք բերուելիք առաւելութեամբ իրագործել նաև ստորև յիշուած ծրագիրը։

5.– Օժտել մեր Ս. Պօղոս Պետրոս Եկեղեցին նուազագոյնը մէկ քահանայ հայրով մը և զօրացնել անոր դպրաց դասն ու երգչախումբը, զայն ազատելով ներկայ անբաղձալի վիճակէն։

6.– Բարելաւել մեր Աղեքսանդրիոյ միակ Ազգային Վարժարանին կացութիւնը հետևեալ կերպով։–

ա.– Պաշտօնի կոչել նոր ուսուցիչներ՝ աւելի եւս զօրացնելու համար հայերէն լեզուի դասաւանդութիւնը ու ընդհանրապէս դպրոցին մակարդակը։

բ.– Բարելաւել ուսուցչութեան կեանքի մակարդակը։

գ.– Օժտել վարժարանը անհրաժեշտութիւն դարձած երկրորդ ինքնաշարժով մը։

դ.– Նորոգել դպրոցին շէնքը, կահն ու կարասին, եւ բարեզարդել անոր պարտէզը։

7.– Կանոնաւորել գերեզմանատան վարչական գործողութիւնները և նորոգել Մատուռը։

8.– Կարգաւորել և արագացնել դիւանատան գործողութիւնները յօգուտ գաղութին և ազգայիններուն։

9.– Կարելիութեանց սահմանին մէջ, զօրավիգ կանգնիլ Այծեմնիկ Միութեան՝ որպէսզի Աղեքսանդրիոյ ծերունիներն ալ օգտուին անոր ընծայած դիւրութիւններէն։

10.– Կազմել մասնաւոր յանձնախումբ մը՝ որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ.–

ա.– Նեցուկ կանգնիլ և օժանդակել այն երիտասարդներուն, որոնք դժուարութիւններու կը հանդիպին երբ կեանքի ասպարէզին մէջ իրենց առաջին քայլերը կ'առնեն։

բ.– Զօրավիգ կանգնիլ գաղութիս մէջ գործող մշակութային և մարզական բոլոր միութիւններուն անխտիր, որոնք կը ծառայեն ազգապահպանման։

11.– Քաջալերել իգական սեռին գործօն մասնակցութիւնը Ազգային Իշխանութեան և յարակից մարմիններէն ներս։

12.– Գահիրէի Ազգային Իշխանութեանց հետ սերտ և համահաւասար իրաւունքներով փոխ-յարաբերութիւններ մշակել, որպէսզի կարելի ըլլայ անյապաղ միասնաբար ձեռնարկել նախ Տեղապահի և ապա Առաջնորդի ընտրութեանց, ինչպէս նաև Եգիպտահայ Համայնքի Կազմական Կանոնագրի բարեփոխութեանց։

ՎԱՀԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ

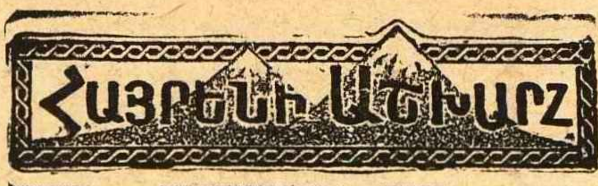
Աղեքսանդրիա, 11 Սեպտեմբեր 1967

Հիւսէյն Թագաւորը

Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

Յորդանանի Հիւսէյն Թագաւորին Ս. Միութիւն առաջին այցելութեան թուական ճշդուած է Սեպտեմբերի վերջերը։ Հիւսէյն Թագաւոր սովետ ղեկավարներուն հետ պիտի ուսումնասիրէ իսրայէլեան նախայարձակման հետեւանքով Միջին Արեւելքի մէջ ստեղծուած կացութիւնը և զայն դիմագրաւելու համար արաբական երկիրներուն դիրքը զօրացնելու միջոցները։ Այս առաջին անգամն է որ հաշեմական վեհապետ մը Մոսկուա պիտի այցելէ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԶԳԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Բ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ՄՕՏ

Օգոստոս 30ին Հայկական ՍՍՀ Նախարարներու սովետի Նախագահ Բ. Մուրատեան ընդունեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա.ը:

Վեհափառին հետ էին Հայկազուն Արք. Աբրահամեան և Ներսէս Ծ. Վրդ. Պօզապալեան։

Զրոյցին ներկայ էր նաև Հայկական ՍՍՀ Նախարարներու սովետին առընթեր Հայ Եկեղեցիի Գործերու Խորհուրդի Նախագահ Կ. Դալլաքեանը։

ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Ամէն շաբաթ քանի մը տասնեակ հայեր իրենց ծուխը կը վառեն պապենական երկնքի տակ։ Վերջին երկու շաբաթներուն ընթացքին Թեհրան-Ջուլֆա-Երեւան գնացքով Սովետական Հայաստան ժամանեցին 154 իրանահայեր (30 ընտանիք)։ Անոնք բնակութիւն հաստատեցին Լենինական, Աբովեան, Լուսաւան քաղաքներուն մէջ, Վեդիի շրջանի Սուրէնաւան և Աշտարակի շրջանի Պերճ Պռոշեանի անուան սովետական տնտեսութիւններուն մէջ: Սովետական երկրի նոր քաղաքացիները հայրենիք ժամանման առաջին օրն իսկ կ'ապահովուին բնակարանով և իրենց նախասիրութիւններուն համապատասխան աշխատանքով։

Այս տարուան անցած ութ ամսուան ընթացքին՝ միայն Իրանէն Հայաստան վերադարձած են 553 հայեր (104 ընտանիք)։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼՈՂ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐԸ

Զբօսաշրջիկներու կեդրոնը այս տարի ընդունած է 13 հազար զբօսաշրջիկներ: Մինչև տարուան վերջը զբօսաշրջիկներուն թիւը պիտի հասնի 20 հազարի։

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ՆՈՐ ՋՐԱՏԱՐԸ

Լենինականի նոր ջրատարի աշխատանքները գրեթէ վերջացած են: Անցնելով 30 քիլոմեթր տարածութիւն, կտրելով տասնեակ կիրճեր ու գետակներ, ջրատարը Ղազանչիի սառնորակ ջուրը պիտի հասցնէ Լենինական։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՐՉՈՒՀԻՆԵՐԸ

Եկաւ ամառը: Երեւանի կին նկարիչները ամռան կամ վաղ աշնան ամիսներին «չւում են» քաղաքից:Զինուած ներկատուփերով և կտաւներով, նրանք ճանապարհ են ընկնում լեռների գրկում ծուարած հայրենի գիւղերն ու շրջանները: Խոր աշնանն ու ձմրանը սկսւում են նկարչուհիների այցելութիւնները միմիանց: Բացակայ ամիսների ընթացքում նրանց հաւաքած «բերքը» հետաքրքրութիւն է առաջացնում:

Թիւնը կարծես ստեղծուած է նկարչութեան համար. Նրա փայլուն արեւը, գունագեղ սարերն ու ձորերը բնութեան կողմից ստեղծըւած են հակադրութիւններով...: Այդ բանը լաւ են զգում մեր նկարչուհիները։

Նրանք շատ ակտիւ մասնակցում են նաև հանրապետական ու համամիութենական ցուցահանդէսներին։

Գեղանկարչուհիներ, գրաֆիկ ու թատերական կիրառական

Նկարչուհիներ՝ Ք. Վարդանեանը, Ա. Ղափանցեանը, Ս. Մաթինեանը, Ս. Ղարագիւղեանը (ա. շարք), Լ. Բաժբեուկը, Վ. Կարապետեանը եւ Օ. Վարդանեանը (բ. շարք)՝ Արփենիկ Ղափանցեանի արհեստանոցում

Նկարչուհիները շատ տարբեր են, ունեն իրենց ստեղծագործական դէմքը, գծերը, ձեւը, սիրած ժանրը և թեման: Նրանցից ոմանք բնութական են, ռոմանտիկ, միւսները՝ առնական ու առոյգ: Գրեթէ բոլորն էլ նկարում են մեր բազմաբեղուն կեանքը:

Շատ անգամներ են կազմակերպուել միայն կին նկարիչների ստեղծագործութիւնների ցուցահանդէսներ: Այդ ցուցահանդէսները աչքի են ընկել իրենց գունեղութեամբ, թարմութեամբ և անմիջականութեամբ: Հայ նկարչուհիներն ունեն գոյնի լաւ զգացողութիւն: Անշուշտ, դա պայմանաւորուած է: Հայաստանի բնութեամբ

արուեստով զբաղուող նկարչուհիներ: Նրանց թիւը հասնում է յիսունի: Այդ թւին ամէն տարի աւելանում է: Ի յայտ են գալիս նոր, երիտասարդ, տաղանդաւոր նկարչուհիներ, որոնք աւարտելով Երեւանի նկարչական ուսումնարանը, կանգ են մտնում, սկսում ինքնուրոյն աշխատանք:

Հանրապետութիւնում ճանաչուած նկարչուհիներ են Լաւինիա Մելիքեանը, Արմինէ Կալենցը, Նանա Փիլիպոսեանը, Վարդիդեր Կարապետեանը, Քնարիկ Յովհաննիսեանը, Քնարիկ Վարդանեանը, Արփենիկ Ղափանցեանը և ուրիշներ:

ԹՈՒՄԱՆԻԱ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՅՎԱԶՈՎՍՔԻԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅ

Վերջերս Պուքրէշի մէջ, ի պատիւ աշխարհահռչակ ծովանկարիչ Յովհ. Այվազովսքիի ծննդեան 150ամեակին, տեղի ունեցաւ երեկոյթ մը, որուն ընթացքին խօսեցաւ Պուքրէշի համալսարանին դասախօս և արուեստի քննադատ Մարիա Տումիթրեսքու։

Մոգական լապտերով ցուցադրուեցան Այվազովսքիի նկարներէն գունաւոր վերարտադրութիւններ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ԵՐԳՉՈՒՀԻ ԼԻԼԻ ՉՈՒԳԱՍԸԶԵԱՆ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԿԸ ԺԱՄԱՆԷ

«Հայրենիքի Ձայն»էն հաճոյքով կը տեղեկանանք՝ որ աշխարհահռչակ մեծ երգչուհի (Գոնթրալթօ) հայազգի Լիլի Չուգասըզեան օրերս Երեւան կը ժամանէ։

Լիլի Չուգասըզեան, ծնած Շիգակոյի մէջ, դուստրն է մեծ հայրենասէր և հասարակական գործիչ, հրապարակագիր ողբացեալ ընկեր Վահան Չուգասըզեանի:

«Սովետական Արուեստ» ամսագրի խմբագիր ընկ. Սարգիս Պայանտուրին հետ Ա.Մ.Ն.ի մէջ ունեցած իր տեսակցութեան ընթացքին, հայութեան պատուաբեր այս մեծ արուեստագիտուհին, հետեւեալ արտայայտութիւնը ունեցած է.

— Հաւատացէ՛ք, այն օրէն, որ արդէն որոշ եղաւ որ այս տարի պիտի կրնամ հայրենիք այցելել, չափազանց անհամբեր դարձած եմ։ Հոգւով սրտով Երեւանի մէջ կը ըզգամ ես զիս։ Գիտեմ որ օփերայի հիանալի շէնք մը ունիք, ֆիլհարմոնիայի հոյակապ դահլիճ։ Այս մասին հպարտութեամբ ինծի պատմեց Լուսին Ամարան: Ուրեմն իսկապէ՛ս շուտով պիտի տեսնեմ հայրենիքս, Արարատը, Սեւանը... Ասիկա անհաւատալի երազ մըն է։

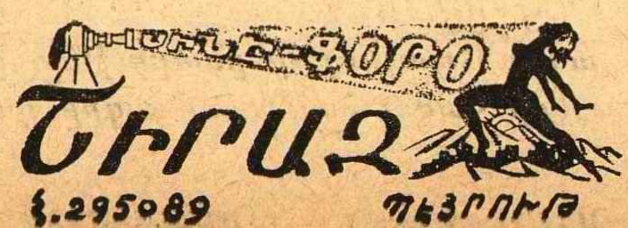
Ս. Պայանտուր զարմացած երգչուհիին մաքուր, սահուն և հարուստ բառապաշարով հայերէն արտայայտութիւններէն, երբ հարց կուտայ այս մասին, Լիլի կը պատասխանէ.

— Ուրիշ կերպ ի՞նչպէս կ'ըլլայ, չէ՞ որ ես հայու աղջիկ եմ, ի՞նչ ընենք որ Շիգակօ ծնած եմ։ Հայրս ինծի ոչ միայն հայերէն սորվեցուցած է, այլեւ հայու ոգի տուած։

«Մենք տունը՝ ամուսնոյս և զաւակներուս հետ հայերէն կը խօսինք»։

Լիլի Չուգասըզեան համերգներ տուած է Ամերիկայի և Եւրոպայի բազմաթիւ երկիրներու մէջ։ Եւ ահա այս մեծ հայ երգչուհին կը ժամանէ Երեւան։ Հայաստանի մէջ ան պիտի տայ մենահամերգներ սիմֆոնիք նուագախումբի հետ, ինչպէս նաեւ հանդէս պիտի գայ «Այտա» և «Արշակ Բ.» օփերաներուն մէջ։

Հայաստանի ունկնդիրները երկար ժամանակէ ի վեր անհամբեր և մեծ կարօտով ու ակնկալութիւններով կը սպասեն Լիլի Չուգասըզեանին։

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

Տ Խ Ր Ո Ւ Ն Ի

Խոր կսկիծով կը տեղեկանանք անակնկալ մահը՝ Արժանթինի մեր վեթերան ընկերներէն եւ Հարաւային Ամերիկայի Ս.Դ. Հնչ. Կուս. Վարիչ Մարմնի երկարամեայ ատենապետ, ազգային հանրածանօթ անձնաւորութիւն եւ գործիչ

ԸՆԿ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՔՇԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցած է 26 Օգոստոս 1967ին, Պուէնոս Այրէսի մէջ:

Այս տխուր առթիւ «Ջահակիր» իր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալ ընկերոջ այրիին՝ Տիկին Սրբուհիին, զաւակներուն եւ Հարաւային Ամերիկայի իր ընկերներուն:

ՓԱՐԻԶ ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՀԵՏ

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

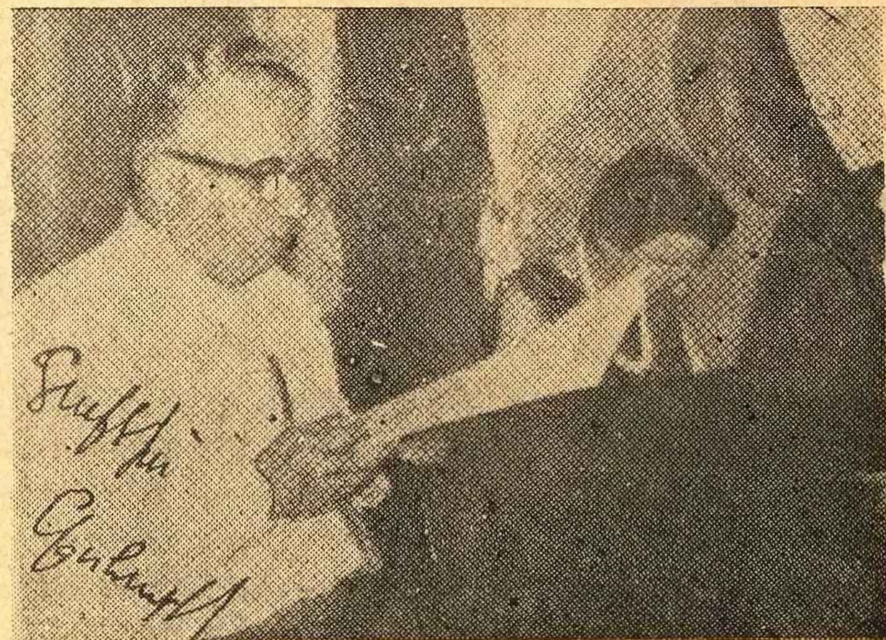
1967 Յուլիս ամսոյն երեկոյ մը «Եանց»ի ակումբէն ներս կը մտնէր Արամ Խաչատրեան և խանդավառ ընդունելութեան առարկայ կը դառնար «Եանց»ի անդամներուն և անոնց բարեկամներուն կողմէ։

Քու ինծ պատահեց մի դէպք, որը չեմ կարող մոռանալ։

«Իմ աշխատած սենեակում, կար մի դաշնամուր, քովը մի սեղան, մի փայտեայ աթոռ և ուրիշ ոչինչ: Ես այդ աթոռի վրայ մի բարակ տաբատով նստած, դաշնակից սեղան, սեղանից դաշնակ կը շարժուէի, առանց ելլելու աթոռից, մինչև հասաւ ինձ «Սուրերի պար»ի բաժինը։ Հօն, իմ ստեղծագործական ոգին մի տարբեր կշռոյթ ստացել էր ու ես երբեք չէի զգում իմ ցաւերը, որոնք այդ հինգերորդ ամիսին ընթացքում շատացել էին, անշուշտ փայտեայ աթոռի վրայ նստած վիճակում:

«Ես ինձ կ'ասէի. «Հոգդ Արամ, պալէթդ կը վերջանայ, ուրիշ բանի մասին մի' մտածիր»։

«Ես գրում էի և նուագում՝ մինչև այն պահը, ուր աթոռս ներկըւում էր կարմիրով: Սուրերի պարը գիս արիւնել էր, բայց ես աւարտել էի իմ պալէթը»:

Դաշնակահարուհի եւ երգահան Գոհարիկ Ղազարոսեան կը կատարէ իր «24 Etudes»-ները՝ ի ներկայութեան աշխարհահռչակ երգահան Արամ Խաչատրեանի։

Հայ վարպետը անօրինակ ուրախութիւն ցոյց կու տար տեսնելով սփիւռքահայ երգահանի համեստ գործը, տպագրեալ 24 Etudes-ները, որոնց մեկնաբանութիւնը կը կատարէ «Եանց»ի ակումբի դաշնամուրի վրայ, այդ երեկոյ մի՛միայն իրեն համար։ Այդ «իրեն համար»ը կորովս կը բազմապատկէր ու կը զգայի՝ թէ հայ մեծ արուեստագէտը ինչե՛ր կուտար իր ներկայութեամբ իր ազգակիցներուն:

Հոս կ'ուզեմ պատմել այն դէպքը, զոր լսեցի իրմէ. «Երբ «Գայանէ» պալէթի պատրաստութեան ձեռնարկել էի, հինգ վեց ամիս տեւող մի շրջանի ընթացքում ինծ պատահեց...

* * *

Իսթանպուլահայ արժէքաւոր երգահան դաշնակահար Գոհարիկ Ղազարոսեան, որուն երաժշտական համբաւը տարածուած է ու ծանօթ ամբողջ սփիւռքի մէջ, ինչպէս նաեւ Հայաստան, այս տարի կատարեց համերգային երկար շրջապտոյտ մը եւ այցելեց բազմաթիւ երկիրներ։ Մանաւանդ ան եղաւ Ֆրանսա եւ Եգիպտոս։

Զանազան քաղաքներու մէջ կազմակերպած յաջող ելոյթները գտան մեծ ընդունելութիւն եւ ժողովրդական արդար գնահատանք, անգամ մը եւս ապացուցանելով մեր սիրելի դաշնակահարուհիին արուեստի բարձրութիւնն ու երաժշտական անժխտելի հմտութիւնը:

Այս առթիւ Փարիզի մէջ տպագրուեցան Ղազարոսեանի կարեւոր գործերէն «24 Etudes»ները՝ ամփոփուած գեղեցիկ հատորի մը մէջ, որ հայ երաժշտական կեանքի հարուստ ստեղծագործութիւններուն վրայ կուգայ աւելնալ իբրեւ թանկագին աշխատասիրութիւն, որ իր ուրիշ գործերուն կարգին լաւագոյն կերպով կը ներկայացնէ դաշնակահարուհիին արուեստի զօրաւոր գիծը, մէկ խօսքով՝ Ղազարոսեանական երաժշտութեան ըմբռնողութիւնը:

Իր այս նամբորդութեան ընթացքին Գոհարիկ Ղազարոսեան առիթը ունեցաւ մօտէն ծանօթանալու սփիւռքահայ մշակութային շրջանակներու եւ մասնաւորաբար երաժշտական դէմքերու: Անոր կարգին արժէքաւոր արուեստագիտուհին պատեհութիւնը ունեցած է նաեւ հանդիպելու եւ ծանօթանալու աշխարհահռչակ հայ երգահան ու երաժշտագէտ Արամ Խաչատրեանի, որ արդէն լսած ըլլալով Գոհարիկ Ղազարոսեանի արուեստին ու գործունէութեան մասին, մօտէն հետաքրքրուած է անոր աշխատանքներով, մասնաւորաբար նորատիպ «24 Etudes»ներով:

Արամ Խաչատրեան ծայրէ ի ծայր հետեւած է «24 Etudes»ներու կատարումին, որ նոյնինքն հեղինակը՝ Գոհարիկ Ղազարոսեան ներկայացուցած է դաշնամուրով:

Մեծանուն երգահան ու խմբավարը, իր գոհունակութիւնն ու գնահատանքը յայտնած է Ղազարոսեանի ու զայն հրաւիրած Սով. Միութիւն եւ Հայաստան՝ համերգային շրջապտոյտի։

Կ. Պոլիս «Պայքար»

«Ջ». — Վերջերս ստացուած անձնական նամակէ մը կը տեղեկանանք՝ որ երգահան Օր. Գոհարիկ Ղազարոսեան աւարտած է իր «9րդ Prelude»ը: Այժմ պիտի սկսի յօրինել 10րդը՝ Mizouի բանաստեղծութեան վրայ:

00270

ՀԱՇՈՒԵՑԱՐԴԱՐ...

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

Հարցուցա՞ծ էք անգամ մը դուք ձեզի, թէ ի՞նչ է «ճակատագիր»ը: Պատահած չէ՞ արդեօք դէպք մը, ա՛ղէտ մը՝ որուն զոհ գացող հարազատի մը ճակատին փակցուած ըլլայ «սև» գիրը...:

Ինչո՞ւ յաճախ անտրտունջ կ՚ընդունինք «Գրուած»ը, պարզապէս մը ծախսելու արդիւնքը, մեր դժբախտութեանց մե՛ղքը կը սիրենք բեռցնել սե՛ւ «ճակատագիր»ին կռնակը...:

Հնաւանդ սովորութիւն՝ դարերու մութ խորքերէն մեզի հասած՝ «ճակատագիր»ին հաւատալը, ապաւինիլը:

Մարդկային միտքի և ուժի հասողութենէն վեր գտնուող ամէն ինչ կը վերագրուէր նախասահմանուածին: Հրդեհ, համաճարակ, երկրաշարժ, պատերազմ, արդիւնք էին ցասումին աստուածներուն, պատի՛ժ՝ անօրէն մարդուն: Հարստութիւնը, յաղթանակը, բազմածնութիւնը, պտղաբերութիւնը իր վարձատրութիւնը:

Անտեսանելի «գիր» մը՝ մանուկին ճակատին՝ անոր աշխարհ գալէն իսկ առաջ գրուած...: «Ուժ» մը՝ որ կը «կանխորոշէ» ամէն բան, «անխուսափելի» կերպով կը կառավարէ մարդուն առած ամէն մէկ քայլը, տուած իւրաքանչիւր որոշումը...:

Գիտութիւնը թէև ընդարձակեց ու կ՚ընդարձակէ մարդկային միտքի հորիզոնը, կուտայ, կը փորձէ բացատրել պատճառները ամէն շարժումի, դէպքի, պատահարի, երևոյթի, մարդիկ տակաւին կը նկատեն «ճակատագիր»ը անբեկանելի, անիմանալի արտայայտութիւնը երկնային ամենազօր Կամքին:

«Որոշուած»ին անձնատուր ըլլալը ոչ մէկ լուծում կրնայ բերել մարդուն բարդ ցաւերուն, աշխարհի փշոտ հարցերուն:

Մարդն առաւ տիեզերակալութեան առաջին քայլն ու սքանչելի գտաւ, օրինակ, անհունին մէջ «քալել»ով երկրագունտին շուրջ դառնալը՝ որ «աստուածային» էր, հեքեաթային հերոսներու կամ հրեշտակներու յատուկ՝ դեռ ատեն մը առաջ...:

Ու երբ մօտ ատենէն առաջին տիեզերանաւը լուսնէջ կատարէ, կամ իր նաւին խանգարումին հետեւանքով մարդն ալ խորտակուի այնտեղ՝ «ճակատագիր»ի՞ն պիտի վերագրէ ձախողանքը կամ յաջողութիւնը իր այդ «ոստում»ին, թէ միայն և միայն գիտականներուն ծրագիրներուն կատարեալ գործադրութեան և տիեզերանաւուն անսայթաք գործելուն և կամ ատոնց ճի՛շդ հակառակին:

Ոչ մէկ փառք ու պատիւ «ճակատագիր»ին:

Քանի փնտռենք «ինչո՞ւ»ն և «ի՞նչպէս»ը պատահած եղելութեան մը ու ԳՏՆԵ՛ՆՔ մեր փնտռածը, իրաւունք չունինք այլևս «նախասահմանուած, անխուսափելի, ճակատագրական» նկատելու եղածը, անհատին բարոյական ու նիւթական փառքը կամ փճացումը:

Առանց պատճառի՝ ոչ մէկ արդիւնք՝ բարի կամ յոռի, արեւածագ կամ խաւարում, պատերազմ կամ խաղաղութիւն:

Ամէն ինչ «գրուած»ին վերագրելը իրականութենէն փախուստի ճարպիկ փորձ մըն է լոկ՝ «ճակատագիր»ին խորհրդաւոր քողին ետև պահուած:

Զըլլանք երբեք խաղալիկը «ճակատագիր»ին կամ անոր կամքին ու քմայքին: Զյանձնենք մենք զմեզ՝ «բախտ»ին սև կամ ճերմակ «ուժ»ին...:

Պատռե՛նք խորհրդապաշտութեան վարագոյրը, Լոյսի, Յառաջդիմութեան, բայց մանաւանդ՝ Ճշմարտութեան սիրոյն:

«Ճակատագիր»ին ժխտո՛ւմը ձեռք կը բերուի ոչ թէ յուլութեամբ կամ հրաշքով, այլ աշխատանքո՛վ, դէպի օգտաշատ ու ազատատենչ կեանքի՝ որպէսզի մարդը՝ ձերբազատուած միտքի ու հոգիի ամէն տեսակ կաշկանդումէ ու շղթայէ, դառնայ տէ՛րը այս աշխարհին, նաև երկինքին...:

Այլապէս՝ աւելո՛րդ պիտի ըլլայ ապաւինիլը խելքին, կամքին ու հոգեկան այն ուժին՝ որ թռիչք կու տան մարդուն և անոր հողեղէն մարմինը պիտի հասցնեն մինչև մոլորակները...:

Եթէ «գրուած»ը պիտի տնօրինէ աշխարհի ապագան, մարդը օր մը հոգի՛ն ալ պիտի յանձնէ Սատանային՝ կարծելո՞վ թէ «ճակատագիր»ը ա՛յդպէս կ՚ուզէ որ ընէ ինք...:

Ու շատ տրամաբանօրէն իբր հետեւանք ատոր՝ տեղի պիտի ունենայ հիւլէի ծնունդ գերզարհուրելի Պատերազմը:

Մա՛րդն է տէրը աշխարհի ու բնութեան: Ինա՛ւ ատոնց հլու կամակատարը:

Մարդկային մտաւոր ու հոգեկան արժէքներուն յաղթանակը պիտի ապահովէ նուաճումը Վախին, Աւելորդապաշտութեան, Գերութեան, Ստրկութեան, Տգիտութեան կամ Խաւարամտութեան և մարմնաւոր, հոգեկան ու մտաւոր ամէն տեսակ կաշկանդումներու՝ որ աղբիւր և գործիք են մարդուն շահագործումին՝ իր նմանին կողմէ:

Լո՛յսը միայն պիտի սրբէ մարդուն ճակատէն ամէն բիծ ու արատ, պիտի կատարէ հաշուեյարդարը՝ «ճակատագիր»ին...:

Հելիոպոլիս, 1966

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՏՐՏՄԻԼ

Երբ կը խորհիմ թէ քեզի հետ պիտի ըլլամ վերստին,
Ժամ մը զուգէ եւ կամ անկէ նուազ, ի՞նչ փոյթ, իմ անգին,
Ու լոյս դէմքէդ պիտի նորէն ըլլամ արբշիռ, իմ աչքին
Կեանքը կ՚առնէ երանգ մը նոր, վիշտերս բիւր կ՚անհետին:

Քեզ չճանչցած, քեզմէ հեռու, ճամբաս հարթ էր, կիսալոյս,
Քեզ ճանչնալէս, սիրելէս վերջ բացուեցաւ նոր արշալոյս,
Ու անկէ ետք ճամբաս եղաւ մերթ լուսողող, մերթ խաւար,
Երբեմն անկում ամօթալի, երբեմն վերելք լուսափառ:

Ի՞նչպէս տրտմիլ քանի դուն կաս ու կրնաս իմս ըլլալ դեռ,
Երբ ամայի ճամբուս վրայ կրնաս ցանել դուն վարդեր.
Ի՞նչպէս տրտմիլ երբ մարդերուն դէմ այլամերժ ու անսէր
Ըզքեզ ունիմ լոկ բալասան՝ սրտիս խոցուած կարեվէր:

Ի՞նչպէս տրտմիլ, հայելիին մէջ աչքերուդ մեղրածոր,
Երբ կը տրուի ինծ՝ կարդալ յար սէրդ գերող եւ հզօր,
Կը խոստանայ սէրդ այդ երբ օրեր ծիծղուն, կեանք մը նոր,
Գարունին քով իմ օրերուն գարուն մ՚ալ դուն, իմ աղուոր:

Երուսաղէմ — Գ. ՃԱՐՏԱՐ

ՄԱՀԱՍՈՍԿՈՒՄ

Երէկ, ո՛վ Մահ, կը զգայի քեզ աւելի մօտ հոգւոյս,
Երկարած թաթըդ անգութ՝ գարունին դէմ օրերուս.
Բայց նայուածքիդ դէմ այդ ժանտ՝ կը մնայի ես խաղաղ,
Կը դիմէի նոյնիսկ քեզ հաստատաքայլ ու անվախ...:

Կորսնցուցած էի զի ամէն հաւատք ես կեանքէն՝
Որ ինծի համար էր դարձած խաւարակուռ մի գեհեն.
Մարդերն՝ գազան ու սոսկ, սէրը՝ վիհակ մը անգոյ.
Դարձած էի յոռետես, տրտնջացող ու դժգոհ:

Սակայն այսօր, հակառակ տանջանքներուս չսպառող,
Յոյսեր, սէրեր կը փութան հոգիիս մէջ դնել բոյն,
Ու կը լեցուիմ կեանքին դէմ պաշտամունքով մը անհուն...:

Այս բոլորին հետ սակայն, պիտի, ո՛վ Մահ, թուէիր
Ինծմէ հեռու՝ բայց նոյնքան ինծ խորշելի ու զազիր,
Ու պիտ՚ քեզմէ սոսկայի՝ ողջ էութեամբս եղած դող,
Միակ արգելքը իբրեւ ճամբուս վրայ լուսաշող:

Երուսաղէմ — Գ. ՃԱՐՏԱՐ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ

(ԿՈՐԾԱՆՄԱՆ 45ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ՝ 1922-1967)

Եգիպտահայ ծանօթ դերասան, երգիծագիր եւ «Ջահակիր»ի աշխատակից Պր. Խորէն Տէտէեան սիրով ընդառաջելով խմբագրութեանս խնդրանքին, Մոնրէալէն մեզի ուղարկած է Իզմիրի (Զմիւռնիա) աղէտին մասին իր յուշերը՝ այդ տխուր դէպքին 45ամեակին առթիւ: Այս յօդուածին հետ կը հրատարակուին նաեւ Իզմիրի հրդեհի օրերուն ծովուն բացերը խարսխած մարտանաւերէն (հաւանաբար անգլիական) լուսանկարուած երեք պատկերներ, որոնք մեզի սիրայօժար տրամադրուած էին եգիպտահայ ծանօթ գրող եւ հրապարակագիր ողբացեալ Միքայէլ Կիւրճեանի կողմէ:

ԽՄԲ.

Հայոց Զմիւռնիա գաղթին առաջին թուականը կարելի է համարել 1375 թուականը, երբ կործանեցաւ Ռուբինեանց թագաւորութիւնը: Այդ թուականին հարիւր հազարէ աւելի հայութիւն մը ցրուեցաւ Կիպրոս, Հռոտոս, Կրետէ, Իտալիա և Զմիւռնիա:

Երկրորդ գաղթականութիւնը Շահ Աբբասեան շրջանին է, 1604ին: Երբ Զմիւռնահայ կ՚ըսենք, յաճախ մտքերու մէջ անոնց թիւը պատկառելի կը դառնայ: Մինչեւ ըԶմիւռնիոյ աղէտին թուականը, 1922 Սեպտեմբեր 9, Զմիւռնահայուն թիւը քսան հազարը անցած չէ: Պատմագիր Ա. Տավեռնիէ ուսումնասիրութիւն մը ունի Զմիւռնահայոց մասին, ուր տեղ մը կը գրէ.

— Վաճառական նկարագիր մը կատարեալ կերպով դրոշմուած է այս ազգին վրայ: Պարզ ժողովուրդը բնաւ յանցանքի վրայ բռնուած և դատապարտուած չէ: Արդարութեան ատեանը բնաւ հայ մը իբր գող կամ մարդասպան չէ պատժած Զմիւռնիոյ մէջ:

Իբրեւ ազգային հարստութիւն՝ Զմիւռնիան ունեցաւ վեց եկեղեցի, եօթը հայկական վարժարան, մէկ ազգ. հիւանդանոց՝ կառուցուած Սպարդալեան երկու եղբայրներու կողմէ: Այս հիւանդանոցին տարեկան ծախսը՝ որ կը հասնէր 1200 հնչուն ոսկիի՝ կը հոգացուէր հիւանդանոցին ունեցած սեփական կալուածներու վարձքերէն: Հայ ընթերցատունը հիմնուած էր 1868ին Գարեգին Փափազեանի ջանքերով: Ան ունէր 3 հազար գիրքեր. հազար ֆրանսերէն և հինգ հարիւր անգլերէն: Կար և Ներսէսեան որբանոցը:

Ունէին քանանէ աւելի բարեսիրական ընկերակցութիւններ, տպարաններ, թերթեր, որակեալ ուսուցիչներ, ազգ. վարժարաններ, կուսակցական ակումբներ եայլն: Ազգին եկամուտն էր տարեկան հինգ հազար հնչուն ոսկի:

Զմիւռնահայը պահպանողական ազգային և եկեղեցական իշխանաւորներ ունեցած է:

Տարագրութիւն չունեցաւ ան, եղան մասնակի աքսորներ: 1914էն մինչեւ 1918 առաջին աշխարհամարտի շրջանին, Զմիւռնահայը անտարբերութեամբ չընդունեց անշուշտ Զմիւռնիոյ ծովախորշին դէմ եղած ռմբակոծումը, անգլիական զրահաւորներուն կողմէ: Ազատագրութեան մը մօտալուտ գալուստը կ՚աւետէր այդ ռմբակոծումը:

Կային հայկական դէմքեր՝ որոնք չէին կրնար իրենց զգացած գոհունակութիւնը ծածկել:

Այս պարագան տեղւոյն «Բէօյլիս»-Թրքական լրագրի խմբագրին աչքէն վրիպած չէր և ան կը գրէր հետեւեալ տողերը.

— Կ՚ուզէ՞ք գիտնալ թէ պատերազմը կը շահինք թէ կը կորսնցնենք. դիտեցէք հայերուն դէմքերը, եթէ գոհունակ են, մենք կորստեան մէջ ենք, իսկ եթէ տրտում են, մենք շահաւոր ենք:

Եւ սակայն յանկարծ այդ ռմբակոծումը կանգ առաւ, ի մեծ յուսախաբութիւն Զմիւռնահայոց:

Տարիներ ետք հրատարակուեցաւ «Տարտանելի Պատերազմը» անունով գիրք մը: Այդ էջերուն մէջ կարդացինք Զմիւռնիոյ ծովախորշին դէմ եղած ծովային ռմբակոծման մասին յայտնութիւն մը: Լորտ Քիչնէր հեռագիր մը կը ղրկէր այն ատենուան ծովային նախարար Չըրչիլին, որուն մէջ կ՚ըսէր.

— Իզմիրի դէմ տեղի ունենալիք նաւային ռմբակոծման ցոյց մը ոչինչի պիտի ծառայէ: Նոյն ատեն հեռագիր մըն ալ կը ղրկուի Փեթերզպուրկի անգլիական դեսպանին, այսպէս.

— Հաճեցէք հաւաստել Մեծ Դուքսին՝ թէ միջոցներ ձեռք պիտի առնենք Թուրքիոյ դէմ ցոյց մը կատարելու համար:

Այնուհետև հասկցուեցաւ թէ որքան ժողովուրդներ զոհ կ՚երթան ցոյցերու...:

Առաջին աշխարհամարտը վերջանալէն ետք յուսատու և լուսաւոր հեռանկարներ ունէր Զմիւռնահայութիւնն ալ: Եւ սակայն վրայ հասաւ 1919ին սկսած հելլէնօթուրք պատերազմը Փոքր Ասիոյ մէջ: Քաղաքական անորոշ կացութիւնը պատճառ մը չեղաւ սակայն որ հայկական ազգային գործունէութիւնը կանգ առնէ: Կ՚ունենային Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան ակումբը: Ռամկավար Ազատական հայ ակումբը: Հ. Յ.

(Շար. տես. էջ 5)

Իզմիրի հայ եւ յոյն գաղթականները 13 Սեպտ. 1922ին իրենց բնակարաններէն խոյս տալով կը յուսան փրկուիլ՝ ծովափին օգնութիւն սպասելով դիմը խարսխած դաշնակից մարտանաւերէն:
Եւ սակայն ափսո՜ս...

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՀՈՄԱՆԻՇՆԵՐԻ ԲԱՌԱՐԱՆ»

Հեղինակ՝ ԱՇՈՏ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Հր. Աճառեանի անուան լեզուի Հիմնարկի նախաձեռնութեամբ լոյս տեսած է վերոյիշեալ հայերէնէ – հայերէն հոմանիշներու բառարանը՝ հեղինակութեամբ Աշոտ Սուքիասեանի։

Բառարանը կը պարունակէ 83 հազար բառ և դարձուածք։

Բառարանի կազմութեան հիմնական սկզբունքները լայնօրէն բացատրուած են հեղինակին կողմէ, գրքին յառաջաբանին մէջ։

Սոյն յառաջաբանէն կը պարզուի, թէ որքան անհրաժեշտութիւն է հոմանիշներու ընդարձակ բառարաններու լոյս ընծայումը բառապաշարի ընդարձակման, խօսքի հարուստ դրսևորման և ընդհանրապէս խօսքի մշակոյթի զարգացման գործին մէջ։

«Լեզուի բառային կազմի առանձնայատկութիւնների եւ յատկապէս հոմանիշների իմացութեամբ է պայմանաւորուած խօսքի տարբեր տեսակներին և ոճերին գործնականօրէն տիրապետելը»։

«Հոմանիշներու բառարանը, կը գրէ հեղինակը, գիտական կարևոր նշանակութիւն ունի ուսեալ լեզուի բառապաշարային, իմաստային և ոճական հարստութիւնն ուսումնասիրելու համար»։

Անիկա սոյն գործի պատրաստութեան առթիւ մատնանշուած է այն պարագան, որ հայերէն հոմանիշներու ընդարձակ բառարան ցարդ լոյս չէ տեսած. եղածները լման և ամբողջական չեն։ Ասով հանդերձ հեղինակը իր տրամադրութեան տակ ունենալով 57 բառարաններ տարբեր հեղինակներէ, ձեռնարկած է սոյն գործին։

Աչքի առաջ ունեցած է Մխիթար Աբբահօր «Բառագիրք Հայկազեան լեզուի» (1769), *Վենետիկի* «Նոր բառագիրք Հայկազեան լեզուի» (1836–1837), *Գ. Փեշտիմալեանի* «Բառագիրք Հայկազեան լեզուի» (1846), *Պոլիս, Ս. Գաբամաճեանի, Հ. Աճառեանի, Ս. Մալխասեանի, Մ. Ջախջախեանի, Ն. Բիւզանդացիի, Գ. Լուսինեանի, Մ. Բաջունիի, Հ. Զագմազճեանի, Մ. Գույումճեանի, Ղ. Ալիշանի, Ա. Պետեանի, Հ. Գայաեանի, Խ. Աթանասեանի, Ս. Ամատունիի, Հ. Աճառեանի (գաւառական բառարան), Կար. Գաբիկեանի, Հ. Դագբաշեանի, և այլոց բառարանները կամ այդ գծով լոյս տեսած գիրքերը։*

Բառարանին մէջ լայն տեղ գտած են ԺԹ. և Ի. դարերուն հայ գեղարուեստական գրականութեան մէջ տեղ գտած հնաբանութիւնները, գրաբարեան եւ միջին հայերէնի բառերը։ Այդ կարգի բառերուն մէջ տեղ գտած են նաև հին հայերու կեանքը, կենցաղը, մշակոյթը, արուեստը, պաշտամունքը և գործունէութեան այլ բնագաւառներն արտայայտող այլ հասկացողութիւններ, բառեր, որոնք ունին պատմական կարևոր նշանակութիւն և արդի հայերէնի մէջ չունին իրենց համապատասխան հոմանիշները։ Այդ բառերը տրուած են յատուկ նշումով։

Բառարանի մէջ ընդհանրապէս խուսափած է հեղինակը օտարաբանութիւններէ, աշխատած է հայերէնի հարուստ հոմանիշները կարելի եղած չափով ի մի բերել և աւելին՝ արևմտահայ և յատկապէս արևելահայ կարճ ասացուածքները տեղաւորելու տուեալ բառին հոմանիշները տալէ ետք, ինչ որ, մեծապէս կը դիւրացնէ տուեալ բառի իմաստի ըմբռնումը և նոյն ատեն ժողովրդական ասութիւններու ընտելացման *կը նպաստէ։*

Դժուար եղած է հեղինակին գործը այն առումով ևս, որ Միջին, Հին Հայերէնի մէջ շատ բառերու իմացական արժէքը նոյնը չըլլալով ներկայիս, և հոմանիշներու բառարանին պաշտօնը բացատրական բնոյթ չկրելուն իբր հետևանք, այդ բառերը անորոշ իմաստ մը կ'ունենան եթէ չբացատրուին։

Ուրիշ դժուարութիւն մըն է թերնիք բառերու շուրջ արևմտահայոց «ամէն գնով բառ հնարելու» *միտումն ու արևելահայ լեզուի օտար բառերէն* «չվախնալով իւրացնելու» *իրողութիւնը։*

Օրինակ խորհրդային բառին դիմաց կը կարդանք սովետական։ Մինչդեռ այս դերմինը կարիք չունի Հայաստանցի ուսանողին բացատրուելու համար, ասդին արևմտահայը այդ բառը՝ առանց բացատրութեան սովետական *կարդալով չի՛ հասկնար իմաստը։ Հոմանիշ հասկացողութիւնը հեղինակին մտքին մէջ կը դրսեւորուի որպէս* նոյն հասկացողութիւնը *արտայայտող բառ, կամ բառեր՝ որոնք* մօտաւորապէս *նոյն իմաստը ունին։*

Բառեր կան՝ որոնք իմաստային նրբերանգներով կը տարբերին իրարմէ։ Վազելը՝ սուրալ չէ, խնդրելը՝ *պաղատիլ չէ,* ուսուցիչը՝ *մանկավարժ է և չէ՛։ Այսպէս ըլլալով հանդերձ, իրողութիւնը այն է, որ բառարան պատրաստողը ստիպուած է այդ բառերը որպէս հոմանիշներ իրարու մօտ տեղաւորել։*

Բառարանի հիմնական կորիզը կազմած ըլլալով հանդերձ արևելահայերէնը, հեղինակը աշխատած է արևմտահայ և յատկապէս գրաբար կամ միջին հայերէնէն բառեր փոխ առնել, այն մտահոգութեամբ թէ շատ մը կենդանական, բուսական, կենցաղային բառերու համապատասխան երբեմնի գործածական եւ այժմ գործածութենէ դադրած բառերը կրնան վերստին գործածութեան դրուիլ, և ասոր առաւելութիւնը այն կ'ըլլայ, որ նորաբանութեան սիլոյն օտար «բարբարոս» *և յաճախ անտեղի բառերու մուտքը հայերէնի ընդհանուր բառապաշարէն դուրս կը մնան։*

Տանկի *տեղ հրասայլ,* ռեսպուպլիքայի *տեղ հանրապետութիւն,* սովետականին *տեղ՝ խորհրդային,* ռատիոյի *տեղ ձայնասփիւռ,* ապսորակցիոնիստի *տեղ վերացապաշտ, պարտիայի տեղ՝ կուսակցութիւն եւայլն, նախընտրաբար գործածելի բառերը հեղինակը նշած է հոմանիշները տուած ատեն։*

Ժողովրդական ասոյթներ են ինչպէս՝ խնդրել *բային դիմաց դրած է՝ բերան ծռել, երես դնել, երես թափել, երես մրել, երես սևցնել, ձեռք ու ոտք ընկնել, եւլն., ինչ որ կը նպաստէ արևելահայերէն կարդացողներու, շատ մը գրական վէպերու մէջ գործածութեան մէջ դրուած այս տիպի դարձուածքները ճիշդ հասկնալուն։*

(Շար. տես էջ 5)

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ

ՍԱՌՆԱԴԱՐԱՆԻ ՄԱՍՆԱՎՃԱՐԸ

Պարոն Յուսեան, այդ առաւօտուն կանուխ արթնցաւ, եւ անմիջապէս ըսաւ իր կնոջ.

— Չմոռցած ըսեմ, սիրելիս, այսօր մեր գնած սառնադարանին երկրորդ մասնավճարը հարկ է տալ։ Ընկերութեան պաշտօնեան ստացագիրը առած պիտի գայ անպայման։ Ցաւալի մոռացումով մը չխորհեցայ երէկ դրամատուն հանդիպիլ. գրպանս տաս դրուշ չունիմ։

— Լա՛ւ, այդ ձեւով բացատրէ մարդուն...

— Սակայն լաւ տպաւորութիւն պիտի չթողու այդ բացատրութիւնը, մարդը պիտի կարծէ որ կը խաբենք զինք։ Չեմ ուզեր կասկածի տակ մնալ։ Ամենէն լաւ միջոցը, եթէ դուռը բախէ, առանց ձայն հանելու կը սպասենք։ Պիտի բախէ, պիտի բախէ, ի վերջոյ կարծելով թէ տունը մարդ չկայ, պիտի հեռանայ։ Վաղը ես անձամբ կ'երթամ ու կը վճարեմ մասնավճարը...

Այս խօսակցութենէն քիչ յետոյ պարոն Յուսեան *փիժամա*ն ու ներքնազգեստները հանելով, առաջացաւ դէպի լոգարանը, մի քիչ զովանալու մտօք. սակայն կինը իրմէ առաջ մտած էր լոգարան ու դուռը փակած։

Անոր ելլելուն սպասելու ժամանակամիջոցին, խորհեցաւ թէյը պատրաստել գոնէ։ Նոյն պահուն ուզեց ներս առնել օրուան հացը, զոր հացագործը սովոր էր դրան դուրսի կողմը գտնուող փոքր պատուհանին մէջ թողուլ։ Կատարելապէս մերկ հանուած ըլլալով, աջ ու ձախ ակնարկ մը նետեց. հացագործը քիչ անդին գտնուող պատուհանին մէջ թողած էր հացը։ Շատ կանուխ էր տակաւին եւ յարկաբաժնին մէջ գտնուող դրացիները քնացած ըլլալով տեսնուելու վախը չկար։ Փութով քայլ մը առաւ դէպի փոքր պատուհանը. բայց այն պահուն երբ ձեռքը երկարելով հացը պիտի առնէր՝ խուլ աղմուկ մը լսեց իր ետին։ Փչող հովին սաստկութեան տակ յարկաբաժնի մուտքի դուռը փակուած էր։

Խեղճ պարոն Յուսեան սարսափահար փարեցաւ դրան զանգին։ Հնչեցուց, հնչեցուց։ Ներսը, լոգարանին մէջ հոսող ջուրի ձայնը դադրեցաւ յանկարծ։ Յուսեան կրկին փարեցաւ զանգին։ Երկար հնչեցուց. ձայնեց. բայց ի զուր. ո՛չ ոք կու գար դուռը բանալու։ Անպայման կինը ներսէն կը կարծէր որ սառնադարանի գանձիչ պաշտօնեան է եկողը ու չէր բանար դուռը։ Այս անգամ սկսաւ բռնցքահարել դուռը,

— Մարիա՛մ... Մարիա՛մ... դուռը բա՛ց... ե՛ս եմ... ե՛ս...

Բայց քանի կը հարուածէր, այնքան կը խորունկնար ներսի լռութիւնը։ Նոյն պահուն լսեց վարի յարկէն վերելակին դրան բացուիլն ու գոցուիլը ու վերելակին յամրօրէն բարձրացումը։

Անպայման սառնադարանի գանձիչ պաշտօնեան էր եկողը։ Բոլորովին մերկ, պարոն Յուսեան, հացը ձեռքին, անկիւն մը կծկուեցաւ դողահար։ Վերելակը առանց կանգ առնելու՝ դէպի վեր շարունակեց իր ճամբան։ Այս վտանգը անցնելէ յետոյ, կրկին մօտեցաւ դրան.

— Մարիա՛մ, ի սէր Աստուծոյ, բաց դուռը... ես եմ, ամուսինդ...

Այս անգամ սակայն, փոխանակ ներսէն պատասխանի, լսեցաւ վարի յարկէն կանոնաւոր քայլերով մէկուն բարձրացումը սանդուխներէն։ Իրարանցումի մատնուած, աջ ու ձախ նայեցաւ, փախուստի ո՛չ մէկ տեղ կար։ Ո՛վ որ տեսնէր զինք այսպէս հացը ձեռքին եւ մերկ վիճակի մէջ, անպայման յիմարանոցէն խոյս տուած խենթ մը պիտի կարծէր...

Ոտնաձայները հետզհետէ կը մօտենային եւ Յուսեան տակաւին չէր գիտեր թէ ո՛ւր պիտի պահուըտէր։ Յանկարծակի որոշումով մը փութաց դէպի վերելակին կողմը եւ կոխեց կոճակին։ Հազիւ թէ ներս մտած էր՝ երբ վերելակի փոքր պատուհանէն նշմարեց որ վերի յարկի վարձակալը ըստ սովորութեան, անտարբերօրէն կ'ելլէր վեր։ Լայն շունչ մը առաւ եւ ձեռքով սրբեց ճակտէն հոսող քրտինքը։

Բայց, ի՛նչ պատահեցաւ յանկարծ, Աստուած իմ, վերելակը սկսաւ շարժիլ եւ յամրօրէն իջնել դէպի վար։ Յուսեան սարսափահար գոչեց.

— Աստուա՛ծ իմ, ի՜նչ դժբախտութիւն...

Ի՞նչ ընելու էր հիմա... Եթէ վերելակը վար իջնէր, ոեւէ մէկը, գուցէ սառնադարանի գանձիչ պաշտօնեան եւ կամ դրացիներէն մէկը, դուռը պիտի բանար եւ զինքը պիտի տեսնէր այդպէս մերկ վիճակի մէջ։ Նշմարեց թէ վերելակը յամրօրէն կը հեռանայ իրենց յարկէն։ Գրեթէ անդամալուծուած, մատն իսկ չէր կրնար շարժել։

Յանկարծ, գերմարդկային ճիգով մը հաւաքեց իր ուժերը եւ գոչեց.

— Ո՛չ, ո՛չ, կարելի բան չէ... այսպէս կարելի չէ սպասել...

Եւ վերջին ճիգով մը նետուեցաւ վերելակի ներքին դրան վրայ։ Սարսափելի ուժով մը ճնշելով անոր վրայ, բացաւ զայն։ Այսպէսով վերելակը մնաց երկու յարկերու միջեւ առկախ վիճակի մէջ։ Վարէն կը լսուէր մէկու մը բարկացայտ աղմկահարումը։ Ի՞նչ ընելու էր արդեօք։ Եթէ դուռը փակէր, կարելի էր որ վերելակը իջնէր վար, իսկ եթէ այս վիճակին մէջ սպասէր, հաւանական էր որ վարը գտնուողները դիմէին ահազանգի ազդանշանի կոճակին։

Նախ ուշադրութեամբ քակեց ազդանշանի կոճակը. ապա դուռը փակելով, մատը դրաւ իր յարկաբաժինը ցոյց տուող կոճակին։ Յաջողած էր։ Վերելակը կրկին սկսաւ բարձրանալ դէպի վեր ու կանգ առաւ. բայց աւա՜ղ որ ամէն ինչ հակառակ կ'ընթանար... այս անգամ ալ դուռը չէր բացուէր։

Այլեւս ամէն կարգի զգուշութիւն մէկ կողմ թողլով, սկսաւ բռնցքահարել դուռը՝ եւ բարձրաձայն պոռաց.

— Մարիա՜մ... բա՛ց սա անիծեալ դուռը... ներսը մնացի, բա՜ց...

Իսկապէս ալ անհասկնալի հրաշքով մը դուռը բացուեցաւ եւ սեմին վրայ երեւաց իրենց դրացուհի պառաւը։

Նախ ապշած, խեղճ պառաւը պահ մը դիտեց զայն, ապա սարսափելի ճիչ մը արձակելով սկսաւ պոռալ.

— Աստուա՜ծ իմ... փողոցը մերկ վիճակով վերելակին մէջ... օգնութի՜ւն...

Եւ այսպէս աղաղակելով, փութաց հեռաձայնին մօտ, ոստիկանները հրաւիրելու համար։

Այս աղմուկին վրայ, բոլոր յարկաբաժիններու դռները մէկ մէկ բացուեցան, հասկնալու համար թէ ի՛նչ կը պատահի դուրսը։

— Յիմա՛ր մը կայ, կ'ըսէր մէկը։

— Օ՜հ, ի՛նչ վախազդու բան, կ'ըսէր ուրիշ մը։

— Շուտով ներս մտի՛ր, աղջիկ, կը պոռար կին մը իր աղջկան...

Իսկ խեղճ պարոն Յուսեանին կինը, Մարիամ, ամենավերջինն էր այս հետաքրքիրներուն։

Վերջապէս երբ դուռը բանալով գլուխը դուրս հանեց, իր մերկ ամուսինը կայծակի արագութեամբ նետուեցաւ յարկաբաժնէն ներս եւ առանց լոգնալու մասին խորհելու, փութով սկսաւ հագնիլ։

Տասը վայրկեան յետոյ, երբ հանդարտութիւն տիրած էր, լսեցաւ դրան զանգակի հնչումը։

Պարոն Յուսեանի խռովքը տակաւին չէր հանդարտած սակայն.

— Անպայման ոստիկանները եկան, խորհեցաւ։

Եւ փութաց դուռը բանալու։

Սակայն, աւա՜ղ, եկողը ոստիկան մը չէր... Սառնադարանի գանձիչ պաշտօնեան էր...

ԶԱՐԵՀ ԱՐՇԱԿ

(Քաղուած Պրազիլական երգիծանքէն)

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԻՆՔՆԱՀՈՍ ԳՐԻՉԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱԳՈՒՄ ՈՒՆԻ

Հայ հին ձեռագրերը յայտնի են ամբողջ աշխարհի մէջ։ Հայաստանի մէջ ամենէն գործածական գրանիւթը եղած է մագաղաթը, որուն պատրաստութեան համար, մեր գրչութեան կեդրոններուն մէջ, Գլաձոր, Տաթեւ, Կիլիկիա, կային յատուկ արհեստանոցներ։

Այս արհեստանոցներուն մէջ, ամենէն նուրբ մագաղաթները կը պատրաստուէին գառնուկի մորթէն, իսկ մեծ ծաւալ ունեցող ձեռագրերու համար կը գործածուէին մեծ, եղջերաւոր կենդանիներու կաշին։

Երեւանի Մատենադարանին մէջ, ամենամեծ ձեռագիրը Մուշի մեծագիր Տօնականն է, որ գրուած է 1204ին։ Այս ձեռագիրը պատրաստուած է մօտաւորապէս վեց հարիւր հորթի կաշիէն։ Կան նաեւ այնպիսի մագաղաթեայ ձեռագրեր, որոնց պատրաստութեան համար օգտագործուած է ոչխարի մը ամբողջական մորթը։

Հին հայկական մատենագրութեան մէջ գործածած են բուսական եւ երկաթի երկու տեսակ թանաք, որոնք դարեր դիմացեր են եւ պահած իրենց գոյնը։ Կարմիր թանաքով գրած են միայն թագաւորներն ու կաթողիկոսները։

Յայտնի է որդան կարմիր թանաքը (մելան), որ կոչուած է հայկական ներկ։

Հայ գրչագրութեան մէջ նախ գործածած են երկաթի, ապա, միջին դարերուն եղէգի եւ այնուհետեւ սագի փետուրներ։

Մատենադարանի ձեռագրերը ցոյց կու տան, որ առաջին գնդիկաւոր ինքնահոս գրիչները հնարած են հայ գրչագիրները, գուցէ 1166ին, Հռոմկլայի մէջ, Կիլիկիա։

Այդ թուականին գրուած ձեռագրի մը մէջ պատկերուած է աւետարանիչը, գնդիկաւոր ինքնահոս գրիչը ձեռքին, գրելու պահուն։

Ստեփանոս գրչի յիշատակութենէն կ'երեւի, որ գրիչը մէկ անգամ թաթխելով գրած է 700 տող, մօտաւորապէս էջ մը։

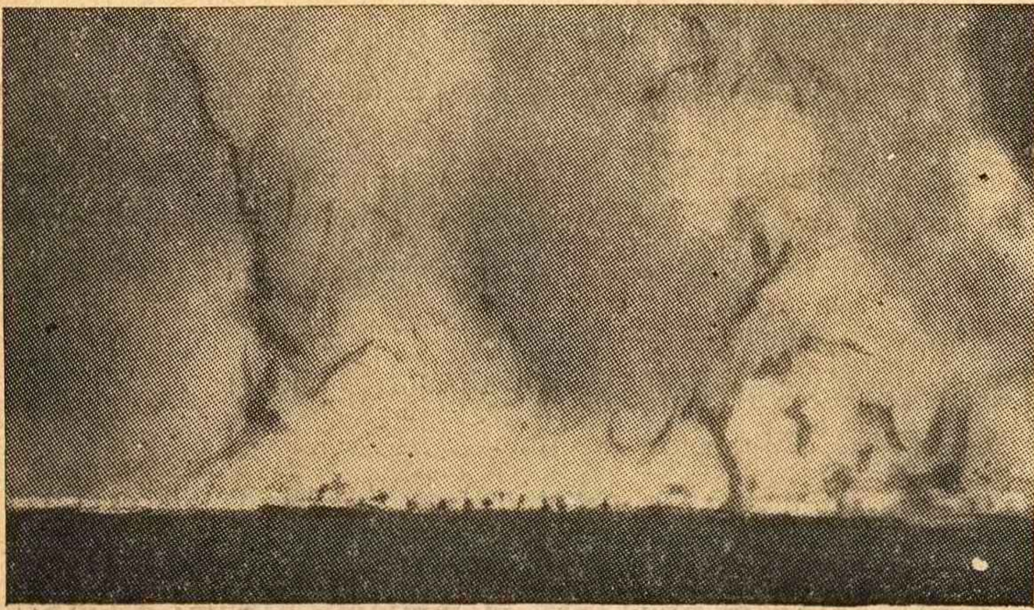
Այս տուեալներով, բացայայտ է, որ ինքնահոս գրիչը հայկական ծագում ունի, որովհետեւ 1166էն առաջ, հին մատենագրութեան մէջ, նման որեւէ դէպք չի յիշուիր։

ԶՄԻՒՌՆԻԱ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Դաշնակցութեան ակումբը՝ «Զարթօնք» լսարանական Միութիւնը, «Արտաւազդ» և «Հայ Ակումբ»ի և Ս. Դ. Հնչակեան ակումբի Թատերախումբերը: Հայերէն Թերթեր, «Հորիզոն», «Գոյամարտ», «Դաշինք» սկսած էին վերստին երեւիլ:

Հետզհետէ ազգ. գործիչներ լսելի կ'ընէին իրենց ձայնը: Հընչակեաններէն՝ Տօքթ. Պաղտասարեան, Սեդրակ Շահէն, Մ. Բէպապճեան: Ռամկավարներէն, Միհրան Սվազլը, Հրաչ Երուանդ: Դաշնակցականներ Արամ Վտարանդի, Ց. Ճ. Սիրունի: Զմռնալով և Սուրէն Պարթեւեանը: Այս վերջինը գրեց «Անմահ Բոցը» և «Զայնը Հնչեց», որոնք բեմադրուեցան Զմիւռնիոյ մէջ: Սեդրակ Շահէն գրեց «Թալէադի Սպանութիւնը» անունով Թատերգութիւն մը, որ բեմադրուեցաւ Զմիւռնիոյ նորաշէն «Թէաթրը Տը Սմիռն» Թատրոնին մէջ:

Իզմիրի հրդեհէն տեսարան մը
(Լուսանկարուած՝ 13 Սեպտ. 1922ին)

Այդ Թատերգութեան մէջ Թալէադի դերը ստանձնած էր Մարգար Բէպապճեանը, իսկ Թեհլիրեանի դերը վստահած էին Թագւոր Յովհաննէսեանի: Կեանքը ծիծղուն սկսած էր դառնալ: Հետզհետէ կը հասնէին դերասաններ՝ Յովհաննէս Աբէլեան, Վահրամ Փափազեան:

Եկաւ սակայն չարաշուք Թուականը՝ 1922 Սեպտեմբեր 9ը: Թուրք զօրքին մուտքը Զմիւռնիա: Շաբաթ օր մըն էր:

Կատարուած ողբերգութեան ականատես վկայ մը եղաւ այս տողերը գրողը:

Այսուհանդերձ լաւագոյն է խօսքը տալ հեղինակաւոր անձնաւորութեան մը, Պր. Պէրթրան Պարէյի, որ «Կարմիր Նահանջը» խորագրուած գրքոյկ մը ունի, որ կը շօշափէ Զմիւռնիոյ աղէտը: Պարէյ ֆրանսացի օրագրող մը եղած է: Ահա հատուած մը.

— ... Թուրքերը 1922 Օգոստոս 27ին յարձակողականի կը ըսկըսէին:

Յունական բանակը յանկարծակիի եկած, երկու ճիւղերու բաժնուած, նահանջի ճամբան կը բռնէր, մին բռնելով Իզմիրի, իսկ միւսը Պրուսայի գիծը: Այս խուճապական փախուստին մէջ Կոստանդինի կառավարութիւնը քրիստոնեայ փոքրամասնութիւնները՝ դաշնակիցներու փորձուած գթութեան կը յանձնէր: Սեպտ. 9ին, 1922, Նուրէտին փաշայի բանակը քաղաք կը մտնէր և կ'ուղղուէր հայոց թաղը:

Քրիստոնեայ բնակչութիւնը, Թաղերու եղեռնը և սարսափը տեսնելէ ետք, դիւային վազքով մը կը կուտակուէր քարափին վրայ՝ օգնութիւն աղերսելով անփութօրէն խարսխած համաձայնական ռազմանաւերէն: Հիւպատոսարաններու կազմակերպած Միլիս ոյժերը, փաշային ապահովութեան խօսքին վըրայ կը ցրուէին: Հետագայ դէպքերը ցոյց կուտային՝ թէ եթէ օտար հիւպատոսարանները ապահովիչ լուրերով չօրօրէին ժողովուրդը, ամբողջ քաղաքը ժամանակին կը պարպուէր և բազմահազար ընտանիքներ սգակիր ու Թշուառ օրերու չէին ենթարկուէր:

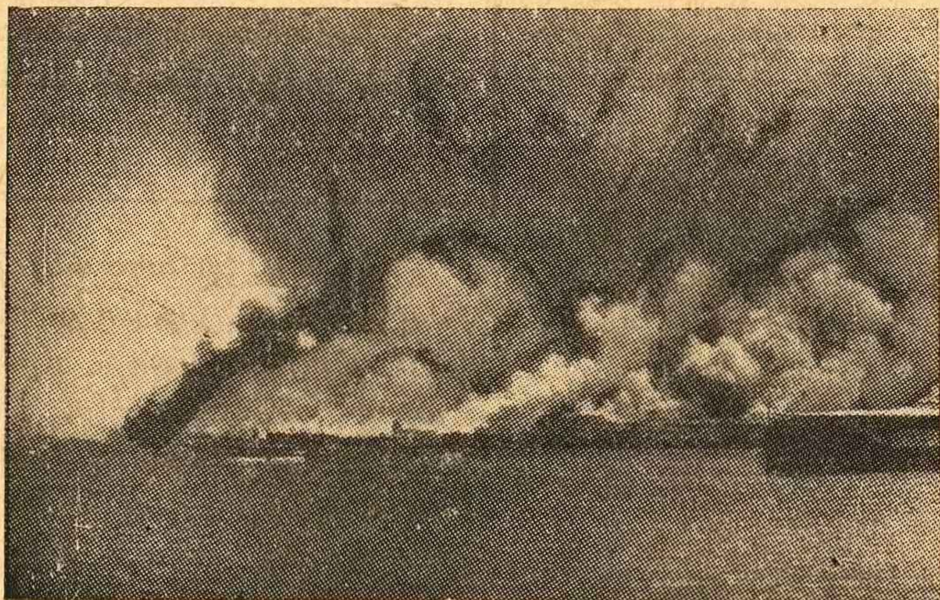
Քաղաքին գրաւումէն կէս ժամ առաջ՝ իտալացի հարիւրապետ մը, հայր Սկալիարինոյի ընկերակցութեամբ, յունական Առաջնորդարանը կ'երթար և կը խնդրէր Տեսբոտ Խրիսոստոմոսէն, որ ապաստանի ֆրանսական հիւպատոսարանը: Քսան ֆրանսացի նաւազներ կը հետեւէին իտալացի սպային: Խրիսոստոմոս կը մերժէր և կը նախընտրէր չհեռանալ իր հօտէն:

Ճիշդ այդ պահուն կառք մը կանգ կ'առնէր դրան առջեւ և Թուրք սպայ մը, երկու սուինաւոր զինուորներով, կը հրամայէր Խրիսոստոմոսին ընկերանալ իրեն: Կառքը կ'ուղղուէր Մեծ զօրանոցը: Ֆրանսական ջոկատը գնացքին կը հետեւէր հեռուէն:

Խրիսոստոմոս, Նուրէտտին փաշային առջեւ հանուելով, վայրկեան մը ետքը անոր հետ կ'երեւէր պատշգամին վրայ, ուրկէ փաշան վարը հաւաքական Թուրք խուժամուժին կ'ըսէր.

— Ձեզի կը յանձնեմ այս մարդը, եթէ լաւ վերաբերուած է ձեզի հետ, բարի վարուեցէք անոր հետ, իսկ եթէ գէշ վերաբերուած է, փոխադարձեցէ՛ք:

Այս բառերուն վրայ ամբոխը կը Թափէր Տեսբոտին վրայ, կը քաշքշէր, կը տանէր դիմացի փողոցին մէջ՝ ու իրեն կը հագցնէին ճերմակ շրջազգեստ մը: Հարուածին մէկը միւսին կը յաջորդէր:

Իզմիրի կրակը կը լափէ նոյնիսկ ծովափը՝ 13 Սեպտ. 1922ին

Կը զարնէին ինչ որ ձեռք անցնէր, կը փետտէին մօրուքը, կը կտրէին քիթը, ականջները, շրթունքները, մատները, և վերջապէս տանջանքը կը վերջանար ընդհանուր անդամահատումով: Ֆրանսացի նաւազները կը դիտէին այս տեսարանը: Անոնք՝ իրենք իրենցմէ ելած, կը պատմէ ականատես վկայ մը, կը դողային բարկութենէ, բայց սպան՝ որ անոնց կը հետեւէր, ատրճանակը ձեռքը, կ'արգիլէր միջամտութիւնը: Այդ էր հրամանը: Թուրքերը քաղաքը կրակի տուին, ամենէն մոռցուած անկիւնն իսկ, կողոպտելէ ետք բոլոր բնակարաններն ու վաճառատուները: (Կրակը սկսաւ 13 Սեպտ. 1922 Չորեքշաբթի օր. Ծ. Ց.): Բոցերէն մտրակուած ժողովուրդը դուրս կուգար իր Թաքըստոցէն ու փողոցին մէջ ձիաւորներու գնդակով կը մահանար: Հապա Թուրք խաժամո՞ւժը, կացինով, մուրճով, սղոցով, դաշոյնով, երկաթով, վերջապէս բիրտ առարկաներով ինկեր էր քրիստոնեայ բազմութիւններու վրայ: «Զարդը ընդհանուր էր» կը գրէր «Թայմզ»ի Թղթակիցը: Իզմիրը սպանդանոցի իսկական պատկերը կը ներկայացնէր: Դիակները յաճախ անդամահատուած՝ կը սփռուէին գետինը, փողոցներուն մէջ, արգիլելով նոյնիսկ շրջագայութիւնը: Հայերը որոնք եկեղեցիներու մէջ կ'ապաստանէին, ողջ ողջ կը հրկիզուէին, դեռատի աղջիկները կը պղծուէին ու կը ջարդուէին:

Այսքանը ամփոփումն է ֆրանսացի օրագրողին գրութեան: Աստին ինքս, երբ Շաբաթ առաւօտ 9 Սեպտ. 1922ին Թուրք զօրքը կը մտնէր Իզմիր, կը գտնուէի Քարշը Եաքա կոչուած ծովեզերեայ արուարձանը: Մէջքս Թրքական դրօշակ մը փաթթած, Թուրք ձեւանալով կանգ առի ձիաւոր չէթէի մը առջեւ: Սահուն Թուրքերէնով մը ըսի անոր. «Ո՞ւր մնացիք հայրենակից, աչքերնիս ճամբանիդ մնացին»:

Չէթէն պատասխանեց. «Եկանք տղաս, եկանք»: Հարցումս շարունակեցի. «Լաւ ուրեմն, ի՞նչ կը խորհիք ընել»: Մարդը վայրագ արտայայտութեամբ մը պատասխանեց. «Ի՞նչ պիտի ընենք, շատ պարզ է, պիտի մորթենք (քէսէճէյիզ), մանաւանդ հայերը(իյլէ էրմէնիլէրի)»:

Յաջողութիւն մաղթելով, ցոյց տուի հեռաւոր Թաղամաս մը՝ որ Թրքական էր և աւելցուցի.— Ահա՛ այդ Թաղամասը հայերով լեցուն է, Աստուած ձեր դաստակին կարողութիւն տայ:

Վազեցի տուն՝ ուր գտայ տան վերնայարկը ժողովի նստած կուսակցապետ հայեր, մէջն ալ հայրս: Բացատրեցի պատահարը և փախչիլ յանձնարարեցի, ջարդը սկսած: Անոնք պատասխանեցին. «Այնքան ատեն որ համաձայնական ռազմանաւերը Իզմիրի ծովախորշին մէջ փռուած են, ոչ ոքի քիթը կ'արիւնի»: Այս խօսքերէն երկու օր ետքը արդէն կը պատահէին ֆրանսացի օրագրողին պատմածները, որոնց զոհ գացին ժողովական կուսակցապետներն ալ, մէջը ըլլալով հայրս: Իսկ ես և փոքր եղբայրս, նոյն գիշերն իսկ, լողալով և մակոյկի փայտերուն կառչած, հասանք ճափոնական բեռնատար նաւ մը և փրկուեցանք:

Ժամանակին Իսմէթ Ինէօնիւ, ամէն անգամ որ ժողովի կը նստէր Եւրոպայի մէջ և երբ հարեւանցի յիշատակութիւն մը ըլլար հայկական հարցին վերաբերմամբ, կ'ըսէր Եւրոպացի ժողովականներուն:

— Ամա՛ն, հայերուն խօսքը մի՛ ընէք, որովհետեւ, այդպէսով Թուրք խուժանը կը գրգռէք...:

Այսինքն, նոյն «Ասարըմ քէսերիմ»ը: Իսկ այդ բնաջնջումին եղանակները, կերպերը ցոյց կուտան ցեղի մը անխմանալի յատկանիշը, բացարձակ անմարդկայնութիւնը: Այս մասին յատկանշական է Գետեւր Ֆայէզ Էլ Ղուսէյնի գրած մէկ գիրքը՝ «Ջարդերը Հայաստանի մէջ» խորագրուած, տպ. Պոմպէյ 1916, որուն մէջ հեղինակը կը գրէ հետեւեալ սահմռկեցուցիչ տողերը.

— ... Թուրքերը բաւական մեծ Թիւով հայուհիներ բռնաբարեցին, անոնք որ դիմադրութիւն ցոյց տուին՝ սպանուեցան, ու այս վայրենի կենդանիները իրենց գարշելի կիրքը յագեցուցին մինչեւ իսկ հոգեվարքներուն վրայ...:

Բաւական է: Իզմիրի ջարդը վերջինն էր և Թուրքը այնուհետեւ զրկուեցաւ պղծելու, քանդելու ջարդելու իր բնածին հաճոյքէն:

ԽՈՐԷՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

ԿԻՏՐՈՆԸ

Իրական բուժիչ արտադրութիւն մը նկատուող կիտրոնը մեզի եկած է Հնդկաստանէն: Ան Արեւելք բերուած է Արաբներուն, իսկ Եւրոպա՝ Խաչակիրներուն կողմէ:

Կիտրոնը այնքան հարուստ է «Սէ» կենսանիւթով, որ ան յաճախ զգայացունց նկատուելու չափ ազդեցութիւններ կ'ունենայ: Արդարեւ, կիտրոնի ջուրի քանի մը կաթիլ երբեմն բաւական է բուժելու կամ առաջքը առնելու համար լընդազարութեան (սգուրպիւ), որ հետեւանքն է «Սէ» կենսանիւթի պակասին: Մասնագէտները այս հիւանդութեան դէմ կը Թելադրեն ամէն օր կանոնաւորաբար քանի մը կաթիլ կիտրոնի ջուր առնել և միեւնոյն Թթուէն աւելցնել կերակուրներուն վրայ:

Շնորհիւ «Սէ» կենսանիւթով իր ճոխութեան, կիտրոնը ազդու է յոգնութեան ու բորբոքումներու դէմ պայքարին մէջ: Ան կրնայ դիւրաւ նկատուիլ իրական դեղ մը, եթէ ոչ գլխաւորագոյնը, պաղառութեան ու հարբուխին դէմ: Իր պարունակած օրկանական աղերուն ու սիթրաթներուն շնորհիւ, կիտրոնը Թանկագին դեր մը ունի ջերմային հիւանդութեանց մէջ: Կոկորդի ցաւի մը պարագային, շաքարախառն տաք խմիչքի մը վրայ եթէ աւելցընէք քանի մը կաթիլ կիտրոնի ջուր, սքանչելի դեղ մը կ'ունենաք: Անոնք որոնք անմարսողութենէ կը տառապին, Թթուի պակասին պատճառաւ, կիտրոնը կը նպաստէ մարսողութեան, պայմանաւ որ ան ջրախառն առնուի:

Միւս կողմէ, սակայն, նիհարնալու նպատակաւ կիտրոնի գործածութիւնը կրնայ նաեւ վնասակար ըլլալ: Արդարեւ, այս կերպով կիտրոնի գործածութիւնը վնասակար է մարսողական դրութեան համար և երբեք ալ կորսնցընել չի տար յաւելեալ մսակոյտերն ու ճարպերը:

Կիտրոնը Թելադրելի է յօդատապին և կարգ մը մկանային քըրոնիկ ռիւմաթիզմներու պարագային և սալատներուն վրայ աւելցնելով՝ անոր գործածութիւնը հականեխիչ ազդեցութիւն մը ունի:

Կոկորդի ցաւին դէմ սքանչելի է կարկարիզմ ընել քաղցր ջուրով մը, որուն վրայ աւելցուած ըլլայ կիտրոնի ջուր:

Եւ վերջապէս, ակռաները սպիտակ պահելու համար, ոչինչ այնքան օգտակար է որքան շաբաթը երկու կամ երեք անգամ զանոնք կիտրոնի ջուրով վրձինելը, պայմանաւ որ յետոյ բերաննիդ լաւ մը լուաք պաղ ջուրով:

«ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՀՈՄԱՆԻՇՆԵՐԻ ԲԱՌԱՐԱՆ»

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Հեղինակը նկատի առած է նաեւ խօսակցական ներկայ լեզուին մէջ բարբառներու անպայման ունենալիք դրական ազդեցութիւնը՝ յատկապէս այն բառերու և հոմանիշներու նկատմամբ, որոնք մեծապէս կը ճոխացնեն մայրենի լեզուն, անոր մէջ ներգրաւուելով:

Հնացած, հազուադէպ գործածական, լոկ արեւմտահայերէնի մէջ գործածուող, բարբառային բառերու քով յատուկ նշումներ կատարած է հեղինակը:

Նոյնպէս հասարակական — քաղաքական, գիտութեան և Թեքնիքի, կեանքի ու կենցաղի տարբեր մարզերու մէջ գործածուող բառերուն տրուած են համապատասխան նշումները:

Բժշկական, բուսաբանական, կենդանաբանական, քիմիական, գրականագիտական և այլ մարզերու բառերը նշուած են և ասիկա այն առաւելութիւնը ունի, որ տուեալ բոյսին մասին կամ քիմիական նիւթի մասին երբ պէտք ըլլայ, ընթերցողը կրնայ նշուած աղբիւրներէն մէկուն կամ միւսին յատուկ գիրքերու դիմել:

Այս մասին մեծ երկիրները ունին հանրագիտարաններ՝ ուր փոխանակ երկարօրէն ծաղիկի մը տերեւը, բոյրը, գոյնը բացատրելու, տրուած են գունաւոր նկարները և որմէ անմիջապէս ուսանողը կրնայ հետեւցնել, թէ իրեն նկարագրուած ծաղիկը ո՞ր տեսակն է:

Առ այժմ աշխատանքներ կը տարուին հայերէնով հանրագիտարան մը պատրաստելու Երեւանի մէջ: Կը յուսանք որ այս պարագան նկատի կ'առնուի:

Մեր մէկ ուրիշ դժբախտութիւնն է ծաղիկներէ հեռու քաղաքներու մէջ ապրելու պարագան: Հեղինակը 1500 բոյսի ու ծաղիկի անուններ շարած է իր բառարանին մէջ, մինչդեռ ամենէն լաւ հայկաբանն անգամ այսօր, հոս, հարիւրէ աւելի ծաղիկներու անուններուն ծանօթ չէ...:

Հեղինակի տուած բացատրութիւններէն կարելի է հետեւցնել, որ ան 1953ին սկսած է ընդարձակածաւալ եռասիւն էջով սոյն հոմանիշներու բառարանին կազմութեան, անհրաժեշտ ցուցումներ ստանալէ ետք ողբացեալ մեծ լեզուաբան Հրաչեայ Աճառեանէն:

1959ին Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Լեզուի Հիմնարկի (այժմ Հրաչեայ Աճառեանի Լեզուի Ինստիտուտ—Հ.) Գիտական Խորհրդի ընդլայնուած նիստին մէջ գիտական հասարակայնութեան մասնակցութեամբ քննարկուած, ճշդուած և հաստատուած են բառարանի կազմութեան ամբողջական սկզբունքները:

Արեւելահայերէնի ներկայ նոր ուղղագրութեան հիման վրայ Ց գիրով գրուած բոլոր բառերը պէտք է փնտռել Հ գիրին բառերու շարքին:

Բառարանի ուղղագրութիւնը նոր ուղղագրութեամբ ըլլալուն, արեւմտահայ դպրոցական ուսանողներուն համար դժուար պարագայ մը կը ստեղծէ, պարտադրելով որ հին ու նոր ուղղագրութիւնները միասին սորվի ան, ինչպէս յանդգնիլ կամ հանդգնիլ, յար և հար, յստակ և հստակ:

Ասով հանդերձ՝ գնահատելի կը գտնենք Աշոտ Սուքիասեանի 15 տարիներու տքնաջան աշխատանքի արդիւնքը հանդիսացող «Հայոց Լեզուի Հոմանիշների Բառարան»ի լոյս ընծայումը և կը մաղթենք որ յառաջիկային եւս ուժ տրուի արուեստի և գիտութեան բոլոր մարզերուն մէջ գործածուելու յատուկ բառարաններու ստեղծման, որուն անպայման պիտի յաջորդէ հայ ժողովուրդի մշակոյթը ներկայացնելիք հաստափոր հանրագիտարաններու լոյս ընծայումը:

Հ. ԳԱՆԳՐՈՒՆԻ

ՃԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
14 ՍԵՊՏ. 1967

«ԱՐԱՐԱՏ» (Երեւան) - ՏԻՆԱՄՕ (Թպիլիսի)

Հաւասար 1-1

Երկուշաբթի 4 Սեպտ.ին, Ս. Միութեան ֆութպոլի «Ա» խումբերու առաջնութեան մրցաշարքին կապակցութեամբ, Վրաստանի մայրաքաղաքին մէջ հանդիպում ունեցան Երեւանի «Արարատ»ը և Թպլիսիի «Տինամօ»ն:

Այս առթիւ, իրենց հայրենակիցները խրախուսելու և քաջալերելու համար, Թուրիզմի հայկական խորհուրդի Երեւանի մասնաճիւղը երկօրեայ զբօսապտոյտ մը կազմակերպած էր (3-4 Սեպտ.) դէպի Վրաստանի մայրաքաղաքը՝ Թպլիսի։

Վստահ ենք որ մեծ թիւով հայեր օգտուելով այս առիթէն ներկայ գտնուած են ֆութպոլի այս հետաքրքրական մրցումին:

Մրցումը՝ իրաւարարութեամբ համամիութենական կարգի դատաւոր Ս. Արխիպովի (Մոսկուա)՝ սկսաւ տաք մթնոլորտի մէջ։ Ա. կիսախաղի ընթացքին «Արարատ»ի տղաքը չցուցաբերեցին սպասուած խաղարկութիւնը և հազիւ թէ մէկ վտանգաւոր հարուած հասցուցին «Տինամօ»ի բերդին, որ սակայն շնորհիւ բերդապահ Կոտրկաձէի ճարտար խոյանքին, չհասաւ իր նպատակին. մինչդեռ 23րդ վայրկեանին Նոտխայի կողմէ Տինամոյականներուն ի նպաստ նշանակուեցաւ ա. կէտը։

Բ. կիսախաղին արարատցիները զարմանք պատճառեցին հանդիսականներուն, ցուցաբերելով իրենց դիմացկողականութիւնը, մինչ վրացիները յոգնութեան նշաններ ցոյց կուտային։

Խաղին պատկերը փոխուեցաւ և այս անգամ «Տինամօ»ի բերդն է որ ճնշումի տակ առնուեցաւ։ Խաղի վերջաւորութեան մէկ վայրկեան մնացած, Եղիազարեան, Մելքումեան, Ղազարեան երրեակին ներդաշնակ փոխանցումները, հիանալի առիթ մը ստեղծեցին Գովալենքոյի՝ որ կտրուկ հարուածով գնդակը տեղաւորեց «Տինամօ»ի բերդին մէջ, անսահման ուրախութիւն պատճառելով մրցման ներկայ հոծ թիւով հայերուն և հեռատեսիլէն դիտող բազմահազար հայրենակիցներուն։

Ըստ ֆութպոլի մասնագէտներու, եթէ մրցումը այս թափով քանի մը վայրկեաններ եւս շարունակուէր, շատ հաւանաբար «Արարատ» երկրորդ կէտ մըն ալ նշանակելով յաղթական դուրս գար, փոխանակ հաւասար արդիւնքի (1-1)։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՃԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Տէր և Տիկին Վահրիճ Մարգարեաններու (Ամման) մանչ զաւակով մը (զոր անուանակոչած են Վիգէն) բախտաւորուելնուն ուրախ առթիւ, Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեան կը նուիրեն 100 ե.գ.:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Առ ի քաջալերութիւն Սրահիս մշակութային գործունէութեան, շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

	ե.գ.
Տիար Աւետիս Ն. Զագըճեան	1000
» Եդուարդ Զօրայեան	500
» Անդրանիկ Մեսրոպեան	500
Ոմն (ընկ. թիւ 1678)	500

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Ֆրանսաբնակ բանաստեղծուհի Տիկ. Մարի Աթմաճեանի քերթուածներու նոր հաւաքածուն՝ «ՈՍԿԻ ԳԵՂՕՆ» (1960-1967): Գին՝ 15 ֆր.։ Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝ 29, Լը Պրըն փողոց, Փարիզ (13)։

ԱՄՀԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ ՊԱՔՈՒ ԿԸ ՄԵԿՆԻՆ

Պաքուի մէջ յառաջիկայ 19-23 Սեպտ.ին, Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան 50ամեակի տօնակատարութեանց կարգին, տեղի կ'ունենայ դասախօսութեանց համաշխարհային շարք մը, նիւթ ունենալով՝ «Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնը և ազգային ազատագրական շարժումները»։

Այս առթիւ ԱՄՀէն պատուիրակութիւն մը՝ բաղկացած պպ. Խալէտ Մոհիէտտինէ, Եուսէֆ էլ Սիպայիէ և Լութֆի էլ Խոլիէ, վաղը, Ուրբաթ 15 Սեպտ. կը մեկնի Ս. Միութիւն, մասնակցելու համար այս հաւաքոյթին։

ԻՆՉՊԷ՞Ս ՓՐԿԵԼ ԽԵՂԴՈՒԵԼՈՒ ՎՏԱՆԳԻՆ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒՈՂ ՄԷԿԸ

Անցեալ ամառուան մէջ օր մը, 8 տարեկան տղեկ մը կը սահի և կ'իյնայ ջրանցքի մը մէջ։ Ան լողալ չէր գիտեր, ո՛չ ալ իր ընկերը՝ որուն հետ պտոյտի ելած էր։ Ընկերը, 10 տարեկան տղեկ մը, թէև լողալ չէր գիտեր, բայց արագամիտ էր և ունէր ստեղծագործ միտք։ Ան խոյացաւ մօտակայ տնակի մը խոհանոցէն ներս և խլելով աւել մը զարմացած տանտիրուհիին ձեռքէն՝ շտապեց դէպի ջրանցքը։ Նետելով ինքզինք ջրանցքի ափին՝ իր խեղդուող ընկերոջ երկնցուց աւելը և այս կերպով ազատեց զայն ստոյգ մահուընէ:

Շատ չանցած ուրիշ դէպք մը պատահեցաւ ուրիշ վայրի մը մէջ: Զափահաս մարդոց խումբ մը, գետափին վրայ խռնուած, սարսափահար դիտեց երկու տարեկան երախայ մը՝ որ իրմէ քիչ անդին կը պայքարէր զինք քշող հոսանքին դէմ։ Երախան հազիւ երեք ճարտ հեռաւորութեան վրայ էր. սակայն ո՛չ մէկը զայն ազատել փորձեց սա պատճառաբանութեամբ՝ թէ իրենցմէ ոչ մէկը լողալ գիտէր։ Վայրկեաններ ետք միայն ոստիկան մը վրայ հասաւ և ազատեց փոքրիկը։

— Փոքրիկը գրեթէ մեռած էր՝ յայտարարեց ոստիկանը, մէկ հոգի նոյնիսկ չխորհեցաւ ազատարար չուան մը շինել՝ իրարու միացնելով երեք շապիկներ։

* * *

Այս երկու դէպքերուն ետին կայ տարրական իրողութիւն մը, որ մեզմէ շատեր մոռցած են: Ազատարար իրեր կը գտնուին ամէն տեղ եթէ մենք միայն զանոնք գործածել գիտնանք։

Այս տարի 600-700 անձեր խեղդամահ պիտի ըլլան, որոնց 50 առ հարիւրը պիտի ըլլան մանուկներ։ Այս մահերուն 75 առ հարիւրը պիտի պատահին աւազաններու, ջրանցքներու, գետերու և լիճերու մէջ: Այս դէպքերուն մեծ մասը տեղի պիտի ունենայ հանրութեան ներկայութեան՝ ուր ազատարարներ և լողալ գիտցողներ ներկայ պիտի ըլլան։ Սակայն, դժբախտաբար նոյնիսկ անոնք որ լողալ գիտեն, շատ յաճախ պիտի չուզեն իրենց կեանքը վտանգել՝ ազատելու համար խեղդուելու վրայ եղող անձը:

Իրականութեան մէջ, ամէն մարդ կրնայ ազատարար մը ըլլալ՝ առանց իր կեանքը վտանգի ենթարկելու, գործածելով պարզ և ամէնօրեայ իրեր։

Նկատի առէ՛ք ձեր ինքնաշարժներուն մէջ գտնուող պահեստի անիւները։ Նոյնիսկ երկաթէ կամ պողպատէ մասեր ունենալով հանդերձ՝ անոնք պիտի ծփան ջուրին երեսը՝ իրենց հետ վեր բռնելով 3-4 հոգիներ, մինչև այն ատեն՝ որ իրենց ուսերը ջուրի մակերեսէն վար են։ Երբ լողալու կ'երթաք այնպիսի տեղ մը, ուր անակնկալ դէպքի մը պարագային անհնար է դուրսէն օգնութիւն ճարել, նախապէս պատրաստեցէք ձեր ինքնաշարժներուն պահեստի անիւները, որպէսզի պէտք եղած ատեն անմիջապէս կարենաք գործածել զանոնք: Եթէ զոհը ծովափէն հեռու է, կրնաք լողալով անիւը մինչև քովը հասցնել, որպէսզի յոգնելու պարագային հանգչի վրան։

Կալոնի մեծութեամբ որևէ տակառ մը կրնայ ազատարար իր մը ըլլալ։ Անակնկալի մը պարագային կրնանք կափարիչը ամբողջէն գոցել և տակառը նետել խեղդուող անձին, որպէսզի ան հանգչելով ատոր վրայ, կարենայ շունչը վերագտնել։ Փլասթիքէ շինուած պտոյտի պայուսակ մըն ալ կրնայ ջուրին վրայ ծփալ և ազատել խեղդուելու վտանգի մէջ եղող մէկը։ Ուրիշ առարկաներ, ինչպէս փլասթիքէ անկողիններ, գնդակներ, աթոռներ և նստարաններ, որոնք մեծ քանակութեամբ կը գտնուին աւազաններու շուրջը և ծովափներու վրայ, կրնան կեանքեր ազատել՝ եթէ մենք գիտնանք գործածել զանոնք, պէտք եղած ատեն։

Վախը և իրարանցումը մարդոց խեղդամահ ըլլալուն գլխաւոր պատճառներն են։ Ոմանք խեղդուելու պարագային հոս հոն կը լողան ուժաթափ ըլլալու աստիճան, փոխանակ հանդարտօրէն ծփալու ջուրին մակերեսը և օգնութեան սպասելու: Օր մը, երկու սկաուտներ, նաւակի մը վրայ նստած կը պտտէին, երբ յանկարծ նաւակը կը շրջի՝ ծովուն մէջ նետելով երկու սկաուտները: Իրենցմէ մին որ լողալ գիտէր, կը փորձէ դէպի ցամաք լողալ բայց ճամբան յոգնելով խեղդամահ կ'ըլլայ: Իսկ միւսը որ լողալ չէր գիտեր, նաւակին կտորներէն մէկուն կը կառչի և օգնութեան կը սպասէ որ շատ չ'ուշանար և այդ կերպով կ'ազատի մահուընէ:

Վախը խեղդուելու վրայ եղող անձին կու տայ գերմարդկային ոյժ։ Այս պատճառով, շատ անգամ ազատարարներ իրենց ազատելիք անձին հետ զոհ կ'երթան;

Երբ մէկը ազատելու կ'երթաք, հետերնիդ առէք անձեռոց կամ փայտի կտոր մը և մէկ ծայրը երկնցուցէ՛ք խեղդուող անձին: Այս կերպով ան ձեզմէ հեռու պիտի ըլլայ և ձեր լողալուն արգելք պիտի չըլլայ: Եթէ լողալու պարագային որևէ դժուարութեան հանդիպիք – ջղակծկում, յոգնութիւն, ալիքներ կամ հոսանք–ինքզինքնիդ մի՛ կորսնցնէք, այլ շատ հանդարտութեամբ պառկեցէ՛ք ձեր կռնակին վրայ, և սպասեցէք մինչև որ դժուարութիւնը անհետի։ Ժամեր կարելի է ջուրին երեսը ծփալ եթէ ջուրը շատ պաղ չըլլայ:

Մեզի ծանօթ սուզարգելի գործիքներ մեծածախս են, և այս պատճառով ալ գողցուելու ենթակայ են: Սուզարգելիչներ, շատ անգամ, հաստատուելէն քանի մը ժամ ետք անհետացած են: Այս պատճառով պատասխանատու ընկերութիւններ ջուրի վտանգաւոր վայրերուն մէջ կը զետեղեն երկար նայլոն չուաններ, որոնց ծայրերէն կապուած է տախտակի կտորներ:

Եթէ անձնական աւազան մը ունիք, մասնաւոր անկիւն մը յատկացուցէ՛ք այս տեսակ առարկաներու համար և վստահ եղէք թէ բոլոր անոնք որ կը լողան, գիտեն այդ գործիքները գործածելու կերպը:

Եթէ ձեր ընտանիքներով յաճախ կ'այցելէք անծանօթ ծովափներ, լաւ կ'ընէք եթէ ձեր հետ առնէք, հետեւեալ առարկաները.— 4 ոտք բարձրութեամբ տախտակէ ձող մը, ձգախէժէ անիւ մը, 36 ոտք երկարութեամբ նայլոնէ չուան մը և 30 սմ. երկայնքով տախտակի կտոր մը։ Հաստատեցէք ձողը ջուրին մօտ՝ ծովափին վրայ, անցուցէ՛ք անիւը ցողէն, թելին մէկ ծայրը կապեցէք անիւին, իսկ միւս ծայրին կապեցէք տախտակի կտորը: Այս կերպով ապահով կ'ըլլաք խեղդուելէ դուք և ձեր ընտանիքին անդամները:

Միշտ յիշեցէ՛ք, թէ ամէ՛ն անձ կրնայ ազատարար մը ըլլալ՝ եթէ նպատակին ծառայող իրեր գտնուին իր շուրջը: Պահեստի անիւ մը կրնայ քու և ուրիշ շատերուն կեանքերը փրկել:

Թարգ. ՎԱՀԷ Մ. ՏԱՐԱԳՃԵԱՆ

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԵՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 196 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 21 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1967 ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԻ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. عدد رقم ١٩٦ – الخميس ٢١ سبتمبر ١٩٦٧

ՓՈՔՐ ԱԶԳԵՐՈՒ

ՎԵՀԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԻ ՏԱԿ

ԱՐՇԱԿ ՎԱՍԻԼԵԱՆ

Վերջին երկու տասնամեակի ընթացքին, փոքր ազգերու վեհապետութեան և ապահովութեան շուրջ, երկու վտանգաւոր ծրագիրներ սկսած են խմորուիլ դրամատիրական կայսերապաշտական աշխարհին մէջ. ԲՈՆԱՏԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՍԱԿԱՆ։

Առաջինը արդէն իր զարհուրելի հետեւանքներովն և անհելի ոճիրներովը մեր առջեւ պարզուած է։ Կայսերապաշտ Ամերիկան, որ դրամատէր աշխարհին հզօրագոյն ուժն ու աւանկարտն է, սուրը քաշած կը նկրտի գերել բովանդակ աշխարհը։ Ան ցարդ յաջողած է ընդհանուր Լատին Ամերիկան իր տնտեսական և քաղաքական մականին ներքեւ առնել, անգոսնելով այդ 200 միլիոն ժողովուրդի շահերն ու վեհապետութեան իրաւունքները։

1965ի Յունուար 4ին, նախագահ Ճոնսըն իր «բաքէյթ ավ իւնիըն» պատգամին մէջ ըսաւ. «Միացեալ Նահանգներուն շահերը կ'երկարին երկրագունդիս ամէն անկիւնները»։ Եւ այսօր մենք ականատես ենք նախագահին այդ «շահերը» պաշտպանելու վարդապետութեան։

Ամերիկա, իր այս ամբարիշտ ձգտումովը կ'ոտնակոխէ փոքր ազգերու վեհապետական իրաւունքներն և միջազգային ամէն օրէնք ու բարոյականութիւն։

Փոքր ազգերու վեհապետութեան դէմ երկրորդ հարուածը կու գայ պուրժուա տեսաբաններէն, և որ վերջին տարիներուն սուր հանգամանք մը ստացած է։ Շիգակոյի համալսարանի ականաւոր փրոֆեսորներէն մէկը՝ Հանս-Մորկընթօ իր «Փարաsnfupr ավ Նեյշինալիզմ» աշխատութեան մէջ կը թելադրէ. «Այս հիւլէական դարուն ազգային պետականութեան սկզբունքը պէտք է զոհել աւելի լայնատարած համաշխարհային քաղաքական պետականութեան մը ըսկզբունքին, որ համապատասխան ըլլայ դարուս ուժին և շահերուն»։ Ուրիշ անգլիացի տեսաբան մը եւս իր United States and unity of Europe աշխատութեան մէջ կ'ըսէ. «Միջազգային օրէնքը վեհապետութենէն վեր է»։ Ուրիշ անգլիացի օրէնսգէտ մը եւս կ'ըսէ. «Վեհապետութեան սկզբունքը հակասական է միջազգային օրէնքին»։ Դարձեալ ուրիշ անգլիացի փրոֆեսոր մը կ'ըսէ. «Վեհապետութեան դէմ լաւագոյն ընդդիմումը կու տայ ամերիկացի ականաւոր դատաւոր մը, երբ կը գրէ.— Վեհապետութիւնը մեր բանալին է փոխանակ մեր ծառան ըլլալու»։

1958ին, Ամերիկեան Պար Ասոսիէյշընը հիմնեց յանձնախումբ մը, որուն նշանաբանն էր Աշխարհի խաղաղութիւն՝ Օրէնքի կառավարութեամբ։ Այս կազմակերպութիւնը իր փրոփականտով ոգի ի բըռին կ'աշխատի սանձել ՄԱԿ-ի Ապահովութեան Խորհուրդի գործունէութիւնը, կը ջանայ ընդարձակել և լիազօրել Միջազգային Դատարանը և ստիպել բոլոր բաղկացուցիչ Պետութիւններուն հպատակիլ անոր տուած որոշումներուն և վճիռներուն։ Սակայն կարեւոր կէտ մը կայ՝ այն ալ սա է, Օրէնքի իշխանութիւնը՝ զոր մոնափոլի պուրժուազիայի տեսաբաններ կը ջանան ծախել հանրութեան, ունի որոշ սահման մը՝ անկէ անդին չի կրնար անցնիլ. սանձել կայսերապաշտները երբ անհատական շահերէն մղուած կ'աշխատին իրենց կամքը պարտադրել ուրիշ երկիրներու եւ ժողովուրդներու։ Այս ճշմարտութեան անփառունակ օրինակը մենք տեսանք, երբ Միջազգային դատարանը ըրաւ իր վերջնական կարգադրութիւնը Հարաւային Արեւմտեան Ափրիկէի գաւառին առջեւ։

Արեւմտեան երկիրներուն մէջ՝ կայսերապաշտ Ամերիկայի օժանդակութեամբ ճիգեր կ'ըլլան բեկանելու փոքր ազգերու վեհապետութեանց սկզբունքը. այս ըստորին արարքը օրինական ընելու համար նորանոր փոփոխութիւններ կը ներմուծուին անոնց սահմանադրութեան մէջ, և կը ստիպեն ձուլուիլ միջազգային հաստատութիւններու մէջ։ 1954ին Լիւքսէմպուրկի երեսփոխանական ժողովը քուէարկեց սրբագրել իր սահմանադրութիւնը՝ 1956ի մաս կազմել միջազգային հաստատութեան մը։ 1962ին նման բանաձեւ մը, հակառակ շարք մը դեմոկրատական երեսփոխաններու բողոքներուն, քուէարկուեցաւ Նորվեկիոյ երեսփոխանական ժողովին մէջ, և պահանջել հարկին զոհելով վեհապետութեան իրաւունքը և ձուլուիլ Միջազգային մարմնի մը մէջ։ Նման պայմանագրութիւնները գոյութիւն ունին միւս Արեւմտեան ազգերու Սահմանադրութեան մէջ եւս։

Անհրաժեշտ է գիտնալ, թէ ինչո՞ւ պուրժուազիան իր յեղափոխութեան շրջանէն մինչեւ իշխանութեան բարձրանալը մշտնջենապէս վեր բռնեց ազգերու անկախութեան դրօշը, և վեհապետութեան սկզբունքը պաշտպանելու համար անեղ մարտեր մղեց, և հիմա՝ իր երէկի պաշտածը այսօր կ'ուզէ խորտակել։ Որովհետեւ այսօր դրամատէր աշխարհը հասած է իր արտադրողականութեան և թեքնիքական զարգացման գենիթին. կամ պէտք է իր սահմանէն

(Շար. տես էջ 4)

00275

ՄԱԿԻ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

ՊՐ. ԳՈՐՆԵԼԻՈՒ ՄԱՆԵՍԳՈՒ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՒ

Ընդհ. Քարտուղար Ու Թանթ վեց սկզբունք առաջարկեց Միջին Արեւելքի մէջ տեւական խաղաղութիւն մը հաստատելու համար

ԸՆԴՀ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ ՇԵՇՏԵՑ ՈՐ ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻՆ ԱՊՐԵԼՈՒ ԵՒ ԼԱՒ ԱՊԱԳԱՅ ՄԸ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ ԻՐԵՆՑ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ՄԷՋ

Երկուշաբթի, 19 Սեպտ., բացուեցաւ ՄԱԿի 22րդ նստաշրջանը։

Ժողովը անմիջապէս ձեռնարկեց նոր նստաշրջանի նախագահի ընտրութեան, որուն արդիւնքը եղաւ Ռումանիոյ արտ. գործոց նախարար՝ Պր. Գորնելիու Մանեսգուի նշանակումը։

Արաբ երկիրներու բաղձանքն էր, որ Միջին Արեւելքի հարցին շուրջ վիճաբանութիւնները ժողովի սկզբնաւորութեան իսկ տեղի ունենային, սակայն կը թուի թէ յառաջիկայ 13 Հոկտ.ին միայն այս հարցը ժողովի նիւթ պիտի ըլլայ։

ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար Պր. Ու Թանթ իր մտավախութիւնները յայտնեց, յառաջիկայ քանի մը տարիներու ընթացքին Միջին Արեւելքի մէջ նոր պատերազմի մը ծագման մասին, եթէ անկեղծ ջանքեր չթափուին արմատապէս ջնջելու համար այս երկրամասին յատուկ միջադէպին խորունկ պատճառները։

Մակի ընդհ. ժողովին ներկայացուցած իր տարեկան տեղեկագրին մէջ, պր. Ու Թանթ ընդգծեց, որ ազգերու կազմակերպութեան համար բացարձակ անհրաժեշտ և ըստիպողական է ջանքեր թափել, Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութեան համար պայմաններ ապահովելու։

Այս նպատակաւ ընդհ. քարտուղարը սահմանեց վեց սկզբունքներ, որոնք՝ ըստ իրեն, կրնան հիմունք ծառայել Միջին Արեւելքի տագնապին վերջնական լուծման համար.

Ա.— Շրջանին իւրաքանչիւր պետութեան իրեն հողամասին վրայ վեհապետութեան ճանաչում.

Բ.— Զէնքի ուժով գրաւուած ամէն հողամասի մերժում.

Գ.— Բոլոր պետութեանց գոյութեան իրաւունքի ճանաչում.

Դ.— Իւրաքանչիւր պետութեան՝ իր սահմաններէն ներս ապահովութիւն վայելելու իրաւունք.

Ե.— Պաղեստինցի արաբ գաղթականներուն իրենց հայրենիքին մէջ ապրելու և լաւ ապագայ մը ունենալու իրաւունք.

Զ.— Միջազգային դաշնագրութեանց համաձայն, բոլոր պետութեանց համար միջազգային ջրանցքներէն ազատ նաւարկութեանց իրաւունքի ճանաչում։

Պր. Ու Թանթ կը խնդրէ որ իրեն արտօնուի, Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութեան առաքելութեան համար նշանակել մասնաւոր ներկայացուցիչ մը։

(ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐՈՒ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՏԵՍՆԵԼ ԷՋ 6)

Զօրավար Անդրանիկի նորակառոյց արձանը Հայաստանի մէջ

Հայաստանի քաջարի ժողովուրդին տարեւոյն կամքով, Արագածի մօտ, Ուճան աւանին մէջ բարձրացաւ Հայոց Արծիւին արձանը...

Հայ ժողովուրդը Ազգային Հերոս Զօրավար Անդրանիկի հանդէպ ունեցած է բացառիկ յարգանք։ Անշահախնդիր հերոսը սիրուած է բոլոր խաւերէն Հայաստանի և Սփիւռքի մէջ։

Այսօր այդ յարգանքի արտայայտութիւնը գործնականի վերածելով, հայրենի կառավարութիւնը Լենինականի մեծ պողոտան կոչած է Զօր. Անդրանիկի անունով։

Իսկ Հայաստանի Սասունցիները իրենց գիւղերուն կեդրոնական գիւղաքաղաքին՝ Ուճանի հըրապարակին վրայ կանգնեցուցած են Զօր. Անդրանիկի կիսանդրին։

Անդրանիկի կիսանդրին եւ պատուանդանը, երեք մեթր բարձրութեամբ, միակտոր ու պազալթ մըն է, որուն վրայ հայ վարպետը կերտած է Անդրանիկի կիսանդրին, ապա Սասունցիները զայն փոխադրած և զետեղած են իրենց գիւղաքաղաքի հրապարակի աւազանին մօտ։

Պազալթին երկու մեթր տասնըհինգ սանթիմը պատուանդան, իսկ 85 սանթիմեթրը կիսանդրին, կը ներկայացնեն ամբողջութիւն մը։

Ներկայիս Անդրանիկի յուշարձանը ուխտատեղիի վերածուած է շրջակայ գիւղերու Սասունցիներուն և այլ շրջաններու բնակչութեանց համար։ Անդրանիկի արձանը այցելուներ կ'ունենայ նաեւ Երեւանէն, Լենինականէն և Կիրովականէն։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այսօր, Երեքշաբթի 19 Սեպտ. 1967 կ.ա. ժամը 11ին Պր. Վահան Ալեքսանեանի գրասենեակին մէջ տեղի ունեցաւ անկախ թեկնածուներու առաջին հաւաքոյթը, որուն ընթացքին կազմուեցաւ հինգ հոգիներէ բաղկացած յանձնախումբ մը:

Սոյն յանձնախումբին իրաւունք տրուեցաւ.

ա.— Ամբողջացնել 24 թեկնածուներու ցանկը, պայմանաւ որ անոնք ընտրուին անկախ ազգայիններէ.

բ.— Վարել ընտրական բոլոր աշխատանքները «ազգային աւանդապաշտ թեկնածուներ» անունին տակ:

Ատենադպիր
Գրիգոր Պարմանեան

Ատենապետ
Վահան Ալեքսանեան

Աղեքսանդրիա, 19 Սեպտ. 1967

ԹԵՄԱԿԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹՆԵՐ

Հինգշաբթի, 14 Սեպտ. 1967ին երեկոյեան «ՏԻԳՐԱՆ ԵՐԿԱԹ»ի Իպրահիմիէի գեղատեսիլ պարտէզին մէջ հաւաքուած էր, ինչպէս միշտ, հոծ բազմութիւն մը։

Պր. Բաբգէն Գարթալեան ներկայացուց Աղեքսանդրիոյ յառաջիկայ Թեմական ընտրութեանց առթիւ ԱՆԿԱԽ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐՈՒ որդեգրած ծրագրին կարեւոր կէտերը՝ պարփակուած Պրն. Վահան Տ. Ալեքսանեանի աղեքսանդրահայութեան ուղղուած կոչին մէջ։

Ներկաները մեծ ուշադրութեամբ ունկնդրեցին և բուռն ծափերով իրենց համամտութիւնը յայտնեցին անոր հանդէպ։

Ապա խօսք առաւ Տոքթ. Անահիտ Օրջանեան և ներկայացուց ծրագրին 11րդ պարբերութիւնը՝ ազգային իշխանութեան յարակից մարմիններէն ներս իգական սեռին կարեւոր գործակցութեան և աջակցութեան վերաբերեալ։

Ապա, Տոքթ. Ա. Օրջանեան շեշտը դրաւ ծրագրի 12րդ կէտին վրայ և ընդգծեց թէ Եգիպտահայ Համայնքի Կազմական Կանոնագրի բարեփոխման ընթացքին պէտք է անպայմանօրէն նկատի առնել Հայ Կնոջ ընտրական իրաւունքի հաստատումը։ «Հայ Կինը, որ այսօր արաբ իր քրոջ կողքին դրապէս կը մասնակցի Ա.Մ.Հ.ի մշակութային և հասարակական վերելքին, պէտք է վայելէ ընտրելու և ընտրուելու հաւասար իրաւունք։ Ժամանակի հոլովոյթին պէտք է հետեւինք ու կենսական դարձած լման բարեփոխութիւններ ներմուծենք ազգային վարչական մեր կեանքէն ներս։ Անյետաձգելիօրէն պէտք է բարեփոխուի Եգիպտահայ Համայնքի Կազմական Կանոնագիրը և Հայ Կինը պէտք է տիրանայ ընտրական իր արդար իրաւանց», ըսաւ Տոքթ. Ա. Օրջանեան, որուն խօսքերը արժանացան ներկաներուն անվերապահ գնահատանքին։

Իսկ Երկուշաբթի, 18 Սեպտ. 1967ին, «ՏԻԳՐԱՆ ԵՐԿԱԹ»ի Նէպի Տանիէլի սրահին մէջ երեկոյեան ժամը 9ին, տեղի ունեցաւ ընտրական հաւաքոյթ Աղեքս. Թեմական և Քաղաքական ժողովներու կարգ մը յարգելի անդամներուն, ինչպէս նաև ընտրական գործօն ուժին և տասնապետներու ներկայութեան։ Հաւաքոյթի ընթացքին Պրն. Վահան Ալեքսանեան ներկաներուն տեղեկացուց թէ անկախներու պատուիրակութեան մը հետ Չորեքշաբթի, 18 Սեպտ. 1967ին այցելած էր Աղեքս. Առաջ. Փոխ. Գերշ. Տ. Զաւէն Եպիսկ. Չինչինեանին և պաշտօնապէս յայտարարած թէ ինք պիտի գլխաւորէ ԱՆԿԱԽ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐՈՒ ցանկը, որ պիտի մասնակցի յառաջիկայ Թեմական ընտրութիւններուն։

Սրբազան Հայրը գոհունակութեամբ արձանագրած է այս ծրագիրը և ընդգծած որ ինք իբր Էջմիածնական Թեմի հոգեւոր իշխան, վստահ էր թէ իր գործունէութիւնը, հաւատաւոր Էջմիածնական և Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ միասնականութեան պաշտպան անկախ ազգայիններէ կազմուած ազգային իշխանութեան մը հետ, միշտ պիտի ըլլար ներդաշնակ և շինարար, լաւագոյնս օգտակար հանդիսանալով գաղութիս շահերուն։

Ապա խօսք առաւ Պրն. Վրէժ Սէֆէրեան և ուրախութեամբ յայտարարեց թէ տեսակցութիւն մը ունեցած էր Ս.Դ. Հնչակեան կուսակցութեան Եգիպտոսի ղեկավարներէն և «ՋԱՀԱԿԻՐ» Շաբաթաթերթի խմբագիր Պրն. Սարգիս Պալայեանի հետ։

Այս տեսակցութեան ընթացքին Պրն. Ս. Պալայեան տեղեկացուցած է թէ Ս.Դ. Հնչակեան կուսակցութիւնը և «ՋԱՀԱԿԻՐ»ը անվերապահօրէն զօրավիգ կը կանգնին Պրն. Վահան Ալեքսանեանի գլխաւորած Անկախ Թեկնածուներու շարժումին։ Ներկաները երկարատեւ ծափերով ողջունեցին այս կարեւոր յայտարարութիւնը։

(Շար. տես էջ 6)

ՓՈՔՐԻԿ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒՀԻԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանը, դաշնակահարութեան մրցում մը բացած էր, իր շրջանաւարտներու ու 12 տարեկանէն վար զաւակներուն։

Պարտադրուած կտորն էր ԳԼԷՄԱՆԹԻԻ ՌՈՆՏՕՆ։

Այս մրցանքին քննիչներն էին մէկ լիբանանցի եւ մէկ անգլիացի. իսկ 35 մասնակցողներէն՝ մէկ անգլիացի և մէկ հայուհի։

Առաջնութիւնը շահեցաւ Սահակեանի Գ. Դասարանի սանուհի Տքթ. Գարեգին և Տիկին Զուարթ Պուճիգանեաններուն դուստրը՝ 9 տարեկան Լուսակ Պուճիգանեան։

Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք այս փոքրիկ արուեստագիտուհիին։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ՊԱՐՍԿԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՈՎ

Իրանահայ գաղութում վերջին տարիներս թարգմանական եռանդուն գործունէութիւն են ծաւալել մի խումբ հայ մտաւորականներ։ Դասական և ժամանակակից հայ գրականութեան լաւագոյն երկերը թարգմանաբար ներկայացնելով պարսիկ ընթերցողներին՝ դրանով իսկ նրանք կարեւոր նպաստ են բերում երկու հարեւան ժողովուրդների հոգեւոր մերձեցմանը։

Ծանօթ անուններ Ա. Բերնարդիի, Հարփիկ Թամրազեանի, Երուան Փափազեանի կողքին վերջերս աւելացաւ եւս մի անուն՝ Հրանդ Ղուկասեան։ Նա թարգմանել է Դանիէլ Վարուժանի, Ռուբէն Սեւակի բանաստեղծութիւնների հատընտիրը, Աւ. Իսահակեանի «Աբու Լալա Մահարի» պոէմը, իրանահայ բանաստեղծներ Զօրայր Միրզայեանի, Գ. Խանենցի, Ռ. Բենի և ուրիշների գործերը։

Իսպահանում հրատարակուող «Զոնգ» գրական ամսագիրը իր 1966 թուականի համարներից մէկում լոյս է ընծայել Հրանդ Ղուկասեանի թարգմանութեամբ Սիամանթոյի «Հոգեվարքի իրիկուն», «Աղօթք», «Թաղում», «Ես երգելով կ'ուզեմ մեռնիլ» բանաստեղծութիւնները։

«Արմաղան» պատմաբանասիրական հանդէսում տպագրուել է «Աբու Լալա-Մահարի» պոէմի թարգմանութիւնից երկու սուրահ։

«Արմաղան» հանդէսի խմբագիր, գրականագէտ Մահմուտ Վահիդ Դաստգարդին, գնահատանքով է արտայայտուել հայ թարգմանիչի աշխատանքի մասին, գտնելով, որ նա հայերէն բնագրից թարգմանել է «սահուն և գեղեցիկ պարսկերէնով»։

ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Գործադրելու համար Գահիրէի Պատկ. Թեմական Ժողովի որոշումը, Ազգային Տուրքի և հայահամարի միացեալ յանձնախումբս ձեռնարկած է Գահիրէ բնակող մեր ազգայիններու մարդահամարի աշխատանքին։

Ուստի, ներկայով կոչ կ'ուղղենք Գահիրէցի մեր ազգայիններուն, որպէսզի ամենայն ճշդութեամբ լեցնեն Յանձնախումբիս անդամներուն կողմէ իրենց ներկայացուելիք այս նպատակաւ յատկապէս պատրաստուած հարցարանները։

Հարցարաններ կարելի է ստանալ նաև Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանէն և լեցնելէ ետք յանձնել զանոնք Ազգային Տուրքի քարտուղարութեան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՐՔԻ ԵՒ ՀԱՅԱՀ"ՄԱՐԻ
ՄԻԱՑԵԱԼ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԱՄՀի Քաղաքացիներուն Ճամբորդութիւնը Կ'արտօնուի

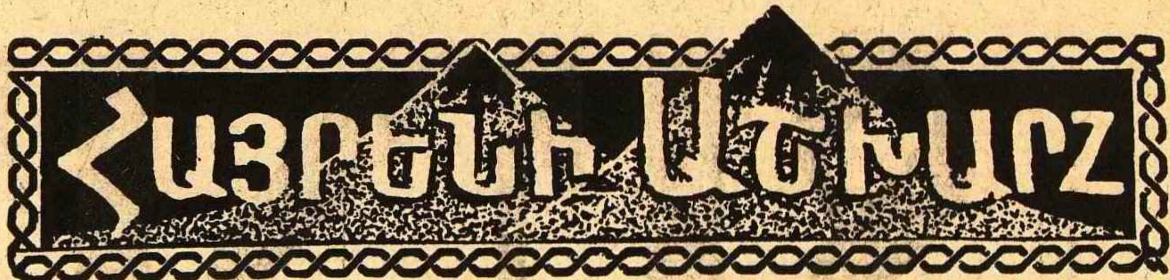
Անձնական հրաւէր ունեցող քաղաքացիներուն արտասահման ճամբորդութիւնը արտօնուեցաւ։

Հպատակութեան եւ անցագիրներու վարչութիւնը քանի մը օրերէ ի վեր սկսած է գործադրել նոր հրահանգները։

Մեկնումի արտօնութիւն պիտի տրուի այն քաղաքացիին, որ ատենէ մը ի վեր արտասահման բնակող իր մէկ ազգականէն կամ բարեկամէն հրաւէր ստացած է, եւ որ վաւերացուած է իր երթալիք երկրի եգիպտական հիւպատոսարանէն, եւ որուն մէջ յիշատակուած է, թէ հիւրընկալը կը ստանձնէ հրաւիրեալին իր մօտ բնակութեան բոլոր ծախսերը։

Մեկնումի արտօնագիր կը տրուի նաեւ այն անձին, որ աշխատանքի պայմանագրութիւն մը ունի, որուն մէջ մանրամասնուած է իր թոշակը, եւ աշխատանքին տեսակը։ Ճամբորդութեան համար տրուած այս դիւրութիւնները արաբական օդային եւ ծովային սպասարկութեանց գործունէութիւնը, ինչպէս նաեւ եկամուտները պիտի աւելցնեն։

00276

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԸ

ԼԵՆԻՆԵԱՆ ՇՔԱՆՇԱՆ ՍՏԱՑԱՒ

Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար շրջանը, որուն բնակչութիւնը գլխաւորապէս հայերէ կը բաղկանայ, տնտեսական ու մշակութային կրթութեան մէջ իր ձեռք բերած յաջողութիւններուն համար Լենինեան Շքանշան ստացաւ։

Նախապէս հողագործական ու յետամնաց այս շրջանին արդիւնաբերութիւնը, որ Խորհրդային Իշխանութեան տարիներուն ստեղծուած է, ներկայիս իր արտադրութիւնը կ'արտածէ դէպի Խորհրդային Միութեան ու այլ երկիրներու հարիւր քաղաքները։ Շրջանի ամենամեծ ձեռնարկութիւններէն մետաքսեղէնի գործարանի արտադրանքները ծանօթ են Ճափոնի, Իտալիոյ ու Անգլիոյ մէջ։

Այս տարի, Ազրպէյճանի կառավարութիւնը անցեալ տարուընէ 40 առ հարիւր աւելի դրամ յատկացուց շինարարական աշխատանքներուն։ Բնակարանային շինարարութիւնը անցեալ տարուան հետ համեմատած, աւելի քան 2,5ով պիտի բազմապատկուի։

Հանրային կրթութիւնն ու բժշկական օգնութիւնը բարձր մակարդակի մը հասած են շրջանին մէջ։ Իր «մեծ ծերունի»ներուն թիւով, Լեռնային Ղարաբաղը առաջին տեղը կը գրաւէ ԽՍՀՄի մէջ։ Ամբողջ բնակչութեան 3,32 առ հարիւրը «մեծ ծերունի»ներէ կը բաղկանայ։

ՎԻԵԹՆԱՄԷՆ ԵՐԵՒԱՆ

Սովորելու նպատակով Վիետնամից Երեւան են եկել մի խումբ տղաներ ու աղջիկներ։ Այս տարի նախապատրաստական ֆակուլտետում սովորելու համար ուղեգիր են բացել Վիետնամի դեմոկրատական հանրապետութեան յիսուն երիտասարդ։

Լիլին Հիացուց Երեւանցիները

Սեպտեմբերի 6ին Երեւանի օդանաւակայան էին շտապում բազմաթիւ երաժշտասէրներ, Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէի եւ Ալեքսանդր Սպենդիարեանի անուան օպերայի ու պալետի թատրոնի ներկայացուցիչներ, դիմաւորելու ամերիկահայ աշխարհահռչակ երգչուհի Լիլի Չուգասզեանին, որը Կոմիտէի հրաւէրով իր ամուսնու՝ Գէորգ Գահվէճեանի հետ գալիս էր Երեւան։

Լ. Միքայէլեան (Այտա), և Լիլի Չուգասզեան (Ամներիս)

Յաջորդ օրն իսկ Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէում ի պատիւ Չուգասզեան ամուսինների, կազմակերպուեց ընդունելութիւն, որին ներկայ էր նաեւ Ամերիկայի «Լրաբեր» թերթի խմբագիր Վահան Ղազարեանն իր տիկնոջ հետ։

Եւ ահա, Սեպտեմբերի 11ին Չուգասզեանը հանդէս եկաւ «Այտա» օպերայում՝ Ամներիսի դերում։

Օպերային դահլիճը լեփ լեցուն էր, ներկաները Չուգասզեանի արուեստի նկատմամբ իրենց հիացմունքը արտայայտեցին ոտնկայս, ջերմ ու երկարատեւ ծափահարութիւններով, նորից բեմ հրաւիրելով երգչուհուն։

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ԶՈՅԳ ԿՕՇԻԿ

Ընթացիկ տարուայ վերջին, Շահումեանի շրջանում կը սկսուի կօշիկի նոր գործարանի շինարարութիւնը։ Այդ ձեռնարկութիւնը տարեկան կը թողարկի մէկ միլիոն զոյգ կանացի կօշիկ։ Գործարանը կը յագեցուի հայրենական արտադրութեան կատարելագործուած սարքաւորումներով, ուր կ'աշխատի 1.500 բանուոր։

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿԸ

Ինչպէս սովորութիւն դարձած է, Երեւանի ազգային օփերան թատերական նոր եղանակը բացաւ «Անուշ» օփերայով, ուր գլխաւոր դերերը կատարեցին Գոհար Գասպարեան, Աւագ Պետրոսեան և Միհրան Երկաթ։

Թատրոնին Տնօրէնը՝ երգահան Էտկար Օվհանէսեան յայտարարեց, թէ Օփերայի ու Պալէի Թատրոնը իր 35րդ եղանակը պիտի նշէ առաջին անգամ ներկայացուած վեց գործերով, որոնցմէ են Ալեքս Տէրտէրեանի «Կրակէ Շրջանակ»ը և Գէորգ Արմէնեանի «Արփենիկ»ը, որոնք Թատրոնին «մեծ յոյսը» կը կազմեն։ Այս երկու գործերը յեղափոխութեան նուիրուած են։

Թատերասէրները պիտի տեսնեն նաև Գրիգոր Եղիազարեանի «Երազներու Լիճը» պալէն, որ Սեւանայ լիճը կը պատկերացնէ։

ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐ

ՊԷՊՕ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

ՇԱՔԷ ՎԱՐՍԵԱՆ

Պէպօ Սիմոնեանը լիբանանահայ գրողների երիտասարդ ներկայացուցիչներից է։ Գրել սկսել է դեռևս դպրոցական հասակից։ Նրա բանաստեղծութիւնները տպագրուել են «Արարատ» օրաթերթում, «Արարատ գրական» պարբերականում։

Պէպօ Սիմոնեանը քնարաշունչ բանաստեղծ է: Իր ստեղծագործութիւններում նա արտայայտում է օտար ափերում ծնուած ու հասակ առած իր սերնդակիցների՝ տարահալած հայ երիտասարդների հայրենակարօտ զգացումները, նրանց տագնապը իրենց սպառնացող սպիտակ ջարդի դէմ յանդիման, և նաև նրանց վճռականութիւնը ազգապահպանման համար մղուող պայքարում միշտ մնալու պատնէշի վրայ՝ հզօրացած իրենց վերածնուած հայրենիքի պայծառ տեսիլքով։

Իր լաւագոյն բանաստեղծութիւններից մէկում, որը վերնագրուած է. «Մենք, սերունդ տարագիր», Պէպօ Սիմոնեանը տալիս է իր սերնդի հաւատոյ հանգանակը.

«Մենք հողմացրիւ ոստ՝ սերունդ տարագիր,
Մենք մեր ինքնութեան դրօշին հուրհրան
Տուել ենք երդում հաւատարմութեան...»:

Բանաստեղծն զգում է, որ օտար մայթերով քայլող հայորդիների համար դժուար է լինելու յանուն ինքնութեան համար մղուող այս պայքարը, քանի որ շատ են օտար, կենտրոնախոյս ուժերը, բայց կայ մի ուժ, որ հզօր է բոլոր միւսներից և կամք ու կորով է ներշնչում աստանդական իր զաւակներին։ Դա հայի վերածնուած հայրենիքն է, որ որպէս յաղթանակի դրօշ փողփողում է իր պանդուխտ զաւակների հայեացքի դէմ։ Եւ ահա, նրա կենարար շնչով արիացած, երիտասարդ բանաստեղծը գրում է.

«Մենք ապրելու կանչ, զարթօնքի շեփոր,
Մենք տեսլահար, մենք հաւատաւոր
Սերունդ տարագիր... հայրենակարօտ»։

Եւ իրօք, Պէպօ Սիմոնեանը սփիւռքահայ այն հայրենասէրներից է, որ ապրելով հայրենիքից հեռու, միշտ հայրենիքի հետ է, ապրում եւ շնչում է մայր երկրի վերելքով, իրեն համարում է Հայաստանի գրողների առաջաւոր ջոկատի մէկ անդամը։ Այդ մասին է վկայում Հայաստանի գրողների 5րդ համագումարի նախօրեակին լոյս ընծայած նրա «Խորհրդածութիւններ Հայաստանի գրողներու Ե. համագումարի սեմին» գիրքը, որտեղ հեղինակը գծում է հայրենաբնակ իր գրչակիցների անցած բեղմնաւոր ուղին՝ առաջինից մինչեւ 5րդ համագումարն ընկած ժամանակաշրջանը, կանգ առնելով սովետահայ գրականութեան կարեւոր հանգրուանների և առանձին գրողների ստեղծագործութիւնների վրայ։ Եւ ապա Պէպօ Սիմոնեանը պատկերում է սփիւռքահայ գրականութեան ներկայ գոյավիճակը, խօսում այն դժուարութիւնների մասին, որոնք խոչընդոտում են նրա զարգացումը՝ հրատարակուելու դժուարութիւն, ընթերցողների պակաս և. այլն։ Նա եզրակացնում է.

«Սփիւռքի ներկայ իրարամերժ դրութեան մէջ, երբ օր ցերեկով կ'անտեսուին յաճախ գրողներ ու գիրքեր, գէթ հայրենիքն ու անոր մտաւորականութիւնը ըլլայ արժեւորումի խօսք ըսողը»։

Այնուհետև հեղինակը անում է մի շարք գործնական առաջարկութիւններ հայրենիքի և սփիւռքի գրողների կապերն ամրապնդելու, սփիւռքահայ գրականութեան վերելքն ու զարգացումն ապահովելու ուղղութեամբ:

Պէպօ Սիմոնեանը սփիւռք – հայրենիք կապերի ամրապնդմանը, սփիւռքահայ նոր սերնդի հայրենասիրական դաստիարակութեանը նպաստում է ոչ միայն գրչով, այլև իր մանկավարժական և հասարակական գործունէութեամբ: Աւելի քան տասը տարի նա հայոց լեզուի և գրականութեան ուսուցիչ է եղել Սահակեան լիսէում, Նոր բարձրագոյն վարժարանում, Սահակ Մեսրոպեան և Ռուբինեան վարժարաններում։ Այժմ Ռուբինեան վարժարանի տնօրէնն է: Պէպօ Սիմոնեանը երկար տարիներ եղել է Պէյրութի «Նոր Սերունդ Մշակութային Շարժում» կազմակերպութեան կենտրոնական վարչութեան անդամ, իսկ այժմ այս միութեան ատենապետն է։

Նա ուժ ու եռանդ չի խնայում հայրենասիրական այս կազմակերպութեան գործունէութիւնն աշխուժացնելու ուղղութեամբ: Միայն վերջին հինգ վեց ամսուայ ընթացքում «Նոր Սերունդ Մշակութային Շարժում»ը կազմակերպել է բազմաթիւ հետաքրքիր երեկոներ՝ նուիրուած հայ երաժշտութեանը, հայ թատրոնին, Եղիշէ Չարենցի ծննդեան 70 ամեակին և այլն, որոնց իր մասնակցութիւնն է բերել նաև ինքը՝ Պէպօ Սիմոնեանը իր լուրջ բանախօսութիւններով:

ՀԱՅԱՍՏԱ՛Ն...

Կ'ապրիմ զքեզ, Հայաստան, հայաբրբիռ հոգիով,
Վսեմաշունչ խորհուրդիդ ու խոյանքիդ ընդմէջէն,
Կը խորզգամ դարաշունչ, անեղծ ոգիդ դիցեղէն,
Որ իմ պապերս հողապաշտ այն կերտեցին արիւնով...

Հայաստա՛ն, ես՝ բիւրախոց, հողակորոյս քու որդիդ,
Հայրենազեղ արտիս մէջ, արծուային քանդակով
Արձանեցի, դարբնեցի լուսագիծերն պատկերիդ,
Որ հայրենի հողս սուրբ երգեմ, ապրիմ արուեստով...

Հայաստա՛ն, դուն սուրալով դարերու խոր ընդերքէն,
Հասեր ես նոր այս դարուն, որպես պատգամ ու յաղթերգ,
Ու կը կերտես իմ ցեղիս դիցավէպը հրեղեն...

Լեռնաշխարհիդ բնագեղ մէն մի քարը քու անխօս
Խորախորհուրդ հեւք ունի Արարատիդ պէս խրոխտ,
Որ դարերին յաւերժող աւանդ մըն է արիւնոտ...
Ես ջահեցի Հայաստան իմ սէրս սուրբ արուեստով...

ՄԵՆՔ, ՆՈՐ ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ...

«Կուում էք... ապրեցէք»
(Ձայն Հայրենական)

Վարդանա՛նք...
Հայոց պատմութեան երկնքի վրան
Արեւամբը հայուն շողացո՛ղ կանթեղ,
Ժայռեղէն բռո՛ւնցք ընդդէմ բռնութեան,
Որ պահեց անժանգ ոգին հայկական
Ու յաւերժութեան մեր երթը բոցեղ
Դարձուց անարգել. լոյսի՛ ճանապարհ...

Վարդանա՛նք...
Նկրտումին դէմ մեր ոչնչացման,
Սուրբ խորհրդանիշ մարտնչումներու...
Եւ աստուածներու զայրոյթին դիմաց
Ոգեղէն զրա՛հ ապստամբութեան,
Պաշտումին դիմաց կրակի կուռքի
Աւետարան ու հայաշատ ոգի...

Վարդանա՛նք...
Մեր հողէն անցնող հեղեղներն արնոտ,
Մեզ կլափելու վայրագ մոլուցքին,
Մեր հաւատքը սո՛ւրբ ամրակուռ պատնէշ,
Մեր հոգին թմբուտ մեզ պահող վահան,
Ու մեր լեռներու բարձունքէն խրոխտ,
Շեփորուող յաղթերգ ապրելու կամքին...

Վարդանա՛նք...
Յանուն Մաշտոցեան այդ պեղուած լոյսին
Ու հայ հոգիի ոսկէ գանձատան,
Որ մագաղաթը դառնայ գի՛րք, արուեստ,
Որ մեր ինքնութեան դիմագիծն անեղծ
Մնայ անաղարտ ու անկապտելի,
Դարձա՛ք ողջակէզ դարերուն համար...

Վարդանա՛նք...
Մենք հաւատաւոր սերունդ տարագիր,
Մեր լինելութեան հարցականին դէմ,
Մեզ օտարացնող՝ դէմ խաժամուժի,
Մեր հայու պայծառ դրօշին համար
Իջեր ենք կրկէս... պայքարի, կռուի,
Մենք, նոր Վարդանանք՝ ջարդին դէմ ճերմակ,
Վճռեր ենք ձեզ պէս ապրիլ ու տոկալ:

ՊԷՊՕ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

00277

ՀԱՅ ԿՆՈՋ ԴԵՐԸ

ՆԵՐԿԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ ՆԵՐՍ

Լարիսա Ստեփանեան՝ Հայաստանի փոխ-վարչապետը, վերջերս «Սովետական Հայաստան» օրաթերթի մէջ ստորագրած է յօդուած մը, որ նուիրուած է Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան Յիսնամեակին առթիւ կնոջ վիճակուած դերին։

Յօդուածագիրը նախահոկտեմբերեան և Հոկտեմբերեան շրջանի կնոջ ազատագրման և ընդհանուր երկրի արտադրութեան մէջ անոր ունեցած խոշոր դերը մատնանշելէ ետք, կ'անդրադառնայ նաև հայ կնոջ և կուտայ անունները այս առթիւ յեղափոխութեան կողքին ընկերային անարդարութեան դէմ պայքարողներու։

ԼԱՐԻՍԱ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

— Աճել է մեր երկիրը, նրա հետ աճել է և հայ կինը։ Կէս դար չէ անցել այն ժամանակից, երբ առաջին հայուհիները կարմիր գլխաշորերով եկան արտադրութիւն և կանգնեցին հաստոցների մօտ. իսկ ներկայիս արդիւնաբերութեան մէջ աշխատողներու 41 տոկոսը և գիւղատնտեսութեան մէջ՝ 80 տոկոսը կիներ են։

Հայ կինը այսօր կը ստեղծէ հանրապետութեան նիւթական բարիքներուն զգալի մասը։

Արդիւնաբերութեան և գիւղատնտեսութեան առաջաւորներու մէջ յայտնի են սոցիալիստական աշխատանքի հերոս Արփիկ Ֆրանկիւլեանը, երեսփոխան Ծաղկանուշ Գալենտերեանը, բանւորուհի Լենինի շքանշանակիր՝ Յասմիկ Վարդանեանը, սոցիալիստական աշխատանքի հերոս Արծուիկ Յարութիւնեանը և ուրիշներ։

Ներկայիս արտադրութեան մէջ աշխատող 3 ճարտարագէտէն մէկը կին է։ Երկար տարիներէ ասդին «ելեկտրահրակայան» գործարանի ղեկավարը Մարիա Բաբաջանեանն է։

Արտադրութեան մարզի լաւ կազմակերպիչներ են ոսկերչական ֆաբրիքի Տնօրէնուհի Վերա Նալբանտեան, Երևանի հրուշակեղէնի ֆաբրիքի գլխաւոր մասնագէտ Արև Տէր Սիմոնեան:

Հայաստանի ուսուցչական կազմին 70 տոկոսը կիներ են, որոնք կ'աւանդեն մաթեմաթիկ, քիմիա, ֆիզիքա, լեզու և պատմութիւն։

Յիսուն տարի առաջ «Վեստնիկ Վոսպիտանիա» ռուսերէն թերթը գրեր է, որ Ռուսաստանի մէջ բոլոր կիներուն գրել կարդալ սորվելու համար անհրաժեշտ է առնուազն 280 տարի։ Այժմ այդպիսի հարց ոչ միայն գոյութիւն չունի Խ. Միութեան մէջ, այլ միայն Հայաստանի մէջ բարձրագոյն ու միջնակարգ կրթութեամբ կին մասնագէտներու թիւը կը կազմէ բոլոր մասնագէտներուն կէսը:

Խ. Հայաստանի գիտական աշխատողներու աւելի քան մէկ երրորդը կիներ են։ Անոնց շնորհիւ կան գիտութեան 490 թեկնածու և 24 դոկտոր, որոնց աշխատութիւններն զգալի աւանդ են ժողովրդական տնտեսութեան ու մշակոյթի զարգացման գործին մէջ։

Իրենց տաղանդով, ստեղծագործական աշխատանքով աչքի կը զարնեն մեր հիանալի կին ճարտարապետները, քանդակագործները, նկարիչները, երաժիշտները, արձակագիրներն ու բանաստեղծները։ Աւելի քան 1360 կիներ արժանացած են գիտութեան ու թեքնիքի, մշակոյթի, արուեստի, առողջապահութեան վաստակաւոր գործիչի պատուաւոր կոչման:

Հանրապետութեան աշխատաւորներն ըստ արժանւոյն կը գնահատեն մեր բեմի տաղանդաւոր կին վարպետները, որոնցմէ շատերն արժանացած են «վաստակաւոր»ի կոչման:

Հայաստանի մէջ կ'աշխատին ներկայիս 4.300 կին բժիշկներ, այսինքն բոլոր բժիշկներու 79 տոկոսը, մինչ Մ. Նահանգներու մէջ բժիշկներուն 7 տոկոսը միայն կիներ են։

Ներկայիս Հայաստանի մէջ 2.118 կին «Հերոսուհի Մայր» պատուաւոր կոչումը ունին: 180 հազար մայրեր բազմազաւակութեան համար պարգևատրուած են շքանշաններով և մետայլներով։ 1966ին 7.875 հազար ռուբլի նպաստ տրուած է մայրերուն:

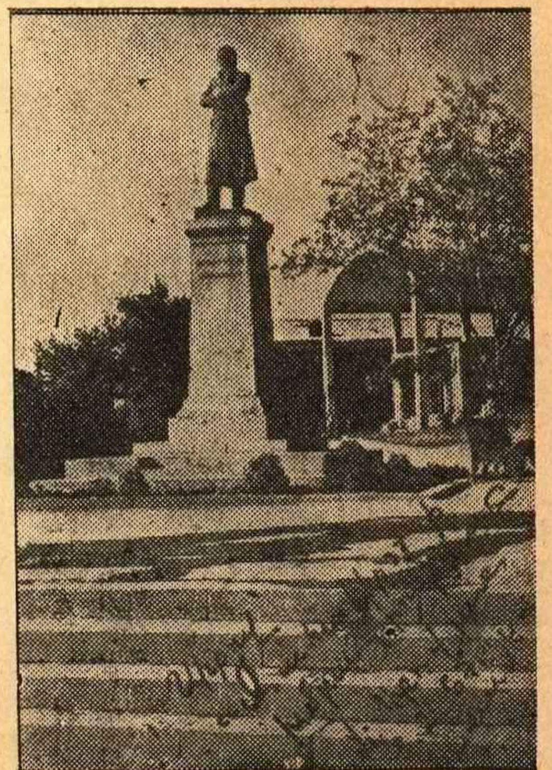
Հայրենական պատերազմին ևս կիներ մեծ բաժին բերին պատասխանատու պաշտօններ վարելով:

Բազմաթիւ հայ բոյժքոյրեր և բժիշկներ մասնակցած են ճակատային կռուողներու կողքին հայրենական պատերազմին:

Մեր կիները վստահ են իրենց ապագային համար, ուստի և ողջ մարդկանց հետ հաւասար պատասխանատուութիւն կը զգան հայրենիքի ճակատագրի, մարդկութեան ճակատագրի համար:

— Հայաստանի կիները կը դատապարտեն Իսրայէլի բռնագրաւումի քաղաքականութիւնը եւ ջերմօրէն կը պաշտպանեն արաբ ժողովուրդի արդար պայքարը — կը գրէ Լարիսա Ստեփանեան:

Համադրեց Վ.

Խաչատուր Աբովեանի Տուն Թանգարանն ու արձանը

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ

ՆԿԱՐԻՉ ԲԱՐԵԿԱՄԻՍ ՀԱՄԲՈՅՐՆԵՐԸ

Գիշեր մը, Վոսփորի գեղատեսիլ մէկ անկիւնը, աստղերու լոյսին տակ, բարեկամներէս նկարիչ մը իր մէկ սիրային արկածախնդրութիւնը խոստովանեցաւ ինծի։

Անզուգական գեղեցկութեամբ օժտուած մեծահարուստ տիկնոջ մը սիրահարած էր բարեկամս։

Այս գեղանի կնոջ մասին, որ Սոֆիա կը կոչուի եղեր, ահա թէ ինչպէ՞ս արտայայտուեցաւ նկարիչ բարեկամս.

— Երեք շաբաթէ ի վեր ամէն օր կանոնաւորաբար կ'այցելէ իմ աշխատանոցս, իր մեծադիր մէկ նկարը պատրաստել տալու համար։ Վստահ քու գաղտնապահութեանդ, ըսեմ որ խելայեղօրէն սիրահարած եմ Սոֆիա անուանեալ այս կնոջ։

— Երե՞ք շաբաթէ ի վեր, հարցուցի. և դուն այդ ժամանակամիջոցին, տակաւին չկարողացա՞ր շօշափելի արդիւնք մը ձեռք ձգել...

— Բնականաբար, արդիւնքի մը յանգեցայ, պատասխանեց արուեստագէտ բարեկամս։ Խորհէ անգամ մը. տակաւին առաջին օրն իսկ, իմ կատարած սիրային անձնաս մէկ արտայայտութեանս վրայ, սապէս արտայայտուեցաւ ինծի. «Յարգելի բարեկամս, սա պարագան լաւ մը հաստատեցէք ձեր գլխուն մէջ, որ ես ամուսինս, միմիայն ամուսինս կը սիրեմ և կատարելապէս հաւատարիմ եմ անոր։ Ձեզի հանդէպ ունեցած համակրութիւնս ալ չեմ ուզեր գաղտնիքի մը վերածել, հետեւաբար կ'ուզեմ որ ոչ մէկ բան յուսաք ինծմէ։ Միակ բանը, զոր պիտի կարենամ թոյլատրել ձեզի, համբոյր մըն է միայն, զոր պիտի քաղէք դէմքիս աջ կողմէն»։

Այս խօսքերէն յետոյ, գեղուհիս իր գեղեցիկ մատներով ցոյց տուաւ աջ այտին վրայ որոշ մաս մը, և աւելցուց. «Տեսէք, ճիշդ այստեղէն կրնաք համբուրել...»։

— Լաւ ուրեմն, ըսի նկարիչ բարեկամիս, ձեռք բերուած այդ տեղէն կրցա՞ք օգտուիլ փութով։

— Անմիջապէս, պատասխանեց բարեկամս. որմէ յետոյ կը յուսայի թէ քիչ մը տեղ եւս պիտի կրնայի շահիլ. սակայն խաբուեր եմ։ Հակառակ անոր որ այսօր երրորդ շաբաթն է որ կը շարունակուի այս հովուերգութիւնը, տակաւին նոյն տեղը կը գտնուիմ ու միայն գեղանի սիրուհիս աջ այտը կրնամ համբուրել։ Ամբողջ վաստակս այսքան է ահա։

— Լաւ, ըսի, ան քեզ չի՞ համբուրեր երբեք։

— Ոչ, պատասխանեց նկարիչ բարեկամս. անգութ ու վճռական կին մըն է և երբեք չի գըթար։

Նկարիչ բարեկամիս այս տարտը լսելէ յետոյ, հարկ եղած քաջալերութիւնը տալով, այդ գիշեր բաժնուեցայ իրմէ։

*
* *

Քանի մը օր յետոյ, պատահմամբ կ'անցնէի այն փողոցէն, ուր կը գտնուէր նկարիչ բարեկամիս աշխատանոցը, երբ նըշմարեցի շատ գեղեցիկ անձնական ինքնաշարժ մը, որ կանգ առած էր անոր ճիշդ դրան առաջ։ Մօտեցայ շարժավարին, որ sիrէf-սիոնէն առաջ նստած, օրուան թերթը կը կարդար։

— Ներեցէ՛ք, ըսի, արդեօք նկարիչին մօտ մէկը կը գտնուի՞։

— Այո՛, պարոն, տիրուհիս, Տիկին Սոֆիան կը գտնուի, պատասխանեց շարժավարը, որ վայելուչ երիտասարդ մըն էր։

Այս շարժավարը անծանօթ մը չէր ինծի. երկուքս ալ զիրար կը ճանչնայինք գրեթէ։ Իրապէս ալ, բարեկամներէս պանդոկապետի մը որդին էր ան։

Սկսանք խօսակցիլ։

Յայտնելէ յետոյ թէ չորս տարիէ ի վեր կը ծառայէ այդ մեծահարուստ ու գեղանի Տիկին Սոֆիայի մօտ՝ իբր շարժավար, աւելցուց.

— Զափազանց նրբազգած ու լրջախոհ կին մըն է ան։ Գիտէ՞ք, զիս ալ շատ կը սիրէ և ընտանիքին մէկ անդամը կը նկատէ։ Ծիտակն ըսելու համար ես ալ անոր հանդէպ ունեցած կապակցութիւնս լաւագոյն կերպով ապացուցի։ Տեսէք, ձեզի ալ բացատրեմ։ Երկու տարի առաջ էր։ Այն ատեն Ֆրանսա կը գտնուէինք շրջագայութեան համար։ Օր մը, Փարիզի մէջ պտոյտի մը ընթացքին, մեր ինքնաշարժին ցեխարգելը ծառի մը կառչեցաւ։ Այս ցնցումին հետեւանքով, ետեւը նստող տիրուհիիս քովի ապակին ջարդուփշուր եղաւ և խեղճ կինը դէմքէն վիրաւորուեցաւ։ Այս արկածին պատճառաւ հարկ էր փութով շարժիլ։ Անմիջապէս ամենավերջին արագութեամբ զինքը փոխադրեցի մօտակայ հիւանդանոցը։

— Ծանրակշիռ վիրաւորում մը չէ, յայտարարեց բժիշկը, միայն թէ տիկնոջ դէմքը տըգեղցնելու հանգամանքը ունի։ Բայց կակուղ մսի կտորով մը կարելի է պատռած տեղը փակել, որուն շնորհիւ այս վտանգը կ'անհետանայ և տիկինը կը վերստանայ իր նախկին գեղեցիկ դէմքը։ Եթէ որեւէ մէկը յօժարի իր կակուղ կողմի մսէն փոքր կտոր մը տալ, անմիջապէս կրնամ այս գործողութիւնը կատարել։

— Տիրուհիս փրկելու համար ես պատրաստ եմ այդ զոհողութիւնը կատարելու, գոչեցի առանց վարանելու։

Ասոր վրայ, նախ զիս փոքր գործողութեան մը ենթարկեց և ինծմէ առած փոքր մսի կտորով յաջողեցաւ տիրուհիիս դէմքի վէրքը փակել վարպետօրէն։ Այս զոհողութիւնը ընելու համար շատ ցաւ քաշեցի, բայց ասոր փոխարէն մեծ գոհունակութիւն մը զգացի՝ տեսնելով որ տիրուհիիս դէմքի գեղեցկութիւնը պահպանուելուն մէջ մեծ օգտակարութիւն մը ունեցած էի։

Տիկնոջ շարժավարին այս բացատրութիւնը լսելէ յետոյ.

— Շատ լաւ բան մըն ես ըրեր, ըսի. սակայն հետաքրքրական է ինծի համար գիտնալ, թէ տիկնոջ դէմքը ծածկող այդ մսի կտորը բժիշկը ձեր ո՞ր կողմէն առաւ։

Ասոր վրայ շարժավարը ըստիպուեցաւ ոտքի ելլել և ցոյց տալով իր յետոյքին աջ կողմի կակուղ միսը.

— Ահաւասիկ. ասկէ առաւ, պատասխանեց։

Այլեւս հարկ չտեսայ նկարիչ բարեկամիս որեւէ բան հաղորդել...

ՋԱՐԵՀ ԱՐՇԱԿ

ՀԱՅ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՍԻՐՈՅՆ

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐԸ

ՄԵՏԵԽԻ ԲԱՆՏԻՆ ՄԷՋ

1895ին, Հնչակեան Կուսակցութիւնը արդէն 8 տարուան անցեալ ունէր։ Ան ասպարէզ իջած էր բոլոր հայաշատ կեդրոններուն մէջ։ Ամերիկայէն մինչեւ Ասիոյ խորերը, եւրոպական եւ ասիական ծովեզերեայ քաղաքները։

Հնչակեան Կուսակցութիւնը երկու նպատակներ կը հետապնդէր, մին՝ ՄՕՏԱՒՈՐ, միւսը՝ ՀԵՌԱՒՈՐ։ ՄՕՏԱՒՈՐ նպատակն էր ազատագրել ճնշուած ազգերը օտարը բռնակալներու ճիրաններէն։ ՀԵՌԱՒՈՐ նպատակն է ազատագրել աշխատաւոր դասակարգը շահագործող դրամատէրերու ճանկերէն։ Այս պարագաները պարփակող թերմիններն էին սոցիալիզմ եւ դեմոկրատիզմ։ Ահա թէ ինչու բոլոր այն բռնակալ պետութիւնները, որոնք կը սոսկային իրենց գահերէն՝ կասկածելի աչքով կը դիտէին Հնչակեաններուն։

Ռուսաստանի Թիֆլիս քաղաքի ամենէն սարսափազդու Մետեխի բանտին մէջ, 1895ի Յուլիսին, արգելափակուած Հնչակեան ղեկավարներն էին՝ Ռուբէն Խանազատ, Ռուբէն Բէրբէրեան, Շիրվանզադէ, երիտասարդ բանաստեղծ Աւետիք Իսահակեան (*), Ղազարոս Աղաեան, Աւրպետ, Խաչիկ Վարդանեան, Տէր Միրաքեան, Սեւ Սանդըրօն, Նիկոլա Զաքարեան, Սարգիս Ազմիրեան (Սաքօ)։

(*) Աւեsիf Իսաhակեան Ցnr մsած եr Հնչակեան cարfերը

Ռուս ցարական բռնակալ պետութիւնը այս գործով՝ իր դէմքէն վար կ'առնէ «քրիստոնեաներու պաշտպան» կեղծ դիմակը եւ կը կանգնի հայակեր Աբտիւլ Համիտի կողքին... «բարեկամաբար»։

Ցարիզմը վճռած էր եռանդուն և սիստեմաթիք կերպով խեղդել ռուսահայերու ազատասէր եւ ազգանուէր տարրերը, որոնք կեդրոնացուցած էին իրենց ուժերը Հնչակեան Կուսակցութեան մէջ։

1895ի Մետեխի բանտարկութիւնը հիասթափ ըրաւ ռուսամոլ եւ ռուսասէր այն տարրերը, որոնք ցարիզմէն կը սպասէին հայ ազգի փրկութիւնը։ 1895ը այն թըւականն էր՝ երբ ռուսահայ ցարապաշտները Խրիմեան Հայրիկը Կաթողիկոսութեան Աթոռին վրայէն կը ղրկէին Մոսկուա, որպէսզի «Նորին Վսեմութիւն Ցարը իր հզօր ձայնով ստիպէ Սուլթանին՝ դադրեցնել քրիստոնեայ հայ ժողովուրդի անհանդուրժելի կոտորածները»։

Ռուսահայ վերնախաւը զարմացաւ երբ կարդաց՝ թէ Ցարը արտօնած է Հայրիկին ներկայանալ իրեն՝ նախօրօք զգուշացնելով որ «չյարուցանէ հայ ազգային քաղաքական բնոյթ կրող հարցեր ու խնդրանքներ»։

Խրիմեան Հայրիկը բան մը սորված չէ՞ր արդեօք 1878էն, երբ Պերլինի Վեհաժողովը մերժած էր ընդունիլ իր ներկայութիւնը, որովհետեւ ձեռքի «թղթէ շերեփով» չէր կրնար ճամբայ բանալ դէպի մեծերու համագումարը։

ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԱՏՂԱԾ ԷՐ ՑԱՐԻԶՄԸ

Ցարիզմը դէմ էր հայ ժողովուրդի վերազարթման։ «Հայը» կրնար սողալով միայն բարձրանալ «չինովնիկութեան» և հասարակ ռուս պաշտօնեայի աստիճանին։ Հայ զինուորը կրնար դառնալ Լօրիս Մելիքովներ, բայց հզօր Պակեճչի մը ձեռքին տակ միայն։ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, նոյն իսկ Արղութեան երկայնաբազուկի անձով, կրնար խաչը՝ մէկ ձեռքը, սուրը՝ միւս ձեռքը, առաջնորդել «ռուս» բանակը, բայց ոչ վանեցի գիւղացին՝ թուրք պէկին դէմ։ Ցարիզմը կարող չէր անկեղծօրէն համակրիլ «թրքահայ գաւառներու բարենորոգումներուն»։ Ահա թէ ուրկէ՞ բանաձեւեցաւ ռուս Արտաքին Գործոց Նախարար Լօպանովին խօսքը. «Մենք կ'ուզենք Հայաստանը.. առանց հայերու»։

Ահա թէ ինչո՞ւ Հնչակեան ղեկավարները Մետեխի բանտը լեցուեցան։ Ի՞նչ կը ներկայացնէր ութնամեայ Հնչակեանը։

Ան՝ հեղինակն էր սոցիալիզմի,

Ան՝ քարոզիչն էր հակացարիզմի,

Ան բռունցքը բարձրացուցած էր սուլթանիզմի դէմ։ Վկայ՝ 1890ի Գում-Գափուի զինուած ցոյցը,

(Շար. տես էջ 5)

ՓՈՔՐ ԱԶԳԵՐՈՒ ՎԵՀԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԻ ՏԱԿ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

դուրս տարածուի նորանոր շուկաներ և հում նիւթեր գտնելու համար, կամ բոլորովին պիտի սնանկանայ ու անցնի պատմութեան։ Ուստի ահա կ'ապրի կայսերապաշտական շրջանը. պէտք ունի նըւաճելու փոքր ազգերը՝ տիրանալու անոնց բնական հարստութեանց։ Այս իսկ պատճառաւ վեհապետութեան սկզբունքը արգելք կը հանդիսանայ իր այս ծաւալողական ախորժակին։ Նոյնպէս պուրժուա տեսաբանները դեռ երէկ դեմոկրասիի և ազգերու ազատութեան ու վեհապետութեան սկզբունքը կը ջատագովէին, իսկ այսօր՝ անոնք կը ճառեն թէ վեհապետութեան սկզբունքը միջազգային «օրէնքին հակասո՛ղ է», «սխալ և կործանարար է միանգամայն», արգելք մըն է աշխարհի թեքնիքական և արտադրողականութեան յառաջդիմութեան եւ զարգացման։

Ականաւոր միջազգային օրէնքի տեսաբան փրոֆեսոր Ռօլինկ կ'առաջարկէ «հիմնել միջազգային օրէնք մը, որպէսզի ազգեր իրարմէ կախում ունենան, որովհետեւ ներկայ դարուս թեքնիքական և մասնաւորապէս հիւլէական ուժի զարգացումը կը պահանջէ շատ մը ազգերու հաւաքական ջանքերու միութիւնը»։

Սակայն յարգելի փրոֆեսորը կ'անգիտանայ՝ որ ոչ թէ ազգերու վեհապետութեան սկզբունքն է այլ՝ կայսերապաշտական արտադրողականութեան ձեւն է, որ արգելք կը հանդիսանայ գիտութեան և թեքնիքական յառաջդիմութեան, ինչ որ շատ նեղ կուգայ արտադրողական ուժերուն։ Ազգերու վեհապետութեան սկզբունքը զոհելու և ազգերը իրարու մէջ ձուլելու նպատակը այն է՝ որ մեծ մոնոփոլիստները կ'ուզեն առաւելագոյն շահը ապահովել ազգերու հաւաքական արտադրողականութենէն։

Կայսերապաշտ Ամերիկան իր նուաճողական սուր սլաքները մասնաւորապէս ուղղած է դէպի Ընկերվարական երկիրներու և նորազատ ազգերու վեհապետութեան դէմ, և զարմանալի չէ, որ փեթակոն իականաւոր տեսաբանը Հերման Քահն իր Thinking about unthinkable աշխատութեան մէջ կ'առաջարկէ հիմնել «համաշխարհային կառավարութիւն» մը, որպէսզի կարողանան վարկաբեկել վեհապետութեան սկզբունքը։ Կայսերապաշտ ղեկավարները կ'աշխատին խափանել նորագոյն ազգերու ազատագրական շարժումները, որպէսզի այսպիսով վերըստանան իրենց գաղթավայրերը, խափանելով վեհապետական ըսկզբունքը՝ իրենց հեշտ կ'ըլլայ ճզմել արհեստակցական միութիւններն ու բանուորական շարժումները կայսերապաշտ երկիրներուն մէջ։

Արդեօք որքա՞ն ճշմարիտ է այն հաստատումը, թէ ազգերու վեհապետութեան սկզբունքն է միակ խոչընդոտը միջազգային գիտութեան թեքնիքական և արտադրողական ուժերու զարգացման։

Մարքսիզմը և լենինիզմը զաբեդալի միջազգայնացումը կը նըկատեն մարդկային յառաջդիմութեան գնահատելի օրէնք մը։ Մարքս և Էնկէլս կոմունիստ մանիֆեստոյի մէջ ժամանակին գրեցին, թէ ազգային տարբերութիւններն ու ժողովուրդի հակառակութիւնները օր ըստ օրէ կ'անհետանան շնորհիւ պուրժուազիայի յառաջդիմութեան և աշխարհի շուկայի բացարձակ ազատ վաճառականութեան և առեւտուրի օրինականութեան։

Թեքնիքական յեղափոխութիւնը կը զօրացնէ տնտեսական օրէնքի ազդեցութիւնը կեդրոնացած արտադրողականութեան վրայ, ինչ որ կը ըստիպէ ազգերու միացումը և ներքնապէս իրարմէ կախում ունենալը։ Անտարակոյս եւրոպական ազգերու տնտեսական համագործակցութիւնը ժամանակաւորապէս իրարմէ կախում ունենալով, որոշ չափով կը մեղմացնէ անոնց տնտեսական ներքին հակասութիւնները։ Այսուհանդերձ չի կրնար բոլորովին վերցնել կայսերապաշտական ներքին հակասութիւնները։ Հարկ է շեշտել, որ վեհապետութեան ըսկզբունքը և ազգերու իրարմէ կախում ունենալը ներհակ բաներ չեն, այլ՝ տրամաբանական միութիւն մը, այս իրողութիւնը ի ըսպառ մերժելուն մէջէ է, որ քաղքենի և սոցիալիստ տեսաբանները չեն կրնար հաշտուիլ։

Քաղքենի տեսաբանները աշխարհի քաղաքական և տնտեսական հարցերը լուծելու համար ազգերու վեհապետական սկզբունքը զոհել նախապայման կը սեպեն, անոնք կը ճառեն թէ ազգերը պէտք է մերկանան իրենց անկախութենէն և դարաւոր աւանդութիւններէն և կազմեն միջազգային քաղաքական և տնտեսական պետութիւն մը, ուր կայսերապաշտ պետութիւնները պիտի ունենան առաւելագոյնը անտարակոյս։ Մինչ ընկերվար տեսաբանները կը շեշտեն, թէ ազգերը կրնան պահել իրենց վեհապետական սկզբունքները և անկախութիւնը՝ նոյն ատեն կարող են որպէս հաւասարազօր անդամ, անդամակցիլ կազմըւած ընկերութեան։ Միջազգային փորձառութիւնները կ'ապացուցանեն թէ վեհապետութեան սկզբունքը ոչ մէկ ատեն արգելք կը հանդիսանայ ազգերու տնտեսութեան միջազգայնացման։ Այն բոլոր զրպարտութիւնները, որ կայսերապաշտները կ'ընեն ընդդէմ ազգերու վեհապետութեան և անկախութեան, սկզբունքի սոսկ խարդախ նենգամտութիւն մըն է իրենց եսապաշտ գործունէութիւնները շարունակելու համար։

(Շար. 1)

Ա. ՎԱՍԻԼԵԱՆ

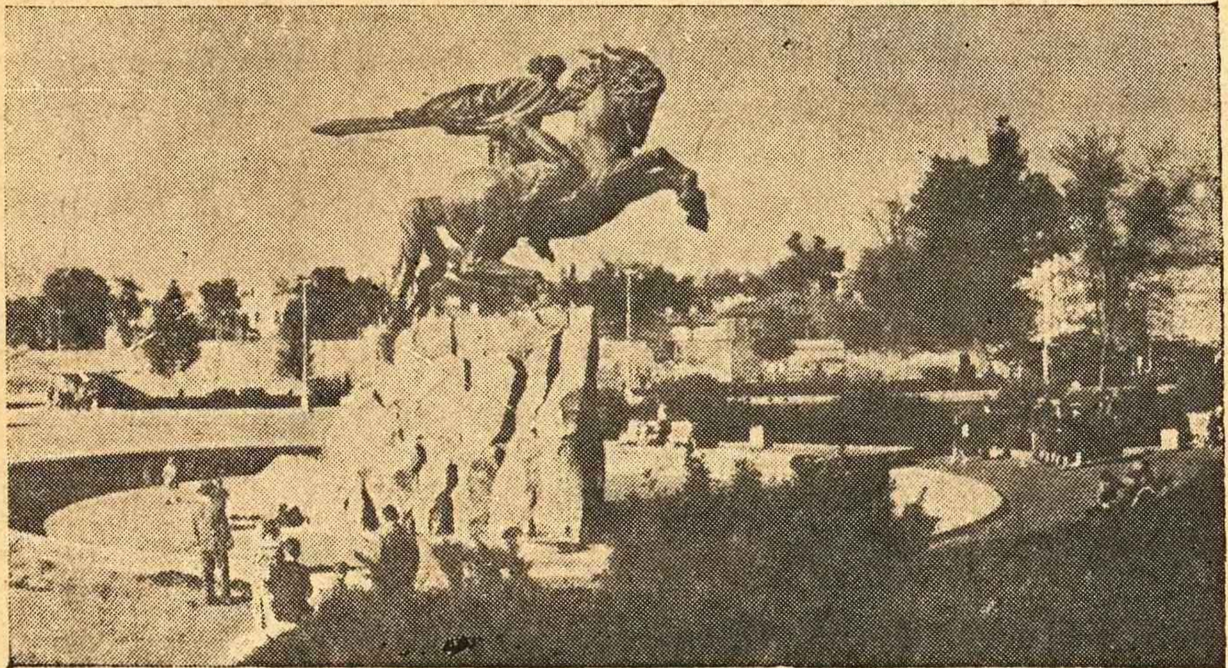
ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳԵՂԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Հայկական ՍՍՀի
Գերագոյն խորհրդի նախագահ

Նոյեմբեր 29ին, 1920, նոր կեանքի արշալոյսը բացուեցաւ Հայաստանի վրայ։ Նոյն օրը բանուորները ու գիւղացիները համայնավար կուսակցութեան առաջնորդութեամբ եւ 11րդ Կարմիր բանակի անմիջական օգնութեամբ Հայաստանի ղեկավարութիւնը յանձնեցին Սովետական իշխանութեան:

ՍՍՌՄի ժողովուրդներու եղբայրական ընտանիքին մէջ Հայաստանը վերածուեցաւ բարձրօրէն զարգացած ճարտարարուեստական հանրապետութեան մը՝ մեքենականացած երկրագործութեամբ։ Ելեկտրական հաղորդակցութեան բարձր-վոլթաժ թելերը այժմ կը խաչաձեւեն այս լեռնոտ հանրապետութեան ցամաքամասը, երկաթուղիի գիծեր և ինքնաշարժներու յատուկ ճամբաներ շինուեցան և տասնեակ մը նոր քաղաքներ ու գիւղեր ծնունդ առին։ Հանքագործութեան և քիմիական մեծ ձեռնարկութիւններ, ելեկտրաթեքնիքական և հսկայ գործիքներու շինութեան ճարտարարուեստներ, միաբանութեան, մանրէաբանութեան և զանազան գիտութեանց մէջ կատարուած հետազօտութիւնները համաշխարհային ճանաչում գտած են։ Հայաստան ունի աւելի քան 8.000 գիտնական։

Ս. Հայաստանը դարձած է փարոս մը ամբողջ աշխարհի մէջ ցրուած բազմահազար հայերուն համար։ Մեր հայրենակիցները իրենց աչքերը կ'ուղղեն իրենց վերածնած հայրենիքին, որ ստեղծած է նպաստաւոր պայմաններ՝ որպէսզի անոնք վերադառնան իրենց նախահարց երկիրը։ Սովետ. իշխանութեան տարիներուն աւելի քան 200.000 հայեր, որոնք կ'ապրէին աշխարհի տարբեր կողմերը,

«Սասունցի Դաւիթ»ի անձանը Երեւանի մէջ

ինչպէս նաև տնտեսագիտութեան շատ կարեւոր զանազան ճիւղեր սկսան երեւիլ Հայաստանի ճարտարարուեստական քարտէսին վրայ։

Այս հանրապետութիւնը, որ նախապէս ցարական Ռուսիոյ յետամնաց մէկ շրջանն էր, այսօր 107 անգամ աւելի ճարտարարուեստական ապրանքներ կ'արտադրէ քան 1913 թուականը։ Ելեկտրաթեքնիքական արտադրութեան տեսակէտէն ամբողջ Խորհ. Միութեան մէջ Հայաստան Գ. տեղը կը գրաւէ։ Հանրապետութեան մէջ շատ շուտով զարգացաւ ճարտարարուեստը հաշուիչ մեքենաներու, ելեկտրական գործիքներու, բազմաքանակ ժեներաթէօրներու և այլ զանազան արդիական արտադրութեանց։ Երեւանի, Լենինականի, Կիրովականի, Կամոյի և զանազան քաղաքներու ձեռնարկութեանց մակնիշներով ապրանքներ լայն ճանաչում գտած են աւելի քան 70 քաղաքներու մէջ։ Սովետ. Միութենէն և արտասահմանէն մեծ պահանջք կայ Լենինի անուան գործատան ելեկտրական գործիքներուն, Լուսաւանի հաստոցներուն, Կիրովականի քիմիական արտադրութեանց, «Հայգորգ» հաստատութեան գորգերուն և «Արարատ»ի գինիին ու գոնեագին։

Երկրագործութեան հսկայաքայլ զարգացումը կը պարտին լեռներուն մէջ կառուցուած բազմաթիւ ջրանցքներու, ջրամբարներու, ջրհան կայաններու և ոռոգման տարբեր ծրագիրներու, ինչպէս նաեւ քիմիագիտութեան մէջ ձեռք բերուած յաջողութեանց։ Միայն ոռոգումը կարելի դարձուց 75.000 հեկտար այգիներու և պտղաստաններու մշակումը։

Հայաստանը դարձաւ Խորհրդ. Միութեան մշակոյթի կեդրոններէն մէկը։ Աստղագիտութեան, մաթեմաթիքի, բնագիտութեան, քի-

դարձան հանրապետութեան քաղաքացիներ։ Հայրենադարձները իրենց գործօն մասնակցութիւնը կը բերեն Հանրապետութեան կառուցման գործին և իրենց աշխատանքով կ'աւելցնեն փառքը իրենց հայրենիքին։

Հնգամեայ ծրագրին ընթացքին (1966-1970) Հանրապետութեան ազգային տնտեսութիւնը պիտի զարգանայ շատ արագ թափով։ Ճարտարարուեստական արտադրութեանց քանակը պիտի աւելնայ 1,83 անգամ։ Այս կը նշանակէ որ տարեկան աճը պիտի ըլլայ 13 առ հարիւր։ Կ'արժէ յիշել որ նախորդ հնգամեայ ծրագրին՝ այդ աճը 9,9 առ հարիւր էր: Հանրապետութեան նոր (երրորդ) ջերմուժի գործարանը պիտի գործէ Հրազդանի մէջ այս տարի:Տաթեւի ելեկտրահրակայանը, որ առաջինն է Որոտանի ջրվէժին վրայ, 1968ին պիտի միանայ Անդրկովկասի ելեկտրական ուժի դրութեան։ Հոս է որ պիտի սկսի կառուցումը Փանտաբինսկայայի և Շամբսկայայի կայաններուն։ Միակ ելեկտրահրակայանի ծրագրին, Արփա-Սեւան փապուղիի, աշխատանքները առաջ կ'ընթանան մեծ յաջողութեամբ։

Հնգամեայ շրջանի ընթացքին երկրագործութեան շահագործումը պիտի հաւասարի 460 միլիոն ռուպլիի։ Սովխոզներն ու կոլխոզները պիտի ստանան նոր գործիքներ՝ 8.000 թրակթէօր, 5.600 բեռնատար ինքնաշարժ և զանազան այլ գործիքներ։

Հայաստան Խորհ. Միութեան այն առաջին հանրապետութիւններէն է, ուր ելեկտրականութիւնը ամենուրեք տարածուած է։ Ելեկտրական ուժը կ'օգտագործուի նաև երկրագործական արտադրութեանց մէջ։ 1970ին՝ ելեկտրական ուժը տնտեսութեան այս ճիւղին մէջ 2,5 անգամ պիտի աւելնայ։

Հանրապետութեան ոռոգման դրութիւնը աւելի պիտի զարգանայ, տրուած ըլլալով որ ոռոգելի հողամասը պիտի ընդլայնի 65.000 հեկտարով։ Հնգամեայ ծրագրի վերջաւորութեան՝ մօտ 130.000 հեկտար լեռնային ճահիճները պիտի վերածուին մարգագետինի եւ արօտավայրի և անոնց ջուր պիտի մատակարարուի։ Հոն է որ պիտի կառուցուի երկրորդ մասը Արզնի-Շամիրամի և Թալինի ջրանցքներու մեծ ծրագրին։

Գլխաւոր ծրագիրներէն մէկն ալ Արարատի հովիտին աղային հողամասի օգտագործումն է։ Աւելի քան 30.000 հեկտար հող կեանք պիտի ստանայ շնորհիւ հայ գիտնականներուն ի գործ դրած մեթոտիկ աշխատանքին, որով կարելի պիտի ըլլայ այս բարեբեր հովիտին օգտագործելի շրջանը կրկնապատկել։

Բնակարանային, մշակութային և հանրութեան օգտակար կառուցումները պիտի զարգանան աւելի լայն աստիճանաչափով։ Նոր հիւանդանոցներ, հանգստեան տուներ, դպրոցներ, մանկապարտէզներ և մանկամսուրներ պիտի սկսին իրենց գործունէութեան։

Ս. Հայաստանի աշխատող ժողովուրդը, բոլոր յառաջդիմական մարդկութեան հետ, պիտի տօնէ 50ամեակը Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան։

Հնգամեայ ծրագրին առաջին նպատակակէտը յաջողութեամբ նուաճուած է։

ՀԱՅՐԵՆԱԴԱՐՁՆԵՐԸ ԿԸ ԳՐԵՆ

Սիրելի եղբայրս Գրիգոր

...Այս նկարը քեզի կը ղրկեմ որպէս յիշատակ: Քաշուած եմ Կիրովականի հանրային մէկ պարտէզին մէջ՝ Անդրանիկ Զօրավարին մէկ մեծադիր նկարին տակ, ինչպէս կը տեսնես: Քովս նստողը դրացուհիս է, որ կ'աշխատի լամբի գործարանը եւ լաւ կը վարձատրուի։

Այս պարտէզը շատ մեծ է, երախաներուն համար մասնաւոր օթոցներ կան, եւ զանազան տեսակի խաղերու յարմարութիւններ: Պարտէզը զարդարուած է կարմիր վարդերով, իսկ պտոյտի համար սալայատակուած է գետինը:

Մեր ազգականներուն ըսէ որ ես հոս շատ հանգիստ եմ, բոլորս ալ հանգիստ ենք, եթէ իրենք որոշած են համբորդել՝ անպայման թող հայրենիք գան:

Այստեղ իրենց 3 սենեակնոց տուն մը կու տան՝ շատ աժան ամսավարձով (ամենէն սուղը ամիսը տասը ռուբլի), մէջը օդային կազ՝ տունը տաքցնելու համար, ինչպէս նաեւ երեք աչքով եւ փուռով պիւթակազ։ Ըսէ՛ տեսնեմ, եթէ Գանատա երբեւ նման յարմարութիւններ պիտի գտնէ՞ն: Հոն մէկ սենեակին համար շաբաթը 17 տոլար պիտի վճարեն:

Հոս երբ հիւանդ ըլլաս բժիշկը մինչեւ տունդ կու գայ առանց վճարումի, իսկ դեղերն ալ շատ աժան են։ Հիւանդանոցն ալ ձրի է: Այս բոլորը դուք արդէն գիտէք, բայց հարկ կը տեսնեմ կրկնել, որպէսզի չկարծէք որ բուածները սուտ են։ Հայ ժողովուրդին տեղը իր Մայր Հայրենիքն է, եւ Հայաստան այսօր լայնօրէն բացած է իր թեւերը, ով որ հարազատ ջերմութեան կարօտ ունի՝ թող հրամմէ՛:

Սիրով՝

Քոյրդ Հռանդուհի Գալէնտերեան

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐԸ
ՄԵՏԵԽԻ ԲԱՆՏԻՆ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

ուր եկեղեցւոյ մէջ Սուլթանի գինանշանը կ'ոտնահարուէր, ուր՝ զէնն ի ձեռին՝ Հնչակեան մարտիկը գետին կը փռէր Սուլթանին ոստիկանը։

Վկայ՝ Պապը Ալիի ցոյցը։

Վկայ՝ 1892-94ի Սասնոյ ահեղագոչ ֆետայիները։

Վկայ՝ Մարզուանի Հնչակեաններու զինուած յարձակումը Զաքարեանի ղեկավարութեամբ, ուր նահատակ հայ ֆետային «Մահ կամ Ազատութիւն» կը մռնչէր:

Վկայ՝ Ժիրայրի, Զէյթունցիներու, Մինաս Օղլուներու, Արխանեանի կայծակնային հարուածները սուլթանիզմի դէմ, որոնց սարսափէն՝ Համիտ դաշնակից քրիստոնեաներու օժանդակութեան կը դիմէր։

Յեղափոխական դրօշը այլեւս պարզուած էր։ Գաղափարը, Եօզկատի կախաղաններուն առջեւ, իրենք՝ զոհերը կը պոռային՝ «Իմացեալ մահը անմահութիւն է»։

Ցարական լրտեսները արդեօք չէի՞ն գիտեր ովքեր էին Մետեխի բանտէն դուրս գտնուող Հնչակեան Մարօ և Աւետիս Նազարբէկեանները, Կասեանը, Բագուի եւ Կովկասի մէջ գործող Խանը, Ս. Տաշիրը, Արշակ Բորեանը, Լազօն, Հրահատ Կամսարը (Գրիգոր Վարդանեան), Փարամազը, Սապահ Գիւլեանը։ Բոլորն ալ Ռուսաստանի մէջ ծնած «վտանգաւոր» հակացարիստներ, սոցիալիստներ էին։

Նազարբէկեանները սերտ յարաբերութեան մէջ էին նաեւ Լենինի, Աքսելրոտի, Լունաչարըսկիի հետ, որոնք կը հետապնդուէին ցարիզմի լրտեսներու կողմէ:

1896ի աշնան Հնչակեան հետեւեալ բանտարկեալները յանկարծ կը ղրկուին Նոր Նախիջեւան. ծերունի գրագէտ Աղայեանը, Սաւ Սանդրօն, մանկավարժ Տէր Միրաքեանը, գրագէտ Ատրպետը, ուսանող Խաչիկ Վարդանեանը, երիտասարդ բանաստեղծ Աւետիք Իսահակեանը եւ Ռուբէն Խանազատը, (Սագոյին հարցը դեռ լրացած չէր)։ Այսպէս Նախիջեւան դարձաւ Հնչակեան գրական կեդրոն։

Ի՞նչ էր պատճառը յանկարծական աքսորումին։

Լոնտոնի «ԹԱՅՄԶ»ը 1895-96ին բուռն կերպով քննադատած էր ռուս միապետական խստութիւնները։ Նազարբէկ որոշ տեղեր գիտած և հանրային ուշադրութիւնը դարձուցած էր Մետեխի բանտարկեալներուն շուրջ։ Փարիզի թերթերը արձագանգ դառնալով ԿԵԴՐՈՆի դիմումներուն՝ հետեւած էին Լոնտոնի մամուլին: Ռուս ֆինանսները վտանգաւոր գտած էին Հնչակեան հակառուս փրոփականտը եւ թելադրած էին Ցարին, որ վերջ տայ Մետեխի բանտին մէջ գտնուող Հնչակեան բանտարկեալներուն։

Հնչակեան Կուսակցութիւնը միշտ՝ եղած է պայքարողը բռնատիրութեան դէմ, իր գաղափարական և ազգային անշահախնդիր կեցուածքով, իր 80ամեայ գործունէութեան ընթացքին։

Ա. ՏԱԳԷՍԵԱՆ
Տխրունի Ուս. Միութիւն

ԶԱՐԹՕՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
21 ՍԵՊՏ. 1967

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԵԾ ԳՐՈՂԻՆ ՄԱՀԸ

ԻԼԻԱ ԷՐԷՆՊՈՒՐԿ ՈՉ ԵՒՍ Է

ՄՈՍԿՈՒԱ.— Խորհրդային նըշանաւոր գրող Իլիա Էրէնպուրկ մահացաւ 1 Սեպտ.ին, Մոսկուայի իր բնակարանին մէջ, սրտի կաթուածի հետեւանքով: 76 տարեկան էր:

ԻԼԻԱ ԷՀՐԷՆՊՈՒՐԿ

Համաշխարհային հռչակ վայելող գրողը անկողին կը մնար տասը օրէ ի վեր։ Հակառակ բոլոր խնամքներուն, հիւանդին սիրտը դադրեցաւ բաբախելէ երեկոյեան առաջին ժամերուն հետ:

Էհրէնպուրկ հեղինակն է բազմաթիւ հատորներու: Ան տաղանդաւոր լրագրող մըն էր նոյն ատեն: Բ. համաշխարհային պատերազմի շըրջանին եղած է «Իզվեսթիա»յի թղթակիցը Ֆրանսայի մէջ:

Պաշտօնական յուղարկաւորութիւն կատարուած է։

Մահէն ամիս մը առաջ ըսած էր.— «Անտանելի բան է ծերութիւնը»։

Մարաջախտ Ամէրի անձնասպանութիւնը

Մարաջախտ Ապտէլ Հաքիմ Ամէր, Հինգշ. 14 Սեպտ. երեկոյեան անձնասպանութեամբ վերջ տուաւ իր կեանքին, անցեալ Յունիսէն ասդին անձնասպանութեան քանի մը փորձեր ըրած, մինչեւ վերջին իրադարձութիւնները, որոնց ընթացքին մարաջախտը երկու անգամ անձնասպանութիւն փորձեց։

Առաջին անգամ՝ Չորեքշաբթի 13 Սեպտ. կ.ե. Կիզէի իր բնակարանին մէջ։ Ան թունաւոր թմրեցուցիչի մեծ քանակութիւն մը առաւ, որմէ ետք խնամուեցաւ Մէատիի զինուորական հիւանդանոցին մէջ։ Իր առողջական վիճակը սկսած էր բարելաւուիլ։

Բ. անգամ՝ Հինգշ. 14 Սեպտ. կ.ե. մարաջախտը բաղնիք մտած էր, երբ իրեն ընկերացող անձը տեսայ կանչեց իր առողջութեան վրայ հըսկող բժիշկը, տեսնելով թէ մարաջախտին անակնկալ բան մը կը պատահի: Սակայն թոյնին արագ ազդեցութեան տական հոգին աւանդեց։ Սկզբնական քննութիւններէն երեւան եկաւ, որ մարաջախտը իր մարմնին վրայ կպչուն երիզի մը տակ կը պահէր թունաւոր նիւթ մը, եւ թէ ան անձնասպանութեան ուրիշ փորձ մը ըրած էր, բաղնիքին մէջ, ժամը վեցը քառորդ անց:

Խորհրդական Ապտէլ Կասսէմ Ամէր, մարաջախտին մեծ եղբայրը, կանչուած էր իբրեւ ընտանիքին երէցը: Ներկայ էր նաեւ Ազգային Ժողովի նախագահ Անուար Սատաթ, որ մնաց դիակին մօտ, մինչեւ փոխադրական գործողութեան աւարտիլը։ Ապա՝ մարաջախտը թաղուեցաւ Մինիայի կառավարչատան ըՍթալ գիւղին մէջ, ուր կը գտնուի իր ընտանեկան դամբարանը։

ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻԱԴ ԱՅՍՕՐ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

ԱՄՀի արտ. գործոց նախարար Պր. Մահմուտ Ռիատ այսօր Նիւ Եորք մեկնեցաւ, ՄԱԿի ընդհ. ժողովի սովորական 22րդ նստաշրջանին ղեկավարելու ԱՄՀի պատուիրակութիւնը։

ԱՆՏՐԷ ԿՐՈՄԻՔՕ ԿԸ ԳԼԽԱՒՈՐԷ Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ.– Խորհրդային Միութեան արտաքին գործոց նախարար Անտրէ Կրոմիքօ, Մոսկուայէն Նիւ Եորք մեկնեցաւ, նախագահելու համար Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Ընդհանուր Ժողովի հերթական նստաշրջանին մասնակցող խորհրդային պատուիրակութիւնը։

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԸ ԳԱՀԻՐԷ ԺԱՄԱՆԵՑ

Ա.Մ.Հ.ի Սովետական Միութեան նոր դեսպանը՝ Պր. Սերկէյ Վինոկրատով, կիրակի, 17 Սեպտ., կ.ե. Գահիրէ ժամանեց: Ան պիտի փոխարինէ Պր. Տիմիթրի Փոժիտաեւը։

Փարիզի մէջ նախկին սովետ. դեսպան՝ Պր. Սերկէյ Վինոկրատով Մոսկուա փոխադրուած էր, Ս. Միութեան արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ պաշտօնի կոչուելով, նախ քան Գահիրէի մէջ որպէս դեսպան իր նշանակումը։

Ափրիկեան Երկիրները եւ Միջին Արեւելքի Տագնապը

Քինշասայէն վերադարձին՝ Ազգային Ուղղութեան Նախարար Մոհամէտ Ֆայէք (Ափրիկեան գագաթի վեհաժողովին արաբական պատուիրակութեան նախագահ) յայտարարեց, թէ հակառակ որ ԱՄՀ չէր խնդրած վեհաժողովին օրակարգին մէջ Միջին Արեւելքի տագնապին դրուիլը, սակայն վեհաժողովը որոշեց հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել, ՄԱԿի ընդհանուր ժողովէն ներս, ԱՄՀի դիրքաւորումին կողքին կենալու համար:

Ափրիկեան երկիրներու ղեկավարներուն հետ նախարարին հաստատած կապերը, թոյլ կու տան հաւատալու, որ ափրիկեան երկիրները այսուհետեւ աւելի հասկցող պիտի ըլլան ԱՄՀի դիրքաւորումին նկատմամբ, ինչ որ կարեւոր ազդեցութիւն մը պիտի ունենայ Ափրիկեան կարգ մը երկիրներու ՄԱԿէն ներս որդեգրած դիրքաւորումին վրայ:

Պր. ԲԻՒԶԱՆԴ ՇՂԹԱՅԵԱՆ
Տկ. ԱՍՏՂԻԿ ԿՈՃԱՄԱՆԵԱՆ
խօսնեցեալք

Գահիրէ 16-9-67

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները։

ԾՆՈՒՆԴ

Հաճոյքով կը տեղեկանանք, որ Տէր եւ Տիկին Ժիրայր եւ Սեդա Զուպուքճեաններ բախտաւորուած են առջինեկ աղջիկ զաւակով մը եւ զայն անուանակոչած՝ Գարոլին:

Մեր խնդակցութիւնները կը յայտնենք բախտաւոր ծնողքին, ինչպէս նաեւ Զուպուքճեան եւ Մարկոսեան ընտանիքներուն:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅ *կեանք*

ԹԵՄԱԿԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Շար. Բ. էջէն)

Պր. Վահան Ալեքսանեան, Անկախ Թեկնածուներու անունով, շնորհաւորեց և շնորհակալութիւն յայտնեց Ս.Դ. Հնչակեան կուսակցութեան և «ԶԱՀԱԿԻՐ»ին, որ ինչպէս միշտ, այս անգամ ևս որդեգրեցին առողջ և խորիմաստ դիրքաւորում։

Խօսք առաւ նաև Պր. Համբարձում Գարայեան և ընդգծեց թէ «Համերաշխութիւն» բառը խօսք մը և շատախօսութեան նիւթ մը չէ, այլ ապրելու ոգի և սկզբունք մը։ «Համերաշխութիւնը հրաման տալով չէ որ կը ստեղծուի», ըսաւ ան «այլ համագործակցութեամբ կ'արտայայտուի, բնականօրէն:

«Ճիշդ է որ Ամենայն Հայոց Հայրապետը միշտ եւ ամէն տեղ համերաշխութեան կոչ ըրած է։ Մեր հոգեւոր գերագոյն պետը շեշտած է որ մեր կեանքի բոլոր պարագաներուն մէջ ըլլանք համերաշխ։ Այդպէ՛ս ապրուած համերաշխութիւնն է որ ճշմարիտ է միայն: Վեհափառը կոչ ըրած չէ որ միայն Աղեքսանդրիոյ մէջ կամ ընտրութեանց առիթներով ըլլանք համերաշխ և ուրիշ տեղեր չըյարգենք համերաշխութիւնը։ Ընտրութեանց առիթով համերաշխութեան սուտ տրամադրութիւն մը և անոր ընթացք տալը թեթեւսոլիկ խեղկատակութիւն մը պիտի ըլլար միայն և անվայել որևէ ժողովուրդի: Վեհափառին համերաշխութեան կոչը մասնաւորաբար կ'երթայ անոնց, որոնք համերաշխութեան իսկ դէմ կը գործեն. Եկեղեցին կը պառակտեն, թեմեր կը յափըշտակեն, ժողովուրդը կը բաժնեն և մեր հոգևոր ու բարոյական կապը կ'աղարտեն:»

Վերջացնելով իր խօսքը Պր. Գարայեան ըսաւ. «Էջմիածնասիրութիւնը ոչ կողմի և ոչ ալ հատուածի հարց է, այլ կը յատկանշէ մեր հոգին և գոյութեան հայկականութիւնը, մեր սրբազան աւանդութեանց հանդէպ անսակարկ մեր յարգանքը։ Մեր եկեղեցական միասնականութիւնը, քաղաքական հաշիւներու և խաղերու ասպարկայ դարձնելը, մեր հայկականութիւնը ցեխի մէջ քաշկրտել է միայն, որովհետև Էջմիածնականութիւնը պարագայական չէ, այլ ազգային և հոգեկան դարաւոր զգացում մը։»

Պր. Հ. Գարայեանի խօսքերը ղիմաւորուեցան երկար ծափերով:

Ապա հաւաքոյթը շարունակուեցաւ ընտրական զանազան աշխատանքներով։

Հ.Մ.Մ.-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Հինգշաբթի, 21 Սեպտեմբեր 1967, կ.ե. ժամը 8 30ին

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպութեամբ

Հ.Մ.Մ.Ի ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ

ԽԱՂԵՐ - ՄՏԱՅԻՆ ԶԲՕՍԱՆՔ - ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ··· ԵՒԼՆ.

Հինգշաբթի, 28 Սեպտեմբեր 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

նուիրուած

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 98 - ԱՄԵԱԿԻՆ

հրաւիրուած է խօսելու

ՄՕ. ԵԴՈՒԱՐԴ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Նիւթ՝

ԶԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԿԵԱՆՔԷՆ
ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գալուստեան վարժարանէն ներս կատարուող նորոգութեանց առիթով շնորհակալութեամբ ստացուած են հետևեալ նուիրատուութիւնները.—

	Ե.Ո.
Գալուստեան Վրժ.ի Տիկնանց Յնամակալութիւն	100
Հայ Ազգային Հիմնադրամ	100
Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութիւն	50
Տէր և Տիկին Աւետիս Զագըճեան	50
Տէր և Տիկին Յովակիմ Սիրքէճեան	50
Ոմն (ընկալագիր Թիւ 5044)	50
Տէր և Տիկին Վահէ Մանուկեան	25
Տէր և Տիկին Խոսրով Զաքարեան	25
Տէր և Տիկին Սիմոն Ստեփանեան	25
Տէր և Տիկին Վահէ Դերձակեան	20
Տէր և Տիկին Խաչիկ Րէյիզեան	20
Տէր և Տիկին Յակոբ Էքսէրճեան	15
Տէր և Տիկին Յաբէթ Զաթալեան	10
Տէր և Տիկին Արամ Օգնայեան	10
Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեան	10
Տէր և Տիկին Գարեգին Շամլեան	10
Տէր և Տիկին Վազգէն Եկարեան	5
Ոմն (ընկալագիր Թիւ 5055)	5

ԵՄԷՆԻ ՀԱՐՑԻՆ ԼՈՒԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՊԷՅՐՈՒԹ.– Եմէնի հարցին լուծման համար, Ա.Մ.Հ.ի նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի եւ Սէուտ. Արաբիոյ Ֆէյսալ թագաւորին միջեւ ստորագրուած համաձայնութեան գործադրութեան եռանդամ յանձնախումբը, որուն կը մասնակցին Սուտանի, Մարոքի եւ Իրաքի արտաքին գործոց նախարարները, 18 եւ 19 Սեպտ.ին առին Լիբանանի գտնուող եմէնցի անձնաւորութեանց կարծիքները համաձայնութեան գործադրութեան մասին:

Յանձնախումբը առաւ նաեւ կարծիքը Եմէնի նախկին Իմամին իշխանութեան ժամանակ արտաքին գործոց նախարար՝ Ահմէտ էլ Շամիի:

ԱՊՈՒ ՍԻՄՊԸԼԻ ՏԱՃԱՐՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ԱՒԱՐՏԱԾ

Ասուանի բարձր ջրամբարին շինութեան պատճառով, Ապու Սիմպըլի տաճարները, որոնք հին Եգիպտոսի փառաւոր պատմութեան թանկարժէք յիշատակութիւններուն լաւագոյն նմոյշներէն են, ամբողջութեամբ պիտի ողողուէին Նեղոսին ջուրերով, եթէ գերագոյն ճիգերու եւ մեծամեծ զոհողութիւններու գնով, ԱՄՀի կառավարութիւնը զանոնք այլ տեղ վերականգնելու մեծածախս որոշումը չտար։

Այս պատմական տաճարները այժմ տեղափոխուած և վերակառուցուած են իրենց նոր վայրին վրայ։ Աշխատանքները վերջ գտան Երեքշաբթի 12 Սեպտ.ին՝ երբ կրանիթէ հսկայ զանգուածներու վերջին բաժինները զետեղուեցան յուշարձանին վրայ, իրենց տեղերը։

Այսուհանդերձ, «Իւնեսքօ»ի կողմէ նշանակուած շինարարական վեց ընկերութիւնները, որոնք ստանձնած են տաճարներուն վերազետեղումը նոր վայրին վրայ, պիտի շարունակեն պեթոնէ շինութիւնները գմբէթներուն՝ որոնք յուշարձանը ծածկելով պիտի տան ճիշդ նոյն տեսքը, ինչպէս որ էր նախ քան հարիւր մեթր աւելի ցած գիրքէն իր տեղափոխումը։

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م" - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيرد بيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 197 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1967 | ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٩٧ — الخميس ٢٨ سبتمبر ١٩٦٧

ՀԵՌԱՏԻՊՈՎ ՍՏԱՑՈՒԱԾ

«Ճահակիր»ի Պէյրութի Աշխատակիցը Երեւանէն Կը Հեռագրէ

ԹԱՍՍ.— Երեւան, 25 Սեպտեմբեր.— Պէյրութի «Արարատ» օրաթերթի թղթակից Գէորգ Տարօնի խնդրանքով՝ կը հաղորդենք իր «Մայր Հայրենիքի մէջ» գրութիւնը։

Սեպտեմբեր 21ին ԻԼ—18 տիպի Աէրոֆլոթ օդանաւը Պէյրութէն ժամանեց Երեւան։ Ոսկեայ աշունը և հայկական մայրաքաղաքի գեղեցկութիւնը՝ մեր խումբի 83 անդամներուն մոռցնել տուին այդ երկար ճամբորդութեան պատճառած յոգնութիւնը։ Մենք ուրախ ու երջանիկ էինք։

Մեր վրայ խոր ազդեցութիւն գործեց մշակոյթի փոխ-նախարար և Հայ—Արաբական Բարեկամութեան Միութեան Նախագահ Անդրանիկ Շահինեանի մահուան գոյժը։ Խոր կսկիծով մենք ծաղկեպսակ մը զետեղեցինք անոր թարմ հողակոյտին վրայ։

Սեպտեմբեր 22ին՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. Էջմիածնի մէջ ընդունեց Գնէլ Եպիսկոպոսը, Սարգիս Սարգիսեանն ու զիս։ Մեր 45 վայրկեան տեւող տեսակցութիւնը չափազանց օգտակար էր։ Իր ուխտագնացութեան առթիւ՝ Սարգիս Սարգիսեան Էջմիածնին նուիրեց 10.000 Լիբ. ոսկի։ Մեր Գերագոյն Պետը իր խոր հիացումը արտայայտեց մեր քաղաքացիին այս հայրենասիրութեան մասին։

Շաբաթ օր, Սեպտ. 23, կարեւոր խօսակցութիւն մը ունեցանք հայկական հեռագրական գործակալութեան տնօրէն՝ Արտաւազդ Խաչիկեանի հետ, որ մեզ ընդունեց իր նոր գրասենեակին մէջ, հայ ժողովուրդին յատուկ հիւրամեծարութեամբ։

Կիրակի, Սեպտ. 24, Գնէլ Եպիսկոպոս Սուրբ Էջմիածնի պատմական կամարներուն ներքեւ մկրտեց Պօղոսիկ Սարգիսեանը և պատարագեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին և Միացեալ Նահանգներէն, Իտալիայէն, Աւստրալիայէն և Միջին Արեւելքի երկիրներէն ժամանած ուխտաւորներու ներկայութեամբ։

Ս. Պաշտամունքէն ետք, Մայր Տաճարէն ոչ շատ հեռու կառուցուած «Կաթնաղբիւր» յիշատակարանի բացումը կատարեց Վազգէն Ա. Կաթողիկոս։

ԳԷՈՐԳ ՏԱՐՕՆԻ

Լիլի Չուգասզեան դերերգեց «Արշակ Բ.» օփերախաղին մէջ

Ամերիկահայ մեծ երգչուհի Լիլի Չուգասզեան, որ 6 Սեպտ.ին Ս. Հայաստան ժամանեց, արդէն չորս անգամ հանդէս եկաւ «Այդա» օփերախաղին մէջ Ամներիսի դերով եւ Երեւանցիներու կողմէ մեծապէս գնահատուեցաւ եւ ողջունուեցաւ։

Լիլի Չուգասզեան Սեպտ. 20ին առաջին անգամ ըլլալով կատարեց Փառանձեմի դերերգը՝ «Արշակ Բ.» օփերախաղին մէջ։

Այդ ներկայացման Արշակ Բ.ի դերը կատարեց նախկին աղեքսանդրահայ, հայրենադարձ արուեստագէտ Միհրան Երկաթ։

ՄԱՀՄՈՒՏ ՌԻԱՏԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ա.Մ.Հ.ի արտ. գործոց նախարար Մահմուտ Ռիատ զանազան երկիրներու արտ. գործոց նախարարներուն եւ պատուիրակութեանց պետերուն հետ շարք մը տեսակցութիւններ ունեցաւ, որոնց կարգին՝ Անգլիոյ արտ. գործոց նախարար Ճորճ Պրաունի հետ՝ մօտ մէկ ժամ։

ՄԱԿ-Ի ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՐՏ. ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐ ՊՐ. ՃՈՐՃ ՊՐԱՈՒՆ, ԻՐ ՃԱՌԻՆ ՄԷՋ ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ՝ ՈՐ ԻՍՐԱՅԷԼ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ ԳՐԱՒԱԾ ՀՈՂԱՄԱՍԵՐԸ ՊԱՐՏԻ ՊԱՐՊԵԼ

«Մեծն Բրիտանիա պատերազմը անհամաձայնութիւններ հարթելու իբր միջոց չ'ընդունիր եւ չ'ընդունիր նաեւ որ պետութեան մը արտօնուի պատերազմով իր սահմանները ընդարձակել։ Այս կը նշանակէ որ Իսրայէլ պարտի պարպել գրաւեալ հողամասերը» յայտարարեց Անգլիոյ Արտաքին գործոց նախարար պր. Ճորճ Պրաուն, ՄԱԿ.ի Ընդհ. Ժողովին մէջ արտասանած իր ճառին՝ Միջին Արեւելքի յատկացուցած բաժնին մէջ։

Պր. Պրաուն «մտահոգ» եւ «ապշած» ըլլալ թուեցաւ այն տեղեկութիւններուն մասին՝ թէ Իսրայէլ նպատակ ունի արաբներէն գրաւած հողամասերուն վրայ հրեաներ բնակեցնել։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐՈՒ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՏԵՍՆԵԼ ԷՋ 6

ՈՒՂԵՂԱՅԻՆ ԿԱԹՈՒԱԾԻ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ՝

ԸՆԿԵՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՇԱՀԻՆԵԱՆ ՄԱՀԱՑԱՒ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Արաբ եւ Սովետ բարեկամական ընկերակցութեան հայկական բաժանմունքի նախագահ եւ Ս. Հայաստանի մշակոյթի փոխ նախարարին կորուստը կը սգայ ոչ միայն հայրենի ժողովուրդը, այլ նաեւ սփիւռքահայութիւնը, որ մօտէն ճանչցած էր մեծ հայրենասէր, պարտաճանաչ, բարի եւ արդար հայը։

Սեպտեմբեր 3ին, Երեւանի մէջ անսպասելի եւ ցաւալի կորուստ մը ունեցաւ ամբողջ հայութիւնը։ Ուղեղային կաթուածի մը հետեւանքով, որ տեղի ունեցաւ 2 Սեպտեմբերին, եւ հակառակ բժշկական բոլոր խնամքներուն, Ս. Հայաստանի մշակութային փոխ նախարար և մեծ հայրենասէր ընկեր Անդրանիկ Շահինեան մահացաւ, խոր սուգի մատնելով ոչ միայն իր պարագաները, ընկերներն ու հայրենի ժողովուրդը, այլ նաեւ սփիւռքահայութիւնը, զոր մօտէն ճանչնալու բազմաթիւ առիթներ ունեցած էր ողբացեալը, այցելելով շատ մը հայաշատ գաղութներ, ու թողած էր բարի, արդար և հայրենասէր հայու անջնջելի տպաւորութիւններ։

Ընկ. Անդրանիկ Շահինեան կը վայելէր բոլորին սէրն ու համակրանքը։ Գործունեայ և լայնախոհ՝ ան մինչեւ իր վերջին շունչը ծառայեց հայրենիքին և իր հայրենասիրական ու մարդկային բոլոր պարտականութիւնները լիովին կատարեց։

Ողբացեալ Անդրանիկ Շահինեան երկար տարիներ եղաւ նախագահը Արաբ եւ Սովետ բարեկամական ընկերակցութեան հայկական բաժանմունքին և ձեռնհասօրէն վարեց իր այդ պաշտօնը։ Ան իր իմաստալից ելոյթներով ամէն առթիւ ջատագովեց

Ողբացեալ Ընկեր
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՇԱՀԻՆԵԱՆ

արաբ և հայ եղբայր ժողովուրդներու բարեկամութիւնը և ամէն Յուլիս 23ի՝ (ԱՄՀ.ի յեղ. տարեդարձ), ինչպէս նաեւ արաբ միւս պետութեանց անկախութեանց տարեդարձներուն, չմոռցաւ ոչ միայն դրուատիքը ընել անոնց՝ այլ և շնորհակալութիւն յայտնել արաբ ազնիւ ժողովուրդին, անոր ցոյց տուած եղբայրական զգացումներուն համար՝ հանդէպ հայ ժողովուրդին։

Վաղահաս եղաւ իր մահը, որովհետեւ դեռ երկար տարիներ կրնար ծառայել իր ժողովուրդին և ապրիլ՝ տեսնելու համար հայրենիքի յարաճուն և արագ յառաջդիմութիւններն ու վերելքը, միաժամանակ իր կատարած դժուարին և ծանր պարտականութիւն-աշխատանքէն ետք, հոգեկան մեծ գոհունակութեամբ հանգստանալ ու վայելել կեանք մը՝ շրջապատուած իր սիրելիներով և ընկերներով։

Փառաշուք յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ 6 Սեպտեմբերին։ Ողբացեալ ընկերոջ դագաղը զետեղուած էր Երեւանի Սպենդիարեանի անուան օփերայի և պալէի թատրոնին մեծ դահլիճին մէջ, ծաղիկներու կոյտերու և դրօշակներու ներքեւ։ Օփերայի շէնքը այդպէս տխուր երբեք չէր տեսնուած։ Հսկայ սիւները սեւերով էին պատուած և այն գմբէթին տակ՝ ուր միշտ քաղցր և զուարթ երգեր ու եղանակներ հնչած էին, այդ օրը սուգի տխուր մեղեդիներ կը նուագուէին։

Այդ օրը բոլորին ժպտուն և ուրախ դէմքերու փոխարէն, արցունք և թախիծ կար Երեւանի մէջ։ Ժողովուրդը շարքերով լուռ ու մունջ կուգար այցելելու ողբացեալ ընկերոջ և կը մեկնէր վիշտը սրտին։

Յուղարկաւորութեան մասնակցեցան Հայաստանի Պետական

(Շար. տես Բ. էջ)

«Ճահակիր» կը սգայ այս մեծ կորուստը, ու զգացուած կուգայ խոր ցաւակցութիւններ յայտնել ողբացեալ ընկերոջ այրիին՝ Տիկ. Էմմային, զաւակներուն՝ Վիգէնին, Սվետլանային եւ Սուզաննային, ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաներուն եւ ընկերներուն։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ԹԵՄԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Չորեքշաբթի, 20 Սեպտեմբեր 1967, երեկոյեան ժամը 9ին, Հ.Բ.Ը. Միութեան կեդրոնատեղիին մէջ տեղի ունեցաւ ընտրական ձեռնարկի հաւաքոյթ, ի ներկայութեան մեծ թիւով ազգայիններու, որոնք [illegible] ընդարձակ [illegible]:

Խօսք առաւ Հ.Բ.Ը. Միութեան Ատենապետ Պրն. Սարգիս Օրջանեան որ յանուն Հ.Բ.Ը. Միութեան և անոր Աղեքսանդրիոյ շրջանակին ուրախութիւն յայտնեց որ ընտրական աշխատանքները [illegible] մեծ թափով: Հ.Բ.Ը.Մ. [illegible] կազմակերպութիւն մը ըլլալով, իր անդամները [illegible] Պրն. Վահան Ալեքսանեանի ցանկին: Պէտք է լուսաբանել յարգելի Աղեքսանդրահայը որ [illegible] մամուլին միջոցով [illegible]: Պէտք է Աղեքսանդրահայերը օրը օրին [illegible] իրենց քուէն պիտի երթայ զուտ անկախներէ կազմուած «ՎԱՀԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ» ցանկին և ոչ թէ «համերաշխական»ի [illegible] կրող Զարպհանէլեան ցանկին» ըսաւ Պրն. Սարգիս Օրջանեան:

Ապա խօսք առաւ Հ.Մ.Ը. Միութեան Ատենապետ Պրն. Նազարէթ Զամպաքեան և ըսաւ.– «Հ.Մ.Ը. Միութիւնը մարզական միութիւն մըն է [illegible] ազգային [illegible] «ՎԱՀԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ» ցանկին, որ կը [illegible] Աղեքսանդրահայ գաղութին [illegible] Պրն. Զարպհանէլեանի [illegible] 1954ին [illegible] Պրն. Զարպհանէլեան [illegible] (ՔՈԱԼԻՍԻՈՆ) Քաղաքական ժողով մը:

(երեք ռամկավար, երեք դաշնակցական առաւել Պրն. Զարպհանէլեանի կողմէ նշանակուած 18 չէզոքներ) բաղադրեալ [illegible] է Ռ.Ա.Կ.ի համար, նկատի ունենալով դաշնակցականներու որդեգրած հակաէջմիածնական և հակառամկավար [illegible] բոլոր գաղութներու մէջ [illegible] ու դաշնակցականները [illegible] Ռ.Ա.Կ.ի [illegible]:

2.– Թեմական ընտրութեանց [illegible] 1955ին և 1961ին [illegible] «ՎԱՀԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ» անկախներու ցանկին:

3.– Ռ.Ա.Կ.ը [illegible] «ՎԱՀԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ» [illegible]:

4.– Պրն. Միհրան Թոզալեան [illegible] Պրն. Զարպհանէլեանի [illegible]

–Պզ. Սարգիս Օրջանեանի և Նազարէթ Զամպաքեանի ելոյթները դիմաւորուեցան բուռն ծափերով:

–Պրն. Միհրան Թոզալեան խօսք առնելով և ակնարկելով Պրն. Զարպհանէլեանի Ռ.Ա.Կ.ի ուղղած նամակին՝ ըստ որուն ան կ'առաջարկէր երեք ռամկավար, երեք դաշնակցական առաւել իր կողմէ նշանակուած 18 չէզոքներով կազմել Թեմական ընտրութեանց թեկնածուներու ցանկը, տուաւ կարևոր բացատրութիւններ և ընդգծեց թէ Սեպտեմբեր 11ին, Երկուշաբթի երեկոյեան Ռ.Ա.Կ.ի կողմէ լիազօրուած տեսակցած էր Պրն. Զարպհանէլեանի հետ և անոր հաղորդած Ռ.Ա.Կ.ի պատասխանը, զոր կարելի է ամփոփել հետևեալ կէտերուն մէջ.–

1.– ՔՈԱԼԻՍԻՈՆ (համաձայնական) ցանկի մը կազմութիւնը հանէլեան անգամ մը ևս փաստելով իր անհամբերատար տրամադրութիւնը, ՄԵՐԺԱԾ է համագործակցութեան այս առաջարկը:

Վերջացնելով իր խօսքը Պրն. Միհրան Թոզալեան ըսաւ. «Մեր փափաքն էր որ Պրն. Մ. Զարպհանէլեան միայն բոլորին բարեկամը, բայց ան փոխանակ մտաբերելու որ 1955ի և 1961ի թեմական ընտրութեանց դաշնակցականները առելութեամբ լեցուն և անվայել յարձակումներ գործեցին իր անձին դէմ, այսօր դարձեալ, անհասկնալի դիրք մը որդեգրելով, Պրն. Զարպհանէլեան ուժ կուտայ դաշնակցականներուն և այս՝ հակառակ Ամենայն Հայոց Հայրապետի թելադրութեանց և փափաքին:

Միւս կողմէ, վստահ ենք որ մեզի նման մտածող Աղեքսանդրահայութեան ջախջախիչ մեծամասնութիւնը, Թեմական յառաջիկայ ընտրութեանց ընթացքին

(Շար. տես էջ 5)

ԳԱՀԻՐԷ

ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Մս. Եդուարդ Ցակոբեան և Տիկին Մարկրիթ Ցակոբեան՝ Հայ Գեղ. Միութեան «Թէքէեան» Սրահին մէջ պիտի ներկայացնեն «Ի՞նչպէս հալածուեցաւ Կոմիտաս»ը: Երեկոյթը տեղի պիտի ունենայ Չորեքշաբթի, 4 Հոկտ. 1967, երեկոյեան ժամը 9.15ին, և որուն ընթացքին պիտի ունկնդրուի Կոմիտասի հարազատ ձայնն ու նուագակցութիւնը և կոմիտասեան խմբերգներ:

ՖՐԱՆՍԱ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Պանիէոլի Բաղաքապետին հրաւէրով մօտ օրէն Ֆրանսա կը հասնին սովետահայ արուեստագէտներ, բաղկացած Թաթուլ Ալթունեանի ղեկավարած Պետական Երգի ու Պարի Անսամպլի, Պետ. Պարախումբի անդամներով և մասնակցութեամբ շնորհալի երգչուհի Լուսինէ Զաքարեանի և անզուգական երգիչ Ցովհաննէս Պատալեանի:

Հայաստանի այս հռչակաւոր խումբը ելոյթներ պիտի ունենայ Փարիզի, Լիոնի, Վալանսի, Մարսէյլի եւ Նիսի մէջ, կը գրէ «Ոթան»:

ՎՐԱՍՏԱՆ

ՍՏ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆԻ ԳԻՐՔԸ ՎՐԱՑԵՐԷՆ

Վրացական «Նաքադուլի» («Աղբիւր») հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Ստ. Կուրտիկեանի ասանցավէպերը «Հայոց Զանգը» խորագրով:

Ասիկա հեղինակին երկրորդ գիրքն է, որ կը հրատարակուի վրացերէն: Առաջինը՝ «Արարատ Լեռան Ստորոտում», լոյս տեսաւ վերջերս և արժանացաւ վրացի ընթերցողի ջերմ ընդունելութեան:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻԻ ՄԸ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ

Դարեր առաջ Վրաստան հաստատուած էջմիածնեցի հայերու կառուցած Թիֆլիսի «Էջմիածնայ Սուրբ Գէորգ» եկեղեցիին վերաշինութիւնը աւարտեցաւ: Թիֆլիսի հայերը յառաջիկայ տարի պիտի նշեն այս եկեղեցիին շինութեան 400րդ տարեդարձը:

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

Հայկական Դրամատուն մը հիմնուած է Պուէնոս Այրէսի մէջ, «Պանք Արմէնիէն փուր լ'Ամերիք է լ'Օրիան» անունով, կեդրոնատեղի ունենալով Պահամական Կղզիներու մայրաքաղաք Նասօն: Դրամատան տնօրէն ժողովի ատենապետն է Աւետիս Աբրահամեան: Դրամատունը ծրագրած է ճիւղեր հաստատել Նիւ Եորքի, Պոսթընի, Մոնթրէալի, Շիգակոյի, Լոս Անճելոսի եւ Պէյրութի մէջ:

ԸՆԿ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

(Շար. Ա. էջէն)

բոլոր բարձրաստիճան ղեկավարները, արուեստագէտները, մշակոյթի ծառայողներն ու ժողովուրդը:

Թափօրը համրաքայլ ուղղուեցաւ «Թոխմախ Կէօլի» գերեզմանատունը, ուրուն Պանթէոնին մէջ ամփոփուեցաւ ողբ. ընկեր Անդրանիկ Շահինեանի մարմինը:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՀ ԵՒ ԹԱՂՈՒՄ ԸՆԿ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՔՇԵԱՆԻ

Շաբաթ, 26 Օգոստոսին, Պուէնոս Այրէսի մէջ մահացաւ արժանթինահայ գաղութի լաւագոյն անդամներէն՝ մեծ հայրենասէր՝ ընկ. Կարապետ Էքշեան, խոր սուգի մատնելով ամբողջ արժանթինահայութիւնը:

ԸՆԿ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՔՇԵԱՆ

Ազգային, հասարակական գործերու իրաւ սատարող մը և ծառայող մըն էր ան: Գաղութին աւելի քան յիսուն տարիներու հասարակական կեանքին մէջ– անոր կազմաւորման օրերէն սկսեալ – ընկ. Կ. Էքշեան եղած է այն փոքրաթիւ ազգայիններէն, որոնց աշխատանքին ու թափած ջանքերուն և նիւթա-բարոյական զոհողութիւններուն վրայ է կառուցուած այսօրուան Արժանթինի համայնքային կեանքն ու գլխաւոր հաստատութիւնները:

Անխոնջ աշխատասիրութեան և յարատեւութեան ոգիով տոգորուած, ընկ. Կարապետ Էքշեան կը ծանդիսանար կենդանի տիպարը՝ զօրաւոր կամքով և ինքնաշխատութեամբ առաջ գացող հայուն, որ վառ կը պահէ նաև իր մէջ անշեղ հայրենասիրութիւնը, իր ազգին ծառայելու պարտաճանաչութիւնը:

Այսպէս էր ողբացեալ ընկեր Կ. Էքշեանը, որ մեր գաղութային գործերուն կապած էր նաև իր կողակիցն ու զաւակները, առանց նկատի առնելու այս նուիրումին համընթաց կատարուող նիւթական զոհողութիւնը:

Եկեղեցի, դպրոց, մշակութային թէ բարեսիրական կազմակերպութիւններ և երիտասարդական շարժումներ, միշտ վայելեցին իր անվերապահ աջակցութիւնը և քաջալերանքը:

Ընկ. Կարապետ Էքշեան մարդկային, ընկերային, ազգային իր պարտականութիւնները լրիւ կատարելէ ետք, ժողովուրդին յարգանքին արժանալով, մեկնեցաւ այս աշխարհէն:

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԾԵՐ

Հանգուցեալ ընկ. Կարապետ Էքշեան ծնած է 1894ին, Սանճաքի Պէյլան գիւղին մէջ: Հազիւ 7 տարեկանին, ընտանիքը զինք բերած է Իսկէնտէրուն: Նախնական ուսումը ստանալէ ետք, 1905ին կը փոխադրուի Տէօրթ-Եօլ և 1907ին Ատանա, ուսանելու նպատակով: Վրայ կը հասնի Ատանայի ջարդը ու պատանի

(Շար. տես էջ 5)

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Հայաստանի Նկարիչներու տան մէջ բացուեցաւ Հոկտեմբերեան 50ամեակին նուիրուած հանրապետական յոբելինական ցուցահանդէսը: Ներկայացուած են 300 նկարիչներու աւելի քան 400 գեղանկարներ, քանդակներ և կրաֆիք գործեր:

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐ»

«Հայաստան» հրատարակչութիւնը վերջերս լոյս ընծայած է 20 բացիկներէ բաղկացած հայկական մանրանկարներու փոքրիկ ալպոմ մը, որ կը կրէ «Հայկական Մանրանկար» ընդհանուր վերնագիրը:

Հրատարակուած մանրանկարներուն մէջ կը գտնուին Էջմիածնի հռչակաւոր Աւետարանէն 6րդ դարու մանրանկար՝ «Մոգերու Երկրպագութիւնը», որ կը վկայէ հին Հայաստանի մանրանկարչական արուեստի բարձր զարգացման մասին, 1232 թուականի Թարգմանչաց Աւետարանի մանրանկարներէն «Աւետումը», որ մանրանկարիչ Գրիգորի գործն է, կիլիկեան մանրանկարչութեան լաւագոյն նմոյշներէն՝ մանրանկարիչ Վարդանի «Խորանը»՝ 1251 թուականի ձեռագրէն, 1288 թուականի ձեռագրէն գլխազարդ մը, 12րդ դարու ձեռագրէն «Գրիգոր Նարեկացիի դիմանկարը», մանրանկարիչ Գրիգոր Տաթեւացիի 14րդ դարու ձեռագրէն՝ գլխազարդ մը և հայ մանրանկարիչներէ այլ գործեր:

«ԱՐԱԳԱԾ»

«Արագած» սառնարանը Սովետ. Միութեան անծայրածիր սահմաններուն մէջ արդէն լայն ճանաչում գտած է: Քանի մը ամիս է Երեւանի «Հայէլեկտրօ» գործարանի կաճառներուն տակ սկսուած է սառնարանի մեծաքանակ արտադրութիւնը: Անցեալ ամսուն 20ին գործարանը պատրաստեց 10.000րդ «Արագած»ը:

Նոր սառնարանի բարձրութիւնն է մէկ մեթր 20 սանթիմեթր, լայնութիւնը՝ 59 սանթիմեթր: «Արագած»ի սառեցման խցիկի տարողութիւնը 200 լիտր է:

«Արագած»ը հանրահռչակ «Զիլ-Մոսկուա» սառնարանին կը գերազանցէ էլեկտրուժի քիչ ծախսով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԵՌԱԽՕՍԱՅԻՆ ՑԱՆՑԸ

Ինքնագործ հեռախօսութեան 25 կեդրոններ, որոնք 35 հազար բաժանորդ կ'ընդգրկեն, այս տարի պիտի սկսին գործել Հայաստանի գիւղերուն եւ քաղաքներուն մէջ:

Սովետական իշխանութեան հաստատումէն առաջ, միայն 150 ընտանիքներ ու հաստատութիւններ հեռախօս ունէին Հայաստանի մէջ: Այժմ հեռախօսի ընկալուչներուն թիւը 100 հազարը արդէն անցած է:

Միջքաղաքային հեռախօսութեան ցանցը զգալիօրէն պիտի զարգանայ: Ներկայիս Երեւանի մէջ կը կառուցուի Նամակատան կեդրոնական շէնքը, որ 16 յարկ պիտի ունենայ:

ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՒ «ԱՆԾԱՆՕԹ» ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ

ՄՕ. ԵԴՈՒԱՐԴ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Կոմիտաս՝ շարունակելով հայ երաժշտութիւնը օտարներուն ծանօթացնելու իր սրբազան առաքելութիւնը, 1907 թուի ամրան, իր անբաժան ընկերոջ՝ գրագէտ և հասարակական գործիչ Արշակ Չօպանեանի ընկերակցութեամբ, Փարիզէն կ'անցնէր Զուիցերիա։

Ցիւրիխէն և Ժընեւէն վերջ, ուր հայ մշակոյթի անխոնջ նուիրեալները իրենց համերգ-դասախօսութիւններով կ'արժանանային Զուիցերահայ գաղութին խանդավառ ընդունելութեան և օտար հասարակութեան համակրանքի ցոյցերուն, զոյգ արուեստագէտները կ'անցնին Լօզան՝ հոն ևս հրապարակային ելոյթներ ունենալու մտադրութեամբ։

Այդ թուականին, Լօզանի համալսարանը ժամադրավայրն էր հոյլ մը հայ մտաւորական ուսանողներու, որոնցմէ՝ Ռուբէն Սեւակ եւ Գէորգ Իփէքեան, որոնք համագործակցաբար իրենց ուսանող ընկերներուն հետ հիմնած էին «Արմենիա» ուսանողական միութիւնը։

Կոմիտասի եւ Չօպանեանի ոգեւորիչ ներկայութիւնը լաւագոյն առիթն էր Լօզանի հասարակութեան և օտար ուսանողութեան ներկայացնել հայ մշակոյթի գանձերը։

Կը կազմակերպուի մենահամերգ-դասախօսութիւն մը Համալսարանի Ռիւմինի սրահին մէջ, որ կ'արժանանայ թէ ներկայ հասարակութեան և թէ մամուլին անվերապահ գնահատանքին։

Այդ երեկոյթին ներկայ էր նաեւ գրագէտ Դերենիկ Դեմիրճեան։

Կոմիտասի Լօզանի այցելութենէն մեզի կը մնայ յիշատակելուսանկար մը, ուրուն մէջ կողք կողքի կեցած կերեւին՝ Կոմիտաս, Ա. Չօպանեան, Ռ. Սեւակ, Գ. Իփէքեան և ցարդ «անծանօթ» մնացած երկու հայ ուսանողներ։

Ձախէն աջ.– Արշակ Ղազարեան, Արշակ Չօպանեան, Արմենակ Ազատեան, ԿՈՄԻՏԱՍ, Ռուբէն Սեւակ եւ Գասպար Իփէքեան՝ նկարուած 5 Մայիս 1907 թուականին Լօզանի (Մոնպենոն) մէջ։

Բարեբախտաբար կարելի եղաւ ստուգել այդ զոյգ «անծանօթ» ուսանողներուն ինքնութիւնը։

Առաջինը կը կոչուի Արշակ Ղազարեան, որուն մասին դժբախտաբար կը պակսին կենսագրական տուեալներ, եւ միւսը՝ քիմիագիտութեան ուսանող՝ Արմենակ Ազատեան։

Արմենակ Ազատեան ծնած է Պոլսոյ մէջ 1881 թուականին։ Իր ծննդավայրին մէջ ստացած տարրական և երկրորդական կրթութենէ մը վերջ, հետամուտ բարձրագոյն ուսմանց, կը մեկնի Զուիցերիա, ուր կը յաճախէ Լօզանի Համալսարանը, ուրկէ յաջողութեամբ կը վկայուի դեղագիտութեան և քիմիագիտութեան լիսանսներով։ 1912 թուականին ան կը ստանայ իր տոքթորայի աստիճանը, իբրեւ աւարտաճառ ներկայացնելով «Les extraits fluides» ուսումնասիրութիւնը։ Ազատեան ժամանակ մը կը պաշտօնավարէ նոյն համալսարանին քիմիական աշխատանոցին մէջ՝ որպէս օգնական, միաժամանակ գիտական ինքնուրոյն ուսումնասիրութիւններով աշխատակցելով եւրոպական բազմաթիւ գիտական «Տեղեկատուներու»։

Երիտասարդ քիմիագէտը, Առաջին Համաշխարհային պատերազմի նախօրեակին, կուգայ հաստատուիլ Եգիպտոս, ուր կը պաշտօնավարէ Եգիպտոսի Առողջապահական Նախարարութեան Քիմիական Աշխատանոցին մէջ, որպէս ջուրերու քննութեան բաժնի պատասխանատու, շուտով արժանանալով, շնորհիւ իր բծախնդիր աշխատանքին, պարտականութեան գիտակցութեանը և նկարագրի ազնուութեանը իր պաշտօնակիցներուն և տնօրէնութեան անվերապահ գնահատանքին և քաջալերանքին։

1927 թուականին Ազատեան թղթակից կ'ընտրուի Եգիպտական Հիմնարկին (Institut d'Egypte) և 1931 թուականին ալ որպէս իսկական անդամ, նոր հիմնարկին, որ կը գրաւէ Պօղոս (փաշա) Նուպարի թափուր թողած աթոռը։

30 տարուան պատուաբեր պաշտօնավարութենէ մը վերջ, Ազատեան, իր ծառայութեան աւարտման, կը ստանձնէ Գահիրէի Ջուրի Անանուն Ընկերութեան մանրէաբանական ճիւղի պատասխանատուութիւնը։

Մեծարժէք քիմիագէտը կը մահանայ անժամանակ, իր ուժերու լրումին մէջ, զգետնուած անողոք հիւանդութենէ մը, 7 Սեպտեմբեր 1946 թուականին։

Մեծ է Ազատեանի բերած գիտական ծառայութիւնները եգիպտական գիտական աշխարհին։ Իր գլխաւոր աշխատութիւնը հանդիսացող՝ «Եգիպտոսի Ջուրեր» (երեք հատոր) ֆրանսերէն ուսումնասիրութիւնը, որ արաբերէնի ալ թարգմանուած է, հրատարակուած է 1930 թուականին, Գահիրէի Պետական Հրատարակչատունէն։

Ազատեան ամուսնացած՝ և օրինակելի հայրն էր պատուական զաւակներու։ Հետագային՝ իր աղջիկներէն մին՝ Անայիս ամուսնական կապերով պիտի միանար եգիպտահայ շնորհալի երգիչ Վահէ Աստուածատուրեանի հետ։

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՄԷԿ ԵՐԳԻՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս յայտնի է, Օսմանեան սահմանադրութենէն ետք նոր աշխուժացում տեղի ունեցաւ արեւմտահայութեան հոգեւոր կեանքին մէջ։ Նորաստեղծ Հայկական Բարեգործական Միութիւնը, որ կոչուած էր պահպանելու հայ դպրոցներ ու հայ լեզուն, ժողովուրդի բազմադարեան մշակոյթը, ուզեց ստեղծել Բարեգործական Միութեան պաշտօնական քայլերգը։

1912 թուականի Յունուարին Գահիրէի մէջ լոյս կը տեսնէ Բարեգործական Միութեան պաշտօնական օրկան «Միութիւն» պարբերականի անդրանիկ համարը՝ նշանաբան ունենալով «Միութիւնը զօրութիւն է»։

Քանի մը ամիս ետք, այդ իմաստալից նշանաբանին կ'եղբայրանայ Ռուբէն Որբերեանի «Եղբայր ենք մենք» չափածոյ բանաստեղծութիւնը։

Մէկը միւսին ետեւէն այդ նոյն պարբերականին մէջ լոյս կը տեսնեն Սուրէն Պարթեւեանի, Սեթեանի, Դ. Համեանի, Վ. Մալէզեանի գրած քայլերգի բնագիրները։

Ռուբէն Որբերեան, որ կը հետեւէր այդ նպատակով տպագրուած բանաստեղծութեանց որակին, կը գտնէ որ այդ գործերէն ոչ մէկը քննութիւն չի կրնար բռնել։ Պէտք էր գրել այնպէս, որ այդ ստեղծագործութիւնները իրենց արծարծած գաղափարներով ու բանաստեղծական հնարներով գերազանցէին բանաստեղծներու նախորդ գործերը, բաւարարէին առ հասարակ հայ ժողովուրդի հոգեւոր պահանջները։

Որբերեան այդ առթիւ գրած է իր նամակին մէջ.— «Միութիւն»ի մէջ լոյս տեսան արդէն քանի մը նոր երգեր, մէկը միւսէն աւելի յուզիչ, սակայն անոնցմէ ոչ մէկը, ներեցէք ինծի ըսելու, կրնար ունենալ այն ազնուական շեշտն ու հմայքը՝ Պէշիկթաշլեանի «Եղբայր ենք մենք»ին, որով խանդավառուեցաւ յիսուն տարիներ ի վեր մեր բովանդակ հայութիւնը»։

Այնուհետեւ, մէջբերելով Պէշիկթաշլեանի «Ի բիւր ձայնից» երկի տողերը. «Այս բառերը սիրուած ամենէն, պէտք ունինք կրկնելու» «սեղմելով շարքերը» ամենէն աւելի այսօր, երբ հայութիւնը կ'անցնի չգուշակուած անդունդներու եզրերէն»։

«Միութիւն»ի մէջ լոյս տեսած բանաստեղծութիւններու բնագրերը յատուկ նամակով կ'ուղարկուին Կոմիտասին՝ իր ընտրութեամբ ձայնագրելու «Միութեան» պաշտօնական քայլերգը։ Քանի մը շաբաթ ետք՝ Կոմիտաս նոյնութեամբ կը վերադարձնէ քայլերգին բնագրերը՝ անոնց կցելով իր շարադրած և դաշնամուրի համար գրի առած ներքոյիշեալ երգը՝ իբրեւ Միութեան պաշտօնական քայլերգը։

Կոմիտասի այդ երգը, որ համեմուած էր ժողովրդական բառ ու բանով, եւ ունէր լուսաւորական նշանակութիւն, չդարձաւ «Միութեան» պաշտօնական քայլերգը, այլ մնաց պատմութեան մէջ որպէս Կոմիտասի, այդ ժամանակաշրջանի տրամադրութիւններուն և ցանկութիւններուն լաւագոյն արտայայտութիւններէն մէկը։ Կոմիտասի գրական ժառանգութիւնը ի մի հաւաքուած տեսնելու ցանկութեամբ՝ կը հրապարակենք «Մեր

(Շար. տես էջ 4)

ՀԱՅՐԵՆԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐՈՒՆ ՃԱԽՐԱՆՔԸ

ՈՍԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Ճշգրիտ և դրական գործ է կատարած Հայաստանի գրական քննադատներէն Սողոմոն Սողոմոնեանը «ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ» իր յոյժ արժէքաւոր գրքով, որ կը բովանդակէ գլխաւորապէս միջին տարիքի բանաստեղծներէն չորս հսկաներու երկերուն ուսումնասիրութիւնը։ Այդ հեղինակաւոր բանաստեղծներն են Սիլվա Կապուտիկեանը, Համօ Սահեանը, Հրաչեայ Յովհաննիսեանն ու Վահագն Դաւթեանը, որոնց նուիրուած են յատուկ բաժիններ։

Իրենց կազմաւորման շրջանին մեր բանաստեղծներն ունեցած են յաճախ թեթեւ կողմեր՝ բայց այդ թերիներուն վրայ կ'աւելնան շատ աւելի ցայտուն «սխալներ» ստալինեան հրէշային խժդժութեան ներքեւ, որ ճնշած է Հայաստանի մտաւորականութիւնը ոչ միայն ֆիզիքական անճիտումով, այլեւ պրկած և ոլորած է գրականութեան կենսախայտ ոգին ու դատապարտած զայն անհատի խնկարկութեան դատարկ սահմանափակման։

Հայրենի բանաստեղծները տասնեակ տարիներէ ի վեր նշանակելի թռիչք կատարած են դէպի նորանոր հորիզոններ, որովհետեւ, ինչպէս կը գրէ Սողոմոն Սողոմոնեան, «Ստալինի անձի պաշտամունքի յաղթահարումը փրկարար նշանակութիւն ունեցաւ ո՛չ միայն ժողովրդի հոգեւոր կեանքում, այլեւ գեղարուեստական գրականութեան համար։ Այդ մի կատարեալ պարզ, ջինջ, պայծառ առաւօտ էր մռայլ ամպերից յետոյ։ Մտքերն ազատագրուեցին անարեկյան ճնշիչ ծանրութիւնից, զգացումները՝ դրակոնեան կաշկանդումից, սրտերն սկսեցին բաբախել իրենց բնական զարկով»։

Այնուհետեւ գրադատ Սողոմոն Սողոմոնեան խուզարկու ակնարկներով կը հետեւի նշուած բանաստեղծներու երկերուն և իր վերլուծող խոհերով գնահատական արժէք կուտայ անոնց։

Անշուշտ, մեզի համար սխալ և անհարկի վերաբերում պիտի ըլլար մեծածաւալ գրքի բովանդակութիւնը վերարտադրելու փորձը։ Ուստի, բաւարարելու համար գրասէրներու հետաքրքրութիւնը, անհրաժեշտ կը համարենք, որ դիմեն ուղղակի «ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ» հատորին, զոր հմտօրէն և մեծ հոգածութեամբ շարադրած է Սողոմոն Սողոմոնեանը։ Իսկ մենք կարող ենք անդրադառնալ միայն այն կէտերուն, ուր վերապահումներ կան։

Հայրենի բանաստեղծներու ընդգրկած նիւթերու խարիսխն ընդհանրապէս համամարդկային է, անոնց հոգեկան ճախրանքը հասած է մինչեւ երկրագունդի բոլոր կողմերը՝ աշխարհահռչակ դառնալու առումով։ Սակայն շատ մօտ սահման մը կար, ուր հայ բանաստեղծները կ'ըլլային թեւաբեկ։ Ա՜յնքան մօտիկ Արաքս գետէն անդին կարծես հողաշերտ գոյութիւն չունէր։ Կարծես Արեւմտեան Հայաստանը Լուսինին մէջ էր թռած, կորսուած անյայտ։ Բայց իրողութիւնն այն էր, որ կիսալուսինն ինք էր ինկած մեր արիւնլուայ երկրին վրայ՝ գիշերային աւազակութեան խորհրդանիշ դառնալով։ Այս սոսկալի իրողութիւնը գաղտնի պահուած էր միշտ Նոր սերունդի աչքէն՝ դիտումնաւոր կերպով։ Սակայն, ինչ խօսք, որ Սիլվա Կապուտիկեանը, ի վերջոյ, պատռած է պարիսպի չափ թանձր քօղը և տեսած՝ ամբողջ արեւմտահայութեան ողբերգական վիճակը.–

Վերջին եղեռնի դու անվերջ կսկիծ,
Այդ ո՞րք զարթնեցիր իմ երակներում,
Վանեցի տատիս կարոտ աչքերի՞ց
Եկար-փռվեցիր դու իմ աչքերում։

Եւ բանաստեղծուհին կսկիծի բուռն պոռթկումով կը բացագանչէ.–

Ապրելո՛ւ Ապրիլ, ինչո՞ւ է մեռնում
Գարնան սպասող մի ողջ
ժողովուրդ,
Գարնան օրերին, օրը ցերեկով,
Աշխարհին ի տես, աչքի տա՜կ
Աստծու...
Ով արդարութի՜ւն, ես քե՛զ եմ քո...

Գրադատն, ի հարկէ՝ կ'արդարացնէ Կապուտիկեանի բողոքը հետեւեալ տողերով.– «Այսպէս, բնական անհրաժեշտութեամբ առաջ է գալիս պատմութիւնը։ Եւ չի կարող առաջ չի գնալ։ Պատմութիւնը անցած-գնացած դէպքերի, մոռացութեան մատնուած իրադարձութիւնների թագաւորութիւն չէ»։

Հակառակ իր բուռն ցասումին, Սիլվա Կապուտիկեանն անհասկնալի «վեհ հոգերանութեամբ» եւ «հու անխտական ոգով» տարուած, պահանջ չի ներկայացներ Հայկական Դատի վերաբերեալ իսկական արդարութիւնը վերականգնեցնելու, այլ կը գոհանայ Վանի տեղ կառուցանել Երեւանը։ Ճիշդ եւ անհրաժեշտ է, որ մեր մայրաքաղաքը բարեզարդուի, ընդլայնի, բարգաւաճի եւ բազմամարդ

(Շար. տես էջ 4)

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՀԵՏ

Այսօր նորեն Կոմիտասը ի՞նչ է փնտռում,
Իր երգերի սահանքի տակ առած հոգիս...
— Հա՛յր սուրբ, արդեն սենյակիս մեջ որպես կնդրուկ
Բուրեց վերջին եւ ձայնանիշն էլ պատարագի,
Բայց դեռ կարծես անսփոփ ես, դեռ՝ տարագի՛ր։

Սեմիդ գոյն բաց դաշնամուրն է առկայծում,
Եւ ստեղները, օձիքիդ պես մաքրամաքուր,
Մարմրում են կիսամութի մեջ տարածուն,
Սակայն լուռ են արդեն, ինչպես մամռոտ մատուռ.
Որի քիվին ձյուն է իջել, եղյամ ու ձյուն։

Լո՛ւռ են արդեն... Եւ դու կարծես անմխիթար...
Դու քո արդար սփոփանքն ես փնտռում կարծես,
Որ երգերով դեռ աշխարհն այս քեզ պիտի տար,
Պիտի բախեր քեզ ու իրեն, իրեն ու քեզ
Եւ ինձ եւ այս դաշնամուրին ու մե՛զ ու մե՛զ։

Շողշողում է դաշնամուրի ցոլանքի տակ
Սեմից դուրս ցայտած ձեռքդ–շուշի՞դ լուսոյ,
— Հա՛յր սուրբ, հա՛յր սուրբ, ի՞նչ սփոփանք, ա՜հ, ի՞նչ խայտանք
Ստեղների լոյսով զգել մատները քո
Եւ համբուրել ստեղների՛ վրայ նրանք։

Ա. ԱԼԻՔԵԱՆ

ՓՈՔՐ ԱԶԳԵՐՈՒ
ՎԵՀԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ
Վ ՏԱՆԳԻ ՏԱԿ

ԱՐՇԱԿ ՎԱՍԻԼԵԱՆ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն և վերջ)

Իվան Լորտ Օքսֆորտ համալսարանի ականաւոր փրոֆեսորը իր Nationality and wealth, a Study in World Government աշխատութեան մէջ կ'առաջարկէ, «վերակազմել ՄԱԿը և ճանչնալ զայն համայն աշխարհի իտէալ կառավարութիւն մը»։ Ան կը գրէ. «Աշխարհի անարդարութիւնները ոչ թէ կը գտնուին անհատ ազգերուն մէջ, այլ անոնց յարաբերութեանց մէջ»։ Խօսելով տնտեսական չատ զարգացած և անուս ու խեղճ ազգերու բարձր ու աղքատ կենսամակարդակին մասին, ան կ'եզրակացնէ. «Վեհապետութիւնն է այս չարիքին բուն արմատը»։ Որպէսզի կարողանայ տեսաբանական հիմ մը ունենալ իր այս համաշխարհային ընկերատնտեսական գաղափարաբանութիւնը ան կ'աւելցնէ. «Նորագոյն այս միջազգային պետութիւնը պէտք չունի պարփակելու ներկայ գոյութիւն ունեցող զանազան պետութիւնները, այլ անոնցմէ պէտք է խլուին բոլոր իշխանութիւնները և տրուին այս գերագոյն համաշխարհային պետութեան։ Նոյնպէս այս համաշխարհային պետութեան մէջ պաշտօնները պէտք է յատկացուին մասնաւորապէս ձեռնհաս մարդոց, նկատի ունենալով անոնց ընկերային գետինը»։ Հեղինակը իր կարծեցեալ միջազգային և անհատ կառավարութեանց բաղդատականը ընելով, կը գովաբանէ միջազգային տնտեսական, գիտական և մշակութային առաւելութիւնները:

Մինչ Իվան Լորտը քայլ առ քայլ, կամաց կամաց կ'ուզէ հիմնել իր այս իտէալ կառավարութիւնը, Գոլոմպիա համալսարանի փրոֆեսոր Էմիթա Էցիօնի իր The hard way to peace, A new Strategy աշխատութեան մէջ ազատօրէն կ'ըսէ. «Եթէ աշխարհը կ'ուզէ իր ցաւոտ հարցերը լուծել՝ անյապաղ պէտք է հիմնէ համաշխարհային պետութիւն մը, որ ունենայ իր ուրոյն օրէնքները, օրէնսդրական կազմը, գործադիր մարմինն և ոստիկանական ուժը:

Արդեօք ի՞նչ կապակցութիւններ կան վեհապետութեան գիտութեան, և թեքնիքական յարաբերութեան մէջ. անշուշտ թեքնիքական և գիտութեան յառաջդիմութիւնը կը սերտացնէ ազգերու բարեկամական կապերը, կ'օգնէ անոնց մերձեցման. սոր ապացոյցը մենք կը տեսնենք հիւլէական ուժին խաղաղութեան համար գործածելու՝ անջրպետի հուաքական խուզարկումի գիտական վարկածներու փոխանակութեան ազգերու համագործակցութեան մէջ։

Թեքնիքական զարգացումը կը զօրացնէ միջազգային օրէնքը և միանգամայն մղում կու տայ տնտեսական յառաջդիմութեան։ Վերջին տարիներու փորձառութիւնը կ'ապացուցանէ թէ վեհապետութիւնը ոչ մէկ առեն կը կաղցնէ գիտական յառաջդիմութիւնը, ուրեմն անպարկեշտութիւն է պահանջել թէ ազգերու վեհապետութիւնը պէտք է զոհել գիտութեան և թեքնիքի չահերուն:

Այս առարկութեան բուն չարժառիթն է ջանալ միջազգային օրէնքին մէջ զետեղել այն սկզբունքը, թէ ազգերու վեհապետութիւնը իրաւցնէ արգելք է աշխարհի յառաջդիմութեան։

Կայսերապաշտ քաղաքագէտներն ու տեսաբանները կը քողարկեն իրենց ամբոխավարական ելոյթը, երբ կ'ըսեն թէ իրենք կ'աշխատին աշխարհի խաղաղութեան համար։

Ամերիկայի նշանաւոր փիլիսոփան Արթըր Ցրոտ կ'ըսէ՝ թէ ինք կը պաշտպանէ մարդկային իրաւունքը և աշխարհի խաղաղութիւնը։ Սակայն կը պնդէ, թէ վեհապետութիւնը վնասակար է։ Իր «Of Human Sovereignty» աշխատութեան մէջ կը ճառէ. «Աշխարհը պէտք ունի հաստատելու իրական մարդկային եղբայրութիւն և կայուն համաշխարհային համայնք մը»։ Ան կը գրէ նաեւ. «Ամոքիչ դեղերը կարող չեն բուժել աշխարհի դառն ցաւերը, արմատական գործողութիւն մը պէտք է, որ կտրէ հանէ այն խոցը, որ ազգային վեհապետութիւն կը կոչուի։ Աշխարհի վրայ բնաւ խաղաղութիւն պիտի չըլլայ, որքան ատեն վեհապետութեան անիշխանական դրութիւնը կը տիրէ, ինչ որ չի համապատասխաներ մարդկային եղբայրութեան: Ազգային վեհապետութիւնը ուղղակի կ'առաջնորդէ դէպի պատերազմ, զօրաւորները՝ գրաւելու նորանոր գաղթավայրեր, ինչ որ անբարոյականութիւն է և գեղծումն է դեմոկրատական ըսկզբունքին։

«Մարդկութեան կ'առաջարկուի ընել վերջին ընտրութիւնը,

(Շար. տես. էջ 6)

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՄԷԿ ԵՐԳԻՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Գ. էջէն)

հայ երկիրն է խաւար» սկսուածքով «Բայլերգը», որ, անշուշտ, կը հետաքրքրէ Կոմիտասի ժառանգութեամբ զբաղող մեր բանասէրները։

Քայլերգը առաջին անգամ տպագրուած է «Խօսնակ» հանդէսի 1964 թուականի Հոկտեմբերի համարին մէջ, Հմայեակ Գրանեանի փոքրիկ ծանօթագրութեամբ։

Մեր հայ երկիրն է խաւար՝
Տգիտութեան է աւար.
Ուսում տարէք,
Որ լոյս վառէք,
Որ յոյս վառէք
Ու տգէտը վըտարէք:
Պանծա՛ դու, Հա՛յ Միութիւն՝
Գիւղին տուիր Հա՛յ դպրոց՝
Մըտքի, սըրտի կուռ հըրնոց.
Պանծա՛ դու, Հա՛յ Միութիւն,
Պանծա՛ հայեր բարեգործ։
Հայեր, Հայո՛ւն՝ դպրոց,
Հայո՛ւ դպրոց։
Մեր հայ երկիրն է անապատ,
Ու հայն ինկեր պատէ պատ.
Գութա՛ն տարէք,
Որ հող վարէք,
Ու խոր վարէք,
Հողին կուրծքը պատառէք։
Պանծա՛ դու, Հայ Միութիւն,
Գիւղին տուիր հուր գութան,
Որ գիւղացին արտ փութան.
Պանծա՛ դու, Հա՛յ Միութիւն,
Հայ պանդուխտներ տուն կու գան։
Հայեր, Հայուն՝ գութան,
Հայո՛ւ գութան:

ԱՐՓԻՆ ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

ԽՄԲ.– Տրուած ըլլալով որ վերեւի յօդուածը (արեւմտահայերէնի վերածուած մեր կողմէ) իր մէջ կը պարունակէ բանի մը հիմնական սխալներ, մեր աշխատակից Մօ. Եդուարդ Ցակոբեան այդ մասին պիտի անդրադառնայ յաջորդ թիւով։

ԲԵՌՆԱԿԻՐԸ՝ ԴԵՐԱՍԱՆ, ՌԵԺԻՍՈՐ, ԳՐՈՂ

Նա յոգնած ու ջարդուած պառկել էր նաւի տախտակամածի վրայ, տարուել մտքերով։ Ընկերները կարծում էին թէ նա քնած է։ Սակայն իրականում նա մէջքի վրայ պառկած տարուել էր անցեալի դառը յուշերով։ Կինոժապաւէնի պէս պատկերացնում էր Բիթլիսի գաղթը, ծնողների կորուստը, սովն ու համաճարակը, պատանու աչքերը արցունքով շաղախուել չէին, քիչ էր մնացել որ հեկեկար, հազիւ կարողացաւ զսպել: Երեւի երկար կը մնար մտքերի աշխարհում, եթէ նրան չմօտենար քեռի Իսահակը: –Արամ դու լա՞ց ես լինում, այ, այ, այ, չեղաւ տղաս, կեանքը լի է դառնութիւններով ու դժւարութիւններով, յուսահատուելու կարիք չկայ, պայքարիր և ոչ թէ կուլ գնա թուլահոգութեան։

Քեռի Իսահակի խօսքերը կարծես նրան գօտեպնդեցին, նա ոտքի կանգնեց ու լուռ հեռացաւ: Ընդամէնը 12 տարեկան էր Արամը, երբ կորցրեց ծնողներին, նրա միակ խնամակալն էր հօրեղբայրը:

Գիտակցելով կեանքի ծանր կացութիւնը, պատանին թողնում հեռանում է Բաթումի, որոշ ժամանակ աշխատելով, որպէս սեւագործ բանուոր, տեղափոխուեց Նովորոսիսկ, որտեղից էլ սկսուեց նրա ծանր աշխատանքը: Բեռնակիր բանուոր էր նա, տակաւին թոյլ ու հիւանդոտ դէմքով: Զըրնայած յոգնածութեանն ու ծանր ապրումներին, այնուամենայնիւ նրա մէջ չէր մեռել կեանքը: Ինչպէս փոթորկայոյզ ծովի ալիքները, այնպէս էլ նրա միտքը փոթորկում էր դէպի արուեստը։ Կոփուելով աշխատանքի մէջ, նրան ճանապարհ բացուեց դէպի արուեստը։ Նա տեղափոխուեց Ռոստով։ Ռոստովում նա բեմ բարձրացաւ: Թատրոնի դիրեկտորը, ռեժիսորը նկատեցին նրա բնածին տաղանդը։ Հասարակութիւնը նրան ընդունում էր ջերմ, նրա խաղացանկը բազմազան էր։

Արամ Աշոտ Պապայեան

Արամ –Աշոտ Պապայեանը մի քանի տարուայ ընթացքում աշխատանքի հարուստ փորձ ձեռք բերելով իրեն դրսեւորեց նաեւ որպէս հմուտ ռեժիսոր։

1940թ. Արամ-Աշոտ Պապայեանը տեղափոխուեց բնակութեան Հայաստան։ Նա օրերով փակւում էր առանձնասեն եակում ու սկսում գրել: Շատ յաճախ էր անուանի դերասան Հրաչեայ Ներսիսեանը կատակում,– Երեւում է գրող պէտք է դառնաս Արամ: Արամը ժպտում էր ու պատասխանում, «Այո, սիրելի վարպետ, որոշել եմ գրող դառնալ և սուր քննադատութեան ենթարկել նըրանց, ովքեր ստորաքարշներ են»:

Շատ շուտով աֆիշներում երեւաց նրա անունը։ Բեմադըրւելու էր Արամ Աշոտ Պապայեանի «Խանդից պատուհաս» երեք գործողութեամբ կատակերգութիւնը: Ընկերներից շատերը զարմացան, թէ այդ ե՞րբ հասցրեց։ Շատ չանցած բեմ բարձրացաւ «Համեցէք նշանիչի ծննդին» եւ այլն:

Քննադատական ու խոր փիլիսոփայական իմաստ ունի նրա իւրաքանչիւր աշխատութիւնը: Հայաստանում Արամին ճանաչեցին ոչ թէ լոկ դերասանի, ռեժիսորի, այլեւ սիրուած գրողի։ Նրա կատակերգութիւնները դուրս եկան Հայաստանի սահմաններից:

Ուկրաինայում 300 երրորդ անգամ բեմադրուեց «Խանդից պատուհաս»ը, որին ներկայ էր ինքը Պապայեանը։ «Մեծ Հարսանիք» կատակերգութիւնը 350 անգամ բեմադրուել է հայկական բեմում: Խոր և բովանդակալից իմաստ ունի Արամ-Աշոտ Պապայեանի «Աշխարհն այո, շուռ է եկել» կատակերգութիւնը: Այն ներկայացուեց Սունդուկեանի անուան դրամատիկական թատրոնում։

Մեծ Հոկտեմբերի 50ամեակի կապակցութեամբ բեմ կը բարձրանայ «Երեւանեան վավտերներ»:

Կեանքի վերելքով վեր բարձրացած, որը բեռնակիր Արամը չկորցրեց իր կեանքի ուղին, հաստատուն քայլերով կտրեց ու անցաւ հազար ու մի փորձութիւններով լեճանապարհներ, ճաշակելով կեանքի դառնութիւնները նա չկործանուեց, այլ պիտանի մարդ դառաւ մեր հասարակութեան համար, սիրուեց ժողովրդի կողմից, ճանաչուեց ոչ թէ միայն Հայաստանում, այլեւ արտասահմանում։ Բարձր է գնահատւում նրա բազմաժանր, հարուստ ու բովանդակալից աշխատանքը:

ՌԻՄԱ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ

Երեւան, 1 Սեպտ. 1967

ՀԱՅՐԵՆԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐՈՒՆ ՃԱԽՐԱՆՔԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

դառնայ, բայց ատոր չեն կրնար փոխարինուիլ ո՛չ Վանը, ո՛չ Անին, ո՛չ Սասունը, ո՛չ Զէյթունը եւ ո՛չ ալ բազմաթիւ գիւղեր ու քաղաքներ, որոնք կը մնան աւերակ, ամայի և արիւնաշաղախ՝ թուրք ցեղասպան պետութեան գարշապարին տակ: Իսկ մայր երկրի վերապրող հարազատ զաւակները, օտար անկիւններու մէջ ցրուած, ենթակայ են ամէնօրեայ ճերմակ ջարդերու: Ինչո՞ւ կը վարանի բանաստեղծուհին, երբ արդար պահանջ մը անպայման արիւնով չէ որ պիտի իրագործուի, այլ միջազգային դատաստանով:

Քննադատն այս հարցի մասին, Կապուտիկեանին պէս վերապահ ըլլալով հանդերձ, կ'առարկէ.– «Բայց այն, ինչ համարում է պրոբլեմի լուծում, չի ներդաշնակում պոէմի բուն բովանդակութեան»:

Հայ ազգային դատի մասին՝ բանաստեղծ Համօ Սահեանն ալ ունի բնորոշ տողեր: Հայորդի մը պտոյտի ժամանակ յանկարծ կը հարցնէ իր հօրը, թէ ինչո՞ւ կարելի է ամէն տեղ քալել, բայց ո՛չ Մասիսի վրայ: Հայրը չփոթած՝ կը պատասխանէ հետեւեալ պատմութեամբ.–

Ու տղաս նորից գլխով է անում
Եւ հպարտ կանգնում Մասիսների դէմ,
Հասկանո՞ւմ է ինձ,այդ չեմ իմանում,
Բայց մի բան կեանքում ես հաստատ գիտեմ.
Այնտեղ, ուր ես հասել եմ մտքով,
Այնտեղ իմ տղան կը գնայ ոտքով:

Մեծ հաւատք է ասիկա և հարկաւոր: Բայց «Հաւատքն առանց գործի մեռեալ է», կ'ըսէ ժողովրդային առածը: Ի՞նչ առաջադրութիւններ կան, ուրեմն, խնդրին իրագործման համար: Այդ մասին լռութիւն միայն:

Մարդասպաններու դէմ մարտընչողի խիզախ ոգիով է լեցուած բանաստեղծ Հրաչեայ Յովհաննիսեանը «Պատրիս Լումումբայի Որդիները» ոտանաւորին մէջ.–

Նրանք կ'իմանան... Իսկ արդ ամեն ժամ
Ապրում են նրանք իրենց հօր յուշով՝
Եւ այսօրուանից լցւում են դաժան
Վրիժառութեան ամենի ուժով:

Արդեօք արգարութեան ջատագով Հրաչեայ Յովհաննիսեանն այդպիսի ամեհի պայքարի կամ հատուցման գոծօն երգ չէ՞ր կրնար նուիրել հայորդիներուն։ Գէթ այս գրքին մէջ չէ յիշատակուած։ Ուրեմն, Պատրիս Լումումբա մը աւելի՞ կ'արժէ՝ քան ամբողջ այն հազարաւոր հայ մտաւորականներն ու միլիոնաւոր անմեղ զանգուածները, որոնք զոհ գացին թրքական եաթաղանին։ Ի՞նչպէս վերլուծել այս կէտը։ Կարելի չէ, հարկաւ, կասկածի ենթարկել բանաստեղծին սէրը հանդէպ իր հարազատ ժողովուրդին: Արդեօք դեռ կա՞ն խանգարիչ ազդակներ, որոնք կը սահմանեն ինչ բանի մասին խօսիլ և ինչի մասին լռել. չենք ուզեր հաւատալ ատոր։

Ամենէն շատ տոգորուած պատմական և հերոսական նիւթերու, ինչպէս նաեւ Արեւմտեան Հայաստանի ողբերգութեան անդրադարձողը բանաստեղծ Վահագն Դաւթեանն է։ Անոր հոգին ամբողջապէս խոցուած, «արիւնի մէջ այդպէս մորմոքում» է, երբ կը գրէ.–

Ցեսոյ մտո՜ւս է...
Մի պաղ մահիկ է նայում Տաւրոսում,
Ու ամբողջ կեանքում
Մի մորմոքող զառ է սրտիս մէջ մայում։

Այդ մորմոքող զառը աւերակ ու արիւնազանգ Հայրենիքն է մեր, հայ անմեղ մանուկները, կիներն ու աղջիկները, անզէն ու չուար էակներ, որոնց խոշտանգման պահուն բարձրացող ճիչերն ու աղաղակները երբեք չեն կրնար լռել։ Բայց դարմանումի ի՞նչ առաջադրանք ունի հերոսներ կերտող բանաստեղծը: Այդ մասին ոչ մէկ խօսք։

Սկզբունքային խախտում մը չէ՞ ասիկա՝ ազգային ազատագրութեան տեսակէտով։ Թուրք ցեղասպաններու բռնագրաւման արարքը փոխանցուեցաւ Հիթլերին և այսօր նոյն չարժումը կը տարածուի աշխարհի մէջ իբրեւ զօրաւորի «օրէնք», որովհետեւ Թուրքիոյ ցանած ցեղասպանութեան և բռնագրաւումի որոմը արմատախիլ չեղաւ։ Եւ այս որոմը չնչին բոյս մը չէ, այլ համաշխարհային պատերազմի և կործանման առիթ տուող մեծագոյն վտանգը։

Մարդասիրական մեծագործութիւն մը կատարած պիտի ըլլայ Հայաստանի կառավարութիւնը, որ իբրեւ Սովետական Միութեան հաւասարազօր մէկ անդամը, հայկական հարցը դնէ հարազատ կուսակցութեան օրակարգին վրայ՝ աշխարհի դատաստանին առջեւ լուծում պահանջելով։ Այնժամ, յաղթանակի թեւերով փրկուած պիտի ըլլան մարդկային ցեղը, հայ տառապած ժողովուրդը և բանաստեղծին ճախրանքը՝ միանգամայն։

Նիւ Եորք, Ն. Ե. Ռ. Ց.

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

ՄՀԵՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ
Հայաստանի Հ.Կ. Կեդր. Կոմիտէի Քարտուղար

Սովետ. Միութեան հարաւը, ուր Արաքս գետը կը մտնէ լեռներուն մէջ, հիմնուած է Հայկական Հանրապետութիւնը, հողամասը բարձր գագաթներու, կապոյտ լիճերու, կանաչ մարգագետիններու և փրփրեղեայ գարուններու։

Մեր հայրենիքը այն հանրապետութիւնն է, որ ամբողջութեամբ լուսաւորուած է, և ելեկտրականութեան տարածումին մէջ գերազանցած է նոյնիսկ Իտալիոյ, Հոլանտայի եւ Ճափոնի պէս երկիրներ։

Երեւանի Մատենադարանի ցուցասրահէն մաս մը

Հայ ժողովուրդը, աշխարհի ամենահին ժողովուրդներէն մէկը, կտրած է երկար և փշալից ճանապարհ։ Հայերը անձնուիրաբար պաշտպանած են իրենց հողը և իրենց գոյութեան իրաւունքը, նոյնիսկ իրենց կեանքի ամենաճգնաժամային շրջանին. և երբ ամբողջական բնաջնջման սպառնալիքին տակ էին, անոնք երազած են ազատ հայրենիքի մասին, ուր միայն իրենք պիտի ըլլային տէրը իրենց կեանքին։

Քառասունըեօթ տարիներ առաջ այդ ազատութեան կարմիր դրօշը պարզուեցաւ Հայաստանի վրայ։ Նոր էջ մը բացուեցաւ այս հին ժողովուրդի կեանքին մէջ, և վերակենդանութեան ու ծաղկումի նոր շրջան մը սկսաւ։

Պատմական այս կարճ ժամանակաշրջանի ընթացքին, Հայաստանի աշխատող քաղաքացիները, իրենց հայրենիքը վերածեցին Սովետ. Միութեան ամենազարգացած հանրապետութիւններէն մէկուն, և մի անգամ ընդ միշտ վերջ դրին յետամնացութեան և աղքատութեան։ Եւ մեր հայրենիքը դարձաւ բարձր մշակոյթի, զարգացած ճարտարարուեստի և երկրագործութեան Հանրապետութիւն մը։

Վերածնած Հայաստանը ճանչցուեցաւ որպէս երկրի մշակութային կեդրոններէն մէկը, կեդրոն մը՝ տեղծագործ մտածողութեան և գիտական նուաճումներու։ Եւ իր գիտականներուն համբաւը տարածուած է Սովետ. Միութեան սահմաններէն շատ անդին։ Գիտական բոլոր ճիւղերուն մէջ կատարած անոնց հետազօտութիւնները համաշխարհային ճանաչում գտած են։

Նոր հնգամեայ ծրագիրը Հայաստանի առջեւ նոր զարգացման նոր հեռանկարներ բացաւ։

Յառաջիկայ տարի, ելեկտրակայանները պիտի արտադրեն 5.000 միլիոն քիլովաթ ելեկտրականութիւն, իսկ 1968ին՝ 5.700 միլիոն։

Ընթացիկ հնգամեայ ծրագրի ժամանակաշրջանին Երազդան քաղաքին մէջ պիտի աւարտի կառուցումը հանքային և քիմիական բաղադրութեան գործարանին։ Անիկա պիտի արտադրէ ալումինիում, սիմենթ և այլ արժէքաւոր քիմիական նիւթեր։ Հոն ծնունդ պիտի առնեն նաեւ բազմաթիւ նոր գործարաններ և հաստատութիւններ՝ նոյն ձեռնարկութեան հիմքին վրայ։

Հնգամեայ ծրագրին մէջ նախատեսուած է նաեւ կառուցումը քիմիական նիւթերու գործարանի Մասիսի մէջ, նոյնպէս ատրիֆոսֆա-րու շինութեան յատուկ գործարանի մը՝ Երեւանի մէջ, և թրանսֆորմա-թորի Արթիկի մէջ։

Հանրապետութեան թեթեւ և ուտեստեղէնի ճարտարարուեստն ալ պիտի հասնի բարձր մակարդակի։

Մեծ փոփոխութիւններ կրած են նաեւ երկրագործական արտադրութիւնները՝ սովետ. իշխանութեան տարիներուն, սերմանելի հողի շրջանը մեծապէս ընդլայնուած է։ Որթատունկի, պտուղներու եւ ծխախոտի մշակումը եւս շատ զարգացած է։

Մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերուած են անասնաբուծութեան և կենդանիներու աճեցման ու զարգացման գործին մէջ։

Հայաստանի համար գլխաւորաբար ոռոգումը շատ կարեւոր է, որուն մեծ դեր ունի։ Հանրապետութեան ոռո-
[illegible]
կեանք չկայ։ Նոր շրջանին ոռոգման համար եղած կառուցումները մեծ զարկ առին։ Նոր հնգամեայ ծրագրով 60.000 հեկտար տարածութիւն եւս պիտի ոռոգուի։

Հայաստանի աշխատաւոր ժողովուրդը ուրախ է եւ հպարտ իր հայրենիքին ձեռք բերած յաջողութիւններով։

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ

ԺՊԻՏՆԵՐ

Այն ծառերն ու երէկ
Ծաղկեցին միասին
Ծառերն ու ծառերն իսկ
Ժպտեցան մեր երգին։

Ձայնանկ ամառներն
Անօրէն ու մեղուշ
Ժպիտ կար իմ սրտին,
Ժպիտ կար աշխարհում։

Գարունն էր մեր չորս դին,
Ու ծառերն ծաղկեցին
Արեւն կ'առնէին
Իրենց փայլն ու ժպիտ։

Իմ արեւս դուն ես,
Կեանքս, սիրելի,
Ա՛լ ի՞նչպէս առանց քեզ
Ու ենեամ ժպտեր։

Երբ սիրտն է սիրավառ
Կրնանք ի՞նչպէս տրտմիլ,
Ու կեանքին չնայիլ
Ժպիտով մը պայծառ։

Ջի՛ երբ սիրտը սիրէ
Կը դադրին խոցելի
Սրտի վիշտերն կեանքի,
Ու ծաղկած իսկ կը ժպտի․․․։

Երուսաղէմ Գ. ՃԱՐՏԱՐ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԻ ԿԵԱՆՔ

ԹԵՄԱԿԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Շար. Բ. էջէն)

իր քուէն պիտի տայ Պրն. ՎԱՀԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆԻ գլխաւորած անկախներու ցանկին»։

Պրն. Միհրան Թոգաթլեանի այս կուռ ելոյթը արժանացաւ քուռն ծափերու։ Հաւաքոյթի վերջին խօսողը եղաւ Պրն. Վահան Ալեքսանեան և տեղեկացուց ներկաներուն, թէ որպէսզի թեկնածուներու զտումն ու անոնց որդեգրելիք ուղեգիծը բխին զուտ համագործակցութեան ոգիէ, առանց անհատական կամ անհատական դրօշի ու քմահաճոյքի, մէկ օր առաջ, Երեքշաբթի 19 Անգուստ. անկախ թեկնածուներու հաւաքոյթ մը տեղի ունեցած էր, որուն ընթացքին կազմուած էր հինգ հոգինոցէ բաղկացած Յանձնախումբ մը և որուն պաշտօն տրուած էր.

Ա.— Ամբողջացնել 24 թեկնածուներու ցանկը՝ պայմանաւ որ անոնք ըլլան անկախ ազգայիններ։

Բ.— Վարելու ընտրական բոլոր աշխատանքները «ԱԶԳԱՅԻՆ, ԱՆԿԱԽ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ» անունին տակ։

Յանձնախումբի կազմութիւնն ու տրուած որոշումները թիւ 1 Հաղորդագրութեամբ արդէն իսկ ուղարկուած էր Եգիպտահայ թերթերուն։ Գալիք շաբաթներուն ընթացքին, նկատելով հաղորդագրութեանց այս դրութեան, Յանձնախումբը մամուլի միջոցով տեղեակ պիտի պահէ Աղեքսանդրահայութիւնը իր տեսակէտներուն և որոշումներուն մասին։

Պրն. Վահան Ալեքսանեանի այս բացատրութիւններէն ետք հաւաքոյթը վերջ գտաւ ուշ գիշերին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՀ ԵՒ ԹԱՂՈՒՄ ԸՆԿԵՐ ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՔՃԵԱՆԻ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

Կարապետը իր մօր հետ կը փոխեն իրենց կեանքը։ 1911ին, կը մեռնի ընկ. Կարապետին մայրը և ինք պատանի կը մնայ — պարտադրեալ զինուորութենէ խուսափելով — Աղեքսանդրիա, ուր կը մնայ երկու տարի, նեղ պայմաններու մէջ։

Վերջապէս, 1913ին կը հաստատուի Պոլսոյ Այրէս, հանդիսանալով արժանթինահայ գաղութի հիմնադիրներէն մին։

Կը զբաղի դերձակութեամբ և կարճ ժամանակի մէջ իր վրայ կը հրաւիրէ վաճառականներուն ուշադրութիւնը՝ իր հանած գործին մաքրութեամբը, արագութեամբը, և ճշդապահութեամբը։

1916ին կ'անդամակցի Ս.Դ. Հ. Կուսակցութեան Պ. Այրէսի Մ. ճիւղին, որու շարքերէն ընա՛ւ պիտի չբաժնուէր հետագային, վարելով յաջորդաբար կուսակցական բազմաթիւ պարտականութիւններ և պատասխանատու պաշտօններ, մէջառեալ՝ Շրջանային Վարիչ Մարմնի Նախագահութիւնը, միշտ յայտնաբերելով պարտաճանաչութիւն, լայնախոհութիւն և գաղափարական անսուր դաստիարակութիւն։ 1923ին կ'ամուսնանայ Օր. Սրբուհի Պէօլէքեանի հետ, կազմելով հայկական օճախ մը, գտնելով իր կողակիցին մօտ իր կեանքին իսկական ընկերուհին։ Կը բախտաւորուին մէկ մանչ և երեք աղջիկ զաւակներով, որոնց կուտան ընտանեկան կրթութիւն և հայեցի դաստիարակութիւն։

Իր տքնաջան աշխատանքովը և փորձառութեամբը, ընկ. Կ. Էքճեան յաջողած էր հիմնել «Ակրէսթ» անունով ընկերութիւնը, որ հագուստեղէնի վերաբերեալ ապրանքներու արտադրողական գլխաւոր հաստատութիւններէն մէկն է Արժանթինի մէջ։

* * *

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ընկ. Կարապետ Էքճեանի մահուան գոյժը տարածուելէն անմիջապէս յետոյ — հակառակ անձրեւին ու ցուրտին — վշտակիրներու բազմութիւն մը փութաց հանգուցեալին բնակարանը։

Տան կարգը կատարեց և դամբանական ըսաւ Տէր Մեղրոբ քհ. Խաչատուրեան, որմէ յետոյ դագաղը փոխադրուեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցի, ուր կատարուեցաւ եկեղեցական արարողութիւնը, ձեռամբ Հայրապետական Պատուիրակ Փոխանորդ Տ. Յարութիւն Ծ. Վ. Մուշեանի և քահանայից ու դպրաց դասի։ Ապա, դագաղը ուսամբարձ փոխադրուեցաւ Հ.Բ.Ը. Միութեան շէնքին «Ա. Պէնկլեան» սրահը, ուր տեղի պիտի ունենար անոր հսկումը։

Արտակարգ թիւ մը կը կազմէին ղրկուած ծաղկեպսակները, որոնք տեղաւորուեցան սրահին ներս և դուրս, մինչև փողոց և ակումբի սանդուխներուն երկայնքին։

Կէսօրէն սկսեալ արդէն ազգային ժողովուրդով լեցուած էր Հ. Բ. Ը. Միութեան շէնքը (որուն բացման հանդիսութեան — քանի մը ամիս առաջ — կնքահայրը եղած էր հանգուցեալը՝ իշխանական նուիրատուութեամբ մը)։

Դագաղին շուրջ մշտական պատուոյ պահակութիւն կատարեցին հերթաբար, Ս. Դ. Հ. Կ.ի Շրջ. Վարիչ Մարմինը, Տեղական Մ. ճիւղի Վարչութիւնը, «Ս. Տխրունի» Ուս. Միութիւնը, «Շարժում»ի խմբագրութիւնը, Հ.Բ.Ը. Միութեան Վարչութիւնը, Երիտ. Լիկան, Արժ. Մշկթ. Միութիւնը «Սևան»ի խմբագրութիւնը, Մըշակութային Տան Երիտասարդները, Մարաշի Հայր. Միութեան Վարչութիւնը, Հաճըն Տան Վարչականները և բազմաթիւ այլ հաստատութիւններու ներկայացուցիչներ և ծանօթ ազգայիններ ու բարեկամներ։

Կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, տեղի ունեցան կրօնական արարողութիւնները։

Յուզիչ դամբանական մը ըսաւ Մուշեան վարդապետը «յանուն Հայրապետական Պատուիրակութեան, Հայ Կեդրոնի Վարչական Խորհուրդին և անոր բոլոր օժանդակ մարմիններուն», վեր առնելով հանգուցեալին բազում բարեմասնութիւնները և մատուցած բազմամեայ հանրօգուտ ծառայութիւնները։

Յաջորդաբար խօսք առին Հ.Բ.Ը.Մ.ի Տեղ. Վարչութեան Բ. ատենապետ՝ Պ. Արամ Տօնիկեան, Թաղումի Յանձնախումբին կողմէ Պր. Լեւոն Տէր Աւետիսեան և «Սևան» շաբաթաթերթի խմբագիր՝ ընկ. Աբր. Պողոսեան։

Ապա, դագաղը ուսամբարձ փոխադրուեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցիի դրան առջև, ուր կատարուեցաւ եկեղեցական արօթքը, որմէ յետոյ յուղարկաւորներու խումբը կաւ-դանդաղօրէն շարժիլ դէպի գերեզմանատուն։

Անվերջանալի թափօր մը կը կազմէր վշտակիրներու հոծ բազմութիւնը, որ յետնեակ մը օթոներով և ծաղիկները փոխադրող կարգերով, լռութեամբ կը հետեւէր դագաղատար ինքնաշարժին։

Գերեզմանատան մէջ, կատարուեցաւ թաղմանական կարգը։

Զգածուած դամբանական մը խօսեցաւ, տեղական լեզուով, ողբացեալին գործի ընկերը և վաղեմի բարեկամը՝ Պր. Ռաֆայէլ Ակրէսթ։

Վերջին հրաժեշտի խօսքը ըրաւ «Շարժում»ի խմբագիր ընկ. Ն. Կուժունեան։ Ան շեշտեց թէ մարդիկ չեն մեռնիր, այլ կապրին յաւիտեան մեր սրտերուն և յիշողութեան մէջ, եթէ մեկնելէ առաջ գիտցած են կատարել իրենց պարտականութիւնը և ձգած են այս աշխարհի մէջ շնորհալի, հանրօգուտ ԳՈՐԾ մը, յարգուած ԱՆՈՒՆ մը։ Եւ Ողբացեալ ընկ. Կ. Էքճեան ընդմիշտ կը բաժնուի մեզմէ, լրիւ կատարելէ յետոյ իր բոլոր պարտականութիւնները՝ տիպար հօր, վաքուր հայրենասէրի, հաւատաւոր գաղափարական մարդու և պարկեշտ քաղաքացիի ու ազնիւ հայու։

Եղիր յարգանք իր յիշատակին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Այս տխուր առիթով «Ջահակիր» իր խորազգաց ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալին տիկնոջ՝ ընկ. հի Սրբուհիին ու զաւակներուն, փեսաներուն, թոռնիկներուն, Փամպուգեան, Կէյիկեան, Շահինեան, Միւրէֆեան ընտանիքներուն եւ համայն գաղափարական ընկերներուն։

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
28 ՍԵՊՏ. 1967

ԱՐԱՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ՆՈՐ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր բարեկամներէն ժողովրդական բանաստեղծ եւ երգահան Արամ Մուրատեան արձանագրեց նոր յաջողութիւն մը։ Արդարեւ, Լեհաստանի թեթեւ երաժշտութեան միջազգային 7րդ փառատօնին մեր հայրենակիցը մասնակցած էր երեք երգերով (արաբերէն, ֆրանսերէն եւ անգլերէն)։ Այս երգերը մեկնաբանեց եգիպտացի ծանօթ եւ հայերուն բարեկամ ժողովրդական երգիչ Սամիր էլ Իսքանտարանի, եւ իր ելոյթը պատկերասփռուեցաւ Երեւանի հեռատեսիլէն եւ տրուեցան ծանօթութիւններ այդ երգերուն հեղինակին մասին, ինչ որ մեծապէս հրճուեցուցած է մայր հայրենիքի մեր քոյրերն ու եղբայրները։

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք՝ որ Արամ Մուրատեանի երեք երգերն ալ շահած են առաջնութիւն եւ սկաւառակի վրայ արձանագրուելով հանրութեան սեփականութիւնը պիտի դառնան։

Իսկ այդ յօրինումներուն հեղինակը պաշտօնապէս հրաւիրուած է Լեհաստան՝ յառաջիկայ տարուան փառատօնին անձամբ ներկայ գտնուելու համար։

ԱՐԱՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Այս ուրախ լուրը հաղորդեցին նաեւ Գահիրէի արաբատառ եւ ֆրանսատառ թերթերը։

«Ջահակիր» իր ընթերցողներուն կողմէ ջերմօրէն կը շնորհաւորէ Արամ Մուրատեանը՝ մաղթելով նոր յաջողութիւններ։

ԾՆՈՒՆԴ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ Տէր եւ Տիկին Կարպիս Չիլինկիրեան (Կիրովական), 20 Օգոստոսին բախտաւորուած են մանչ զաւակով մը, զոր անուանակոչած են Նորայր։

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները երջանիկ ծնողքին։

Ծանօթ.— Տիկին Շուշան Չիլինկիրեան – ծնեալ Քիւլհանճեան ներգաղթելէ առաջ Հայկ. Ընթերցասրահի վարչական անդամ էր։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Տիկին Աղաւնի Մզրաքեան, իր ամուսնոյն Զաքար Մզրաքեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ կը նուիրէ.

«Արեւ»ին	100
«Ջահակիր»ին	100

(Ստանալ Աղեքս.ի Առաջնորդարանէն)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Առ ի քաջալերութիւն Սրահիս մշակութային գործունէութեան, շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Տիար Պետրոս Ոսկերիչեան	2000
» Խաչատուր Րէյիզեան	1000
» Կարօ Վարժապետեան	500
» Փօլ Թիլիտճեան	500
» Խոսրով Զաքարեան	500
» Եղուարդ Այրասեան	500
» Սիմոն Ստեփանեան	500

Հ.Մ.Մ.-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Հինգշաբթի, 28 Սեպտեմբեր 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

նուիրուած

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 98 - ԱՄԵԱԿԻՆ

հրաւիրուած է խօսելու

ՄՕ. ԵԴՈՒԱՐԴ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Նիւթ՝

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԿԵԱՆՔԷՆ
ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ

Հինգշաբթի, 5 Հոկտեմբեր 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

ՀԱՃԵԼԻ ԽԱՂԵՐ ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

Հայ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Գործադրելու համար Գահիրէի Պատկ. Թեմական Ժողովի որոշումը, Հայահամարի յանձնախումբս ձեռնարկած է Գահիրէ բնակող մեր ազգայիններու մարդահամարի աշխատանքին։

Ուստի, ներկայով կոչ կ'ուղղենք Գահիրէի մեր ազգայիններուն, որպէս զի ամենայն ճշդութեամբ լեցնեն Յանձնախումբիս անդամներուն կողմէ իրենց ներկայացուելիք յատկապէս պատրաստուած հարցարանները։

Հարցարաններ կարելի է ստանալ նաեւ Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանէն եւ լեցնելէ ետք յանձնել զանոնք Յանձնախումբիս քարտուղարութեան։

ՀԱՅԱՀԱՄԱՐԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Հնդկաստանի Վարչապետ՝ Տիկ. Ինտիրա Կանտի Գահիրէ պիտի այցելէ

ԱՄՀի նախագահ Կամալ Ապտէլ Նասէրի հրաւէրով, Հնդկաստանի վարչապետ՝ Տիկին Ինտիրա Կանտի յառաջիկայ 20 Հոկտեմբերին Գահիրէ պիտի ժամանէ, ԱՄՀի մէջ երեք օրերու պաշտօնական այցելութեան մը համար։

Հնդկաստանի վարչապետին եւ ԱՄՀի նախագահին միջեւ կատարուելիք խօսակցութեանց նիւթ պիտի ըլլան Միջին Արեւելքի տագնապին մէջ միջազգային միջամտութիւնները, երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները եւ իրենց հասարակաց շահերը հետաքրքրող հարցեր։

Մասնաւոր կարեւորութիւն պիտի ստանան այս խօսակցութիւնները մանաւանդ այն պատճառով՝ որ Տիկին Կանտի Գահիրէ պիտի ժամանէ, Մոսկուա, Վարշաւա, Պուտափեշտ, Սոֆիա, Պուքրէշ եւ Պելկրատ 8 Հոկտ.էն սկսեալ կատարելիք իր պաշտօնական այցելութիւններէն ետք։

Ա.Մ.Հ.Ի ԶՕՐՔԵՐՈՒՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ ԵՄԷՆԷՆ

ԱՄՀ սկսած է իր զինեալ ուժերը քաշել Եմէնէն։ Խարթումի համաձայնութեան բ. յօդուածի տրամադրութեանց հետեւելով ԱՄՀ կը յայտարարէ, թէ իր զօրքերը կը քաշէ Եմէնէն, իսկ Սէուտական Արաբիա կը դադրեցնէ զինուորական իր օժանդակութիւնները եմէնցիներուն։

Կը տեղեկացուի, որ Դեկտեմբեր 15ը Եմէնէն եգիպտական ուժերուն ամբողջովին քաշուելու թուական նշանակուած է։

Ա.Մ.Հ.ի շահեկան առաջարկները ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՈՒԹԵԱՆ ԾԱՒԱԼՄԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ

Երեքշաբթի, 26 Սեպտ., Պէյրութի մէջ սկսաւ Զբօսաշրջիկութեանց եւ Ճամբորդութեանց Ընկերակցութեան Ընդհ. Ժողովը, որուն մասնակցելու համար Պէյրութ ժամանեց ԱՄՀի զբօսաշրջիկութեան նախարար պր. Ամին Շաքէր։ Այս ժողովը պիտի քննարկէ գլխաւորաբար արաբական երկիրներու միջեւ զբօսաշրջիկութեան զարգացումը եւ զայն քաջալերելու միջոցները։

Այս առթիւ, ըստ Պր. Ամին Շաքէրի ԱՄՀի պատուիրակութիւնը պիտի ներկայացնէ երկու առաջարկներ, որոնցմէ մին կը նախատեսէ բոլոր արաբ երկիրներու միջեւ վճարելի «ճամբորդական չէք»եր եւ միւսը՝ օտար զբօսաշրջիկներուն իրաւունքը որեւէ արաբ երկիր մուտքի, եթէ անոնցմէ մէկուն կողմէ մուտքի արտօնագիր (վիզա) տրուած ըլլայ։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ՆՈՒԱԶԵՑՈՒՄ

Մաքսատանց ընդհ. տնօրէն պր. Սամի էլ Հեֆնաուի յայտարարեց՝ որ յատուկ յանձնախումբը, որ կազմուած է գործադրելու համար ԱՄՀի, Եուկոսլաւիոյ եւ Հնդկաստանի միջեւ կնքուած՝ մաքսային սակերու նուազեցման համաձայնութիւնը, Նիւ Տելհիի մէջ պիտի մեկտեղուի յառաջիկայ ամսուան ընթացքին։

Այս համաձայնութիւնը կնքուեցաւ Պելկրատի մէջ 11էն 19 Սեպտ.ի ընթացքին, երեք երկիրներու ներկայացուցիչներուն կատարած բանակցութիւններուն աւարտին։

Մաքսատանց տնօրէնը յայտարարեց նաեւ՝ որ այս համաձայնութեան հիման վրայ մեծ նուազեցումներ պիտի ըլլան բազմաթիւ մթերքներու մաքսային սակերուն վրայ, մասնաւորաբար բամպակէ գործուածքներուն, սիմէնթի, քաուչուէ անիւներուն, պահածոյ պտուղներուն, կահոյքի, ինքնաշարժի պաքրիի եւ կարգ մը մեքենաշարժ եւ ձեռաշարժ գործիքներուն վրայ։

ՓՈՔՐ ԱԶԳԵՐՈՒ ՎԵՀԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԻ ՏԱԿ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

այսօր աշխարհը բաժնուած է զանազան պետութիւններու, որոնք գլխաւորականապէս կը մրցին միմեանց դէմ։ Այս վիճակը ոչ միայն աշխարհը վերածած է անտանելի դժոխքի մը, այլ ստեղծած է յարաճուն պատերազմական գոյավիճակ մը, բոլորը բոլորին դէմ։ Ուստի մարդկային բարոյականութիւնը կը պահանջէ երթալ դէպի բնութիւնը՝ նորոգելով հին բարոյական կանոնները, հիմնելով համամարդկային վեհապետութիւն մը, որ գայ սրբագրելու միջազգային մեր անկատար օրէնքը։ Եթէ ամէն մարդ ջանայ ինքզինքը քիչ մը ազատել ազգայնական ըմբռնումներէն, ներքին յեղափոխութեամբ մը ընդվզի ընդդէմ ազգայնականութեան, գերագոյն պարտականութիւն մը կատարած կ'ըլլայ 20րդ դարուն։ Պարտութիւն ազգային անհատ պետութեանց կը նշանակէ յաղթութիւն միջազգային վեհապետութեան եւ համաշխարհային համայնքին։

«Այս աշխարհաքաղաքացին ընդհանրապէս պէտք է պայքարի ընդդէմ միջազգային պետութեան եւ մասնաւորապէս սոցիալիստական աշխարհի վեհապետութեանց»։

Այս վերջին պարբերութեամբ Արթըր Ֆրոստը կը զրպարտէ Սոցիալիստական պետութիւնները եւ կը խեղաթիւրէ իրական ճշմարտութիւնները։ Ան ներկայ պուրժուա պետութիւնները յարմարագոյնը կը նկատէ այս համամարդկային գաղափարը իրագործելու աշխարհիս վրայ եւ կ'ըսէ. «Միացեալ Նահանգներն աշխարհը այս քաոսէն ազատելու Մեսիան են»։

Սոցիալիստ տեսաբանները հարցը ամէն անկիւնէն դիտելով կը յայտարարեն, թէ ազգային վեհապետութեան սկզբունքը մեծագոյն խարիսխն է, ընկերային եւ տնտեսական տարբեր դրութիւն ունեցող ազգերու յարաբերութեանց եւ խաղաղ գոյակցութեան։ Սակայն պուրժուա տեսաբանները կը ժխտեն այս տեսութիւնը եւ յամառօրէն կը պնդեն, թէ խաղաղ գոյակցութիւնը սոսկ պատրանք մըն է, կարելի չէ պատերազմներ արգիլել եւ պաշտպանել մարդկային ընկերութիւնը, որքան ատեն որ վեհապետութեան սկզբունքը գոյութիւն ունի։ Այս վարկածը կը պաշտպանէ առաւելապէս Հանս Քելսըն իր Collective Security under International law *աշխատութեան մէջ։*

Սակայն ան աչքը կը գոցէ այն իրողութեան, թէ ներկայ միջազգային օրէնքը կ'արգիլէ միջազգային հարցերը պատերազմով լուծել։

Ան կ'ըսէ. «Թէ անհատ ազգերը ենթակայ են միջազգային օրէնքին՝ սոսկ խաբկանք մըն է։ Պատերազմներ այն ատեն կը դադրին եւ աշխարհի ապահովութիւնը այն ատեն իմաստ մը կ'ունենայ, երբ ազգեր հաւաքուած են մէկ համայնքի եւ մէկ կառավարութեան իշխանութեան ներքեւ»։ Անգլիացի քաղաքական հարցերը վերլուծող Պրիան Քրոզիեր իր «The Morning after, A Study of Independency» *աշխատութեան մէջ կ'ըսէ. «Ներկայ աշխարհի կացութեան մէջ, քաղաքական անկախութիւնը կորսնցուցած է իր նշանակութիւնը»։ Նոյն սկզբունքը տարբեր ձեւով կը բացատրէ Միչիկընի Համալսարանի փրոֆեսոր Ինիս. Լ. Գլոտ իր* «Power and International Relations» *աշխատութեան մէջ, երբ կ'ըսէ. «Ազգային պետութիւնները մարդկային ընկերութեան խառնակիչ չար ոգիներն են եւ մարդկութիւնը մշտնջենապէս կը մղեն պատերազմի եւ այսպիսով աշխարհիս վրայ երբեք չենք կրնար ունենալ խաղաղ եւ հանդարտ կեանք մը», եւ կ'առաջարկէ հիմնել ազգերու դաշնակցային դրութիւն մը։*

Այսպէս բոլոր պուրժուա տեսաբանները կ'աշխատին տկար ազգերու վեհապետութիւնն ու անկախութիւնը զոհել եւ զանոնք նախազ դարձնել դրամատէր-կայսերապաշտ ազգերու շահերուն։ Եւ այսօր զարմանալի չէ տեսնել որ «The American Chambers of Commerce and Association Manufacturers» *իրենց տրամադրութեան տակ ունին հազարաւոր կորիզային ռումբեր, ովկիանոսներու վրայ բազմաթիւ պատերազմական նաւեր, օդին մէջ անթիւ ու անհամար ռմբաձիգ օդանաւեր, որոնք կը սպառնան աշխարհի համայն մարդկութիւնը մէկ յայտարարի վերածել՝ իրենց թագաւորութեան ներքեւ։*

Ա. ՎԱՍԻԼԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐՆ ՈՒ ԳԻՒՂԵՐԸ ԿԱԶ ԿԸ ՍՏԱՆԱՆ

Քաղաքներու կազաւորման մէջ Հայաստան երրորդ տեղը կը գրաւէ Խորհրդային Միութեան բոլոր Հանրապետութիւններուն միջեւ։ Այսպէս, 142 արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններ եւ 211.000 յարկաբաժիններ հայկական կազով կը պարենաւորուին։

Հայաստանի կազամուղներուն երկարութիւնը 600 քիլոմեթրէն աւելի է այսօր։ Այժմ կազամուղ մը կը կառուցուի Սեւանայ լիճին շուրջ, որ կազ պիտի հայթայթէ Կամօ, Մարտունի, Բասարկեչար, Կրասնոսելսք գիւղերուն։ Կառուցումը պիտի լրանայ Հոկտեմբերեան Մեծ Յեղափոխութեան յիսնամեակի օրերուն։ Այս տարի կազ պիտի ստանան նաեւ Էջմիածինի, Հոկտեմբերեանի շրջանները եւ Ալլահվերտի քաղաքը։

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة "ج.ع.م." - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) - Tél. 915013
Adresse Télégraphique: TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 198—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1967 | ՀԱՏԸ ԶԵՌՔԷ 2,5 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. | عدد رقم ١٩٨ - الخميس ٥ اكتوبر ١٩٦٧

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԱՌԻԹՈՎ

ՃՇԴՈՒՄ

Անդրադառնալով «Յուսաբեր»ի 21 Սեպտեմբեր 1967ի թիւ 145ի մէջ երեւցած 19 Սեպտեմբեր 1967 թուակիր յայտարարութեան, զոր «Ազգային ճակատ»ի կողմէ ստորագրած են ՊՊ. Արփիարեան եւ Յակոբեան, եւ «Չէզոք-անկախ-անկուսակցականներ»ու կողմէ՝ ՊՊ. Զարպհանելեան եւ Ամասունի, եւ ուր հանրութեան կը ծանուցուէր թէ համերաշխութիւն գոյացած է 1955ի եւ 1961ի ընտրութեանց մասնակցող կողմերուն միջեւ, ներկայիս կուզանք ճշդելու, թէ վերոյիշեալ ընտրութեանց պայքարող կողմերն էին «Էջմիածնական միացեալ ճակատ», բաղկացած սոյն ճշդումը կատարող կազմակերպութիւններէն եւ «Ազգային ճակատ», բաղկացած Հ.Յ. Դաշնակցութենէն եւ իր հովանաւորած կազմակերպութիւններէն:

Աղեքսանդրիոյ մեր հայ համայնքին եւ ի մասնաւորի ընտրելու իրաւունք ունեցող մեր ազգայիններուն կը յայտարարենք, թէ մեր ճակատը, մնալով հաւատարիմ իր 1955ի եւ 1961ի ազգային եւ կրօնական ուղեգծին, այս ընտրութիւններուն եւս կը մասնակցի «Ազգային աւանդապահ թեկնածուներ»ու ցանկով, զոր կը գլխաւորէ Պր. Վահան Ալեքսանեան, եւ որուն մաս կը կազմեն նաեւ 23 անկախ ազգայիններ:

Ուստի, տրուած ըլլալով որ ՊՊ. Մարտիկ Զարպհանելեան եւ Յարութիւն Ամասունի շեղած են մեր ուղեգծէն, եւ հետեւաբար, դադրած վայելելէ մեր վստահութիւնը, ոչ մէկ հանգամանք կամ իրաւասութիւն ունին մեր ճակատին անունով խօսելու, բանակցելու կամ համաձայնութիւն կայացնելու:

Ուրեմն, պաշտօնապէս կը յայտարարենք, թէ որեւէ համերաշխական համաձայնութիւն ցարդ գոյացած չըլլալով, 22 Հոկտեմբեր 1967ի ընտրութեան կը մասնակցինք, մեր դէմը ունենալով «Ազգային ճակատ»ը, այսինքն Հ.Յ. Դաշնակցութիւնը, իր հովանաւորած կազմակերպութիւնները եւ իր համախոհ «չէզոքներ»ը:

ԷՋՄԻԱԾՆԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ-ՉԷԶՈՔՆԵՐՈՒ ԽՄԲԱՒՈՐՈՒՄ
ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ս.Դ. ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
«ՏԻԳՐԱՆ ԵՐԿԱԹ» ՀԱՅ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
Հ.Մ.Ը.Մ.-ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս ծանօթ է, Աղեքսանդրիոյ Քաղաքական ժողովը ներկայիս միակ ի զօրու մարմինն է ներկայացնելու համար Աղեքսանդրիոյ Ազգային Իշխանութիւնը:

Յիշեցնենք նաեւ՝ թէ ժողովին անդամներէն չէ ստորագրած միայն Պր. Լեւոն Եղուշեան, երկրէս բացակայելուն պատճառաւ:

Մենք՝ ստորագրեալներս, անդամք Աղեքսանդրիոյ Քաղաքական Ժողովոյ, անդրադառնալով «Յուսաբեր»ի թիւ 145, 21 Սեպտ. 1967ի մէջ երեւցած պաշտօնական յայտարարութեան, ուր Աղեքսանդրիոյ հայ համայնքին եւ ընտրելու իրաւունք ունեցող ազգայիններուն կը ծանուցանուի, թէ 1955ի եւ 1961ի Թեմական ընտրութեանց մասնակցող երկու կողմերը՝ չէզոք-անկախ-անկուսակցականներու խմբաւորումը եւ Ազգային ճակատը որոշած են միասնաբար կազմել Աղեքսանդրիոյ յառաջիկայ Թեմական ընտրութեանց ընտրելիներու համաձայնական ցանկ մը, ներկայիս կուզանք հրապարակաւ յայտնելու, թէ հակառակ որ մասնակցած էինք վերոյիշեալ ընտրութիւններուն իբրեւ անկախ թեկնածուները Էջմիածնական ճակատին, որպէս ազգային երեսփոխան մեր ընտրութենէն ետք, մենք միշտ գործած ենք իբրեւ անկախ երեսփոխաններ, եւ ոչ թէ «չէզոք-անկախ-անկուսակցական երեսփոխաններու խմբաւորում» իր յատուկ վարչութիւնով:

Ուստի որոշած ենք անկողմնակալօրէն շարունակել գործադրութիւնը մեզի վստահուած պարտականութիւններուն:

Հետեւաբար յստակ է թէ խնդրոյ համաձայնութիւնը, զոր ստորագրած են ՊՊ. Մ. Զարպհանելեան եւ Յ. Ամասունի, յանձնառու կ'ընէ միմիայն զայն ստորագրող անձերը եւ ոչ թէ ազգային երեսփոխանները:

ՀԱՅԿ ՔԻՐԱԶԵԱՆ՝ ՓՈԽ ԱՏԵՆԱՊԵՏ
ԲԻՒԶԱՆԴ ԲՐՈՒՏԵԱՆ՝ ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ
ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅԿ ԳՈՒԹՆՈՒԵԱՆ՝ ԳԱՆՁԱՊԱՀ
ԵԴՈՒԱՐԴ ՐԷՅԻՁԵԱՆ՝ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ
ՎԱՀԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ՝ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ՀԻՒՍԷՅՆ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

«Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութեան հարց գոյութիւն չ'ունենար այնքան ատեն՝ որ նախայարձակը արաբական հողամասին վրայ կը գտնուի», յայտարարեց Նախագահ Փոտկորնի Յորդանանի թագաւորին ի պատիւ տրուած ընթրիքի ընթացքին:

Յորդանանի Հիւսէյն Թագաւորին եւ Սովետ ղեկավարներուն միջեւ բանակցութիւնները սկսան Քրեմլինի մէջ, Երեքշաբթի 3 Հոկտ.ին:

Այս բանակցութեանց գլխաւոր հարցն է Իսրայէլեան յարձակման թողած հետքերու ջնջումը, ինչպէս նաեւ Միջին Արեւելքի կացութիւնն ու Սովետ-Յորդանանեան յարաբերութիւնները:

Բանակցութիւնները ընթացան անկեղծ եւ իրերահասկացողական մթնոլորտի մէջ:

Հիւսէյն Թագաւոր անձնական տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետ Ալեքսէյ Քոսիկինի հետ:

Ի պատիւ Յորդանանի Թագաւորին տրուած ընթրիքին, Նախագահ Փոտկորնի խօսք առնելով յայտարարեց՝ որ Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութեան հարց չի կրնար գոյութիւն ունենալ այնքան ատեն՝ որ Նախայարձակ Իսրայէլեան զօրքերը կը գտնուին արաբական հողի վրայ ու աւելցուց. «Արաբ երկիրներու միութիւնը՝ ինչպէս նաեւ Ս. Միութեան հետ բարեկամութեան զօրեղացումը լաւագոյն գրաւականներն են Նախայարձակման թողած հետքերուն անհետացման համար մղուած պայքարին վերջնական յաղթանակին:

«Կայսերապաշտներու դէմ մղուած արդար պայքարին առթիւ մենք պիտի շարունակենք ամէն կարելի օժանդակութիւն՝ բոլոր պետութիւններուն, ինչ որ ալ ըլլայ անոնց ընկերային կառուցուածքը»:

Կը կարծուի թէ Ս. Միութիւնը զինուորական եւ տնտեսական լայն օժանդակութիւններ պիտի ընծայէ Յորդանանի:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԱԿԱՆՆԵՐ

ԱՆՔԱՐԱ (ԵՓԻ).- *Անքարայի մէջ երկու օր գաղտնի նիստ գումարելէ ետք՝ Հիւսիսային Ատլանտեանի Ուխտին Հիւլէական Ծրագրումի կոմիտէն հրապարակեց յայտարարութիւն մը, ըստ որուն ծրագրուած է Արեւելեան Եւրոպայի սահմաններուն երկայնքին հիւլէական ականներ ցանել:*

Անդամ եօթը երկիրներու պաշտպանութեան նախարարները համաձայն գտնուած են Թուրքիոյ ներկայացուցած պահանջքին՝ որ Ս. Միութեան հետ ունեցած իր սահմանին երկայնքին հիւլէական ականներու զետեղումը կը պահանջէ:

(«Ճ».- Այս որոշումով՝ հայկական Անիի պատմական տաճարներուն թանկագին մնացորդներուն ու հնութիւններուն ներքեւ հիւլէական ականներ պիտի զետեղուին...)

ՊՈՐՈԼԼՈՍ ԼՃԻՆ ՑԱՄԱՔԵՑՈՒՄԸ

Պորոլլոս լճին ցամաքեցումը, որ պիտի արժէ 16 միլիոն ոսկի (ներառեալ մեքենական աշխատանքներն ու ամբարտակներու եւ կամուրջներու շինութիւնը) պիտի տայ երկրին հետեւեալ առաւելութիւնները.

– *157.000 Ֆետտան մշակելի հող՝ որուն տարեկան եկամուտը կը հաշուուի 10 միլիոն ոսկի:*

– *Ձկնաբուծութեան աճում օրական 300 թոնով:*

– *Տելթայի հիւսիսային մասի հողամասի աղային պարունակութեան նուազեցմամբ, իւրաքանչիւր Ֆետտանի արդիւնքին յաւելումը:*

Այս ծրագրին գործադրութիւնը տարեկան 20 միլիոն ոսկիի եկամուտ մը պիտի ապահովէ՝ որ պիտի ծառայէ այդ շրջանի բնակչութեան կենսամակարդակի բարձրացման:

ԱՀԱԶԱՆԳ...

Հնչեցնե՛նք ահազանգը՝ մինչեւ որ լսեն մեզ: Հնչեցնե՛նք՝ իբր սոսկ հայ անհատ, թէ մշակութային կազմակերպութիւն, հայ Գաղութ՝ թէ Սփիւռք...:

Ահազանգը հնչեցնելո՛ւ մէջ գէթ՝ ըլլանք միասին, միակամ...:

Ահազանգ, ի՞նչ բանի համար սակայն:

Անցեալէն մեզի հասած Մշակոյթի գանձերը կը գտնուին վերջնականապէս փճացումի ենթակայ՝ Միջին Արեւելքի Պատերազմին պատճառաւ:

Ահազանգը կու գայ Փարիզէն, ուր Միացեալ Ազգերու Կրթական, Գիտական եւ Մշակութային Կազմակերպութեան (UNESCO) *ընդհ. Տնօրէն պ. Ռընէ Մահիւ* (RENE MAHEU) *կ'ուզէ գործադրել տալ 1954ին Լահէյի մէջ կնքուած Ուխտը՝ որ կոչուած է պահպանելու «Երկրի մը մշակութային ժառանգը»:*

Ուխտը ստորագրող երկիրները յանձն առեր են «...Արգիլել՝ յուշարձաններու գործածութիւնը որեւէ այլ նպատակի որ կրնայ փճացում կամ աւեր պատճառել ու ձեռք առնել հարկ եղած միջոցները այդ մասունքները պահպանելու համար»:

Պ. Ռընէ Մահիւ հանդիպումներ ունեցեր է Զուիցերիոյ, Իսրայէլի, Ա.Մ.Հ.ի, Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի ներկայացուցիչներուն հետ եւ ուզեր է որ այս երկիրները վերջ տան թալանի, ապօրէն սեփականացումի, ինչպէս նաեւ վանտալական որեւէ արարքի՝ մշակոյթի կոթողներուն:

Դիւանագիտական լեզուով՝ խօսքը ուղղուած է Իսրայէլի՝ որ արաբական Հայրենիքէն գրաւած է այնքան հողամաս ու թալանի ու աւերի տուած՝ գրաւած տեղերը:

Մեր սիրտին շատ մօտիկ է Տնօրէն Ռընէ Մահիւի տուած Ահազանգը: Առաջին առթիւ սակայն՝ կը խնդրենք որ Թուրքիա՛ն ալ, իբր Միջին Արեւելքի երկիր որ ստորագրեր է Ուխտը՝ ՑԱՐԳԷ ՁԱՅՆ այլեւս: Հրաւիրուի՛ այս կարգի ժողովներուն:

Աշխարհի Մշակոյթին մէկ անբաժան մասնիկն են անհամար ու կիսաւեր հայ կոթողները, որոնք ողբերգականօրէն ու մարտիրոսաբար կը մնան դեռ՝ ներկայ Թուրքիոյ մէջ՝ մեր բռնագրաւուած հողերուն վրայ:

Պէտք է փրկել Մնացորդացը՝ մարդու եւ բնութեան գործած ու գործելիք աւերէն: Հի՛մա: Վաղը կրնայ շատ ուշ ըլլալ...:

Այսպէսով՝ բացառիկ եւ հազուագիւտ առիթը կ'ընծայուի Միացեալ Ազգերու Պատկառելի Կազմակերպութեան՝ պահպանելու ՆԱԵՒ հայ Մշակոյթի բեկորները փճացումէ եւ այն բաներէն որ նուիրագործուած են յիշեալ Ուխտով:

Անհատներ, հայ Մշակոյթի բարեկամներ, Միութիւններ, հայ Գաղութներու առաջնորդներ՝ կրօնական թէ ազգային՝ բարձրացնենք հայ իրաւազուրկ Սփիւռքին Ձայնը՝ փրկելու համար տակաւին՝ Փրկուելիքը:

Զուտ մշակութային հարց է ասիկա: Քաղաքականութեան նշոյլ իսկ չկայ այս տեսակ ձեռնարկի մը մէջ: Ո՛վ կ'ուզէ, ի՞նչ կ'ուզէ թող ըսէ: Մեր գործը Ունեսքոյին հետ է: Ու կարելի է Փարիզ Պատուիրակութիւն մը կազմել ու տեսակցիլ Պ. Ռընէ Մահիւի հետ: Բայց պէտք է շարժիլ, ձեռնածալ չմնալ, օգտուիլ մեզի ներկայացող ամէ՛ն առիթէն:

Կը հնչեցնեմ Ահազանգը...: Յաջողութիւն՝ Հայութեան:

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

29-9-1967

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԻՔԹՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ԱՆԴԱՄ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Նախագահ Վիքթոր Համբարձումեան Իտալիոյ Գիտութիւններու Ակադեմիայի օտար անդամ ընտրուեցաւ։ Այս ընտրութիւնը կը յայտնէ Իտալական Ակադեմիայի փոխ-նախագահ Բենիամինօ Սեկրէ՝ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիային ուղղուած նամակով մը։

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԵՐԳ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԵՐԵՒԱՆ, 29 Սեպտ. (ԹԱՍՍ Հ. Գ.)— Պուլկարահայ սիրող արուեստագէտներու փառատօնին բացումը կատարուեցաւ երէկ՝ Հայֆիլհարմոնիայի դահլիճին մէջ համերգով մը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին Սոֆիայէն, Փլովտիւէն, Ռուսէէ, Վառնայէն և Շումէնէն հինգ հարիւր հայ արուեստասէրներ։

Համերգը սկսաւ Սոֆիայի «Երեւան» երգչախումբով և Ռուսէի «Կոմիտաս» երգի անսամպլով։ Հիւրերը յաջողութեամբ կատարեցին երգահան Ալ. Յարութիւնեանի «Ասք Հայաստանի Մասին» ստեղծագործութիւնը. նուագախումբը կը ղեկավարէր Աղեքսանդր Վլատիկերով՝ որ Երեւանի մէջ շատ ժողովրդականութիւն կը վայելէ, և ուր երրորդ անգամն է որ կ'այցելէ։

Պուլկարահայ սիրող արուեստագէտներէն զատ այս համերգին իրենց մասնակցութիւնը բերին նաեւ Սովետահայ արուեստագէտներ։

Ս. Միութեան ժողովրդական արուեստագիտուհի Տաթեւիկ Սազանդարեան երգեց Պուլկար ժողովրդական երգեր։ Ս. Միութեան ժող. երգիչ Նար Յովհաննէսեան մեներգեց երգահան Ստեփան Զօրպաչեանի վերջերս յօրինած երգը, նուիրուած՝ Սովետ եւ Պուլկար ժողովուրդներու բարեկամութեան։

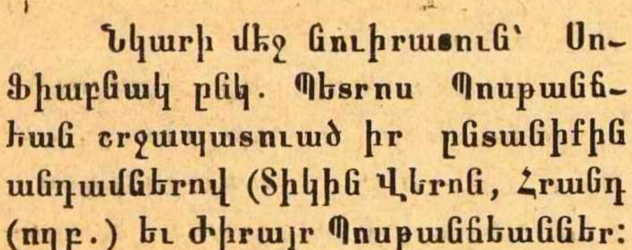
Համերգին ներկայ էին Հ. Կ. Կ. Կ. քարտուղար Ռ. Խաչատրեան, Հայաստանի Մշակոյթի նախարար Յ. Պապտասարեան, Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի կոմիտէի Նախագահ Վ. Համազասպեան և Սովետ ու Պուլկար բարեկամական ընկերակցութեան հայկական բաժանմունքի Նախագահ Գ. Սեւունց։

Համերգի սկզբնաւորութեան Ս. Հայաստանի Մշակոյթի Նախարարի տեղակալ Սամսոն Գասպարեան և Պուլկարիոյ արուեստի և Մշակոյթի կոմիտէի գլխաւոր քարտուղար Ժիվկա Վիչքովա բարեմաղթութիւններ փոխանակեցին։

Այս համերգը պատկերասփռուեցաւ։

ՍՏԱՑՈՒԵԼ Է ՍՓԻՒՌՔԷՆ

Սոֆիաբնակ հասարակական գործիչ Պետրոս Պօսթանճեանը Հայաստանի գիտութիւնների ակադեմիայի գրադարանին է ուղարկել 2172 գրադարանային միաւորներից բաղկացած իր սեփական գրադարանը։ Բացի օտար լեզուներով 4 հայագիտական գրքերից, Թացած ամբողջ գրականութիւնը հայերէն է։ Գրադարանը հարուստ է Պոլսում, Զմիւռնիայում, Բուլղարիայում, Ֆրանսիայում, Եգիպտոսում, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներում և այլ գաղթօջախներում լոյս տեսած պարբերական մամուլի հաւաքածուներով, գրական ու երգիծական տարեցոյցներով, զանազան ժողովածուներով և մենագրական աշխատութիւններով։

Նկարի մէջ նուիրատուն՝ Սոֆիաբնակ ընկ. Պետրոս Պօսթանճեան շրջապատուած իր ընտանիքին անդամներով (Տիկին Վերոն, Հրանդ (ողբ.) եւ Ժիրայր Պօսթանճեաններ։

Պօսթանճեանը ծնուել է Կ. Պոլսում և մանուկ հասակից ծնողների հետ տեղափոխուել Բուլղարիա։ Այստեղ նա գործօն մասնակցութիւն է ունեցել Բուրկազի «Արարատ» ընթերցարան-գրադարանի հիմնադրութեանը և երկար տարիներ վարել նրա տեսուչի պաշտօնը։

Իր անձնական գրադարանը նուիրելով Հայաստանի գիտութիւնների ակադեմիայի գրադարանին, նա գրում է. «Այսպիսով կը կարծեմ իմ համեստ միջոցներովս օգտակար եղած կ'ըլլամ իմ հայրենիքիս, որուն ծառայելու ուխտը ըրած եմ դեռ երիտասարդ տարիներուս»։

Պօսթանճեանի ուղարկած գրականութիւնը պահւում է առանձին գրապահարանների մէջ՝ «Պետրոս Օհանի Պօսթանճեանի անձնական գրադարան» անուան տակ և իր իւրայատուկ տեղն ունի գրադարանի երկու միլիոննոց գրքային ֆոնդում։

ԱՊԱՔԻՆՈՒՄ ԿԸ ՄԱՂԹԵՆՔ

Անձնական նամակէ մը կը տեղեկանանք՝ որ Պուլկարիոյ մեր պատուակալ թղթակից Յակոբ Աբէլեան աշխատանքի պահուն արկած մը ունեցած է և անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրուած, ուր բժիշկները մօտ մէկ ու կէս ժամ գործողութեան ենթարկած են անոր վնասուած ձախ ոտքը։ Բանի մը օր հիւանդանոցին մէջ բժիշկներու հսկողութեան տակ մնալէ ետք՝ այժմ փոխադրուած է տուն։

Շուտափոյթ ապաքինում կը մաղթենք մեր յարգելի ընկերոջ։

ՄԱՆՈՒԷԼ ՄԵՆԵՆԿԻՉԵԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ Է

Լիբանանահայ տաղանդաւոր երգիչ Մանուէլ Մենենկիչեան, Հայաստանի Մշակոյթի Նախարարութեան հրաւէրով Երեւան մեկնեցաւ մէկ ամսուան շրջապտոյտով։

Մանուէլ ելոյթներու շարքով հանդէս կու գայ հայրենի բեմի վրայ, հարուստ երգացանկով մը։ Վստահ ենք որ ան պիտի գոհացնէ իր ունկնդիրները, որոնք ծանօթ են իրեն եւ զինք բարձր կը գնահատեն։

Մանուէլին կ'ընկերանայ իր մայրը՝ Տիկին Թագուհի Մենենկիչեան։

Անոնք Սեպտ. 21ին օդի գծով հասան Երեւան։

—— ✲✲ ——

ԴԱՄԱՍԿՈՍ

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅ ՅԱՌԱՋԴԻՄԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

19 Սեպտեմբեր 1967, Երեքշաբթի կէսօրէ առաջ Սուրիահայ Յառաջդիմական Ճակատի կեդրոնական մարմինը մասնաւոր դպրոցներու յատուկ թիւ 127 նախագահական նոր հրամանագրի կապակցութեամբ՝ յաջորդաբար տեսակցեցաւ Կրթական նախարար Ն. Վ. Սլէյման Խոշի եւ Ներքին Գործոց նախարար Ն. Վ. Մուհամէտ Էյտ Աշաուիի հետ։

Այս առթիւ Սուրիահայ Յառաջդիմական Ճակատի կեդրոնական մարմինը հայ դպրոցները շահագրգռող առաջարկներ ներկայացուց։

Ճակատի ղեկավարութիւնը զոյգ նախարարներուն կողմէ արժանացաւ սիրալիր ընդունելութեան, կը գրէ «Արարատ»։

—— ✲✲ ——

ԳԱՀԻՐԷ

ՌԱՏԻՈՃՐՈՅՑ ՄԻՋ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԿԱՅԱՆԷՆ

Եգիպտահայ երգահան Արամ Մուրատեան Երկուշաբթի, 9 Հոկտեմբեր 1967, երեկոյեան ժամը 11ին, արաբ երգիչ Սամիր Էլ Իսքանտարանիի հետ զրոյց մը պիտի ունենայ Միջին Արեւելքի ռատիոկայանէն, Ա.Մ.Հ.ի Վարշաւիոյ փառատօնին մասնակցութեան եւ առաջնութեան մրցանակի արժանանալուն առթիւ։

ՀՈՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսը կը տեղեկացնէ՝ թէ Ս. Էջմիածնի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի Ատենապետ Գերաշնորհ Հայկազուն Արքեպիսկոպոս Աբրահամեան դէպի Հնդկաստան իր նամբուն վրայ պիտի անցնի Եգիպտոսէն եւ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա.ի հայրապետական օրհնութիւնները պիտի բերէ մեր գաղութի զաւակներուն՝ մօտ 15 Նոյեմբեր 1967 թուականին։

Այս բարեբաստիկ առիթէն օգտուելով Գահիրէի Պատկ. Քաղաքական Ժողովը յարմար տեսաւ երջանկայիշատակ Առաջնորդ Տ. Մամբրէ Սրբ. Արքեպս. Սիրունեանի հոգւոյն ի հանգիստ մահուան ա. տարելիցին առթիւ կատարել հանդիսաւոր պաշտամունք նախագահութեամբ Գերշ. Տ. Հայկազուն Արքեպս. Աբրահամեանի։

ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

550 ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ

Հայաստանի Հ. Կ. Կեդր. Կոմիտէի քարտուղար Ա. Քոչինեանի և Սփիւռքահայութեան հետ մշակութային կապի Կոմիտէի նախագահ Վ. Համազասպեանի հրաւէրով՝ Պուլկարիոյ «Երեւան» Մշակութային Միութեան բոլոր մասնաճիւղերէն 550 անդամներ մեկնեցան Հայաստան՝ տարիներու վաստակ ունեցող մշակութային իրենց աշխատանքները ներկայացնելու համար հայրենիքին մէջ բնակող իրենց հարազատ քոյրերուն և եղբայրներուն։

Սեպտեմբեր 23ին Ռուսէ հասան Սոֆիայի երգչախումբը և թատերական կազմը, Վառնայի երգիպարի համոյթը և թատերախումբը, Շումէնի երգի. պարի համոյթը։ Անոնց միանալով Ռուսէի երգիպարի խումբը՝ թիւով 550 հոգի առաւել ազգականներու և բարեկամներու մեծ բազմութիւն մը ճամբայ ինկան դէպի Ռուսէի մեծ կայարանը, որ նեղ կու գար պարփակելու համար բոլորը։

Մայրաքաղաքի գործողութիւններ աւարտելէ ետք՝ բախտաւոր ճամբորդները գրաւեցին իրենց տեղերը շոգեկառքին մէջ։

Որոշեալ ժամուն գնացքը ըսկսաւ կամաց կամաց շարժիլ՝ իր հետ տանելով շուտով Մայր Հայրենիքը տեսնելու անձկութեամբ տրոփող սրտեր։ Թէ հրաւիրեալները և թէ անոնց բարի ճանապարհ մաղթելու եկողները միաբերան կը բացականչէին. «Կեցցէ՛ Պուլկարիան, կեցցէ՛ Սովետական Հայաստանը»։

Այս մեծ ձեռնարկին յաջողութեան համար անխոնջ աշխատանք տարաւ «Երեւան» Մշակութային Միութեան կեդրոնական վարչութեան եռանդուն նախագահ Գաբրիէլ Գաբրիէլեան։ Իսկ այդ ձեռնարկին իրականացումն ու գործադրութիւնը կը պարտինք մեր մայր հայրենիքի կառավարութեան և պուլկար պատասխանատու մարմիններուն ու անոնց իմաստուն նախարարապետ Թոտոր Ժիվքովին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻԿՆԵՐ

Հայաստանեայց Եկեղեցի»էն կը տեղեկանանք թէ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի մէջ, առաջնորդարանի պաշտօնաթերթեր, «Հայաստանեայց Եկեղեցի» և «Արմինիըն Չըրչ» և Հայց. Եկեղեց. Երիտ. Կազմակերպութեան օրկան «Արմինիըն Կարտիըն» ամսաթերթերէն զատ, նաև կը հրատարակուին թերթիկներ, ոմանք տպագրեալ և ոմանք խմորատիպ։ Ստորև կու տանք ցանկը այդ հրատարակութիւններուն.

Ուաշինկթըն	ՇՆՈՐՀԱԼԻ	Նորթ Ֆիլատելֆիա	ԼՈՅՍ
Գլիվլէնտ	ՓԱՐՈՍ	Շիգակօ	ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ
Եունիըն Սիթի	ՏԵՍԻԼ	Ուեսդ Ալիս	ՕՇԱԿԱՆ
Էվընսդըն	ԳՈՂԳՈԹԱ	Ուեսդ Ֆիլատելֆիա	ՄԵՐ ՏՈՒՆ
Թենեֆլայ	ՃԱՌԱԳԱՅԹ	Ուոթըրթաուն	ԼՈՅՍ
Թորոնթօ	ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ	Ուոքիկըն	ՈՍԿԵԿԱՆ
Թրոյ	ԼՈՒՍԱԲԵՐ	Ուստր	ՊԱՏԳԱՄԱԲԵՐ
Իսթ Սէյնթ Լուիզ	ՇՈՂԱԿԱԹ	Պոսթըն	ՏԱՃԱՐ
Հարթֆըրտ	ԶԱՆԳԱԿ	Պրիճփորթ	ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ
Մայամի	ՁԱՅՆ	Ռէյսին	ՎԱՐԱԳ
Մոնթրէալ	ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ	Սաութ Միլվոքի	ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ
Նիւարք	ԿԱՆԹԵՂ	Սփրինկֆիլտ	ՍԱՆԱՀԻՆ
Նիւ Եորք, Ս. Խաչ	ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ	Տիթրոյթ	ՋԱՀԱԿԻՐ
Նիւ Եորք, Ս. Գր. Լուս.	ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ	Փրավիտէնս	ՓԱՐՈՍ
Նիւ Եորք Սբ. Նահատակաց	ՆԱՐԵԿ	Փիցպըրկ	ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ
Նիւ Պրիթըն	ԼՈՅՍ	Ֆերլոն	ԼՐԱՏՈՒ

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆՑ ՖՈՆՏԻՆ

	Ե.Ո.
Ա. Ցանկի Գումար	580
Ս. Եկեղեցւոյ Տիկնանց Խնամակալութիւն	50
ՈՖ (Ընկ. Թիւ 5145)	50
Հայց. Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Դպրոց	25
Տէր և Տիկին Բարսեղ Մէֆէրեան	25
Տէր և Տիկին Վարուժան Գազանճեան	25
Տէր և Տիկին Վահրամ Մանուկեան	15
Տէր և Տիկին Երուանդ Թաշճեան	10
Տէր և Տիկին Երուանդ Տէմիրճեան	5
Տէր և Տիկին Յովակ Երզնկացեան	5
Տէր և Տիկին Տիգրան Սաատէթեան	5
Տէր և Տիկին Յովսէփ Տէր Ստեփանեան	5
Օրիորդ Ալիս Յովսէփեան	5
Գումար Ե.Ո.	805

ԻՒՂ՝ ԿԱՆԹԵՂԻՆ ՀԱՄԱՐ...

«ՈՍԿԻ ԳԵՂՈՆ»

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

(«Ոսկի Գեղօն», քերթուածներ՝ 1960—1967, տպագրուած Փարիզ՝ 1967ին, 144 էջ, հեղինակ՝ Մառի Աթմաճեան:)

Բանաստեղծուհիին վաստակը եղող եօթներորդ հատորն է ասիկա, որ կը ձօնէ իր նահատակ եղբօր՝ Գեղամ Աթմաճեանի (բանաստեղծ Ա. Սեմա) «Անյայտ կորստեան 27րդ տարեդարձին», որպէսզի «... այս ոսկի գեղօններու դաշներգին մէջ շարունակուի յիշատակի դարունը...»:

Գրեթէ մէկ շունչով «ունկնդրեցի» «Գեղօն»ին մեղեդին:

Ճամբայ կտրած գրագիտուհի է Մառի Աթմաճեան: Մէկն անոնցմէ՝ որ արտասահմանի հայ

Բանաստեղծուհի Մառի Աթմաճեան

կնոջ անունով կրնայ ներկայանալ աշխարհին: Տիկինը ունի նկարագիր՝ որ յատուկ է մեր ցեղին. պայծառ ճակատ, յարատեւող ոգի, որ չի գիտեր յուսահատիլ՝ ըսփիւռքի մեր գրական օրէ օր դալկացող կանթեղին լոյսէն...:

Այսօր՝ երբ դժուար է անգամ օրաթերթի մը նոր ընթերցող ճարելը, երազային կը թուի քերթողագիրք մը լոյս ընծայելը: Ո՞վ շնո՛րհք կ'ընէ գիրք գնելու և ցոյց տալու որ նիւթապէս գէթ՝ կը գնահատէ հայ Մշակոյթը: Ո՞վ կը հաւատայ որ առանց հայ Գիրքի՝ չկայ հայ Մշակոյթ, թէ հայ Մշակոյթ սիրելը՝ խօսիլ և բեմերէն պոռալ ու ճառաբանել չէ, շողոքորթութիւն ու կեղծիք ընել չէ, ո՞վ...: Եւ հակառակ այս ամենուն, կի՛ն բանաստեղծը բարձր կը բռնէ ահա՝ ՋԱ՛ՀԸ մեր Մշակոյթին:

Ա՛յս բանին համար միայն, շնորհակալութի՛ւն Մառի Աթմաճեանին և բոլոր անոնց՝ որ ամենէն անյոյս կարծուած վայրկեաններուն կը հասնին, իրենց հոգիէն կեանք և աչքէն լոյս կուտան հայ Գիրին ու իւղ կը լեցնեն մեր կանթեղին մէջ...:

Գրական արժանիքէն ոչինչ պիտի կորսնցնէր «Գեղօն»ը եթէ ԿԷՍԻՆ իջնէր ծաւալը: Ու ասիկա՝ ոչ թէ ՋՆՋԵԼՈՎ քերթուածներ, այլ պահելով հանդերձ շարքը՝ յապաւելով, զտելով ամբողջ տուներ, հատուածներ:

Պատկերներու և կրկնութիւններու զեղումին մէջ կը մարի տեղ տեղ «գեղօններ»ուն մեղմօրօր մեղեդին...:

Միակ օրինակ մը. «Ագռաւն ու Սոխակը», կը փռէ թեւերը հինգ ու կէս էջի վրայ՝ ըսելու համար մեզի՝ թէ վաւերական քերթողն է Սոխակը՝ որուն Երգը միայն պիտի ապրի...: Առա՞կ՝ թէ հեքեաթ...:

Կան քերթուածներ ալ՝ որ կը սիրենք խորապէս ու կը հաւատանք որ ժամանակին մէջ պիտի ունենան իրենց լուսեղէն երթը, որովհետև ունին ամուր կառոյցք –ոչ անպայման դասական–, յղկում, մտածումի և զգացումի միաձոյլ և սրտաբուխ պոռթկում մը, որ հրավառութիւն է, տօնելու համար յաղթական ծնունդը հայ Գիրքին՝ որ աշխարհ է եկեր մռայլ ու մութ երկինքով՝ դարձեալ...:

Վաթսունի չափ քերթուածներէ որպէսզի կազմէին մեզի խոստացուած «Գեղօններու դաշներգ»ը՝ չունին նիւթի միութիւն մը, չեն ուղղուած (բացի «Նաւ մը ճերմակ»էն և «Հնչեակ՝ Սեմային Համար»էն) այն սիրելիին՝ որուն ձօնուած է Քերթողագիրքը: Ունի՛նք սակայն նիւթի և բանաստեղծական ձեւի ու սեռի հաճելի այլազանութիւն մը՝ որ կը բխի նաև ներշնչումի և մտածումի խորութեան չափէն: Ու համաձայն ենք բանաստեղծուհի Մառի Աթմաճեանին՝ երբ կ'ըսէ.

Կ'ուզեմ ցանել ես լիաբուռն
Ժամանակի եւ միջոցի
Խոր ընդերքին՝
Հրկիզումներն իմ էութեան,
Երազներուս եւ հաւատքիս:

Համամարդկային յառաջադէմ գաղափարներէն անբաժան է Աթմաճեանի հայրենասիրութիւնը: Կը խանդավառուի ընթերցողը, կը յուզուի ու կը համակուի լաւատեսութեամբ՝ Գալիքին համար:

Քերթողուհին կը հաւատայ թէ Արդարութիւն պիտի ըլլայ Հայուն.

Պիտի հասնիս դուն վերջապէս
Մեզ զլացուած Արդարութիւն ...:

Այս մեղեդին կը զարգացնէ հրեշտակային լաւատեսութեամբ ու կ'ըսէ, Շիրազը յիշեցնելով մեզի՝

... Եթէ չերթայ Հայը փրկել
Զոյգ գագաթներն Արարատեան՝
Լե՞ռը կու գայ անտարակո՛յս...:

Այսինքն՝ թէ հրա՞շք մը պէտք է՝ որ կատարուի մեր Երազը...:

Եթէ չկարդանք «Անմահութիւն»ը, չենք կրնար երեւակայել թէ արդէն մեծ մայր է բանաստեղծուհին՝ կեանքի մէջ: Կը կարծենք թէ այնտեղ ալ քերթողուհին զտեր է յաւիտենական երիտասարդութեան գաղտնիքը, աշխատանքը, այսինքն՝ Երգը.

Երգէ՛, պոետ, ու մի՛ նայիր քու
վարսերուդ սեւ ճերմակին...:

Արի է իբր կին գրող և բոլոր մայրերուն պէս՝ դէմ է Ոճիրին, ամենէն առաջ՝ հայութեան դէմ գործուած Ցեղասպանութեան և բուռն կերպով կը բողոքէ, հարցնելով, զարմանալով.

Ի՞նչպէս կրցան թոյլ տալ, որ դարէ դար անին
Եղեռն ու պատերազմ, մարտեր արիւնահեղ...
Դահիճներ ճահադէտ՝ մարեն լոյսը կեանքին...:
Եւ լո՞ւռ մնան մարդիկ,
մեղսակցութեամբ ահեղ...:

Հայաստան տեսնելն երբ աւելի «հայ» կ'ընէ սփիւռքահայը,

(Շար. տես էջ 4)

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՅՎԱԶՈՎՍԿԻ

ԾՈՎԱՅԻՆ ՏԱՐԵՐՔԻ ՄԵԾ ԵՐԳԻՉԸ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 150-ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

ՇԱՀԷՆ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

Երկրագնդի 6րդ աշխարհամաս են անուանել այն տաճարը, որ մարդկութիւնը կերտել է իր պատմութեան ընթացքում և սերունդներին ժառանգել իբրև մարդու հոգևոր աշխարհի մարմնաւորում, իբրև գրականութիւն և արւեստ:

Մեզ՝ հայերիս, ներքին մի հպարտութիւն է համակում, երբ մտածում ենք, որ մեր ժողովուրդը իր առաւել քան երեք հազարամեայ կեանքի ճանապարհին խոշոր աւանդ է բերել այդ տաճարի կառուցմանը, խորհրդանշելով իր առաջադէմ ու լուսաւոր ոգին: Այդ ոգին էլ հանդիսացել է Նրա գոյատեւման պայքարի զէնքերից մէկը դարերի այնքան փշոտ ու անանցանելի ճամբաներում և այսօր էլ Նրա «կա՛մ ու պիտի լինեմ»ի լուսալի պատուարն է:

«Մահկանացու ծնեալ, անմահ ձիւրն եթող, Յովհաննէս Կոնստանտինեան Այվազովսկի. 1817–1900»: Մեսրոպեան տառերով այսպէս է գրուած Թէոդոսիա քաղաքի Ս. Սարգիս հայկական եկեղեցու բակում գտնուող գերեզմանաքարին, քաղաք, ուր 150 տարի առաջ ծնուեց մէկը հայ ժողովրդի այն զաւակներից, որոնք անգնահատելի լումա մուծեցին համամարդկային մշակոյթի գանձարանը:

Ծովը յատկանշական չէ հայկական բնաշխարհին, բայց հայ մարդը «ծովի երգի» մէջ իր ժողովրդին, իր հայրենիքին վերաբերող շատ բան է զգացել: Երազող հայը երազանքի նմանութիւնն է տեսել ծովի կախարդական տեսքի անըմբռնելի խորութեան ու փոթորկայոյզ պահերի մէջ: Ծովը յուզել ու ինչ որ իւրատեսակ ներշնչանք է տուել հայ արուեստագէտներին՝ նուիրական զգացումներով հիւսուած երգեր բանաստեղծելու, կտաւներ վրձնելու:

Բուն ծովանկարչութեան ասպարէզում մեր ժողովուրդը տուել է վրձնի վարպետների մի պատկառելի սերունդ: Վարդան Մախոխեան, Էմանուէլ Մահտեսեան, Արսէն Շաբանեան, Մկրտիչ Ճիվանեան, Կարապետ (Շառլ) Ադամեան... Այս սերնդի սկզբնաւորողն ու աշխարհահռչակ ներկայացուցիչն էր Յովհաննէս Այվազովսկին:

Մինչեւ նա, արուեստի պատմութեանը յայտնի էին ծովանկարիչներ Պորցելիւսը (հոլանտացի), Կ. Լորրէնը (ֆրանսացի), Տիւրնեըը (անգլիացի), Ս. Շչեդրինը (ռուս) և այլն: Բայց նրանց բոլորի գործերում ցամաքային, ծովափնեայ տեսարանները գերիշխող են: Այվազովսկին առաջինն էր ու միակը, որի տարերքը հանդիսացաւ ջրի հզօր զանգուածը, անսահմանութեան մէջ թաւալուող ալիքների երթը, երկնքի ու ծովի խելայեղ գօտեմարտը...

Ղրիմի Թէոդոսիա քաղաքում հաստատուած հայ առեւտրականի երրորդ որդին էր Յովհաննէսը: 1833թ., ժամկէտից շուտ ոսկէ մեդալով աւարտելով Պետերբուրգի գեղարուեստների ակադեմիան, տաղանդաւոր պատանին գործուղւում է արտասահման՝ կատարելագործուելու և վերադառնում արդէն իբրեւ համաշխարհային ճանաչում գտած ծովանկարիչ: Երիտասարդ նկարչի «Քաոս» պատկերը դառնում է Վատիկանի թանգարանի սեփականութիւն, մի քանի այլ կտաւներ շքանշաններ են նըւաճում, իսկ աւելի ուշ՝ Ֆլորենցիայի Պիտտոյի թանգարանին համար Այվազովսկին ինքնադիմանկարներ պատուէր է ստանում:

Հայ մարդու համար հայրենի օջախ ձգտելը նուիրական զգացում է: Փառքը, հարստութիւնը, եւրոպական վեց ակադեմիաների անդամ լինելը, բազմաթիւ կոչումները չկարողացան Այվազովսկու այդ զգացումից աւելի ուժեղ լինել: 1845 թ. իր ծննդավայրում նա տուն է կառուցում: «Ապրել՝ ինձ համար՝ նշանակում է աշխատել» նշանաբանով տքնում է մինչև իր կեանքի վերջին օրը, սերունդներին թողնելով շուրջ վեց հազար կտաւ: Նրա պատկերների մի խոշոր հաւաքածու (աշխարհում երկրորդը Թէոդոսիայի թանգարանից յետոյ), շուրջ 70 գործ, պահւում է Հայաստանի պետական պատկերասրահում:

Ստեղծագործական ասպարէզ նետուելով անցեալ դարի 30ական թուականներին, Այվազովսկին դառնում է արուեստի նոր հոսանքի՝ ռոմանտիզմի ներկայացուցիչ:

Ծովի սիրահար նկարչին ամենից աւելի յուզել է փոթորիկը: Պատահական չէ, որ նրա ստեղծագործութեան հսկայական ժառանգութեան կէսից աւելին փոթորկայոյզ ծովի տեսարաններ են: Եւ, իբրև կանոն, ահեղ փոթորիկները նկարիչը պատկերում էր տարերքի դէմ մաքառող մարդու առկայութեամբ: Մարդը մենակ է, մարդը կռւում է, մարդը յաղթահարում է — սա էր Այվազովսկու ռոմանտիկ երգի բովանդակութիւնը:

Ժամանակը լիցքաւորուած էր կռիւներով և արուեստագէտներին մղում էր յուզումնառատ խօսքի, ռոմանտիկ բանաձեւերի: Մարդը դուրս էր գալիս բռնակալութեան դէմ, պայքարում ազատութեան համար: Պեթհովէնը փոխեց դասական երաժշտութեան հանդարտահոս հունը: Գեղանկարիչ Դելակրուան պատկերման նիւթ դարձրեց գրական երկերում սփռուած կրքոտ դէպքերը: Իսկ ղրիմեցի նկարչին իր գիրկն առաւ ծովը, ցոյց տուեց նրան իր յուզումնաշատ հայելին: Նկարիչը կարողացաւ «մարդկայնացնել» տարերքը, հնազանդեցնել սեփական կամքին:

Այվազովսկու ստեղծագործութեան ամէնաուժեղ կողմը բնութեան այդ անեզր զանգուածի յաւիտեան «անփոփոխ», կուսական էութեան խոր ըմբռնումն էր: Նա կարդաց ծովի գաղտնի խորհուրդը, ինչպէս դիմանկարիչը՝ մարդու հոգեբանական ներքինը: Եւ ինչպէս բնորդի մէջ ներդրւում է արուեստագէտի սեփական «ես»ը, աշխարհըմբռնումը, որով ստեղծագործութիւնը գեղարուեստական արժէք է ստանում, այդպէս էլ Այվազովսկին ծովի բնաւորութեանը զուգորդեց իրենը: Այստեղ է երեւում նրա բուն ռոմանտիկան, խորհրդապաշտութիւնը, բանաստեղծականութիւնը:

(Շար. տես. էջ 5)

ԱՅՍ ՀՐԱՇԱԼԻ ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆ...

Պէտք է քալել, դիմել կեանքին,
Մութ կամ պայծառ ճամբաներէն տարիներուն
Դէպի կամուրջ լինելութեան եւ խորհուրդին:
Պէտք է ձեռքերը երկարե՛լ անծանօթին,
Պէտք է փարիլ լոյսի հրաշքին,
Ճանչնալ բնութեան, անջրպետին
Գաղտնի ծալքերը նորանոր...
Պէտք է դպչիլ մտածումի պրիսմակներուն,
Անոնց բիւրեղ եւ անհամար հայելիէն՝
Բազմապատկուած տեսնել հոգիդ
Ջուրերուն մէջ տարերկրային...:
Հաղորդուիլ տառապանքի խորաններէն,
Եղբայրանալ բնութեան բոլոր
Ապրող, շնչող տարրերուն հետ,
Անցնիլ բոլոր առասպելի անտառներէն,
Շնչել բոլոր ծաղիկներուն
Բոյրն ու նեկտարն արեւածոր,
Քաղել բոլոր անտառներէն՝
Արբեցումին հրայրքն հզօր...
Եւ ընկղմիլ երազանքի ծովերուն խոր...:
Ու ճամբորդել, դիտել, ըզգալ,
Նախատեսել, յուզուիլ ու լա՛լ
Մինչեւ լեցուի սրտին սափորը լուսաւոր,
Մինչեւ նեղնայ եւ աւարտի՛
Այս հրաշալի կեանքին ուղի՛ն
Արեւածոր...:

ՀՆՉԵԱԿ՝ ՍԵՄԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐ

Սեմա՛... ծաղկած ճիւղ էր անունդ գարնանային,
Լուսացնցուղ բարտի՝ ուր արե՛ւն էր իջած...
Ուր կապոյտը երկնի կը ծաւալէր անդարձ,
Միջոցին մէջ կ'երգէր ազատ շունչը կեանքին:

Ո՞ւր են հիմա կեանքիդ եղանակներն յուռթի,
Ո՞ւր է մորճ հասակիդ սլա՞ցքն ասպետական
Եւ աչքերուդ բարի ժպիտն ազնուական,
Եւ ինչ որ դուն էիր մեծութեամբ քու սրտին...:

Հոգւոյդ անտառին մէջ լռե՛ց շեփոր մը ջինջ,
Ու դիտապաստ ինկաւ արծիւ մը լուսագեղ...
Երգ ու քերթուած մնան օրերուդ հետ ի նինջ...:

Ի՞նչպէս կրցան թոյլ տալ, որ դարէ դար անին
Եղեռն ու պատերազմ, մարտեր արիւնայեղ...
Դահիճներ ճահադէտ՝ մարե՛ն լոյսը կեանքին...

Եւ լո՞ւռ մնան մարդիկ, մեղսակցութեամբ ահեղ...:

ՄԱՌԻ ԱԹՄԱՃԵԱՆ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ

ՁԱԽՈՂԱԾ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ...

Բարեկամս, Գաբիկը, Կիրակի երեկուն մը պտղտայէ մը անցած պահուն, լիսէի դեռահաս ուսանող մը մօտեցեր է իրեն և գլխարկը հանելով.

– Ներեցէք, պարոն, ըսեր է, արդեօք կ'ուզէ՞ք փոքր բարիք մը շնորհել ինծի։

– Ամենայն սիրով, տղաս, ինչպիսի՞ բարիք մը, հարցուցեր է բարեկամս։

– Անհաւասիկ, պարոն. մի միայն պիտի յօժարիք գիս մեր լիսէն առաջնորդել: Այնտեղ որպէս իմ հօրեղբայրս պիտի ներկայանաք և գիս վերակացուին յանձնելով պիտի հեռանաք։ Այսպէս կ'ուզեմ ցոյց մը կատարել անոր։

Այս համաձայնութեան վրայ, ուղղուեր են դէպի լիսէն. Գաբիկ իր լրջութիւնը կրկնապատկած, իսկ ուսանողը ուրախութեան մէջ:

Եւ վարժարանի քարտուղարութեան սենեակին մէջ ուսանողներու վերադարձին սպասող վերակացուին առաջ, Գաբիկ, կատարեալ լրջութեամբ, ըսեր է.

– Գիշեր բարի, սիրելի եղբօրորդիս։

– Գիշեր բարի, հօրեղբայր, պատասխաներ է անծանօթ ուսանողն ալ։

– Լաւ աշխատէ դասերուդ մէջ և յաջորդ Կիրակի լաւ նիշերով վերադարձիր տուն, շարունակեր է բարեկամս Գաբիկ, յարգանք ունեցիր ուսուցիչներուդ հանդէպ և օրինազանցութիւններէ զգուշացիր...

– Օ՛ն, գիշեր բարի, սիրելի հօրեղբայր, կրկներ է երիտասարդը, քիչ մը ձանձրացած։

Սակայն մեր Գաբիկին լեզուն բացուեր է անգամ մը և թող չէ տուեր խեղճ տղուն օձիքը։ Նոյն պահուն տեսնելով որ ուսանողը ժամացոյց մըն ալ ունի իր գրպանին մէջ, ոսկեայ շղթայով մը, գոչեր է.

– Ինչպէ՞ս... ա՛յ, անառակ որդի, ուրեմն ժամացո՛յցդ ալ կը տանիս վարժարան, չե՞ս գիտեր որ ամենամեծ ամօթն է դեռահաս ուսանողներու մօտ ժամացոյց կրելը։

– Այնպէս է, սիրելի հօրեղբայր, սակայն...

– Տո՛ւր այդ ժամացոյցը ինծի, սաստեր է Գաբիկ...

Որուն վրայ վարժարանի վերակացուն ալ խօսքի խառնուեր է եւ...

– Յանձնեցէք այդ ժամացոյցը ձեր հօրեղբօր, յայտարարեր է, արդէն վարժարանին մէջ գտնուած ձեր օրերուն, հարկ չունիք ժամացոյցի մը...

Խեղճ ուսանողը տեսնելով որ այսպէսով պիտի չքանայ իր ժամացոյցը, խոր մտահոգութեան մը մատնուեր է, սակայն Գաբիկ բարեխիղճ անձ մը ըլլալով, իր հաւանութիւնը յայտներ է շուտով.

– Ինչ որ է, տղաս, ըսեր է, այս անգամուան համար կը հաւանիմ քովդ թողուլ ժամացոյցը, պայմանաւ որ ուրիշ անգամ յարգես այդ օրէնքը...։

⁂

Բարեկամս Գաբիկի գլխուն եկած այս պատահարը յիշելուս պատճառը այն է որ, նոյն ձեւով, բայց սիրային պատահար մըն ալ եկաւ իմ գլխուս։

Իմ գլխուս եկած այդ սիրային պատահարին նախաբանն ալ կը նմանի ճիշդ Գաբիկի գլխուն եկած պատահարին։

(Շար. տես էջ 5)

«ՈՍԿԻ ԳԵՂՕՆ»

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

բանաստեղծութիւնին բնականաբար կ'ըլլայ քիչ մը աւելի «բանաստեղծ», որովհետեւ Հայրենիքը կը հարստացնէ անոր ապրումներուն և յուզումներուն աշխարհը: Կարօտի ու սիրոյ քնքուշ շունչ մը, գարո՛ւն կայ «Ո՜վ Հայրենիք» գովերգին մէջ.

Այսօր՝ ասողե՛ր
Դէպի երեր
Սերմանող...:

Դեղեցիկ է մայր Հայրենիքը իր հարազատ զաւակին աչքին։ Քարաստան չէ այլեւս Հայաստան, ոչ ալ շիրիմ, այլ՝ «Ներկային մեր շքեղ՝ նիւթացած խո՜հ...»։

Հայրենիք այցելող հայուն ապրումները տարօրինակօրէն անհասկնալի կը թուին օտարին. անգա՛մ հայաստանցիին՝ որ խանդավառիչ և յուզիչ մասնաւոր ոչինչ կը գտնէ այս «սովորական» բաներուն մէջ. Երեւանի ձայնասփիւռին հաղորդումներուն մէջ՝ օրինակ։ Այնտեղ՝

... Դարերուն երբը բուընչի՜
վերածուած՝
Պիտի հոսի՜ բարերէն, աղբիւրներէն,
աստղերէն,
Պիտի խօսի՜ Հրազդանը իր ափերէն
դո՜ւրս ենտուած,
Պիտի խօսի Աքովեանն իր արձանին
շրթներէն...։

Բանաստեղծութիւնը կը կարդան, կը վայելեն, չեն «բացատրեր»։ Պէ՛տք է կարդալ «Գեղօն»ը, ամբո՛ղջ: Ներկայ ըլլալ Նուազահանդէսին և արդար՝ բանաստեղծուհիին։

Աթմաճեան աստղ մըն է, որ իր յատուկ լոյսն ու փայլն ունի մռայլ ու սեւ ամպերէն խեղդըւած մեր երկինքի կապոյտ պատառիկին վրայ։

Աստղին լոյսը աւելի կը շքեղանայ սակայն, եթէ զտուի ու բիւրեղանայ ազնիւ մետաղը։ Զգտո՛ւմ ըլլայ դէպի կատարելութիւն. այսինքն՝ աւելի՛ յղկում, ադամանդի երեսներուն ձեւով՝ որպէսզի վերջնականապէս հաստատուի՛ ժամանակին մէջ իր երթը, գտնէ՛ իր ծիրը...։

Մեր սրտագին մաղթանքն է – թախանձա՜նքն ալ – որ Մարի Աթմաճեան վերհրատարակէ իր բանաստեղծութիւնը միա՛կ հատորի մը մէջ՝ ձերբազատելով իր քերթողութիւնը բառերու եւ բոյրերու, ծաղիկներու եւ վարդերու բեռէն, պատկերներու պաճուճանքէն։ Ըլլայ խիստ եւ անողոք՝ ժամանակին պէս ու նաեւ, եթէ կարելի է, քիչ մը «անգութ», իր սիրտի ու միտքի բազմաթիւ զաւակներուն հանդէպ. ընտրէ ոչ միայն մեզի համար այսօր, այլ՝ վաղուան եւ յաւիտենականութեան համար իր գործերէն կտորներ՝ որ պէտք է կազմեն — կը կազմե՛ն անպայման — իսկակա՛ն «Ոսկի Գեղօն» մը:

Ամէն յաջողութիւն՝ մեր — կա՞յ այդ բառն արդեօք — գրչաեղբօրին:

Շա՛տ ապրի։

Ա. Տ.

Հելիոպոլիս, 17 Սեպտեմբեր 1967

ՕՏԱՐ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒՀԻՆԵՐ

Արտասահմանեան հայագէտ իմ բարեկամների թւին է պատկանում իտալուհի երիտասարդ պատմաբան – հնագէտ Աննա Լոկարնին, որը մեծ հետաքրքրութեամբ զբաղւում է հայոց պատմութեամբ, յատկապէս, հնէաբանութեան հարցերով։

Նրան այժմ հետաքրքրում են Սեւանի աւազանի պեղումները։ Նրա խնդրանքով մենք ուղարկեցինք նիւթեր այդ մասին։

Իր վերջին նամակում Լոկարնին գրում է.

«Ձեր նամակն ինձ մեծ հաճոյք պատճառեց, ես ջերմ համակրանքով լցուեցի հայերի նկատմամբ։ Ես ձեր հայրենակիցներից գիտեմ մի քանիսին, որոնց հանդիպել եմ Իտալիայում, Ստամբուլում, Բաղդադում և այլուր։ Նրանցից ստացած իմ տպաւորութիւնները գերազանց են: Առաւել ինձ ծանօթ է ձեր պատմութիւնը։ Ես խնդրում եմ Բաստըրմաջեանի, Նալբեանի, Մակլէրի, Սիգարիի, Մորկնտաուի, Բասմաջեանի գիտական աշխատութիւնները։ Ես ծանօթ եմ նաեւ Սայաթ-Նովային, Դանիէլ Վարուժանին, Սիամանթոյին և հայ ուրիշ գրողների, որոնց կարդում եմ բնագրով: Եւ հիացած եմ ձեր ճարտարապետութեամբ։ Շատ եմ մտածել լինել Անիում, Աղթամարում, բայց դեռ չեմ որոշել, ես միայն բաւարարուել եմ մի շարք բնագրերի և յօդուածների ուսումնասիրութեամբ»։

Հիացած և ոգեւորուածութեամբ նա կանգ է առնում Հայաստանի յուշարձանների գնահատման և պեղումների վրայ:

«Իմ առաջին նամակով ես խնդրել էի ուղարկել ինձ Սեւանի վերաբերեալ նիւթեր։ Այդ լիճն իսկապէս շատ է հետաքրքրում ինձ և դուք ճիշդ էք, երբ գրում էք, որ այդ մի հիասքանչ վայր է:

«... Ես կարծում եմ, որ Դուք կարող էք ինձ համար ընտրել գրքեր, ինչպէս նաեւ ուղարկել գրքերի ցուցակ, խորհուրդ տալ ընտրութեան հարցում»։

Լաւ իմանալով հայ ժողովրդի անցեալը, Աննա Լոկարնին աւելացնում է.

– Ես սիրում եմ ձեր անմահ ժողովրդին, ինձ քաջ յայտնի է նրա պատմութիւնը, նրա գեղեցիկ գրականութիւնը, արուեստը և բարձր մշակոյթը:

Ի վերջոյ՝ նա յայտնում է, որ շուտով լոյս կը տեսնի իր աշխատութիւնը, որի տպագրութիւնն աւարտման պրոցեսում է, և կ'ուղարկի մեզ: Միաժամանակ խնդրում է շարունակել նամակագրութիւնը։

Վերջերս նրան ուղարկեցինք մի շարք նոր նիւթեր Սեւանի պեղումների մասին։

⁂

ՉեԽ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒՀԻՆ

Չեխ հայագիտուհի Լուդմիլա Մոտալովան յաճախ է գալիս Հայաստան:

– Ամէն անգամ, – ասում է նա, – Հայաստան գալով՝ ես ոյժ եմ առնում հայագիտութեան մէջ աւելի խորանալու համար:

Եւ ահա նա նորից Երեւանում էր: Արտասահմանեան Երկրների հետ Բարեկամութեան և Մշակութային Կապի Կոմիտէում տեղի ունեցաւ հանդիպում Լուդմիլա Մոտալովայի հետ։

Երեկոն բացեց Հայաստանի կանանց կոմիտէի նախագահ, քիմիական գիտութիւնների դոկտոր-պրոֆեսոր Արաքսիա Բաբայեանը։

Լուդմիլա Մոտալովայի կեանքի ու հայագիտական տասնամեայ գործունէութեան մասին պատմեց Հայկական Հանրապետութեան Գիտութիւնների Ակադեմիայի պատմութեան ինստիտուտի աւագ գիտական աշխատող Մարգարիտ Մխիթարեանը։

Ապա ելոյթ ունեցաւ Մոտալովան։ Նա խօսեց մաքուր հայերէնով։

Չեխ հայագիտուհին նշեց, որ իր տունը կիսով չափ հայկական է։ Երբ հայ զբօսաշրջիկներ են գալիս Չեխոսլովակիա և զանգահարում են իրեն, սիրտը լցւում է ուրախութեամբ, ցանկանում է անմիջապէս հանդիպել ու գրկախառնուել։

Նա ասաց, որ շուտով չեխ ընթերցողները կը ստանան Մկրտիչ Արմէնի «Հեղնար աղբիւրը», որի բեմականացումը հաղորդուել է ձայնասփիւռով։

Երեկոն անցաւ բարեկամական մթնոլորտում: Սիրելի հիւրին յանձնուեցին յուշանուէրներ: Վերջում ցուցադրուեց «Մարտիրոս Սարեան» կինոնկարը։

Ն. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ

Ի՞ՆՉ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ ՈՒՆԻ ՏԻԿԻՆ ԼՈՒԴՄԻԼԱ ՄՈՏԱԼՈՎԱՆ

Հարցուցի.

— Ուսա՞ծ էք գրաբար:

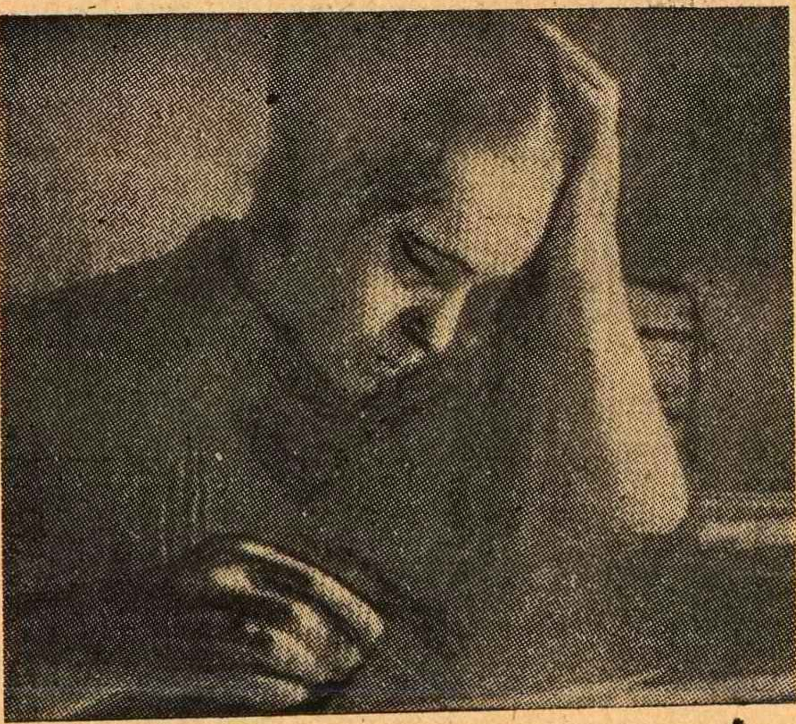
— Այո՛, կարող եմ կարդալ, պատասխանեց Տիկին Լուդմիլա Մոտալովա:

Բարեբախտաբար պատասխանը կու գար բաւական հեռուէն (գրաւոր)։ Եթէ այդպէս չըլլար, յարգելի Տիկինը պիտի նշմարէր թէ կը կարմրէի...

Երբ մեր Սփիւռքը, մեծ մասամբ, արեւմուտքի մէջ մանաւանդ, կամայ թէ ակամայ, կ'անտեսէ «Տեյինի Արմենիէ Լիթերարուրի», կը բանար նոր հորիզոն մը չեխ գրասէրներուն համար: Անկէց ի վեր Տիկին Մոտալովա չէ դադրած աշխատելէ ի նպաստ մեր գրականութեան: Վեց անգամ Հայաստան է գացած մի քանի ամիսներով: Եւ մտադիր է չգոհանալ այդքանով:

Նոր ծրագիրներ չեն պակսիր իր մտքին մէջ:

— Դիսերտացիա Ա. Իսահակեանի նուիրուած, Նոր Թարգ-

ԼՈՒԴՄԻԼԱ
ՄՈՏԱԼՈՎԱ

հայերէնը, հրճուալի է խորհիլ, թէ Փրակայի մէջ կ'ապրի երիտասարդ կին մը՝ որ ամէն օր կը հակի մեսրոպեան տառերուն վրայ, կ'ուզէ ամէն իրիկուն բան մը աւելի սորված ըլլալ մեր լեզուէն և կ'ուզէ մանաւանդ ծանօթացնել հայ գրականութիւնը իր երկրի հանրութեան չեխ և սլովաք ժողովուրդներուն:

Տիկին Լուդմիլա Մոտալովա ծանօթ անձնաւորութիւն մըն է արդէն հայ իրականութեան մէջ և մեր գրականութիւնը երախտագիտական պարտք ունի այս ազնիւ հայագիտուհիին: Թարգմանած է հայերէնէ չեխերէն Զարենցէ, Իսահակեանէ, Արչակեանէ։ Մօտ 70 յօդուածներ հրատարակած է արդէն հայ գրողներու մասին: Իր առաջին լոյս տեսած հատորը 1963ին, մանութիւններ (Բակունց, Ռ. Սեւակ, Հ. Մաթէոսեան...), ուսումնասիրութիւններ նոր (19-20րդ) գրականութեան մասին, ժամանակակից արեւելահայերէնի ուսումնասիրութիւն և այլն...։

Հարց տուի նաեւ թէ դժուարութիւն կը քաշէ՞ արեւմտահայերէնը հասկնալու համար:

— Ոչ, կարող եմ կարդալ, դժուարանում եմ խօսել:

Տիկին Մոտալովա անհուն սէր ունի հանդէպ Իսահակեանի գրականութեան: Արդէն լոյս ընծայած է թարգմանութիւններ անոր գործերէն ու կը փափաքի, բնականաբար, որ իր ուսումնասիրութիւնը — իր «Դիսերդացիա»ն — Աբու Լալա Մահարիի հեղինակին մասին ըլլայ, քիչ թէ շատ կատարեալ: Ծանօթ է որ Իսահակեան Փարիզ է ապրած 1930-36ի շրջանին: Տիկին Մոտալովա կ'ուզէ ընդլայնել իր ունեցած տեղեկութիւնները Իսահակեանի Ֆրանսայի մէջ անցուցած կեանքին մասին։ Եթէ մէկը կրնայ ծանօթութիւններ հայթայթել այս մասին, անշուշտ օգտակար կրնայ ըլլալ չեխ հայագիտուհիին։ Կարելի է գրել իրեն սա հասցէով:

Օրիանթալնի Ուսթավ,
Փրահա, Մալա Սթրանա,
Չեխոսլովաքիա։

Հետաքրքրական էր գիտնալ, ինչպէ՞ս գաղափար ունեցած էր հայերէն ուսանելու: Արդեօք իր ծնողքը ծանօ՞թ էին արեւելեան լեզուներու։

— Ոչ, բայց մեր ընտանեկան գրադարանում կար Ֆրանց Վէրֆելի վէպը՝ «Մուսա լերան քառասուն օրերը»...:

Հայերէնը ուսած է չեխ հայագէտ, 1955 Թուականին վախճանած, Եարօմիր Եէտլիչքայի քով։ «19 տարեկան էի երբ սկսայ ուսանիլ»։

Տիկին Մոտալովա ծնած է 1935ին Մորավիոյ նախկին մայրաքաղաք Օլոմուց քաղաքին մէջ. պատմական քաղաք մը, որուն պարիսպներուն տակ, 13րդ դարուն, պարտուեցան Թաթարները։

Ցարգելի հայագիտուհին կը յայտնէ.

— Շատ կ'ուզէի սփիւռքահայութեան կեանքը մօտէկից իմանալ։

Եղած է Բրաքովի, Լեհաստան։ «Կրակով քաղաքում այցելել եմ հայկական եկեղեցի»։

Տիկին Մոտալովա զաւակ չունի։

Հարցուցի.

— Եթէ ունենաք, մտադի՞ր էք հայերէն սորվեցնել ձեր զաւակներուն։

— Անպայման:

— Շնորհակալութիւն Տիկին Լուդմիլա Մոտալովա։

ՎԱՂԻՆԱԿ ՄԻՍՔՃԵԱՆ

Լիոն «Այգ»

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԸ

Կ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ (Գիտ. Դոկտոր)
Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի նախագահութեան քարտուղար

Հոկտեմբերեան Յեղափոխութենէն առաջ ոչ մէկ բարձրագոյն վարժարան կար Հայաստանի մէջ և, անշուշտ, ոչ մէկ գիտական կեդրոն։

Այսօր, մենք հայերս հպարտութեամբ կրնանք խօսիլ Հայաստանի մասին՝ որպէս բարձրօրէն զարգացած գիտութեան Հանրապետութիւն մը։ Երկու հազար երիտասարդ մասնագէտներ աւարտած են Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի դասընթացքները։ Ներկայիս 330 աշակերտներ կ'ուսանին այդ Ակադեմիային մէջ։ Անկախ ասկէ, 750 երիտասարդ գիտնականներ կը պատրաստուին [illegible] թեզերը ներկայացնելու։ [illegible] 610 Գիտութեանց Դոկտորներ ու [illegible] կ'աշխատին Ակադեմիային [illegible] 4000 աշխատակիցներ։ Հայաստանի մէջ կազմակերպուած են [illegible] գիտական կեդրոններ։

Հանրապետութեան համար, ուր երիտասարդութիւնը գիտութեան նուիրած է։ Ակադեմական հաստատութիւններուն աւելի քան 50 առ հարիւր երիտասարդներ են։ Անոնց երիտասարդական եռանդը [illegible] լաւծել գիտութեան ամենա-

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիան

[illegible] ուսումնասիրութիւնը։ Եւ երիտասարդներէն զատ [illegible] մէկուն համար շատ դժուար էր [illegible] գիտութեան այս բարձունքները։

Որքան ալ փորձեմ պիտի չկարենամ [illegible] Հայաստանի երիտասարդ [illegible] գիտնականի մաս-

Այս թուումները բաւական պերճախօս են։ Բայց, ես կ'ուզէի անդրադառնալ իմ ընթերցողներուս [illegible] հայ գիտնականներու [illegible] մասին։ [illegible] կ'ըսէ, որ երիտասարդութիւնը գիտութեան ապագան է։ Ասիկա ճիշդ է, անշուշտ, բայց ոչ մեր

դժուարին խնդիրներն անգամ։ Մեր գիտութիւնը երիտասարդ է անոր համար՝ որ իր ճիւղերէն ոմանք միայն վերջերս սկսան զարգանալ։ Ինչպէս՝ լոյսի քանակի տեսութեան ուսումնասիրութիւնը, սեպերնեթիկան, աստղաբնագիտութեան զանազան ճիւղերը և ման-

նաւորութիւններ։ Բայց պիտի ուզէի քանի մը խօսք ըսել այս գործերուն մասին, որոնք կատարուած են այդ գիտնականներէն ոմանց կողմէ։ Է. Էֆրիկեանը մանրէակենսաբանութեան հիմնարկին տնօրէնն է։ Այս երիտասարդ գիտնականը

(Շար. տես էջ 6)

Ռ Ո Ւ Բ Ա Յ Ա Թ

(ՕՄԱՐ ԽԱՅԵԱՄ)

Եթէ կեանքը ըլլայ միայն ուրախութիւն՝
Հազար դար իսկ ապրիլ, վայելել, չէ բաւական,
Եթէ կեանքը ըլլայ տանջանք լոկ տխրութիւն՝
Նոյնիսկ շատ է կէս շունչ քաշել կէս իսկ վայրկեան։

Արծաթ, ոսկի, պողպատաշէն ամէն վահան
Անօգուտ են նետին դիմաց՝ քաշած մահուան,
— Հէ՛յ անկուշտ մարդ, սեպէ ըլլաս երկրին արքա՛ն՝
Անօգուտ է՝ բարի գործէն զատ ամէն բան։

Ո՛վ Տէր, դուն, ես, կրնա՞նք միթէ բախտին դաւել,
Բիրտ աշխարհիս ծուռ ծրագրին ուղին փոխել,
Կրնա՞նք արդեօք զայն խորտակել, հիմէն քանդել,
Մեր սրտերուն ը՛ստ փափաքին վերաշինել։

Թարգմանեց ՀԱՅԿ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

Աղեք. 20-9-67

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՅՎԱԶՈՎՍԿԻ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Ստեղծագործական ուշ շրջանում, «Իններորդ ալիք»ից (1850) ու «Ծով»ից (1864) յետոյ, թէև նկարիչը ստեղծեց իրականութեանը շատ աւելի մօտ պատկերներ, դիմեց նիւթի աւելի իրական ընկալման, սակայն հաւատարիմ մնաց իր ռոմանտիկ խառնուածքին։ Բաւական է նայել նրա «Սև ծովը» (1881) կամ «Ալիքների մէջ» (1898) կտաւներին և զգալ, թէ ներքին յոյզերի ինչպիսի արտայայտչականութեան է հասել նկարիչը։

Այվազովսկու ռոմանտիկան միայն ժամանակից բխող անհատական ապրումների արտայայտութիւն չէր։ Շատ խոր զգացմունքներ, անշուշտ, պիտի խթանէին նկարչին, որպէսզի նա իր երգին տար վառ հնչեղութիւն։ Դա արձագանգն է այն մեծ սիրոյ, որ նա տածում էր դէպի ճնշուող ժողովուրդները։ Ինչպէս Բայրոնին ու Դելակրուային, այնպէս էլ նրան յատկապէս յուզել է յոյն ազատատենչ ժողովրդի պայքարը։ Նա ստեղծում է յոյն ժողովրդի փրկութիւնը պատկերող մի շարք կտաւներ։ Նոյն այդ զգացմունքն է մղել նկարչին՝ կրքոտութեամբ վրձնելու Թուրքերի դէմ ռուսական նաւատորմի տարած փայլուն յաղթանակները։ Այվազովսկու ազատասիրական տենչերը առաւել ցայտուն են դրսեւորւում, երբ նկարչին սկսում են տանջել մայր ժողովրդի նկատմամբ կատարուող բարբարոսութիւնները։

Ամբողջ կեանքում Այվազովսկին սերտօրէն կապուած էր մայր ժողովրդին։ Նկարչի նախնիները գրուել են Այվազեան։ Հայրը, Լեհաստանի հարաւում ապրելիս, ռուս նկատառումներով դարձել է Հայվազովսկի։ Հետագայում, Նկարիչն ու նրա ազատ եղբայր Գաբրիէլը, որոշում են գրուել «Այվազեան» կամ «Այվազովսկի»։ Հայ մշակոյթի ու գիտութեան բազմաթիւ գործիչներ եղել են

Այվազովսկու մտերիմները։ Նրա տունը Թէոդոսիայում հայկական մշակոյթի մի ջերմիկ օջախ էր։ Այստեղ են հիւրընկալուել մեծ ողբերգակ Պ. Ադամեանը, երգահան Ա. Սպենդիարեանը, որին ջութակով յաճախ է նուագակցել Այվազովսկին, նկարիչ Վ. Սուրէնեանցը և ուրիշներ։ Ծովի մեծ երգչից խորհուրդներ են լսել Է. Մահտեսեանը, Ա. Շաբանեանը, Վ. Մախոխեանը։ Այվազովսկին ցանկացել էր ստեղծել նաև հայ նկարիչների միութիւն։

1868 թ. Այվազովսկին գալիս է Անդրկովկաս և այցելում Հայաստան։ Այդ ճանապարհորդութիւնը նիւթ է տալիս ստեղծելու Թիֆլիսի կենցաղը, Արարատն ու Արարատեան դաշտը, Սեւանայ լիճը պատկերող մի շարք կտաւներ։ Հայաստանի պատկերասրահում գտնուող «Նոյը իջնում է Արարատից» կտաւում թեթև երանգների դաշնաւորումով նրբօրէն արտայայտուած է վաղորդեան լոյսով ողողուած օդի թարմութիւնը, վճիտութիւնը։ Պատկերը շնչում է մեր բնութեանը յատուկ վեհութեամբ։

Տարբեր տարիներում նա վրձինել է նաև ծնողների, կնոջ՝ Ա. Բուռնազեանի, եղբօր դիմանկարները, «Խրիմեան Հայրիկը էջմիածնի շրջակայքում», «Բայրոնի այցը Ս. Ղազար կղզին», «Հայ ժողովրդի մկրտութիւնը», «Երդում» (Վարդան Զօրավար) և հայկական թեմաներով այլ կտաւներ։

Հարազատ ժողովրդին այնքան կապուած, նրա ներկայով ապրող նկարիչը չէր կարող չարձագանգել նրա մեծ վշտին։ 1895 թ. համիդեան կոտորածների արդիւնք են «Տրապիզոնի ջարդը», «Հայերին ողջ-ողջ նետում են Մարմարա ծովը» ցնցող պատկերները։ Արւեստագէտը արհամարհանքով վերադարձրել է տարիներ առաջ

սուլթանի շնորհած շքանշանից։ Նրա ամէնօրեայ հոգսն է եղել Թէոդոսիա հասած հայ գաղթականներին բնակարաններով ապահովելը։

1900 թ. Մայիսի 2ին նա աշխատում էր «Թուրքական նաւի պայթիւնը» կտաւի վրայ։ Հարազատ ժողովրդի նկատմամբ ունեցած խոր զգացմունքն էր թեւ առեր 83ամեայ նկարչի հոգում։ Սակայն նա չկարողացաւ կտաւը աւարտել։ Երեկոյեան դադարում է բաբախելուց հայրենասէր նկարչի սիրտը։

Մայր Հայրենիքից հեռու՝ նկարիչը մշտապէս ապրել է հայրենիքով, իր ժողովրդով։ Ազգայինը արտայայտութիւն է գտել ոչ միայն նրա քաղաքացիական գործունէութեան ու հայկական թեմաներով կատարած գործերում, այլ նաև նրա լաւագոյն ծովանկարներում՝ գեղանկարչական տաք, յուզական լեզուի, ստեղծագործական մտածելակերպի մէջ։ Այվազովսկու կենսագիր, Թէոդոսիայի թանգարանի տնօրէն Ն. Բարսամովը գրում է. «Նա գունանկարը կառուցում էր ներկապնակի հիմնական գոյների սուր հակադրութեամբ և հասնում գոյնի հնչեղութեան և յագեցուածութեան։ Գոյների վառ, գրգռիչ յարաբերումների կրքոտ ներդաշնակութեան մէջ կարելի է տեսնել բնածին հակում, որը բացատրւում է նրա ծագումով և այն միջավայրով, ուր նա հասակ է առել։ Անցեալ դարի կէսերին դա նոյնիսկ երեւոյթ էր, որպիսին յիսուն տարի անց՝ 20րդ դարի սկիզբին, Մ. Սարեանի արուեստը»։

Յովհաննէս Այվազովսկին հայ ժողովրդի հոգեւոր հանճարի ճառագայթումներից էր, արուեստագէտ, որ դարձաւ համաշխարհային երեւոյթ, միաժամանակ վառ պահեց ազգային ոգին, ապրեց քաղաքացիական պայքարի խոր զգացմունքով և իր անունը գրանցեց մայր ժողովրդի մեծ երախտաւորների շարքում։

Շ. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

ՁԱԽՈՂԱԾ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ...

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Այո՛, անոր պատահածին նման, օր մը, լիսէի ուսանող մը մօտեցաւ ինծի։ Տօնական օր մը, ցերեկէ վերջ։ Ինծի մօտեցող ուսանողն ալ գլխարկը հանելով.

– Կը ներէք, պարոն, ըսաւ, կրնա՞մ ձեզմէ փոքր բարիք մը խնդրել։

– Եթէ զիս անհանգստացնող բան մը չէ, պատասխանեցի բարեհամբոյրութեամբ, սիրով կ'ընդունիմ։ Ինչպիսի՞ բարիք մը կ'ուզէք որ ընեմ ձեզի։

– Ահա՛ թէ ինչ, յարգելի պարոն, բայց նախ թոյլատրեցէք որ ձեզի ներկայացնեմ իմ դեռահաս բարեկամուհիս։ Խելայեղօրէն սիրահարած եմ անոր։

Եւ ինծի ներկայացուց իր մօտ գտնուող նուազուն նայուածքով թուխ աղջնակ մը։

– Զեմ գիտեր, դուք ալ ինծի պէ՞ս կը խորհիք։ Ես թուխ աղջիկները շատ կը սիրեմ։

Գլխու շարժումով մը բարեւեցի աղջնակը։

Ուսանողը շարունակեց.

– Յարգելի պարոն, ջափազանց կը փափաքիմ այս փոքր աղջկան լուսանկարը գետեղել սենեակիս շըմինէին վրայ, սակայն գիտեմ որ մայրս պիտի չյօժարի դեռահաս աղջկան մը լուսանկարը տեսնել հոն։ Ասոր համար հնարք մը մտաբերեցի խելքիս։ Այս աղջիկը ձեզի հետ միասին լուսանկար մը թող քաշուի և մօրս այս լուսանկարը ցոյց տալով պիտի ըսեմ թէ դուք մեր ուսուցիչներէն մէկն էք եւ ձեր քով գտնուող աղջիկն ալ ձեր կինն է։ Արդեօք կը յօժարի՞ք այս բարիքը շնորհել ինծի։

Կարճ խօսքով, ես ալ բարեսիրտ անձ մը ըլլալուս համար, ընդունեցի այս անմեղ առաջարկը։ Պահ մը վերջ, փողոցի շրջուն պատկերահանին մէկուն դիմեցինք։ Աղջկան հետ միասին իմ լուսանկարս առաւ և քանի մը վայրկեանէն ալ յանձնեց մեզի։

Շատ յաջող լուսանկար մը պատրաստած էր։ Պատկերահանը զայն ծրարելով յանձնեց ուսանողին, որ մեծ ուրախութեամբ բաժնուեցաւ ինձմէ շնորհակալութեան տարափով մը։

* * *

Անցեալները քիչ մնաց որ ես ալ պիտի ամուսնանայի։ Աղջկան մը ձեռքը խնդրած էի։ Ապագայ աներհայրս օր մը խստօրէն հարցուց ինծի.

– Գոնէ վերջնականապէս խզեցի՞ր յարաբերութիւնդ։

– Ի՞նչ յարաբերութիւն, պատասխանեցի. որո՞ւն հետ յարաբերութիւնս պիտի խզեմ։

– Որո՞ւն հետ պիտի ըլլայ... սա նուազուն նայուածքով թուխ աղջկան հետ...

Ցիշողութիւնս խորացուցի, սակայն նուազուն նայուածքով աղջկան մը հետքն անգամ չգտնելով՝ պարզապէս ուրացայ։

Ասոր վրայ ապագայ աներհայրս իր ձեռք գտնուող լուսանկար մը ցոյց տալով ինծի հարցուց.

– Հապա ասիկա ո՞վ է...

Ասիկա այն լուսանկարն էր, որ բարիք մը ընելու մտօք քաշուած էի երիտասարդ ուսանողին ինծի ներկայացուցած թուխ աղջկան հետ։ Ինչպէ՞ս ձեռք անցուցած էր զայն, չկրցի հասկնալ։

– Այր մը կրնայ հոմանուհի մը ունենալ, կը հասկնամ և կ'ընդունիմ ալ, սակայն, շարունակեց ապագայ աներհայրս, հոմանուհիին հետ քաշուած լուսանկարը, ինչպէ՞ս կը թոյլատրէ որ շրջուն պատկերահանի մը իբր ծանուցում ծառայէ իր լուսանկարի գործիքին վրայ, խեղճս չի հասնիր [illegible]...

Եւ մերժեց աղջիկը [illegible] ինծի...

Ահա թէ ինչպէ՞ս փոքր [illegible] բարիքի փոխարէն։

ԶԱՐԵՀ ԱՐՇԱԿ

ՃԱՆԱԿԻՐ

ՕԶԳՍՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱՔԱԹԱԹԵՐԹ

5 ՀՈԿՏ. 1967

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԷՆ ՆԵՐՍ

ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅ

Հայկական Ընթերցասրահի Հ.Մ.Մ.ը իր շաբաթական հաւաքոյթներու շարքին կազմակերպած էր երեկոյթ մը՝ Անմահն Կոմիտասի ծննդեան 98ամեակի առթիւ, որ տեղի ունեցաւ անցեալ Հինգշաբթի, 28 Սեպտ. 1967 երեկոյեան ժամը 8.30ին։

Հրաւիրուած էր խօսելու կոմիտասագէտ Մօ. Եդուարդ Յակոբեան:

Երեկոյթը բացաւ երիտասարդութեան վարիչ, Ընթերցասրահի գործունեայ քարտուղար ընկ. Նուպար Գալաճեան և. բացատրեց օրուան երեկոյթին կարեւորութիւնը, և շեշտեց որ մեր երիտասարդները պէտք է յաճախակի այսպիսի երեկոյթներով մօտէն ծանօթանան հայ երգի պահպանիչին, ապա հրաւիրեց օրուան բանախօս՝ Մօ. Եդ. Յակոբեան, որ մօտ մէկ ժամ հետաքրքրական դրուագներով պատկերացուց Կոմիտասը, անոր կեանքը, սէրը հանդէպ հայ երգին, ունեցած զարմանքները, թէ ի՞նչ պայմաններու մէջ ան փրկած է մօտ 3000 հայկական ժողովրդական երգեր, թէ ի՞նչ պայմաններու տակ ձայնագրած է այդ երգերը՝ որոնք այսօր մեր մայր հայրենիքի երաժիշտները կը մշակեն և կը հրամցնեն հանրութեան։ Խօսեցաւ նաև Կոմիտասի տառապած կեանքին մասին, անդրադարձաւ անոր զանազան ճամբորդութիւններուն՝ մասնաւորաբար Եգիպտոս և իր ներկայութեամբ ստեղծած մեծ խանդավառութեանց մասին: 1915ի սև օրերուն, Կոմիտասն ալ ջարդարարներու թիրախը եղած է. սակայն հայասէր անձի մը կողմէ փախցուած է բանտէն:

Ներկաները, մեծ թիւով երիտասարդներ, մեծ ուշադրութեամբ ունկնդրեցին հետաքրքրական կերպով պատմուած պատմական այս դրուագները։

Դասախօսութենէն ետք ունկնդրեցինք Կոմիտասէն քանի մը խմբերգներ. ապա տեղի ունեցաւ մշակութային զանազան խաղեր ու մրցանքներ։

Կը շնորհաւորենք բանախօս Մօ. Եդուարդ Յակոբեանը, ինչպէս նաև Հ.Մ.Մ.ի Մշակութային Ցանձնախումբը, որ այսպիսի հաւաքոյթներով կը շարունակէ մեր ազգային վարժարաններու գործը սրահներէն ներս և հայ երիտասարդութիւնը համախմբուած կը պահէ ու կը խանդավառէ ազգային ոգիով։

Յաջողութիւն և յարատեւութիւն կը մաղթենք մեր երիտասարդներուն։

Ն. Մ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԲՈԼՈՐ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑԱՇԱՐՔԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐՍԿՍԻՆ՝ Ի ԲԱՑ ԱՌԵԱԼ ՖՈՒԹՊՈԼԷՆ

Երիտասարդութեան նախարարութիւնը և ֆետերասիոնները միաձնաբար որոշեցին մարզական շարժումի վերսկսումը և միեւնոյն ժամանակ ուշադրութիւնը հրաւիրել մարզական ակումբներուն՝ կրկնապատկելու իրենց ճիգերը, մասնաւորաբար պատանիներու շարժումներուն։

Ուրեմն այս ամսուն սկսան թենիսի, փինկ-փոնկի, աթլեթիզմի, վոլի-պոլի և սուսերամարտութեան մրցաշարքերը։

Նոյեմբերին կը սկսին թիավարութեան, ծանրաբարձութեան և հենտպոլի մրցաշարքերը։

Դեկտեմբերին կը սկսին բոլոր մնացեալ խաղերուն մրցաշարքերը՝ բացի ֆութպոլէն, որը ամենասիրուած և ժողովրդականացած խաղն է Եգիպտոսի մէջ, ինչպէս այլուր, որ պատճառ պիտի ըլլայ մեծ ակումբներուն պիտաճէի խախտումին։

ՃՐԱԳԻՆԳԻԱԿ

ՀԵԼԻՈԼԻՏՕ Ա.Մ.Հ.Ի ԱԽՈՅԵԱՆ

ԱՄՀի ախոյանութեան աւարտական մրցումին Հելիոլիտօ և Հելիոպոլիս հաւասար արդիւնքով կը վերջացնեն մրցումը՝ 5ով 5. բայց տրուած ըլլալով որ Հելիոլիտօ կէտերու առաւելութիւն մը ունէր՝ հռչակուեցաւ Ախոյեան։

ՎԱՀԱՆ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Օր. ՍԻՐԱՐՓԻ ՆԱՃԱՌԵԱՆ
Պր. ԳԱՐԵԳԻՆ ԲԱՂԱՔԵԱՆ
խօսեցեալք

Գահիրէ 21-9-67

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները։

Օր. ՑԻՄԻ ՃԱՆՈՅԵԱՆ
Պ. ԺՈՐԺ ՊԱՅՐԱՄԵԱՆ
ամուսնացեալք

Սիտնէյ 30-9-67

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին և իրենց ընտանեկան պարագաներուն։

ԽՆԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ուրախութեամբ կ'իմանանք, որ Տէր եւ Տիկին Սարգիս Երեւանեան (Պէյրութ) բախտաւորուած են առջինեկ մանչ զաւակով մը։

Այս ուրախ առիթով մեր խընդակցութիւնները նորածինի ծնողաց եւ մեծ հօր՝ Ընկեր եւ Տիկին Գէորգ Երեւանեանին եւ կողմերու ընտանեկան պարագաներուն:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Այրի Տիկին Տիգրանուհի Սէֆէրեան, Վրէժ Սէֆէրեան և Օր. Զարուհի Սէֆէրեան (Աղեքս.) իրենց յոյժ սիրեցեալ ամուսնոյն, հօր և քեռայրին՝ Ողբ. Լևոն Սէֆէրեանի մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ կը նուիրեն.

Այծեմնիկի Հանգստեան Տան	250
Հ.Մ.Ը.Մ.ի (Աղեքս.)	250
«Տիգրան-Երկաթ»ին	250
«Ջահակիր»ին	250

(Ստանալ Պր. Վրէժ Սէֆէրեանէ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Ժորժ Պայրամեանի ընդ Օր. Ցիմի Ճանոյեանի (Սիտնէյ) բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, փոխան շնորհաւորական հեռագրի կը նուիրեն.

Կէրիկեան Եղբարք և ընտանիք	200
Տէր և Տիկ. Փօլ Մուրատեան	100
» » Ժիրայր Պայրամեան	100
» » Վահան Գազանճեան	100
» » Զաւէն Պալաճեան	100

Առ ի քաջալերութիւն Սրահիս մշակութային գործունէութեան, շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Տիար Արամ Օգնայեան	500
» Արամ Ֆերհատ	500
» Վահրամ Մանուկեան	500
» Ալպէռ Գալընեան	500
» Ժագ Մեսրոպեան	500
» Ռաֆֆի Գալընեան(Աղեքս.)	500
ՈՄ (ընկ. թիւ 1691)	500

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ հրատարակութիւնները.

– Ստեփան Շահպազի «ՏՈՂԱՆՑՔ»ը. Գեղատիպ տպագրութիւն «Սեանի» կողմէ (Պէյրութ), Գին՝ 50 ե.գ. (արտասահման 1.50 տոլար)։ Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝ 36, Սաատ Զաղլուլ պողոտայ, Աղեքսանդրիա, ԱՄՀ։

– Անժէլ Սրապեանի (Զիլինկիրեան) «ՆՈՐ ԿԵԱՆՔ» քերթուածներու հատորը:Տպագրութիւն Տօնիկեան հրատարակչատան (Պէյրութ)։ Գին՝ 2 տոլար: Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝ 15 Տովըր փողոց, Ուորթեսթըր, Մասս, 01609, Միացեալ Նահանգներ:

– «ՄՇԱԿՈՅԹ» պարբերագրքի Ա. թիւը (1-3)։ Խմբագիրն է Անդրանիկ Արարատ։ Պարբերագիրքը կը շօշափէ գրական, արուեստի և գիտական հարցեր։ 164 էջ. գինն է 2 տոլար։ Ամէն կարգի առաքումներու համար դիմել խմբագիրին՝ Նամակատուփ 3554, Դամասկոս, Սուրիա։

Հ.Մ.Մ.-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Հինգշաբթի, 5 Հոկտեմբեր 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

ՀԱՃԵԼԻ ԽԱՂԵՐ ԵՒ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ

Հինգշաբթի, 12 Հոկտեմբեր 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած
Հ.Մ.Մ.Ի ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
Ընթերցում, հարցումներ, խաղեր... եւայլն
Հայ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

Հինգշաբթի, 19 Հոկտեմբեր 1967, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

կազմակերպութեամբ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻ
տեղի կ'ունենայ
ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ
(Հոկտեմբեր ամսուան մէջ ծնած անդամ-անդամուհիներուն)
նաեւ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
կը բեմադրուի
«ԱՆ ՀՈՆ Է, ԻՍԿ ԵՍ ՀՈՍ...»
(Զաւեշտ մէկ արար)
մասնակցութեամբ
Օր. Սոնիա Սարգիսի, ՊՊ. Պերճ Գոգորեանի, Աւետիս Մովսէսեանի, Վռամ Նալպանտեանի եւ Գեղամ Գոգորեանի
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՐԱԽՃԱՆՔ
ՍԻՐԱԼԻՐ ՀՐԱՒԷՐ ԲՈԼՈՐԻՆ

ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Գոր՝ ադրելու համար Գահիրէի Պատկ. Թեմական Ժողովի որոշումը, Հայահամարի յանձնախումբս ձեռնարկած է Գահիրէ բնակող մեր ազգայիններու մարդահամարի աշխատանքին։

Ուստի, ներկայով կոչ կ'ուղղենք Գահիրէի մեր ազգայիններուն, որպէս զի ամենայն ճշդութեամբ լեցնեն Յանձնախումբիս անդամներուն կողմէ իրենց ներկայացուելիք յատկապէս պատրաստուած հարցարանները։

Հարցարաններ կարելի է ստանալ նաև Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանէն և լեցնելէ ետք յանձնել զանոնք Յանձնախումբիս քարտուղարութեան։

ՀԱՅԱՀԱՄԱՐԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԸ

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

փորձեր կատարած է Ֆրանսայի և Ճափոնի մեծագոյն գիտական աշխատանոցներուն մէջ։ Հիմնարկի կազմը այժմ կ'աշխատի լիզինի արտադրութեան խնդրով:

Բիւրականի դիտարանի գիտնականներուն կողմէ կատարուած հետազօտութիւնները ամբողջ աշխարհի աստղագիտութեան մակարդակը բարձրացուցին: Երիտասարդ գիտնականներ, ինչպէս Լ. Միրզոյեան, Է. Խաչիկեան և Գ. Սահակեան, որոնք կը ներկայացնեն ակադեմիկոս Վիքթոր Համբարձումեանի դպրոցը, Բիւրականի իրենց փորձառութիւնը կը բաժնեն բազմաթիւ օտար երկիրներու գիտնականներու փորձառութեանց հետ:

Կ. Միքայէլեանի (Գիտութեանց Պսակաւոր) գլխաւորած փորձարկութեանց աշխատանոցին մէջ՝ նոր գործիքներ նախագծուած և շինուած են: Փրոֆ. Կալոյեան (Գիտութեանց երիտասարդ Դոկտոր) կենսաքիմիաբանութեան հետազօտութեան համար հնարարած է գործիք մը, որով կարելի է ճշդել բնութիւնը նոր հորմոններու՝ պահուած հիփոթալամիւսին կողմէ.

Երիտասարդ գիտնականներու խումբ մը կրցած է պատրաստել հեռաձայնի միջոցաւ սրտի զարկերը արձանագրող գործիք մը (էլեկտրոգարտիոկրամ)։ Կատարուած փորձերը յաջողութեամբ անցած են։ Թարգմանութեան յատուկ ինքնագործ գործիքը արդէն պատրաստ է։ Թուաբանական բնագրերու ռուսերէնէ հայերէն թարգմանութեան փորձերը գերազանց արդիւնք տուած են։ Գիտութեանց երիտասարդ Դոկտորներ՝ Ս. Բակունց, Վ. Ֆանարճեան և Ժ. Բաքլավաճեան մեծ յառաջդիմութիւններ կ'արձանագրեն Լ. Օրբելիի անուան բնախօսական Հիմնարկին մէջ։ Ռատիօ-բնագիտութեան և Ելեկտրոնիքի հիմնարկի գիտական կազմը ամբողջութեամբ երիտասարդներէ բաղկացած է, հիմնարկը կը գլխաւորէ Ռ. Միրզաբէկեան։ Անցեալ քանի մը տարիներու ընթացքին անոնք նախագծած և արտադրած են գերզգայուն ռատիօ-ընդունիչներ:

Երկրաշարժներու ուսումնասիրութեան յատուկ հիմնարկի երիտասարդ գիտնականները պատրաստած են երկաշարժները ճշդող բազմաճաճանակաւոր գործիքներ, որոնք ՍՍՌՄի Գիտութեան Ակադեմիայի նախագահութեան որոշումով պիտի հաստատուին Սովետ. Միութեան այն շրջաններուն մէջ, որոնք ենթակայ են երկրաշարժի։

Մեր երիտասարդ գիտնականները յառաջեւօրէն կը զգան ջերմ վերաբերմունքը երէց գիտնականներուն, որոնք իրենց խոր գիտութեան և փորձառութեան մասնակից կը դարձնեն երիտասարդները։

Միայն 1966 թուականին 109 երիտասարդ մասնագէտներ դարձան Գիտութեանց Պսակաւորներ: Խումբ մը գիտութեան երիտասարդ հետազօտողներ յաջողապէս ներկայացուցին Դոկտորայի իրենց թեզերը:

Կ. Ս.